

Bundel - Raadsvergadering van 13 maart 2025

- 1 Opening
- 2 Afscheid raadslid Pieks (PvdA)
- 3 Vragenuur
De volgende fracties hebben vragen aangemeld voor het vragenuur:
GroenLinks m.b.t. uitvoering moties mantelzorg
PvdA m.b.t. vervallen woningen Rijksweg
DGP m.b.t. ingekomen stuk 4604 en reactie college
Vragenuur GroenLinks 13 maart 2025
Vragenuur PvdA 13 maart 2025
Vragenuur DGP 13 maart 2025
- 4 Vaststelling agenda d.d. 13 maart 2025
Vaststelling agenda d.d. 13 maart 2025
- 5 Vaststellen besluitenlijsten en adviezenlijsten
- 5.a Vaststelling besluitenlijst raadsvergadering 30 januari 2025
Concept besluitenlijst raadsvergadering 30 januari 2025
- 5.b Vaststelling van de adviezenlijsten van de Algemene commissie 26 februari 2025
Concept adviezenlijst Algemene commissie 26 februari 2025
- 6 Controlelijst
Moties openstaand 10032025
Toezeggingen openstaand 10032025
- 7 Lijst van ingekomen stukken
De lijst van ingekomen stukken zal dinsdag 11 maart te raadplegen zijn.
Ingekomen stukken 27012025-10032025
Raadsmemo's 24012025-10032025
Artikel 44 vragen openstaand afgedaan 24012025-10032025
- 8 Mededelingen
Mededeling van portefeuillehouder Herings m.b.t. VNG-campagne/ledenbijeenkomsten over het ravijnjaar
- 9 Stand van zaken samenwerking
Mededeling van de heer Broekmans n.a.v. overleg agendacommissie MGR
- 10 Hamerstukken
Geen hamerstukken.
- 11 Besprekstukken
- 11.a Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie
Portefeuillehouder(s): A.F. Herings
Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie
Raadsbesluit Vaststellen omgevingsvisie
Zienswijzennota ontwerp-omgevingsvisie
Omgevingsvisie Mook en Middelaar FEB 2025
Omgevingsvisie Mook en Middelaar FEB 2025 INCL WIJZIGINGEN
BIJLAGE 1 Ruimtelijke Atlas Mook en Middelaar
BIJLAGE 1 Ruimtelijke Atlas Mook en Middelaar INCL WIJZIGINGEN
BIJLAGE 2 Beleidsinventarisatie Mook en Middelaar
BIJLAGE 2 Beleidsinventarisatie Mook en Middelaar INCL WIJZIGINGEN
BIJLAGE 3 Beeldverslag-Participatie-Mook en Middelaar
BIJLAGE 4 Def-rapportage-Omgevingsvisie-Gemeente-Mook-en-Middelaar
Notitie-m.e.r.-plicht-Omgevingsvisie-Mook-en-Middelaar-definitieve-versie-d.d.-5-september-2024
Inspreektekst dhr. Arendz Omgevingsvisie Algemene Commissie 26 februari 2026 geanonimiseerd (1)
Inspreektekst Hoeveveld t.b.v. Omgevingsvisie Algemene commissie 26 februari 2025
Inspreektekst dhr. Van Wanrooy t.b.v. Omgevingsvisie Mook en Middelaar
Inspreektekst mw. Kunst t.b.v. Omgevingsvisie Algemene commissie 26 februari 2025
Inspreektekst mw. Ratering arntz t.b.v. Omgevingsvisie Algemene commissie 26 februari 2025
Inspreektekst dhr. Kroon en mevr. Lasaroms t.b.v. Omgevingsvisie Mook en Middelaar
- 11.b Raadsvoorstel Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg
Portefeuillehouder(s): A.F. Herings

2025-02-11 rv proces visie Cuijksesteeg op hoofdlijnen 257003
2025-02-11 rb proces visie Cuijksesteeg op hoofdlijnen 257004

- 11.c Raadsvoorstel Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028
Portefeuillehouder(s): F.N. Dillerop en A.F. Herings
RV Raadsvoorstel Kunst- en erfgoedvisie
RB Raadsbesluit Kunst- en erfgoedvisie
Bijlage 1 - 'Toekomst geven aan verleden en heden', Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028
Bijlage 2 - Zienswijzennota Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 (geanonimiseerd)
- 11.d Raadsvoorstel Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028
Portefeuillehouder(s): I.M. van Dijk
RV Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028
RB Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028
Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028
Focusblad IVB 2025
- 12 Motie vreemd (optioneel)
- 13 Sluiting

De fractie GroenLinks heeft de volgende vraag voor het vragen uur van de raadsvergadering op 13 maart 2025 aangeleverd:

Vragen uur

1. Op 14 december 2023 heeft de raad een motie aangenomen m.b.t. pré-mantelzorgwoningen en op 7 november 2024 heeft de raad een motie aangenomen m.b.t. een onderzoek naar het mantelzorgwoning beleid. Beide moties liggen in elkaars verlengde. Kan het college vertellen wat de stand van zaken is met betrekking tot de uitvoering van beide moties?

Namens de fractie van GroenLinks,

Hanneke Roozendaal
Fractievoorzitter GroenLinks

De fractie PvdA heeft de volgende vraag voor het vragenuur van de raadsvergadering van 13 maart 2025 aangeleverd:

Vragenuur

Met regelmaat heeft de fractie van de PvdA aandacht gevraagd voor de verloedering van de huizen aan de Rijksweg 21 en 23 in Molenhoek. In de raadsvergadering van 7 november 2024 is er namens bezorgde inwoners een petitie aan de voorzitter van de gemeenteraad aangeboden, gericht aan de raad van Mook en Middelaar en het college van burgemeester en wethouders. Het ging in deze petitie om bezorgdheid omtrent de vervallen staat van de genoemde huizen aan de Rijksweg in Molenhoek.

Wij vragen ons nu samen met de indieners van de petitie af wat de stand van zaken is v.w.b. het opheffen van de verloedering en verkrotting van deze “huizen”.

Als er in deze geen vooruitgang te constateren is, dan graag een antwoord op onze vervolgvraag;

Is het college van burgemeester en wethouders van zins om handhavend op te treden tegen de overtreding van artikel 1b of 1a van de Woningwet of ziet het college wellicht nog andere wegen om te bewandelen zodat we eindelijk eens van deze twee vreselijke steenpuisten verlost zullen worden.

Namens de fractie van de Partij van de Arbeid

Ton Broekmans
Fractievoorzitter PvdA

De fractie DGP heeft de volgende vraag voor het vragenuur van de raadsvergadering van 13 maart 2025 aangeleverd:

Vragenuur

Graag zouden wij naar aanleiding van ingekomen stuk 4604 met betrekking tot jongeren op vakantieparken willen weten hoe het college op de reactie en voorstellen van Vakantie bij Meeuwsen heeft gereageerd.

Namens de fractie van de DGP

Yvonne Janssen Groesbeek
DGP

Gemeente Mook en Middelaar

Agenda Raadsvergadering

Datum	13-03-2025
Tijd	19:30 - 22:30
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	Burgemeester I.M. van Dijk
Aanwezigen	Richard Akkerman, Corneliëke van den Bergh - Visser, van den, Ton Broekmans, Debbie van Brunschot, van, Johan Claessens, Ricardo Eeren, Yvonne Janssen-Groesbeek - Cremers, Luc van der Linden, van der, Joseth Mulders, Hanneke Roozendaal, Everhard Scheltinga en Sylvia De Vito - van den Bouwhuijsen, De

0 Moties & amendementen

1 Opening

2 Afscheid raadslid Pieks (PvdA)

3 Vragenuur

De volgende fracties hebben vragen aangemeld voor het vragenuur:

- GroenLinks m.b.t. uitvoering moties mantelzorg
- PvdA m.b.t. vervallen woningen Rijksweg
- DGP m.b.t. ingekomen stuk 4604 en reactie college

4 Vaststelling agenda d.d. 13 maart 2025

5 Vaststellen besluitenlijsten en adviezenlijsten

5.a Vaststelling besluitenlijst raadsvergadering 30 januari 2025

5.b Vaststelling van de adviezenlijsten van de Algemene commissie 26 februari 2025

6 Controlelijst

7 Lijst van ingekomen stukken

De lijst van ingekomen stukken zal dinsdag 11 maart te raadplegen zijn.

8 Mededelingen

- Mededeling van portefeuillehouder Herings m.b.t. VNG-campagne/ledenbijeenkomsten over het ravijnjaar

9 Stand van zaken samenwerking

- Mededeling van de heer Broekmans n.a.v. overleg agendacommissie MGR

- 10 Hamerstukken**
- 11 Bespreekstukken**
- 11.a Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie**
Portefeuillehouder(s): A.F. Herings
- 11.b Raadsvoorstel Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg**
Portefeuillehouder(s): A.F. Herings
- 11.c Raadsvoorstel Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028**
Portefeuillehouder(s): F.N. Dillerop en A.F. Herings
- 11.d Raadsvoorstel Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028**
Portefeuillehouder(s): I.M. van Dijk
- 12 Motie vreemd (optioneel)**
- 13 Sluiting**

Gemeente Mook en Middelaar

Besluitenlijst Raadsvergadering 30 januari 2025

Presentielijst	Raadsleden:	mevrouw C.A.M. van den Bergh – Visser (VVD) de heer J.R. Akkerman (VVD) de heer A.J.W.M. Broekmans (PvdA) mevrouw D.J.W.A.H.M. van Brunschot (VVD) mevrouw Y.P.M. Janssen Groesbeek – Cremers (DGP) de heer L.G. van der Linden (DGP) mevrouw J.E.M. Mulders (DGP) mevrouw M.S. Pieks (PvdA) mevrouw H. Roozendaal (GroenLinks) de heer drs. E.P.M. Scheltinga (PvdA) mevrouw S.M.S. De Vito – van den Bouwhuijsen (VVD)
	Afwezig:	de heer J.H.L.M. Claessens (GroenLinks) de heer R.T.P. Eeren (DGP)
	Voorzitter:	mevrouw I.M. van Dijk
	Griffier:	de heer W.O. Huberts
	Portefeuillehouders:	wethouder F.N. Dillerop wethouder A.F. Herings wethouder H. Rodoe
	Gemeentesecretaris:	de heer drs. W. Mariman
	Genodigden:	-
	Aanvangstijd: 19.30 uur	Sluitingstijd: 20:28 uur

Geluidsopnamen

Geluidsopnamen van de vergadering zijn per agendapunt terug te luisteren op <https://www.mookenmiddelaar.nl/gemeenteraad> onder agenda's en stukken.

1 Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen van harte welkom. Er is een bericht van verhindering ontvangen van de heer Claessens (GroenLinks) en de heer Eeren (DGP).

De startfractie is de PvdA.

2 Vragenuur

Aangemelde vragen:

- DGP m.b.t. overhangende begroeiing gemeentelijke voetpaden & voorbereidingstijd Maasdal RIA en Algemene commissie
- VVD m.b.t. A73-Groesbeek, uitvoering motie belijning Cuijksesteeg (ID 50) en raadsmemo Maasdal
- PvdA m.b.t. sociale media en A73-Groesbeek
- GroenLinks m.b.t. de Omgevingsvisie en Maasheggen

Bovenstaande vragen zijn aan bod gekomen.

3 Vaststelling agenda d.d. 30 januari 2025

De agenda wordt gewijzigd vastgesteld. De VVD heeft aangegeven dat na de beantwoording van vragen door de wethouder vooraf het raadsvoorstel Beleidsplan financiële zelfredzaamheid Schuldhulpverlening en Minimabeleid 2025-2028 een hamerstuk mag worden. De raad stemt in met de wijziging van de agenda.

4 Vaststellen besluitenlijsten en adviezenlijsten

4.a Vaststellen besluitenlijst raadsvergadering 12 december 2024

De besluitenlijst wordt vastgesteld.

4.b Vaststelling adviezenlijst Algemene commissie 22 januari 2025

De adviezenlijst wordt vastgesteld.

4.c Vaststellen verslag RIA 16 januari 2025

Het verslag wordt vastgesteld.

5 Controlelijsten

Ter kennisneming voor de raad zijn de overzichten:

- Moties – aangenomen/openstaand
- Toezeggingen – openstaand
- Er zijn geen toezeggingen afgedaan sinds de vergadering van 7 november.

De controlelijst wordt voor kennisgeving aangenomen.

6 Lijst van ingekomen stukken

Ter vaststelling de volgende overzichten:

- Ingekomen stukken tot 27 januari 2025
- Raadsmemo's
- Art. 44 vragen tot 24 januari 2025

De lijst ingekomen stukken en wijze van afdoening wordt ongewijzigd vastgesteld.

7 Mededelingen

Er zijn geen reguliere mededelingen gedaan.

8 Stand van zaken samenwerking

Er zijn geen mededelingen stand van zaken samenwerking gedaan.

9 Hamerstukken

9.a Raadsvoorstel Zienswijze Kaderbrief MGR Rijk van Nijmegen 2026

Voorstel om te besluiten:

1. Kennis te nemen van de Kaderbrief van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Rijk van Nijmegen 2026
2. Een zienswijze in te dienen op de Kaderbrief van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR), Rijk van Nijmegen 2026 conform bijgevoegde brief.

Het voorstel is bij hamerslag aangenomen.

9.b Raadsvoorstel Wegenbeheerplan gemeente Mook en Middelaar

Voorstel om te besluiten:

1. In te stemmen met het 'Wegenbeheerplan gemeente Mook en Middelaar' en het wegonderhoud van de gemeentelijke wegen continueren op basis van de hierin opgenomen 'geoptimaliseerde planning'.

Het voorstel is bij hamerslag aangenomen.

10 Besprekstukken

10.a Raadsvoorstel Beleidsplan financiële zelfredzaamheid Schuldhulpverlening en Minimabeleid 2025-2028

Voorstel om te besluiten:

1. In te stemmen met bijgaand beleidsplan Financiële Zelfredzaamheid & Schuldhulpverlening en Minima 2025-2028.

Na wijziging van de agenda is dit besprekstuk een hamerstuk geworden.

Het voorstel is bij hamerslag aangenomen.

11 Motie vreemd

Motie Wim Voetplein

- Eerste indiener: PvdA
- Luidende:

Roept het college op:

1. *Om de symbolische naamgeving van de parkeerplaats, het Wim Voetplein, officieel en rechtsgeldig te maken ter nagedachtenis aan de sociaal bewogen ondernemer en werkgever Wim Voet.*

De motie wordt mede ondertekend door GroenLinks, de DGP en de VVD.

Besluitvorming motie:

Aantal stemmen voor: 11

Aantal stemmen tegen: 0

Resultaat: motie is unaniem aangenomen

12 Sluiting

Om 20:28 sluit de voorzitter de vergadering. Van tevoren is gewed op de sluitingstijd van de vergadering. Zowel mevrouw Van den Bergh, mevrouw Janssen Groesbeek-Cremers en de heer Akkerman hadden het juist. Zoals aangegeven door de voorzitter wordt hun winst vereeuwigd in de besluitenlijst van deze vergadering.

Gemeente Mook en Middelaar

Adviezenlijst

Algemene commissie 26 februari 2025

Presentielijst

Commissieleden:	Mevrouw King (DGP) De heer Van der Linden (DGP) Mevrouw Janssen Groesbeek Cremers (DGP) (tot agendapunt 7) De heer Eeren (DGP) (vanaf agendapunt 7) De heer Kamp (GroenLinks) De heer Claessens (GroenLinks) De heer Heisen (PvdA) De heer Broekmans (PvdA) Mevrouw Heeren-Hellenbrand (PvdA) Mevrouw Van Brunschot (VVD) Mevrouw Van den Bergh-Visser (VVD) Mevrouw De Vito – Van den Bouwhuijsen (VVD)
Afwezig:	De heer Rodoe (wethouder)
Voorzitter:	De heer Scheltinga
Commissiegriffier:	De heer Huberts
Portefeuillehouders:	De heer Herings (wethouder) De heer Dillerop (wethouder) Mevrouw Van Dijk (burgemeester)
Gemeentesecretaris:	De heer Mariman
Overige genodigden:	De heer Swolfs (ambtelijke organisatie)
Externe ondersteuning:	De heer Arends (extern adviseur)

Aanvangstijd: 19.31 uur

Sluitingstijd: 22:30

Geluidsopnamen

Geluidsfragmenten van de vergadering zijn per agendapunt terug te luisteren op
<https://ris2.ibabs.eu/Calendar/Index/MookMiddelaar>

Adviezenlijst

1 Opening

- De voorzitter opent de vergadering en heet allen van harte welkom.
- Er is bericht van verhindering ontvangen van wethouder Rodoe.
- Er hebben zich zes sprekers gemeld. Een van hen is verhinderd en heeft zijn inbreng schriftelijk aangeleverd. De inbreng van de andere sprekers zal na de vergadering bij de stukken worden geplaatst.

2 Vragenuur

Er zijn twee aangemelde vragen voor het vragenuur gesteld:

- PvdA m.b.t. enquête Maasdal
Onlangs is onder de vlag van de gemeente Mook en Middelaar aan alle huishoudens in de gemeente een schrijven verspreid met als onderwerp: Participatie initiatief Maasdal. Deze brief brengt ons tot de volgende vragen aan het college van B en W:
 - *We nemen aan dat de Gemeente als initiatiefnemer van dit onderzoek ook de kosten die er aan dit onderzoek verbonden zijn voor zijn rekening neemt. Is dit een terechte aanname?*
 - *Op welke manier en op welke termijn is het mogelijk om kennis te nemen van het onderzoeksvoorstel?*
 - *Kent het onderzoek een onafhankelijke begeleidingscommissie? Zo ja, wie zitten daarin? Zo nee, kan die alsnog ingesteld worden met een vertegenwoordiging vanuit de politiek en bijv. de Vrienden van het Maasdal?*
 - *Wanneer worden de onderzoeksresultaten van de enquête openbaar gemaakt?*
 - *Op welke wijze is de anonimiteit van de deelnemers aan de enquête gegarandeerd?*

Portefeuillehouder Herings verzorgt de beantwoording. De portefeuillehouder zal met de griffie regelen dat het onderzoeksvoorstel ter inzage komt te liggen bij de griffie.

- DGP m.b.t. locaties informatieavonden en grondeigendom:
 1. *Wat voor informatieavonden worden door de gemeente georganiseerd, en waar wordt dit gedaan? Een voorbeeld hiervan zijn de duurzaamheidsavonden in De Grote Lier en de Gemeentewerf. In het verleden werden hiervoor vaak de gemeenschapshuizen gebruikt. Zouden die locaties geen voorrang moeten krijgen voor het faciliteren van deze informatieavonden?*
 2. *Wie is eigenaar van het bosje in Molenhoek langs de Heumensebaan nummer 50? Wat voor een bestemming ligt er op dit gebied?*

Portefeuillehouder Herings verzorgt de beantwoording.

3 Vaststellen agenda Algemene commissie d.d. 26 februari 2025

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie

status: om advies

portefeuillehouder: A.F. Herings

Insprekers:

- De heer Kroon en mevrouw Lasaroms
- Mevrouw Kunst
- De heer Van Wanrooy

- De heer Huijbers
- Mevrouw Ratering arntz
- De heer Arendz (schriftelijk aangeleverd)

Voorstel om te besluiten:

1. Vaststellen van de zienswijzennota ontwerp-omgevingsvisie.
2. Vaststellen van de omgevingsvisie Mook en Middelaar.
3. Vaststellen van de notitie m.e.r. plicht omgevingsvisie Mook en Middelaar.

Toezegging ID 293 wethouder Herings: De wethouder zegt toe de overgebleven niet-beantwoorde vragen schriftelijk te doen toekomen aan de raad voor de raadsvergadering van 13 maart 2025.

De overgebleven vragen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

- In de omgevingsvisie missen we een visie op wat voor soort woningbouw we in onze gemeente willen. We hebben het dan over de vraag hoeveel hoogbouw we willen en hoe hoog of juist grondgebonden woningen en in wat voor vorm. Kan de wethouder toezeggen dat hier in de nog op te stellen woon/zorg visie speciale aandacht voor komt? En dat hier ook in het participatietraject extra aandacht voor komt?
- De opgave uit de woondeal beslaat een periode van 2022 tot 2030. Voor 2022 tot 204 stond een aantal te realiseren woningen van 140. Hoeveel is hiervan al gerealiseerd, en gaat het lukken de resterende aantallen voor 2030 te realiseren?
- Een vraag met betrekking tot een enquête, gehouden onder bewoners van het Hoeveveld. Dit komt niet terug in het beeldverslag. De vraag is wat hiermee is gedaan en waarom dit niet duidelijker terugkomt in het beeldverslag?
- Er zijn vragen gesteld over de mogelijke beperkingen door het aanwijzen van zoekgebieden voor woningbouw. Kan potentiële woningbouw hierdoor worden afgewezen, en beperkt de gemeente zich door het aanwijzen van zoekgebieden in de toekomst?
- De St. Jansberg verdroogd door gebruik als waterwingebied. Nu wordt volstaan met de verwijzing naar het Rioolplan en afkoppelen van regenafvoeren in de zienswijzennota (4.1 blz. 10 Zienswijzennota). We zien het belang van de drinkwatervoorziening maar beter zou zijn om nu al een interregionaal plan te maken voor waterwinning uit de Maas, zodat we kunnen minderen met waterwinning op de stuwwal?

Advies: Besprekstuk voor de raad van 13 maart 2025.

5 Raadsvoorstel Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg

status: om advies

portefeuillehouder: A.F. Herings

Voorstel om te besluiten:

1. Instemmen met voorgesteld proces voor het opstellen van een visie Cuijksesteeg op hoofdlijnen.

Advies: Besprekstuk voor de raad van 30 januari 2025.

6 Raadsvoorstel Kunst- en erfgoedvisie

status: om advies

portefeuillehouder: F.N. Dillerop en A.F. Herings

Voorstel om te besluiten:

1. De Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 vaststellen.

Advies: Bespreekstuk/Hamerstuk voor de raad van 30 januari 2025.

7

Raadsvoorstel Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028

status: om advies

portefeuillehouder: I.M. van Dijk

Voorstel om te besluiten:

1. Het Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028 vast te stellen;
2. Het focusblad veiligheid voor 2025 ter kennisgeving aan te nemen;
3. Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid de in de begroting structureel opgenomen financiën m.b.t. Openbare Orde en Veiligheid te gebruiken en:
 1. De capaciteit van de BOA vanaf 2025 te vergroten door de pilot BOA ten uitvoer te brengen voor €50.000eu per jaar.

Advies: Bespreekstuk/Hamerstuk voor de raad van 30 januari 2025.

8

Sluiting

De voorzitter dankt iedereen voor zijn of haar aanwezigheid en sluit de vergadering om 22:30 uur.

Gemeente Mook en Middelaar

ID	Agendapunt	Titel	Status	Raadsleden	Portefeuillehouder	Stand van zaken	Afgedaan
66	Raadsvergadering 30-01-2025 11. Motie vreemd (optioneel)	Motie vreemd - Wim Voetplein - PvdA - AANGENOMEN	Aangenomen	Broekmans A.J.W.M. (PvdA)	A.F. Herings		Nee
65	Raadsvergadering 12-12-2024 12. Motie vreemd	Motie vreemd - Kaders bij verkoop gemeentelijk vastgoed - VVD - AANGENOMEN	Aangenomen	Bergh van den - Visser C.A.M (VVD)	A.F. Herings		Nee
59	Raadsvergadering 07-11-2024 13.a. Programmabegroting 2025	Motie Programmabegroting 2025 - Onderzoek mantelwoningbeleid - AANGENOMEN	Aangenomen	Bergh van den - Visser C.A.M (VVD) Broekmans A.J.W.M. (PvdA) Roozendaal H. (GroenLinks)	A.F. Herings	Dit wordt opgepakt in de woon(zorg)visie.	Nee
57	Raadsvergadering 07-11-2024 13.a. Programmabegroting 2025	Motie Programmabegroting 2025 - Visie op gemeentelijk vastgoed - AANGENOMEN	Aangenomen	Roozendaal H. (GroenLinks) Bergh van den - Visser C.A.M (VVD) Broekmans A.J.W.M. (PvdA)	A.F. Herings	Een heidag wordt gepland in Q1 in overleg met de griffier. De voorbereidingen daarvoor zijn opnieuw opgestart.	Nee
43	Raadsvergadering 14-12-2023 11. Motie vreemd Pré-	Pré-mantelzorgwoningen	Aangenomen	Roozendaal H. (GroenLinks)	A.F. Herings	We denken als gemeente al zo veel mogelijk mee met dergelijke	Nee

Gemeente Mook en Middelaar

	mantelzorgwoningen					verzoeken. Ook als iemand op leeftijd is en zonder daadwerkelijke mantelzorgbehoefte voor de zelfstandigheid wel bij kinderen zou moeten wonen zoeken wij naar mogelijkheden. De regeling die Berg en Dal hanteert levert weinig extra mogelijkheden. We nemen de vraag mee bij het opstellen van een nieuwe woonvisie (in combinatie met woonzorgvisie) die we dit jaar op willen starten.	
--	--------------------	--	--	--	--	---	--

Gemeente Mook en Middelaar

ID	Titel	Agendapunt	Toezegging	Portefeuillehouder	Afgedaan
277	VANG doelstelling meenemen in evaluatie	Raadsvergadering 14- 03-2024 9.2. Vervolg grondstoffenplan - aanwijzen proefgebied	De wethouder zegt toe nav vragen van GroenLinks, bij aannemen van amendement 2, bij de evaluatie (na een jaar) ook mee te nemen hoe de gemeente zich verhoudt tot de VANG doelstellingen.	H. Rodoe	Nee

Gemeente Mook en Middelaar

ID	Onderwerp	Datum	Agendapunt	Afzender	Toelichting	Advies afdoening	Rubriek
4557	Besluitenlijst Collegevergadering 2025-02-04	18-02-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Besluitenlijst B&W
4530	Collegevergadering Besluitenlijst 2025-01-21	29-01-2025		College van B&W		V.K.A.	Besluitenlijst B&W
4603	Ontwerp Meerjarenprogramma begroting 2026-2029 incl. gewijzigde begroting 2025 BVO DRAN	28-02-2025		BVO DRAN		V.K.A.	Gemeenschappelijke regelingen
4597	Kadernota BsGW 2026 en Ontwerpbegroting BsGW 2026 en MJR 2027-2030	27-02-2025		BsGW		V.K.A.	Gemeenschappelijke regelingen
4579	Aankondiging Agenda en stukken bestuursvergadering BVO DRAN d.d. 27 februari 2025	25-02-2025		BVO DRAN		V.K.A.	Gemeenschappelijke regelingen
4574	Publieksjaarverslag 2024	20-02-2025		Veiligheidsregio Limburg-Noord		V.K.A.	Gemeenschappelijke regelingen
4569	Koersdocument Regionaal Mobiliteitsprogra	18-02-2025		Groene Metropoolregio		V.K.A.	Gemeenschappelijke regelingen

Gemeente Mook en Middelaar

	mma 2030 Groene Metropoolregio						
4625	Vragen herplant gekapte bomen	04-03-2025		Natuur en Milieugroep Animo		Ter afdoening naar B&W	Inwoners
4615	Reactie dhr. Huijbers n.a.v. inspraak Omgevingsvisie	09-03-2025		Dhr. Huijbers		V.K.A.	Inwoners
4614	Zienswijze op reactienota en aangepaste ontwerpen verkeersmaatreg elen Groesbeeksewe g	06-02-2025		Werkgroep Groesbeeksewe g	Djuma zaak 258583.	V.K.A.	Inwoners
4604	Niet representatief onderzoek m.b.t. jongeren op een vakantiepark	03-03-2025		Vakantie bij Meeussen		V.K.A.	Inwoners
4600	Inspreektekst dhr. Kroon en mevr. Lasaroms t.b.v. Omgevingsvisie Mook en Middelaar	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4. Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie	Dhr. Kroon en mevr. Lasaroms		V.K.A.	Inwoners
4596	Inspreektekst dhr. Van Wanrooy t.b.v.	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4.	Dhr. Van Wanrooy		V.K.A.	Inwoners

Gemeente Mook en Middelaar

	Omgevingsvisie Mook en Middelaar		Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie				
4595	Inspreektekst mevr. Ratering arntz t.b.v. Omgevingsvisie Mook en Middelaar	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4. Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie	Mevr. Kunst		V.K.A.	Inwoners
4594	Inspreektekst mevr. Ratering arntz t.b.v. Omgevingsvisie Mook en Middelaar	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4. Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie	Mevr. Ratering arntz		V.K.A.	Inwoners
4593	Inspreektekst dhr. Arends t.b.v. omgevingsvisie Mook en Middelaar	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4. Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie	Dhr. Arends		V.K.A.	Inwoners
4592	Inspreektekst Hoeveveld t.b.v. omgevingsvisie Mook en Middelaar	26-02-2025	Algemene commissie 26- 02-2025 4. Raadsvoorstel Vaststellen omgevingsvisie	Dhr. Huijbers		V.K.A.	Inwoners
4575	Betreft groot onderhoud St. Jansberg	14-02-2025		Inwoner	Als V.K.A. aangemerkt zoals afgesproken in de agendacommissi	V.K.A.	Inwoners

Gemeente Mook en Middelaar

					e. Contactgegevens op te vragen bij de griffie.		
4573	Brief aan college en raad over onderhoud Maasheggen	19-02-2025		Vrienden van het Maasdal		V.K.A.	Inwoners
4553	Brief aan het college betreffende Participatie initiatief Maasdal	12-02-2025		Jan Cremers		V.K.A.	Inwoners
4583	Woontop en Nationale Prestatieafspraken met woningcorporaties	25-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4582	Ledenbijeenkomst koersbepaling na Overhedenoverleg en campagne financieel ravijn	25-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4578	Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie	25-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4577	Ontwikkelingen asielopvang en	25-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG

Gemeente Mook en Middelaar

	huisvesting statushouders						
4560	Ledenbrief - ledenbrief lokale ketenaanpak digitale inclusie	18-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4554	Bekendmaking voorgedragen kandidaten_	18-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4547	Ledenbrief - uitspraak- deskundigencom missie-jeugd- hervormingsage nda	11-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4544	Wekelijks - Geen subsidie voor warmtepomp waar een warmtenet komt	11-02-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4543	Ledenbrief - offensief_tegen_ explosies	11-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4535	VNG hervat deelname aan IZA en gesprekken over AZWA	04-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4532	Ledenraadplegin g aanpassen maximale borg	04-02-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG

Gemeente Mook en Middelaar

	woningcorporaties						
4521	Ontslagcommissie en premie reparatie-uitkering	28-01-2025		VNG		V.K.A.	Ledenbrieven VNG
4618	Clingendael Newsletter - European defence the urgency of shifting to fifth gear	07-03-2025		Clingendael		V.K.A.	Lobby / Reclame
4608	Initiatief om fietsendiefstal tegen te gaan	05-03-2025		BIKEBAZE		V.K.A.	Lobby / Reclame
4601	Kieskompas - Hoe denken uw inwoners over windmolens	28-02-2025		Kieskompas		V.K.A.	Lobby / Reclame
4598	BIKEBAZE - Initiatief om fietsendiefstal tegen te gaan	26-02-2025		BIKEBAZE		V.K.A.	Lobby / Reclame
4624	Nieuwsbrief Nederlandse Vereniging voor Raadsleden - Internationale Vrouwendag zet percentage vrouwelijke raadsleden	10-03-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

	opnieuw op de agenda						
4623	Nieuwsbrief Nederlands Debat Instituut - Doormodderen of doorpakken	03-03-2025		Nederlands Debat Instituut		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4622	Nieuwsbrief Nederlandse Vereniging voor Raadsleden - Raadsledenseminar biedt een waaier aan onderwerpen in één ochtend	03-03-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4621	Binnenlands Bestuur Wekelijks - Gemeenten moeten OZB kunnen differentiëren'	03-03-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4620	Weekmail Mook en Middelaar 2025-10	07-03-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4619	Ter Sprake weeknummer 10 2025	07-03-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4617	Nieuwsbrief Dorpsraad Molenhoek 8 maart 2025 -	08-03-2025		Dorpsraad Molenhoek		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

	Financieel talent gezocht						
4616	Binnenlands Bestuur Wekelijks - Helft wethouders heeft last van maatschappelijke onrust	10-03-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4612	Uw nieuwe digitale magazine Binnenlands Bestuur staat klaar	05-03-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4611	Ter sprake weeknummer 09-2025	05-03-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4609	Arbeidsmarkt Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen editie 2 - februari 2025	05-03-2025		UWV		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4607	Clingendael Newsletter - Europe and China's part in West Africa's synthetic drugs challenge	05-03-2025		Clingendael		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

4606	Weekmail Mook en Middelaar 2025-9	05-03-2025		Weekmail		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4605	Raadsledennieuwsbrief - februari 2025	05-03-2025		VNG		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4591	Nieuwsbrief - Nieuws over mobiliteit en logistiek in Noord-Limburg februari 2025	25-02-2025		Trendsportal		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4590	Nieuwsbrief februari 2025	25-02-2025		The Economic Board		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4589	Nieuwsbrief - Week 9 - Uitkomsten onderzoek onder commissieleden bekend	25-02-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4588	Nieuwsbrief - Hoe vertel je een goede anekdote	25-02-2025		Nederlands Debat Instituut		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4587	Nieuwsbrief Lifeport@ - Een tijdperk eindigt een nieuw hoofdstuk begint	25-02-2025		Lifeport		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4586	Ter Sprake weeknummer 08- 2025	25-02-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

4585	Nieuwsbrief Gezondste Regio Noord- Limburg - Februari 2025	25-02-2025		Gezondste Regio		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4584	Nieuwsbrief - Zondagmorgens alon Buurtsoep en Internationale Vrouwendag	25-02-2025		Dorpsraad Molenhoek		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4581	Newsletter - Clingendael participates in the Munich Security Conference	25-02-2025		Clingendael		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4580	Wekelijks - Taakgericht bekostigen jeugdhulp nog geen blijvend succes	25-02-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4572	Nieuwsbrief - Keuze in schaarste - zest bijeenkomsten over begrotingsproce ssen in gehele land	19-02-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

4571	Terugkoppeling raadsinformaties essie RES NML	19-02-2025		RES NML		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4567	Uw nieuwe digitale magazine Binnenlands Bestuur staat klaar	18-02-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4565	Ter Sprake weeknummer 07- 2025	18-02-2025				V.K.A.	Nieuwsbrieven
4564	Nieuwsbrief - Hoe kun je korter en efficiënter vergaderen	18-02-2025		Nederlands Debat Instituut		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4562	Nieuwsbrief - Onderzoeken ontwikkelen en ontmoeten	18-02-2025		Gelderland Academie		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4561	Nieuwsbrief ENZuid februari 2025 - Samenbrengen projecten Circulair Bouwend	18-02-2025		ENZuid		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4559	Clingendael Newsletter - NATO and the need to	18-02-2025		Clingendael		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

	strengthen resilience						
4558	Wekelijks - Bonden schermen met acties na klappen cao gemeenten	18-02-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4556	Gemeenten onmisbaar voor mensen met dementie	18-02-2025		Alzheimer Nederland		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4555	Weekmail Mook en Middelaar 2025-7	18-02-2025		Weekmail		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4551	Ondersteunen initiatiefwet Tweede Kamer landelijk vuurwerkverbod	12-02-2025		Gemeenteraad Utrechtse Heuvelrug		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4550	Nieuwsbrief - Lunchwebinar 24 februari Modernisering vergoedingsstels el commissieleden	12-02-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4548	Mook en Middelaar 2025- 6	11-02-2025		Weekmail		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

4546	Ter Sprake weeknummer 06-2025	11-02-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4545	Nieuwsbrief - Tijd voor een goed gesprek en vermaak	11-02-2025		Dorpsraad Molenhoek		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4542	Nieuwe podcast Raad voor 2026 Permanente campagne en campagneplan	05-02-2025		Gelderland Academie		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4541	Weekmail Mook en Middelaar 2025-5	04-02-2025		Weekmail		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4540	Raadsledennieu wsbrief - januari	04-02-2025		VNG		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4539	Ter Sprake weeknummer 05-2025	04-02-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4538	Nieuwsbrief Arbeidsmarkt Midden- Gelderland en Rijk van Nijmegen editie 1 januari 2025	04-02-2025		UWV		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4537	Nieuwsbrief januari 2025 - Circulaire successen en	04-02-2025		Lifepoint		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

	nieuwe plannen 2025						
4536	Stop het doorplaatsen van kinderen in de jeugdzorg!	04-02-2025		Het Vergeten Kind		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4534	Wekelijks - Welk probleem lost een nieuw kiesstelsel op	04-02-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4529	Nieuwsbrief - Week 5 - Oproep voor meer vrouwen in de lokale politiek	29-01-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4527	Ter Sprake weeknummer 04-2025	28-01-2025		Gemeente Mook en Middelaar		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4526	Nieuwsbrief januari 2025	28-01-2025		The Economic Board		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4525	Nieuwsbrief 25 januari 2025 - Wat weet u over slaap en slaapproblemen	28-01-2025		Dorpsraad Molenhoek		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4524	@Beeldspraak - januari 2025	28-01-2025		Gelders Genootschap		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4522	Wekelijks - Bezuiniging op rijksambtenaren kan pijnloos	28-01-2025		Binnenlands Bestuur		V.K.A.	Nieuwsbrieven

Gemeente Mook en Middelaar

4520	Weekmail Mook en Middelaar 2025-4	28-01-2025		Weekmail		V.K.A.	Nieuwsbrieven
4613	Motie Oirschot - Meer taken, meer knaken	06-03-2025		Gemeente Oirschot		V.K.A.	Overheidsorganisaties
4599	Uitnodiging: Praat, denk en doe mee over de Limburgse energie van de toekomst! in Venlo d.d. 26 maart 2025	26-02-2025		Provincie Limburg		V.K.A.	Overheidsorganisaties
4549	Oproep gemeenteraad Utrechtse Heuvelrug - Motie Ondersteunen initiatiefwet Tweede Kamer landelijk vuurwerkverbod	11-02-2025		Gemeenteraad Utrechtse Heuvelrug		V.K.A.	Overheidsorganisaties
4602	Ontslagbrief raadslid Pieks (PvdA)	28-02-2025		Mevr. Pieks		V.K.A.	Overig
4576	Klimaatverandering en hoelang nog nadelige effecten	21-02-2025		Dhr. Cloosterman		V.K.A.	Overig

Gemeente Mook en Middelaar

4568	Handreiking Raad aan zet - het formatieproces	18-02-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Overig
4552	Brief Vereniging Nederlands Cultuurlandschap - Gemeente Mook Middelaar onderhoud heggen	11-02-2025		Vereniging Nederlands Cultuurlandschap		V.K.A.	Overig
4533	Mogelijke oplossingen voor het stikstofprobleem	04-02-2025		dhr. Cloosterman		V.K.A.	Overig
4566	Uitnodiging - Uitnodiging Keuze in schaarste - het begrotingsproces	18-02-2025		Nederlandse Vereniging voor Raadsleden		V.K.A.	Uitnodigingen
4531	Uitnodiging voor de raad - Bezoek aan Camping De Grote Altena	03-02-2025		Teunesen Zand en Grint B.V. / Eldorado Parken B.V.		V.K.A.	Uitnodigingen
4523	Uitnodiging Masterclass Burgerparticipatie	28-01-2025		Gelderland Academie		V.K.A.	Uitnodigingen

Gemeente Mook en Middelaar

ID	Datum	Onderwerp	Portefeuillehouder
365	07-03-2025	Raadsmemo planning voorverkenning Maasdal aangepast	A.F. Herings
364	28-02-2025	Raadsmemo Herijking governance Noord-Limburg	I.M. van Dijk
363	26-02-2025	Raadsmemo Brief reactie RES NML op uittreding Mook en Middelaar	H. Rodoe
362	26-02-2025	Overgebleven technische vragen RIA Visie op gemeentelijk vastgoed	A.F. Herings
361	13-02-2025	Raadsmemo jaarcijfers afval 2024	H. Rodoe
360	03-02-2025	Raadsmemo Proces gebiedsvisie Cuijksesteeg	A.F. Herings

Gemeente Mook en Middelaar

ID	Datum vraag	Onderwerp	Afgedaan	Deadline	Datum antwoord
89	20-02-2025	Art 44 vragen VVD m.b.t. motie tot opheffen RES-regio's	Nee	22-03-2025	
88	17-02-2025	Art 44 vragen GroenLinks & VVD Handhaving Coatic	Nee	19-03-2025	
87	11-02-2025	Art 44 vragen GroenLinks Beschadiging Maasheggen door aannemer	Nee	13-03-2025	
86	30-01-2025	BsGW en kwijtschelding	Nee	01-03-2025	
90	20-01-2025	Aanvullende/verduidelij kende vragen n.a.v. RIA 16 januari 2025	Ja	15-02-2025	26-02-2025

Zaaknummer	252495
Onderwerp	Vaststellen omgevingsvisie
Datum raadsvergadering	13 maart 2025
Raadscommissie	Algemene commissie
Datum raadscommissie	26 februari 2025
Programma	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Portefeuillehouder	A.F. Herings

Vaststellen omgevingsvisie

Samenvatting

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Op grond van de Omgevingswet dient iedere gemeente op 1 januari 2027 over een omgevingsvisie te beschikken.

Om tot onze omgevingsvisie te komen is de 1^e stap gezet in 2023. Namelijk het vaststellen door uw raad van de uitgangspuntennotitie en participatieplan op 14 december 2023. Deze documenten zijn de kaders geweest voor de participatie en het stapsgewijs uitwerken van de ontwerp-omgevingsvisie dat ter inzage is gelegd.

De ontwerp-omgevingsvisie en aanverwante bijlagen hebben van 7 oktober 2024 tot en met 18 november 2024 ter inzage gelegen. Ten aanzien van de ontwerp-omgevingsvisie zijn 422 zienswijzen binnengekomen. Deze zienswijzen zijn gebundeld en van een reactie voorzien in de zienswijzennota omgevingsvisie.

Op basis van de zienswijzen is in de zienswijzennota een aantal aanpassingen voorgesteld en doorgevoerd in de omgevingsvisie.

Voorstel

1. Vaststellen van de zienswijzennota ontwerp-omgevingsvisie.
2. Vaststellen van de omgevingsvisie Mook en Middelaar.
3. Vaststellen van de notitie m.e.r. plicht omgevingsvisie Mook en Middelaar.

Beoogd effect

Het vaststellen van de omgevingsvisie conform de Omgevingswet.

Inleiding

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Op grond van de Omgevingswet dient iedere gemeente op 1 januari 2027 over een omgevingsvisie te beschikken.

Om tot een omgevingsvisie te komen is de 1e stap gezet in 2023. Namelijk het vaststellen door uw raad van de uitgangspuntennotitie en participatieplan. Uw raad heeft destijds input geleverd om tot een weloverwogen uitgangspuntennotitie en participatieplan te komen en hiermee een zorgvuldig en transparant proces te doorlopen. Deze documenten zijn de kaders geweest voor de participatie en het stapsgewijs uitwerken van de ontwerp omgevingsvisie dat ter inzage is gelegd. Zie hieronder het processchema.

> PROCESSHEMA OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

In het eerste kwartaal van 2024 is de participatie voor de omgevingsvisie in gang gezet en afgerond. Verschillende initiatieven zijn ontplooid om vanuit de inwoners, ondernemers en stakeholders input op te halen. Een online enquête is 3 weken uitgezet, gesprekken zijn aangegaan met jongeren en stakeholders- en inwoners bijeenkomsten hebben plaatsgevonden op 5, 7 en 13 maart 2024. Dit heeft geresulteerd in een participatie rapportage en de bevindingen zijn overgenomen in een conceptvisie op hoofdlijnen.

Op 20 juni 2024 is de concept visie op hoofdlijnen aan uw raad in een RIA gepresenteerd en is input opgehaald. Uw raad kon nog aanvullende vragen stellen en opmerkingen meegeven tot 15 juli 2024. Hier heeft 1 fractie invulling aangegeven. De stakeholders en inwoners hebben op 3 juli 2024 een presentatie gekregen van de visie op hoofdlijnen en konden daarop input geven. Alle opgehaalde input is samengebracht in een concept ontwerp-omgevingsvisie en is in de RIA op 12 september 2024 aan uw raad gepresenteerd.

Na de RIA op 12 september is de gekregen feedback vanuit de fracties verwerkt in de ontwerp-omgevingsvisie. Met een raadsmemo is uw raad op 24 september 2024 geïnformeerd dat de ontwerp-omgevingsvisie voldoende uitgewerkt is om ter inzage gelegd te worden. De ontwerp omgevingsvisie en aanverwante bijlagen hebben van 7 oktober 2024 tot en met 18 november 2024 ter inzage gelegen. Ter adressering van de ontwerp-omgevingsvisie zijn 422 zienswijzen binnengekomen. Deze zienswijzen zijn gebundeld en van een reactie voorzien in de zienswijzennota omgevingsvisie. Hierbij moet worden opgemerkt dat meer dan 97% van de zienswijzen betrekking hadden op de voorverkenning van een initiatief tot gebiedsontwikkeling in het Maasdal.

Op basis van de zienswijzen is in de zienswijzennota een aantal aanpassingen voorgesteld en doorgevoerd in de omgevingsvisie.

Argumenten

1.1 Het doorlopen traject om tot een omgevingsvisie te komen is vooraf vastgesteld en conform vastgestelde kaders stapsgewijs en inzichtelijk doorlopen

Het proces om tot een omgevingsvisie te komen is in december 2023 door uw raad vastgesteld in een uitgangspuntennotitie en participatieplan. Daarnaast heeft de gemeente een website gelanceerd om de omgeving over alle te nemen en de genomen stappen te informeren en hier alle relevante documenten op te plaatsen.

1.2 Een voorverkenning opnemen in een omgevingsvisie is een begrijpelijke keuze

Een voorverkenning is een onderzoek naar denkrichtingen voor meerwaarde en aandachtspunten voor een specifiek zoekgebied. In een omgevingsvisie kunnen ook zaken worden opgenomen die nog geen status hebben en/of waarvan het nog niet zeker is hoe ze in de toekomst uit gaan pakken. Dat is inherent aan een visiedocument.

1.3 De voorverkenning naar een gebiedsontwikkeling in het Maasdal op de kaart recreatie en toerisme verwijderen en integraal opnemen in de omgevingsvisie

Na het sluiten van een intentieovereenkomst is in de ontwerp-omgevingsvisie een zoekgebied met een verwijzing naar de voorverkenning opgenomen bij het thema recreatie en toerisme. Het enkel opnemen van de voorverkenning bij het thema recreatie en toerisme is niet geheel juist. De voorverkenning dient integraal te worden opgenomen.

1.4 De ontwerp omgevingsvisie was voldoende gereed om ter inzage gelegd te worden

Ondanks de vele zienswijzen op de ontwerp omgevingsvisie zijn er naar aanleiding hiervan maar een minimaal aantal aanpassingen gedaan. Dit komt omdat 97% van de zienswijzen over 1 specifiek onderwerp gaat en hierop aanpassingen zijn doorgevoerd. De conclusie die is getrokken in oktober 2024 dat de ontwerp omgevingsvisie voldoende uitgewerkt was om ter inzage gelegd te worden was daarom een juiste keuze.

1.5 De aanpassingen in de omgevingsvisie zijn helder weergegeven door het gebruik van kleuren

In de omgevingsvisie zijn een aantal ambtelijke wijzigingen doorgevoerd. De tekst van deze wijzigingen is **blauw**. De wijzigingen hebben betrekking op het actualiseren van de omgevingsvisie vanwege nieuw vastgesteld beleid tussen de periode van terinzagelegging tot en met januari 2025. De wijzigingen hebben betrekking op het vastgestelde duurzaamheidsbeleid, het ontwerp van het kunst en erfgoedbeleid en de begroting 2025 met de meerjarenbegroting. Daarnaast zijn er een aantal verduidelijkingen aangebracht zodat de omgevingsvisie een beter leesbaar en begrijpelijk document is geworden. De gewijzigde tekst naar aanleiding van de zienswijzennota is **roze**.

Raadsvoorstel

2.1 De omgevingsvisie is klaar om vastgesteld te kunnen worden

In de omgevingsvisie en de aanverwante bijlagen zijn alle aanpassingen verwerkt in een definitief document. Het document is klaar om vastgesteld te kunnen worden.

3.1 Vaststellen van de m.e.r. plicht omgevingsvisie Mook en Middelaar

De ontwerp-omgevingsvisie is beoordeeld en de beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor m.e.r.- plichtige of m.e.r.- beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de conclusie dat de omgevingsvisie Mook en Middelaar niet plan-m.e.r.-plichtig is.

Kanttelingen

1.1 Onvrede bij een deel van de omgeving en mogelijk minder draagvlak voor de omgevingsvisie omdat de wens niet volledig is overgenomen

Vanuit omgeving is de expliciete wens uitgesproken om alle verwijzingen naar de voorverkenning van een gebiedsontwikkeling in het Maasdal te verwijderen. Aangezien er simpelweg een intentieovereenkomst bestaat en zaken zoals een voorverkenning in een omgevingsvisie kunnen worden opgenomen is het niet logisch om deze in zijn geheel te verwijderen. De omgeving kan hier ontevreden over blijven wat het draagvlak voor de omgevingsvisie kan doen afnemen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is opgenomen in de omgevingsvisie.

Participatie

Om tot een omgevingsvisie te komen is er een participatietraject doorlopen. Dit is verwerkt in de omgevingsvisie die aan uw raad is aangeboden.

Financiën

Het project omgevingsvisie is binnen de kaders van het budget gebleven.

Communicatie

Na vaststelling van de omgevingsvisie door uw raad zal de gemeente een persbericht eruit doen dat de omgevingsvisie is vastgesteld door uw raad. Hiervoor zullen de gebruikelijke kanalen worden gebruikt.

Uitvoering

Na vaststelling van de omgevingsvisie door uw raad kan de omgevingsvisie worden opgenomen in het DSO.

Raadsvoorstel

Bijlage(n)

1. Zienswijzennota Ontwerp omgevingsvisie
2. Ontwerp omgevingsvisie Mook en Middelaar (inclusief aanpassingen)
3. Omgevingsvisie Mook en Middelaar + bijlagen
4. Notitie-m.e.r.-plicht-Omgevingsvisie-Mook-en-Middelaar-definitieve-versie-d.d.-5-september-2024
5. Raadsbesluit

Mook, 4 februari 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

De gemeentesecretaris
drs. W. Mariman

De burgemeester
I.M. van Dijk

Zaaknummer 252495

Onderwerp Vaststellen omgevingsvisie

De raad van de gemeente Mook en Middelaar,

Gelezen het voorstel van het College van burgemeester en wethouders d.d. 4 februari 2025

Gelet op het advies van de raadscommissie d.d. 26 februari 2025

Besluit:

1. Vaststellen van de zienswijzennota ontwerp-omgevingsvisie.
2. Vaststellen van de omgevingsvisie Mook en Middelaar.
3. Vaststellen van de notitie m.e.r. plicht omgevingsvisie Mook en Middelaar.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering d.d. 13 maart 2025

De raad voornoemd,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

De griffier
W. Huberts

De voorzitter
I.M. van Dijk

Zienswijzennota – Ontwerp-omgevingsvisie

Gemeente Mook en Middelaar

Februari 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Beantwoording zienswijzen	2
3. Aanpassingen	14
Bijlage 1: Overzicht van indieners	15

1. Inleiding

De ontwerp-omgevingsvisie is gepubliceerd op 7 oktober in het Gemeenteblad en heeft van 7 oktober 2024 tot en met 18 november 2024 ter inzage gelegen.

Gedurende de periode van terinzagelegging heeft iedereen een zienswijze kunnen indienen. Dit kon op een aantal manieren; schriftelijk, per mail of mondeling.

2. Beantwoording zienswijzen

Onderstaand zijn de ingebrachte aandachtspunten vanuit de zienswijzen opgenomen.

In totaal gaat het om 422 zienswijzen. De zienswijzen zijn voorzien van een nummer en per onderwerp van een reactie voorzien. Het feit dat de zienswijzen zijn samengevat, houdt niet in dat deze niet in het geheel zijn betrokken bij de besluitvorming. Op deze wijze wordt inzichtelijker gemaakt welke thema's in welke mate aan de orde zijn gekomen. Wanneer (delen van) de ingediende zienswijzen vergelijkbaar zijn, worden bij de reactie de betreffende zienswijzennummers genoemd om onnodige herhaling te voorkomen.

0 Algemeen

0.1 In de omgevingsvisie ontbreekt het beleid van andere (overheids-)instanties om de omgevingsvisie in de juiste context te plaatsen

Nummer	Zienswijze	Reactie
0.1	406	In fase 1 van het planproces van de omgevingsvisie is het relevante ruimtelijk beleid van de gemeente en andere (overheids-)instanties geïnventariseerd (zie bijlage 2 van de ontwerp-omgevingsvisie). Op basis van de geïnventariseerde beleidsdocumenten van de gemeente, provincie en regionale samenwerkingsverbanden is een kenschets gemaakt van de gemeente (zie bijlage 1 van de ontwerp-omgevingsvisie). De betrokken (mede)overheden zijn daarnaast uitgenodigd bij diverse stakeholdersbijeenkomsten die in het kader van het participatieproces zijn georganiseerd. De input van de betrokken (mede)overheden vanuit de beleidsinventarisatie en participatie is verwerkt in de omgevingsvisie.

1 Proces

- 1.1 Er is een groot verschil tussen de Visie op hoofdlijnen en de Ontwerp-omgevingsvisie als het gaat om de visie op de inrichting van de extensieve en intensieve recreatie in het Maasdal en het Maasheggengebied.
- 1.2 Ontwerp-omgevingsvisie is niet in overeenstemming met de uitkomsten van het participatietraject.
- 1.3 Projecten die nog in een voorverkenning zitten (en waar de gemeenteraad nog niet mee in heeft gestemd) verdienen geen plek in de omgevingsvisie en kunnen ook nog geen rol in de gemeente toegekend krijgen of moeten duidelijk omschreven worden als 'voorverkenning' en niet als wens.
- 1.4 Er zit tegenstrijdigheid in sommige thema's.
- 1.5 Het proces is niet transparant en er is te weinig geïnformeerd en gecommuniceerd.
- 1.6 De ontwerp-omgevingsvisie is ter inzage gelegd ondanks dat raadsfracties meer tijd nodig hadden om het te bediscussiëren.

Nummer	Zienswijze	Reactie
1.1	1 – 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 406, 407, 409, 410, 411, 412, 417, 419, 420, 421, 422	De begrippen extensieve en intensieve recreatie zijn constant toegepast. Hierin is gedurende het traject niks veranderd. Zowel in de tekst van de conceptvisie op hoofdlijnen (11 juni 2024) als in de ontwerp-omgevingsvisie (23 september 2024) zijn de termen intensieve en extensieve recreatie opgenomen en op dezelfde wijze toegepast. De indeling vanuit de Structuurvisie Toerisme en Recreatie uit 2013 geeft een zone voor hogere dynamiek aan langs de flank van de stuwwal (zie de bijgevoegde kaart). Daarbinnen valt de Mookerplas, maar ook de kernen van Plasmolen, Mook en Molenhoek. Ook de zuidelijke oever van de Mookerplas en een deel van het zoekgebied voor de voorverkenning Maasdal vallen binnen de aanduiding 'hogere dynamiek' uit de Structuurvisie Toerisme en Recreatie (2013). We hebben er in de ontwerp-omgevingsvisie voor gekozen om deze zone met hogere dynamiek opnieuw te begrenzen. De aanduiding 'zone hogere dynamiek' zoals die nu is opgenomen in de ontwerp-omgevingsvisie beperkt zich tot een gebied rond de Mookerplas. Dit gebied valt binnen de zone hogere dynamiek uit de Structuurvisie Toerisme en Recreatie van 2013. Het indicatief aangegeven zoekgebied van de voorverkenning Maasdal valt in het noordelijk deel samen met de zone hogere dynamiek van 2013. Het participatietraject voor het opstellen van de omgevingsvisie is in december 2023 vastgesteld door de raad en in februari en maart 2024 uitgevoerd. De intentieovereenkomst is op 27 juni 2024 getekend waardoor het toen pas bekend werd dat er een voorverkenning ging plaatsvinden. In de ontwerp-omgevingsvisie is daarom een verwijzing gemaakt naar deze voorverkenning. De intentieovereenkomst van 27 juni 2024 beschrijft een voorverkenning naar een integrale gebiedsontwikkeling in het Maasdal. In de ontwerp-omgevingsvisie staat de gebiedsontwikkeling nu opgenomen bij het thema recreatie en toerisme. Het enkel opnemen bij het thema recreatie en toerisme is niet juist. De voorverkenning dient integraal te worden opgenomen. De volgende wijzigingen worden doorgevoerd: - Zoekgebied gebiedsontwikkeling aan de Maas wordt van de kaart recreatie en toerisme verwijderd. - De verwijzingen naar de voorverkenning worden weggehaald bij het thema recreatie en toerisme. - De voorverkenning gebiedsontwikkeling aan de Maas krijgt een integrale plek in de omgevingsvisie.
1.2	1 – 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 399, 400,	De gemeente houdt rekening met de zorgen en belangen van inwoners door participatietrajecten te doorlopen. Voor de omgevingsvisie is een uitgebreid participatietraject gevoerd.

	401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422	In de eerste stappen om tot een omgevingsvisie te komen is een participatieplan opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is gekozen voor de trede 'raadplegen'. We vinden het belangrijk om stakeholders en inwoners de ruimte te geven om mee te denken en te horen wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente Mook en Middelaar. Deze inbreng wordt meegenomen bij de vorming van de visie. De uiteindelijke besluitvorming over de omgevingsvisie ligt bij de gemeenteraad, waarbij de inbreng vanuit het participatieproces in de afweging van het besluit wordt meegewogen. Nieuwe ontwikkelingen zoals een eventuele verkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal doorlopen een eigen participatietraject.
1.3	1 – 377, 379, 380, 381, 382, 383, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 399, 401, 406, 407, 409, 412, 419, 420	Een voorverkenning is een onderzoek naar denkrichtingen voor meerwaarde en aandachtspunten voor een specifiek zoekgebied. In een omgevingsvisie kunnen ook zaken worden opgenomen die nog geen status hebben en/of waarvan het nog niet zeker is hoe ze in de toekomst uit gaan pakken. Dat is inherent aan een visiedocument. De ontwerp-omgevingsvisie maakt enkel een verwijzing naar de voorverkenning, maar maakt niet de ontwikkeling die onderzocht wordt mogelijk. In de intentieovereenkomst is de rol van de gemeente beschreven. Vandaar dat deze rol ook is opgenomen in de uitvoeringsparagraaf.
1.4	383	Het klopt dat er tegenstrijdigheden kunnen zitten tussen de thema's en dat dit tot uiting kan komen in een specifiek gebied. In dat geval dient er altijd een integrale afweging te worden gemaakt tussen de thema's. De kaders die beschreven staan bij de thema's geven richting aan deze integrale afweging.
1.5	387, 388, 389, 415, 416, 421	Het proces om tot een omgevingsvisie te komen is in 2023 vastgelegd in een uitgangspuntennotitie en participatieplan. Dit zijn openbare documenten. Ook heeft de gemeente een website gelanceerd om de omgeving over alle te nemen en de genomen stappen te informeren en hier alle relevante documenten op te plaatsen.
1.6	407, 412	In het raadsmemo van 24 september 2024 is uitleg en toelichting gegeven waarom de ontwerp-omgevingsvisie ter inzage is gelegd. " dat wij het traject hebben doorlopen dat door uw raad eind 2023 is vastgesteld (zie daarvoor volledigheidshalve nog bijgaande 'uitgangsnotitie omgevingsvisie' waarmee u unaniem instemde) én dat in de meest recente agendacommissie is bekrachtigd. Wij willen vasthouden aan dit vastgestelde traject. Afwijken van de planning leidt tot diverse nadelige gevolgen, zoals extra kosten voor externe inhuur en vertraging op invoering, inclusief nadelige effecten op de invoering van omgevingsplannen en de overgangstermijn. Daarnaast zijn wij van mening dat het document inhoudelijk voldoende gevorderd is om als ontwerp ter inzage te leggen."

2 Voorverkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal

- 2.1 Het Maasdal is niet geschikt voor intensieve recreatie vanwege een negatieve impact of effect op waterhuishouding, verkeersveiligheid, rust in het wandel, fiets en vaargebied, uitstoot CO₂, NO_x, fijnstof en overlast in het algemeen. Daarnaast heeft het een negatieve impact op de leefomgeving zoals flora en fauna, agrarische sector, Maasheggen, laanstructuren en regio.
- 2.2 Ontzanding van een deel van het Maasdal en het ontwikkelen van een recreatieplas dient niet de belangen van inwoners, (cultuur)landschap en natuur van de gemeente.
- 2.3 Er is weinig informatie gedeeld over project Maasdal.
- 2.4 De beschrijving van de recreatieve, ecologische- en culturele waarde van de Maasheggen en het potentiële UNESCO status van het Maasheggengebied strookt niet met de beschrijving van het zoekgebied van recreatie en toerisme in de ontwerp-omgevingsvisie.
- 2.5 Er bestaan twijfels over de totstandkoming van de intentieovereenkomst Maasdal, advisering vanuit Adviescommissie Omgevingskwaliteit en besluitvorming rondom voorverkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal.
- 2.6 De afgraving en ontgroning zorgt voor vernietiging van het bodemarchief bestaande uit de Sandrvlakte en afzettingen van de Rijn en Maas en zijn daardoor onomkeerbaar.
- 2.7 Er is geen participatietraject doorlopen om tot de voorverkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal te komen en het is onduidelijk welke vorm van participatie in het vervolgetraject van het initiatief wordt toegepast.
- 2.8 Is er een inzicht in de voor- en nadelen van de gebiedsontwikkeling in het Maasdal voor inwoners en ondernemers en zijn hier onderzoeken naar gedaan?
- 2.9 Het is onduidelijk wat de specifieke taken en verantwoordelijkheden zijn van de ambtenaren binnen project Maasdal en hoe zij de belangen van onze gemeente waarborgen.
- 2.10 De voorverkenning dient te geschieden door een onafhankelijke derde partij om belangenverstrengeling te voorkomen.
- 2.11 Waarom is voor het Maasdal het basisplan "Zandmaas" niet opgenomen in de ontwerp-omgevingsvisie?
- 2.12 De gemeenteraad dient ontwikkelingen in het Maasdal aan te wijzen als onderwerp waarvoor een bindend raadsadvies en voorafgaand participatietraject nodig is voordat een BOPA kan worden toegekend.

Algemene mededeling: Veel zienswijzen gaan over het proces van de lopende voorverkenning en heel specifieke inhoudelijke onderwerpen dat nog uitgezocht dient te worden in een voorverkenning. Deze zienswijzen gaan niet over de ontwerp-omgevingsvisie maar over de voorverkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal. In de omgevingsvisie is enkel een notitie opgenomen over het zoekgebied van de voorverkenning, maar maakt niet de ontwikkeling die onderzocht wordt mogelijk. De zienswijzennota omgevingsvisie dient daarom geen antwoord te geven op deze zienswijzen. Echter, gezien de vele zienswijzen op dit onderdeel is het wel belangrijk om toch wel een reactie te geven wat op dit moment bekend is.

Nummer	Zienswijze	Reactie
2.1	1 – 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 406, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422	Zie algemene mededeling op pagina 6. Gesteld wordt dat een mogelijke ontwikkeling in het Maasdal een negatieve impact heeft op de leefomgeving. Hierbij worden onder andere genoemd: intensieve recreatie, verkeer, hoogwaterveiligheid, flora en fauna, de agrarische sector en stikstof. Dit zijn begrijpelijke zorgen. Hier kan nog geen antwoord op worden gegeven. De impact van een mogelijke gebiedsontwikkeling op de leefomgeving wordt nader uitgewerkt in een eventuele verkenning. Voor zover mogelijk zal hierbij ook worden gekeken naar de impact van een mogelijke ontwikkeling op de regio.
2.2	1 – 377, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 386, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 406, 407, 409, 410, 412, 415, 416, 419, 420, 421	Zie algemene mededeling op pagina 6. De belangen van inwoners, het (cultuur) landschap en de natuur zullen verder worden uitgewerkt in een eventuele verkenningsfase met betrekking tot de mogelijke gebiedsontwikkeling in het Maasdal. Het college en de raad kunnen deze belangen dan afwegen in de keuze om wel of niet door te gaan met de mogelijke gebiedsontwikkeling.
2.3	378	Zie algemene mededeling op pagina 6. Het initiatief bevindt zich momenteel in de voorverkenningfase, er is dus nog maar weinig bekend en er zijn nog veel vragen onbeantwoord. De beschikbare informatie delen wij met onze inwoners en plaatsen wij op onze website: Voorverkenning Maasdal Gemeente Mook en Middelaar
2.4	383, 395, 402, 405, 407, 410, 411, 412	Zie algemene mededeling op pagina 6. Binnen het Maasheggenproject wordt gewerkt aan het herstel en de aanplant van nieuwe Maasheggen. Een mogelijke gebiedsontwikkeling in het Maasdal kan bijdragen aan het kwalitatief en kwantitatief versterken van ons Maasheggenlandschap. In een eventuele verkenning zal een beter beeld worden geschetst van de voor- en nadelen van een mogelijke afgraving. Hierbij wordt ook het effect op de Maasheggen meegenomen. Uiteindelijk streeft de gemeente naar een raamwerk van hagen en struwelen, die de UNESCO-status waardig is. Maar hier is nog wel een kwalitatieve als kwantitatieve impuls voor nodig.

2.5	389, 394, 404, 407, 411, 412, 413	Zie algemene mededeling op pagina 6. De voorverkenning gebiedsontwikkeling in het Maasdal heeft een eigen informatievoorziening. Op de gemeente website onder 'vraag en antwoord' staat een antwoord op deze zienswijze geformuleerd: www.mookenmiddelaar.nl/vraag-en-antwoord Zie antwoord bij vraag: - Hoe is dit initiatief ontstaan?
2.6	395, 397, 398	Zie algemene mededeling op pagina 6. De gevolgen van een mogelijke ontgroning in het Maasdal met betrekking tot het bodemarchief uit de sandrvlakte en afzettingen Rijn en Maas zullen onderzocht moeten worden. Het is heel belangrijk dat impact van een mogelijke gebiedsontwikkeling goed in kaart wordt gebracht. Dit gebeurt in een eventuele verkenning, zodat het college en de raad een gedegen belangenafweging kunnen maken.
2.7	399, 407, 412	Zie algemene mededeling op pagina 6. Momenteel bevindt het initiatief zich in de voorverkenningsfase. Onderdeel van de voorverkenning is het uitwerken van een communicatie- en participatieplan. De voorverkenningsfase wordt afgesloten met een go/no-go moment. Daarbij besluit de gemeenteraad of er aan de hand van een startnotitie en het communicatie- en participatieplan zal worden doorgegaan met een verkenning van het initiatief voor het Maasdal. Indien de raad daartoe besluit zal in de volgende fase dus participatie plaatsvinden. Inwoners en belanghebbenden worden dan actief betrokken bij het verdere verloop van het initiatief.
2.8	394, 399, 411, 421	Zie algemene mededeling op pagina 6. Momenteel bevindt het initiatief zich in de voorverkenningsfase. De voorverkenning is een oriëntatiefase die dient om in grote lijnen te bepalen of een gebiedsontwikkeling kansrijk kan zijn. Er wordt dan gekeken op welke manier een initiatief zou kunnen aansluiten bij bestaande beleidskaders en bij de wensen en eisen van belanghebbenden. Het geeft een eerste richting aan een initiatief, zonder de diepgang en uitvoerige analyses die in de latere fasen volgen.
2.9	411, 419, 420	Zie algemene mededeling op pagina 6. D. Op de gemeente website onder 'vraag en antwoord' staat een antwoord op deze zienswijze geformuleerd:

		www.mookmiddelbaar.nl/vraag-en-antwoord Zie antwoord bij vragen: - Welke werkzaamheden zullen door de gemeentelijke ambtenaren worden uitgevoerd binnen het project? - Wordt er rekening gehouden met de zorgen en belangen van inwoners? - Op welke wijze wordt voorkomen dat mogelijke negatieve gevolgen van de ontzanding overlappen met andere plannen in het gebied?
2.10	413	De zienswijze gaat niet over de ontwerp-omgevingsvisie, derhalve wordt hier geen antwoord op gegeven.
2.11	418	Het deel van de Maas tussen Maasbracht en Den Bosch wordt ook wel de Zandmaas genoemd. In het programma Zandmaas van Rijkswaterstaat zijn meerdere hoogwaterbeschermingsprojecten voorbereid en uitgevoerd. Voor het traject in de Maas bij Mook en Middelaar ging het om een zomerbedverdieping, die is uitgevoerd. Het programma Zandmaas is dan ook afgerond.
2.12	400	In de Omgevingswet wordt aangegeven hoe nieuw beleid tot stand komt en waar aan voldaan moet worden. In de omgevingsvisie kunnen geen regels worden opgenomen en bepaalt dan ook niet of en welke ruimtelijke procedures moeten worden doorlopen.

3 Recreatie en toerisme

3.1 Intensieve recreatie past niet bij de Mookerplas.

3.2 Extensieve recreatie past beter bij deze gemeente dan intensieve recreatie.

3.3 Intensieve(re) recreatie aan de bosrand levert zorgen op bij de bewoners van Plasmolen en Middelaar vanwege beperkte absorptiecapaciteit kleine kernen.

3.4 Het ontwikkelen van een Maasboulevard in Mook om Mook weer een gezicht naar de Maas te geven is niet gewenst.

Nummer	Zienswijze	Reactie
3.1	380, 381, 386	Plasmolen vormt samen met de Mookerplas een intensief recreatiegebied dat van belang is op regionaal niveau. In deze zone zijn relatief grotere (toeristische) ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig of is sprake van een hogere dynamiek ten aanzien van landschap en inrichting. Dit op basis van de sterkere relatie die wordt voorgesteld tussen Mook en de Maas en het verder versterken van het bestaande toeristisch-recreatieve product (kwaliteitsverbetering) aan de Mookerplas.
3.2	382, 405	De gemeente hanteert nu een combinatie van beiden. Toerisme en recreatie dragen immers ook bij aan de kwaliteit van leven voor inwoners.
3.3	400	De omgevingsvisie beschrijft een concentratie concentreren van intensieve vormen van recreatie en toerisme in de hogere dynamische zones. Er wordt gestreefd naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen en betrekken daarbij de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties.
3.4	412	In de omgevingsvisie wordt niet gesproken over de ontwikkeling van een Maasboulevard.

4 (Belang van) waterbeheer

4.1 Er wordt in de omgevingsvisie niet gesproken over (maatregelen tegen) verdroging, terwijl dit nu al een groot probleem is (bijv. op de St. Jansberg).

Nummer	Zienswijze	Reactie
4.1	383	Verdroging is een belangrijk thema in onze gemeente. Dit komt voornamelijk terug bij het gemeentelijke rioleringsplan (GRP). Wij hebben een actief afkoppelbeleid om zoveel mogelijk hemelwater in de bodem te laten infiltreren.

5 Duurzaamheid

- 5.1 Er worden heel veel ambities benoemd, maar er wordt niet aangegeven hoe dit wordt waargemaakt: de ambities zijn daarmee niet concreet genoeg geformuleerd.
- 5.2 We missen een overzicht van beschermde bomen op kaart of anders.
- 5.3 Er zit een flink gat tussen wat nodig en wat mogelijk is aan duurzame energieopwekking. Daarnaast ontbreekt visie hiervoor.
- 5.4 Waarom wordt het Maasdal niet gebruikt voor het kweken van bio-based bouwmaterialen door de agrarische sector?

Nummer	Zienswijze	Reactie
5.1	383	Het abstractie-niveau van de geformuleerde ambities past bij een omgevingsvisie. In het duurzaamheidsbeleid en het uitvoeringsprogramma duurzaamheid wordt de "hoe" vraag nader uitgewerkt voor dit thema.
5.2	405	Er bestaat een register waardevolle bomen. De omgevingsvisie is niet de plek om dat op te nemen.
5.3	410	In de omgevingsvisie is het onlangs vastgestelde duurzaamheidsbeleid opgenomen.
5.4	410, 411	De gemeente staat niet onwelwillend tegen het kweken van bio-based materialen op agrarische grond. Dit moet wel tezamen gaan met de andere thema's zoals natuur en landschap.

6 Werken en economie

- 6.1 Vakantiewoningen en/of een camping aan een extra recreatieplas (verwijzing naar Maasdal) zijn geen 'passende economische activiteiten'.
- 6.2 Meer recreatieplassen (verwijzing naar Maasdal) zal leiden tot een afname van de aantrekkelijkheid van Mook en Middelaar als toeristische bestemming.
- 6.3 De landbouwsector is onvoldoende belicht in dit thema.

Nummer	Zienswijze	Reactie
6.1	383, 387	Momenteel bevindt het initiatief zich in de voorverkenningfase. Dit zal eventueel worden onderzocht in een verkenning.
6.2	402, 403	Momenteel bevindt het initiatief zich in de voorverkenningfase. Dit zal eventueel worden onderzocht in een verkenning.
6.3	406	De landbouwsector heeft bij verschillende thema's een plek gekregen in de omgevingsvisie bij Natuur en Landschap en Recreatie en Toerisme. Hier zit ook een afhankelijkheid met het thema Werken en Economie.

7 Huisvesting

- 7.1 De Spoorzone is niet geschikt voor woningbouw in combinatie met een TOP/HUB in verband met bedreiging voor landschap, natuur en biodiversiteit.
- 7.2 De begrenzing van de "stedelijke contour" en/of "duurzame verstedelijking" en/of "bebouwd gebied" en/of "bebouwde kom" of "bestaand stedelijk gebied" moet vervallen of aangepast zodat (betaalbare) woningbouw buiten de bebouwde kom beter realiseerbaar wordt.
- 7.3 Bepaal per woonkern of woonlint een extra zone waarbinnen nieuwbouw van woningen wordt geambieerd en zo nodig gestimuleerd om de ambitie van het aantal woningen te kunnen realiseren conform woondeal.

Nummer	Zienswijze	Reactie
7.1	405	In de omgevingsvisie wordt de Spoorzone genoemd als een zoekgebied voor dorpsuitbreiding. Dat houdt niet in dat er op voor deze locatie al bepaald is dat daar woningbouw plaats kan vinden. Het houdt in dat de locatie nader onderzocht kan gaan worden om te bezien of er mogelijkheden zijn om hier woningen te realiseren. In welke vorm dan ook. De conclusie dat de locatie niet geschikt is, is dan ook prematuur. De geschiktheid en mogelijkheden zullen blijken uit de resultaten van het onderzoek, waarbij uiteraard ecologie een belangrijk onderdeel is.
7.2	414	De stedelijke contour betreft de kernen en kernrandzones, waar woningbouw een logische invulling is. Daarbuiten ligt het primaat van functies als recreatie, natuur of landbouw. Deze gebieden zijn niet per definitie geschikt of ongeschikt voor het toevoegen van woningen. Er dient altijd een goede afweging gemaakt te worden over een passende toedeling van functies.
7.3	414	Binnen de bestaande contouren en zoekgebieden is voldoende ruimte beschikbaar om te kunnen voldoen aan de bijdrage van de gemeente conform de woondeal.

8 Landschap en natuur

- 8.1 De landbouwsector is belangrijk voor het beheer en daarmee het behoud van het Maasheggenlandschap.
- 8.2 De beschrijving van het Maasdal ten aanzien van de landschapselementen is onjuist.

Nummer	Zienswijze	Reactie
8.1	406, 407	Dat klopt. Daarom wordt binnen het Maasheggenproject gewerkt aan beheerafspraken tussen grondeigenaren (agrariërs) om die samenwerking te borgen.
8.2	406	Binnen het Maasheggenproject wordt gewerkt aan het herstel en de aanplant van nieuwe Maasheggen, met als doel het kwalitatief en kwantitatief versterken van ons Maasheggenlandschap. Uiteindelijk streeft de gemeente naar een raamwerk van hagen en struwelen, die de UNESCO-status waardig is. Hier is nog wel een kwalitatieve als kwantitatieve impuls voor nodig. De beschrijving van het Maasdal ten aanzien van de landschapselementen is gebaseerd op de discrepantie tussen het wensbeeld en de huidige situatie.

9 Bijlage Ruimtelijke Atlas

9.1 Het beleid dat de bakenbomen niet meer worden onderhouden en gedeeltelijk zullen verdwijnen door de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Maas is onjuist en wordt gewijzigd door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Nummer	Zienswijze	Reactie
9.1	408	Deze aanpassing van het beleid wordt overgenomen. De wijziging wordt doorgevoerd in de Bijlage Ruimtelijke Atlas.

10 Notitie MER-plicht

10.1 Waarom is deze omgevingsvisie niet MER-plichtig?

10.2 Wat zijn de verschillen tussen het concept ontwerp-omgevingsvisie (7-aug-2024) en ontwerp-omgevingsvisie (23-sept-2024)?

10.3 Moet er geen nieuwe toetsing worden uitgevoerd vanwege concept ontwerp en ontwerp?

10.4 Kan er beroep worden aangetekend tegen een toetsing van de MER-plicht?

10.1	411	In de notitie M.e.r.-plicht Omgevingsvisie Mook en Middelaar is de volgende conclusie getrokken: "De beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de Omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de overall-conclusie dat de Omgevingsvisie niet plan-m.e.r.-plichtig is."
10.2	411	De versie van 7 augustus wijkt op kleine redactionele details af van de versie van 23 september. In de versie van 7 augustus 2024 was in het afsluitende hoofdstuk nog geen tekst over 'kostenverhaal' opgenomen. Naar aanleiding van de RIA op 9 september 2024 is een begrippenlijst toegevoegd.
10.3	411	De zaken die in het ontwerp zijn meegenomen zijn afdoende getoetst.
10.4	411	De notitie over de m.e.r.-plicht van de omgevingsvisie leidt niet tot een afzonderlijk besluit. Het is een onderliggend document voor de omgevingsvisie. Aangezien de omgevingsvisie niet openstaat voor beroep kan er ook geen beroep tegen de notitie worden aangetekend.

3 Aanpassingen

Naar aanleiding van de zienswijzen worden de volgende aanpassingen doorgevoerd ten opzichte van het ontwerp-omgevingsvisie:

1. Aanpassen kaart recreatie en toerisme – zoekgebied verwijderen van de kaart.
2. Aanpassen beschrijving recreatie en toerisme – weghalen beschrijving gebiedsontwikkeling aan de Maas.
3. Opnemen gebiedsontwikkeling aan de Maas op een integrale plek in hoofdstuk 6.
4. Bijlage Ruimtelijke atlas – beleid bakenbomen.

Bijlage 1: Overzicht van indieners

ID nr	Aanhef	Naam	Adres + nr	Postcode	Plaats	Datum
1						15 november 2024
2						15 november 2024
3						16 november 2024
4						16 november 2024
5						14 november 2024
6						14 november 2024
7						16 november 2024
8						16 november 2024
9						15 november 2024
10						16 november 2024
11						17 november 2024
12						16 november 2024
13						15 november 2024
14						16 november 2024

15						14 november 2024
16						16 november 2024
17						16 november 2024
18						14 november 2024
19						13 november 2024
20						13 november 2024
21						15 november 2024
22						14 november 2024
23						14 november 2024
24						15 november 2024
25						15 november 2024
26						15 november 2024
27						14 november 2024
28						15 november 2024
29						15 november 2024
30						16 november 2024

31						16 november 2024
32						16 november 2024
33						15 november 2024
34						13 november 2024
35						16 november 2024
36						14 november 2024
37						15 november 2024
38						15 november 2024
39						15 november 2024
40						15 november 2024
41						16 november 2024
42						16 november 2024
43						16 november 2024
44						16 november 2024
45						16 november 2024
46						17 november 2024

47						17 november 2024
48						17 november 2024
49						17 november 2024
50						17 november 2024
51						17 november 2024
52						17 november 2024
53						15 november 2024
54						16 november 2024
55						16 november 2024
56						16 november 2024
57						16 november 2024
58						17 november 2024
59						16 november 2024
60						16 november 2024
61						16 november 2024
62						16 november 2024

63						16 november 2024
64						16 november 2024
65						17 november 2024
66						17 november 2024
67						17 november 2024
68						17 november 2024
69						17 november 2024
70						16 november 2024
71						16 november 2024
72						14 november 2024
73						14 november 2024
74						16 november 2024
75						16 november 2024
76						15 november 2024
77						15 november 2024
78						15 november 2024

79						15 november 2024
80						15 november 2024
81						16 november 2024
82						16 november 2024
83						16 november 2024
84						13 november 2024
85						13 november 2024
86						17 november 2024
87						17 november 2024
88						17 november 2024
89						17 november 2024
90						16 november 2024
91						13 november 2024
92						14 november 2024
93						14 november 2024
94						16 november 2024

95						16 november 2024
96						16 november 2024
97						16 november 2024
98						16 november 2024
99						15 november 2024
100						15 november 2024
101						15 november 2024
102						16 november 2024
103						16 november 2024
104						16 november 2024
105						16 november 2024
106						16 november 2024
107						16 november 2024
108						16 november 2024
109						15 november 2024
110						15 november 2024

111						16 november 2024
112						14 november 2024
113						14 november 2024
114						14 november 2024
115						15 november 2024
116						14 november 2024
117						14 november 2024
118						16 november 2024
119						16 november 2024
120						16 november 2024
121						17 november 2024
122						16 november 2024
123						16 november 2024
124						16 november 2024
125						16 november 2024
126						16 november 2024

127						16 november 2024
128						16 november 2024
129						16 november 2024
130						16 november 2024
131						15 november 2024
132						15 november 2024
133						15 november 2024
134						15 november 2024
135						16 november 2024
136						17 november 2024
137						15 november 2024
138						15 november 2024
139						17 november 2024
140						17 november 2024
141						16 november 2024
142						16 november 2024

143						17 november 2024
144						15 november 2024
145						15 november 2024
146						15 november 2024
147						15 november 2024
148						15 november 2024
149						15 november 2024
150						15 november 2024
151						15 november 2024
152						15 november 2024
153						15 november 2024
154						12 november 2024
155						13 november 2024
156						13 november 2024
157						15 november 2024
158						16 november 2024

159						16 november 2024
160						16 november 2024
161						16 november 2024
162						17 november 2024
163						17 november 2024
164						17 november 2024
165						17 november 2024
166						17 november 2024
167						17 november 2024
168						17 november 2024
169						17 november 2024
170						17 november 2024
171						17 november 2024
172						17 november 2024
173						17 november 2024
174						16 november 2024

175						16 november 2024
176						17 november 2024
177						16 november 2024
177						16 november 2024
178						17 november 2024
179						15 november 2024
180						15 november 2024
181						14 november 2024
182						14 november 2024
183						14 november 2024
184						15 november 2024
185						15 november 2024
186						15 november 2024
187						15 november 2024
188						17 november 2024
189						16 november 2024

190						15 november 2024
191						15 november 2024
192						13 november 2024
193						13 november 2024
194						13 november 2024
195						13 november 2024
195						13 november 2024
196						13 november 2024
197						15 november 2024
198						15 november 2024
199						15 november 2024
200						15 november 2024
201						13 november 2024
202						13 november 2024
203						13 november 2024
204						13 november 2024

205						13 november 2024
206						13 november 2024
207						13 november 2024
208						13 november 2024
209						13 november 2024
210						13 november 2024
211						13 november 2024
211						13 november 2024
212						13 november 2024
213						13 november 2024
214						13 november 2024
215						13 november 2024
216						14 november 2024
217						13 november 2024
218						13 november 2024
219						13 november 2024

220						13 november 2024
221						18 november 2024
221						18 november 2024
222						17 november 2024
223						17 november 2024
224						17 november 2024
225						16 november 2024
226						17 november 2024
227						17 november 2024
228						16 november 2024
229						16 november 2024
230						15 november 2024
231						15 november 2024
232						16 november 2024
233						16 november 2024
234						16 november 2024

235						16 november 2024
236						16 november 2024
237						17 november 2024
238						17 november 2024
239						17 november 2024
240						15 november 2024
241						14 november 2024
242						13 november 2024
243						11 november 2024
244						13 november 2024
245						11 november 2024
246						13 november 2024
247						13 november 2024
248						13 november 2024
249						13 november 2024
250						13 november 2024

251						13 november 2024
252						16 november 2024
253						13 november 2024
254						12 november 2024
255						14 november 2024
256						14 november 2024
257						15 november 2024
258						15 november 2024
259						15 november 2024
260						14 november 2024
261						15 november 2024
262						13 november 2024
263						15 november 2024
264						14 november 2024
265						14 november 2024
266						14 november 2024

267						14 november 2024
268						14 november 2024
269						13 november 2024
270						14 november 2024
271						13 november 2024
272						14 november 2024
273						14 november 2024
274						14 november 2024
275						14 november 2024
276						14 november 2024
277						14 november 2024
278						14 november 2024
279						14 november 2024
280						14 november 2024
281						13 november 2024
282						13 november 2024

283						11 november 2024
284						10 november 2024
285						7 november 2024
286						5 november 2024
287						16 november 2024
288						16 november 2024
289						16 november 2024
290						17 november 2024
291						17 november 2024
292						17 november 2024
293						17 november 2024
294						17 november 2024
295						17 november 2024
296						17 november 2024
297						17 november 2024
298						16 november 2024
299						17 november 2024

300						17 november 2024
301						17 november 2024
302						17 november 2024
303						14 november 2024
304						14 november 2024
305						14 november 2024
306						16 november 2024
307						17 november 2024
308						17 november 2024
309						16 november 2024
310						16 november 2024
311						16 november 2024
312						17 november 2024
313						17 november 2024
314						17 november 2024
315						17 november 2024

316						17 november 2024
317						11 november 2024
318						15 november 2024
319						16 november 2024
320						16 november 2024
321						16 november 2024
322						16 november 2024
323						16 november 2024
324						16 november 2024
325						15 november 2024
326						16 november 2024
327						16 november 2024
328						16 november 2024
329						15 november 2024
330						16 november 2024
331						15 november 2024

332						15 november 2024
332						15 november 2024
333						15 november 2024
334						14 november 2024
335						14 november 2024
336						14 november 2024
337						14 november 2024
338						16 november 2024
339						14 november 2024
340						17 november 2024
341						14 november 2024
342						15 november 2024
343						17 november 2024
344						17 november 2024
345						16 november 2024
346						16 november 2024

347						16 november 2024
348						16 november 2024
349						17 november 2024
350						17 november 2024
351						15 november 2024
352						15 november 2024
353						16 november 2024
354						16 november 2024
355						16 november 2024
356						16 november 2024
357						17 november 2024
358						17 november 2024
359						18 november 2024
360						18 november 2024
361						18 november 2024
362						16 november 2024

363						17 november 2024
364						17 november 2024
365						18 november 2024
366						18 november 2024
367						17 november 2024
368						17 november 2024
369						17 november 2024
370						18 november 2024
371						18 november 2024
372						18 november 2024
373						17 november 2024
374						17 november 2024
375						17 november 2024
376						17 november 2024
377						17 november 2024
378		WSV de Mookse Plassen				17 november 2024

379						17 november 2024
380						17 november 2024
381						17 november 2024
382						15 november 2024
383						17 november 2024
384						16 november 2024
385						17 november 2024
386						17 november 2024
387						17 november 2024
388						14 november 2024
389						15 november 2024
390						16 november 2024
391						15 november 2024
392						15 november 2024
393						14 november 2024
394						15 november 2024

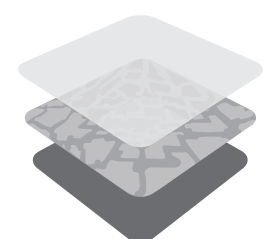
395						15 november 2024
396						14 november 2024
397						14 november 2024
398						14 november 2024
399						18 november 2024
400						18 november 2024
401						14 november 2024
402						16 november 2024
403						16 november 2024
404						17 november 2024
405		Animo				17 november 2024
406						17 november 2024
407		Platform Vrienden van het Maasdal				4 november 2024
408		Rijkswaterstaat				15 november 2024
409						15 november 2024
410						17 november 2024

411						17 november 2024
412						17 november 2024
413						4 november 2024
414						10 november 2024
415						17 november 2024
416						17 november 2024
417						15 november 2024
418						15 november 2024
419						17 november 2024
420						15 november 2024
421						18 november 2024
422						16 november 2024

OMGEVINGSVISIE
MOOK EN MIDDELAAR

OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3	BIJLAGE
1.1 Wat is een omgevingsvisie?	3	Begrippenlijst
1.2 Een stip aan de horizon	3	
2. PARTICIPATIE EN PROCESVERANTWOORDING	4	LOSSE BIJLAGEN
2.1 Een proces in twee fasen	4	B1. RUIMTELIJKE ATLAS MOOK EN MIDDELAAR
2.2 Betrokkenheid en rol van de raad	4	B2. BELEIDSINVENTARISATIE
2.3 Participatie met de omgeving	5	B3. BEELDVERSLAG VAN DE PARTICIPATIE
3. EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE	5	B4. ONDERZOEKSRAPPORT INWONERSCONSULTATIE
3.1 Regionale positionering	6	
3.2 Kenmerken en gebiedskwaliteiten	6	
4. THEMA'S EN OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE	9	
4.1 Inventarisatie van bestaand beleid	9	
4.2 Opgaven vanuit sectoraal beleid	9	
5. VISIE OP HOOFDLIJNEN	9	
5.1 Samenhangend en integraal	11	
5.2 Ambities en hoofdkeuzes	12	
6. TOELICHTING BIJ DE BELANGRIJKE KEUZES	26	
7. INTEGRAAL TOEKOMSTBEELD MOOK EN MIDDELAAR	29	
8. OP WEG NAAR UITVOERING	30	
8.1 Drie sporen	30	
8.2 Vervolgstappen	31	
8.3 Uitnodiging voor initiatieven	33	

COLOFON

De Omgevingsvisie Mook en Middelaar is opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht (stedenbouw en landschap). De participatie is georganiseerd in samenwerking met Citisens. Vanuit de gemeente Mook en Middelaar heeft begeleiding plaatsgevonden door een kernteam en projectgroep.

Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Utrecht, 11 februari 2025

1 INLEIDING

Hoe blijft de gemeente Mook en Middelaar een unieke plek om te wonen, werken en recreëren? Om daar antwoord op te geven, moeten we nadenken over onze fysieke leefomgeving en keuzes maken voor de toekomst. Dit doen we in de Omgevingsvisie Mook en Middelaar.

1.1 Wat is een omgevingsvisie?

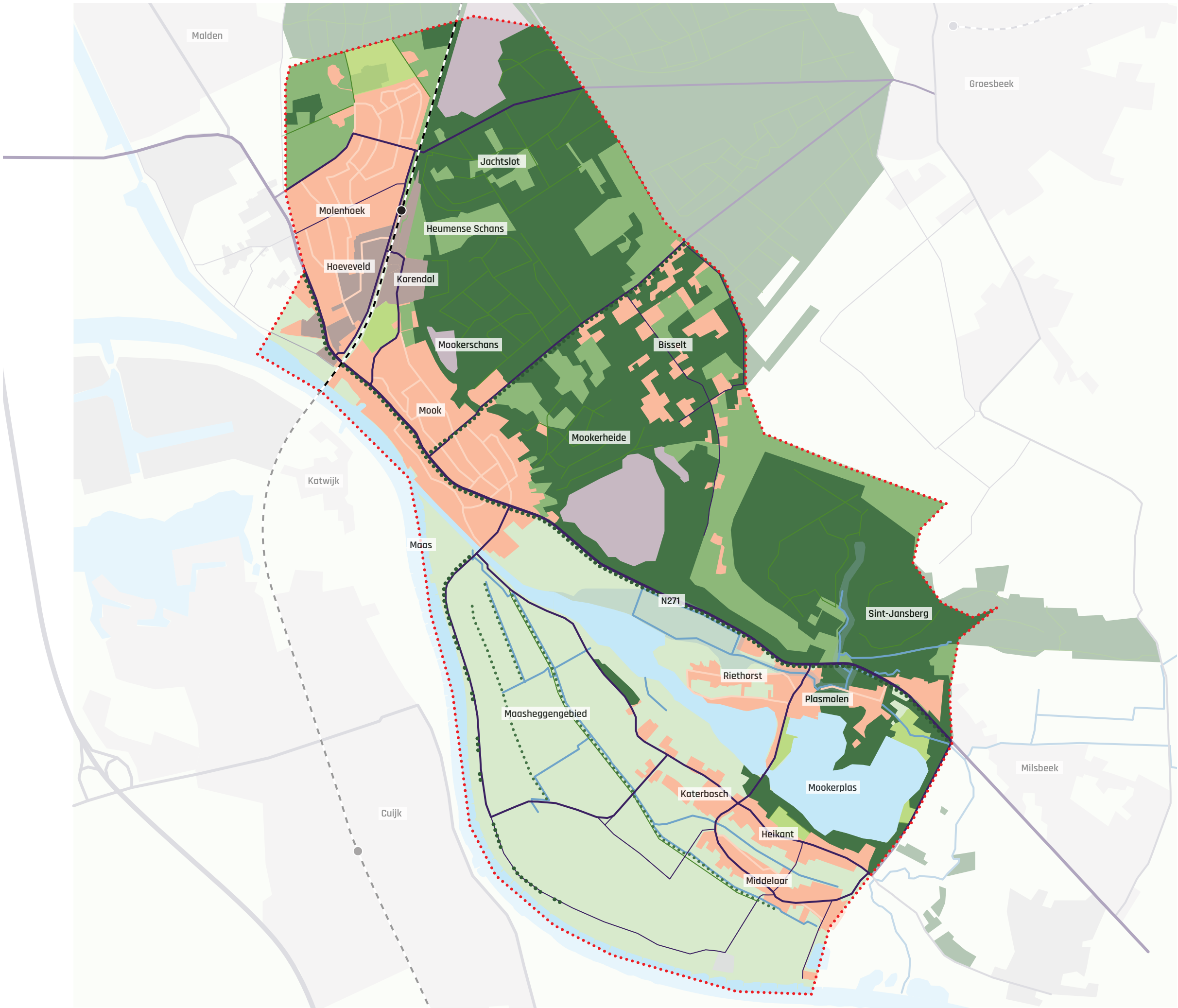
In het najaar van 2023 zijn we als gemeente Mook en Middelaar gestart met het opstellen van een lange termijnvisie voor de woon- en leefomgeving in onze gemeente. Dit noemen we een omgevingsvisie. In de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, staat dat elke gemeente een omgevingsvisie moet opstellen voor het hele eigen grondgebied. Volgens de Omgevingswet gaat een omgevingsvisie over de ‘fysieke leefomgeving’. Dat betekent dat het gaat over de ruimte om ons heen. Het gaat dus over de gebouwen, waarin we wonen, werken of naar school gaan. Maar ook over het water en groen, de sportvelden en het landschap waarin we verblijven en elkaar kunnen ontmoeten. En over de wegen of spoorlijn waarover we ons bewegen.

De omgevingsvisie gaat óók over zaken die we niet direct kunnen zien, maar die wel van invloed zijn op de ruimte waarin we leven. Zoals bijvoorbeeld het milieu (geluid, lucht en bodem), duurzaamheid, energie, klimaat en gezondheid. In de omgevingsvisie worden dus niet alleen ruimtelijke onderwerpen behandeld, maar ook andere zaken die te maken hebben met de ruimte waarin we leven. Zolang de onderwerpen maar een relatie hebben met onze fysieke leefomgeving.

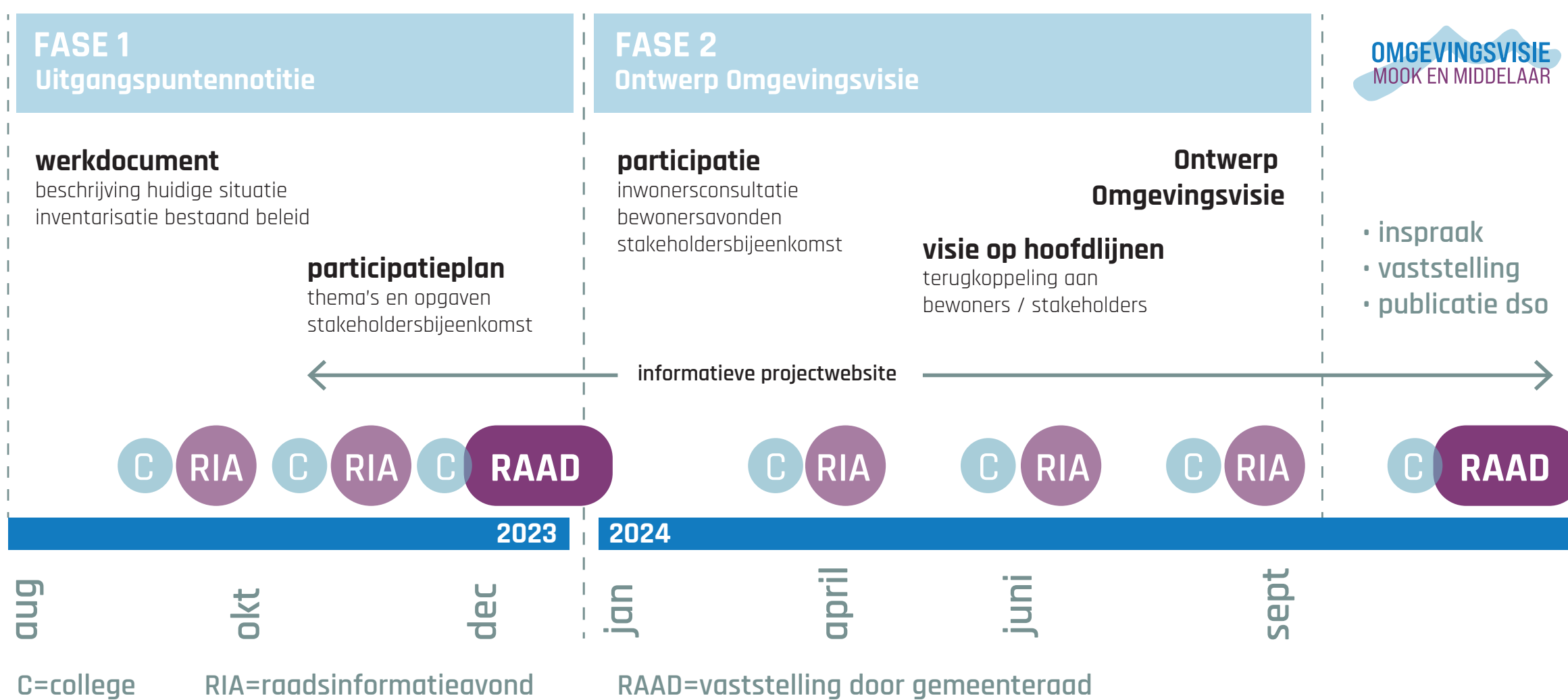
In de omgevingsvisie komen deze onderwerpen bij elkaar. Al die onderwerpen worden in samenhang bekeken. De omgevingsvisie beperkt zich daarbij tot de hoofdzaken. De omgevingsvisie is dus een ‘integrale visie op hoofdlijnen’ en gaat over de gemeente als geheel.

1.2 Een stip aan de horizon

We geven in de omgevingsvisie duidelijk aan hoe we als gemeente kijken naar de fysieke leefomgeving in de komende jaren. Voor de belangrijkste vraagstukken maken we keuzes voor de toekomst. We hanteren daarbij een planhorizon tot 2030, met een doorkijk naar 2040. Zo zetten we de koers uit op weg naar de (verre) toekomst van de gemeente. We plaatsen als het ware een stip op de horizon en schetsen een beeld van de weg die daar naartoe leidt. We kiezen daarbij bewust voor een beknopte en toegankelijke visie. Dat wil zeggen dat de omgevingsvisie kort en bondig wordt geformuleerd. De visie heeft hierdoor een globaal en abstract karakter. We beschrijven de essentiële onderdelen op hoofdlijnen en waar mogelijk verbeelden we de visie op kaarten van de hele gemeente die zijn voorzien van een duidelijke legenda. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie gaan we meer gedetailleerd in op de ruimtelijke consequenties op lokale schaal. Hiervoor kunnen later omgevingsprogramma’s worden opgesteld of uitwerkingen worden gemaakt op gebiedsniveau.

> KAART 1: GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

> PROCESSCHEMA OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

2 PARTICIPATIE EN PROCESVERANTWOORDING

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de participatie en het planproces zijn georganiseerd bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

2.1 Een proces in twee fasen

Het proces om te komen tot de omgevingsvisie is opgebouwd uit twee fasen. In het schema hiernaast zijn de verschillende strategische momenten en tussenproducten in fase 1 en 2 van het planproces overzichtelijk op een rij gezet. In fase 1 (augustus-december 2023) zijn de bestaande beleidsdocumenten van de gemeente en de regionale samenwerkingsverbanden verzameld en geïnventariseerd. Daarnaast is een ruimtelijke analyse uitgevoerd van de huidige gebiedskwaliteiten en gebiedskenmerken van de gemeente. Verder is in fase 1 een uitgangspuntennotitie en het participatieplan opgesteld.

In fase 2 (januari-september 2024) zijn we gestart met de participatie met de omgeving. In de maanden januari en februari heeft een online inwonersconsultatie plaatsgevonden en in de maanden maart en april zijn diverse (fysieke en online) participatiebijeenkomsten georganiseerd met inwoners, ondernemers en stakeholders uit de gemeente en regio. De uitkomsten van de participatie zijn in het voorjaar verwerkt in de visie op hoofdlijnen. Die visie op hoofdlijnen is op 3 juli 2024 teruggekoppeld aan de betrokken stakeholders, inwoners en ondernemers. Vervolgens is de ontwerp omgevingsvisie in de zomermaanden opgesteld. De ontwerp omgevingsvisie is op 12 september 2024 besproken tijdens een raadsinformatieavond (RIA) en is daarna gereed gemaakt voor de inspraak. De ingediende zienswijzen zijn opgenomen in de Zienswijzennota Ontwerp Omgevingsvisie en daarin voorzien van een reactie.

Op een aantal punten heeft dit geleid tot aanpassingen die in de voorliggende omgevingsvisie zijn verwerkt en voor politieke besluitvorming wordt aangeboden.

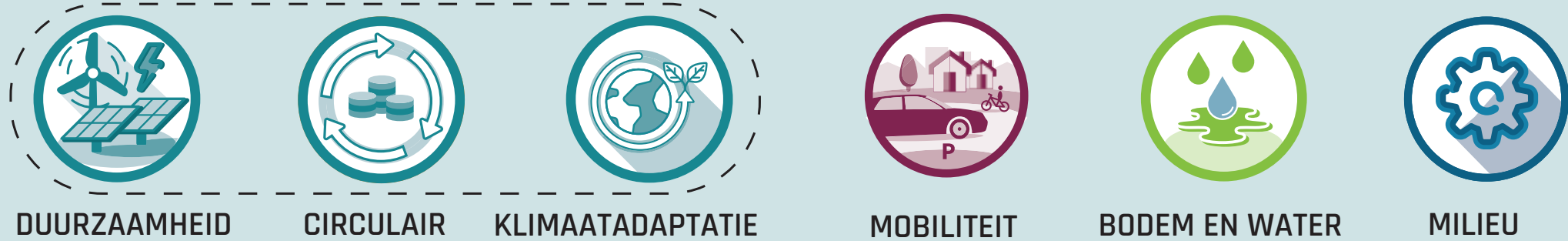
2.2 Betrokkenheid en rol van de raad

Er is gestart met een informatieve raadsessie op 7 september 2023 over de achtergronden van de Omgevingswet en de omgevingsvisie. Daarna zijn de belangrijkste thema's en opgaven geïnventariseerd en voorgelegd in de RIA op 28 september 2023. Op 23 oktober 2023 is een stakeholdersbijeenkomst georganiseerd, waarin de thema's en opgaven voor de omgevingsvisie zijn besproken met enkele betrokken partijen en organisaties uit de gemeente en regio. Zo konden zij alvast meedenken over de belangrijke opgaven voor de omgevingsvisie.

Op basis van deze inbreng zijn de conceptversies van de uitgangspuntennotitie en het participatieplan opgesteld, die op 8 november in de RIA zijn gepresenteerd. Aan het einde van fase 1 zijn de uitgangspuntennotitie en het participatieplan vastgesteld in de raad van 14 december 2023. Door met elkaar de uitgangspunten voor de visie te bepalen, is een gemeenschappelijk beginpunt gecreëerd waar tijdens het opstellen van de omgevingsvisie op kon worden terug gegrepen.

In fase 2 hebben vertegenwoordigers van raadsfracties als toehoorder deelgenomen aan de participatiemomenten met bewoners, ondernemers, belangenorganisaties en andere stakeholders. Op deze manier konden raadsfracties gedurende het proces een beeld vormen van de diverse belangen, argumenten en mogelijke tegenstrijdigheden. De uitkomsten van de participatie zijn gepresenteerd in de RIA van 11 april 2024. De visie op hoofdlijnen is in de RIA van 20 juni 2024 voorgelegd aan de raad.

samenhangende hoofdogaven waarover (actieve) participatie plaatsvindt met de omgeving

samenhangende hoofdogaven waarvoor beleid is vastgesteld of in ontwikkeling is (geen actieve participatie)

> THEMA'S EN OPGAVEN IN DE OMGEVINGSVISIE

De conceptversie van de omgevingsvisie is toegelicht in de RIA van 12 september 2024. Daarna is de Ontwerp Omgevingsvisie Mook en Middelaar opgeleverd voor de inspraak. Politieke besluitvorming en vaststelling kan dan plaatsvinden in de algemene commissie en raad van februari/maart 2025.

2.3 Participatie met de omgeving

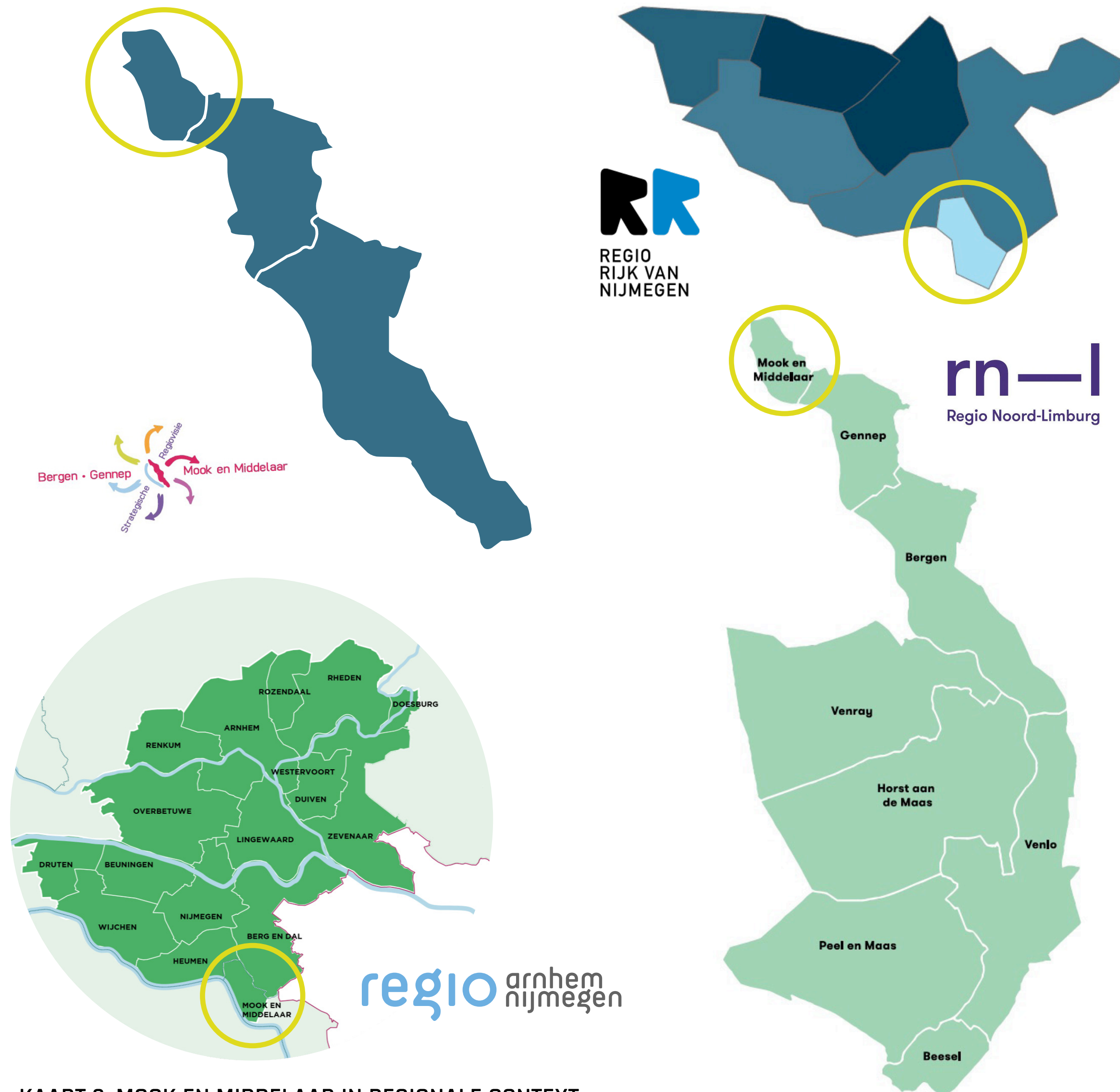
De omgevingsvisie wordt samen met veel andere partij- en gemaakt. We betrekken de inwoners en ondernemers uit de kernen en het buitengebied, lokale belangenorganisaties, maar ook buurgemeenten uit de regio en andere overheden, zoals het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Limburg. Hiervoor organiseerden we in de eerste maanden van 2024 een participatieronde met de omgeving. Tijdens deze ronde is bij inwoners, ondernemers en stakeholders opgehaald welke boodschap zij wilden meegeven voor de toekomstige inrichting van de fysieke leefomgeving. Om zo breed mogelijk informatie op te halen, is dit gedaan door middel van een online vragenlijst, twee bijeenkomsten met stakeholders en lokale belangengroepen, twee bewonersavonden (zowel fysiek als online) en gesprekken met jongeren. De resultaten zijn samengevat in een onderzoeksrapport en een beeldverslag van de participatie. Beide documenten vormen een bijlage van deze omgevingsvisie.

In de uitgangspuntennotitie is vastgelegd over welke thema's en onderwerpen we actief participeren met de omgeving:

- landschap en natuur;
- recreatie en toerisme;
- kunst, cultuur en erfgoed;
- wonen en volkshuisvesting;
- werken en economie;
- samenleving en maatschappij;
- leefbaarheid en gezondheid.

Het thema landbouw wordt meegenomen als onderdeel van het thema landschap en natuur, maar komt ook aan bod bij het thema werken en economie.

Voor een aantal onderwerpen is recent al beleid vastgesteld, of in ontwikkeling. Hierover is niet (nogmaals) een gesprek gevoerd. Dat geldt voor de thema's mobiliteit, milieu, bodem en water, klimaat, circulair en duurzaamheid.

> KAART 2: MOOK EN MIDDELAAR IN REGIONALE CONTEXT

3 EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de beschrijving van de huidige kenmerken en gebiedskwaliteiten van Mook en Middelaar. Een uitgebreide gebiedsbeschrijving is opgenomen in het werkdocument ‘Ruimtelijke Atlas Mook en Middelaar, een kenschets van de gemeente’. Die atlas is als bijlage aan de omgevingsvisie toegevoegd (bijlage 1).

3.1 Regionale positionering

In de gemeente Mook en Middelaar liggen vier kernen (Molenhoek, Mook, Middelaar en Plasmolen) en enkele kleinere buurtschappen (De Bisselt, Heikant, Riethorst en Katerbosch). In totaal telt de gemeente ruim 8.000 inwoners. Daarmee is het één van de kleinste gemeenten in de regio. De gemeente vormt het meest noordelijk gelegen deel van de kop van Noord-Limburg, maar is ook georiënteerd op de regio Nijmegen. De gemeente maakt door haar unieke ligging deel uit van meerdere regio's, zoals de Regio Noord-Limburg (r-nl), de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR), het Rijk van Nijmegen en - samen met de buurgemeenten Bergen en Gennep - de regio BGMM. Omdat de gemeente op de grens ligt van drie provincies en meerdere regionale samenwerkingsverbanden, is regionale samenwerking op verschillende beleidsterreinen van groot belang. Tegelijkertijd is het belangrijk om als kleine, zelfstandige gemeente een heldere eigen koers te varen. Daarom staan de unieke groene gebiedskwaliteiten, de historische identiteit van Mook en Middelaar en de dorpse kwaliteiten centraal in de omgevingsvisie.

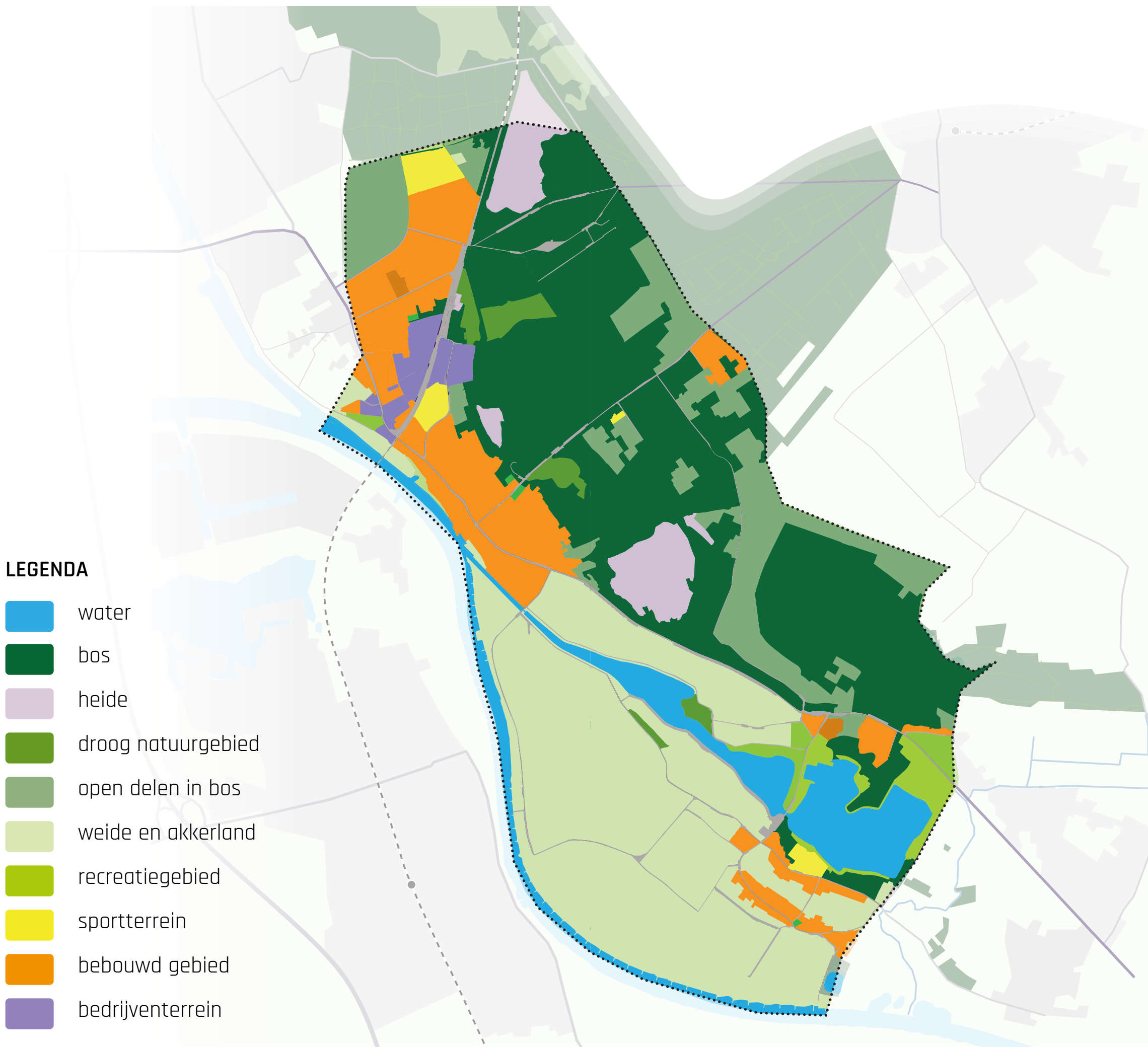
3.2 Kenmerken en gebiedskwaliteiten

Een afwisselend landschap

De eeuwenoude ontstaansgeschiedenis van het gebied heeft gezorgd voor de huidige karakteristieke opbouw met een gevarieerde ondergrond en een grote diversiteit aan landschappen. Er is heide en bos, akkerbouw, grasland en de rivier de Maas. In het rivierdal van de Maas zorgen de weilanden en de Maasheggen voor een groen, halfopen en kleinschalig karakter. Hoogteverschillen spelen een grote rol in de beleving van het landschap in de hele gemeente. In het noorden van de gemeente bereikt de stuwwal hoogtes van 60 tot 80 meter +NAP. De stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden. De oude kernen van Molenhoek, Mook en Plasmolen zijn ontstaan op deze hoger gelegen zandgronden in het overgangsgebied van de stuwwal naar het rivierdal. Het laagstgelegen deel van de gemeente ligt in het Maasdal en heeft een hoogte van zo'n 8 tot 10 meter +NAP.

Een groene gemeente

Het groene karakter vormt het visitekaartje van Mook en Middelaar. Het groen zorgt voor een herkenbare identiteit van de dorpen en het buitengebied. De dorpen hebben een sterke relatie met het omliggende landschap. Het openbaar groen in de dorpen bestaat hoofdzakelijk uit plantsoenen, speelplekken en bomen of boomgroepen op pleinen en in straten. Groen speelt ook een belangrijke rol in de beleving van het buitengebied. Dat geldt dan met name voor de bossen op de stuwwal en de bomen- en laanstructuren in het buitengebied. De lijnvormige bomenrijen lopen mee met de Maas en de stuwwal en zijn met name in het open agrarisch gebied bepalend voor het landschapsbeeld.

> KAART 3: HUIDIG GRONDGEBRUIK EN VARIATIE IN LANDSCHAPPEN

In het Maasdal accentueren de zogenaamde ‘bakenbomen’ de ligging van de rivier. Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar weinig voor. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar.

Een rijke geschiedenis

Door de natuurlijke ligging aan de Maas heeft de gemeente Mook en Middelaar in het (verre) verleden vaak een strategische rol gespeeld als strijdtoneel in oorlogen en veldslagen. Veel van de monumenten in de gemeente zijn dan ook verbonden met de militaire geschiedenis. Daarbij kunnen drie regionale thema’s worden onderscheiden uit verschillende tijdvakken: Romeinse Tijd, Tachtigjarige oorlog en Tweede Wereldoorlog. Daarnaast bezit de gemeente waardevol historisch religieus erfgoed in de vorm van kerken en kapellen, en bijzondere monumenten en kunstwerken uit het heden en verleden.

Wonen, werken en voorzieningen in de kernen

Mook en Middelaar staat bekend om de rust, ruimte en het landelijk wonen. De kleinschaligheid en het dorpse karakter vormen unieke woonkwaliteiten. De gemeente heeft een aantrekkelijk woningaanbod en grootstedelijke voorzieningen dichtbij. De nabijheid van Nijmegen geeft een extra dimensie aan de woonomgeving. Opvallend is het relatief lage aantal arbeidsplaatsen in de eigen gemeente. Slechts 11% van de inwoners werkt in de eigen woonplaats. Dit duidt erop dat veel inwoners buiten de eigen gemeente werken. De bedrijvigheid is vooral geconcentreerd op de bedrijventerreinen Korendal (Mook) en Hoeveveld (Molenhoek). Daarnaast komt er verspreid in de kernen en woonwijken kleinschalige werkgelegenheid voor in de vorm van een bedrijf of beroep aan huis.

De kernen beschikken over de benodigde basisvoorzieningen en voorzien in de dagelijkse behoeften van de bewoners wat betreft detailhandel en horeca. Voor de grootschaligere en niet dagelijkse voorzieningen zijn de inwoners van Mook en Middelaar aangewezen op de nabij gelegen grotere kernen en de stad Nijmegen.

Ruimte voor recreatie en toerisme

Het landelijk gebied van Noord-Limburg is een plek om te ontspannen en te recreëren, voor de eigen inwoners en voor bezoekers. De drie grote trekpleisters op het gebied van recreatie zijn de stuwwal, de Mookerplas en de Maasduinen. In het bos op de stuwwal bevinden zich verschillende recreatieve voorzieningen en toeristische attracties, zoals de Mookerschans, het Jachtslot en de Mookerheide. Hier bevinden zich startpunten van diverse recreatieve wandel- en fietsroutes. De Mookerplas en Plasmolen vormen samen een intensief recreatiegebied dat van belang is op regionaal en nationaal niveau. Rond de plas is een concentratie van voorzieningen aanwezig, zoals bungalowparken, campings, een strandje, jachthavens, watersport en horecavoorzieningen. Het agrarisch gebied heeft nog relatief weinig mogelijkheden voor toerisme en recreatie. Het Maasdal is vanuit recreatief oogpunt vooral belangrijk voor recreatie op lokaal niveau, zoals ommetjes die vanuit de woning worden gemaakt.

Recreatief routenetwerk

De fietsroutes in de gemeente leiden bezoekers en recreanten langs de mooie plekjes en verbinden de toeristische ondernemers. Daarnaast zijn er recreatieve wandelroutes, streekpaden en onverharde paden op de stuwwal en de rivierduinen. Het lange afstand Pieterpad loopt door de regio. Verder zijn er lokaal nog enkele kortere wandelroutes uitgezet.

Natuur en landbouw in het buitengebied

De gemeente beschikt over diverse waardevolle natuurgebieden. De beboste delen van de stuwwal maken onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Sint-Jansberg is aangewezen als Natura2000-gebied. In de bosgebieden op de stuwwal zijn enkele kleinere en meer uitgestrekte heidevelden aanwezig, zoals de Mookerheide en Mookerschans. Aan de voet van de stuwwal zijn kwelgebieden te vinden met veel ecologische potenties voor het verbinden van de stuwwal met het Maasdal. In het Maasdal zijn de natuurwaarden vooral verbonden aan het Maasheggegebied. Vooral in het Maasdal, de overgangszone tussen het rivierdal en de stuwwal, het agrarisch ontginningsgebied ten zuiden van de stuwwal en de terrasvlakten achter de Maasduinen zijn veel gronden in gebruik voor de landbouw. In het Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Ten zuiden van de stuwwal is ook akkerbouw te vinden. De agrariërs in het gebied spelen een belangrijke rol bij het in stand houden van het Maasheggenlandschap.

Bereikbaar en verbonden met de omgeving

Qua bereikbaarheid zijn de A73, de Rijksweg (N271) en de spoorlijn van Roermond naar Nijmegen (Maaslijn) de belangrijkste verbindingen. De Rijksweg vormt de regionale wegverbinding tussen Venlo en Nijmegen en is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg voor de verschillende dorpen en de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld in de gemeente. De dorpen Mook, Molenhoek en Plasmolen liggen langs of aan weerszijden van deze weg. De N271 heeft naast een regionale functie voor het woon-werkverkeer en het logistieke verkeer van de bedrijven ook een belangrijke rol voor toerisme en recreatie. Het station Mook-Molenhoek wordt bediend door de (stop)treinen van Arriva, tussen de stations Roermond en Nijmegen.

Een keer per kwartier vertrekt een trein vanuit Mook-Molenhoek naar Nijmegen en Venlo. Verder wordt de gemeente bediend door enkele buslijnen. Om het autoverkeer terug te dringen is in 2020 de snelfietsroute Cuijk-Nijmegen geopend, het MaasWaalpad. Dit fietspad loopt van Cuijk via de nieuwe fietsbrug over de rivier de Maas richting Mook, Molenhoek en Malden naar de Campus Heyendaal in Nijmegen.

Sociale samenhang en een actief verenigingsleven

De gemeente kent verschillende ontmoetingsmogelijkheden die belangrijk zijn voor de sociale samenhang in de gemeente. In Middelaar is de Dörpskamer in MFC De Koppel de belangrijkste ontmoetingsplaats. Molenhoek kent twee ontmoetingsplaatsen met het Lees- en Ontmoetingspunt (LOP) en gemeenschapshuis De Wieken. In Mook is niet echt sprake van één voorziening, maar zijn er verspreid over de kern meerdere locaties die als ontmoetingsplaats kunnen worden gebruikt (zoals 't Môks Café). Daarnaast is er een actief verenigingsleven in de kernen. Veel inwoners beoefenen een sport in verenigingsverband. De sportcomplexen bevinden zich aan de rand van de dorpen in De Lier, Maasvallei en De Heikant. Verder zijn in de gemeente diverse organisaties en verenigingen actief die kunst en cultuur voor een breed publiek bereikbaar maken. Zo zijn er culturele verenigingen op het gebied van zang, toneel, muziek, carnaval, heemkunde, gilde en schutterij en kunst.

4 THEMA'S EN OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

In dit hoofdstuk beschrijven we de ruimtelijke opgaven voor de omgevingsvisie. Dit doen we per (beleids)thema met inbreng vanuit het ruimtelijk en sociaal domein.

4.1 Inventarisatie van bestaand beleid

Het ruimtelijk beleid is vastgelegd in uiteenlopende ruimtelijke plannen en gemeentelijke beleidsdocumenten. Daarnaast is het regionale beleid vastgelegd in regiovisies en regionale beleidsdocumenten. De omgevingsvisie is gebaseerd op dit bestaande beleid van de gemeente en de regio. Op basis van de beleidsinventarisatie (bijlage 2) zijn de ruimtelijke en/of maatschappelijke opgaven geformuleerd. Deze opgaven hebben allemaal een relatie met de fysieke leefomgeving. In het volgende hoofdstuk wordt een verbinding gelegd tussen de verschillende beleidsthema's. Dan worden de (sectorale) opgaven met elkaar in verband gebracht, zodat ze in het bredere, integrale perspectief van de omgevingsvisie worden gezien. Maar eerst zetten we de beleidsopgaven per thema op een rij.

4.2 Opgaven vanuit sectoraal beleid

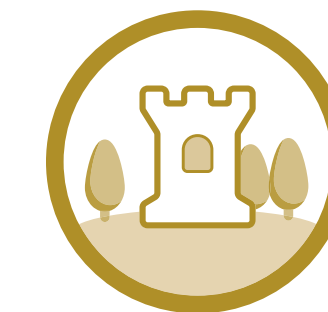
Landschap en natuur

Versterking van het landschap en bescherming van de natuurwaarden vormen belangrijke opgaven voor de omgevingsvisie. Hoe krijgen verbetering van het landschap, biodiversiteit en natuurinclusieve ontwikkelingen (blijvend) aandacht bij ruimtelijke opgaven en (groene) projecten in de gemeente? Welke rol is daarbij weggelegd voor de agrarische ondernemers in onze gemeente? De groenblauwe dooradering van het landschap is van groot belang voor de ruimtelijke

Recreatie en toerisme

De gemeente heeft met haar unieke ligging, geschiedenis, natuurschoon en kunstsector een goede basis in handen. De nadruk ligt op het behoud en het versterken van het afwisselende recreatieve en toeristische aanbod. Hoe kan dit aanbod beter zichtbaar worden gemaakt, zowel voor de eigen inwoners als bezoekers van buiten de gemeente? De recreatieve en toeristische sector is van economisch belang voor de gemeente. Het kan echter ook zorgen voor druk op kwetsbare natuurgebieden en de rustige woon- en leefomgeving. Wat betekent dit voor nieuwe initiatieven en uitbreidingen? Waar kan binnen de gemeente nog ruimte worden gevonden voor nieuwe (commerciële en maatschappelijke) recreatieve initiatieven?

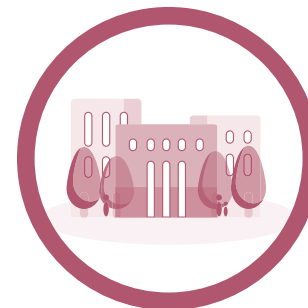
Kunst, cultuur en erfgoed

Hoe kan de rijke geschiedenis en het culturele aanbod in de gemeente Mook en Middelaar duurzaam in stand worden gehouden en aan toekomstige generaties worden doorgegeven? Wat willen we op het gebied van kunst en cultuur, zoals bijvoorbeeld de kunstkolonie in Plasmolen, de Romeinse brug en villa, de Tachtigjarige oorlog en de Slag op de Mookerheide? Hoe gaan we om met onze huidige kunst- en cultuurmakers? En hoe leggen we de verbinding met de toeristische sector, zodat de rijke geschiedenis ook zichtbaar wordt voor de eigen inwoners en bezoekers van de gemeente?

Wonen en volkshuisvesting

Op het gebied van wonen en volkshuisvesting vormt de vraag naar voldoende aanbod van woningen (autonome groei en regionale woningvraag) een belangrijke opgave. Daarbij is ook de vraag waar binnen de gemeente nog ruimte kan worden gevonden voor nieuwe woningbouw. En zetten we dan vooral in op inbreidingslocaties of kiezen we (ook) voor uitbreiding van de kernen? Behalve om woningaantallen en bouwlocaties gaat het ook om de vraag welk kwalitatief aanbod het beste aansluit bij de toekomstige woningvraag. Daarbij komt dan ook de vraag aan de orde voor welke doelgroepen we willen gaan bouwen.

Werken en economie

Er moet worden nagedacht over de toekomst van de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld, de andere kleinschalige werklocaties en/of werken aan huis binnen de gemeente. Wat voor type bedrijven willen we binnen onze gemeentegrenzen? Richten we ons primair op de huidige sectoren, of willen we dat verder uitbouwen en/of meer diversificatie in de gemeente? En hoe zien we de toekomst van de zware industrie in onze gemeente? Daarnaast is het de vraag hoe we de toekomst van de detailhandel en winkelveorzieningen voor ons zien in de kernen.

Mobiliteit

Vanuit het thema mobiliteit zijn de belangrijkste opgaven voor de gemeente verkeersveilige, bereikbare en leefbare verkeersverbindingen en het stimuleren van duurzaam vervoer. Met het huidige Mobiliteitsplan, het Verkeersonderzoek Groesbeek-A73, de Mobiliteits-

visie Noord-Limburg en de visie Verbonden Regio van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen beschikt de gemeente over vigerend beleid dat wordt meegenomen in de omgevingsvisie.

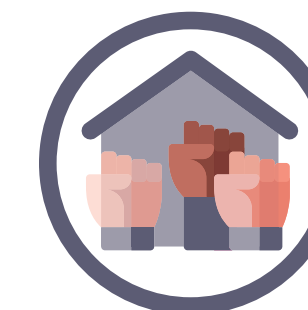
Gezondheid

Bij het opstellen van de omgevingsvisie wordt een gezonde leefomgeving als één van de uitgangspunten meegenomen. Vanuit het thema 'positieve gezondheid' vormt het stimuleren van sport en bewegen in de buitenruimte een belangrijke opgave. Door hier stevig op in te zetten, kan worden bijgedragen aan een gezonde leefomgeving. Dat vraagt enerzijds om gemeentelijke inzet, maar het sluit ook aan bij lokale initiatieven van verenigingen en inwoners in de gemeente.

Samenleving en maatschappij

Meedoen in de maatschappij vormt een belangrijk thema. Dit kan het verschil maken in wel of niet succesvol participeren in de hedendaagse samenleving. We willen dat iedereen kan en mag meedoen. Er valt niemand buiten de boot en iedereen voelt zich hier thuis en veilig. De omgevingsvisie dient hier aandacht aan te geven.

Leefbaarheid in de kernen

Voor het behoud van de leefbaarheid in de kernen is de ondersteuning van het verenigingsleven van groot belang. Ook dit onderwerp verdient dus aandacht in de omgevingsvisie. Daarnaast is het de vraag hoe we omgaan met het behoud van de basisvoorzieningen in de kernen, zoals gemeenschapshuizen, scholen, sportverenigingen en -velden. Ook in het buitengebied is het van belang om activiteiten te kunnen (blijven) beoefenen.

Duurzaamheid

Voor het thema duurzaamheid wordt aangesloten bij het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente, Samen sterk voor duurzaaMM. We werken daarin aan een gezonde, veilige en groene leefomgeving voor mens, plant en dier. Daarbij wordt het begrip duurzaamheid breed opgevat. Energietransitie, klimaatadaptatie, vergroening van de kernen en circulaire ontwikkelingen komen hierbij aan bod.

Milieu, bodem en water

Op het gebied van milieu, bodem en water volstaat het huidige beleid en sluiten we aan bij het regionaal en landelijk beleid van mede-overheden en ketenpartners. In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke milieunormen voor luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en geluid. Er zijn voor de gemeente dan ook geen grote opgaven voor de omgevingsvisie op deze beleidsthema's.

5 VISIE OP HOOFDLIJNEN

We lichten in dit hoofdstuk de visie op hoofdlijnen toe. Dat doen we door voor elk thema van de fysieke leefomgeving de gemeentelijke ambities te benoemen en de bijbehorende keuzes voor de toekomst van onze gemeente te formuleren.

5.1 Samenhangend en integraal

De ambities en richtinggevende hoofdkeuzes voor de visie op hoofdlijnen zijn in eerste instantie gebaseerd op het huidige (sectorale) beleid van de gemeente, de regionale samenwerkingsverbanden en de provincie Limburg. Deze beleidsopgaven zijn in het vorige hoofdstuk per thema benoemd. In de omgevingsvisie bekijken we de thema's en beleidsopgaven echter in samenhang. Door zowel het ruimtelijk als sociaal domein hierbij te betrekken, kunnen koppelkansen ontstaan die waar mogelijk worden verzilverd. We beschrijven in deze visie op hoofdlijnen dus vanuit een integrale benadering de gewenste ontwikkelrichting voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Mook en Middelaar. We richten ons daarbij op de periode tot 2030, met een doorkijk naar 2040. Hierbij beperken we ons tot de belangrijkste hoofdzaken.

Zoals gezegd, is de visie op hoofdlijnen gebaseerd op het bestaande beleid van de gemeente, regio en provincie. Er is echter ook sprake van nieuw gemeentelijk beleid dat nog in ontwikkeling is. Beleid dat dit jaar nog wordt vastgesteld (zoals het duurzaamheidsbeleid en de kunst- en erfgoedvisie) is alvast overgenomen in deze visie op hoofdlijnen. Daarmee spelen we in op voorgenomen beleidsdoelen van de gemeente.

We koesteren de unieke, groene identiteit van onze gemeente, waarin natuur, landschap en de rijke historie van het gebied sterk naar voren komen. Bij het nemen van ruimtelijke beslissingen nemen we die voor Mook en Middelaar kenmerkende waarden dan ook mee als criterium. Daarnaast zijn we een toeristische gemeente waarin we willen zorgen dat mensen op een aantrekkelijke en natuurvriendelijke manier kunnen recreëren. Ook hebben kunst, cultuur en erfgoed een belangrijke rol in onze gemeente. Hier zijn we trots op en dit laten we graag zien. Wij streven naar een gemeente waarin iedere inwoner en bezoeker zich thuis voelt. Hierbij zoeken wij de balans tussen natuur, wonen, recreatie en mobiliteit.

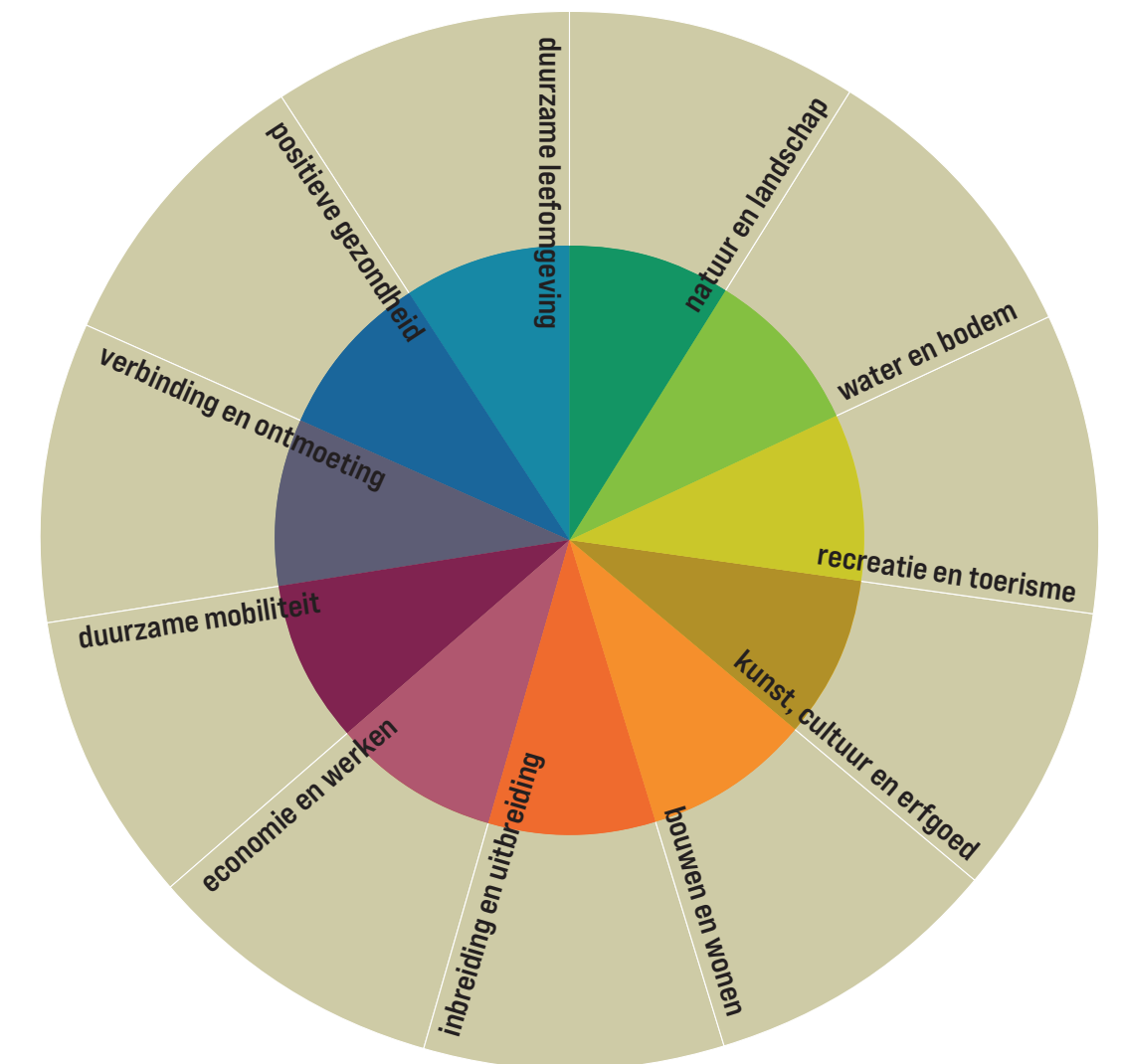
5.2 Ambities en hoofdkeuzes

We beschrijven hierna voor alle thema's de gemeentelijke ambities en bijbehorende hoofdkeuzes. Hierbij komen de volgende ambities achtereenvolgens aan bod:

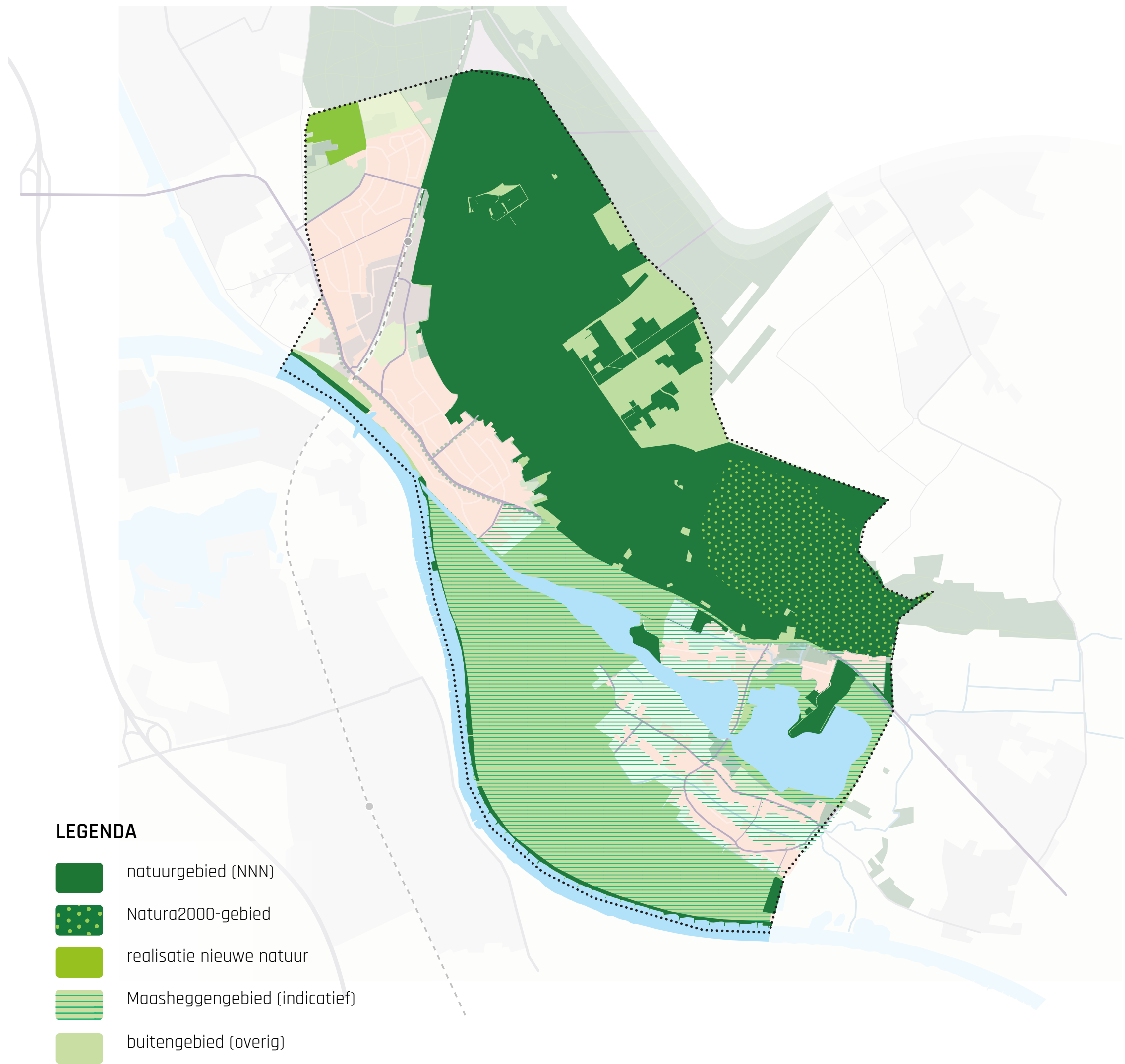
- We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en versterken de belevingswaarde en toegankelijkheid van onze natuur en landschappen.
- We hanteren het motto 'water en bodem sturend' bij het maken van ruimtelijke keuzes.
- We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen.
- We verbeteren de zichtbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed in onze gemeente.
- We bouwen betaalbare en levensloopbestendige woningen, met aandacht voor starters en ouderen.
- We kiezen voor inbreiding en bij de bestaande kernen passende dorpsuitbreidingen.
- We richten ons op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente.
- We zetten in op duurzame mobiliteit: veilig, bereikbaar en leefbaar.
- We stimuleren verbinding en ontmoeting, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving.
- We stimuleren positieve gezondheid in een fysiek en sociaal veilige leefomgeving.
- We maken ons sterk voor een duurzame en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier.

Deze gemeentelijke ambities staan niet op zichzelf. Zij zijn onderling verbonden en dienen dan ook in samenhang te worden beschouwd. Waar mogelijk brengen we daarom koppelingen aan tussen de verschillende thema's en sectorale beleidsvoornemens. Zo bouwen we aan een integraal en samenhangend verhaal voor de toekomst van Mook en Middelaar.

De gemeentelijke ambities zijn schematisch weergegeven in een 'Rad van Ambities'. Daarmee komt de onderlinge samenhang duidelijk tot uitdrukking en wordt het integrale karakter van de omgevingsvisie benadrukt. Omdat het rad rond draait, wordt duidelijk dat alle ambities van belang zijn voor de realisatie van de integrale visie voor de toekomstige leefomgeving. De hierna aangebrachte volgorde zegt dus niets over een eventuele prioritering of de mate van belangrijkheid van de betreffende ambities.

> HET RAD VAN AMBITIES

“We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en versterken de belevingswaarde en toegankelijkheid van onze natuur en landschappen”

Natuur en landschap

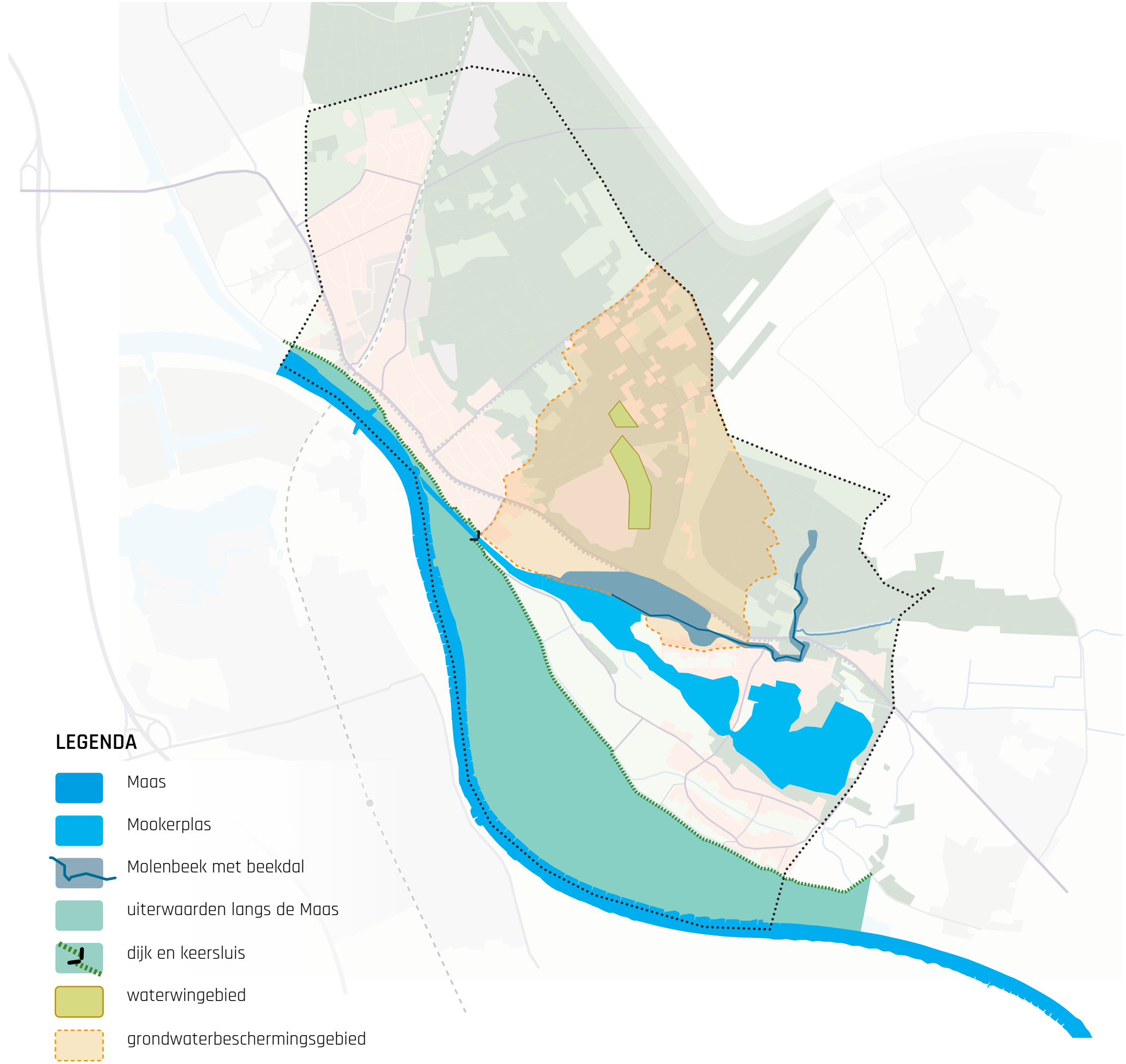
De groene en rustgevende leefomgeving is voor veel mensen een belangrijke reden om in de gemeente Mook en Middelaar te willen wonen en recreëren. Maar ook planten en dieren vinden in onze gemeente een aantrekkelijk en gezond leefklimaat. We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en houden die duurzaam in stand. Behoud en bescherming van het waardevolle landschap en de huidige natuurwaarden in het buitengebied staan daarom voorop in onze omgevingsvisie. Daarbij houden we rekening met gebieden die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering en zetten we in op versterking van de biodiversiteit.

We versterken de belevingswaarde van onze natuurgebieden en landschappen. Zo willen we samen met de gemeenten Bergen en Gennep het Maasheggengebied versterken. Daarmee geven we uitvoering aan het Ontwikkelplan voor het Limburgse Maasheggenlandschap. De recreatieve en ecologische waarden van het agrarisch gebied kunnen worden versterkt door het aanplanten van erfbeplanting en kleine landschapselementen. Daarnaast willen we het Maasheggenlandschap binnen onze gemeente beter toegankelijk maken voor extensieve vormen van recreatie (met name wandelen en fietsen). Door de landschappelijke en recreatieve kwaliteitsimpuls van het Maasheggengebied zal een deel van de recreanten naar het Maasdal toe trekken.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van natuur en landschap te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We behouden en beschermen onze waardevolle landschappen en natuurgebieden.
- Waar mogelijk helpen we met het verbeteren van de biodiversiteit in bestaand NNN- en Natura 2000-gebied.
- In kwetsbare landschappen en natuurgebieden houden we rekening met klimaatadaptatie, zodat verdroging wordt tegengegaan en wateroverlast kan worden voorkomen.
- We versterken de kenmerkende landschapsstructuur in het Maasheggengebied.

Waar mogelijk zetten we ons samen met de omgeving in voor de aanleg van nieuwe natuur. In het Lierdal in de noordwesthoek van de gemeente wordt in een voormalige zandwinning tussen Molenhoek en Malden een privaat initiatief ontwikkeld voor de realisatie van een nieuw landgoed. Hier wordt op basis van het landschapsplan De Lage Lier nieuwe natuur aangelegd. Daarnaast wordt het gebied opengesteld voor omwonenden en andere belangstellenden. Door de natuurlijke ontwikkeling van het landgoed, ontstaat een verbinding met de verschillende rijke en gevarieerde natuurgebieden in de omgeving en wordt de beleving van de natuur versterkt.

> KAART 5: WATER

“We hanteren het motto ‘water en bodem sturend’ bij het maken van ruimtelijke keuzes”

Water en bodem

Bij een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling past dat we rekening houden met het watersysteem en de ondergrond. Ook van rijkswege wordt daarop ingezet. ‘Water en bodem sturend’¹ is daarom vanuit het landelijk beleid het nieuwe motto voor alles wat met de ruimtelijke inrichting te maken heeft. Dat motto nemen we over in onze omgevingsvisie. Concreet betekent dit dat we inzetten op bij het gebied passende grondgebruiksmogelijkheden, passend bij de ondergrond en waterhuishouding: op natte plekken geven we voorrang aan natuur, op droge plekken aan stedelijke functies. Voor gebruik als landbouwgrond dient rekening te worden gehouden met een optimale drooglegging voor agrarische functies.

Voor de rivier de Maas treffen we maatregelen op het gebied van waterveiligheid. In het gebied tussen Gennep en Mook, benoemd als ‘Lob van Gennep’, zijn we samen met de andere betrokken overheden (Rijk, provincie, waterschap en buurgemeenten) aan de slag met een pakket aan maatregelen om het gebied te beschermen tegen hoogwater en het aantrekkelijker te maken.

¹ Het kabinet wil bij de inrichting van Nederland meer rekening houden met water en bodem. Daarom wil het kabinet ‘water en bodem sturend’ laten zijn bij keuzes over de inrichting van ons land. Veel van deze keuzes zijn randvoorwaarden waarmee provincies en gemeenten samen met alle betrokken partijen een gebiedsgerichte aanpak kunnen opstellen. Gemeenten en waterschappen passen deze structurerende keuzes toe op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van water en bodem te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We treffen maatregelen om de kans op wateroverlast zo veel mogelijk terug te dringen.
- We werken aan de verdere uitwerking van maatregelen op het gebied van hoogwaterveiligheid.
- We gaan wateroverlast tegen en verbeteren de waterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit in het beekdal van de Molenbeek.
- We vinden de bodemkwaliteit belangrijk en zetten ons daarom in om de goede kwaliteit te behouden en waar nodig te verbeteren.
- We werken in regionaal verband aan een duurzaam en efficiënt beheer van de bodem en ondergrond.

Als gemeente dragen we samen met Waterleiding Maatschappij Limburg zorg voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. We streven daarbij naar een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater door de drinkwaterbronnen en infrastructuur in onze gemeente te beschermen. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen zijn waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen.

In het regionale watersysteem werken we samen met andere Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, Provincie Limburg en het Rijk aan maatregelen om grote hoeveelheden water in de beken en zijrivieren van de Maas beter te laten wegstromen of op te vangen. Door de beekdalen robuust en veerkrachtig in te richten wordt een bijdrage geleverd aan minder wateroverlast en verdroging.

> KAART 6: BODEM EN ONDERGROND

In onze gemeente komt dit tot uiting in het beekdal van de Molenbeek. In het kader van het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg zetten we hier primair in op het tegengaan van wateroverlast en het verbeteren van de waterveiligheid. Daarnaast willen we ruimtelijke kwaliteit en beleving verbeteren door de beek weer zichtbaar en natuurlijker te maken. Hiermee neemt ook de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht toe.

Het bodembeleid van de gemeente richt zich ten eerste op de preventie van bodemverontreiniging, bodemsanering en het verbeteren van de bodemkwaliteit. Daarnaast worden de bodem en ondergrond leidend in de ruimtelijke inrichting van onze gemeente. Het bodemsysteem kan bijvoorbeeld als een ‘spons’ meer water vasthouden en zo een bijdrage leveren aan waterrobuuste en meer klimaatbestendige inrichting van de gemeente. Voor de uitvoering van het ruimtelijk beleid is het nodig om een goed beeld te hebben van wat er in onze gemeente precies in de bodem en ondergrond te vinden is. Hier wordt op ingespeeld door te werken aan regionaal bodembeleid dat zich richt op het duurzaam en efficiënt beheren van de bodem en ondergrond.

“We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen”

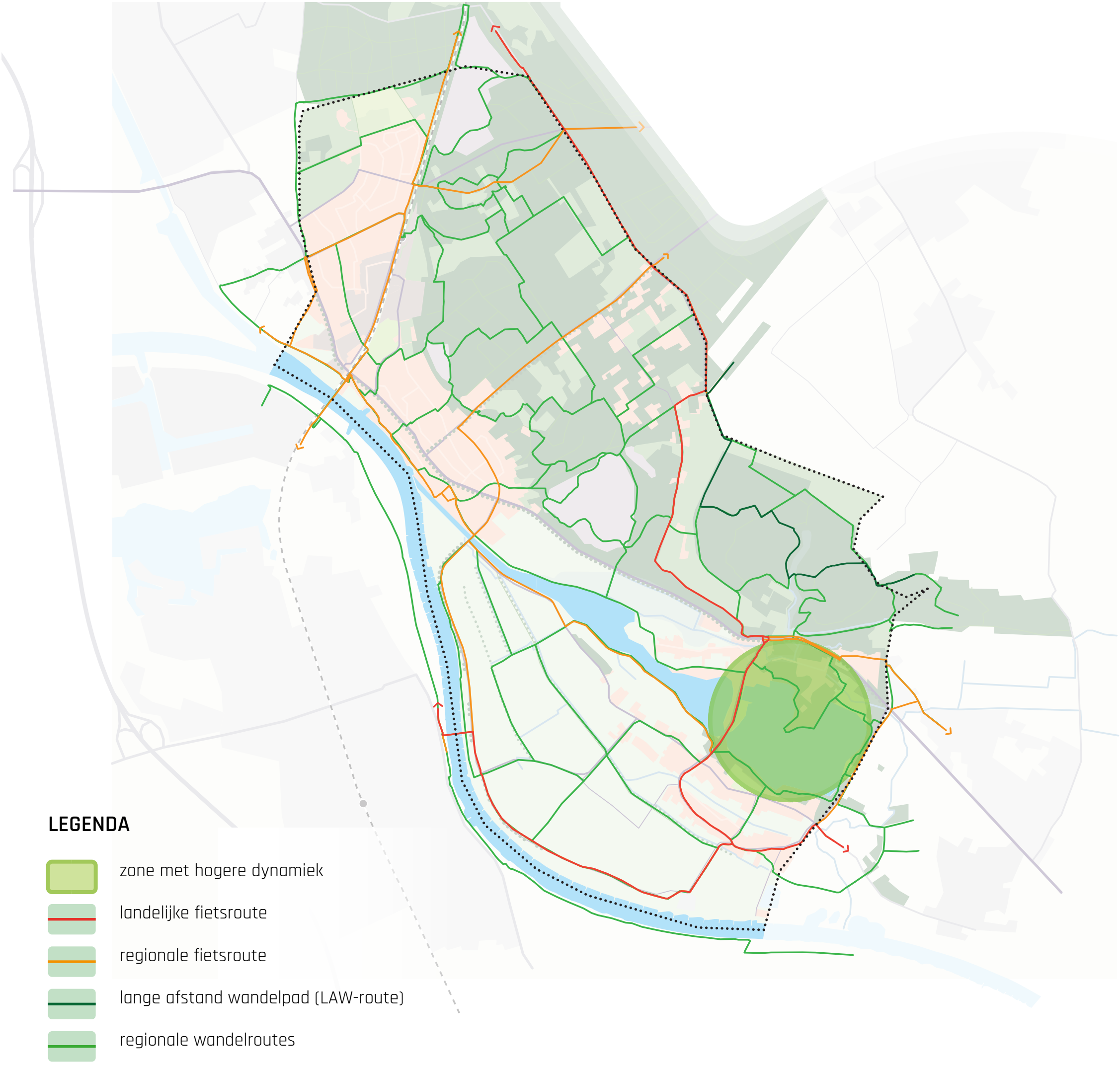
Recreatie en toerisme

Mook en Middelaar heeft met haar unieke ligging, rijke geschiedenis en vele natuurschoon in de omgeving een sterk en afwisselend aanbod aan recreatieve en toeristische voorzieningen. Dat willen we graag behouden. Daar willen we ons samen met de ondernemers in onze gemeente actief voor inzetten.

Daarbij is het belangrijk om een goede balans te vinden tussen intensieve vormen van recreatie, het woongenot van omwonenden en de stilte en rust in de omliggende groen- en natuurgebieden. Daarom zetten we in op een zonering van recreatieve en toeristische voorzieningen, waarbij we intensieve vormen van recreatie en toerisme concentreren in de zone met een hogere dynamiek.² In deze zone met hogere dynamiek zijn relatief grotere (recreatieve en toeristische) ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig rond het hart van Plasmolen en het recreatiegebied Mookerplas. Hierbij hebben we oog voor de commerciële belangen van de recreatieondernemers in de toeristische sector, maar ook voor maatschappelijke belangen en publieke toegankelijkheid van de recreatiegebieden. Ook hier moet aandacht zijn voor een juiste balans tussen recreatie en toerisme, wonen en natuur.

We zien goede kansen voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie, passend bij het groene en rustige karakter van het landschap rondom Middelaar, in het Maasheggengebied en Lierdal. Het beleid om daar invulling aan te geven is onder andere vastgelegd in het VAB-beleid (Vrijkomende Agrarische Bebouwing), ten aanzien van Bed & Breakfast-voorzieningen en kleinschalige verblijfsrecreatie. Dit beleid is ruimhartig en behoeft geen verdere aanpassing. Hiermee kunnen ook agrariërs hun activiteiten op het platteland verder verbreden (zorgboerderijen, landwinkel, B&B, toeristische kleinschalige verblijfseenheden, verkoop streekproducten, etc.).

² In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie (2013) is een dynamiekaart opgenomen. De daarop afgebeelde begrenzing van de gebieden met hogere, gemiddelde en lagere dynamiek sluit niet langer aan bij de huidige en beoogde balans over de gemeente, zoals die in deze omgevingsvisie wordt voorgesteld. Dit betekent dat de Structuurvisie Toerisme en Recreatie na vaststelling van de omgevingsvisie zal worden geactualiseerd.

In de natuurgebieden op de stuwwal zijn de recreatieve ontwikkelingen beperkt en met name gericht op het verder ontwikkelen van extensief recreatief medegebruik (routes en voorzieningen), kleinschalige overnachtingsmogelijkheden en beperkte uitbreidingen van toeristisch-recreatieve bedrijven.

We stimuleren dat agrariërs en andere grondeigenaren recreatieve routes aanleggen over hun terrein, zoals klompenpaden over weilanden en akkers, of struinroutes langs de oevers van de Maas. Zo kan het recreatieve routenetwerk vanaf de flank van de stuwwal verder worden uitgebreid richting het Maasdal. Ontbrekende schakels in het netwerk worden waar nodig aangevuld met aantrekkelijke en veilige paden. Daarbij is er bijzondere aandacht voor de verkeersveiligheid bij kruisingen en de oversteekbaarheid voor fietsers en wandelaars. Dit vraagt om een inventarisatie van mogelijke knelpunten in het wandel- en fietsroutenetwerk.

Door goede informatievoorziening, logische bewegwijzering en gerichte investeringen in het recreatieve routenetwerk, willen we de recreatie in onze gemeente beter spreiden en reguleren. Op die manier kan overlast voor omwonenden worden beperkt en kunnen kwetsbare natuurgebieden en landschappen worden ontzien. Zo worden mogelijkheden voor (groene) recreatie, sport en beweging in de gezonde buitenlucht verder uitgebreid en stimuleren we een gezonde leefstijl voor de inwoners en bezoekers van onze gemeente. Maar dat doen we alleen als het recreatieve (mede)gebruik past bij het karakter van onze gemeente.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van recreatie en toerisme te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen en betrekken daarbij de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties.
- We concentreren intensieve vormen van recreatie en toerisme in de hogere dynamische zone rond de Mookerplas.
- We zien kansen voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie (B&B en toeristische kleinschalige verblijfseenheden), passend bij het karakter van onze gemeente.
- We stimuleren agrariërs en andere grondeigenaren in het Maasdal om recreatieve routes aan te leggen over hun terrein.

> KAART 8: KUNST, CULTUUR EN ERFGOED

“We verbeteren de zichtbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed in onze gemeente”

Kunst, cultuur en erfgoed*

We vinden het belangrijk dat het kunst- en cultuuraanbod en het historisch erfgoed in de gemeente beter onder de aandacht wordt gebracht bij de eigen inwoners en bezoekers. Hierbij onderscheiden we verschillende verhaallijnen: het Romeinse verleden (1), de gemeente als strijdtoneel (2), de gemeente als artistieke bron in verleden en heden (3), grenzen door de gemeente (4), het rijke Roomse leven (5) en Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal (6).

Binnen elk van deze zes verhaallijnen zetten we in op het verbeteren van de zichtbaarheid en vindbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed. Dat doen we vooral door de verhaallijnen te koppelen aan het recreatieve routenetwerk en toeristische evenementen. Bij enkele markante bouwwerken, objecten of plekken (cultuurhistorisch, monumentaal, archeologisch, aardkundig, etc.) kan de beleefbaarheid en informatievoorziening worden verbeterd. Daarbij kunnen zowel fysieke communicatiemiddelen worden ingezet, maar ook digitale tools zoals apps of een QR-code. Een brede toegankelijkheid voor iedereen vormt hierbij een belangrijk aandachtspunt.

De gemeente wil daarnaast lokale kunstenaars en culturele initiatieven ondersteunen, zoals bijvoorbeeld bij de organisatie en promotie van kleinschalige festivals en culturele evenementen. Zo kunnen we als gemeente bijdragen om de rijke geschiedenis en het culturele aanbod in de gemeente duurzaam in stand te houden en aan toekomstige generaties door te geven.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We ondersteunen lokale initiatieven en verenigingen op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed.
- We zorgen ervoor dat inwoners en bezoekers de informatie kunnen vinden als het gaat om de kunst- en cultuuruitingen in onze gemeente.
- We leggen de verbinding tussen kunst, cultuur en erfgoed en de recreatieve en toeristische sector.

* Deze passage is onder voorbehoud van het vaststellen van het nieuwe kunst, cultuur en erfgoedbeleid door de raad.

“We stimuleren de bouw van betaalbare en levensloopbestendige woningen, met aandacht voor starters en ouderen”

Wonen en volkshuisvesting

Het is van belang om een kwalitatief woningaanbod te realiseren dat aansluit bij de toekomstige woningvraag van de bevolking in onze gemeente. De gemeente vergrijst. Daarom richt de behoefte zich voor een belangrijk deel op levensloopbestendige woningen voor ouderen, bij voorkeur dichtbij de voorzieningen in de woonkernen. Dit gaat zowel om betaalbare, kleinere wooneenheden, maar ook om ruimere woningen in het duurdere koop- en huursegment. Ook bijzondere woonvormen voor mensen met ambulante begeleiding en woonzorg-concepten, woningaanbod voor personen met een beperking en combinaties van wonen met zorg en beschermd wonen sluiten aan bij de veranderende woonbehoefte in de gemeente. Bij nieuwbouwplannen zetten we daarom in op een gedifferentieerde ontwikkeling met een gezonde mix van doelgroepen, inclusief (kwetsbare) aandachtsgroepen, verspreid over de wijk.

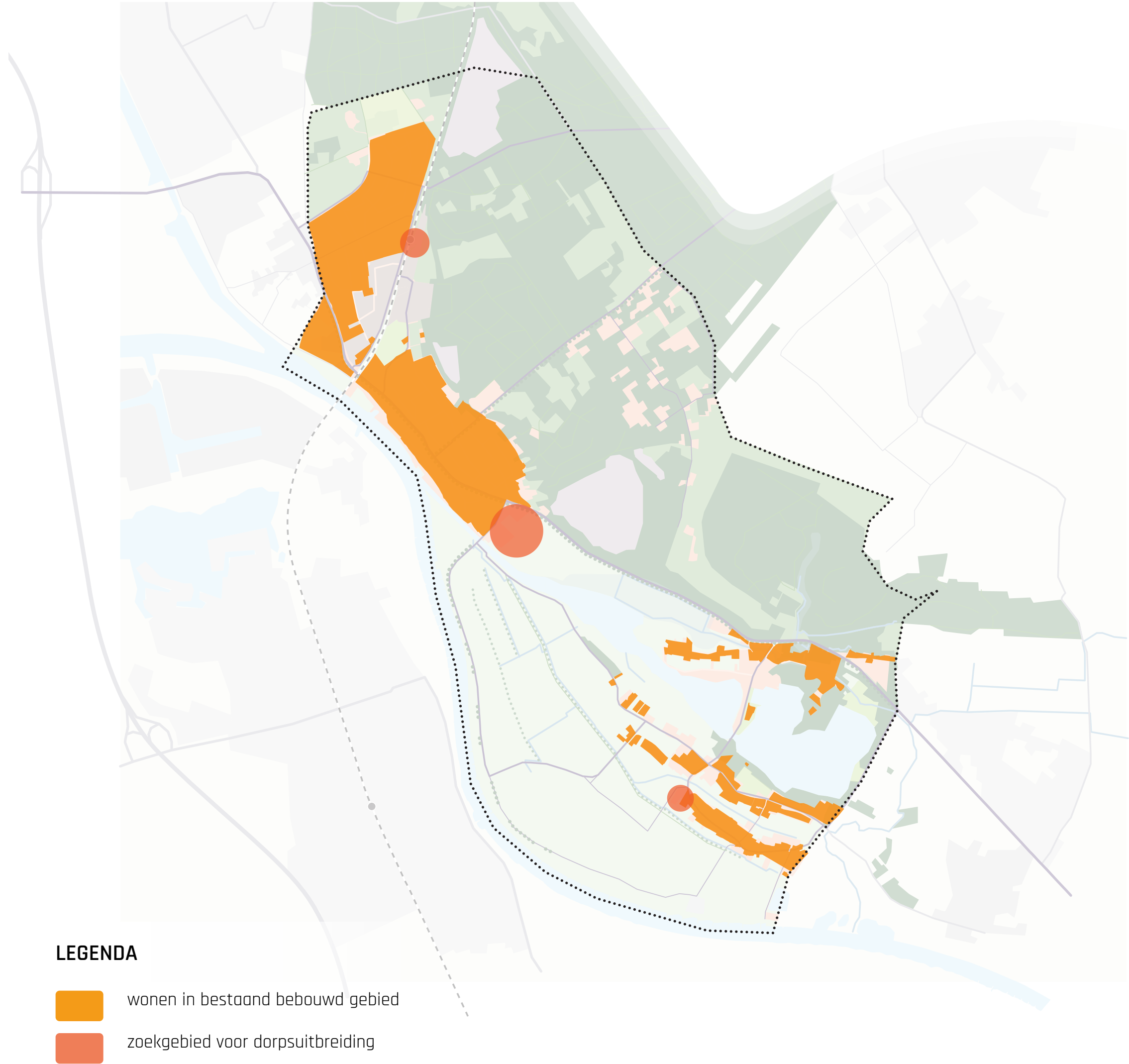
Voor starters en jonge gezinnen is het moeilijk om betaalbare woonruimte te vinden. Voor deze doelgroep dient passend en over de gemeente verspreid woningaanbod te komen. Bij jongeren is er vooral behoefte aan kleinere, goedkopere, woonruimten. Door innovatieve oplossingen, zoals mantelzorgwoningen, splitsing van (grote) eengezinswoningen, flexwoningen of de bouw van een tweede woning op het eigen perceel kan extra woningaanbod worden gecreëerd, mits dit past in de omgeving en aansluit bij de stedenbouwkundige structuur. Dit extra woningaanbod kan bovendien de doorstroming van senioren op de woningmarkt bevorderen.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van wonen te realiseren, maken we de volgende richtinggevendende hoofdkeuzes:

- Conform de Woondeal bedraagt de woningbouwopgave voor Mook en Middelaar in totaal 360 woningen voor de periode tot 2030, waarvan 2/3 deel van de woningen in de categorie ‘betaalbaar’ wordt gerealiseerd.
- We zien voor de periode voor en na 2030 kansen om een bijdrage te leveren aan het oplossen van het woningtekort door het toevoegen van extra woningen en nieuwe bouwplannen.
- We stimuleren de bouw van een gezonde mix van woningtypen voor elke doelgroep, vooral naar behoefte, met specifieke aandacht voor starters en ouderen.
- Het toe te voegen kwalitatieve woningaanbod (woonvormen en woningtypen) sluit aan bij de toekomstige woningvraag.

Doorstroming komt echter niet alleen op gang door nieuwe woningen te bouwen. Om oudere mensen door te laten stromen naar een passende woning, werkt de woningcorporatie daarom aan een stimuleringsregeling.

Elke gemeente in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zorgt op basis van de Woondeal 2.0 vanaf 2025 binnen de nieuwbouwopgave voor minimaal 30% sociale huur en minimaal 35% middenhuur en betaalbare koop. Het aandeel van Mook en Middelaar bedraagt binnen de regionale woningbouwopgave in totaal 360 woningen tot 2030 (inclusief Molenhoek-Zuid). Als onderdeel van die (regionale) woningbouwopgave dient 2/3 deel van de woningen in de categorie ‘betaalbaar’ te worden gerealiseerd (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop).

> KAART 9: WONEN

“We kiezen voor inbreiding en bij de bestaande kernen passende dorpsuitbreidingen”

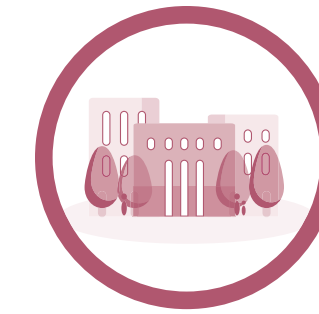
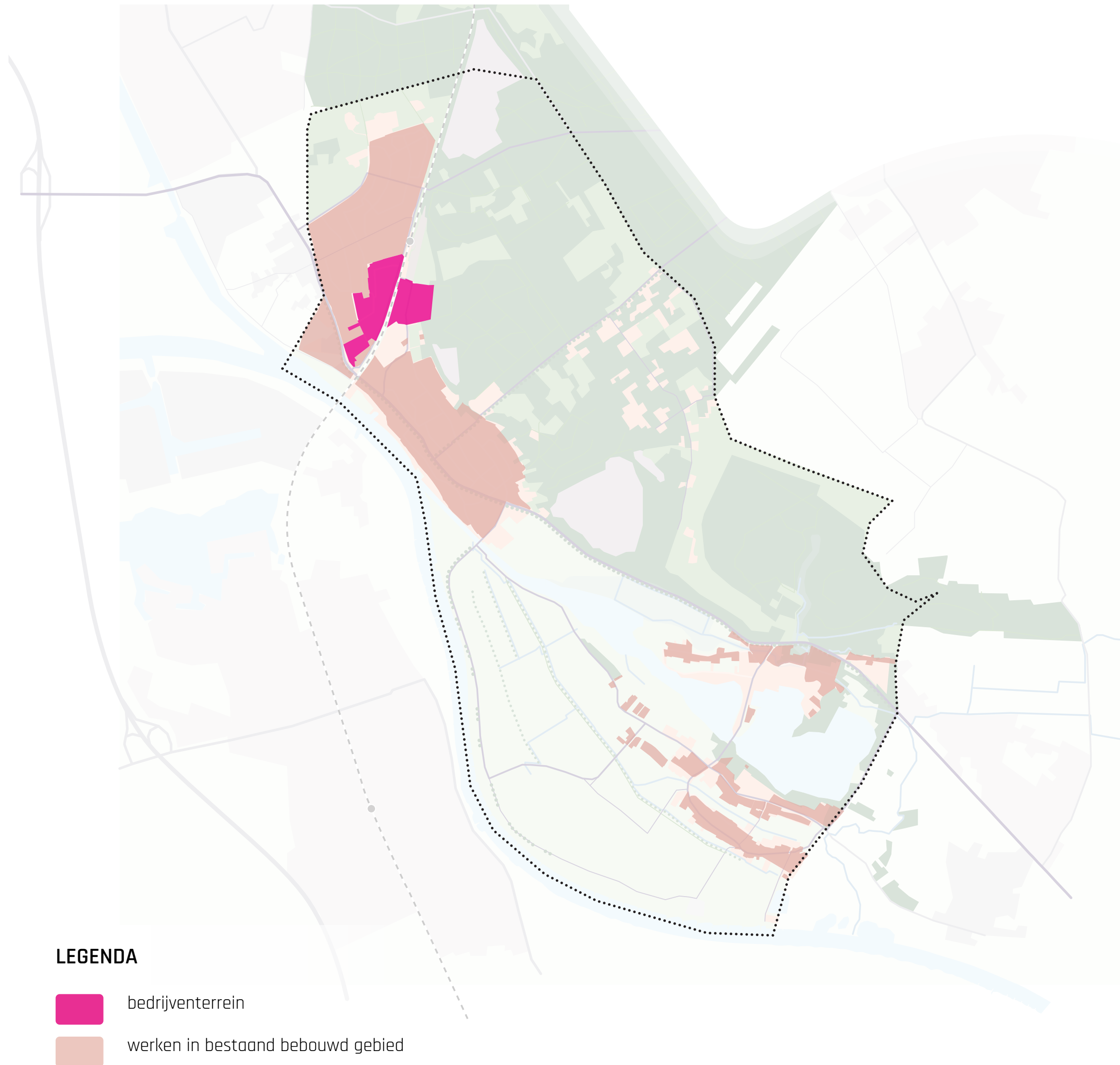
Woningbouw

Om te kunnen (blijven) voldoen aan de woningbehoefte in onze gemeente (als gevolg van autonome groei en een regionale woningvraag) zal er ook in de toekomst ruimte moeten worden gevonden voor woningbouw. Omdat we grote waarde hechten aan de groene identiteit van onze gemeente, zetten we daarbij primair in op nieuwbouw binnen de bestaande kernen. Dat wil zeggen dat de prioriteit ligt bij de transformatie van leegstaande (bedrijfs) panden (van werken naar woonruimte) en het benutten van potentiële bouwlocaties in de bebouwde kom. Door waar mogelijk te kiezen voor inbreidingslocaties kunnen we het buitengebied zo veel mogelijk vrijwaren van verstedelijking.

Tegelijkertijd hechten we veel waarde aan het groene en dorpse karakter van onze kernen. Het toevoegen van nieuwbouw op inbreidingslocaties kan daarom niet onbeperkt en mag ook niet ten koste gaan van het groen in de kern. Om die reden zoeken we in de toekomst ook naar ontwikkelruimte voor bij het dorp passende uitbreidingen aan de rand van de bestaande kernen. Door te bouwen aan de randen van de dorpen (het ‘straatje erbij’) sluiten we aan bij het karakter en de groene uitstraling van de gemeente. Passende, groene dorpsuitbreidingen kunnen plaatselijk bijdragen om de ruimtelijke kwaliteit van de dorpsranden te versterken. Zoekgebieden voor dorpsuitbreidingen zijn op dit moment gelegen in het zuidelijk deel van de spoorzone in Molenhoek en de ontwikkellocaties Cuijksesteeg (Mook) en Fuikstraat-Dorpsstraat (Middelaar).

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van woningbouw te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We zetten bij nieuwe woningbouw waar mogelijk in op transformatie van leegstaande gebouwen en inbreidingslocaties in de bestaande kernen.
- We kiezen daarnaast voor uitbreidingen met een groene uitstraling aan de rand van de kern.
- We sluiten met nieuwbouw aan bij het karakter van de kernen en behouden/versterken het groene karakter door oog te hebben voor de realisatie van robuust en kwalitatief groen.
- Bij nieuwe woningbouwplannen kijken we naar een passende mix van grondgebonden en gestapelde woningen.

“We richten ons op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente”

Werken en economie

Mook en Middelaar is van nature geen typische werk-gemeente en wil dit ook niet worden. Maar voor de levendigheid en economie van onze gemeente is het wel belangrijk dat er voldoende ruimte is om te wonen én te werken. Daarom houden we het huidige ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijvigheid in stand en versterken dit waar nodig.

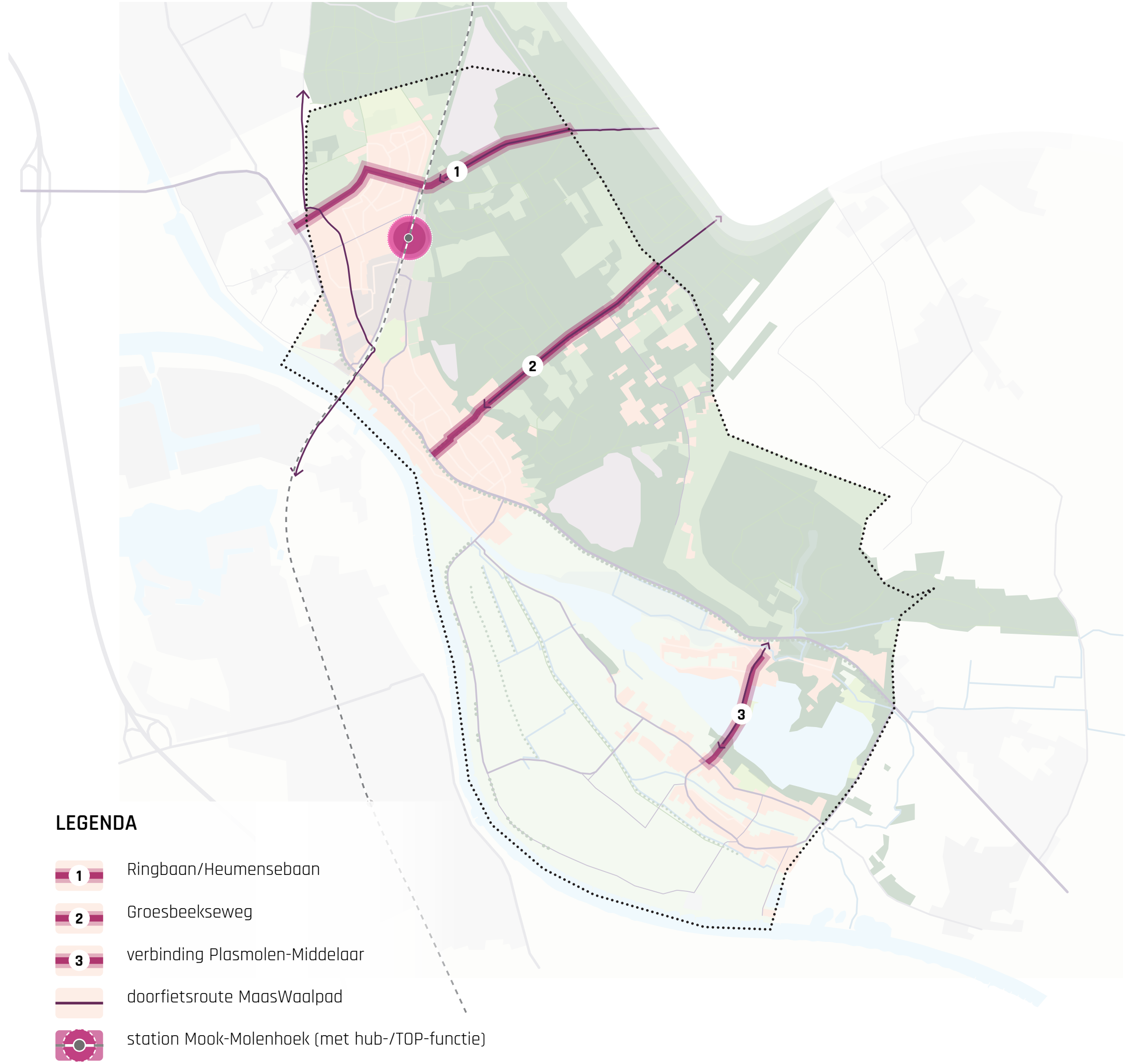
We concentreren bedrijven op het bedrijventerrein Korendal in Mook. Verdere uitbreiding van dat terrein is vanwege beperkte behoefte en de omliggende woon-gebieden en natuurwaarden niet wenselijk. Zware industriële activiteiten passen op termijn niet meer bij het karakter van onze gemeente. We bieden daarom ook geen ruimte aan nieuwe grootschalige industrie en zware industriële activiteiten. Het bedrijventerrein Hoeveveld in Molenhoek biedt vooral kansen voor combinaties van werken (milieucategorie 1 en 2) en wonen. Voor het functioneren van de beide bedrijventerreinen is een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en (vracht)auto belangrijk. Daarnaast dient er voldoende beschikbare stroomnetcapaciteit te zijn, om te voorkomen dat bedrijven door tekorten op het energienetwerk in de knel komen voor de afname van elektriciteit.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van werken en economie te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We concentreren bedrijven op de bedrijventerreinen Korendal (Mook) en Hoeveveld (Molenhoek).
- We breiden de bedrijventerreinen niet uit vanwege de omliggende woongebieden en natuurwaarden.
- We bieden geen ruimte aan nieuwe zware industriële activiteiten in onze gemeente.
- We bieden voldoende (ontwikkel)ruimte aan voor startende ondernemers en kleinschalige werkgelegenheid.

In onze gemeente zijn naast de genoemde bedrijventerreinen relatief veel (kleine) bedrijfjes in de zakelijke dienstverlening, praktijk- of werkruimtes aan huis en werken veel ZZP-ers. Deze kleinschalige werklocaties en bedrijfsruimtes aan huis passen ook goed bij het karakter van de gemeente.

We willen in de toekomst voldoende werkruimte (blijven) aanbieden voor startende ondernemers om zich in de gemeente te vestigen en zich hier verder te ontwikkelen. Zo kunnen leegstaande (bedrijfs)panden worden benut voor de ontwikkeling van broedplaatsen voor innovatieve bedrijfjes en startups.

“We zetten in op duurzame mobiliteit: veilig, bereikbaar en leefbaar”

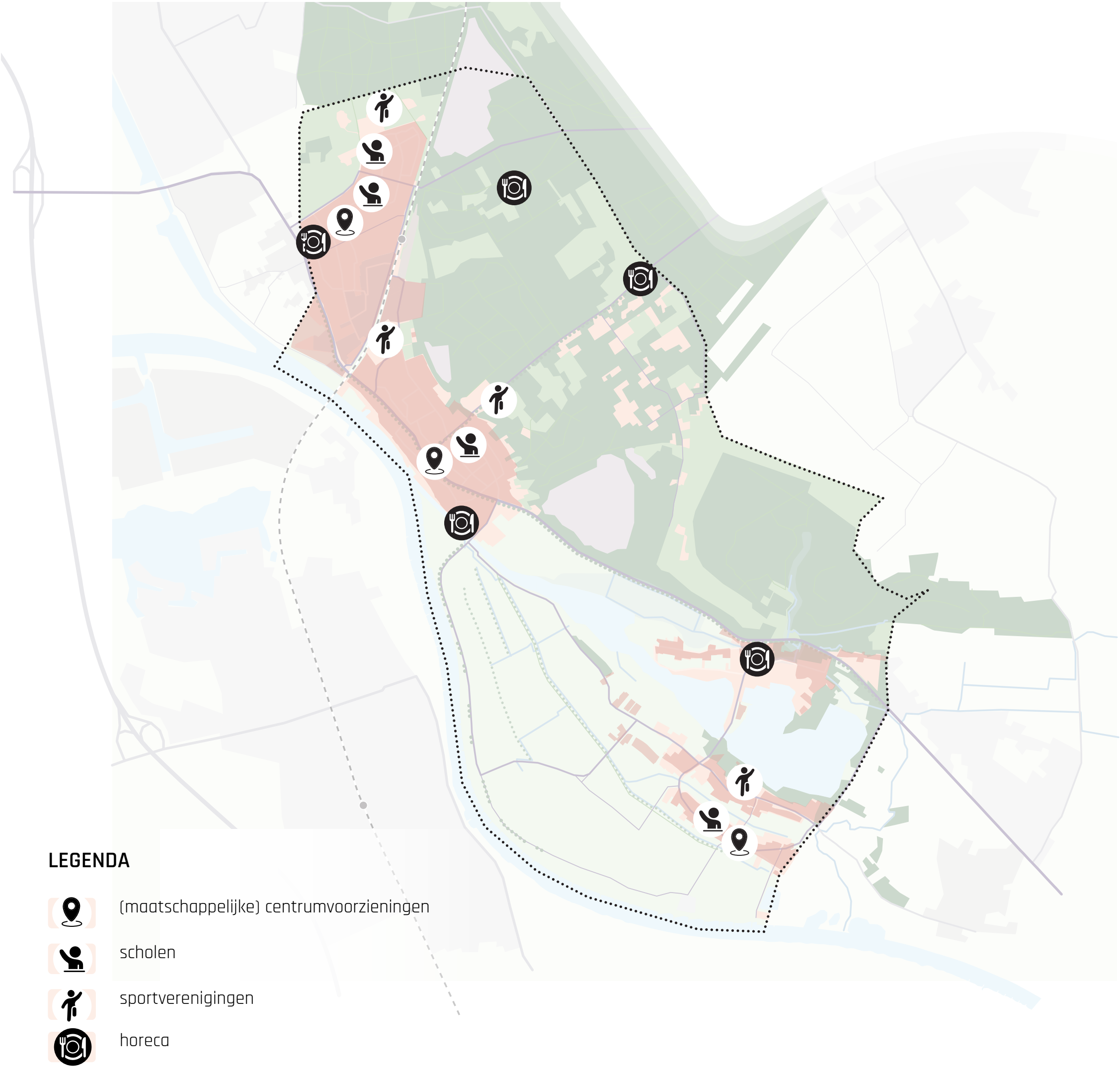
Mobiliteit

Vanuit het thema duurzame mobiliteit zetten we ons in brede zin in voor verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in onze gemeente. In het Mobiliteitsplan is hiervoor een maatregelenpakket opgenomen, dat is gericht op een aantal aandachtsgebieden:

- verbetering van de verkeersveiligheid van de situatie rondom de Ringbaan en Heumensebaan in Molenhoek (1) en de Groesbeekseweg in Mook (2);
- verbetering van de voorzieningen voor langzaam verkeer tussen Plasmolen en Middelaar, in relatie tot bereikbaarheid van OV-haltes, N271 en recreatiedoel-einden Plasmolen (3);
- fietsroute Molenhoek-Groesbeek.

Daarnaast willen we extra inzet plegen om de functie van het station Mook-Molenhoek en het stationsgebied te versterken. Daarbij is het onze inzet om het station meer als een hub te laten functioneren waar meerdere vormen van (openbaar) vervoer en (deel)mobiliteit samenkomen, met daarbij passende voorzieningen. Hierbij is het tevens onze wens om de stationsomgeving recreatievriendelijk in te richten en aan te kleden, zodat het station kan functioneren als een groene toegangspoort tot de Mookerheide (TOP-functie). Voor de ontwikkeling van de hub- en TOP-functie van het station is overleg en afstemming nodig met de betrokken (mobiliteits)partners in de regio.

- Om de gemeentelijke ambities op het gebied van mobiliteit te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:
- We zetten ons vanuit het mobiliteitsbeleid in algemene zin in voor verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid en focussen daarbij op een aantal aandachtsgebieden.
 - We geven verder invulling aan de uitvoering en actualisatie van het Maatregelenpakket Mobiliteit.
 - We gaan in overleg met partners in de regio aan de slag om de hub-functie (+TOP-functie) van het station Mook-Molenhoek verder te ontwikkelen.

> KAART 12: VOORZIENINGEN

”We stimuleren verbinding en ontmoeting, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving”

Samenleving en maatschappij

Voor het behoud van de leefbaarheid in onze gemeente is het behoud en de toegankelijkheid van de maatschappelijke centrumvoorzieningen (winkels, welzijn, zorg, kunst en cultuur) in de kernen van groot belang. Voorzieningen in de gemeente zijn toegankelijk en afgestemd op de (aantallen) inwoners. Het voorzieningenaanbod moet dus meegroeien met de groei van het aantal inwoners en recreanten. Door nieuwe woningen voor starters en jonge gezinnen toe te voegen, blijft er voldoende jonge aanwas voor scholen en jeugdvoorzieningen. En door ook ouderen aan de kernen te (blijven) binden, kan het draagvlak voor de basisvoorzieningen worden vergroot.

Door open te staan voor slimme combinaties van functies (voor jong en oud) en kansen voor dubbel grondgebruik te benutten, kan de levensvatbaarheid van voorzieningen die onder druk staan worden vergroot. Zo willen we bij eventuele renovatie of nieuwbouw van schoolgebouwen en bij groeiende of krimpende leerlingenaantallen, onderzoeken of onderwijs onder één dak kan worden gecombineerd met andere maatschappelijke voorzieningen, zoals een brede school, kinderdagverblijf, gezondheidscentrum, of een clubhuis voor sport en andere verenigingen.

Daarnaast is het voor de leefbaarheid van belang dat er voldoende aanbod is van laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud, zoals gemeenschapshuizen, een buurtcafé of dorpskamer, scholen, sportverenigingen en speelplekken. Hiermee

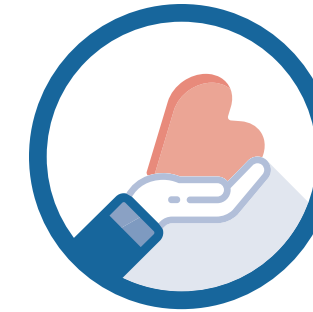
Om de gemeentelijke ambities op het gebied van voorzieningen te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We willen de basisvoorzieningen op peil houden.
- We zien meerwaarde in combinaties van maatschappelijke voorzieningen met andere functies.
- We onderhouden laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud.
- We blijven het verenigingsleven in de gemeente ondersteunen.

kan verbinding worden gestimuleerd tussen verschillende doelgroepen.

Ontmoetingsplekken in de gemeente bieden ook mogelijkheden voor ontspanning en beweging. We faciliteren ‘terloopse’ ontmoetingen door ruimtelijke ingrepen te doen in de openbare ruimte, zoals de aanleg van bankjes en wandelpaden. Dat draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. Hiermee creëren we letterlijk ruimte voor ontmoeting in de kernen en het buitengebied. Kwetsbare groepen verdienen hierbij bijzondere aandacht.

Het is bovendien van belang om ondersteuning te (blijven) bieden aan de verenigingen in de gemeente. Het verenigingsleven zorgt voor sociale cohesie in de samenleving. Het staat echter onder druk door teruglopen de ledenaantallen en de toenemende vergrijzing van de bevolking. Voor de vitaliteit van het platteland is het van belang om niet alleen in de kernen, maar ook in het buitengebied verenigingen en activiteiten te ondersteunen.

“We stimuleren positieve gezondheid in een fysiek en sociaal veilige leefomgeving”

Leefbaarheid en gezondheid

De leefomgeving heeft een positieve invloed op gezondheid als de inrichting mensen verleidt te bewegen, te ontspannen of elkaar te ontmoeten. Vanuit het thema ‘positieve gezondheid’ hebben we aandacht voor het stimuleren van sport en bewegen in de buitenruimte van de gemeente. We willen de fysieke leefomgeving daarom zo inrichten dat mensen worden uitgenodigd tot het vertonen van gezond gedrag, zoals meer bewegen, gezonder eten en elkaar ontmoeten. Bij nieuwe ontwikkelingen in de leefomgeving besteden we aandacht aan de gezondheidseffecten voor de omgeving en omwonenden. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, ouderen, chronische zieken en mensen met een beperking.

De leefomgeving kan ook een negatieve invloed hebben op de gezondheid. Mensen kunnen ziek worden door (lucht)verontreiniging vanuit verkeer, industrie en veehouderijen, of door stress vanwege hitte of drukte. Dergelijke milieufactoren zijn eveneens van invloed op de gezondheid van onze inwoners. In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke milieunormen voor luchtkwaliteit, bodem en geluid. Vanuit milieuoogpunt zijn er dus geen opgaven die in het kader van de omgevingsvisie verder opgepakt dienen te worden.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We willen de fysieke leefomgeving zo inrichten dat een bijdrage wordt geleverd aan een gezonde leefstijl van onze inwoners.
- We besteden bijzondere aandacht aan plekken en gebieden waar gezondheidswinst valt te behalen voor kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, ouderen, chronische zieken en mensen met een beperking.

De kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt mede bepaald door de (fysieke en sociale) veiligheid in onze gemeente. Veiligheid vormt dan ook een integraal onderdeel van de strategische keuzes die in de omgevingsvisie zijn geformuleerd. De in de omgevingsvisie voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen hebben geen nadelige gevolgen en impact voor de toegankelijkheid van de zorg- en hulpverlening bij rampen en crises zoals bijvoorbeeld een overstroming, natuurbrand of het vrijkomen van gevaarlijke stoffen in de omgeving. Vluchtroutes en zelfredzaamheid bevorderende maatregelen zijn daarbij van groot belang. Vanuit de gemeente worden de ketenpartners die nauw betrokken zijn bij de gezondheid en veiligheid (GGD GHOR, Veiligheidsregio Noord-Limburg, zorginstellingen) vroegtijdig betrokken, zodat de doorwerking van de beleidskeuzes in de omgevingsvisie naar het omgevingsplan verder kan worden vormgegeven.

”We maken ons sterk voor een duurzame en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier”

Duurzaamheid

Voor wat betreft de duurzaamheidsambities op het gebied van elektriciteit, warmte, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit sluiten we in de omgevingsvisie aan bij het lopende traject rondom het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente: Samen sterk voor duurzaaMM. Uiterlijk in 2050 is Mook en Middelaar een duurzame gemeente. We zijn dan energieneutraal, klimaatneutraal, klimaatadaptief, biodivers en circulair.

Op het gebied van duurzame energie zetten we ten eerste in op voorlichting, advies en maatregelen voor inwoners, bedrijven en organisaties om energie te besparen. Daarnaast moet in 2030 landelijk 70% van de totale elektriciteitsproductie hernieuwbaar worden opgewekt. Ook Mook en Middelaar zal hieraan moeten voldoen. Alhoewel we energieneutraal willen worden, zien we weinig mogelijkheden voor grootschalige opwek. De meest geschikte locaties (agrarisch gebied en natuur) zijn uitgesloten. Voor de mogelijkheden die er wel zijn, hebben we kaders opgesteld. Met deze kaders zorgen we ervoor dat we zorgvuldig omgaan met de aanvragen én met onze ruimte, om zo de transitie zo goed mogelijk in te passen in het landschap en de samenleving. Bij het opwekken van zonne-energie gaan we werken via de Zonneladder: eerst zonnepanelen op daken en gevels realiseren en vervolgens kijken we naar open gebieden in de omgeving waar zonnepanelen geplaatst kunnen worden (parkeerplaatsen of ongebruikte kavels).

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- In 2030 moet onze gemeente 70% hernieuwbare elektriciteit opwekken.
- Op weg naar aardgasvrij in 2050 beginnen we met een isolatieaanpak.
- Er komt meer aandacht voor de effecten van klimaatveranderingen: droogte, hittestress en waterberging.
- We willen de biodiversiteit beschermen en bevorderen.
- We stimuleren vergroening van de kernen en natuurinclusieve ontwikkelingen in de gebouwde omgeving.
- Binnen de gemeente besteden we meer aandacht aan circulariteit.

Om in 2050 energieneutraal te kunnen zijn, zal er zowel energie bespaard als zelf opgewekt moeten worden. Stap 1 is het terugdringen van de behoefte aan energie. De komende jaren wordt daarom ingezet op het isoleren van gebouwen. Als woningen en utiliteitsgebouwen goed geïsoleerd zijn, kan worden overgestapt op nieuwe verwarmingstechnieken. We verwachten pas vele jaren later de stap te zetten naar aardgasvrij, omdat er nog te weinig bekend is over bijvoorbeeld groen gas of waterstof als reëel alternatief. De meest kansrijke vorm van alternatieve verwarming in de gemeente is momenteel een individuele warmtepomp, daarvoor is goede isolatie voorwaardelijk. De beschikbaarheid van alternatieven (groen gas, waterstof) is (nog) zeer beperkt.

De energievoorziening zal in ons land de komende jaren drastisch veranderen. De ontwikkelingen rond het duurzaam opwekken en gebruiken van energie gaan hard. Ook in onze gemeente verduurzamen huishoudens en bedrijven. Er komen steeds meer zonnepanelen op daken. Het gebruik van elektrische vervoersmiddelen neemt toe. Een steeds groter deel van het verkeer en vervoer in onze gemeente rijdt al elektrisch. Dat heeft gevolgen voor de openbare ruimte. Al die ontwikkelingen leiden tot een grote groei van energievraag én -aanbod. Dit heeft ook ruimtelijke gevolgen. Het energiesysteem van de toekomst heeft meer ruimte nodig en wordt zichtbaarder in onze samenleving. Bijvoorbeeld door het bijplaatsen van transformatorhuisjes in de openbare ruimte. Onder de grond heeft de energietransitie waarschijnlijk nog meer impact, terwijl de beschikbare ruimte daar vaak al beperkt is. Dit kan gevolgen hebben voor het straatbeeld. Plannen voor de energie-infrastructuur dienen dus zorgvuldig te worden afgewogen en waar mogelijk te worden geïntegreerd met andere ruimtelijke opgaven in de leefomgeving.

We willen zorgen voor een goed leefklimaat voor onze inwoners. Dat betekent minder hitteplekken, water opvangen en rustig in de bodem laten trekken en vergroening in de bebouwde omgeving. Verder zullen we samen met natuurbeheerders moeten kijken naar hoe we het droogterisico tegengaan in natuurgebieden. Omdat we als gemeente niet van alle natuurgebieden zelf eigenaar zijn, kunnen we daar echter niet overal direct invloed op uitoefenen. Ook het beschermen en bevorderen van de biodiversiteit is van groot belang voor het veiligstellen van het leefklimaat voor mens, plant en dier. Daarom willen we dat onze natuur sterker wordt. Ook de gebouwde omgeving kan hieraan bijdragen. Bijvoorbeeld door de

kernen te vergroenen en initiatiefnemers voor woningbouw te informeren over natuurinclusieve maatregelen. Zo kunnen aan of in gebouwen en in de (openbare) omgeving meer diverse planten- en diersoorten leven.

Een groene uitstraling van onze kernen is van grote waarde voor het leefklimaat van de huidige en toekomstige bewoners. We zetten ons als gemeente in voor het op duurzame wijze behouden van de hoofdgroenstructuur en laanbeplanting, zoals die zijn vastgelegd op de bomenstructuurkaart van de gemeente. Wanneer uit een aangegeven laanstructuur bomen uitvallen, wordt de hoofdstructuur hersteld zodat deze ook in de toekomst gegarandeerd is. Daarnaast zetten we ons in om waar mogelijk nieuwe laanstructuren te realiseren.

Aantrekkelijke, groene verbindingen vanuit de kern met het buitengebied zijn belangrijk, zodat er ommetjes kunnen worden gemaakt. Door de kernen te vergroenen wordt een positieve bijdrage geleverd aan gezondheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid. In de kernen gaat het om minder verharding en robuust en kwalitatief groen en water in de openbare ruimte, om zo de ‘sponswerking’ van de dorpen te vergroten en om hittestress te verminderen. Groen biedt daarbij ook ruimte om te bewegen, spelen en ontmoeten in de gezonde buitenlucht.

We werken met het oog op de toekomst aan een bredere kijk op circulariteit. Dat geldt voor het gemeentelijk beleid, maar ook voor praktische zaken zoals het reduceren en hergebruiken van afval, het tegengaan van zwerfvuil op straat en aandacht voor een zo lang mogelijke gebruiksduur van een product (reparatie, hergebruik, tweedehands), om zo min mogelijk grondstoffen te verbruiken.

6 TOELICHTING BIJ DE BELANGRIJKE KEUZES

In het vorige hoofdstuk hebben we de gemeentelijke ambities en richtinggevende hoofdkeuzes voor de (verre) toekomst van de gemeente Mook en Middelaar benoemd. In dit hoofdstuk geven we bij de belangrijke keuzes een nadere toelichting bij de afwegingen die hierbij zijn gemaakt.

De hoofdkeuzes die in deze omgevingsvisie worden voorgesteld, sluiten over het algemeen aan bij de beleidsdoelen van de gemeente. Veel van de adviezen en kernboodschappen die vanuit de participatie zijn meegegeven, sluiten daar ook bij aan. Door inwoners, ondernemers en stakeholders zijn echter ook wensen naar voren gebracht die (nog) niet (helemaal) aansluiten bij het huidige of voorgenomen beleid van de gemeente. Soms is daarvoor ook nog geen beleid vastgesteld, of is het nieuwe beleid nog in ontwikkeling. Dat vraagt dan om een integrale afweging. In dit hoofdstuk vatten we voor de thema's waarvoor nog belangrijke keuzes moeten worden gemaakt samen hoe er vanuit de participatie over het betreffende thema wordt gedacht.

De keuzes die hierna (per thema) worden beschreven, gaan over complexe ruimtelijke vraagstukken binnen de gemeente. Over die vraagstukken hebben we actief geparticipeerd met de omgeving. We hielden een online inwonersconsultatie en voerden (verdiepende) gesprekken met inwoners, ondernemers en stakeholders. In totaal hebben meer dan 700 mensen input geleverd. Dat kon door het invullen van een online vragenlijst (totaal 587 invullers) of door deelname aan de fysieke en/of online participatiebijeenkomsten en gesprekken, die in maart, april en juli 2024 zijn georganiseerd.

We vatten per thema de belangrijkste uitkomsten vanuit de participatie samen. Meer gedetailleerde informatie over de participatie is terug te vinden in het beeldverslag van de participatie (bijlage 3) en het onderzoeksrapport van de inwonersconsultatie (bijlage 4). De participatie met de omgeving heeft niet over alle thema's van de fysieke leefomgeving plaatsgevonden. Voor een aantal beleidsthema's volstaat het huidige beleid of is recentelijk beleid vastgesteld. Hierover zijn we niet (nogmaals) in gesprek gegaan.

Landschap en natuur

De geformuleerde ambitie en bijbehorende hoofdkeuzes voor het thema 'landschap en natuur' sluiten aan bij de uitkomsten van de participatie. Uit

de gevoerde gesprekken en de online vragenlijst komt naar voren dat het landschap en de natuurwaarden in de gemeente breed worden gewaardeerd. De Mookerheide (94%), Mookerschans (88%), Sint-Jansberg (87%) en Heumense Schans (84%) worden in de vragenlijst in groten getale genoemd als waardevolle natuurgebieden. Het Maasheggengebied (70%) en Maasdal (67%) scoren weliswaar iets lager, maar zijn nog altijd in trek bij veel inwoners van onze gemeente. Invullers van de vragenlijst vinden de gebieden mooi, waarderen de rust en genieten van de ruimte om er te wandelen. Meer ruimte voor biodiversiteit en natuurbehoud (57%) wordt het vaakst genoemd als belangrijk verbeterpunt, gevolgd door meer rust (37%) en meer wandelroutes (20%). Het beeld dat uit de online vragenlijst naar voren komt, sluit aan bij de gevoerde gesprekken met inwoners, ondernemers en stakeholders. Ook daar werden natuur, rust en landschap vooral genoemd als de belangrijkste kernwaarden van de gemeente Mook en Middelaar.

Recreatie en toerisme

Veel participanten en invullers van de vragenlijst vinden het vooral belangrijk dat het ontwikkelen van nieuwe recreatiemogelijkheden in de gemeente niet ten koste gaat van de natuur (71%) en dat het geen overlast veroorzaakt (59%). Een kleine meerderheid is van mening dat er wel 'iets te doen moet zijn' in de gemeente (51%). Zij willen dan vooral meer horeca (48%), maar ook recreatief winkelen (30%), kindvoorzieningen (27%) en wandelen en fietsen (26%) worden genoemd. Waar dat moet plaatsvinden leidt tot verdeeldheid: 44% van de invullers vindt dat toerisme geconcentreerd zou moeten worden op een beperkt aantal plekken tegenover 37% die vindt dat het verspreid kan plaatsvinden in de gemeente. Bijna een kwart van de invullers vindt echter dat er al genoeg recreatiemogelijkheden zijn in de gemeente (23%). Uit de verdiepende gesprekken komt naar voren dat inwoners zich vooral zorgen maken over grootschalige ontwikkelingen en uitbreidingen van het recreatieve en toeristische aanbod die het kwetsbare evenwicht tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen in de gemeente kunnen verstoren.

Om de balans te bewaken, stellen we voor om recreatie en toerisme te concentreren in een zone met hogere dynamiek bij de Mookerplas. Daarbij hebben we zowel oog voor de commerciële belangen van de recreatieondernemers in de toeristische sector, als voor maatschappelijke belangen en publieke toegankelijkheid van de recreatiegebieden. In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie (gemeente Mook en Middelaar, 2013) is de zone met hogere dynamiek aangeduid op de 'dynamiekkaart'. Daarin is de zone aangegeven als een aaneengesloten recreatieve hoofdstructuur langs de N271 die is gelegen rondom de Maas en Mookerplas, inclusief de kernen Mook en Molenhoek.

We hebben er in de omgevingsvisie voor gekozen om deze zone met hogere dynamiek opnieuw te begrenzen. We concentreren intensieve vormen van recreatie en toerisme daarbij rond het hart van Plasmolen en het recreatiegebied Mookerplas.

Kunst, cultuur en erfgoed*

Voor het thema 'kunst, cultuur en erfgoed' zetten we vooral in op verbetering van de zichtbaarheid. Deze ambitie sluit aan bij de uitkomsten van de online vragenlijst: de helft van alle invullers (50%) vindt dat de rijke geschiedenis van de gemeente onvoldoende zichtbaar is. Op de vraag hoe de zichtbaarheid kan worden verbeterd, antwoorden zij in meerderheid: door fiets- en wandelroutes langs bijzondere historische plekken te laten lopen (69%), door het plaatsen van informatieborden (65%) of door de organisatie van culturele festiviteiten (56%). Ook in de verdiepende gesprekken met stakeholders en inwoners kwam naar voren dat de rijke geschiedenis van de gemeente beter onder de aandacht kan worden gebracht en beleefbaar moet worden gemaakt. Daarnaast werd vanuit de participatie meer aandacht gevraagd voor de huidige kunstenaars uit onze gemeente.

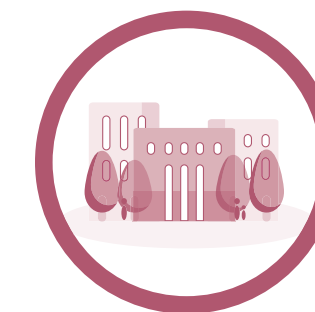
Wonen en volkshuisvesting

De ambities en hoofdkeuzes op het gebied van 'wonen en volkshuisvesting' sluiten aan bij het regionale woonbeleid zoals dat in de Woondeal 2.0 van

de Regio Arnhem-Nijmegen en de Woondeal Limburg is vastgelegd. We zijn gestart met de actualisatie van het gemeentelijke woonbeleid door het opstellen van

* Deze passage is onder voorbehoud van het vaststellen van het nieuwe kunst, cultuur en erfgoedbeleid door de raad.

een nieuwe woon(zorg)visie voor de gemeente Mook en Middelaar. De keuze voor inbreiding in de kernen en kleinschalig bouwen aan de randen van de kern sluiten aan bij de uitkomsten van de participatie. Bijna de helft van alle invullers (49%) vindt dat nieuwe woningen gebouwd moeten worden in de bestaande dorpen of kernen, tegenover een derde (33%) die vindt dat de nieuwe woningen gebouwd moeten worden aan de randen van de kernen. Dat het accent in de woningbouwopgave vooral moet worden gelegd bij de nieuwbouw van woningen voor starters (81%) en ouderen (69%) wordt ondersteund vanuit de participatie en kwam ook uit de gesprekken naar voren.

Werken en economie

De geformuleerde ambitie voor het thema 'werken en economie' richt zich op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente. Vanuit

de participatie is er over het algemeen een eenduidig beeld over welke economische activiteiten als 'passend' worden gezien bij Mook en Middelaar: kleinschalige bedrijvigheid, met name in de sectoren toerisme, horeca, dienstverlening en zorg, die weinig overlast veroorzaakt en daardoor kan worden gemengd met wonen. Overige bedrijvigheid dient vooral te worden geconcentreerd op de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld. Daarnaast wordt ook de opvatting dat 'zwarte industrie' niet past bij onze gemeente breed gedeeld.

Dat beeld komt zowel vanuit de online vragenlijst als uit de gevoerde gesprekken met stakeholders, inwoners en ondernemers overwegend naar voren. Er is echter verschil van mening over wat dat betekent voor de huidige (zwarte) industrie in onze gemeente.

Een deel van de participanten vindt dat bestaande bedrijven in de hogere milieucategorieën actief moeten worden uitgeplaatst buiten de gemeente. Anderen vinden dat er in elk geval geen nieuwe overlast veroorzakende bedrijfsvestigingen bij mogen komen, of dat de uitbreidingsmogelijkheden van de huidige bedrijven moeten worden ingeperkt.

Mobiliteit

Het thema 'mobiliteit' vormde geen gespreksonderwerp tijdens de participatie. De hiervoor geformuleerde ambities sluiten aan bij het gemeentelijk en regionaal mobiliteitsbeleid. We richten

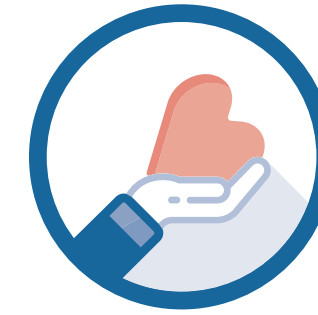
ons daarbij vooral op maatregelen voor een aantal aandachtsggebieden, die bijdragen aan verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in onze gemeente.

Samenleving en maatschappij

De inwoners van Mook en Middelaar vinden over het algemeen dat er voldoende basisvoorzieningen zijn in de gemeente. Bij een deel van de invullers van de vra-

genlijst (40%) is wel behoefte aan meer ontmoetingsplekken. Daarbij worden met name bankjes in de openbare ruimte (37%) en wandelpaden (35%) genoemd. Dat beeld komt ook naar voren vanuit de gevoerde gesprekken. Men is van mening dat verbinding nodig is tussen de inwoners in de gemeente. Wij sluiten ons hierbij aan en onderhouden laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud. Een deel van de invullers is bezorgd over de betaalbaarheid van de voorzieningen en verenigingen in de gemeente. Mede om die reden is ondersteuning van de verenigingen belangrijk voor veel invullers (78%).

Leefbaarheid en gezondheid

De groene leefomgeving in Mook en Middelaar is belangrijk voor veel inwoners en bezoekers van onze gemeente. Een meerderheid van de invullers van de vragenlijst vindt natuur (75%), dichtbij huis (62%), ruimte (54%) en rust (51%) belangrijke ingrediënten voor het thema 'gezondheid'. In de gevoerde gesprekken met inwoners en stakeholders wordt vooral aandacht gevraagd voor goede en veilige fiets- en wandelverbindingen. Als gemeente sluiten we ons daarbij aan en richten we de fysieke leefomgeving zo in dat een bijdrage wordt geleverd aan een gezonde leefstijl van onze inwoners. Daarbij richten we ons vooral op sport en beweging in de gezonde buitenlucht.

Duurzaamheid

We formuleren in de omgevingsvisie geen nieuw beleid op het gebied van duurzaamheid. Parallel aan het omgevingsvisie-traject wordt gewerkt aan nieuw duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Keuzes die daarbij worden gemaakt, zullen worden doorgevoerd in het betreffende thema duurzaamheid in deze omgevingsvisie.

Milieu, water en bodem

De thema's milieu, water en bodem vormden geen gespreksonderwerp tijdens de participatie. De hiervoor geformuleerde ambities sluiten aan bij het gemeentelijk, regionaal, provinciaal en landelijk ruimtelijk beleid op het gebied van milieu, water en bodem.

Voorverkenning integrale gebiedsontwikkeling Maasdal

In het Maasdal ligt een zoekgebied waarvoor een voorverkenning is gestart voor een integrale gebiedsontwikkeling. In deze voorverkenning worden de (on)mogelijkheden, kansen en bedreigingen van een integrale gebiedsontwikkeling globaal verkend. Het doel is om inzicht te krijgen of een mogelijke ontwikkeling voorstelbaar en wenselijk is, voordat er verdere onderzoeken en planvorming plaatsvindt.

Het zoekgebied van de voorverkenning voor de integrale gebiedsontwikkeling aan de Maas loopt grofweg van de haven in Mook tot aan de Veerstraat in Middelaar. Met dit zoekgebied trachten we de recreatiedruk op de stuwwal (o.a. Sint-Jansberg) te verlagen en tegelijkertijd het Maasheggengebied te versterken. Dit vraagt om een integrale aanpak. De ruimtelijke opgaven, ambities en keuzes op het gebied van natuur en landschap, water en duurzaamheid, die in deze omgevingsvisie zijn verwoord, vormen daarbij belangrijke aandachtspunten vanuit de gemeente.

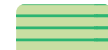
7 INTEGRAAL TOEKOMSTBEELD MOOK EN MIDDELAAR

Hiernaast is het indicatieve toekomstbeeld voor Mook en Middelaar anno 2030, met een doorkijk naar 2040, vastgelegd op een visiekaart met een heldere legenda. Met dit integrale toekomstbeeld brengen we de belangrijkste ruimtelijke kansen, opgaven, ambities en hoofdkeuzes voor de hele gemeente in kaart.

LEGENDA

- natuurgebied

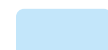
 Natura2000-gebied

 Maasdal en Maasheggegebied

 buitengebied

 hoofdgroenstructuur

 laanstructuur

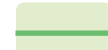
 Maas en Mookerplas

 Molenbeek met beekdal

 dijk langs de Maas

 zone met hogere dynamiek

 MaasWaalpad en landelijke fietsroutes

 wandelroutenetwerk

 bestaand bebouwd gebied (wonen en werken)

 zoekgebied voor dorpsuitbreiding

 bedrijventerrein Korendal en Hoeveveld
- 1 Ringbaan/Heumensebaan

 2 Groesbeekseweg

 3 verbinding Plasmolen-Middelaar

 station Mook-Molenhoek (met hub-/TOP-functie)

 (maatschappelijke) centrumvoorzieningen

 scholen

 sportverenigingen

 horeca

 kunstenaars kolonie

 verduurzaming kernen en buitengebied

 vergroenen van de kernen

 ommetjes vanuit de kernen

8 OP WEG NAAR UITVOERING

In dit afsluitende hoofdstuk benoemen we de stappen die in de komende periode gezet dienen te worden op weg naar uitvoering van de omgevingsvisie.

8.1 Drie sporen

De omgevingsvisie vormt na vaststelling het integrale afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Daarmee kan in de komende jaren invulling worden gegeven aan de realisatie van de gemeentelijke ambities die in de omgevingsvisie zijn vastgelegd. Op weg naar de uitvoering van de omgevingsvisie kunnen in principe drie sporen worden gevolgd:

1. via de doorwerking in nieuw beleid (spoor 1);
2. door de realisatie van concrete ruimtelijke opgaven of projecten (spoor 2);
3. door lokale initiatieven van inwoners, verenigingen en marktpartijen (spoor 3).

Spoor 1: doorwerking in nieuw beleid

De omgevingsvisie vormt het (integrale) beleidskader voor het onderliggende (sectorale) beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving in de gemeente Mook en Middelaar. De samenhangende ambities en hoofdkeuzes die in deze omgevingsvisie zijn geformuleerd, werken de komende jaren door in de nog op te stellen omgevingsprogramma's (of nieuw sectoraal beleid), in het omgevingsplan en uiteindelijk in de verlening van een omgevingsvergunning voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer er nieuw sectoraal beleid wordt opgesteld, wordt dit getoetst aan de uitgangspunten van de omgevingsvisie.

Als daar aanleiding toe bestaat, zal de omgevingsvisie worden verrijkt of aangevuld. Na een bepaalde periode zal de omgevingsvisie dus ook zelf moeten worden geactualiseerd of herijkt. Bijvoorbeeld omdat er dan andere accenten worden gelegd of nieuwe beleidsinzichten zijn. De snelheid waarmee deze beleidscyclus draait, ligt van te voren niet vast en is ook afhankelijk van andere beleidstrajecten binnen de gemeente. We gaan er op dit moment vanuit dat de eerstkomende jaren geen herziening nodig zal zijn van de omgevingsvisie.

Een aantal gemeentelijke beleidstrajecten zijn al opgestart en lopen min of meer parallel aan de totstandkoming van deze omgevingsvisie. Zo wordt er op dit moment gewerkt aan nieuw duurzaamheidsbeleid en een kunst- en erfgoedvisie. Deze beleidsdocumenten worden naar verwachting begin 2025 vastgesteld. In 2024 is gestart met het opstellen van een nieuwe woon(zorg)visie. Vaststelling van dat nieuwe woonbeleid is voorzien voor eind 2025 (of begin 2026). Voor ander ruimtelijk beleid van de gemeente geldt dat het recent is vastgesteld, nog actueel is of eventueel later zal worden herzien.

In lijn met de Omgevingswet hechten we bij de doorwerking van de omgevingsvisie in de onderliggende beleidstrajecten belang aan een integrale en participatieve aanpak. Daarom is ten eerste verdergaande samenwerking nodig tussen het ruimtelijke en sociale domein van de gemeente. Daarnaast stemmen we ons omgevingsbeleid zorgvuldig af met onze buurgemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en andere betrokken overheden, zoals Rijkswaterstaat, provincie Limburg en het waterschap. En we betrekken uiteraard ook dan weer onze inwoners, ondernemers en stakeholders.

Mogelijke rollen van de gemeente

- **Uitvoerend:** De gemeente is de uitvoerende partij, want er is geen (geschikt) alternatief en er is een dringende noodzaak of sprake van een wettelijke verplichting.
- **Opdrachtgever:** De gemeente heeft een duidelijke verantwoordelijkheid en wil invloed hebben en voorwaarden stellen en heeft zo grip op de inhoud (het 'wat'). Derden gaan binnen deze voorwaarden over de wijze van uitvoering (het 'hoe').
- **Regisseur:** De gemeente bepaalt welke ambitie zij heeft en welke grenzen hier aan zitten (beleidskaders). Andere partijen voeren het proces ('het hoe') en bepalen de inhoud ('het wat'). De gemeente beoordeelt of het spel binnen de kaders gespeeld wordt en past wanneer nodig kaders aan.
- **Co-producent:** De gemeente heeft de wens dat bepaald beleid of een activiteit van de grond komt en de realisatie daarvan doet ze vanuit een gelijkgestelde positie in samenwerking met andere partijen. Deze gelijkgestelde positie moet door alle partijen geaccepteerd en geborgd worden. Het initiatief kan van buiten komen of van binnenuit.
- **Supporter:** Anderen bepalen doelen en context. De gemeente is supporter en beweegt mee omdat zij het belang ziet van het maatschappelijk effect of hierop wordt aangesproken. Er zijn geen tegenstrijdigheden met wettelijke of gemeentelijke kaders. De inzet van de gemeente mag niet leiden tot een langdurige afhankelijkheidsrelatie.
- **Toeschouwer:** De gemeente heeft geen verantwoordelijkheid voor het onderwerp. De gemeente zet dus geen middelen in, bepaalt geen resultaten en voert geen invloed uit op andere partijen. Dit kan alleen als het zo geaccepteerd wordt door de omgeving.

Spoor 2: realisatie van ruimtelijke opgaven en projecten

Als gemeente kunnen we door de realisatie van projecten concreet uitvoering geven aan ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Voor een deel kan de gemeente die ruimtelijke projecten of maatregelen zelf uitvoeren. Voor een deel zoeken we daarbij ook samenwerking met en tussen burgers, belangengroepen en marktpartijen. Daarmee zetten we de coöperatieve en participatieve werkwijze die we bij het opstellen van de omgevingsvisie hebben gehanteerd dus door.

Vanwege het maatschappelijk belang zal de gemeente betrokken zijn bij het realiseren van projecten die bijdragen aan de realisatie van de omgevingsvisie. Bij de uitwerking en/of uitvoering van die projecten kan de gemeente verschillende rollen vervullen. Dat is afhankelijk van het soort project. In de meest actieve rol is de gemeente zelf initiatiefnemer én uitvoerder. In de minst actieve rol is de gemeente vooral een toeschouwer die toetst of een initiatief voldoet aan de eisen en regels. Daar tussenin zitten nog andere mogelijke rollen zoals opdrachtgever, regisseur, co-producent of supporter. De gemeente maakt per project of initiatief de afweging welke rol het meest geschikt is. Daarbij speelt mee dat gezocht wordt naar een zo breed mogelijk draagvlak bij de uitvoering van projecten. De achterliggende gedachte is dat initiatieven die breed worden gedragen ook een grotere kans van slagen hebben.

Spoor 3: lokale initiatieven van inwoners, verenigingen en marktpartijen

De uitvoering van de omgevingsvisie vraagt om gemeentelijke inzet, maar kan ook aansluiten bij lokale initiatieven van inwoners en verenigingen in de gemeente, of van marktpartijen. Inwoners van gemeenten nemen steeds meer zelf initiatief in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken in hun eigen omgeving.

Dit vraagt een veranderende rol van de overheid. In dat kader stimuleren we inwoners, maatschappelijke organisaties en verenigingen om voorstellen te doen. Hierbij past ook het faciliteren van initiatieven van inwoners.

Als gemeente creëren we bewustzijn bij inwoners en bedrijven van hun eigen rol bij de uitvoering van de omgevingsvisie, leidend tot eigen initiatief. Veel invullers van de online vragenlijst gaven aan zeer genegen te zijn om een actieve rol te spelen bij het verbeteren van de gemeente. Ook blijven zij graag actief meedenken en input leveren bij de verdere uitwerking en uitvoering van de omgevingsvisie. Zij denken daarbij bijvoorbeeld aan onderwerpen als natuurbeschoud, verkeersveiligheid, energietransitie of de vergroening van de kernen.

Als gemeente willen we ervoor zorgen dat we optimaal gebruik maken van de in de gemeente aanwezige ideeën, kennis en kunde. Er zijn diverse initiatieven van inwoners, ondernemers of andere stakeholders die aansluiten bij de gemeentelijke ambities in deze omgevingsvisie. We willen die lokale betrokkenheid vanuit de samenleving graag benutten en stimuleren. Als gemeente kunnen we dat op verschillende manieren doen. Dat kan bijvoorbeeld als coördinator, subsidieverstrekker of als uitvoerende partij. Het is belangrijk om met de betrokken partijen duidelijk te bespreken en te communiceren welke rol(len) de gemeente kan vervullen binnen het betreffende initiatief. Bij de uitvoering van de omgevingsvisie geven we daar graag verder invulling aan.

8.2 Vervolgstappen

In de fase na de vaststelling van de omgevingsvisie geven we nader invulling aan de uitvoering van de visie. We geven dan aan op welke manier de geformuleerde ambities en hoofdkeuzes concreet gerealiseerd kunnen worden. Daarbij kunnen de volgende stappen worden gezet.

Gebiedsgerichte uitwerkingen

Na vaststelling van de omgevingsvisie kunnen gebiedsgerichte uitwerkingen worden gemaakt. Hiermee kan de koers per deelgebied nader worden uitgewerkt en vertaald naar concrete acties voor het betreffende gebied. Er kunnen bijvoorbeeld gebiedsuitwerkingen worden gemaakt voor de dorpen (Mook, Molenhoek, Middelaar en Plasmolen), de buurtschappen (De Bisselt, Heikant, Riethorst en Katerbosch), de bedrijventerreinen (Korendal en Hoeveveld) of voor (delen van) het buitengebied.

Sleutelprojecten

Als gemeente benoemen wij alvast enkele 'sleutelprojecten' die bijdragen aan de realisatie van de omgevingsvisie. De projectenlijst op pagina 33 vormt een eerste aanzet en kan in de periode na vaststelling van de omgevingsvisie verder worden aangevuld en uitgewerkt. Daarbij betrekken we dan ook weer de omgeving.

Haalbaarheid en risico's

Bij de verdere uitwerking van de sleutelprojecten dient meer inzicht te worden gegeven in de haalbaarheid, betaalbaarheid en de risico's van de voorgestelde ruimtelijke (beleids)opgaven. We kijken bij die uitwerkingen naar de financiële haalbaarheid en de wijze waarop we het kostenverhaal willen organiseren. En we kijken dan ook naar de benodigde capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie en het aanwezige draagvlak in de omgeving. Daarmee kan verder worden gewerkt aan realistische plannen met draagvlak en uitvoeringskracht.

Kostenverhaal

De Omgevingswet biedt ruimte voor het ontwikkelen van activiteiten in de fysieke leefomgeving. Denk daarbij aan een woning, een woonwijk, een bedrijfspand of een bedrijventerrein. Voor de ontwikkeling van gebouwen of gebieden moet de overheid vaak kosten maken, bijvoorbeeld voor de aanleg van openbare voorzieningen of de

inrichting van de openbare ruimte. Die kosten moeten volgens de Omgevingswet - naar evenredigheid - worden verhaald op private partijen die profiteren van investeringen die door de overheid worden gedaan.

Voorkeur voor het afsluiten van overeenkomsten

Er zijn binnen de Omgevingswet twee manieren om kosten te verhalen op een ontwikkelende partij:

- **Privaatrechtelijk:** door een overeenkomst af te sluiten met een initiatiefnemer. In die overeenkomst wordt de bijdrage vastgesteld en kunnen afspraken op maat worden gemaakt. Deze methode heeft de voorkeur.
- **Publiekrechtelijk:** is het niet mogelijk om een overeenkomst af te sluiten dan wordt publiekrechtelijk kostenverhaal toegepast. Bij publiekrechtelijk kostenverhaal neemt de gemeente regels over het kostenverhaal op in een omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een projectbesluit.

Ook de gemeente Mook en Middelaar heeft een voorkeur voor het afsluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten.

Publiekrechtelijk kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling

Er zijn op hoofdlijnen twee manieren van gebiedsontwikkeling te onderscheiden:

- **Integrale gebiedsontwikkeling** met een vast eindbeeld en een vaste planning van de ontwikkeling.
- **Organische gebiedsontwikkeling**, waarbij een vaste tijdsplanning en een vast eindbeeld ontbreken.

Kostenverhaal voor integrale gebiedsontwikkeling is mogelijk bij een omgevingsplan, omgevingsvergunning of een projectbesluit. Kostenverhaal bij organische gebiedsontwikkeling kan alleen via het omgevingsplan plaatsvinden.

Afzonderlijke Nota Kostenverhaal

Omdat toekomstige projecten en kosten onvoorspelbaar zijn, kiest de gemeente Mook en Middelaar voor een gefaseerde aanpak:

- **Onderbouwing:** de omgevingsvisie vormt de basis door gemeentelijke ambities en projecten te beschrijven.
- **Berekening:** projecten uit de omgevingsvisie worden in een Nota Kostenverhaal vastgelegd en periodiek bijgewerkt.
- **Toepassing:** het kostenverhaal wordt toegepast bij concrete gebiedsontwikkelingen.

Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM)

Naast regulier kostenverhaal kan een gemeente soms een extra financiële bijdrage in rekening brengen. Dat mag alleen als die bijdrage geregeld is in het omgevingsplan. Het moet gaan om een bijdrage aan ontwikkelingen die gericht zijn op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en die niet onder kostenverhaal vallen.

Voor kleinschalige ontwikkelingen in het buitengebied is het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit vereist. Dit moet bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het buitengebied en wordt getoetst door een regionale kwaliteitscommissie. Bij aantoonbare kwaliteitsverbetering is een bijdrage mogelijk vanuit het Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM). De bijdragen vanuit het LKM worden ook gezien als een vorm van kostenverhaal.

Mer-procedure

De omgevingsvisie is een Omgevingswet-instrument en kan in aanmerking komen voor een milieueffectrapportage (mer). Er moet daarom eerst worden bepaald of de Omgevingsvisie Mook en Middelaar mer-plichtig is of dat kan worden volstaan met een mer-beoordeling.

> PROJECTENLIJST (EERSTE AANZET VOOR EEN PRIORITERING VAN UITVOERINGSPROJECTEN)

SLEUTELPROJECT	OPGAVE	BETROKKEN PARTIJEN	ROL VAN DE GEMEENTE
SPOOR 1: DOORWERKING IN NIEUW BELEID			
Samen sterk voor duurzaamMM	Opstellen van duurzaamheidsbeleid in brede zin	Gemeente, stakeholders, inwoners en ondernemers	Uitvoerend (reeds uitgevoerd)
Kunst- en erfgoedvisie	Opstellen van kunst- en erfgoedvisie, inclusief kerkervisie en monumenteninventarisatie	Gemeente en stakeholders	Uitvoerend (reeds uitgevoerd)
Woon(zorg)visie	Opstellen van nieuw woon(zorg)beleid	Gemeente en stakeholders (o.a. woningcorporatie)	Uitvoerend
Structuurvisie Toerisme en Recreatie	Actualisatie van de Structuurvisie Toerisme en Recreatie uit 2013	Gemeente en stakeholders, inwoners en ondernemers	Uitvoerend
SPOOR 2: REALISATIE VAN RUIMTELIJKE OPGAVEN EN PROJECTEN			
Spoorzone Molenhoek	Verkenning TOP-/HUB-functie station	Gemeente en stakeholders	Regisseur
Beekdal Molenbeek Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg	Tegengaan wateroverlast, verbetering waterveiligheid en versterking ruimtelijke kwaliteit	Provincie Limburg, Waterschap Limburg, gemeente en stakeholders	Co-producent
Woningbouwontwikkeling Cuijksesteeg (Mook) en Fuikstraat-Dorpsstraat (Middelaar)	Verkenning naar de mogelijkheden voor woningbouw	Initiatiefnemers, gemeente en stakeholders	Regisseur

Voor de vaststelling van de omgevingsvisie is beoordeeld of het noodzakelijk is om een mer-procedure te doorlopen. Daarbij is bekeken of de omgevingsvisie onderdelen bevat die mogelijk aanleiding kunnen zijn voor een verplichte milieueffectrapportage. De beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor mer-plichtige of mer-beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de overall-conclusie dat de omgevingsvisie niet planmer-plichtig is.

8.3 Uitnodiging voor initiatieven

Met de hiervoor genoemde beleidsopgaven (spoor 1) en ruimtelijke opgaven en projecten (spoor 2) kunnen we als gemeente uitvoering geven aan ons beleid voor de fysieke leefomgeving. De projectenlijst vormt tevens een eerste aanzet voor een prioritering van uitvoeringsprojecten. Maar we kunnen en willen de uitvoering van de sleutelprojecten niet alleen oppakken. Deze omgevingsvisie is daarom tegelijkertijd een uitnodiging aan de samenleving: aan de stakeholders, inwoners en ondernemers uit onze gemeente. Die uitnodiging houdt in dat ook andere partijen dan de gemeente met lokale initiatieven kunnen komen (spoor 3). Dat betekent dat we als gemeente ook in de toekomst graag de samenwerking zoeken. Waarbij wij het als taak zien om de belangen van al onze inwoners te behartigen.

Omgevingsvisie als afwegingskader

Bij een nieuw initiatief zullen we als gemeente een afweging maken. Deze omgevingsvisie helpt ons bij het maken van die afweging. De hoofdvraag is of een initiatief bijdraagt aan de samenhangende ambities van de omgevingsvisie. Vervolgens moet een initiatief aansluiten bij de hoofdkeuzes uit de visie op hoofdlijnen.

Daarnaast toetsen we of andere belangen niet worden geschaad en of het initiatief voldoet aan wettelijke eisen op het gebied van milieu, veiligheid, natuur, bodem, water, etc. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan hebben we in beginsel een positieve grondhouding ten aanzien van het initiatief.

> AFWEGINGSKADER VOOR INITIATIEVEN

Ambities

Draagt een initiatief bij aan de ambities die in deze omgevingsvisie zijn beschreven.

Hoofdkeuzes

Sluit een initiatief aan op of versterkt het de richtinggevende hoofdkeuzes uit de omgevingsvisie?

Andere belangen

Schaadt een initiatief geen andere belangen (bijvoorbeeld binnen andere hoofdkeuzes)?

Wetten & regels

Voldoet een initiatief aan wettelijke eisen en regels, bijvoorbeeld op het gebied van milieu en veiligheid?

Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan heeft de gemeente in beginsel een positieve grondhouding ten aanzien van een initiatief.

Begrippenlijst

In de omgevingsvisie voor Mook en Middelaar staan veel woorden en termen, die soms abstract zijn of verwijzen naar ingewikkelde beleidstaal. Het gebruik van vaktaal en jargon uit de wereld van de ruimtelijke ordening is niet altijd te voorkomen. Daarnaast zijn met de komst van de Omgevingswet ook weer nieuwe termen geïntroduceerd, die om uitleg vragen. Daarom hebben we een begrippenlijst opgesteld, waarin we de belangrijkste begrippen uitleggen.

Ambitie: een wensbeeld, of het streven naar een bepaald doel of eindbeeld in de (verre) toekomst.

Beleid: de richting en de middelen die door de gemeente (of een andere overheidsinstelling) worden ingezet om doelen te bereiken binnen een bepaalde periode.

Beekdal: een lager gelegen dal in een dekzandgebied waardoor een beek stroomt.

Biodiversiteit: soortenrijkdom, een verscheidenheid van het leven op aarde met verschillende soorten planten, dieren, schimmels en micro-organismen.

Circulair: hergebruik van producten en materialen als grondstof voor nieuwe producten, waardoor een gesloten kringloop ontstaat en er dus geen afval overblijft.

Duurzaam: letterlijk ‘geschikt om lang te duren’, oftewel: rekening houden met het feit dat energiebronnen, voedsel en grondstoffen niet oneindig voorhanden zijn, zodat we de aarde niet uitputten.

Erfgoed: nalatenschap uit het verleden, waarmee we leven in het heden en die we doorgeven aan toekomstige generaties, zodat zij er ook van kunnen leren, het kunnen bewonderen en ervan kunnen genieten.

Extensieve recreatie: vormen van recreatie en ontspanningsmogelijkheden met weinig dynamiek, waarbij weinig mensen aanwezig zijn en die daardoor weinig druk uitoefenen op de omgeving.

Fysieke leefomgeving: de wereld om ons heen, waarin wij als mensen wonen, werken, reizen en recreëren.

Gebiedsgericht: kijkend naar een specifiek gebied, zoals een buurt, een wijk of (een deel van) het buitengebied.

Gebiedsontwikkeling: ruimtelijke ontwikkeling van een afgebakend gebied in een proces, waarbij alle onderwerpen in samenhang worden bekeken.

Hoofdkeuze: belangrijke keuze die wordt gemaakt om een bepaald doel te bereiken of een ambitie te verwezenlijken.

Hub: een centraal gelegen plek in een netwerk (knooppunt) waar meerdere vormen van (openbaar) vervoer en (deel)mobiliteit samenkomen, met daarbij passende voorzieningen.

Inbreidingslocatie: het bouwen op een plek binnen de bestaande bebouwing op al bestaande, al dan niet braakliggende, percelen.

Integraal: alle onderwerpen worden in samenhang bekeken. In de omgevingsvisie betekent dat, dat niet alleen gekeken wordt naar ruimtelijke onderwerpen, maar ook naar sociale en economische onderwerpen.

Intensieve recreatie: vormen van recreatie en vrijetijdsbesteding, waarbij relatief veel mensen tegelijkertijd aanwezig zijn in een bepaald gebied, waardoor het naar verhouding druk en levendig is.

Klimaatadaptatie: de omgeving aanpassen en je voorbereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat.

Milieueffectrapportage (mer): een rapport dat de verwachte gevolgen voor het milieu van een ruimtelijk plan of project in beeld brengt.

Mobiliteit: het verplaatsen van personen of goederen in een bepaald gebied, waarbij verschillende verkeersmiddelen kunnen worden gebruikt.

Natuurnetwerk Nederland (NNN): met elkaar verbonden bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden in Nederland.

Natura2000: een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden met plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn.

Norm: een regel, waaraan je je geacht wordt te houden.

Omgevingsvisie: een integraal en samenhangend toekomstbeeld voor de fysieke leefomgeving met een vooruitblik naar de lange termijn.

Opgave: een ruimtelijk of maatschappelijk vraagstuk dat ingewikkeld is, waarbij verschillende invalshoeken mogelijk zijn of verschillende doelen tegelijk behaald moeten worden.

Participatie: de gesprekken met inwoners, ondernemers en organisaties over hoe Mook en Middelaar er in de toekomst uit moet zien.

Rivierdal: lager gelegen gebied waardoor een rivier stroomt, dat is ontstaan doordat de rivier het omringende landschap doorsnijdt.

Rivierduin: hoger gelegen gebied dat is ontstaan door opgewaaid zand dat door een rivier is afgezet.

Sectoraal: er wordt naar één onderwerp of thema gekeken, bijvoorbeeld naar ‘verkeer’, ‘milieu’, ‘wonen’ of ‘gezondheid’. Dit noemen we ook wel thematisch.

Stakeholders: partijen of organisaties die een bepaald belang hebben en als belanghebbenden invloed kunnen uitoefenen of beïnvloed kunnen worden.

Stuwwal: een heuvel in het landschap die is ontstaan doordat een gletsjer in de IJstijd de grond heeft opgeduwd.

TOP-functie: goed bereikbare en speciaal ingerichte plekken die gebruikt worden als toeristisch start- of overstappunt voor recreatieve routes.

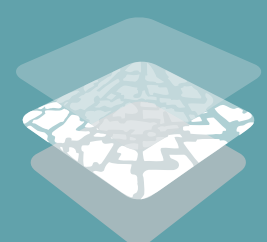
Transformatie: verandering van een gebied, waarbij bestaande functies worden vervangen door nieuwe functies.

Voorverkenning: een voorverkenning in het kader van een mogelijke gebiedsontwikkeling is een eerste, globale verkenning van de (on)mogelijkheden, kansen en bedreigingen binnen een bepaald gebied. Het doel is om inzicht te krijgen of een mogelijke ontwikkeling voorstelbaar en wenselijk is, voordat er verdere onderzoeken en planvorming plaatsvindt.

Voorzieningen: nabijheid van openbare, maatschappelijke of commerciële functies op een plek of in een gebouw, zoals bijvoorbeeld een gezondheidscentrum, winkels, scholen, etc.

Zoekgebied: een gebied waar mogelijkheden worden gezien voor de realisatie van een project, die eerst moeten worden onderzocht. Wanneer een gebied is opgenomen als zoekgebied, dan wil dat niet zeggen dat in dat gebied ook daadwerkelijk een project wordt gerealiseerd.

Zone hogere dynamiek: in deze zone zijn relatief grotere ontwikkelingsmogelijkheden voor de vestiging van nieuwe bedrijven en ontwikkelingsruimte voor bestaande bedrijven aanwezig, waarbij er sprake is van een hogere dynamiek ten aanzien van landschap en inrichting.

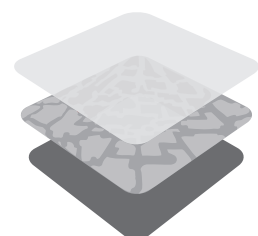

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

OMGEVINGSVISIE
MOOK EN MIDDELAAR

OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3	BIJLAGE
1.1 Wat is een omgevingsvisie?	3	Begrippenlijst
1.2 Een stip aan de horizon	3	
2. PARTICIPATIE EN PROCESVERANTWOORDING	4	LOSSE BIJLAGEN
2.1 Een proces in twee fasen	4	B1. RUIMTELIJKE ATLAS MOOK EN MIDDELAAR
2.2 Betrokkenheid en rol van de raad	4	B2. BELEIDSINVENTARISATIE
2.3 Participatie met de omgeving	5	B3. BEELDVERSLAG VAN DE PARTICIPATIE
3. EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE	5	B4. ONDERZOEKSRAPPORT INWONERSCONSULTATIE
3.1 Regionale positionering	6	
3.2 Kenmerken en gebiedskwaliteiten	6	
4. THEMA'S EN OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE	9	
4.1 Inventarisatie van bestaand beleid	9	
4.2 Opgaven vanuit sectoraal beleid	9	
5. VISIE OP HOOFDLIJNEN	9	
5.1 Samenhangend en integraal	11	
5.2 Ambities en hoofdkeuzes	12	
6. TOELICHTING BIJ DE BELANGRIJKE KEUZES	26	
7. INTEGRAAL TOEKOMSTBEELD MOOK EN MIDDELAAR	29	
8. OP WEG NAAR UITVOERING	30	
8.1 Drie sporen	30	
8.2 Vervolgstappen	31	
8.3 Uitnodiging voor initiatieven	33	

COLOFON

De Omgevingsvisie Mook en Middelaar is opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht (stedenbouw en landschap). De participatie is georganiseerd in samenwerking met Citisens. Vanuit de gemeente Mook en Middelaar heeft begeleiding plaatsgevonden door een kernteam en projectgroep.

Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Utrecht, 11 februari 2025

1 INLEIDING

Hoe blijft de gemeente Mook en Middelaar een unieke plek om te wonen, werken en recreëren? Om daar antwoord op te geven, moeten we nadenken over onze fysieke leefomgeving en keuzes maken voor de toekomst. Dit doen we in de Omgevingsvisie Mook en Middelaar.

1.1 Wat is een omgevingsvisie?

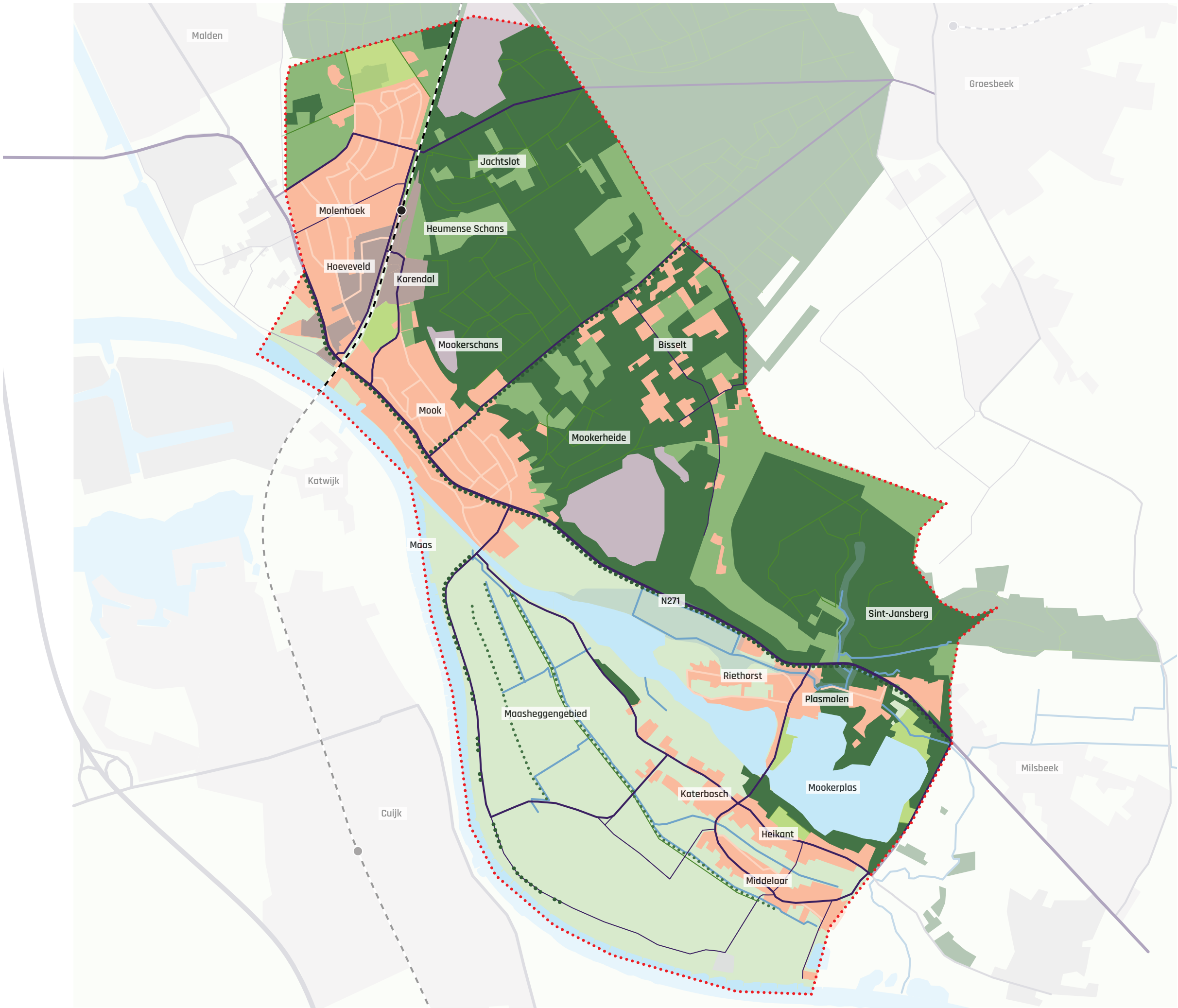
In het najaar van 2023 zijn we als gemeente Mook en Middelaar gestart met het opstellen van een lange termijnvisie voor de woon- en leefomgeving in onze gemeente. Dit noemen we een omgevingsvisie. In de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, staat dat elke gemeente een omgevingsvisie moet opstellen voor het hele eigen grondgebied. Volgens de Omgevingswet gaat een omgevingsvisie over de ‘fysieke leefomgeving’. Dat betekent dat het gaat over de ruimte om ons heen. Het gaat dus over de gebouwen, waarin we wonen, werken of naar school gaan. Maar ook over het water en groen, de sportvelden en het landschap waarin we verblijven en elkaar kunnen ontmoeten. En over de wegen of spoorlijn waarover we ons bewegen.

De omgevingsvisie gaat óók over zaken die we niet direct kunnen zien, maar die wel van invloed zijn op de ruimte waarin we leven. Zoals bijvoorbeeld het milieu (geluid, lucht en bodem), duurzaamheid, energie, klimaat en gezondheid. In de omgevingsvisie worden dus niet alleen ruimtelijke onderwerpen behandeld, maar ook andere zaken die te maken hebben met de ruimte waarin we leven. Zolang de onderwerpen maar een relatie hebben met onze fysieke leefomgeving.

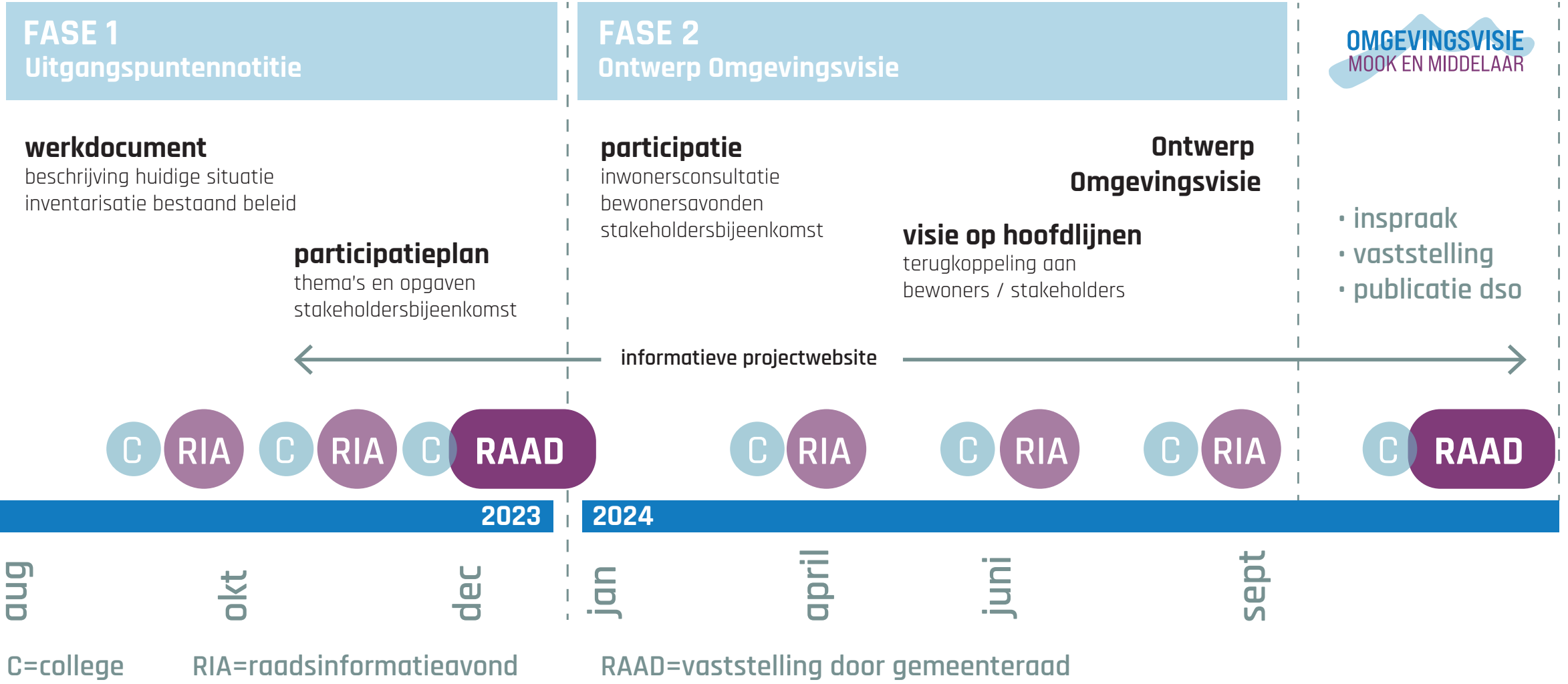
In de omgevingsvisie komen deze onderwerpen bij elkaar. Al die onderwerpen worden in samenhang bekeken. De omgevingsvisie beperkt zich daarbij tot de hoofdzaken. De omgevingsvisie is dus een ‘integrale visie op hoofdlijnen’ en gaat over de gemeente als geheel.

1.2 Een stip aan de horizon

We geven in de omgevingsvisie duidelijk aan hoe we als gemeente kijken naar de fysieke leefomgeving in de komende jaren. Voor de belangrijkste vraagstukken maken we keuzes voor de toekomst. We hanteren daarbij een planhorizon tot 2030, met een doorkijk naar 2040. Zo zetten we de koers uit op weg naar de (verre) toekomst van de gemeente. We plaatsen als het ware een stip op de horizon en schetsen een beeld van de weg die daar naartoe leidt. We kiezen daarbij bewust voor een beknopte en toegankelijke visie. Dat wil zeggen dat de omgevingsvisie kort en bondig wordt geformuleerd. De visie heeft hierdoor een globaal en abstract karakter. We beschrijven de essentiële onderdelen op hoofdlijnen en waar mogelijk verbeelden we de visie op kaarten van de hele gemeente die zijn voorzien van een duidelijke legenda. Bij de verdere uitwerking van de omgevingsvisie gaan we meer gedetailleerd in op de ruimtelijke consequenties op lokale schaal. Hiervoor kunnen later omgevingsprogramma’s worden opgesteld of uitwerkingen worden gemaakt op gebiedsniveau.

> KAART 1: GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

> PROCESSCHEMA OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

2 PARTICIPATIE EN PROCESVERANTWOORDING

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de participatie en het planproces zijn georganiseerd bij de totstandkoming van de omgevingsvisie.

2.1 Een proces in twee fasen

Het proces om te komen tot de omgevingsvisie is opgebouwd uit twee fasen. In het schema hiernaast zijn de verschillende strategische momenten en tussenproducten in fase 1 en 2 van het planproces overzichtelijk op een rij gezet. In fase 1 (augustus-december 2023) zijn de bestaande beleidsdocumenten van de gemeente en de regionale samenwerkingsverbanden verzameld en geïnventariseerd. Daarnaast is een ruimtelijke analyse uitgevoerd van de huidige gebiedskwaliteiten en gebiedskenmerken van de gemeente. Verder is in fase 1 een uitgangspuntennotitie en het participatieplan opgesteld.

In fase 2 (januari-september 2024) zijn we gestart met de participatie met de omgeving. In de maanden januari en februari heeft een online inwonersconsultatie plaatsgevonden en in de maanden maart en april zijn diverse (fysieke en online) participatiebijeenkomsten georganiseerd met inwoners, ondernemers en stakeholders uit de gemeente en regio. De uitkomsten van de participatie zijn in het voorjaar verwerkt in de visie op hoofdlijnen. Die visie op hoofdlijnen is op 3 juli 2024 teruggekoppeld aan de betrokken stakeholders, inwoners en ondernemers. Vervolgens is de ontwerp omgevingsvisie in de zomermaanden opgesteld. De ontwerp omgevingsvisie is op 12 september 2024 besproken tijdens een raadsinformatieavond (RIA) en is daarna gereed gemaakt voor de inspraak en politieke besluitvorming. De ingediende zienswijzen zijn opgenomen in de Zienswijzennota Ontwerp Omgevingsvisie en daarin voorzien van een reactie.

Op een aantal punten heeft dit geleid tot aanpassingen die in de voorliggende omgevingsvisie zijn verwerkt en voor politieke besluitvorming wordt aangeboden.

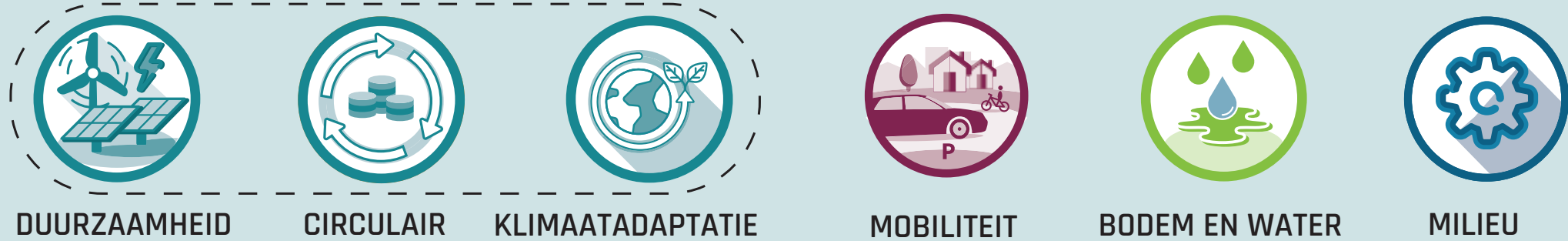
2.2 Betrokkenheid en rol van de raad

Er is gestart met een informatieve raadsessie op 7 september 2023 over de achtergronden van de Omgevingswet en de omgevingsvisie. Daarna zijn de belangrijkste thema's en opgaven geïnventariseerd en voorgelegd in de RIA op 28 september 2023. Op 23 oktober 2023 is een stakeholdersbijeenkomst georganiseerd, waarin de thema's en opgaven voor de omgevingsvisie zijn besproken met enkele betrokken partijen en organisaties uit de gemeente en regio. Zo konden zij alvast meedenken over de belangrijke opgaven voor de omgevingsvisie.

Op basis van deze inbreng zijn de conceptversies van de uitgangspuntennotitie en het participatieplan opgesteld, die op 8 november in de RIA zijn gepresenteerd. Aan het einde van fase 1 zijn de uitgangspuntennotitie en het participatieplan vastgesteld in de raad van 14 december 2023. Door met elkaar de uitgangspunten voor de visie te bepalen, is een gemeenschappelijk beginpunt gecreëerd waar tijdens het opstellen van de omgevingsvisie op kon worden terug gegrepen.

In fase 2 hebben vertegenwoordigers van raadsfracties als toehoorder deelgenomen aan de participatiemomenten met bewoners, ondernemers, belangenorganisaties en andere stakeholders. Op deze manier konden raadsfracties gedurende het proces een beeld vormen van de diverse belangen, argumenten en mogelijke tegenstrijdigheden. De uitkomsten van de participatie zijn gepresenteerd in de RIA van 11 april 2024. De visie op hoofdlijnen is in de RIA van 20 juni 2024 voorgelegd aan de raad.

samenhangende hoofdogaven waarover (actieve) participatie plaatsvindt met de omgeving

samenhangende hoofdogaven waarvoor beleid is vastgesteld of in ontwikkeling is (geen actieve participatie)

> THEMA'S EN OPGAVEN IN DE OMGEVINGSVISIE

De conceptversie van de omgevingsvisie is toegelicht in de RIA van 12 september 2024. Daarna is de Ontwerp Omgevingsvisie Mook en Middelaar opgeleverd voor de inspraak. Politieke besluitvorming en vaststelling kan dan plaatsvinden in de algemene commissie en raad van [februari/maart 2025](#).

2.3 Participatie met de omgeving

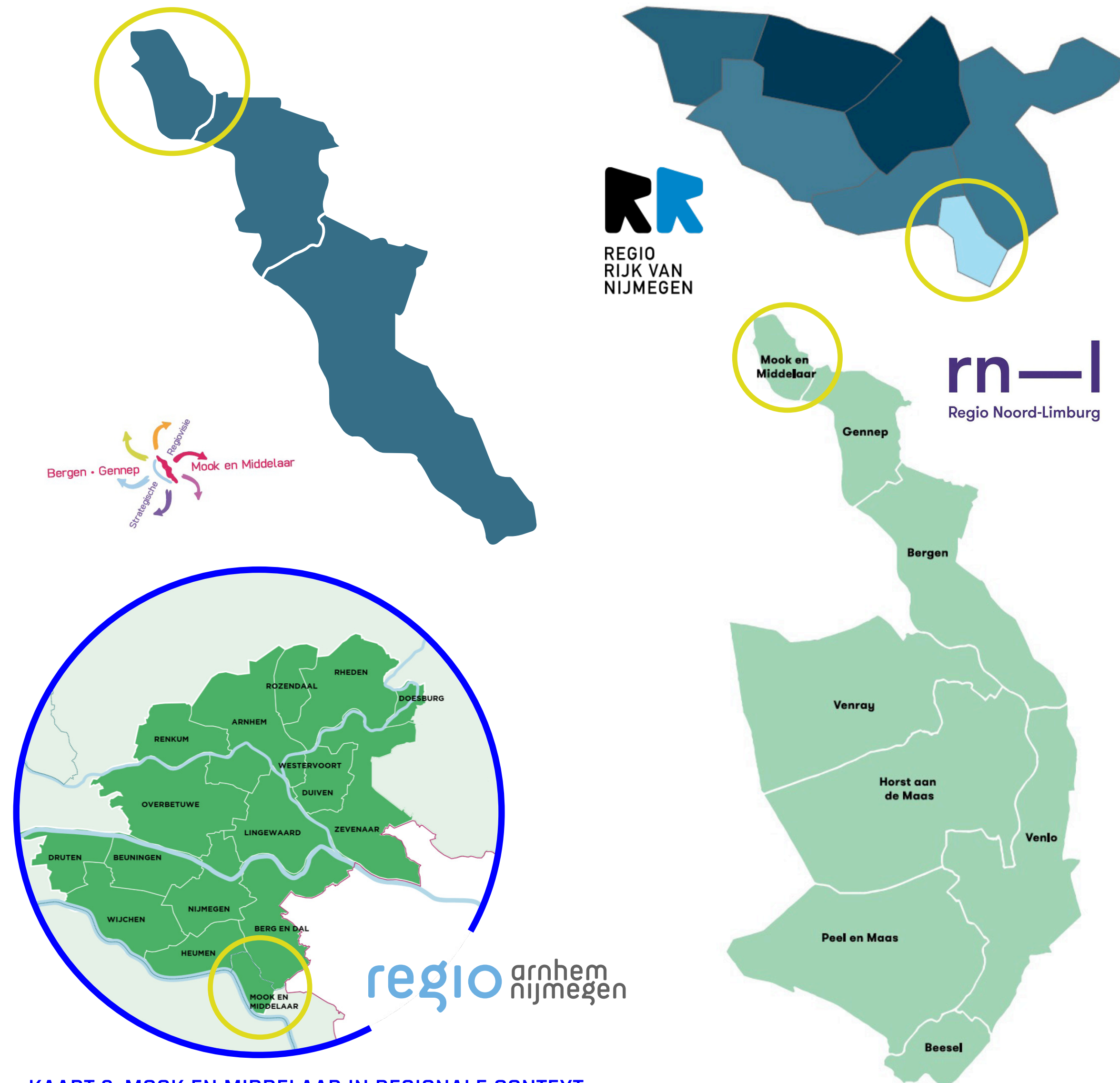
De omgevingsvisie wordt samen met veel andere partij- en gemaakt. We betrekken de inwoners en ondernemers uit de kernen en het buitengebied, lokale belangenorganisaties, maar ook buurgemeenten uit de regio en andere overheden, zoals het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Limburg. Hiervoor organiseerden we in de eerste maanden van 2024 een participatieronde met de omgeving. Tijdens deze ronde is bij inwoners, ondernemers en stakeholders opgehaald welke boodschap zij wilden meegeven voor de toekomstige inrichting van de fysieke leefomgeving. Om zo breed mogelijk informatie op te halen, is dit gedaan door middel van een online vragenlijst, twee bijeenkomsten met stakeholders en lokale belangengroepen, twee bewonersavonden (zowel fysiek als online) en gesprekken met jongeren. De resultaten zijn samengevat in een onderzoeksrapport en een beeldverslag van de participatie. Beide documenten vormen een bijlage van deze omgevingsvisie.

In de uitgangspuntennotitie is vastgelegd over welke thema's en onderwerpen we actief participeren met de omgeving:

- landschap en natuur;
- recreatie en toerisme;
- kunst, cultuur en erfgoed;
- wonen en volkshuisvesting;
- werken en economie;
- samenleving en maatschappij;
- leefbaarheid en gezondheid.

Het thema landbouw wordt meegenomen als onderdeel van het thema landschap en natuur, maar komt ook aan bod bij het thema werken en economie.

Voor een aantal onderwerpen is recent al beleid vastgesteld, of in ontwikkeling. Hierover is niet (nogmaals) een gesprek gevoerd. Dat geldt voor de thema's mobiliteit, milieu, bodem en water, klimaat, circulair en duurzaamheid.

> KAART 2: MOOK EN MIDDELAAR IN REGIONALE CONTEXT

3 EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de beschrijving van de huidige kenmerken en gebiedskwaliteiten van Mook en Middelaar. Een uitgebreide gebiedsbeschrijving is opgenomen in het werkdocument ‘Ruimtelijke Atlas Mook en Middelaar, een kenschets van de gemeente’. Die atlas is als bijlage aan de omgevingsvisie toegevoegd (bijlage 1).

3.1 Regionale positionering

In de gemeente Mook en Middelaar liggen vier kernen (Molenhoek, Mook, Middelaar en Plasmolen) en enkele kleinere buurtschappen (De Bisselt, Heikant, Riethorst en Katerbosch). In totaal telt de gemeente ruim 8.000 inwoners. Daarmee is het één van de kleinste gemeenten in de regio. De gemeente vormt het meest noordelijk gelegen deel van de kop van Noord-Limburg, maar is ook georiënteerd op de regio Nijmegen. De gemeente maakt door haar unieke ligging deel uit van meerdere regio's, zoals de Regio Noord-Limburg (r-nl), de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR), het Rijk van Nijmegen en - samen met de buurgemeenten Bergen en Gennepe - de regio BGMM. Omdat de gemeente op de grens ligt van drie provincies en meerdere regionale samenwerkingsverbanden, is regionale samenwerking op verschillende beleidsterreinen van groot belang. Tegelijkertijd is het belangrijk om als kleine, zelfstandige gemeente een heldere eigen koers te varen. Daarom staan de unieke groene gebiedskwaliteiten, de historische identiteit van Mook en Middelaar en de dorpse kwaliteiten centraal in de omgevingsvisie.

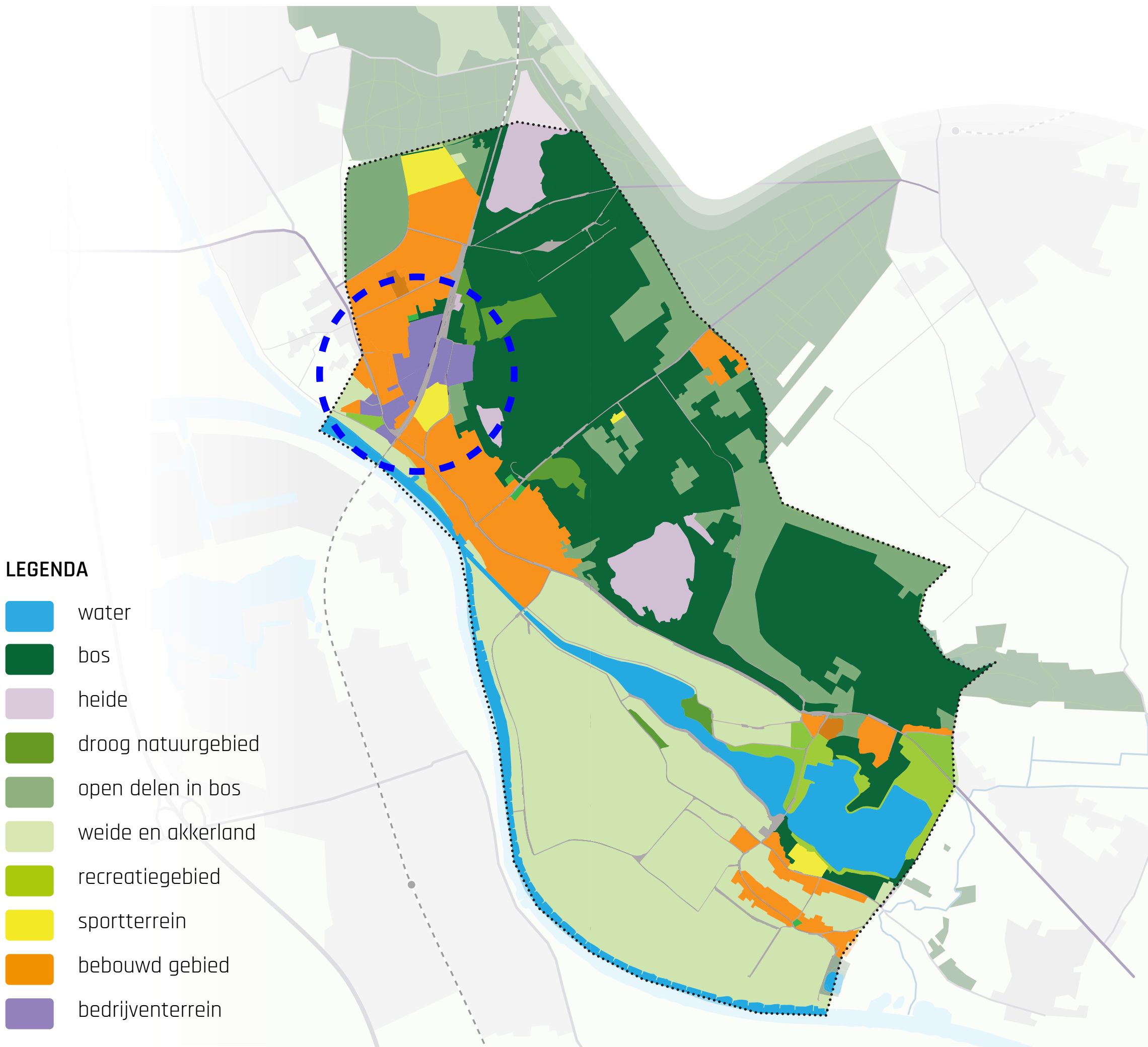
3.2 Kenmerken en gebiedskwaliteiten

Een afwisselend landschap

De eeuwenoude ontstaansgeschiedenis van het gebied heeft gezorgd voor de huidige karakteristieke opbouw met een gevarieerde ondergrond en een grote diversiteit aan landschappen. Er is heide en bos, akkerbouw, grasland en de rivier de Maas. In het rivierdal van de Maas zorgen de weilanden en de Maasheggen voor een groen, halfopen en kleinschalig karakter. Hoogteverschillen spelen een grote rol in de beleving van het landschap in de hele gemeente. In het noorden van de gemeente bereikt de stuwwal hoogtes van 60 tot 80 meter +NAP. De stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden. De oude kernen van Molenhoek, Mook en Plasmolen zijn ontstaan op deze hoger gelegen zandgronden in het overgangsgebied van de stuwwal naar het rivierdal. Het laagstgelegen deel van de gemeente ligt in het Maasdal en heeft een hoogte van zo'n 8 tot 10 meter +NAP.

Een groene gemeente

Het groene karakter vormt het visitekaartje van Mook en Middelaar. Het groen zorgt voor een herkenbare identiteit van de dorpen en het buitengebied. De dorpen hebben een sterke relatie met het omliggende landschap. Het openbaar groen in de dorpen bestaat hoofdzakelijk uit plantsoenen, speelplekken en bomen of boomgroepen op pleinen en in straten. Groen speelt ook een belangrijke rol in de beleving van het buitengebied. Dat geldt dan met name voor de bossen op de stuwwal en de bomen- en laanstructuren in het buitengebied. De lijnvormige bomenrijen lopen mee met de Maas en de stuwwal en zijn met name in het open agrarisch gebied bepalend voor het landschapsbeeld.

> KAART 3: HUIDIG GRONDGEBRUIK EN VARIATIE IN LANDSCHAPPEN

In het Maasdal accentueren de zogenaamde ‘bakenbomen’ de ligging van de rivier. Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar weinig voor. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar.

Een rijke geschiedenis

Door de natuurlijke ligging aan de Maas heeft de gemeente Mook en Middelaar in het (verre) verleden vaak een strategische rol gespeeld als strijdtoneel in oorlogen en veldslagen. Veel van de monumenten in de gemeente zijn dan ook verbonden met de militaire geschiedenis. Daarbij kunnen drie regionale thema’s worden onderscheiden uit verschillende tijdvakken: Romeinse Tijd, Tachtigjarige oorlog en Tweede Wereldoorlog. Daarnaast bezit de gemeente waardevol historisch religieus erfgoed in de vorm van kerken en kapellen, en bijzondere monumenten en kunstwerken uit het heden en verleden.

Wonen, werken en voorzieningen in de kernen

Mook en Middelaar staat bekend om de rust, ruimte en het landelijk wonen. De kleinschaligheid en het dorpse karakter vormen unieke woonkwaliteiten. De gemeente heeft een aantrekkelijk woningaanbod en grootstedelijke voorzieningen dichtbij. De nabijheid van Nijmegen geeft een extra dimensie aan de woonomgeving. Opvallend is het relatief lage aantal arbeidsplaatsen in de eigen gemeente. Slechts 11% van de inwoners werkt in de eigen woonplaats. Dit duidt erop dat veel inwoners buiten de eigen gemeente werken. De bedrijvigheid is vooral geconcentreerd op de bedrijventerreinen Korendal (Mook) en Hoeveveld (Molenhoek). Daarnaast komt er verspreid in de kernen en woonwijken kleinschalige werkgelegenheid voor in de vorm van een bedrijf of beroep aan huis.

De kernen beschikken over de benodigde basisvoorzieningen en voorzien in de dagelijkse behoeften van de bewoners wat betreft detailhandel en horeca. Voor de grootschaligere en niet dagelijkse voorzieningen zijn de inwoners van Mook en Middelaar aangewezen op de nabij gelegen grotere kernen en de stad Nijmegen.

Ruimte voor recreatie en toerisme

Het landelijk gebied van Noord-Limburg is een plek om te ontspannen en te recreëren, voor de eigen inwoners en voor bezoekers. De drie grote trekpleisters op het gebied van recreatie zijn de stuwwal, de Mookerplas en de Maasduinen. In het bos op de stuwwal bevinden zich verschillende recreatieve voorzieningen en toeristische attracties, zoals de Mookerschans, het Jachtslot en de Mookerheide. Hier bevinden zich startpunten van diverse recreatieve wandel- en fietsroutes. De Mookerplas en Plasmolen vormen samen een intensief recreatiegebied dat van belang is op regionaal en nationaal niveau. Rond de plas is een concentratie van voorzieningen aanwezig, zoals bungalowparken, campings, een strandje, jachthavens, watersport en horecavoorzieningen. Het agrarisch gebied heeft nog relatief weinig mogelijkheden voor toerisme en recreatie. Het Maasdal is vanuit recreatief oogpunt vooral belangrijk voor recreatie op lokaal niveau, zoals ommetjes die vanuit de woning worden gemaakt.

Recreatief routenetwerk

De fietsroutes in de gemeente leiden bezoekers en recreanten langs de mooie plekjes en verbinden de toeristische ondernemers. Daarnaast zijn er recreatieve wandelroutes, streekpaden en onverharde paden op de stuwwal en de rivierduinen. Het lange afstand Pieterpad loopt door de regio. Verder zijn er lokaal nog enkele kortere wandelroutes uitgezet.

Natuur en landbouw in het buitengebied

De gemeente beschikt over diverse waardevolle natuurgebieden. De beboste delen van de stuwwal maken onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Sint-Jansberg is aangewezen als Natura2000-gebied. In de bosgebieden op de stuwwal zijn enkele kleinere en meer uitgestrekte heidevelden aanwezig, zoals de Mookerheide en Mookerschans. Aan de voet van de stuwwal zijn kwelgebieden te vinden met veel ecologische potenties voor het verbinden van de stuwwal met het Maasdal. In het Maasdal zijn de natuurwaarden vooral verbonden aan het Maasheggegebied. Vooral in het Maasdal, de overgangszone tussen het rivierdal en de stuwwal, het agrarisch ontginningsgebied ten zuiden van de stuwwal en de terrasvlakten achter de Maasduinen zijn veel gronden in gebruik voor de landbouw. In het Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Ten zuiden van de stuwwal is ook akkerbouw te vinden. De agrariërs in het gebied spelen een belangrijke rol bij het in stand houden van het Maasheggenlandschap.

Bereikbaar en verbonden met de omgeving

Qua bereikbaarheid zijn de A73, de Rijksweg (N271) en de spoorlijn van Roermond naar Nijmegen (Maaslijn) de belangrijkste verbindingen. De Rijksweg vormt de regionale wegverbinding tussen Venlo en Nijmegen en is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg voor de verschillende dorpen en de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld in de gemeente. De dorpen Mook, Molenhoek en Plasmolen liggen langs of aan weerszijden van deze weg. De N271 heeft naast een regionale functie voor het woon-werkverkeer en het logistieke verkeer van de bedrijven ook een belangrijke rol voor toerisme en recreatie. Het station Mook-Molenhoek wordt bediend door de (stop)treinen van Arriva, tussen de stations Roermond en Nijmegen.

Een keer per kwartier vertrekt een trein vanuit Mook-Molenhoek naar Nijmegen en Venlo. Verder wordt de gemeente bediend door enkele buslijnen. Om het autoverkeer terug te dringen is in 2020 de snelfietsroute Cuijk-Nijmegen geopend, het MaasWaalpad. Dit fietspad loopt van Cuijk via de nieuwe fietsbrug over de rivier de Maas richting Mook, Molenhoek en Malden naar de Campus Heyendaal in Nijmegen.

Sociale samenhang en een actief verenigingsleven

De gemeente kent verschillende ontmoetingsmogelijkheden die belangrijk zijn voor de sociale samenhang in de gemeente. In Middelaar is de Dörpskamer in MFC De Koppel de belangrijkste ontmoetingsplaats. Molenhoek kent twee ontmoetingsplaatsen met het Lees- en Ontmoetingspunt (LOP) en gemeenschapshuis De Wieken. In Mook is niet echt sprake van één voorziening, maar zijn er verspreid over de kern meerdere locaties die als ontmoetingsplaats kunnen worden gebruikt (zoals 't Môks Café). Daarnaast is er een actief verenigingsleven in de kernen. Veel inwoners beoefenen een sport in verenigingsverband. De sportcomplexen bevinden zich aan de rand van de dorpen in De Lier, Maasvallei en De Heikant. Verder zijn in de gemeente diverse organisaties en verenigingen actief die kunst en cultuur voor een breed publiek bereikbaar maken. Zo zijn er culturele verenigingen op het gebied van zang, toneel, muziek, carnaval, heemkunde, gilde en schutterij en kunst.

4 THEMA'S EN OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

In dit hoofdstuk beschrijven we de ruimtelijke opgaven voor de omgevingsvisie. Dit doen we per (beleids)thema met inbreng vanuit het ruimtelijk en sociaal domein.

4.1 Inventarisatie van bestaand beleid

Het ruimtelijk beleid is vastgelegd in uiteenlopende ruimtelijke plannen en gemeentelijke beleidsdocumenten. Daarnaast is het regionale beleid vastgelegd in regiovisies en regionale beleidsdocumenten. De omgevingsvisie is gebaseerd op dit bestaande beleid van de gemeente en de regio. Op basis van de beleidsinventarisatie (bijlage 2) zijn de ruimtelijke en/of maatschappelijke opgaven geformuleerd. Deze opgaven hebben allemaal een relatie met de fysieke leefomgeving. In het volgende hoofdstuk wordt een verbinding gelegd tussen de verschillende beleidsthema's. Dan worden de (sectorale) opgaven met elkaar in verband gebracht, zodat ze in het bredere, integrale perspectief van de omgevingsvisie worden gezien. Maar eerst zetten we de beleidsopgaven per thema op een rij.

4.2 Opgaven vanuit sectoraal beleid

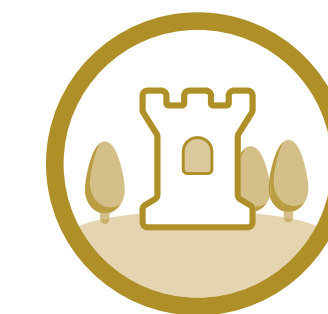
Landschap en natuur

Versterking van het landschap en bescherming van de natuurwaarden vormen belangrijke opgaven voor de omgevingsvisie. Hoe krijgen verbetering van het landschap, biodiversiteit en natuurinclusieve ontwikkelingen (blijvend) aandacht bij ruimtelijke opgaven en (groene) projecten in de gemeente? Welke rol is daarbij weggelegd voor de agrarische ondernemers in onze gemeente? De groenblauwe dooradering van het landschap is van groot belang voor de ruimtelijke

Recreatie en toerisme

De gemeente heeft met haar unieke ligging, geschiedenis, natuurschoon en kunstsector een goede basis in handen. De nadruk ligt op het behoud en het versterken van het afwisselende recreatieve en toeristische aanbod. Hoe kan dit aanbod beter zichtbaar worden gemaakt, zowel voor de eigen inwoners als bezoekers van buiten de gemeente? De recreatieve en toeristische sector is van economisch belang voor de gemeente. Het kan echter ook zorgen voor druk op kwetsbare natuurgebieden en de rustige woon- en leefomgeving. Wat betekent dit voor nieuwe initiatieven en uitbreidingen? Waar kan binnen de gemeente nog ruimte worden gevonden voor nieuwe (commerciële en maatschappelijke) recreatieve initiatieven?

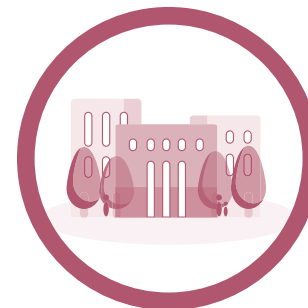
Kunst, cultuur en erfgoed

Hoe kan de rijke geschiedenis en het culturele aanbod in de gemeente Mook en Middelaar duurzaam in stand worden gehouden en aan toekomstige generaties worden doorgegeven? Wat willen we op het gebied van kunst en cultuur, zoals bijvoorbeeld de kunstkolonie in Plasmolen, de Romeinse brug en villa, de Tachtigjarige oorlog en de Slag op de Mookerheide? Hoe gaan we om met onze huidige kunst- en cultuurmakers? En hoe leggen we de verbinding met de toeristische sector, zodat de rijke geschiedenis ook zichtbaar wordt voor de eigen inwoners en bezoekers van de gemeente?

Wonen en volkshuisvesting

Op het gebied van wonen en volkshuisvesting vormt de vraag naar voldoende aanbod van woningen (autonome groei en regionale woningvraag) een belangrijke opgave. Daarbij is ook de vraag waar binnen de gemeente nog ruimte kan worden gevonden voor nieuwe woningbouw. En zetten we dan vooral in op inbreidingslocaties of kiezen we (ook) voor uitbreiding van de kernen? Behalve om woningaantallen en bouwlocaties gaat het ook om de vraag welk kwalitatief aanbod het beste aansluit bij de toekomstige woningvraag. Daarbij komt dan ook de vraag aan de orde voor welke doelgroepen we willen gaan bouwen.

Werken en economie

Er moet worden nagedacht over de toekomst van de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld, de andere kleinschalige werklocaties en/of werken aan huis binnen de gemeente. Wat voor type bedrijven willen we binnen onze gemeentegrenzen? Richten we ons primair op de huidige sectoren, of willen we dat verder uitbouwen en/of meer diversificatie in de gemeente? En hoe zien we de toekomst van de zware industrie in onze gemeente? Daarnaast is het de vraag hoe we de toekomst van de detailhandel en winkelveorzieningen voor ons zien in de kernen.

Mobiliteit

Vanuit het thema mobiliteit zijn de belangrijkste opgaven voor de gemeente verkeersveilige, bereikbare en leefbare verkeersverbindingen en het stimuleren van duurzaam vervoer. Met het huidige Mobiliteitsplan, het Verkeersonderzoek Groesbeek-A73, de Mobiliteits-

visie Noord-Limburg en de visie Verbonden Regio van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen beschikt de gemeente over vigerend beleid dat wordt meegenomen in de omgevingsvisie.

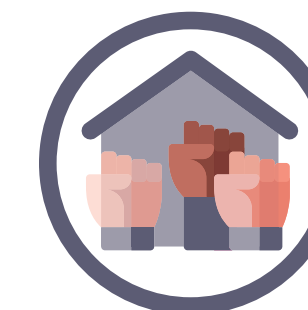
Gezondheid

Bij het opstellen van de omgevingsvisie wordt een gezonde leefomgeving als één van de uitgangspunten meegenomen. Vanuit het thema 'positieve gezondheid' vormt het stimuleren van sport en bewegen in de buitenruimte een belangrijke opgave. Door hier stevig op in te zetten, kan worden bijgedragen aan een gezonde leefomgeving. Dat vraagt enerzijds om gemeentelijke inzet, maar het sluit ook aan bij lokale initiatieven van verenigingen en inwoners in de gemeente.

Samenleving en maatschappij

Meedoen in de maatschappij vormt een belangrijk thema. Dit kan het verschil maken in wel of niet succesvol participeren in de hedendaagse samenleving. We willen dat iedereen kan en mag meedoen. Er valt niemand buiten de boot en iedereen voelt zich hier thuis en veilig. De omgevingsvisie dient hier aandacht aan te geven.

Leefbaarheid in de kernen

Voor het behoud van de leefbaarheid in de kernen is de ondersteuning van het verenigingsleven van groot belang. Ook dit onderwerp verdient dus aandacht in de omgevingsvisie. Daarnaast is het de vraag hoe we omgaan met het behoud van de basisvoorzieningen in de kernen, zoals gemeenschapshuizen, scholen, sportverenigingen en -velden. Ook in het buitengebied is het van belang om activiteiten te kunnen (blijven) beoefenen.

Duurzaamheid

Voor het thema duurzaamheid wordt aangesloten bij [het lopende traject rondom](#) het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente, Samen sterk voor duurzaaMM. We werken daarin aan een gezonde, veilige en groene leefomgeving voor mens, plant en dier. Daarbij wordt het begrip duurzaamheid breed opgevat. Energietransitie, klimaatadaptatie, vergroening van de kernen en circulaire ontwikkelingen komen hierbij aan bod.

Milieu, bodem en water

Op het gebied van milieu, bodem en water volstaat het huidige beleid en sluiten we aan bij het regionaal en landelijk beleid van mede-overheden en ketenpartners. In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke milieunormen voor luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en geluid. Er zijn voor de gemeente dan ook geen grote opgaven voor de omgevingsvisie op deze beleidsthema's.

5 VISIE OP HOOFDLIJNEN

We lichten in dit hoofdstuk de visie op hoofdlijnen toe. Dat doen we door voor elk thema van de fysieke leefomgeving de gemeentelijke ambities te benoemen en de bijbehorende keuzes voor de toekomst van onze gemeente te formuleren.

5.1 Samenhangend en integraal

De ambities en richtinggevende hoofdkeuzes voor de visie op hoofdlijnen zijn in eerste instantie gebaseerd op het huidige (sectorale) beleid van de gemeente, de regionale samenwerkingsverbanden en de provincie Limburg. Deze beleidsopgaven zijn in het vorige hoofdstuk per thema benoemd. In de omgevingsvisie bekijken we de thema's en beleidsopgaven echter in samenhang. Door zowel het ruimtelijk als sociaal domein hierbij te betrekken, kunnen koppelkansen ontstaan die waar mogelijk worden verzilverd. We beschrijven in deze visie op hoofdlijnen dus vanuit een integrale benadering de gewenste ontwikkelrichting voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Mook en Middelaar. We richten ons daarbij op de periode tot 2030, met een doorkijk naar 2040. Hierbij beperken we ons tot de belangrijkste hoofdzaken.

Zoals gezegd, is de visie op hoofdlijnen gebaseerd op het bestaande beleid van de gemeente, regio en provincie. Er is echter ook sprake van nieuw gemeentelijk beleid dat nog in ontwikkeling is. Beleid dat dit jaar nog wordt vastgesteld (zoals het duurzaamheidsbeleid en de kunst- en erfgoedvisie) is alvast overgenomen in deze visie op hoofdlijnen. Daarmee spelen we in op voorgenomen beleidsdoelen van de gemeente.

We koesteren de unieke, groene identiteit van onze gemeente, waarin natuur, landschap en de rijke historie van het gebied sterk naar voren komen. Bij het nemen van ruimtelijke beslissingen nemen we die voor Mook en Middelaar kenmerkende waarden dan ook mee als criterium. Daarnaast zijn we een toeristische gemeente waarin we willen zorgen dat mensen op een aantrekkelijke en natuurvriendelijke manier kunnen recreëren. Ook hebben kunst, cultuur en erfgoed een belangrijke rol in onze gemeente. Hier zijn we trots op en dit laten we graag zien. Wij streven naar een gemeente waarin iedere inwoner en bezoeker zich thuis voelt. Hierbij zoeken wij de balans tussen natuur, wonen, recreatie en mobiliteit.

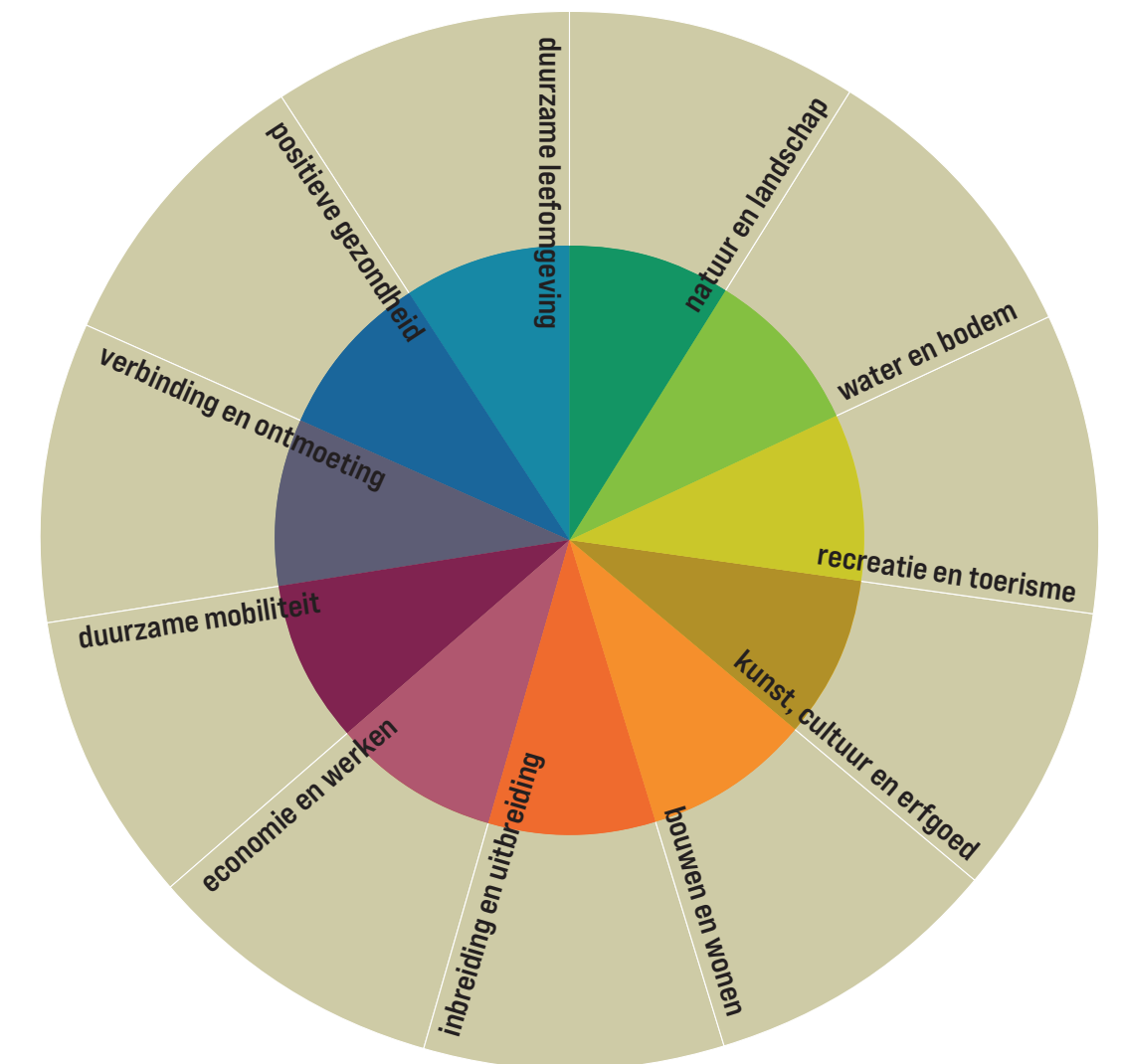
5.2 Ambities en hoofdkeuzes

We beschrijven hierna voor alle thema's de gemeentelijke ambities en bijbehorende hoofdkeuzes. Hierbij komen de volgende ambities achtereenvolgens aan bod:

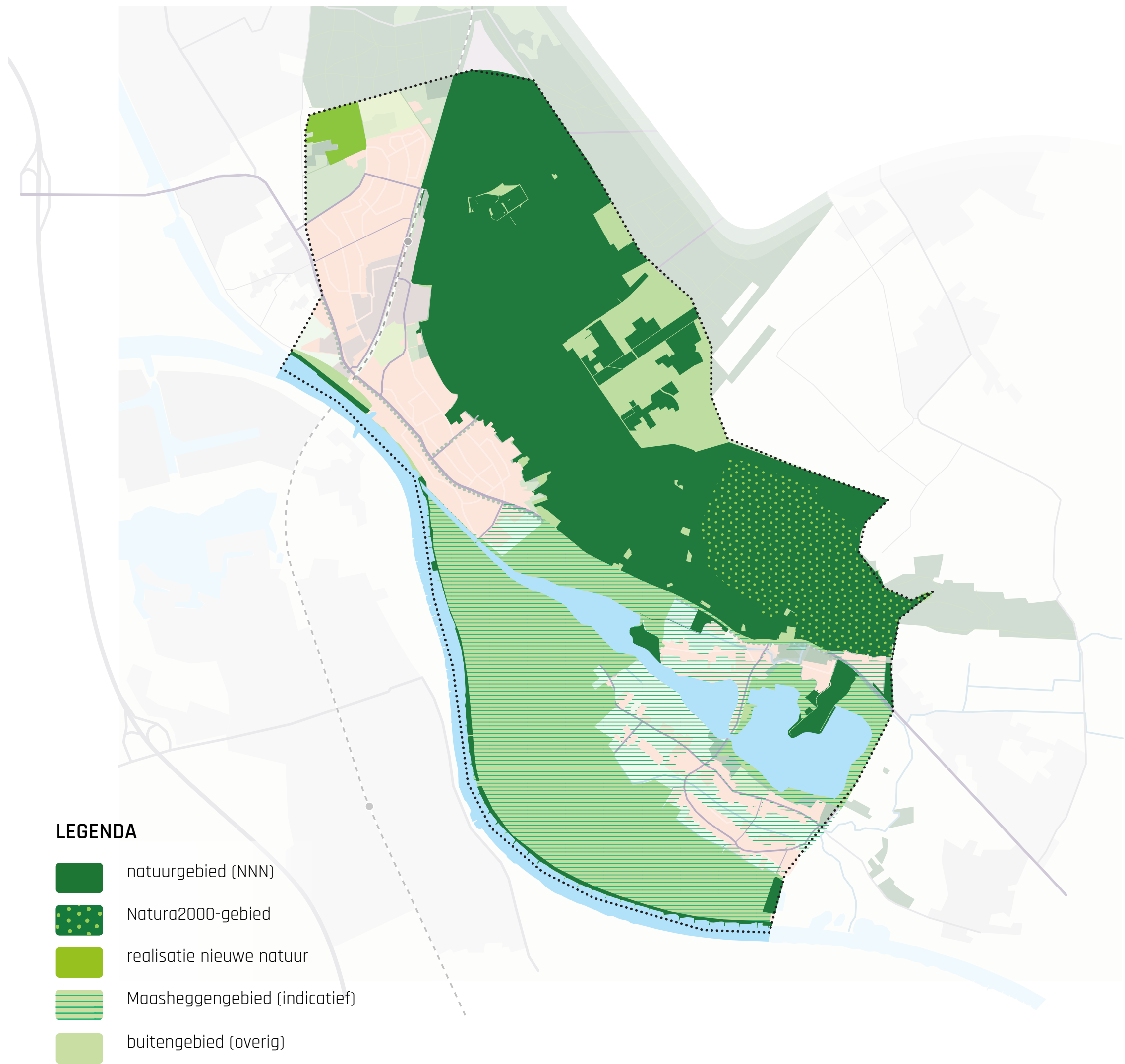
- We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en versterken de belevingswaarde en toegankelijkheid van onze natuur en landschappen.
- We hanteren het motto 'water en bodem sturend' bij het maken van ruimtelijke keuzes.
- We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen.
- We verbeteren de zichtbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed in onze gemeente.
- We bouwen betaalbare en levensloopbestendige woningen, met aandacht voor starters en ouderen.
- We kiezen voor inbreiding en bij de bestaande kernen passende dorpsuitbreidingen.
- We richten ons op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente.
- We zetten in op duurzame mobiliteit: veilig, bereikbaar en leefbaar.
- We stimuleren verbinding en ontmoeting, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving.
- We stimuleren positieve gezondheid in een fysiek en sociaal veilige leefomgeving.
- We maken ons sterk voor een duurzame en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier.

Deze gemeentelijke ambities staan niet op zichzelf. Zij zijn onderling verbonden en dienen dan ook in samenhang te worden beschouwd. Waar mogelijk brengen we daarom koppelingen aan tussen de verschillende thema's en sectorale beleidsvoornemens. Zo bouwen we aan een integraal en samenhangend verhaal voor de toekomst van Mook en Middelaar.

De gemeentelijke ambities zijn schematisch weergegeven in een 'Rad van Ambities'. Daarmee komt de onderlinge samenhang duidelijk tot uitdrukking en wordt het integrale karakter van de omgevingsvisie benadrukt. Omdat het rad rond draait, wordt duidelijk dat alle ambities van belang zijn voor de realisatie van de integrale visie voor de toekomstige leefomgeving. De hierna aangebrachte volgorde zegt dus niets over een eventuele prioritering of de mate van belangrijkheid van de betreffende ambities.

> HET RAD VAN AMBITIES

“We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en versterken de belevingswaarde en toegankelijkheid van onze natuur en landschappen”

Natuur en landschap

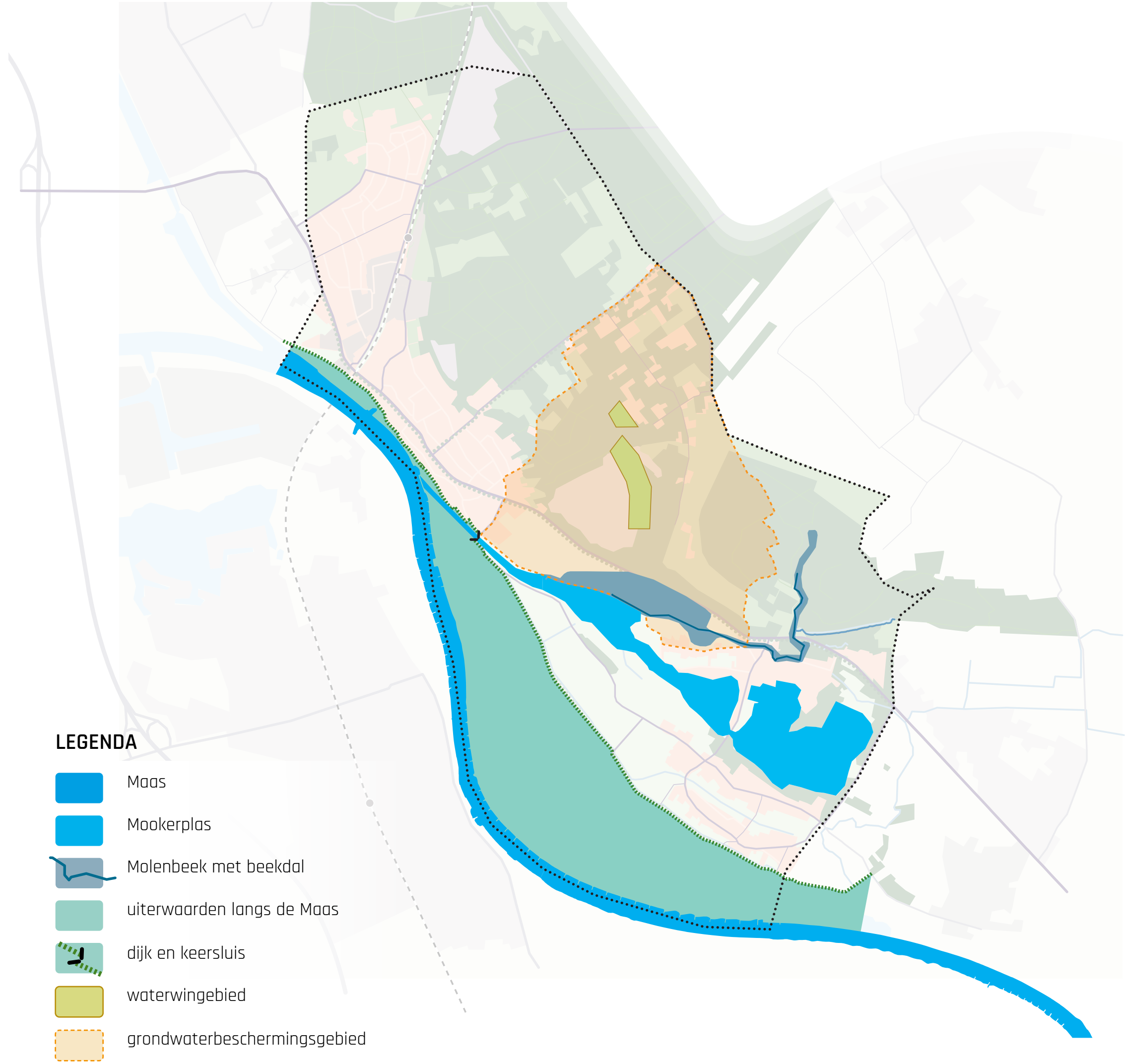
De groene en rustgevende leefomgeving is voor veel mensen een belangrijke reden om in de gemeente Mook en Middelaar te willen wonen en recreëren. Maar ook planten en dieren vinden in onze gemeente een aantrekkelijk en gezond leefklimaat. We koesteren de groene identiteit van onze gemeente en houden die duurzaam in stand. Behoud en bescherming van het waardevolle landschap en de huidige natuurwaarden in het buitengebied staan daarom voorop in onze omgevingsvisie. Daarbij houden we rekening met gebieden die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering en zetten we in op versterking van de biodiversiteit.

We versterken de belevingswaarde van onze natuurgebieden en landschappen. Zo willen we samen met de gemeenten Bergen en Gennep het Maasheggengebied versterken. Daarmee geven we uitvoering aan het Ontwikkelplan voor het Limburgse Maasheggenlandschap. De recreatieve en ecologische waarden van het agrarisch gebied kunnen worden versterkt door het aanplanten van erfbeplanting en kleine landschapselementen. Daarnaast willen we het Maasheggenlandschap binnen onze gemeente beter toegankelijk maken voor extensieve vormen van recreatie (met name wandelen en fietsen). Door de landschappelijke en recreatieve kwaliteitsimpuls van het Maasheggengebied zal een deel van de recreanten naar het Maasdal toe trekken.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van natuur en landschap te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We behouden en beschermen onze waardevolle landschappen en natuurgebieden.
- Waar mogelijk helpen we met het verbeteren van de biodiversiteit in bestaand NNN- en Natura 2000-gebied.
- In kwetsbare landschappen en natuurgebieden houden we rekening met klimaatadaptatie, zodat verdroging wordt tegengegaan en wateroverlast kan worden voorkomen.
- We versterken de kenmerkende landschapsstructuur in het Maasheggengebied.

Waar mogelijk zetten we ons samen met de omgeving in voor de aanleg van nieuwe natuur. In het Lierdal in de noordwesthoek van de gemeente wordt in een voormalige zandwinning tussen Molenhoek en Malden een privaat initiatief ontwikkeld voor de realisatie van een nieuw landgoed. Hier wordt op basis van het landschapsplan De Lage Lier nieuwe natuur aangelegd. Daarnaast wordt het gebied opengesteld voor omwonenden en andere belangstellenden. Door de natuurlijke ontwikkeling van het landgoed, ontstaat een verbinding met de verschillende rijke en gevarieerde natuurgebieden in de omgeving en wordt de beleving van de natuur versterkt.

> KAART 5: WATER

“We hanteren het motto ‘water en bodem sturend’ bij het maken van ruimtelijke keuzes”

Water en bodem

Bij een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling past dat we rekening houden met het watersysteem en de ondergrond. Ook van rijkswege wordt daarop ingezet. ‘Water en bodem sturend’¹ is daarom vanuit het landelijk beleid het nieuwe motto voor alles wat met de ruimtelijke inrichting te maken heeft. Dat motto nemen we over in onze omgevingsvisie. Concreet betekent dit dat we inzetten op bij het gebied passende grondgebruiksmogelijkheden, passend bij de ondergrond en waterhuishouding: op natte plekken geven we voorrang aan natuur, op droge plekken aan stedelijke functies. Voor gebruik als landbouwgrond dient rekening te worden gehouden met een optimale drooglegging voor agrarische functies.

Voor de rivier de Maas treffen we maatregelen op het gebied van waterveiligheid. In het gebied tussen Gennep en Mook, benoemd als ‘Lob van Gennep’, zijn we samen met de andere betrokken overheden (Rijk, provincie, waterschap en buurgemeenten) aan de slag met een pakket aan maatregelen om het gebied te beschermen tegen hoogwater en het aantrekkelijker te maken.

¹ Het kabinet wil bij de inrichting van Nederland meer rekening houden met water en bodem. Daarom wil het kabinet ‘water en bodem sturend’ laten zijn bij keuzes over de inrichting van ons land. Veel van deze keuzes zijn randvoorwaarden waarmee provincies en gemeenten samen met alle betrokken partijen een gebiedsgerichte aanpak kunnen opstellen. Gemeenten en waterschappen passen deze structurerende keuzes toe op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van water en bodem te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We treffen maatregelen om de kans op wateroverlast zo veel mogelijk terug te dringen.
- We werken aan de verdere uitwerking van maatregelen op het gebied van hoogwaterveiligheid.
- We gaan wateroverlast tegen en verbeteren de waterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit in het beekdal van de Molenbeek.
- We vinden de bodemkwaliteit belangrijk en zetten ons daarom in om de goede kwaliteit te behouden en waar nodig te verbeteren.
- We werken in regionaal verband aan een duurzaam en efficiënt beheer van de bodem en ondergrond.

Als gemeente dragen we samen met Waterleiding Maatschappij Limburg zorg voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. We streven daarbij naar een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater door de drinkwaterbronnen en infrastructuur in onze gemeente te beschermen. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen zijn waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen.

In het regionale watersysteem werken we samen met andere Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, Provincie Limburg en het Rijk aan maatregelen om grote hoeveelheden water in de beken en zijrivieren van de Maas beter te laten wegstromen of op te vangen. Door de beekdalen robuust en veerkrachtig in te richten wordt een bijdrage geleverd aan minder wateroverlast en verdroging.

> KAART 6: BODEM EN ONDERGROND

In onze gemeente komt dit tot uiting in het beekdal van de Molenbeek. In het kader van het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg zetten we hier primair in op het tegengaan van wateroverlast en het verbeteren van de waterveiligheid. Daarnaast willen we ruimtelijke kwaliteit en beleving verbeteren door de beek weer zichtbaar en natuurlijker te maken. Hiermee neemt ook de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht toe.

Het bodembeleid van de gemeente richt zich ten eerste op de preventie van bodemverontreiniging, bodemsanering en het verbeteren van de bodemkwaliteit. Daarnaast worden de bodem en ondergrond leidend in de ruimtelijke inrichting van onze gemeente. Het bodemsysteem kan bijvoorbeeld als een ‘spons’ meer water vasthouden en zo een bijdrage leveren aan waterrobuuste en meer klimaatbestendige inrichting van de gemeente. Voor de uitvoering van het ruimtelijk beleid is het nodig om een goed beeld te hebben van wat er in onze gemeente precies in de bodem en ondergrond te vinden is. Hier wordt op ingespeeld door te werken aan regionaal bodembeleid dat zich richt op het duurzaam en efficiënt beheren van de bodem en ondergrond.

“We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen”

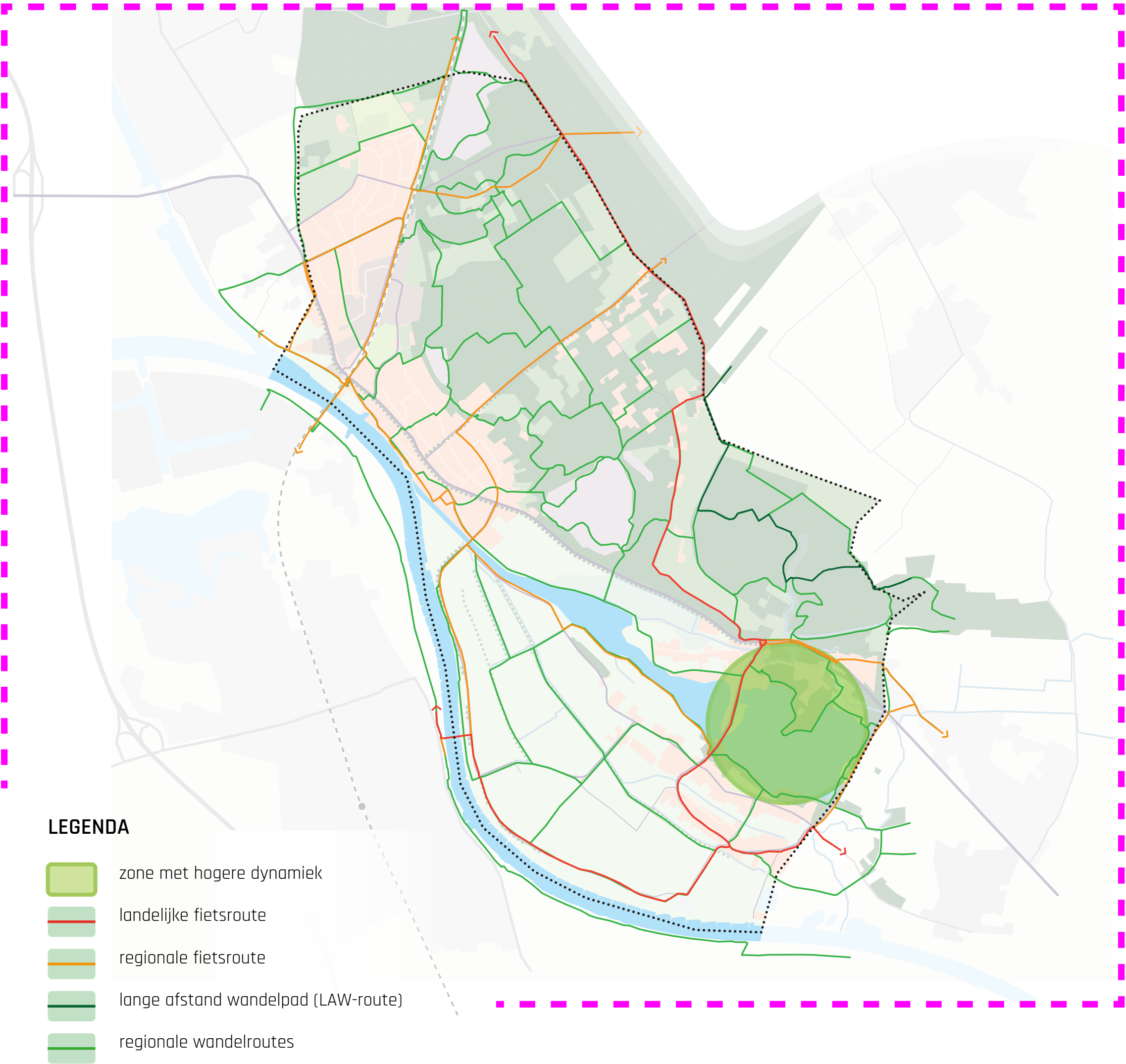
Recreatie en toerisme

Mook en Middelaar heeft met haar unieke ligging, rijke geschiedenis en vele natuurschoon in de omgeving een sterk en afwisselend aanbod aan recreatieve en toeristische voorzieningen. Dat willen we graag behouden. Daar willen we ons samen met de ondernemers in onze gemeente actief voor inzetten.

Daarbij is het belangrijk om een goede balans te vinden tussen intensieve vormen van recreatie, het woongenot van omwonenden en de stilte en rust in de omliggende groen- en natuurgebieden. Daarom zetten we in op een zonering van recreatieve en toeristische voorzieningen, waarbij we intensieve vormen van recreatie en toerisme concentreren in de zone met een hogere dynamiek.² In deze zone met hogere dynamiek zijn relatief grotere [recreatieve en toeristische] ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig rond het hart van Plasmolen en het recreatiegebied Mookerplas. Hierbij hebben we oog voor de commerciële belangen van de recreatieondernemers in de toeristische sector, maar ook voor maatschappelijke belangen en publieke toegankelijkheid van de recreatiegebieden. Ook hier moet aandacht zijn voor een juiste balans tussen recreatie en toerisme, wonen en natuur.

We zien goede kansen voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie, passend bij het groene en rustige karakter van het landschap rondom Middelaar, in het Maasheggengebied en Lierdal. Het beleid om daar invulling aan te geven is onder andere vastgelegd in het VAB-beleid (Vrijkomende Agrarische Bebouwing), ten aanzien van Bed & Breakfast-voorzieningen en kleinschalige verblijfsrecreatie. Dit beleid is ruimhartig en behoeft geen verdere aanpassing. Hiermee kunnen ook agrariërs hun activiteiten op het platteland verder verbreden (zorgboerderijen, landwinkel, B&B, toeristische kleinschalige verblijfseenheden, verkoop streekproducten, etc.).

² In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie [2013] is een dynamiekaart opgenomen. De daarop afgebeelde begrenzing van de gebieden met hogere, gemiddelde en lagere dynamiek sluit niet langer aan bij de huidige en beoogde balans over de gemeente, zoals die in deze omgevingsvisie wordt voorgesteld. Dit betekent dat de Structuurvisie Toerisme en Recreatie na vaststelling van de omgevingsvisie zal worden geactualiseerd.

In de natuurgebieden op de stuwwal zijn de recreatieve ontwikkelingen beperkt en met name gericht op het verder ontwikkelen van extensief recreatief medegebruik (routes en voorzieningen), kleinschalige overnachtingsmogelijkheden en beperkte uitbreidingen van toeristisch-recreatieve bedrijven.

We stimuleren dat agrariërs en andere grondeigenaren recreatieve routes aanleggen over hun terrein, zoals klompenpaden over weilanden en akkers, of struinroutes langs de oevers van de Maas. Zo kan het recreatieve routenetwerk vanaf de flank van de stuwwal verder worden uitgebreid richting het Maasdal. Ontbrekende schakels in het netwerk worden waar nodig aangevuld met aantrekkelijke en veilige paden. Daarbij is er bijzondere aandacht voor de verkeersveiligheid bij kruisingen en de oversteekbaarheid voor fietsers en wandelaars. Dit vraagt om een inventarisatie van mogelijke knelpunten in het wandel- en fietsroutenetwerk.

Door goede informatievoorziening, logische bewegwijzering en gerichte investeringen in het recreatieve routenetwerk, willen we de recreatie in onze gemeente beter spreiden en reguleren. Op die manier kan overlast voor omwonenden worden beperkt en kunnen kwetsbare natuurgebieden en landschappen worden ontzien. Zo worden mogelijkheden voor (groene) recreatie, sport en beweging in de gezonde buitenlucht verder uitgebreid en stimuleren we een gezonde leefstijl voor de inwoners en bezoekers van onze gemeente. Maar dat doen we alleen als het recreatieve (mede)gebruik past bij het karakter van onze gemeente.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van recreatie en toerisme te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen en betrekken daarbij de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties.
- We concentreren intensieve vormen van recreatie en toerisme in de hogere dynamische zone rond de Mookerplas en een zoekgebied aan de Maas.
- We doen een voorverkenning voor een integrale gebiedsontwikkeling in het zoekgebied aan de Maas.
- We zien kansen voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie (B&B en toeristische kleinschalige verblijfseenheden), passend bij het karakter van onze gemeente.
- We stimuleren agrariërs en andere grondeigenaren in het Maasdal om recreatieve routes aan te leggen over hun terrein.

> KAART 8: KUNST, CULTUUR EN ERFGOED

“We verbeteren de zichtbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed in onze gemeente”

Kunst, cultuur en erfgoed*

We vinden het belangrijk dat het kunst- en cultuuraanbod en het historisch erfgoed in de gemeente beter onder de aandacht wordt gebracht bij de eigen inwoners en bezoekers. Hierbij onderscheiden we verschillende verhaallijnen: het Romeinse verleden (1), de gemeente als strijdtoneel (2), de gemeente als artistieke bron in verleden en heden (3), grenzen door de gemeente (4), het rijke Roomse leven (5) en Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal (6).

Binnen elk van deze zes verhaallijnen zetten we in op het verbeteren van de zichtbaarheid en vindbaarheid van kunst, cultuur en erfgoed. Dat doen we vooral door de verhaallijnen te koppelen aan het recreatieve routenetwerk en toeristische evenementen. Bij enkele markante bouwwerken, objecten of plekken (cultuurhistorisch, monumentaal, archeologisch, aardkundig, etc.) kan de beleefbaarheid en informatievoorziening worden verbeterd. Daarbij kunnen zowel fysieke communicatiemiddelen worden ingezet, maar ook digitale tools zoals apps of een QR-code. Een brede toegankelijkheid voor iedereen vormt hierbij een belangrijk aandachtspunt.

De gemeente wil daarnaast lokale kunstenaars en culturele initiatieven ondersteunen, zoals bijvoorbeeld bij de organisatie en promotie van kleinschalige festivals en culturele evenementen. Zo kunnen we als gemeente bijdragen om de rijke geschiedenis en het culturele aanbod in de gemeente duurzaam in stand te houden en aan toekomstige generaties door te geven.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We ondersteunen lokale initiatieven en verenigingen op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed.
- We zorgen ervoor dat inwoners en bezoekers de informatie kunnen vinden als het gaat om de kunst- en cultuuruitingen in onze gemeente.
- We leggen de verbinding tussen kunst, cultuur en erfgoed en de recreatieve en toeristische sector.

* Deze passage is onder voorbehoud van het vaststellen van het nieuwe kunst, cultuur en erfgoedbeleid door de raad.

“We stimuleren de bouw van betaalbare en levensloopbestendige woningen, met aandacht voor starters en ouderen”

Wonen en volkshuisvesting

Het is van belang om een kwalitatief woningaanbod te realiseren dat aansluit bij de toekomstige woningvraag van de bevolking in onze gemeente. De gemeente vergrijsst. Daarom richt de behoefte zich voor een belangrijk deel op levensloopbestendige woningen voor ouderen, bij voorkeur dichtbij de voorzieningen in de woonkernen. Dit gaat zowel om betaalbare, kleinere wooneenheden, maar ook om ruimere woningen in het duurdere koop- en huursegment. Ook bijzondere woonvormen voor mensen met ambulante begeleiding en woonzorg-concepten, woningaanbod voor personen met een beperking en combinaties van wonen met zorg en beschermd wonen sluiten aan bij de veranderende woonbehoefte in de gemeente. Bij nieuwbouwplannen zetten we daarom in op een gedifferentieerde ontwikkeling met een gezonde mix van doelgroepen, inclusief (kwetsbare) aandachtsgroepen, verspreid over de wijk.

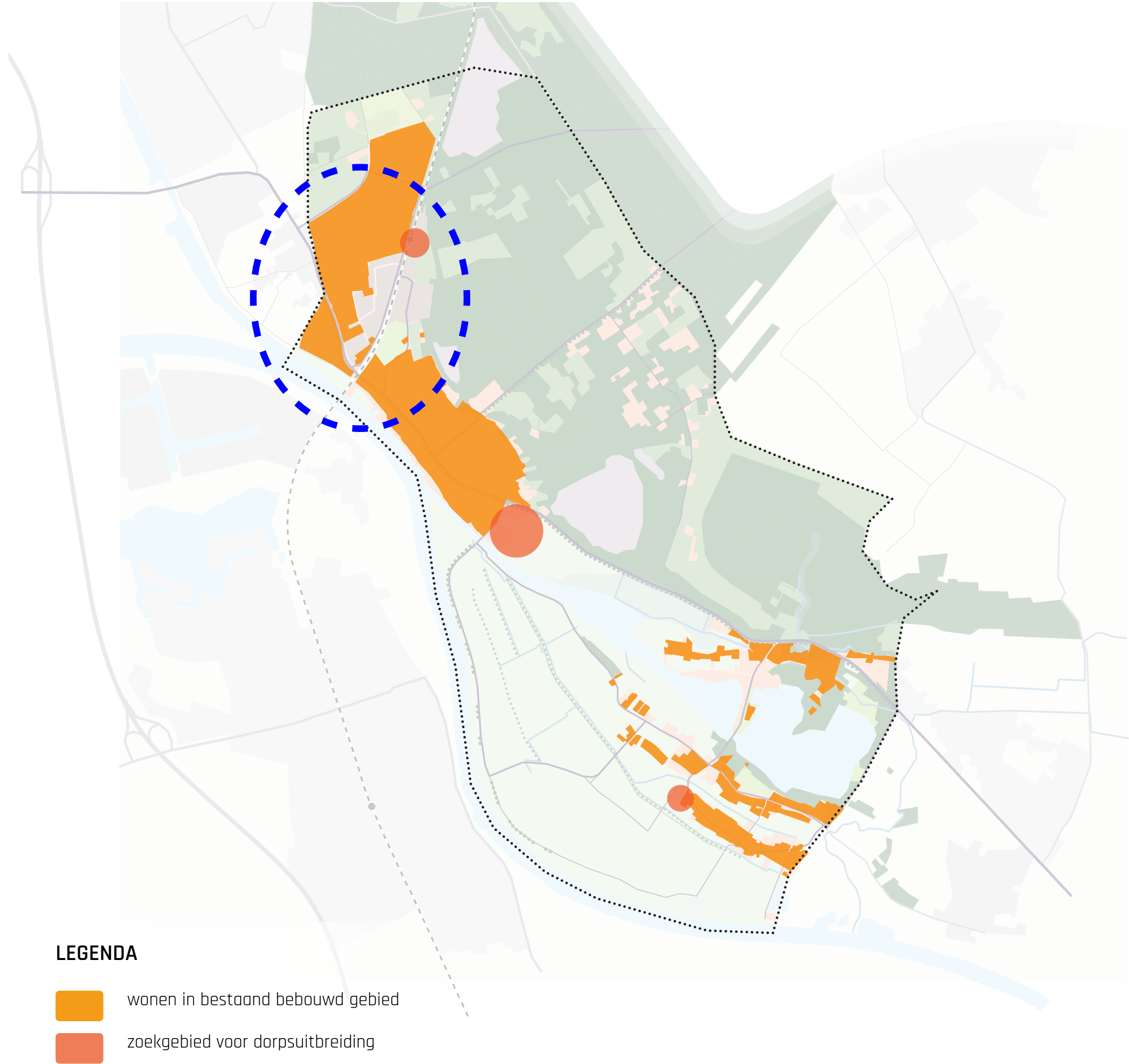
Voor starters en jonge gezinnen is het moeilijk om betaalbare woonruimte te vinden. Voor deze doelgroep dient passend en over de gemeente verspreid woningaanbod te komen. Bij jongeren is er vooral behoefte aan kleinere, goedkopere, woonruimten. Door innovatieve oplossingen, zoals mantelzorgwoningen, splitsing van (grote) eengezinswoningen, flexwoningen of de bouw van een tweede woning op het eigen perceel kan extra woningaanbod worden gecreëerd, mits dit past in de omgeving en aansluit bij de stedenbouwkundige structuur. Dit extra woningaanbod kan bovendien de doorstroming van senioren op de woningmarkt bevorderen.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van wonen te realiseren, maken we de volgende richtinggevendende hoofdkeuzes:

- Conform de Woondeal bedraagt de woningbouwopgave voor Mook en Middelaar in totaal 360 woningen voor de periode tot 2030, waarvan 2/3 deel van de woningen in de categorie ‘betaalbaar’ wordt gerealiseerd.
- We zien voor de periode voor en na 2030 kansen om een bijdrage te leveren aan het oplossen van het woningtekort door het toevoegen van extra woningen en nieuwe bouwplannen.
- We stimuleren de bouw van een gezonde mix van woningtypen voor elke doelgroep, vooral naar behoefte, met specifieke aandacht voor starters en ouderen.
- Het toe te voegen kwalitatieve woningaanbod (woonvormen en woningtypen) sluit aan bij de toekomstige woningvraag.

Doorstroming komt echter niet alleen op gang door nieuwe woningen te bouwen. Om oudere mensen door te laten stromen naar een passende woning, werkt de woningcorporatie daarom aan een stimuleringsregeling.

Elke gemeente in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen zorgt op basis van de Woondeal 2.0 vanaf 2025 binnen de nieuwbouwopgave voor minimaal 30% sociale huur en minimaal 35% middenhuur en betaalbare koop. Het aandeel van Mook en Middelaar bedraagt binnen de regionale woningbouwopgave in totaal 360 woningen tot 2030 (inclusief Molenhoek-Zuid). Als onderdeel van die (regionale) woningbouwopgave dient 2/3 deel van de woningen in de categorie ‘betaalbaar’ te worden gerealiseerd (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop).

> KAART 9: WONEN

“We kiezen voor inbreiding en bij de bestaande kernen passende dorpsuitbreidingen”

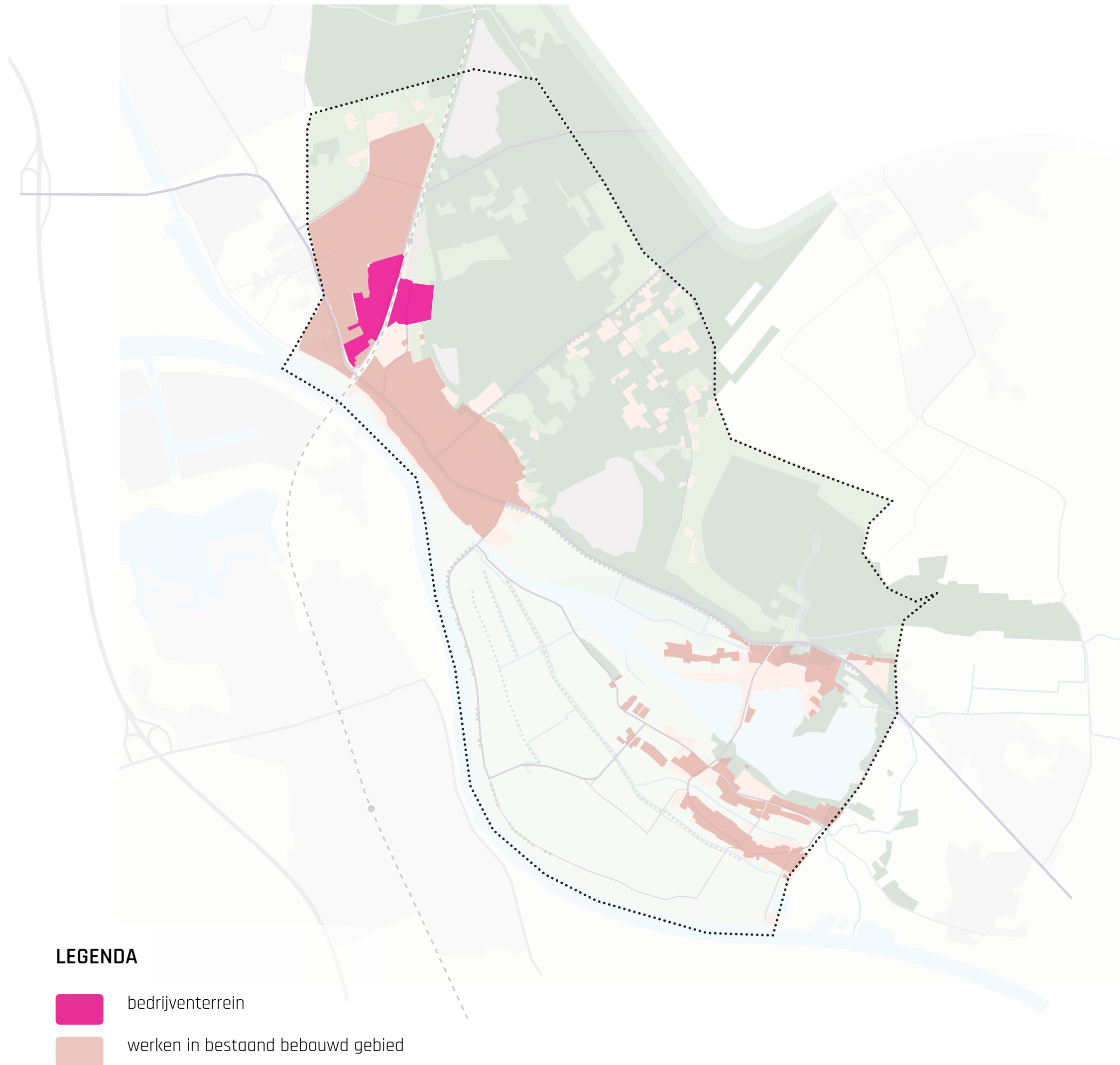
Woningbouw

Om te kunnen (blijven) voldoen aan de woningbehoefte in onze gemeente (als gevolg van autonome groei en een regionale woningvraag) zal er ook in de toekomst ruimte moeten worden gevonden voor woningbouw. Omdat we grote waarde hechten aan de groene identiteit van onze gemeente, zetten we daarbij primair in op nieuwbouw binnen de bestaande kernen. Dat wil zeggen dat de prioriteit ligt bij de transformatie van leegstaande (bedrijfs) panden (van werken naar woonruimte) en het benutten van potentiële bouwlocaties in de bebouwde kom. Door waar mogelijk te kiezen voor inbreidingslocaties kunnen we het buitengebied zo veel mogelijk vrijwaren van verstedelijking.

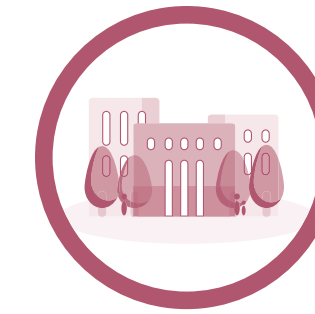
Tegelijkertijd hechten we veel waarde aan het groene en dorpse karakter van onze kernen. Het toevoegen van nieuwbouw op inbreidingslocaties kan daarom niet onbeperkt en mag ook niet ten koste gaan van het groen in de kern. Om die reden zoeken we in de toekomst ook naar ontwikkelruimte voor bij het dorp passende uitbreidingen aan de rand van de bestaande kernen. Door te bouwen aan de randen van de dorpen (het ‘straatje erbij’) sluiten we aan bij het karakter en de groene uitstraling van de gemeente. Passende, groene dorpsuitbreidingen kunnen plaatselijk bijdragen om de ruimtelijke kwaliteit van de dorpsranden te versterken. Zoekgebieden voor dorpsuitbreidingen zijn op dit moment gelegen in ~~De Maastuin (Molenhoek-Zuid)~~, het zuidelijk deel van de spoorzone in Molenhoek en de ontwikkellocaties Cuijksesteeg (Mook) en Fuikstraat-Dorpsstraat (Middelaar).

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van woningbouw te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We zetten bij nieuwe woningbouw waar mogelijk in op transformatie van leegstaande gebouwen en inbreidingslocaties in de bestaande kernen.
- We kiezen daarnaast voor uitbreidingen met een groene uitstraling aan de rand van de kern.
- We sluiten met nieuwbouw aan bij het karakter van de kernen en behouden/versterken het groene karakter door oog te hebben voor de realisatie van robuust en kwalitatief groen.
- Bij nieuwe woningbouwplannen kijken we naar een passende mix van grondgebonden en gestapelde woningen.

> KAART 10: WERKEN EN ECONOMIE

“We richten ons op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente”

Werken en economie

Mook en Middelaar is van nature geen typische werk-gemeente en wil dit ook niet worden. Maar voor de le- vendigheid en economie van onze gemeente is het wel belangrijk dat er voldoende ruimte is om te wonen én te werken. Daarom houden we het huidige ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijvigheid in stand en ver- sterken dit waar nodig.

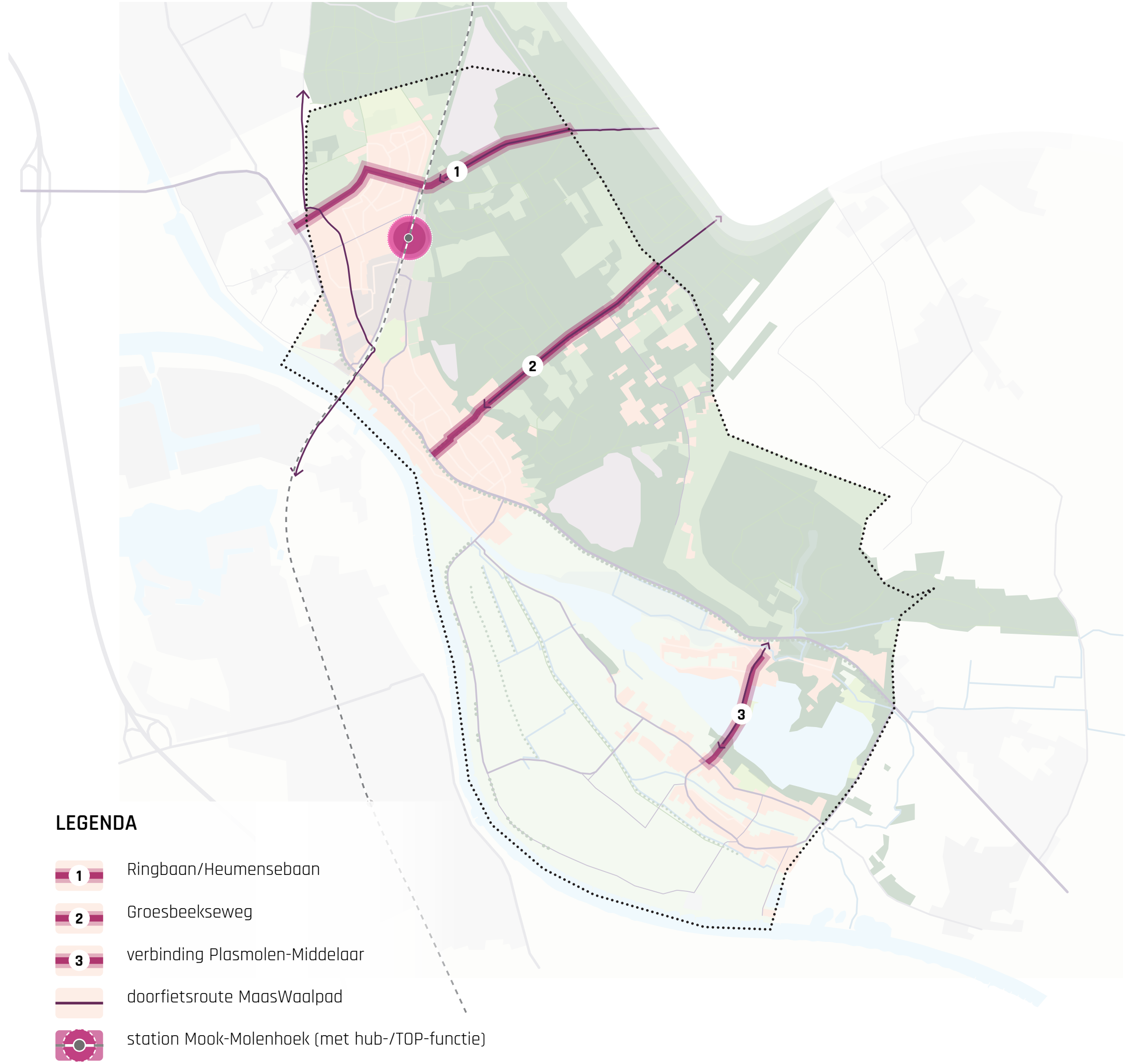
We concentreren bedrijven op het bedrijventerrein Ko- rendal in Mook. Verdere uitbreiding van dat terrein is vanwege beperkte behoefte en de omliggende woon- gebieden en natuurwaarden niet wenselijk. Zware in- dustriële activiteiten passen op termijn niet meer bij het karakter van onze gemeente. We bieden daarom ook geen ruimte aan nieuwe grootschalige industrie en zware industriële activiteiten. Het bedrijventerrein Hoeveveld in Molenhoek biedt vooral kansen voor com- binaties van werken (milieucategorie 1 en 2) en wonen. Voor het functioneren van de beide bedrijventerreinen is een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en (vracht)auto belangrijk. **Daarnaast dient er voldoende beschikbare stroomnetcapaciteit te zijn, om te voorko- men dat bedrijven door tekorten op het energienetwerk in de knel komen voor de afname van elektriciteit.**

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van werken en economie te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We concentreren bedrijven op de bedrijventerrei- nen Korendal (Mook) en Hoeveveld (Molenhoek).
- We breiden de bedrijventerreinen niet uit vanwe- ge de omliggende woongebieden en natuurwaar- den.
- We bieden geen ruimte aan nieuwe zware indus- triële activiteiten in onze gemeente.
- We bieden voldoende (ontwikkel)ruimte aan voor startende ondernemers en kleinschalige werkge- legenheid.

In onze gemeente zijn naast de genoemde bedrijven- terreinen relatief veel (kleine) bedrijfjes in de zakelijke dienstverlening, praktijk- of werkruimtes aan huis en werken veel ZZP-ers. Deze kleinschalige werklocaties en bedrijfsruimtes aan huis passen ook goed bij het karak- ter van de gemeente.

We willen in de toekomst voldoende werkruimte (blijven) aanbieden voor startende ondernemers om zich in de gemeente te vestigen en zich hier verder te ontwikke- len. Zo kunnen leegstaande (bedrijfs)panden worden benut voor de ontwikkeling van broedplaatsen voor in- novatieve bedrijfjes en startups.

“We zetten in op duurzame mobiliteit: veilig, bereikbaar en leefbaar”

Mobiliteit

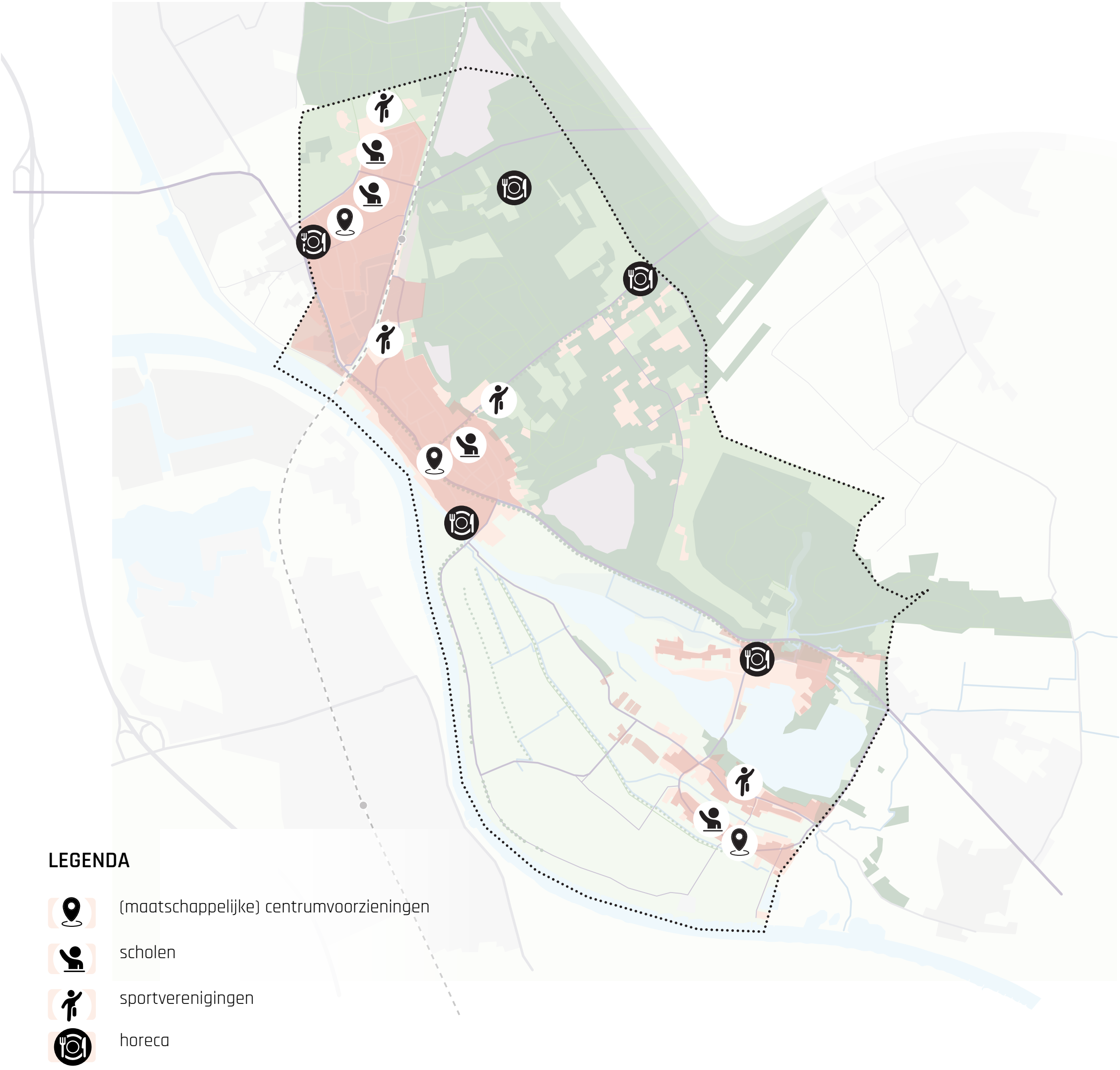
Vanuit het thema duurzame mobiliteit zetten we ons in brede zin in voor verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in onze gemeente. In het Mobiliteitsplan is hiervoor een maatregelenpakket opgenomen, dat is gericht op een aantal aandachtsgebieden:

- verbetering van de verkeersveiligheid van de situatie rondom de Ringbaan en Heumensebaan in Molenhoek (1) en de Groesbeekseweg in Mook (2);
- verbetering van de voorzieningen voor langzaam verkeer tussen Plasmolen en Middelaar, in relatie tot bereikbaarheid van OV-haltes, N271 en recreatiedoel-einden Plasmolen (3);
- fietsroute Molenhoek-Groesbeek.

Daarnaast willen we extra inzet plegen om de functie van het station Mook-Molenhoek en het stationsgebied te versterken. Daarbij is het onze inzet om het station meer als een hub te laten functioneren waar meerdere vormen van (openbaar) vervoer en (deel)mobiliteit samenkomen, met daarbij passende voorzieningen. Hierbij is het tevens onze wens om de stationsomgeving recreatievriendelijk in te richten en aan te kleden, zodat het station kan functioneren als een groene toegangspoort tot de Mookerheide (TOP-functie). Voor de ontwikkeling van de hub- en TOP-functie van het station is overleg en afstemming nodig met de betrokken (mobiliteits)partners in de regio.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van mobiliteit te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We zetten ons vanuit het mobiliteitsbeleid in algemene zin in voor verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid en focussen daarbij op een aantal aandachtsgebieden.
- We geven verder invulling aan de uitvoering en actualisatie van het Maatregelenpakket Mobiliteit.
- We gaan in overleg met partners in de regio aan de slag om de hub-functie (+TOP-functie) van het station Mook-Molenhoek verder te ontwikkelen.

> KAART 12: VOORZIENINGEN

”We stimuleren verbinding en ontmoeting, zodat iedereen kan meedoen in onze samenleving”

Samenleving en maatschappij

Voor het behoud van de leefbaarheid in onze gemeente is het behoud en de toegankelijkheid van de maatschappelijke centrumvoorzieningen (winkels, welzijn, zorg, kunst en cultuur) in de kernen van groot belang. Voorzieningen in de gemeente zijn toegankelijk en afgestemd op de (aantallen) inwoners. Het voorzieningenaanbod moet dus meegroeien met de groei van het aantal inwoners en recreanten. Door nieuwe woningen voor starters en jonge gezinnen toe te voegen, blijft er voldoende jonge aanwas voor scholen en jeugdvoorzieningen. En door ook ouderen aan de kernen te (blijven) binden, kan het draagvlak voor de basisvoorzieningen worden vergroot.

Door open te staan voor slimme combinaties van functies (voor jong en oud) en kansen voor dubbel grondgebruik te benutten, kan de levensvatbaarheid van voorzieningen die onder druk staan worden vergroot. Zo willen we bij eventuele renovatie of nieuwbouw van schoolgebouwen en bij groeiende of krimpende leerlingenaantallen, onderzoeken of onderwijs onder één dak kan worden gecombineerd met andere maatschappelijke voorzieningen, zoals een brede school, kinderdagverblijf, gezondheidscentrum, of een clubhuis voor sport en andere verenigingen.

Daarnaast is het voor de leefbaarheid van belang dat er voldoende aanbod is van laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud, zoals gemeenschapshuizen, een buurtcafé of dorpskamer, scholen, sportverenigingen en speelplekken. Hiermee

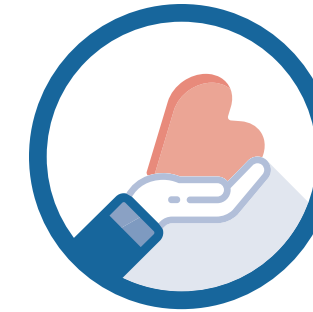
Om de gemeentelijke ambities op het gebied van voorzieningen te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We willen de basisvoorzieningen op peil houden.
- We zien meerwaarde in combinaties van maatschappelijke voorzieningen met andere functies.
- We onderhouden laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud.
- We blijven het verenigingsleven in de gemeente ondersteunen.

kan verbinding worden gestimuleerd tussen verschillende doelgroepen.

Ontmoetingsplekken in de gemeente bieden ook mogelijkheden voor ontspanning en beweging. We faciliteren ‘terloopse’ ontmoetingen door ruimtelijke ingrepen te doen in de openbare ruimte, zoals de aanleg van bankjes en wandelpaden. Dat draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners. Hiermee creëren we letterlijk ruimte voor ontmoeting in de kernen en het buitengebied. Kwetsbare groepen verdienen hierbij bijzondere aandacht.

Het is bovendien van belang om ondersteuning te (blijven) bieden aan de verenigingen in de gemeente. Het verenigingsleven zorgt voor sociale cohesie in de samenleving. Het staat echter onder druk door teruglopen de ledenaantallen en de toenemende vergrijzing van de bevolking. Voor de vitaliteit van het platteland is het van belang om niet alleen in de kernen, maar ook in het buitengebied verenigingen en activiteiten te ondersteunen.

“We stimuleren positieve gezondheid in een fysiek en sociaal veilige leefomgeving”

Leefbaarheid en gezondheid

De leefomgeving heeft een positieve invloed op gezondheid als de inrichting mensen verleidt te bewegen, te ontspannen of elkaar te ontmoeten. Vanuit het thema ‘positieve gezondheid’ hebben we aandacht voor het stimuleren van sport en bewegen in de buitenruimte van de gemeente. We **willen** de fysieke leefomgeving daarom zo **inrichten** dat mensen worden uitgenodigd tot het vertonen van gezond gedrag, zoals meer bewegen, gezonder eten en elkaar ontmoeten. Bij nieuwe ontwikkelingen in de leefomgeving besteden we aandacht aan de gezondheidseffecten voor de omgeving en omwonenden. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, ouderen, chronische zieken en mensen met een beperking.

De leefomgeving kan ook een negatieve invloed hebben op de gezondheid. Mensen kunnen ziek worden door (lucht)verontreiniging vanuit verkeer, industrie en veehouderijen, of door stress vanwege hitte of drukte. Dergelijke milieufactoren zijn eveneens van invloed op de gezondheid van onze inwoners. In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke milieunormen voor luchtkwaliteit, bodem en geluid. Vanuit milieuoogpunt zijn er dus geen opgaven die in het kader van de omgevingsvisie verder opgepakt dienen te worden.

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- We **willen** de fysieke leefomgeving zo **inrichten** dat een bijdrage wordt geleverd aan een gezonde leefstijl van onze inwoners.
- We **besteden** bijzondere aandacht aan plekken en gebieden waar gezondheidswinst valt te behalen voor kwetsbare doelgroepen zoals kinderen, ouderen, chronische zieken en mensen met een beperking.

De kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt mede bepaald door de (fysieke en sociale) veiligheid in onze gemeente. Veiligheid vormt dan ook een integraal onderdeel van de strategische keuzes die in de omgevingsvisie zijn geformuleerd. De in de omgevingsvisie voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen hebben geen nadelige gevolgen en impact voor de toegankelijkheid van de zorg- en hulpverlening bij rampen en crises zoals bijvoorbeeld een overstroming, natuurbrand of het vrijkomen van gevaarlijke stoffen in de omgeving. Vluchtroutes en zelfredzaamheid bevorderende maatregelen zijn daarbij van groot belang. Vanuit de gemeente worden de ketenpartners die nauw betrokken zijn bij de gezondheid en veiligheid (GGD GHOR, Veiligheidsregio Noord-Limburg, zorginstellingen) vroegtijdig betrokken, zodat de doorwerking van de beleidskeuzes in de omgevingsvisie naar het omgevingsplan verder kan worden vormgegeven.

”We maken ons sterk voor een duurzame en gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier”

Duurzaamheid

Voor wat betreft de duurzaamheidsambities op het gebied van elektriciteit, warmte, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit sluiten we in de omgevingsvisie aan bij het lopende traject rondom het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente: Samen sterk voor duurzaaMM. Uiterlijk in 2050 is Mook en Middelaar een duurzame gemeente. We zijn dan energieneutraal, klimaatneutraal, klimaatadaptief, biodivers en circulair.

Op het gebied van duurzame energie zetten we ten eerste in op voorlichting, advies en maatregelen voor inwoners, bedrijven en organisaties om energie te besparen. Daarnaast moet in 2030 landelijk 70% van de totale elektriciteitsproductie hernieuwbaar worden opgewekt. Ook Mook en Middelaar zal hieraan moeten voldoen. Alhoewel we energieneutraal willen worden, zien we weinig mogelijkheden voor grootschalige opwek. De meest geschikte locaties (agrarisch gebied en natuur) zijn uitgesloten. Voor de mogelijkheden die er wel zijn, hebben we kaders opgesteld. Met deze kaders zorgen we ervoor dat we zorgvuldig omgaan met de aanvragen én met onze ruimte, om zo de transitie zo goed mogelijk in te passen in het landschap en de samenleving. Bij het opwekken van zonne-energie gaan we werken via de Zonneladder: eerst zonnepanelen op daken en gevels realiseren en vervolgens kijken we naar open gebieden in de omgeving waar zonnepanelen geplaatst kunnen worden (parkeerplaatsen of ongebruikte kavels).

Om de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid te realiseren, maken we de volgende richtinggevende hoofdkeuzes:

- In 2030 moet onze gemeente 70% hernieuwbare elektriciteit opwekken.
- Op weg naar aardgasvrij in 2050 beginnen we met een isolatieaanpak.
- Er komt meer aandacht voor de effecten van klimaatveranderingen: droogte, hittestress en waterberging.
- We willen de biodiversiteit beschermen en bevorderen.
- We stimuleren vergroening van de kernen en natuurinclusieve ontwikkelingen in de gebouwde omgeving.
- Binnen de gemeente besteden we meer aandacht aan circulariteit.

Om in 2050 energieneutraal te kunnen zijn, zal er zowel energie bespaard als zelf opgewekt moeten worden. Stap 1 is het terugdringen van de behoefte aan energie. De komende jaren wordt daarom ingezet op het isoleren van gebouwen. Als woningen en utiliteitsgebouwen goed geïsoleerd zijn, kan worden overgestapt op nieuwe verwarmingstechnieken. We verwachten pas vele jaren later de stap te zetten naar aardgasvrij, omdat er nog te weinig bekend is over bijvoorbeeld groen gas of waterstof als reëel alternatief. De meest kansrijke vorm van alternatieve verwarming in de gemeente is momenteel een individuele warmtepomp, daarvoor is goede isolatie voorwaardelijk. De beschikbaarheid van alternatieven (groen gas, waterstof) is (nog) zeer beperkt.

> KAART 13: DUURZAAMHEID

De energievoorziening zal in ons land de komende jaren drastisch veranderen. De ontwikkelingen rond het duurzaam opwekken en gebruiken van energie gaan hard. Ook in onze gemeente verduurzamen huishoudens en bedrijven. Er komen steeds meer zonnepanelen op daken. Het gebruik van elektrische vervoersmiddelen neemt toe. Een steeds groter deel van het verkeer en vervoer in onze gemeente rijdt al elektrisch. Dat heeft gevolgen voor de openbare ruimte. Al die ontwikkelingen leiden tot een grote groei van energievraag én -aanbod. Dit heeft ook ruimtelijke gevolgen. Het energiesysteem van de toekomst heeft meer ruimte nodig en wordt zichtbaarder in onze samenleving. Bijvoorbeeld door het bijplaatsen van transformatorhuisjes in de openbare ruimte. Onder de grond heeft de energietransitie waarschijnlijk nog meer impact, terwijl de beschikbare ruimte daar vaak al beperkt is. Dit kan gevolgen hebben voor het straatbeeld. Plannen voor de energie-infrastructuur dienen dus zorgvuldig te worden afgewogen en waar mogelijk te worden geïntegreerd met andere ruimtelijke opgaven in de leefomgeving.

We willen zorgen voor een goed leefklimaat voor onze inwoners. Dat betekent minder hitteplekken, water opvangen en rustig in de bodem laten trekken en vergroening in de bebouwde omgeving. Verder zullen we samen met natuurbeheerders moeten kijken naar hoe we het droogterisico tegengaan in natuurgebieden. Omdat we als gemeente niet van alle natuurgebieden zelf eigenaar zijn, kunnen we daar echter niet overal direct invloed op uitoefenen. Ook het beschermen en bevorderen van de biodiversiteit is van groot belang voor het veiligstellen van het leefklimaat voor mens, plant en dier. Daarom willen we dat onze natuur sterker wordt. Ook de gebouwde omgeving kan hieraan bijdragen. Bijvoorbeeld door de

kernen te vergroenen en [initiatiefnemers voor woningbouw te informeren over natuurinclusieve maatregelen](#). Zo kunnen aan of in gebouwen en in de (openbare) omgeving meer diverse planten- en diersoorten leven.

Een groene uitstraling van onze kernen is van grote waarde voor het leefklimaat van de huidige en toekomstige bewoners. We zetten ons als gemeente in voor het op duurzame wijze behouden van de hoofdgroenstructuur en laanbeplanting, [zoals die zijn vastgelegd op de bomenstructuurkaart van de gemeente](#). Wanneer uit een aangegeven laanstructuur bomen uitvallen, wordt de hoofdstructuur hersteld zodat deze ook in de toekomst gegarandeerd is. [Daarnaast zetten we ons in om waar mogelijk nieuwe laanstructuren te realiseren](#).

Aantrekkelijke, groene verbindingen vanuit de kern met het buitengebied zijn belangrijk, zodat er ommetjes kunnen worden gemaakt. Door de kernen te vergroenen wordt een positieve bijdrage geleverd aan gezondheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefbaarheid. In de kernen gaat het om minder verharding en robuust en kwalitatief groen en water in de openbare ruimte, om zo de ‘sponswerking’ van de dorpen te vergroten en om hittestress te verminderen. Groen biedt daarbij ook ruimte om te bewegen, spelen en ontmoeten in de gezonde buitenlucht.

We werken met het oog op de toekomst aan een bredere kijk op circulariteit. Dat geldt voor het gemeentelijk beleid, maar ook voor praktische zaken zoals het reduceren en hergebruiken van afval, het tegengaan van zwerfvuil op straat en aandacht voor een zo lang mogelijke gebruiksduur van een product (reparatie, hergebruik, tweedehands), om zo min mogelijk grondstoffen te verbruiken.

6 TOELICHTING BIJ DE BELANGRIJKE KEUZES

In het vorige hoofdstuk hebben we de gemeentelijke ambities en richtinggevende hoofdkeuzes voor de (verre) toekomst van de gemeente Mook en Middelaar benoemd. In dit hoofdstuk geven we bij de belangrijke keuzes een nadere toelichting bij de afwegingen die hierbij zijn gemaakt.

De hoofdkeuzes die in deze omgevingsvisie worden voorgesteld, sluiten over het algemeen aan bij de beleidsdoelen van de gemeente. Veel van de adviezen en kernboodschappen die vanuit de participatie zijn meegegeven, sluiten daar ook bij aan. Door inwoners, ondernemers en stakeholders zijn echter ook wensen naar voren gebracht die (nog) niet (helemaal) aansluiten bij het huidige of voorgenomen beleid van de gemeente. Soms is daarvoor ook nog geen beleid vastgesteld, of is het nieuwe beleid nog in ontwikkeling. Dat vraagt dan om een integrale afweging. In dit hoofdstuk vatten we voor de thema's waarvoor nog belangrijke keuzes moeten worden gemaakt samen hoe er vanuit de participatie over het betreffende thema wordt gedacht.

De keuzes die hierna (per thema) worden beschreven, gaan over complexe ruimtelijke vraagstukken binnen de gemeente. Over die vraagstukken hebben we actief geparticipeerd met de omgeving. We hielden een online inwonersconsultatie en voerden (verdiepende) gesprekken met inwoners, ondernemers en stakeholders. In totaal hebben meer dan 700 mensen input geleverd. Dat kon door het invullen van een online vragenlijst (totaal 587 invullers) of door deelname aan de fysieke en/of online participatiebijeenkomsten en gesprekken, die in maart, april en juli 2024 zijn georganiseerd.

We vatten per thema de belangrijkste uitkomsten vanuit de participatie samen. Meer gedetailleerde informatie over de participatie is terug te vinden in het beeldverslag van de participatie (bijlage 3) en het onderzoeksrapport van de inwonersconsultatie (bijlage 4). De participatie met de omgeving heeft niet over alle thema's van de fysieke leefomgeving plaatsgevonden. Voor een aantal beleidsthema's volstaat het huidige beleid of is recentelijk beleid vastgesteld. Hierover zijn we niet (nogmaals) in gesprek gegaan.

Landschap en natuur

De geformuleerde ambitie en bijbehorende hoofdkeuzes voor het thema 'landschap en natuur' sluiten aan bij de uitkomsten van de participatie. Uit

de gevoerde gesprekken en de online vragenlijst komt naar voren dat het landschap en de natuurwaarden in de gemeente breed worden gewaardeerd. De Mookerheide (94%), Mookerschans (88%), Sint-Jansberg (87%) en Heumense Schans (84%) worden in de vragenlijst in groten getale genoemd als waardevolle natuurgebieden. Het Maasheggengebied (70%) en Maasdal (67%) scoren weliswaar iets lager, maar zijn nog altijd in trek bij veel inwoners van onze gemeente. Invullers van de vragenlijst vinden de gebieden mooi, waarderen de rust en genieten van de ruimte om er te wandelen. Meer ruimte voor biodiversiteit en natuurbehoud (57%) wordt het vaakst genoemd als belangrijk verbeterpunt, gevolgd door meer rust (37%) en meer wandelroutes (20%). Het beeld dat uit de online vragenlijst naar voren komt, sluit aan bij de gevoerde gesprekken met inwoners, ondernemers en stakeholders. Ook daar werden natuur, rust en landschap vooral genoemd als de belangrijkste kernwaarden van de gemeente Mook en Middelaar.

Recreatie en toerisme

Veel participanten en invullers van de vragenlijst vinden het vooral belangrijk dat het ontwikkelen van nieuwe recreatiemogelijkheden in de gemeente niet ten koste gaat van de natuur (71%) en dat het geen overlast veroorzaakt (59%). Een kleine meerderheid is van mening dat er wel 'iets te doen moet zijn' in de gemeente (51%). Zij willen dan vooral meer horeca (48%), maar ook recreatief winkelen (30%), kindvoorzieningen (27%) en wandelen en fietsen (26%) worden genoemd. Waar dat moet plaatsvinden leidt tot verdeeldheid: 44% van de invullers vindt dat toerisme geconcentreerd zou moeten worden op een beperkt aantal plekken tegenover 37% die vindt dat het verspreid kan plaatsvinden in de gemeente. Bijna een kwart van de invullers vindt echter dat er al genoeg recreatiemogelijkheden zijn in de gemeente (23%). Uit de verdiepende gesprekken komt naar voren dat inwoners zich vooral zorgen maken over grootschalige ontwikkelingen en uitbreidingen van het recreatieve en toeristische aanbod die het kwetsbare evenwicht tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen in de gemeente kunnen verstoren.

Om de balans te bewaken, stellen we voor om recreatie en toerisme te concentreren in een zone met hogere dynamiek bij de Mookerplas. Daarbij hebben we zowel oog voor de commerciële belangen van de recreatieondernemers in de toeristische sector, als voor maatschappelijke belangen en publieke toegankelijkheid van de recreatiegebieden. In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie (gemeente Mook en Middelaar, 2013) is de zone met hogere dynamiek aangeduid op de 'dynamiekkaart'. Daarin is de zone aangegeven als een aaneengesloten recreatieve hoofdstructuur langs de N271 die is gelegen rondom de Maas en Mookerplas, inclusief de kernen Mook en Molenhoek.

We hebben er in de omgevingsvisie voor gekozen om deze zone met hogere dynamiek opnieuw te begrenzen. **We concentreren intensieve vormen van recreatie en toerisme daarbij rond het hart van Plasmolen en het recreatiegebied Mookerplas.**

Kunst, cultuur en erfgoed*

Voor het thema 'kunst, cultuur en erfgoed' zetten we vooral in op verbetering van de zichtbaarheid. Deze ambitie sluit aan bij de uitkomsten van de online vragenlijst: de helft van alle invullers (50%) vindt dat de rijke geschiedenis van de gemeente onvoldoende zichtbaar is. Op de vraag hoe de zichtbaarheid kan worden verbeterd, antwoorden zij in meerderheid: door fiets- en wandelroutes langs bijzondere historische plekken te laten lopen (69%), door het plaatsen van informatieborden (65%) of door de organisatie van culturele festiviteiten (56%). Ook in de verdiepende gesprekken met stakeholders en inwoners kwam naar voren dat de rijke geschiedenis van de gemeente beter onder de aandacht kan worden gebracht en beleefbaar moet worden gemaakt. Daarnaast werd vanuit de participatie meer aandacht gevraagd voor de huidige kunstenaars uit onze gemeente.

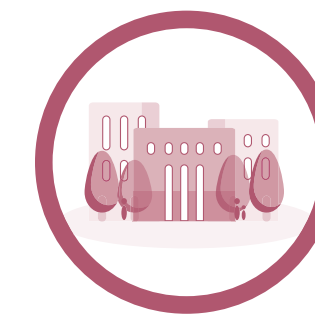

Wonen en volkshuisvesting

De ambities en hoofdkeuzes op het gebied van 'wonen en volkshuisvesting' sluiten aan bij het regionale woonbeleid zoals dat in de Woondeal 2.0 van de Regio Arnhem-Nijmegen en de Woondeal Limburg is vastgelegd. We zijn gestart met de actualisatie van het gemeentelijke woonbeleid door het opstellen van

* Deze passage is onder voorbehoud van het vaststellen van het nieuwe kunst, cultuur en erfgoedbeleid door de raad.

een nieuwe woon(zorg)visie voor de gemeente Mook en Middelaar. De keuze voor inbreiding in de kernen en kleinschalig bouwen aan de randen van de kern sluiten aan bij de uitkomsten van de participatie. Bijna de helft van alle invullers (49%) vindt dat nieuwe woningen gebouwd moeten worden in de bestaande dorpen of kernen, tegenover een derde (33%) die vindt dat de nieuwe woningen gebouwd moeten worden aan de randen van de kernen. Dat het accent in de woningbouwopgave vooral moet worden gelegd bij de nieuwbouw van woningen voor starters (81%) en ouderen (69%) wordt ondersteund vanuit de participatie en kwam ook uit de gesprekken naar voren.

Werken en economie

De geformuleerde ambitie voor het thema 'werken en economie' richt zich op werkgelegenheid die past bij het karakter van onze gemeente. Vanuit de participatie is er over het algemeen een eenduidig beeld over welke economische activiteiten als 'passend' worden gezien bij Mook en Middelaar: kleinschalige bedrijvigheid, met name in de sectoren toerisme, horeca, dienstverlening en zorg, die weinig overlast veroorzaakt en daardoor kan worden gemengd met wonen. Overige bedrijvigheid dient vooral te worden geconcentreerd op de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld. Daarnaast wordt ook de opvatting dat 'zwarte industrie' niet past bij onze gemeente breed gedeeld.

Dat beeld komt zowel vanuit de online vragenlijst als uit de gevoerde gesprekken met stakeholders, inwoners en ondernemers overwegend naar voren. Er is echter verschil van mening over wat dat betekent voor de huidige (zwarte) industrie in onze gemeente.

Een deel van de participanten vindt dat bestaande bedrijven in de hogere milieucategorieën actief moeten worden uitgeplaatst buiten de gemeente. Anderen vinden dat er in elk geval geen nieuwe overlast veroorzakende bedrijfsvestigingen bij mogen komen, of dat de uitbreidingsmogelijkheden van de huidige bedrijven moeten worden ingeperkt.

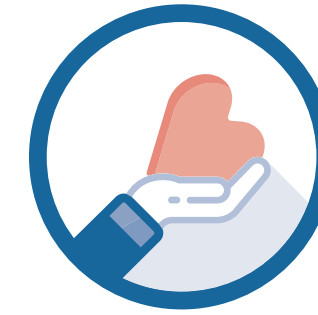
Mobiliteit

Het thema 'mobiliteit' vormde geen gespreksonderwerp tijdens de participatie. De hiervoor geformuleerde ambities sluiten aan bij het gemeentelijk en regionaal mobiliteitsbeleid. We richten ons daarbij vooral op maatregelen voor een aantal aandachtsggebieden, die bijdragen aan verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in onze gemeente.

Samenleving en maatschappij

De inwoners van Mook en Middelaar vinden over het algemeen dat er voldoende basisvoorzieningen zijn in de gemeente. Bij een deel van de invullers van de vragenlijst (40%) is wel behoefte aan meer ontmoetingsplekken. Daarbij worden met name bankjes in de openbare ruimte (37%) en wandelpaden (35%) genoemd. Dat beeld komt ook naar voren vanuit de gevoerde gesprekken. Men is van mening dat verbinding nodig is tussen de inwoners in de gemeente. Wij sluiten ons hierbij aan en onderhouden laagdrempelige, toegankelijke en veilige ontmoetingsplekken voor jong en oud. Een deel van de invullers is bezorgd over de betaalbaarheid van de voorzieningen en verenigingen in de gemeente. Mede om die reden is ondersteuning van de verenigingen belangrijk voor veel invullers (78%).

Leefbaarheid en gezondheid

De groene leefomgeving in Mook en Middelaar is belangrijk voor veel inwoners en bezoekers van onze gemeente. Een meerderheid van de invullers van de vragenlijst vindt natuur (75%), dichtbij huis (62%), ruimte (54%) en rust (51%) belangrijke ingrediënten voor het thema 'gezondheid'. In de gevoerde gesprekken met inwoners en stakeholders wordt vooral aandacht gevraagd voor goede en veilige fiets- en wandelverbindingen. Als gemeente sluiten we ons daarbij aan en richten we de fysieke leefomgeving zo in dat een bijdrage wordt geleverd aan een gezonde leefstijl van onze inwoners. Daarbij richten we ons vooral op sport en beweging in de gezonde buitenlucht.

Duurzaamheid

We formuleren in de omgevingsvisie geen nieuw beleid op het gebied van duurzaamheid. Parallel aan het omgevingsvisie-traject wordt gewerkt aan nieuw duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Keuzes die daarbij worden gemaakt, zullen worden doorgevoerd in het betreffende thema duurzaamheid in deze omgevingsvisie.

Milieu, water en bodem

De thema's milieu, water en bodem vormden geen gespreksonderwerp tijdens de participatie. De hiervoor geformuleerde ambities sluiten aan bij het gemeentelijk, regionaal, provinciaal en landelijk ruimtelijk beleid op het gebied van milieu, water en bodem.

Voorverkenning integrale gebiedsontwikkeling Maasdal

In het Maasdal ligt een zoekgebied waarvoor een voorverkenning is gestart voor een integrale gebiedsontwikkeling. In deze voorverkenning worden de (on)mogelijkheden, kansen en bedreigingen van een integrale gebiedsontwikkeling globaal verkend. Het doel is om inzicht te krijgen of een mogelijke ontwikkeling voorstelbaar en wenselijk is, voordat er verdere onderzoeken en planvorming plaatsvindt.

Het zoekgebied van de voorverkenning voor de integrale gebiedsontwikkeling aan de Maas loopt grofweg van de haven in Mook tot aan de Veerstraat in Middelaar. Met dit zoekgebied trachten we de recreatiedruk op de stuwwal (o.a. Sint-Jansberg) te verlagen en tegelijkertijd het Maasheggengebied te versterken. Dit vraagt om een integrale aanpak. De ruimtelijke opgaven, ambities en keuzes op het gebied van natuur en landschap, water en duurzaamheid, die in deze omgevingsvisie zijn verwoord, vormen daarbij belangrijke aandachtspunten vanuit de gemeente.

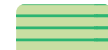
7 INTEGRAAL TOEKOMSTBEELD MOOK EN MIDDELAAR

Hiernaast is het indicatieve toekomstbeeld voor Mook en Middelaar anno 2030, met een doorkijk naar 2040, vastgelegd op een visiekaart met een heldere legenda. Met dit integrale toekomstbeeld brengen we de belangrijkste ruimtelijke kansen, opgaven, ambities en hoofdkeuzes voor de hele gemeente in kaart.

LEGENDA

- natuurgebied

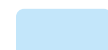
 Natura2000-gebied

 Maasdalen en Maasheggengebied

 buitengebied

 hoofdgroenstructuur

 laanstructuur

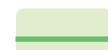
 Maas en Mookerplas

 Molenbeek met beekdal

 dijk langs de Maas

 zone met hogere dynamiek

 MaasWaalpad en landelijke fietsroutes

 wandelrouten netwerk

 bestaand bebouwd gebied (wonen en werken)

 zoekgebied voor dorpsuitbreiding

 bedrijventerrein Korendal en Hoeveveld
- 1 Ringbaan/Heumensebaan

 2 Groesbeekseweg

 3 verbinding Plasmolen-Middelaar

 station Mook-Molenhoek (met hub-/TOP-functie)

 (maatschappelijke) centrumvoorzieningen

 scholen

 sportverenigingen

 horeca

 kunstenaars kolonie

 verduurzaming kernen en buitengebied

 vergroenen van de kernen

 ommetjes vanuit de kernen

8 OP WEG NAAR UITVOERING

In dit afsluitende hoofdstuk benoemen we de stappen die in de komende periode gezet dienen te worden op weg naar uitvoering van de omgevingsvisie.

8.1 Drie sporen

De omgevingsvisie vormt na vaststelling het integrale afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Daarmee kan in de komende jaren invulling worden gegeven aan de realisatie van de gemeentelijke ambities die in de omgevingsvisie zijn vastgelegd. Op weg naar de uitvoering van de omgevingsvisie kunnen in principe drie sporen worden gevolgd:

1. via de doorwerking in nieuw beleid (spoor 1);
2. door de realisatie van concrete ruimtelijke opgaven of projecten (spoor 2);
3. door lokale initiatieven van inwoners, verenigingen en marktpartijen (spoor 3).

Spoor 1: doorwerking in nieuw beleid

De omgevingsvisie vormt het (integrale) beleidskader voor het onderliggende (sectorale) beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving in de gemeente Mook en Middelaar. De samenhangende ambities en hoofdkeuzes die in deze omgevingsvisie zijn geformuleerd, werken de komende jaren door in de nog op te stellen omgevingsprogramma's (of nieuw sectoraal beleid), in het omgevingsplan en uiteindelijk in de verlening van een omgevingsvergunning voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer er nieuw sectoraal beleid wordt opgesteld, wordt dit getoetst aan de uitgangspunten van de omgevingsvisie.

Als daar aanleiding toe bestaat, zal de omgevingsvisie worden verrijkt of aangevuld. Na een bepaalde periode zal de omgevingsvisie dus ook zelf moeten worden geactualiseerd of herijkt. Bijvoorbeeld omdat er dan andere accenten worden gelegd of nieuwe beleidsinzichten zijn. De snelheid waarmee deze beleidscyclus draait, ligt van te voren niet vast en is ook afhankelijk van andere beleidstrajecten binnen de gemeente. We gaan er op dit moment vanuit dat de eerstkomende jaren geen herziening nodig zal zijn van de omgevingsvisie.

Een aantal gemeentelijke beleidstrajecten zijn al opgestart en lopen min of meer parallel aan de totstandkoming van deze omgevingsvisie. Zo wordt er op dit moment gewerkt aan nieuw duurzaamheidsbeleid en een kunst- en erfgoedvisie. Deze beleidsdocumenten worden naar verwachting begin 2025 vastgesteld. In 2024 is gestart met het opstellen van een nieuwe woon(zorg)visie. Vaststelling van dat nieuwe woonbeleid is voorzien voor eind 2025 (of begin 2026). Voor ander ruimtelijk beleid van de gemeente geldt dat het recent is vastgesteld, nog actueel is of eventueel later zal worden herzien.

In lijn met de Omgevingswet hechten we bij de doorwerking van de omgevingsvisie in de onderliggende beleidstrajecten belang aan een integrale en participatieve aanpak. Daarom is ten eerste verdergaande samenwerking nodig tussen het ruimtelijke en sociale domein van de gemeente. Daarnaast stemmen we ons omgevingsbeleid zorgvuldig af met onze buurgemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en andere betrokken overheden, zoals Rijkswaterstaat, provincie Limburg en het waterschap. En we betrekken uiteraard ook dan weer onze inwoners, ondernemers en stakeholders.

Mogelijke rollen van de gemeente

- **Uitvoerend:** De gemeente is de uitvoerende partij, want er is geen (geschikt) alternatief en er is een dringende noodzaak of sprake van een wettelijke verplichting.
- **Opdrachtgever:** De gemeente heeft een duidelijke verantwoordelijkheid en wil invloed hebben en voorwaarden stellen en heeft zo grip op de inhoud (het 'wat'). Derden gaan binnen deze voorwaarden over de wijze van uitvoering (het 'hoe').
- **Regisseur:** De gemeente bepaalt welke ambitie zij heeft en welke grenzen hier aan zitten (beleidskaders). Andere partijen voeren het proces ('het hoe') en bepalen de inhoud ('het wat'). De gemeente beoordeelt of het spel binnen de kaders gespeeld wordt en past wanneer nodig kaders aan.
- **Co-producent:** De gemeente heeft de wens dat bepaald beleid of een activiteit van de grond komt en de realisatie daarvan doet ze vanuit een gelijkgestelde positie in samenwerking met andere partijen. Deze gelijkgestelde positie moet door alle partijen geaccepteerd en geborgd worden. Het initiatief kan van buiten komen of van binnenuit.
- **Supporter:** Anderen bepalen doelen en context. De gemeente is supporter en beweegt mee omdat zij het belang ziet van het maatschappelijk effect of hierop wordt aangesproken. Er zijn geen tegenstrijdigheden met wettelijke of gemeentelijke kaders. De inzet van de gemeente mag niet leiden tot een langdurige afhankelijkheidsrelatie.
- **Toeschouwer:** De gemeente heeft geen verantwoordelijkheid voor het onderwerp. De gemeente zet dus geen middelen in, bepaalt geen resultaten en voert geen invloed uit op andere partijen. Dit kan alleen als het zo geaccepteerd wordt door de omgeving.

Spoor 2: realisatie van ruimtelijke opgaven en projecten

Als gemeente kunnen we door de realisatie van projecten concreet uitvoering geven aan ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Voor een deel kan de gemeente die ruimtelijke projecten of maatregelen zelf uitvoeren. Voor een deel zoeken we daarbij ook samenwerking met en tussen burgers, belangengroepen en marktpartijen. Daarmee zetten we de coöperatieve en participatieve werkwijze die we bij het opstellen van de omgevingsvisie hebben gehanteerd dus door.

Vanwege het maatschappelijk belang zal de gemeente betrokken zijn bij het realiseren van projecten die bijdragen aan de realisatie van de omgevingsvisie. Bij de uitwerking en/of uitvoering van die projecten kan de gemeente verschillende rollen vervullen. Dat is afhankelijk van het soort project. In de meest actieve rol is de gemeente zelf initiatiefnemer én uitvoerder. In de minst actieve rol is de gemeente vooral een toeschouwer die toetst of een initiatief voldoet aan de eisen en regels. Daar tussenin zitten nog andere mogelijke rollen zoals opdrachtgever, regisseur, co-producent of supporter. De gemeente maakt per project of initiatief de afweging welke rol het meest geschikt is. Daarbij speelt mee dat gezocht wordt naar een zo breed mogelijk draagvlak bij de uitvoering van projecten. De achterliggende gedachte is dat initiatieven die breed worden gedragen ook een grotere kans van slagen hebben.

Spoor 3: lokale initiatieven van inwoners, verenigingen en marktpartijen

De uitvoering van de omgevingsvisie vraagt om gemeentelijke inzet, maar kan ook aansluiten bij lokale initiatieven van inwoners en verenigingen in de gemeente, of van marktpartijen. Inwoners van gemeenten nemen steeds meer zelf initiatief in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken in hun eigen omgeving.

Dit vraagt een veranderende rol van de overheid. In dat kader stimuleren we inwoners, maatschappelijke organisaties en verenigingen om voorstellen te doen. Hierbij past ook het faciliteren van initiatieven van inwoners.

Als gemeente creëren we bewustzijn bij inwoners en bedrijven van hun eigen rol bij de uitvoering van de omgevingsvisie, leidend tot eigen initiatief. Veel invullers van de online vragenlijst gaven aan zeer genegen te zijn om een actieve rol te spelen bij het verbeteren van de gemeente. Ook blijven zij graag actief meedenken en input leveren bij de verdere uitwerking en uitvoering van de omgevingsvisie. Zij denken daarbij bijvoorbeeld aan onderwerpen als natuurbeschoud, verkeersveiligheid, energietransitie of de vergroening van de kernen.

Als gemeente willen we ervoor zorgen dat we optimaal gebruik maken van de in de gemeente aanwezige ideeën, kennis en kunde. Er zijn diverse initiatieven van inwoners, ondernemers of andere stakeholders die aansluiten bij de gemeentelijke ambities in deze omgevingsvisie. We willen die lokale betrokkenheid vanuit de samenleving graag benutten en stimuleren. Als gemeente kunnen we dat op verschillende manieren doen. Dat kan bijvoorbeeld als coördinator, subsidieverstrekker of als uitvoerende partij. Het is belangrijk om met de betrokken partijen duidelijk te bespreken en te communiceren welke rol(len) de gemeente kan vervullen binnen het betreffende initiatief. Bij de uitvoering van de omgevingsvisie geven we daar graag verder invulling aan.

8.2 Vervolgstappen

In de fase na de vaststelling van de omgevingsvisie geven we nader invulling aan de uitvoering van de visie. We geven dan aan op welke manier de geformuleerde ambities en hoofdkeuzes concreet gerealiseerd kunnen worden. Daarbij kunnen de volgende stappen worden gezet.

Gebiedsgerichte uitwerkingen

Na vaststelling van de omgevingsvisie kunnen gebiedsgerichte uitwerkingen worden gemaakt. Hiermee kan de koers per deelgebied nader worden uitgewerkt en vertaald naar concrete acties voor het betreffende gebied. Er kunnen bijvoorbeeld gebiedsuitwerkingen worden gemaakt voor de dorpen (Mook, Molenhoek, Middelaar en Plasmolen), de buurtschappen (De Bisselt, Heikant, Riethorst en Katerbosch), de bedrijventerreinen (Korendal en Hoeveveld) of voor (delen van) het buitengebied.

Sleutelprojecten

Als gemeente benoemen wij alvast enkele 'sleutelprojecten' die bijdragen aan de realisatie van de omgevingsvisie. De projectenlijst op pagina 33 vormt een eerste aanzet en kan in de periode na vaststelling van de omgevingsvisie verder worden aangevuld en uitgewerkt. Daarbij betrekken we dan ook weer de omgeving.

Haalbaarheid en risico's

Bij de verdere uitwerking van de sleutelprojecten dient meer inzicht te worden gegeven in de haalbaarheid, betaalbaarheid en de risico's van de voorgestelde ruimtelijke (beleids)opgaven. We kijken bij die uitwerkingen naar de financiële haalbaarheid en de wijze waarop we het kostenverhaal willen organiseren. En we kijken dan ook naar de benodigde capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie en het aanwezige draagvlak in de omgeving. Daarmee kan verder worden gewerkt aan realistische plannen met draagvlak en uitvoeringskracht.

Kostenverhaal

De Omgevingswet biedt ruimte voor het ontwikkelen van activiteiten in de fysieke leefomgeving. Denk daarbij aan een woning, een woonwijk, een bedrijfspand of een bedrijventerrein. Voor de ontwikkeling van gebouwen of gebieden moet de overheid vaak kosten maken, bijvoorbeeld voor de aanleg van openbare voorzieningen of de

inrichting van de openbare ruimte. Die kosten moeten volgens de Omgevingswet - naar evenredigheid - worden verhaald op private partijen die profiteren van investeringen die door de overheid worden gedaan.

Voorkeur voor het afsluiten van overeenkomsten

Er zijn binnen de Omgevingswet twee manieren om kosten te verhalen op een ontwikkelende partij:

- Privaatrechtelijk: door een overeenkomst af te sluiten met een initiatiefnemer. In die overeenkomst wordt de bijdrage vastgesteld en kunnen afspraken op maat worden gemaakt. Deze methode heeft de voorkeur.
- Publiekrechtelijk: is het niet mogelijk om een overeenkomst af te sluiten dan wordt publiekrechtelijk kostenverhaal toegepast. Bij publiekrechtelijk kostenverhaal neemt de gemeente regels over het kostenverhaal op in een omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een projectbesluit.

Ook de gemeente Mook en Middelaar heeft een voorkeur voor het afsluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten.

Publiekrechtelijk kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling

Er zijn op hoofdlijnen twee manieren van gebiedsontwikkeling te onderscheiden:

- Integrale gebiedsontwikkeling met een vast eindbeeld en een vaste planning van de ontwikkeling.
- Organische gebiedsontwikkeling, waarbij een vaste tijdsplanning en een vast eindbeeld ontbreken.

Kostenverhaal voor integrale gebiedsontwikkeling is mogelijk bij een omgevingsplan, omgevingsvergunning of een projectbesluit. Kostenverhaal bij organische gebiedsontwikkeling kan alleen via het omgevingsplan plaatsvinden.

Afzonderlijke Nota Kostenverhaal

Omdat toekomstige projecten en kosten onvoorspelbaar zijn, kiest de gemeente Mook en Middelaar voor een gefaseerde aanpak:

- Onderbouwing: de omgevingsvisie vormt de basis door gemeentelijke ambities en projecten te beschrijven.
- Berekening: projecten uit de omgevingsvisie worden in een Nota Kostenverhaal vastgelegd en periodiek bijgewerkt.
- Toepassing: het kostenverhaal wordt toegepast bij concrete gebiedsontwikkelingen.

Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM)

Naast regulier kostenverhaal kan een gemeente soms een extra financiële bijdrage in rekening brengen. Dat mag alleen als die bijdrage geregeld is in het omgevingsplan. Het moet gaan om een bijdrage aan ontwikkelingen die gericht zijn op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en die niet onder kostenverhaal vallen.

Voor kleinschalige ontwikkelingen in het buitengebied is het toevoegen van ruimtelijke kwaliteit vereist. Dit moet bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het buitengebied en wordt getoetst door een regionale kwaliteitscommissie. Bij aantoonbare kwaliteitsverbetering is een bijdrage mogelijk vanuit het Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM). De bijdragen vanuit het LKM worden ook gezien als een vorm van kostenverhaal.

Mer-procedure

De omgevingsvisie is een Omgevingswet-instrument en kan in aanmerking komen voor een milieueffectrapportage (mer). Er moet daarom eerst worden bepaald of de Omgevingsvisie Mook en Middelaar mer-plichtig is of dat kan worden volstaan met een mer-beoordeling.

> PROJECTENLIJST (EERSTE AANZET VOOR EEN PRIORITERING VAN UITVOERINGSPROJECTEN)

SLEUTELPROJECT	OPGAVE	BETROKKEN PARTIJEN	ROL VAN DE GEMEENTE
SPOOR 1: DOORWERKING IN NIEUW BELEID			
Samen sterk voor duurzaamMM	Opstellen van duurzaamheidsbeleid in brede zin	Gemeente, stakeholders, inwoners en ondernemers	Uitvoerend (reeds uitgevoerd)
Kunst- en erfgoedvisie	Opstellen van kunst- en erfgoedvisie, inclusief kerkervisie en monumenteninventarisatie	Gemeente en stakeholders	Uitvoerend (reeds uitgevoerd)
Woon(zorg)visie	Opstellen van nieuw woon(zorg)beleid	Gemeente en stakeholders (o.a. woningcorporatie)	Uitvoerend
Structuurvisie Toerisme en Recreatie	Actualisatie van de Structuurvisie Toerisme en Recreatie uit 2013	Gemeente en stakeholders, inwoners en ondernemers	Uitvoerend
SPOOR 2: REALISATIE VAN RUIMTELIJKE OPGAVEN EN PROJECTEN			
Spoorzone Molenhoek	Verkenning TOP-/HUB-functie station	Gemeente en stakeholders	Regisseur
Beekdal Molenbeek Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg	Tegengaan wateroverlast, verbetering waterveiligheid en versterking ruimtelijke kwaliteit	Provincie Limburg, Waterschap Limburg, gemeente en stakeholders	Co-producent
Woningbouwontwikkeling Cuijksesteeg (Mook) en Fuikstraat-Dorpsstraat (Middelaar)	Verkenning naar de mogelijkheden voor woningbouw	Initiatiefnemers, gemeente en stakeholders	Regisseur

Voor de vaststelling van de omgevingsvisie is beoordeeld of het noodzakelijk is om een mer-procedure te doorlopen. Daarbij is bekeken of de omgevingsvisie onderdelen bevat die mogelijk aanleiding kunnen zijn voor een verplichte milieueffectrapportage. De beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor mer-plichtige of mer-beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de overall-conclusie dat de omgevingsvisie niet planmer-plichtig is.

8.3 Uitnodiging voor initiatieven

Met de hiervoor genoemde beleidsopgaven (spoor 1) en ruimtelijke opgaven en projecten (spoor 2) kunnen we als gemeente uitvoering geven aan ons beleid voor de fysieke leefomgeving. De projectenlijst vormt tevens een eerste aanzet voor een prioritering van uitvoeringsprojecten. Maar we kunnen en willen de uitvoering van de sleutelprojecten niet alleen oppakken. Deze omgevingsvisie is daarom tegelijkertijd een uitnodiging aan de samenleving: aan de stakeholders, inwoners en ondernemers uit onze gemeente. Die uitnodiging houdt in dat ook andere partijen dan de gemeente met lokale initiatieven kunnen komen (spoor 3). Dat betekent dat we als gemeente ook in de toekomst graag de samenwerking zoeken. Waarbij wij het als taak zien om de belangen van al onze inwoners te behartigen.

Omgevingsvisie als afwegingskader

Bij een nieuw initiatief zullen we als gemeente een afweging maken. Deze omgevingsvisie helpt ons bij het maken van die afweging. De hoofdvraag is of een initiatief bijdraagt aan de samenhangende ambities van de omgevingsvisie. Vervolgens moet een initiatief aansluiten bij de hoofdkeuzes uit de visie op hoofdlijnen.

Daarnaast toetsen we of andere belangen niet worden geschaad en of het initiatief voldoet aan wettelijke eisen op het gebied van milieu, veiligheid, natuur, bodem, water, etc. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan hebben we in beginsel een positieve grondhouding ten aanzien van het initiatief.

> AFWEGINGSKADER VOOR INITIATIEVEN

Ambities

Draagt een initiatief bij aan de ambities die in deze omgevingsvisie zijn beschreven.

Hoofdkeuzes

Sluit een initiatief aan op of versterkt het de richtinggevende hoofdkeuzes uit de omgevingsvisie?

Andere belangen

Schaadt een initiatief geen andere belangen (bijvoorbeeld binnen andere hoofdkeuzes)?

Wetten & regels

Voldoet een initiatief aan wettelijke eisen en regels, bijvoorbeeld op het gebied van milieu en veiligheid?

Als aan deze voorwaarden wordt voldaan, dan heeft de gemeente in beginsel een positieve grondhouding ten aanzien van een initiatief.

Begrippenlijst

In de omgevingsvisie voor Mook en Middelaar staan veel woorden en termen, die soms abstract zijn of verwijzen naar ingewikkelde beleidstaal. Het gebruik van vaktaal en jargon uit de wereld van de ruimtelijke ordening is niet altijd te voorkomen. Daarnaast zijn met de komst van de Omgevingswet ook weer nieuwe termen geïntroduceerd, die om uitleg vragen. Daarom hebben we een begrippenlijst opgesteld, waarin we de belangrijkste begrippen uitleggen.

Ambitie: een wensbeeld, of het streven naar een bepaald doel of eindbeeld in de (verre) toekomst.

Beleid: de richting en de middelen die door de gemeente (of een andere overheidsinstelling) worden ingezet om doelen te bereiken binnen een bepaalde periode.

Beekdal: een lager gelegen dal in een dekzandgebied waardoor een beek stroomt.

Biodiversiteit: soortenrijkdom, een verscheidenheid van het leven op aarde met verschillende soorten planten, dieren, schimmels en micro-organismen.

Circulair: hergebruik van producten en materialen als grondstof voor nieuwe producten, waardoor een gesloten kringloop ontstaat en er dus geen afval overblijft.

Duurzaam: letterlijk ‘geschikt om lang te duren’, oftewel: rekening houden met het feit dat energiebronnen, voedsel en grondstoffen niet oneindig voorhanden zijn, zodat we de aarde niet uitputten.

Erfgoed: nalatenschap uit het verleden, waarmee we leven in het heden en die we doorgeven aan toekomstige generaties, zodat zij er ook van kunnen leren, het kunnen bewonderen en ervan kunnen genieten.

Extensieve recreatie: vormen van recreatie en ontspanningsmogelijkheden met weinig dynamiek, waarbij weinig mensen aanwezig zijn en die daardoor weinig druk uitoefenen op de omgeving.

Fysieke leefomgeving: de wereld om ons heen, waarin wij als mensen wonen, werken, reizen en recreëren.

Gebiedsgericht: kijkend naar een specifiek gebied, zoals een buurt, een wijk of (een deel van) het buitengebied.

Gebiedsontwikkeling: ruimtelijke ontwikkeling van een afgebakend gebied in een proces, waarbij alle onderwerpen in samenhang worden bekeken.

Hoofdkeuze: belangrijke keuze die wordt gemaakt om een bepaald doel te bereiken of een ambitie te verwezenlijken.

Hub: een centraal gelegen plek in een netwerk (knooppunt) waar meerdere vormen van (openbaar) vervoer en (deel)mobiliteit samenkomen, met daarbij passende voorzieningen.

Inbreidingslocatie: het bouwen op een plek binnen de bestaande bebouwing op al bestaande, al dan niet braakliggende, percelen.

Integraal: alle onderwerpen worden in samenhang bekeken. In de omgevingsvisie betekent dat, dat niet alleen gekeken wordt naar ruimtelijke onderwerpen, maar ook naar sociale en economische onderwerpen.

Intensieve recreatie: vormen van recreatie en vrijetijdsbesteding, waarbij relatief veel mensen tegelijkertijd aanwezig zijn in een bepaald gebied, waardoor het naar verhouding druk en levendig is.

Klimaatadaptatie: de omgeving aanpassen en je voorbereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat.

Milieueffectrapportage (mer): een rapport dat de verwachte gevolgen voor het milieu van een ruimtelijk plan of project in beeld brengt.

Mobiliteit: het verplaatsen van personen of goederen in een bepaald gebied, waarbij verschillende verkeersmiddelen kunnen worden gebruikt.

Natuurnetwerk Nederland (NNN): met elkaar verbonden bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden in Nederland.

Natura2000: een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden met plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn.

Norm: een regel, waaraan je je geacht wordt te houden.

Omgevingsvisie: een integraal en samenhangend toekomstbeeld voor de fysieke leefomgeving met een vooruitblik naar de lange termijn.

Opgave: een ruimtelijk of maatschappelijk vraagstuk dat ingewikkeld is, waarbij verschillende invalshoeken mogelijk zijn of verschillende doelen tegelijk behaald moeten worden.

Participatie: de gesprekken met inwoners, ondernemers en organisaties over hoe Mook en Middelaar er in de toekomst uit moet zien.

Rivierdal: lager gelegen gebied waardoor een rivier stroomt, dat is ontstaan doordat de rivier het omringende landschap doorsnijdt.

Rivierduin: hoger gelegen gebied dat is ontstaan door opgewaaid zand dat door een rivier is afgezet.

Sectoraal: er wordt naar één onderwerp of thema gekeken, bijvoorbeeld naar ‘verkeer’, ‘milieu’, ‘wonen’ of ‘gezondheid’. Dit noemen we ook wel thematisch.

Stakeholders: partijen of organisaties die een bepaald belang hebben en als belanghebbenden invloed kunnen uitoefenen of beïnvloed kunnen worden.

Stuwwal: een heuvel in het landschap die is ontstaan doordat een gletsjer in de IJstijd de grond heeft opgeduwd.

TOP-functie: goed bereikbare en speciaal ingerichte plekken die gebruikt worden als toeristisch start- of overstappunt voor recreatieve routes.

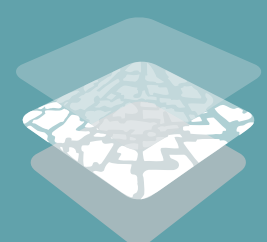
Transformatie: verandering van een gebied, waarbij bestaande functies worden vervangen door nieuwe functies.

Voorverkenning: een voorverkenning in het kader van een mogelijke gebiedsontwikkeling is een eerste, globale verkenning van de (on)mogelijkheden, kansen en bedreigingen binnen een bepaald gebied. Het doel is om inzicht te krijgen of een mogelijke ontwikkeling voorstelbaar en wenselijk is, voordat er verdere onderzoeken en planvorming plaatsvindt.

Voorzieningen: nabijheid van openbare, maatschappelijke of commerciële functies op een plek of in een gebouw, zoals bijvoorbeeld een gezondheidscentrum, winkels, scholen, etc.

Zoekgebied: een gebied waar mogelijkheden worden gezien voor de realisatie van een project, die eerst moeten worden onderzocht. Wanneer een gebied is opgenomen als zoekgebied, dan wil dat niet zeggen dat in dat gebied ook daadwerkelijk een project wordt gerealiseerd.

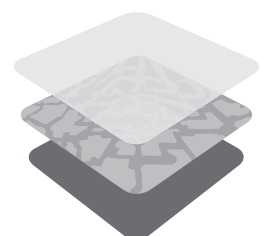
Zone hogere dynamiek: in deze zone zijn relatief grotere ontwikkelingsmogelijkheden voor de vestiging van nieuwe bedrijven en ontwikkelingsruimte voor bestaande bedrijven aanwezig, waarbij er sprake is van een hogere dynamiek ten aanzien van landschap en inrichting.

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE BIJLAGE VAN DE OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

INHOUDSOPGAVE

> INLEIDING

> BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

Blauwgroene hoofdstructuur

- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed

- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen

- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

Ruimtegebruik en functies

- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit

- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

Maatschappij en samenleving

- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

Milieu

- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

Duurzaamheid

- klimaat
- energie

> OVERZICHT GEÏNVENTARISEERD BELEID GEMEENTE, PROVINCIE EN REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

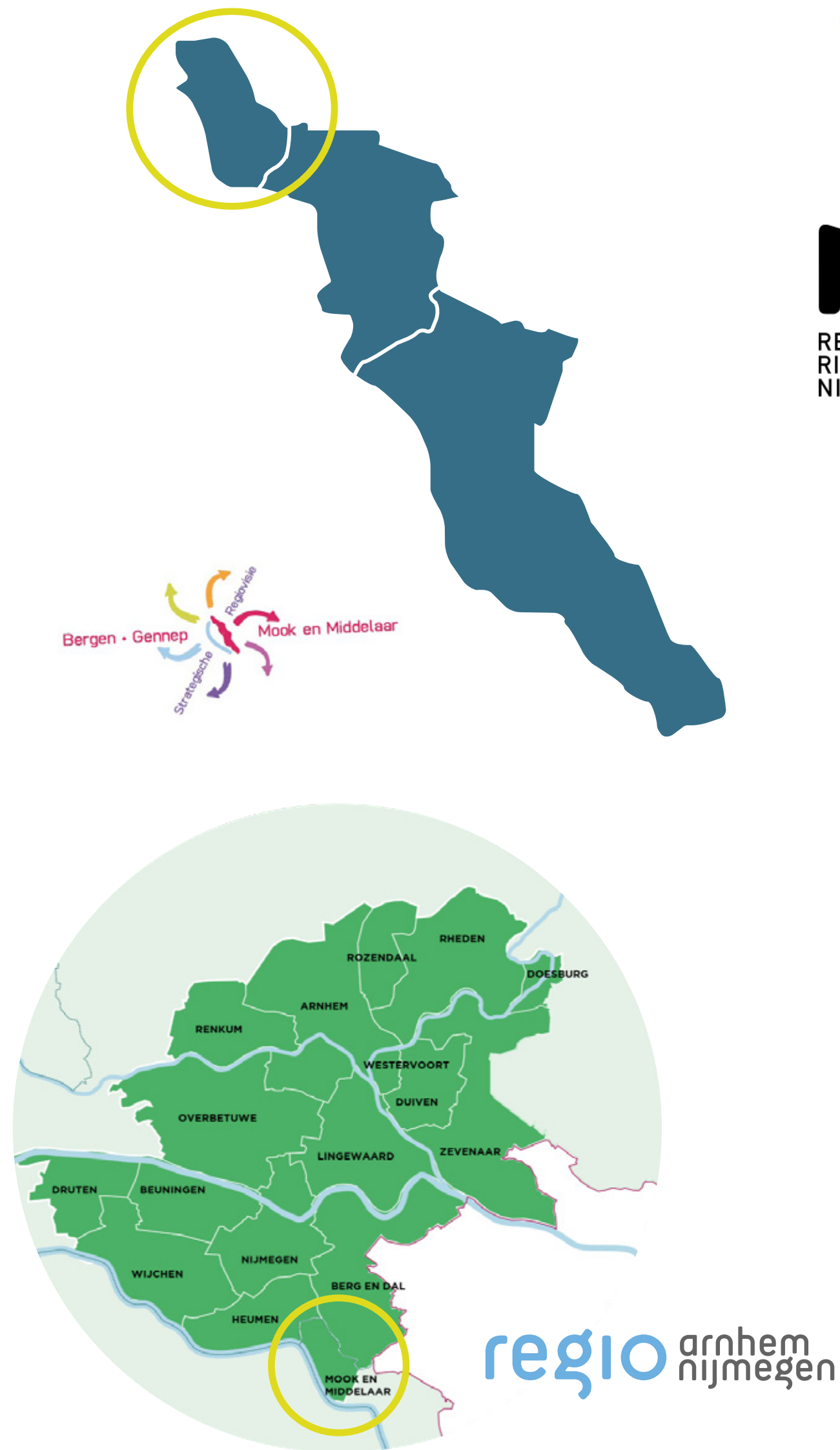
COLOFON

Dit document 'Een kenschets van de gemeente' is opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht in opdracht van de gemeente Mook en Middelaar. Het is een bijlage van de omgevingsvisie Mook en Middelaar. Het document bevat voor alle relevante beleidsvelden en thema's een beschrijving van de huidige situatie, op basis van een ruimtelijke analyse en inventarisatie van het bestaande beleid van de gemeente, provincie en regio.

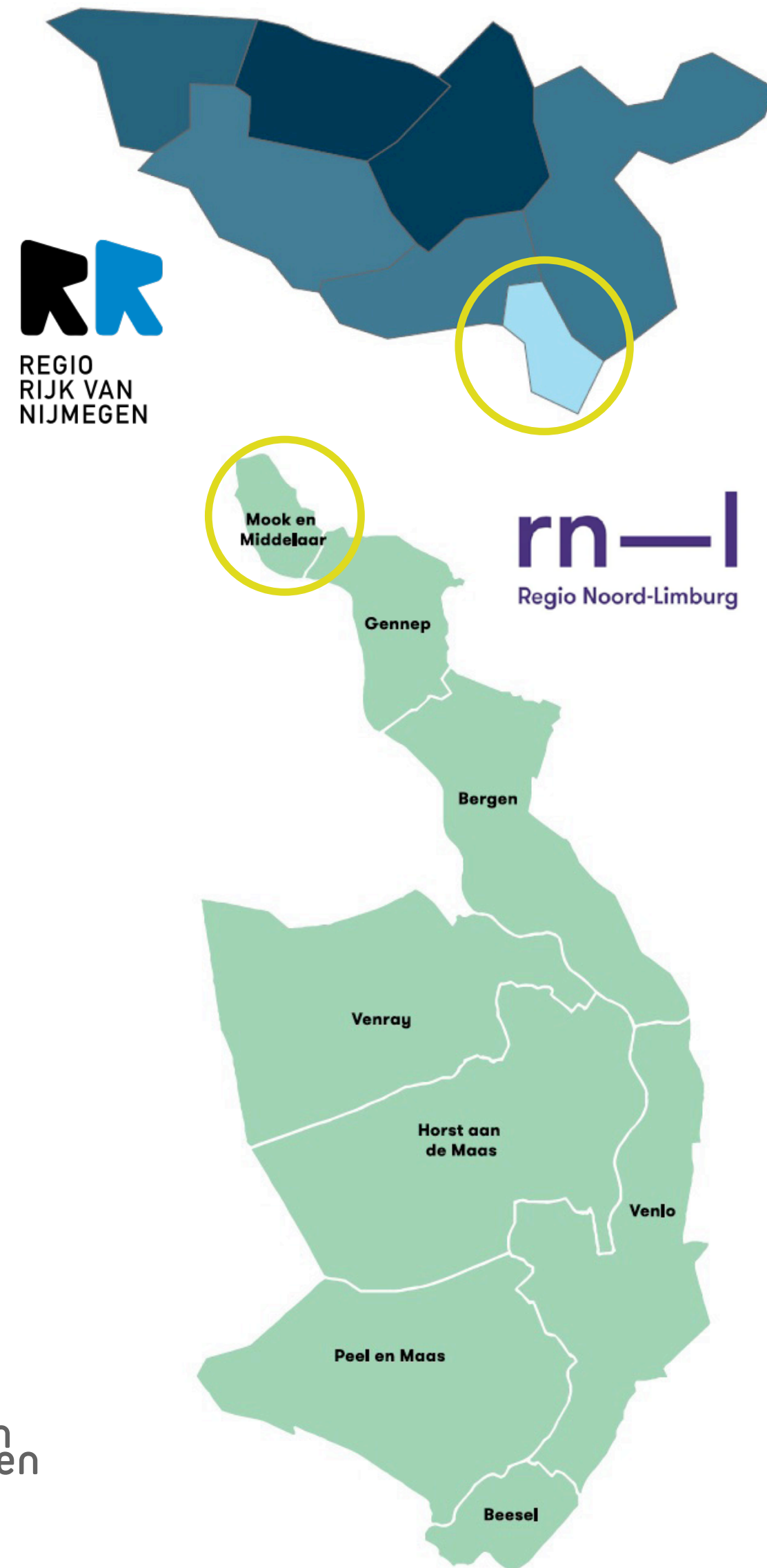
Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Utrecht, 5 februari 2025

> KAART 1: REGIONALE CONTEXT

INLEIDING

De gemeente Mook en Middelaar telt vier kernen (Molenhoek, Mook, Middelaar en Plas-molen) met in totaal ruim 8.000 inwoners. Daarmee is het één van de kleinste gemeenten in de regio. De gemeente vormt het meest noordelijk gelegen deel van de kop van Noord-Limburg, maar is ook georiënteerd op de regio Nijmegen.

De gemeente maakt door haar unieke ligging deel uit van meerdere regio's, zoals de Gezondste Regio Noord-Limburg (r-nl), de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, het Rijk van Nijmegen en - samen met de buurgemeenten Bergen en Gennep - de Regio Maasduinen.

Gezien haar geografische ligging (op de grens van drie provincies en meerdere regionale samenwerkingsverbanden) is regionale samenwerking op verschillende beleidsterreinen voor de gemeente van groot belang. Tegelijkertijd is het belangrijk om als kleine, zelfstandige gemeente een heldere eigen koers te varen. Daarom dienen de unieke groene gebiedskwaliteiten, de historische identiteit van Mook en Middelaar en de dorpse kwaliteiten centraal te staan in de omgevingsvisie.

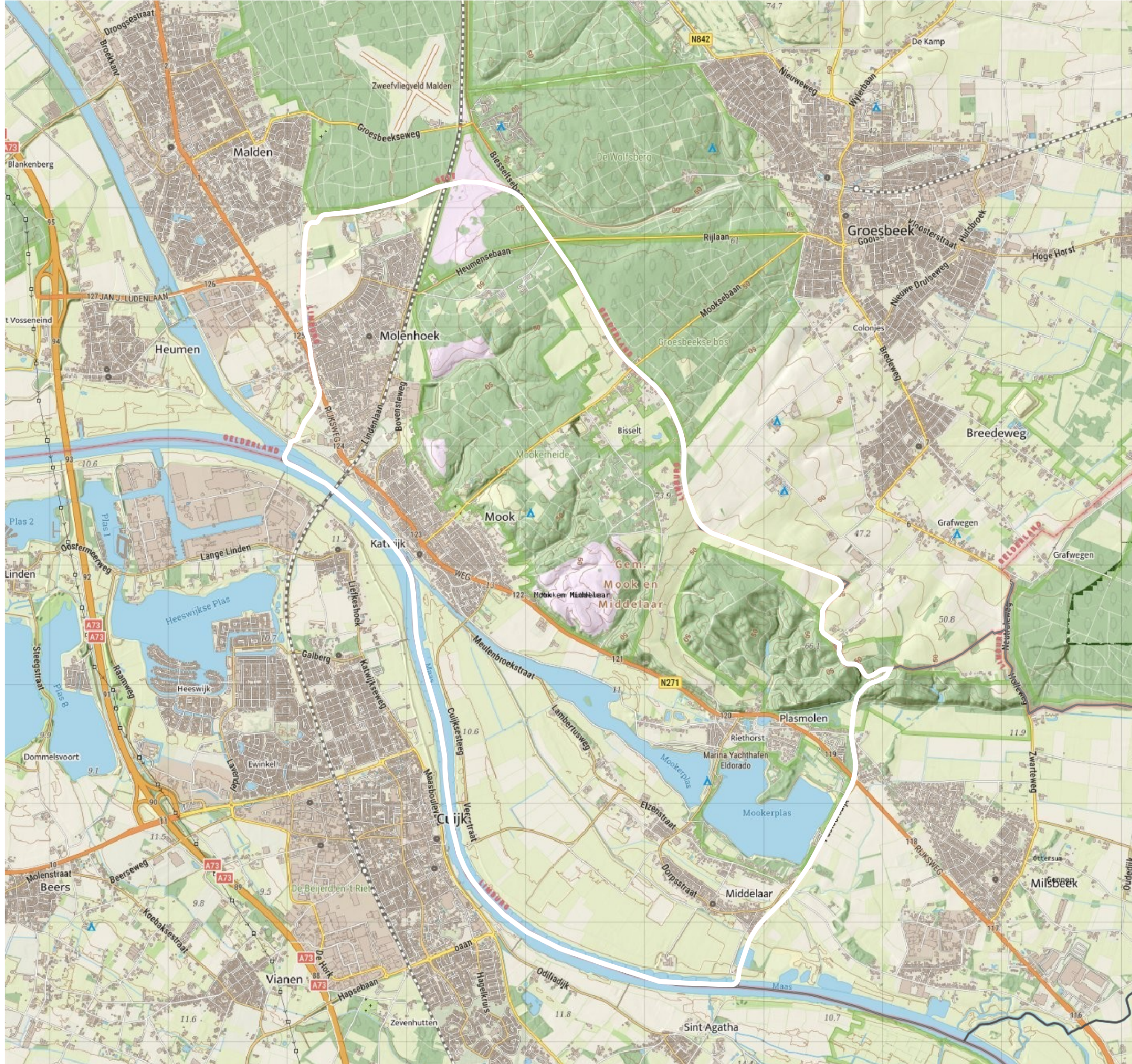
Stap 1: Beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse

De Omgevingsvisie Mook en Middelaar bevat het strategische en integrale beleid over de fysieke leefomgeving voor de hele gemeente en de lange termijn. In de eerste stap hebben wij gewerkt aan een beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse. Hiervoor zijn alle relevante beleidsdocumenten van de gemeente, provincie en regionale samenwerkingsverbanden verzameld, geïnventariseerd en geanalyseerd.

Op basis van de geïnventariseerde beleidsdocumenten van gemeente en regio brengen we allereerst de gebiedskwaliteiten van de gemeente in kaart. We beschrijven daarbij op hoofdlijnen wat de belangrijkste karakteristieken zijn van het buitengebied en van de verschillende kernen in de gemeente. Zo ontstaat een goed beeld van de huidige opbouw van de gemeente en de kernen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen.

In dit werkdocument zijn de resultaten van de uitgevoerde ruimtelijke analyse van de gemeente Mook en Middelaar vastgelegd. We stellen ook een digitaal kaartbestand samen met alle voor de omgevingsvisie relevante kaartlagen.

BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

> KAART 2: TOPOGRAFIE GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

De omgevingsvisie zorgt voor samenhang in het (ruimtelijk) beleid van de gemeente Mook en Middelaar. Het huidige beleid van de gemeente is verspreid vastgelegd over verschillende beleidsplannen en visies. In de bijlage is een overzicht opgenomen van alle (sectorale) beleidsdocumenten van de gemeente Mook en Middelaar, evenals de relevante ruimtelijke visies, verkenningen en onderzoeken van de provincie en regio. Op basis van deze beleidsdocumenten geven we in dit werkdocument een kenschets van de huidige situatie van de hele gemeente.

Beleidsvelden en thema's

Als fundament voor de omgevingsvisie beschrijven we beknopt de huidige situatie van de gemeente. Hierbij komen alle voor de omgevingsvisie relevante beleidsvelden en thema's aan bod. De volgende onderwerpen worden achtereenvolgens in woord en beeld beschreven:

Blauwgroene hoofdstructuur

- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed

- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen

- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

Ruimtegebruik en functies

- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit

- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

Maatschappij en samenleving

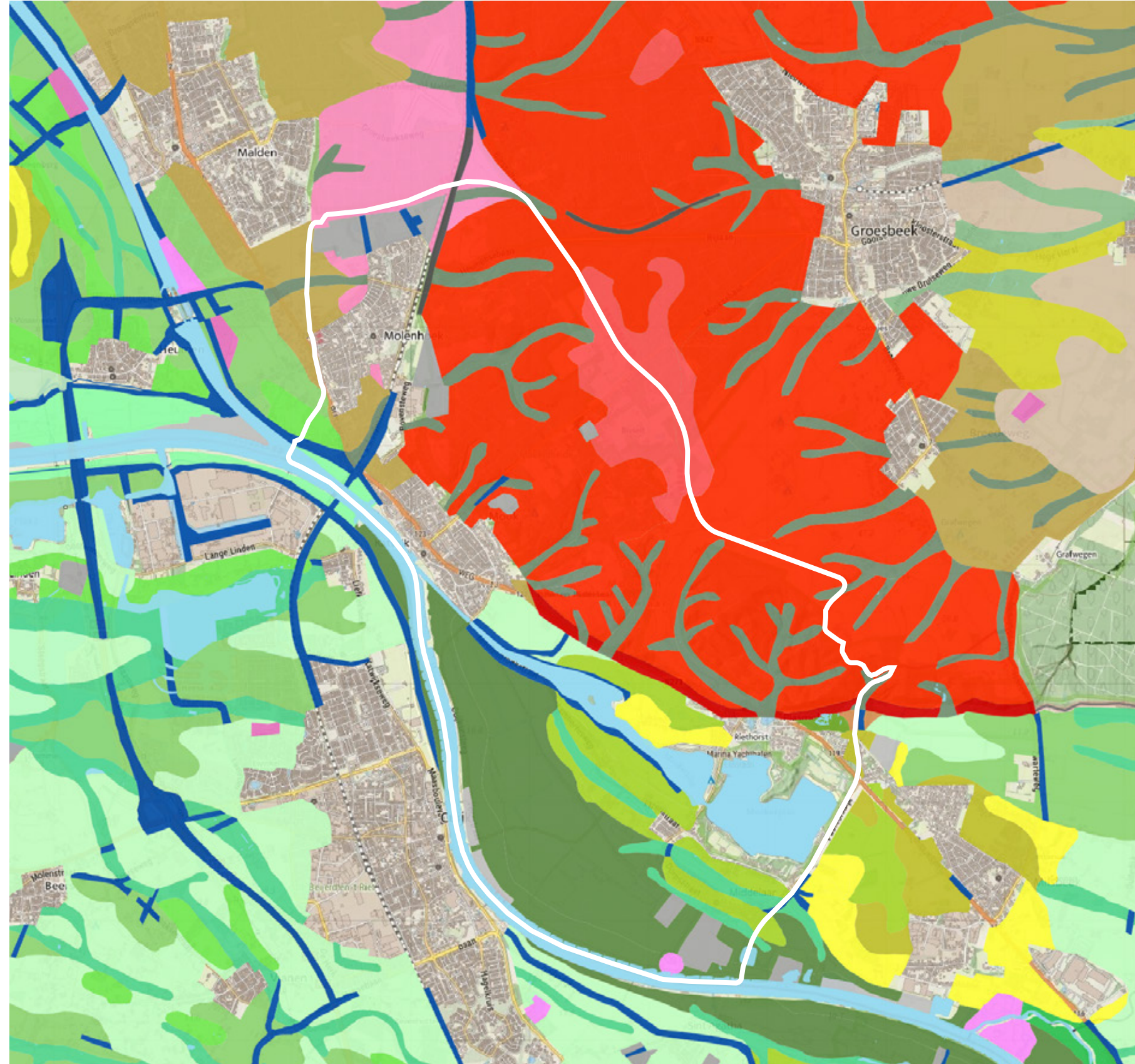
- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

Milieu

- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

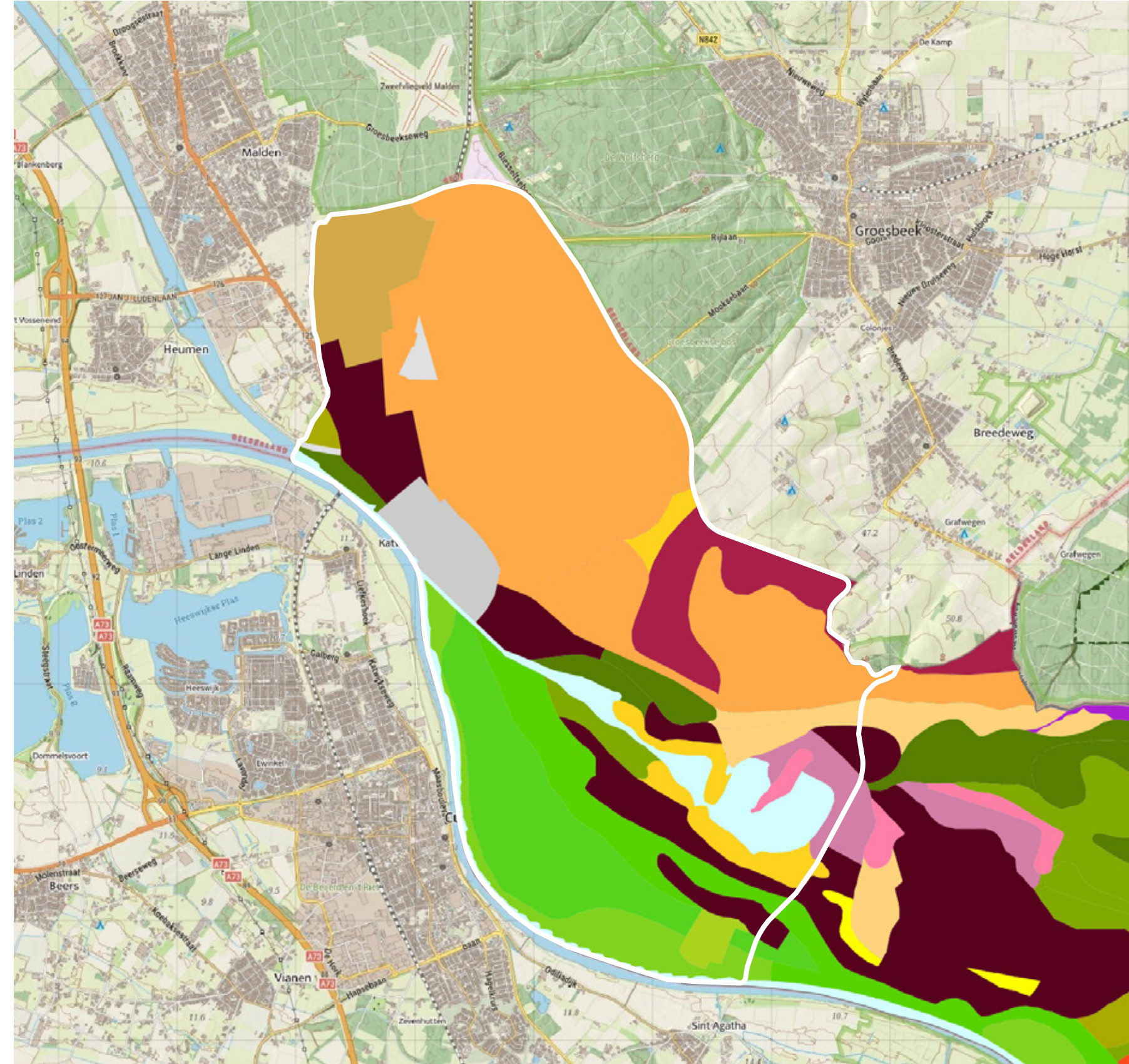
Duurzaamheid

- klimaat
- energie

> KAART 3: GEOMORFOLOGIE

	stuwwalplateau		terraswelling
	hoge stuwwal		terrasvlakte
	ondergraven stuwwalzijde		rivierduin
	droog dal		rivierdal
	smeltwaterglooiing		geul van vlechtend water
	smeltwaterwaaier		dijk

> KAART 4: BODEM

	holtpodzolgronden; grof zand		laarpodzolgronden; grof zand
	vorstvaaggronden; grof zand		veldpodzolgronden; grof zand
	gooreerdgronden; grof zand		poldervaaggronden; zware zavel
	looppodzolgronden; grof zand		leek-/woudeerdgronden; lichte zavel
	hoge bruine enkeerdgronden; grof zand		ooivaaggronden; lichte zavel
	poldervaaggronden; zandige leem		ooivaaggronden; lichte klei

ONDERGROND

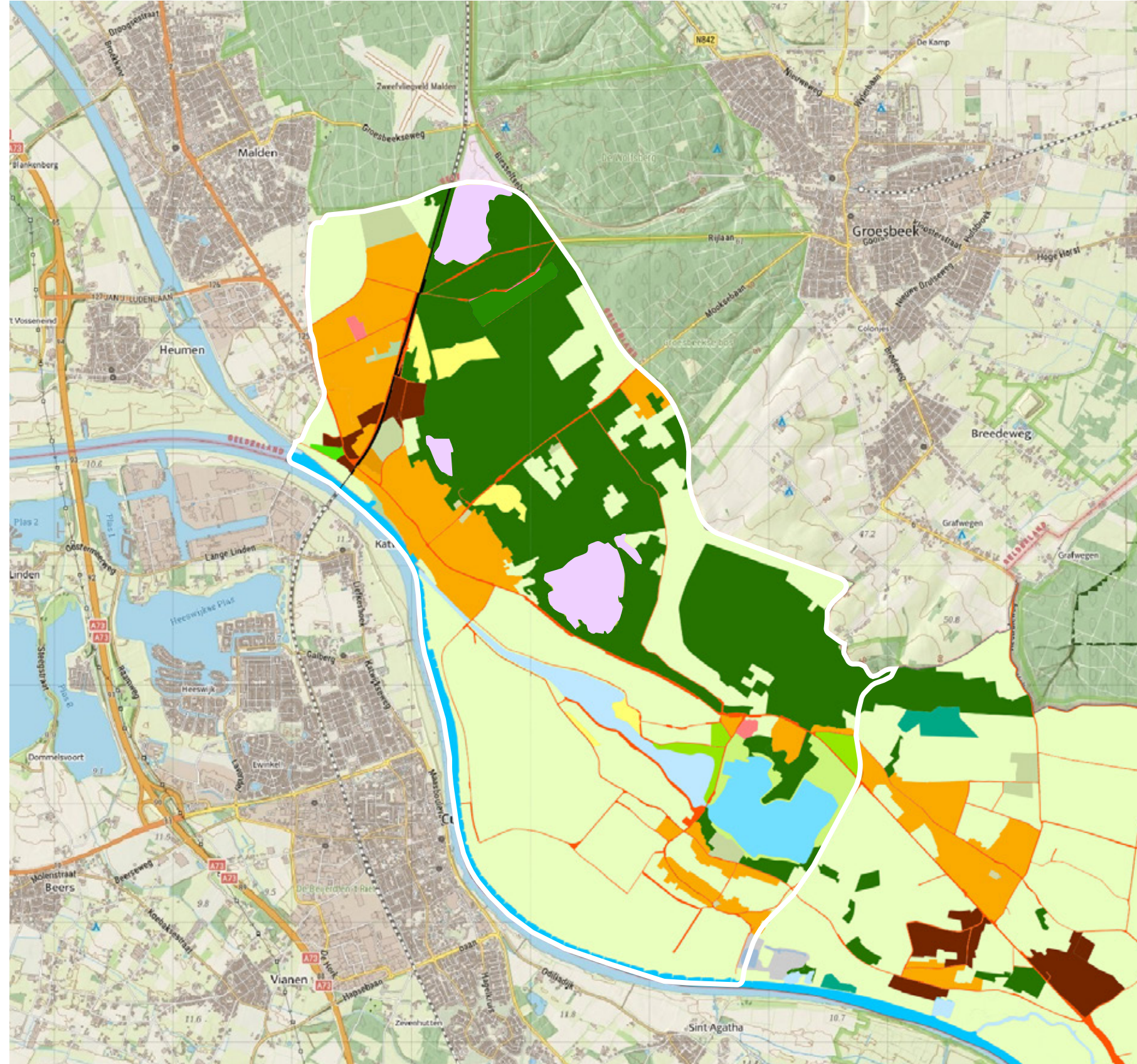
Geomorfologie

De gemeente Mook en Middelaar ligt in het uiterste noorden van de provincie Limburg. Landschappelijk gezien ligt het meest markante element in het noorden van de gemeente: de gigantische stuwwal die zich hoog boven het omringende landschap verheft. De stuwwal is gevormd in de voorlaatste IJstijd, zo'n 160.000 jaar geleden. De eeuwenoude ontstaansgeschiedenis van het gebied heeft gezorgd voor de huidige karakteristieke opbouw van de ondergrond met een grote diversiteit aan bodemkundige eigenschappen. Eeuwenlange erosie door ijs, water en wind heeft gezorgd voor verschillende geomorfologische (deel)gebieden, die op korte afstand van elkaar voorkomen.

Bodem

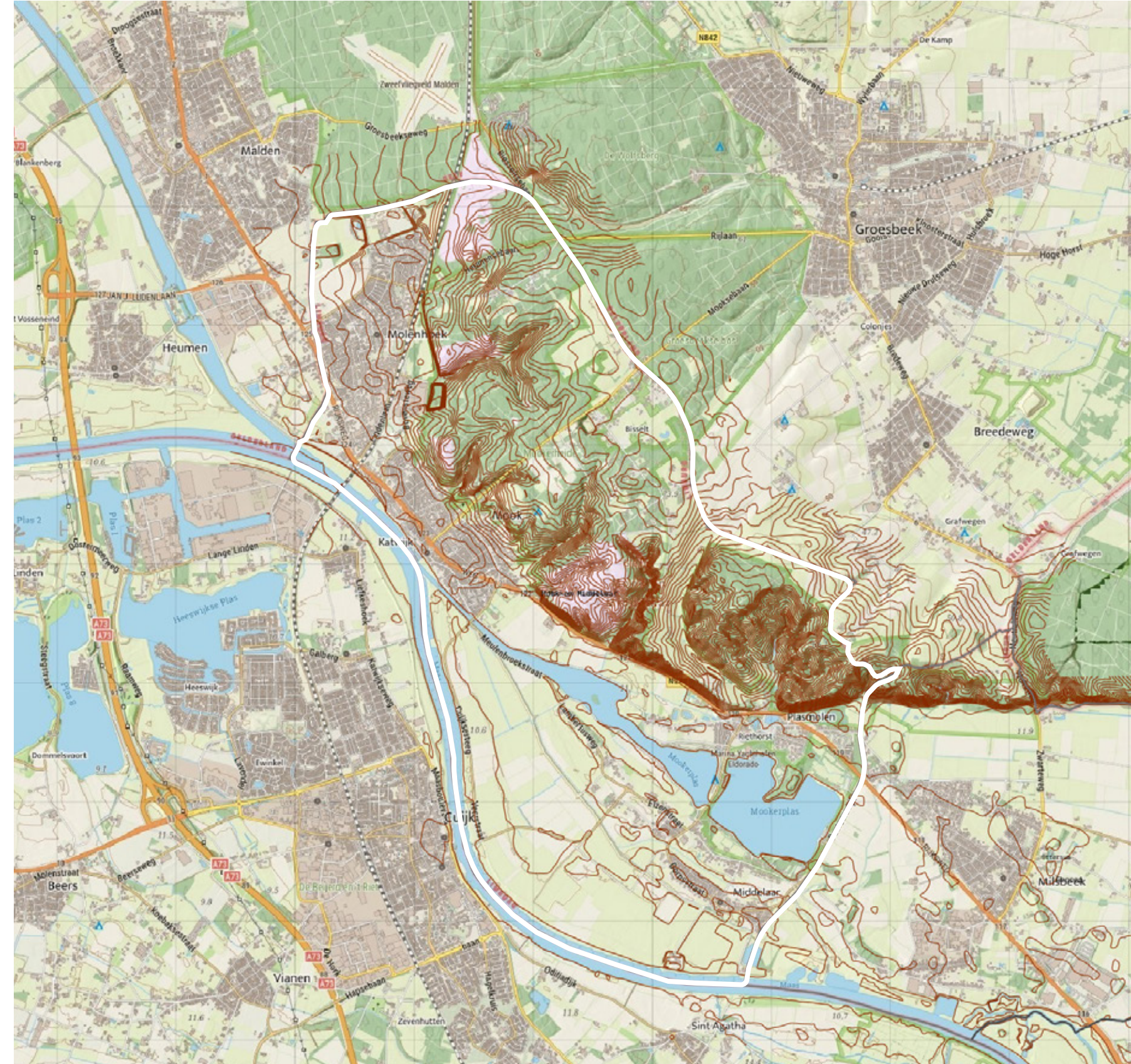
In het noorden van de gemeente ligt de stuwwal van Nijmegen, die in Duitsland doorloopt in het Reichswald. Deze stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden. De westkant van de stuwwal, bij Molenhoek, heeft een glooiende helling doordat smeltwater vanaf de stuwwal stroomde naar het rivierdal van de Maas. De oude bewoningskernen van Molenhoek, Mook en Plasmolen zijn ontstaan op deze hoger gelegen fijne zandgronden in het overgangsbied van de stuwwal.

In het winterbed van de Maas komen vooral rivierkleibodems voor. Omdat de Maas in vroegere tijden soms droog stond en er weinig begroeiing was, werd door de wind zand uit de droge rivierbodems opgewaaid en verderop afgezet. Hierdoor zijn enkele zandruggen en rivierduinen ontstaan. Middelaar ligt op een zandrug aan de voet van de stuwwal. Een groot gedeelte van de rivierduin in Middelaar is afgegraven ten behoeve van de zandwinning.

> KAART 5: VARIATIE IN LANDSCHAPPEN

- bos
- heide
- droog natuurgebied
- weide en akkerland
- recreatiegebied
- water

> KAART 6: HOOGTEKAART

- hoogtelijnen (TOP10NL)

LANDSCHAP

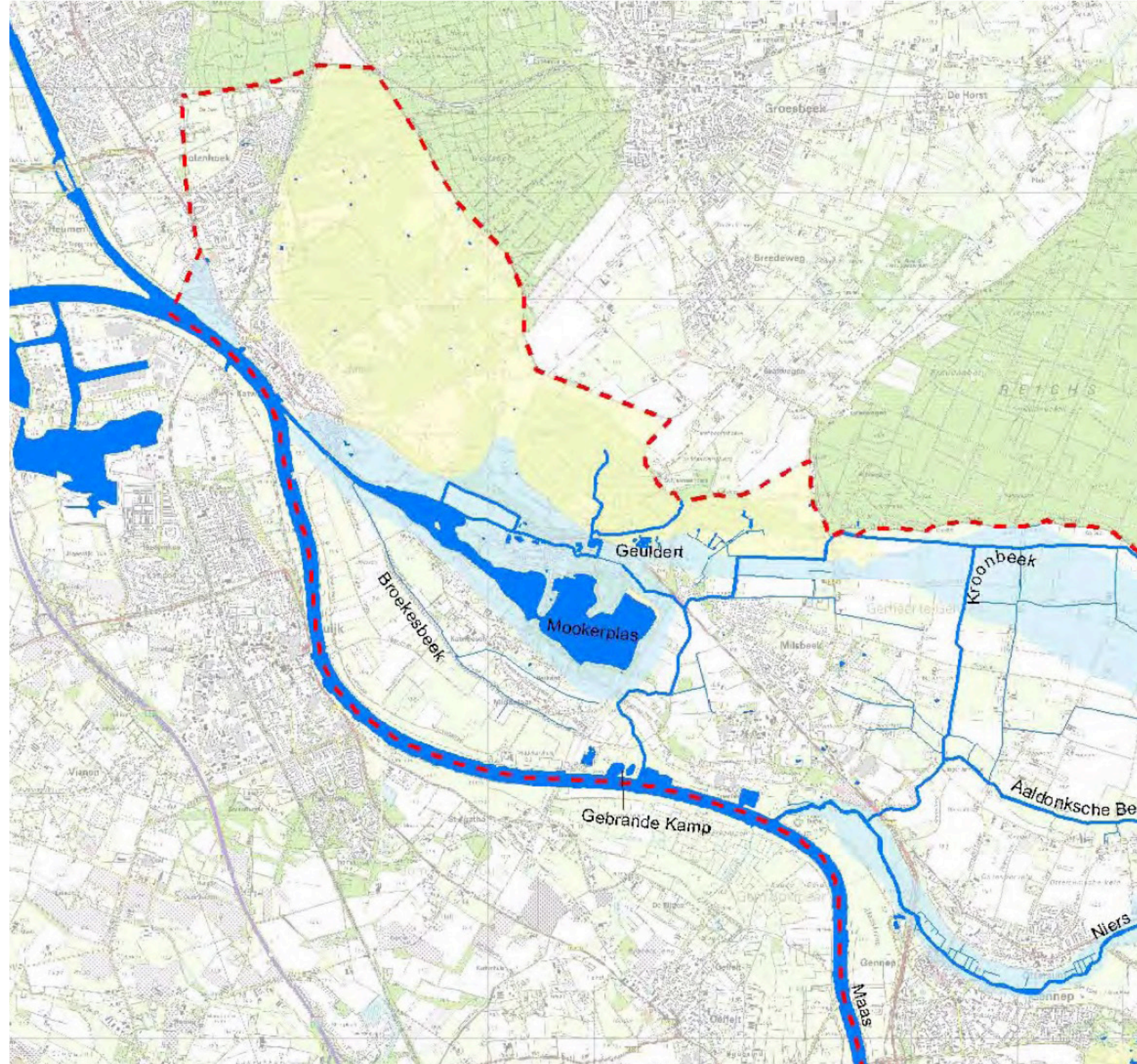
Variatie in landschappen

De verschillen in de ondergrond hebben in de loop der eeuwen geleid tot een grote diversiteit aan landschappen binnen de gemeentegrenzen. De gemeente Mook en Middelaar kent hierdoor landschappelijk gezien een grote variatie op een relatief klein oppervlak. Er is heide en bos, akkers en weilanden en de rivier de Maas.

In het laaggelegen Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Door de ligging in het winterbed van de Maas, staan hier bijna geen (bedrijfs)gebouwen, wat het gebied een natuurlijke en groene uitstraling geeft. De weilanden en de vele heggen zorgen voor een groen, half-open kleinschalig karakter. De Maasheggen dienden vroeger als perceelscheiding en veekering. De hooggelegen stuwwal is bebost. In de bossen zijn enkele kleine akkers en weilanden te vinden. Deze karakteristieke open plekken zijn waardevol voor de natuurkwaliteit van het bos. Ze zorgen voor meer natuurlijke overgangen en variatie in het besloten bos. Tussen de stuwwal en het Maasdal ligt een gevarieerde overgangszone met rivierduinrelicten, bomenrijen, houtwallen en beken.

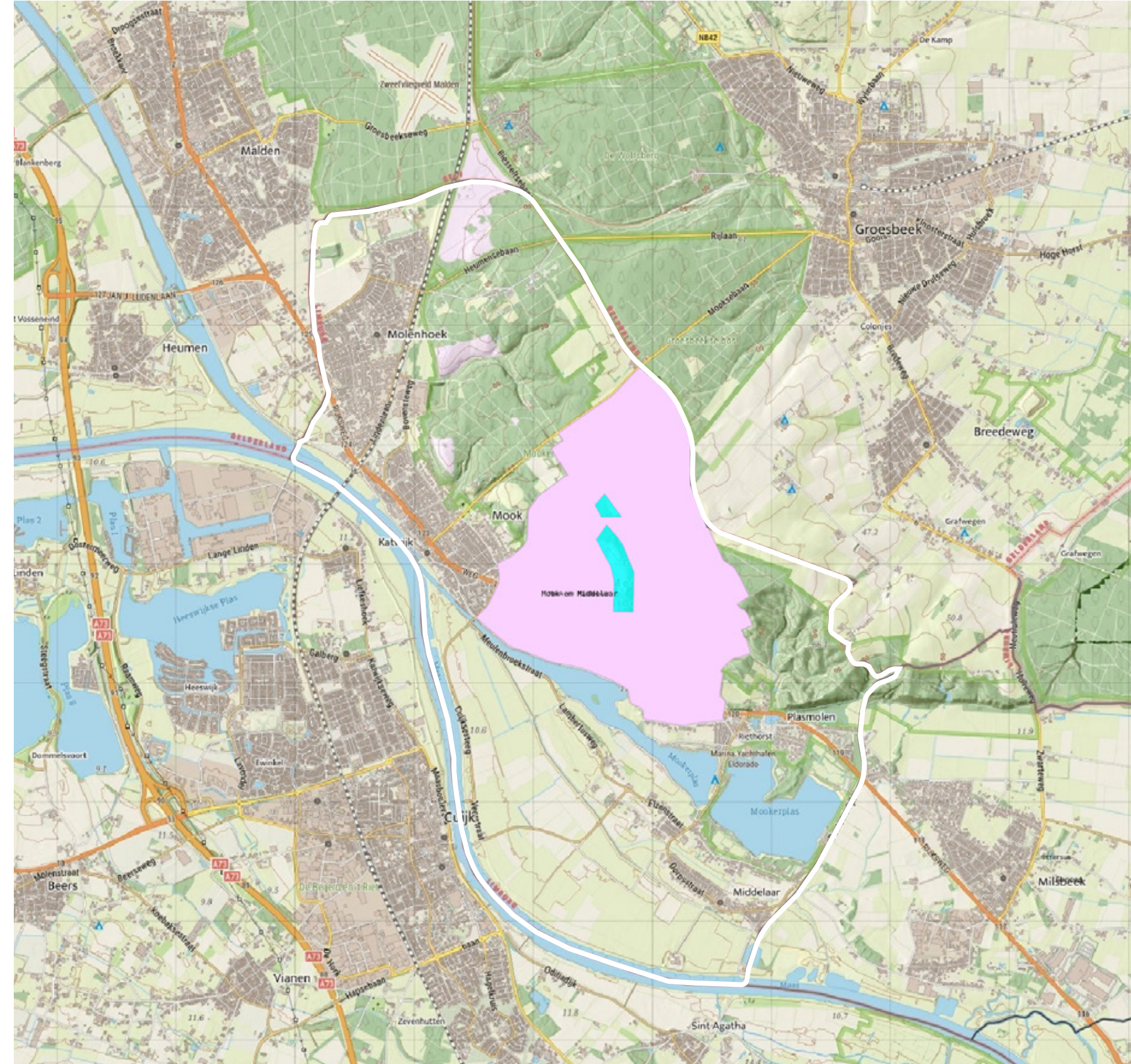
Opvallende hoogteverschillen

Hoogteverschillen spelen een grote rol in de beleving van het landschap in de gemeente. De hooggelegen delen van de gemeente liggen boven op de stuwwal (van 60 tot 80 meter +NAP). Het laagstgelegen deel ligt in het Maasdal en heeft een gemiddelde hoogte van zo'n 8 tot 10 meter +NAP. De dijken en kades langs de Maas hebben hier een hoogte van 13 à 14 meter +NAP. In het Maasdal komen kleinere hoogteverschillen voor in de vorm van zandruggen. Tussen de hoge stuwwal en het Maasdal ligt een overgangsgebied met glooiende hellingen.

> KAART 7: GRONDWATERSYSTEEM

- infiltratie
- kwel
- water

> KAART 8: WATERWINGEBIED

- waterwingebied
- grondwaterbeschermingsgebied

WATER

Grondwater

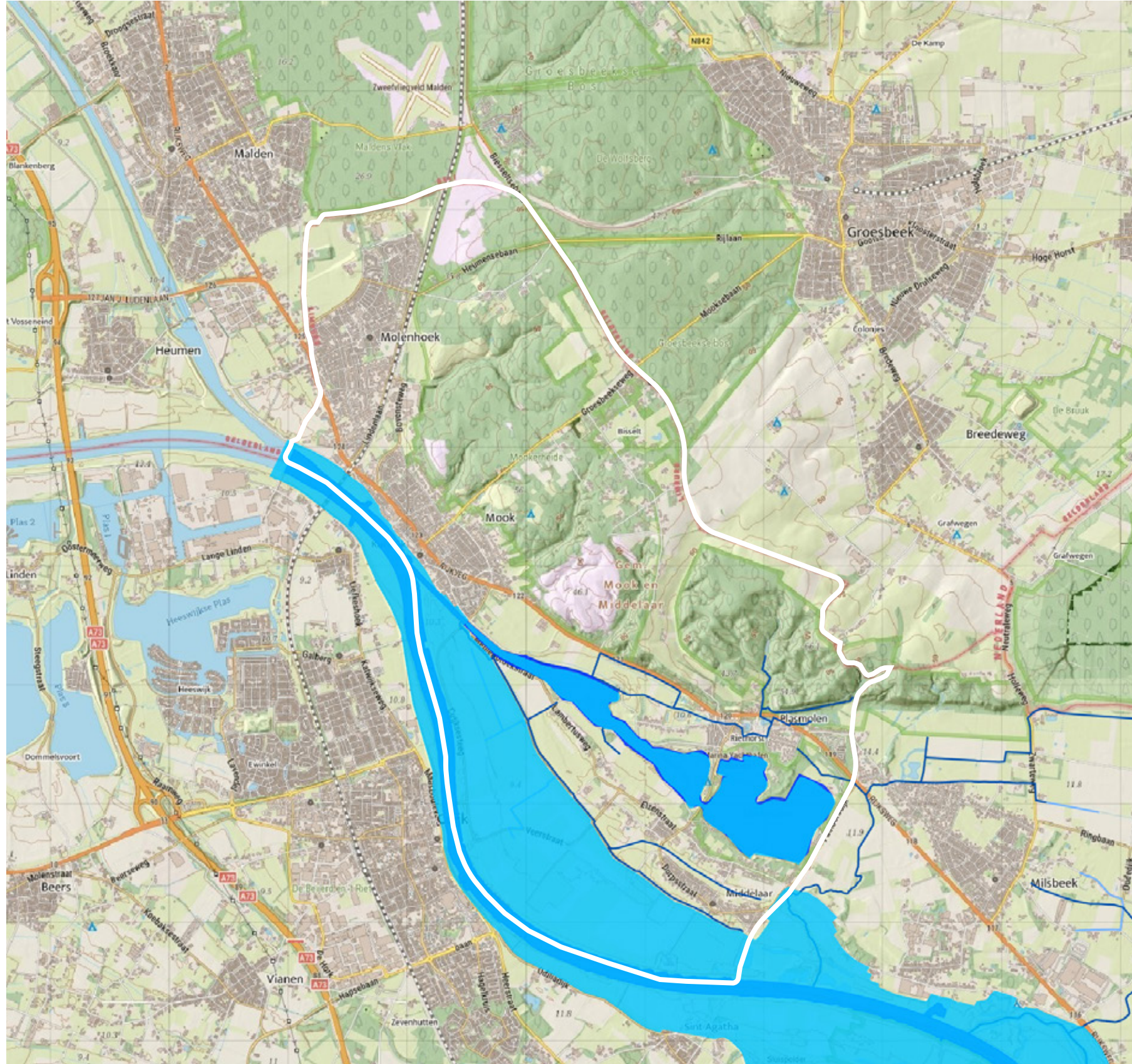
Het grondwatersysteem van de gemeente maakt deel uit van het stuwwalsysteem van Nijmegen. Het grondwater infiltreert op de stuwwal (deels in Duitsland) en komt omhoog in een zone met kwelgebieden aan de voet van de stuwwal. Door de invloed van afgravingen (zoals de Mookerplas) en de grondwateronttrekking ten behoeve van de drinkwatervoorziening, wordt de grondwaterstand op de stuwwal steeds lager en verdrogen de bronbeken ten zuiden van de stuwwal.

Waterwingebied

Drinkwater komt in Mook en Middelaar letterlijk van (of uit) eigen bodem komt. Voor de waterwinning wordt gebruik gemaakt van een waterwingebied op de Mookerhei. Het gewonnen water is van goede kwaliteit, de zuivering beperkt zich vooral tot het verwijderen van ijzer en mangaan. Het water bevat van nature weinig kalk. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen is rond het waterwingebied een grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zone aangewezen. Zij worden extra beschermd.

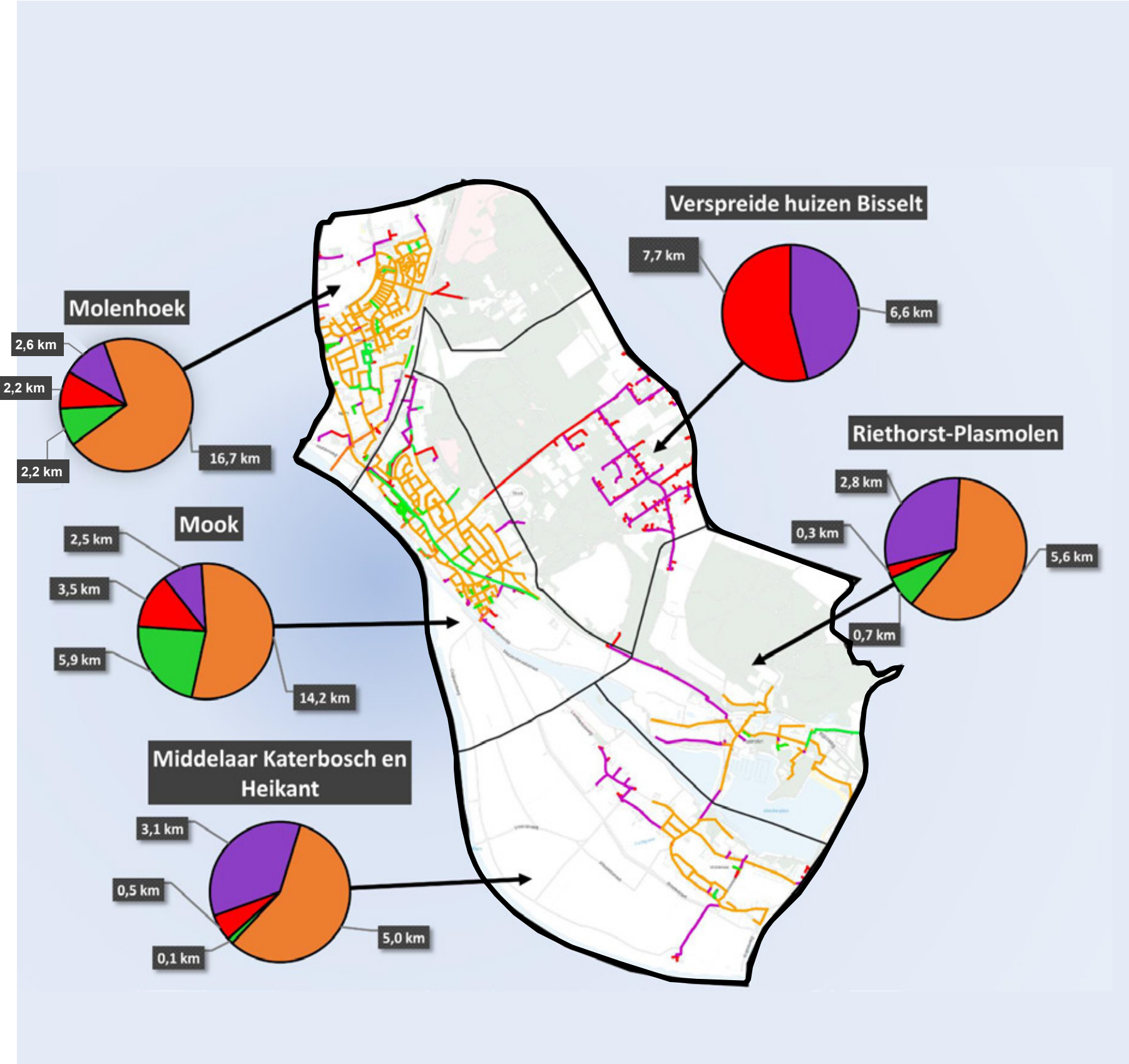
De Maas

De Maas verbindt Limburg en de Limburgers van Zuid naar Noord. We maken gebruik van de Maas voor ons drinkwater, als vaarweg, voor wateraanvoer in de kanalen en voor voldoende zoetwater in droge perioden. De ligging van de gemeente Mook en Middelaar aan de rivier de Maas gaat gepaard met extra regelgeving en beleid ten aanzien van hoogwaterveiligheid. Bij hoge waterstanden in de winter staat het winterbed van de Maas regelmatig onder water.

> KAART 9: MAAS EN REGIONALE WATERSTRUCTUUR

- Maas en Mookerplas
- uiterwaarden (winterbed)
- primaire watergangen Waterschap Limburg

> KAART 10: RIOOLSTELSEL

- gemengde riolering: hemelwater- en afvalwater afvoer (totaal 41,5 km)
- HWA-stelsel: hemelwater afvoer (totaal 9 km)
- DWA-stelsel: afvalwater afvoer (totaal 14,2 km)
- pers- of drukriolering: buitengebied (totaal 17,6 km)

De dijken zijn na de extreme hoogwaterstanden van 1993 en 1995 aangelegd en hebben in 2005 de status van primaire waterkering gekregen. Het huidige dijktraject voldoet niet aan deze waterveiligheidsnorm. De dijken in het Maasdal moeten daarom verhoogd en versterkt worden om te voldoen aan een overstromingskans van 1/300 per jaar. De huidige rivierdijk in het Maasdal heeft een hoogte die verloopt van NAP +13,0 meter tot NAP +13,7 meter. De dijken in het Maasdal worden gemiddeld circa 0,6 meter verhoogd om aan de waterveiligheidsnorm te voldoen. Daarbij worden ook diverse maatregelen getroffen gericht op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Regionaal watersysteem

De gemeente beheert samen met het Waterschap Limburg het regionale watersysteem. Het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar kent een aantal kleinere waterlopen met een natuurlijke oorsprong, zoals de Mookse Molenbeek en de hierop afwaterende Helbeek en de Drie Meertjes. Daarnaast kent het gebied gegraven wateren zoals de zandafgraving van de Mookerplas uit de periode 1950-1970 en diverse watergangen in het agrarisch gebied.

Waterbeheer en riolering

De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend hemelwater van percelen waarvan de eigenaren niet zelf kunnen voorzien in afvoer naar oppervlaktewater of bodem. De voorkeursvolgorde die we hierbij hanteren is vasthouden, bergen en afvoeren. Binnen de gemeente beheren we meerdere voorzieningen met betrekking tot waterbeheer en riolering, zoals rioolleidingen, gemalen, kolken en infiltratievoorzieningen zoals wadi's. Een groot deel van het rioolstelsel is al voor 1970 aangelegd, maar gemiddeld genomen nog van goede kwaliteit.

GROENSTRUCTUUR

Openbaar groen in de dorpen

De dorpen in de gemeente hebben een sterke relatie met het omliggende landschap. Als gevolg hiervan zijn er relatief weinig groenvoorzieningen in de dorpskernen. Het openbaar groen in de dorpen bestaat hoofdzakelijk uit plantsoenen, speelplekken en solitaire bomen of boomgroepen op pleinen en in straten. Dit openbaar groen is essentieel voor de beleving en het gebruik van de buitenruimte en de kwaliteit van de woonomgeving. Het groen is ook belangrijk voor de gezondheid van mens en dier. Het zorgt voor de productie van zuurstof, het zuivert lucht, vangt fijnstof op, geeft verkoeling en beschutting. Naast openbaar groen kan ook particulier groen op private terreinen een belangrijke rol vervullen voor de kwaliteit van de openbare ruimte, hoewel dit groen oorspronkelijk niet hiervoor is aangeplant.

De bijgevoegde kaart geeft de groene hoofdstructuur in de gemeente aan. Op lokale schaal is er meer groen aanwezig, zowel in de dorpen als daar buiten.

Buitengebied

Groen speelt ook een belangrijke rol in de beleving van het buitengebied. Dat geldt dan met name voor bomen en laanstructuren. Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar sporadisch voor. Aan de oostzijde van de Maas zijn in de afgelopen decennia veel meidoorn- en sleedoornheggen verdwenen. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar. De aanplant van nieuwe heggen in het buitendijkse gebied is lastig vanwege een vergunningsplicht op basis van de Waterwet.

Het Maasheggengebied is een van de oudste cultuurlandschappen van Nederland en wordt gekenmerkt door haar landschappelijke fraaiheid en ecologische waarde. In het visiestuk 'Gehecht aan Heggen' zijn de mogelijkheden beschreven voor een toekomstbestendig Maasheggenlandschap.

De bomen- en laanstructuren in het buitengebied zijn veelal lijnvormig en lopen met de Maas en de stuwwal mee. In de open agrarische gebieden bepalen lange bomenrijen het landschapsbeeld. In het Maasdal accentueren de bomen en beplanting de ligging van de rivier. Een bijzondere bomenrij vormen de bakenbomen, die op regelmatige afstand van elkaar zijn aangeplant om als baken te dienen voor de scheepvaart bij hoogwater. Het uitsterfbeleid voor bakenbomen, dat sinds 2006 wordt gehanteerd, wordt gewijzigd. Het beleid zal zich gaan richten op het behouden van de bakenbomen en het verlenen van medewerking aan herplant, beheer en onderhoud van de bakenboom.

Groenbeheer

Structureel en efficiënt groenbeheer is van essentieel belang voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Als gemeente zetten we daarbij vooral in op structureel groen met een omvang van enige betekenis (dus geen kleine stukjes 'snippergroen'). Natuurlijk beheer past binnen een groene gemeente als Mook en Middelaar. Dit natuurlijk beheer vindt vooral in de extensief te onderhouden delen van het buitengebied plaats. Net buiten de bebouwde kom zijn er overgangsgebieden, die ook redelijk extensief onderhouden kunnen worden. De intensief te beheren gebieden liggen in de dorpskernen en bij belangrijke gebouwen of wooncomplexen.

..... laanstructuur
 ■ hoofdelement

ARCHEOLOGIE

Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart dient als basis voor het archeologiebeleid voor de gemeente Mook en Middelaar. De kaart bevat zeven beleidscategorieën, variërend van wettelijk beschermde archeologische monumenten tot gebieden zonder archeologische verwachting.

Strategisch landschap

Door de natuurlijke ligging aan de Maas heeft de gemeente Mook en Middelaar in het (verre) verleden een strategische rol gespeeld. Veel van de archeologische monumenten in de gemeente zijn dan ook verbonden met de geschiedenis van dit strategische landschap. In dit gebied kunnen drie regionale thema's worden onderscheiden uit verschillende tijdvakken: Romeinse Tijd, Tachtigjarige oorlog en Tweede Wereldoorlog.

Romeinse Tijd

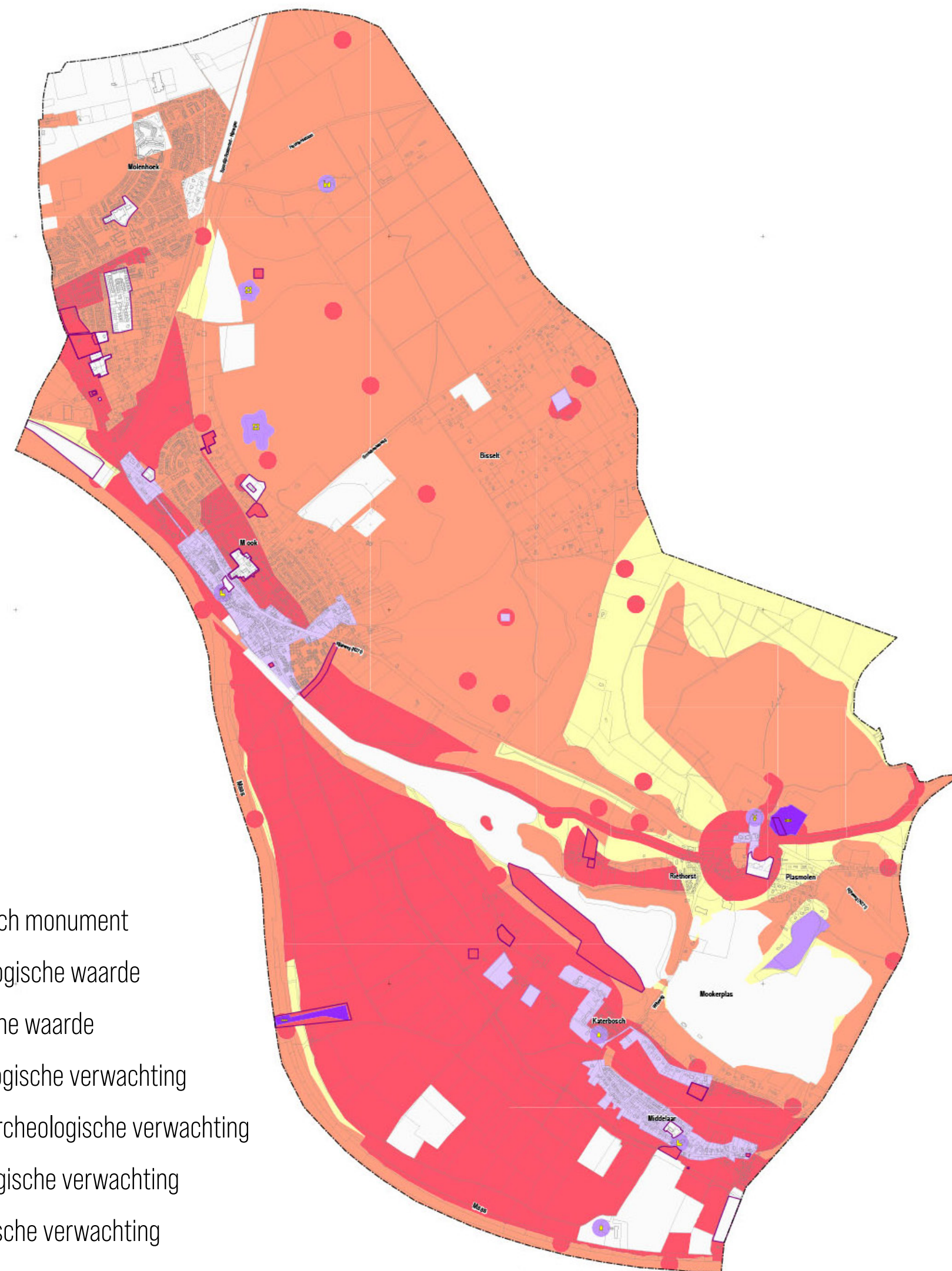
In de Romeinse Tijd vormden de grote rivieren de grenzen van het Romeinse Rijk. Tegelijk waren het belangrijke handelsroutes. De route over de Maas tussen Nijmegen en Maastricht was een van de hoofdroutes. Vanuit deze handelsroute zijn ook de eerste wegen ontstaan. In de Romeinse Tijd is veelal sprake geweest van geclusterde groepjes boerenerven met een meer centrale zone van akkers. Tussen de akkers en nederzettingen lagen grafvelden. Op de terrasrand tussen Mook en Middelaar zijn tot op heden een tiental nederzettingen bekend en negen grafvelden. De bekendste Romeinse vondsten betreffen de villa op het landgoed Sint Jansberg bij Plas-molen. Daarnaast zijn er resten van een Romeinse brug aangetroffen nabij Middelaar.

De Tachtigjarige oorlog

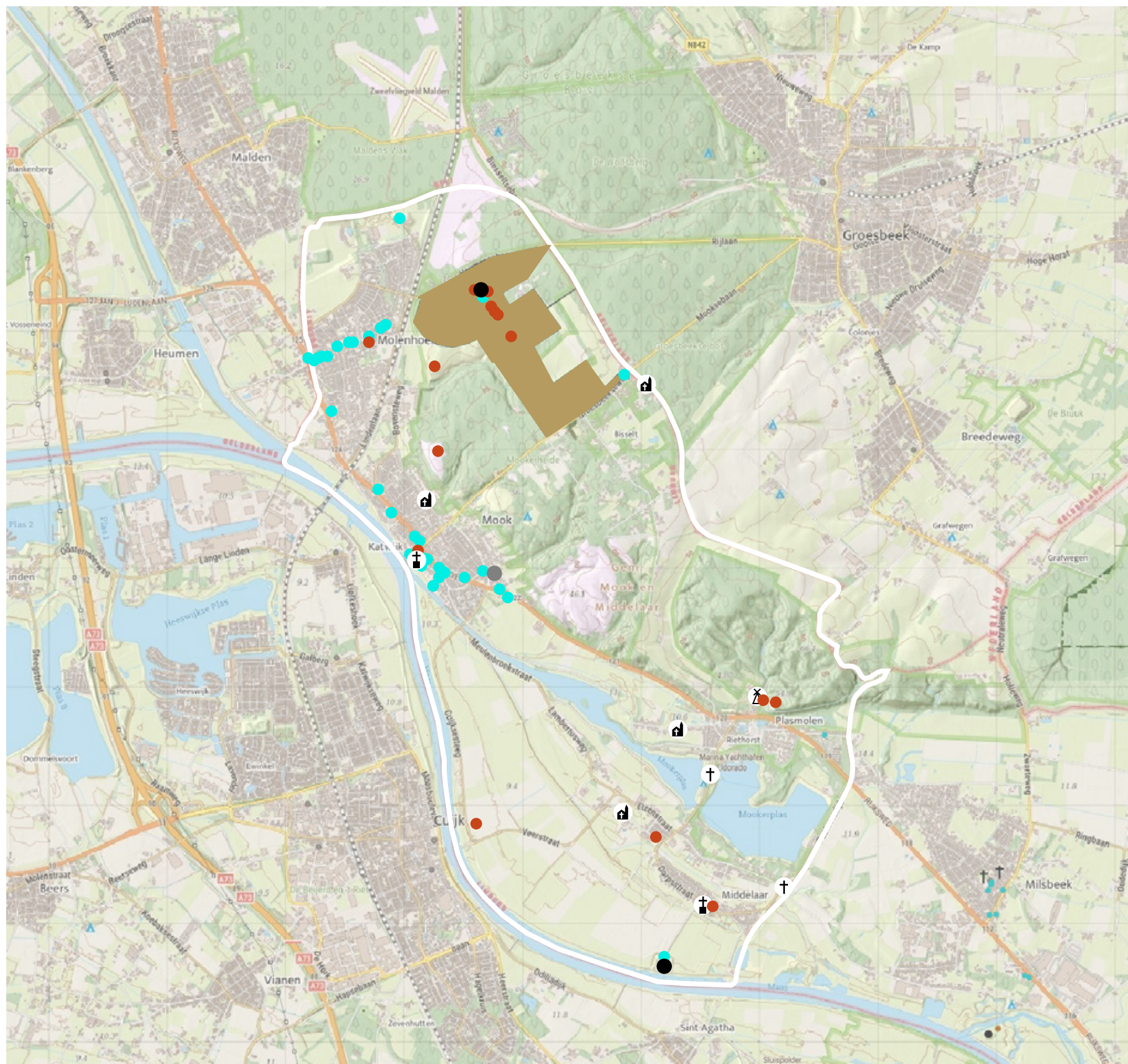
Mook is vooral bekend van de Slag op de Mookerhei op 14 april 1574, een veldslag tussen de Oranjes en de Spanjaarden tijdens de Tachtigjarige oorlog. In die tijd strekte de Mookerheide zich nog uit tot aan de stadswallen van Nijmegen. De Tachtigjarige oorlog was een onrustige periode, waarin veel werd gevochten in deze streek. Ieder dorp had een eigen vluchtschans, waarin mensen en vee in veiligheid gebracht konden worden, om zich te verdedigen tegen kleinere bendes. De Mookerschans is hier een voorbeeld van. Deze schans is tot in de 18e eeuw onderhouden en maakt deel uit van het strategisch landschap.

Tweede Wereldoorlog

Ook in de Tweede Wereldoorlog heeft in de gemeente Mook en Middelaar een hevige strijd gewoed. Mook, Plas-molen en Middelaar lagen in het frontgebied. De oorlog heeft markante sporen achtergelaten, zowel in de natuur, het landschap als in de kernen van de gemeente. Er bestaat hierdoor een risico op het aantreffen van munitie in de gemeente. We vinden in Mook de War Cemetery, een erebegraafplaats voor gesneuvelde militairen uit de Tweede Wereldoorlog. Het 'Monument voor het Kunstenaarsverzet' in Mook herinnert aan de kunstenaars uit de regio die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief waren in het verzet. Het oorlogsmonument in Middelaar is opgericht ter nagedachtenis aan de duizenden militairen die hier tijdens operatie 'Market Garden' zijn gesneuveld. Bij de veerstoep aan de Maas bij Mook staat een monument ter nagedachtenis aan de korporaal Antonio Barbaro die omkwam tijdens een geslaagde poging om twee kameraden van de verdrinkingsdood te redden.

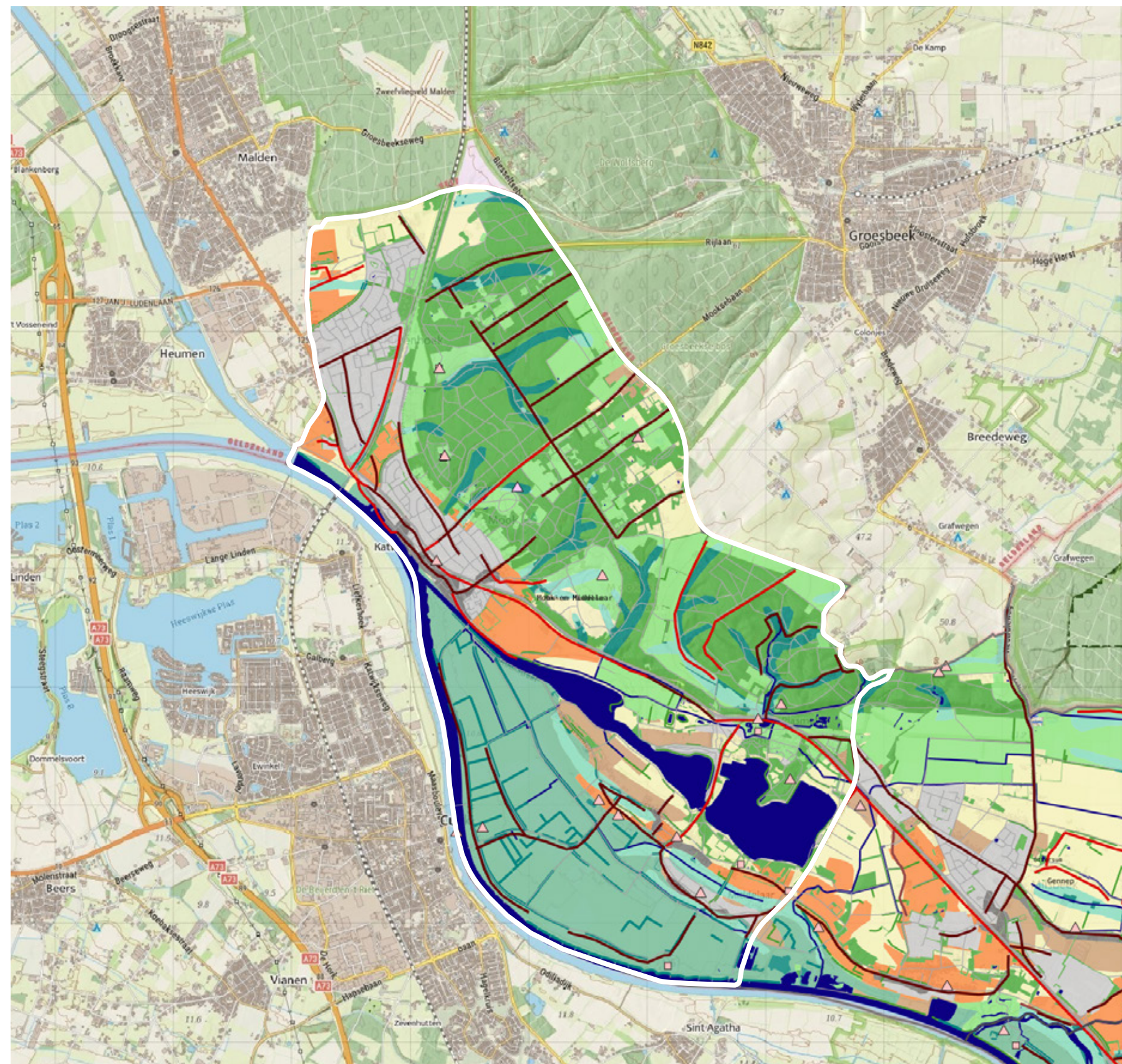

- 1 wettelijk beschermd archeologisch monument
- 2 gebieden van zeer hoge archeologische waarde
- 3 gebieden van hoge archeologische waarde
- 4 gebieden met een hoge archeologische verwachting
- 5 gebieden met een middelgrote archeologische verwachting
- 6 gebieden met een lage archeologische verwachting
- 7 gebieden zonder een archeologische verwachting

> KAART 13: MONUMENTEN

●	rijksmonument		kerken
●	gemeentelijk monument (MIP)		molens
	historische buitenplaats		kapellen
			kruisen
			kastelen
			overig

> KAART 14: HISTORISCH LANDSCHAP

	bos in mozaieklandschap		velden
	mozaieklandschap		kampen en oude graslanden
	bos in dalenlandschap		water
	beekdal		oude wegen (ouder dan 1806)
	rivierdal		oude wegen (1806-1890)
	droge heideontginning		oude waterlopen

CULTUURHISTORIE

Monumenten

Er wordt onderscheid gemaakt tussen rijks- en gemeentelijke monumenten. Rijksmonumenten kunnen bestaan uit oude boerderijen, molens of andere historische objecten. Op de Mookerheide bevindt zich Jachtslot de Mookerheide, een rijksmonument daterend uit het begin van de 20e eeuw. Van het Huis Middelaar, een vestingwerk dat vanaf 501 na Chr. aan de Maas heeft gestaan, zijn alleen nog een paar grachtcontouren in het landschap te zien. Op deze plek staat nu een boerderij. Naast rijksmonumenten beschikt de gemeente ook over een gemeentelijke monumentenlijst met o.a. monumentale woningen, kerken, kapellen en oorlogsmonumenten.

Historisch landschap

In de Romeinse Tijd was al veel land ontgonnen voor de landbouw, maar in de Vroege Middeleeuwen zijn deze gronden weer bebost geraakt en ontstonden heidevelden op de schrale gronden. Vanaf de 18e en 19e eeuw zijn de woeste bos- en heidegebieden weer ontgonnen en voor de landbouw geschikt gemaakt. Met name akkerbouw was mogelijk op deze drogere gronden in het bosrijke mozaieklandschap.

De nattere lageregelegen gronden werden gebruikt als weidegrond voor het vee. Hier plantte men hagen, heggen en houtwallen als veekering, en voor gebruik van hout en vruchten. In de loop der jaren ontstonden nieuwe technieken en werden de ontginningen steeds grootschaliger met een rechtlijnige (ruil)verkaveling en wegenstructuur. Er zijn echter nog verschillende gebieden met historische ontginningspatronen, waarvan een aantal nu nog terug te vinden is in het landschap zoals de oude graslanden in het Maasdal en de oude bouwvelden rond de dorpskernen van Mook en Middelaar.

> KAART 15: HISTORISCHE ATLAS (SITUATIE ROND 1930)

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Mook

Mook is ontstaan als lintdorp. Het dorp was lange tijd niet groter dan een paar straten met lintbebouwing. De stedenbouwkundige structuur is ook nu nog vooral gekoppeld aan de van oudsher structuurbepalende wegen in het dorp: de Rijksweg, Groesbeekseweg en Kerkstraat. De oudste bebouwing van Mook bevindt zich rondom deze wegen. Hier liggen ook de monumentale, publieke gebouwen zoals het raadhuis en de kerk. Tot circa 1950 heeft de kern een overwegend agrarisch karakter. Mook ontwikkelde zich in de na-oorlogse periode als suburbane woonkern met verschillende woonbuurten. De latere uitbreidingen van het dorp zorgden ervoor dat de onbebouwde zone tussen Mook en Molenhoek steeds smaller werd. Beide kernen zijn nu alleen nog van elkaar gescheiden door de sportvelden en het spoor. Veel mensen die in Mook wonen werken in Nijmegen. Dit maakt de kern tot een zogenaamd forenzendorp.

Molenhoek

Molenhoek heeft zijn naam te danken aan de Heumsche molen, die in 1737 in het gebied werd gebouwd. De groei van het dorp vindt tot 1930 alleen langs de belangrijkste infrastructuur plaats, de Rijksweg en de Stationsstraat. De stedenbouwkundige structuur van Molenhoek werd vanoudsher bepaald door deze wegen. De kruising van beide wegen was een belangrijk entree en knooppunt voor Molenhoek. Deze functie is nu overgenomen door de kruising van de Rijksweg met de Ringbaan. De kerk en omgeving vormen, in combinatie met het winkelcentrum, het hart van het dorp. Tussen de structuurbepalende wegen in het dorp liggen diverse woonbuurten met uiteenlopende karakters en woonmilieus.

Middelhaar

Middelhaar ligt dicht bij de Maas, op een natuurlijke hoogte in het weidelandschap. In Middelhaar is de originele structuur, bestaande uit een dubbel bebouwd lint nog goed zichtbaar. Beide linten liggen op de hogere zandrug, van elkaar gescheiden door een beek. Er was een 14e-eeuws kasteel, Huis Middelhaar, dat in de loop van de 19e eeuw werd gesloopt. Op het terrein zijn nog grachtresten en ondergrondse muurresten van het kasteel aanwezig. In de Tweede Wereldoorlog viel Middelhaar ten prooi aan bombardementen, waarbij het dorp vrijwel geheel werd verwoest. Bij het dorp liggen de buurtschappen Heikant en Katerbosch vlak bij de Mookerplas.

Plasmolen

Plasmolen is het kleinste dorp van de vier nederzettingen. De naam stamt af van de Bovenste Plasmolen, een watermolen uit 1725. Van de vier dorpen is Plasmolen een uitzondering omdat het geen kerkdorp is. De kern heeft een bijzondere ontwikkeling doorgemaakt, toen de schilder Jacques van Mourik zich hier vestigde rond 1900. Vanaf die tijd heeft Plasmolen zich ontwikkeld tot een kunstenaarsdorp, waardoor er vaak exposities plaatsvinden. Bij Plasmolen ligt buurtschap Riethorst.

De Bisselt

De Bisselt is een buurtschap met circa 100 woningen in de bossen tussen Mook en Groesbeek, deels gelegen in het natuurgebied de Mookerheide. Een deel van de woningen heeft een recreatieve bestemming, maar deze vakantiewoningen mogen wel permanent bewoond worden.

STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR

Dorpen met een eigen karakterstiek

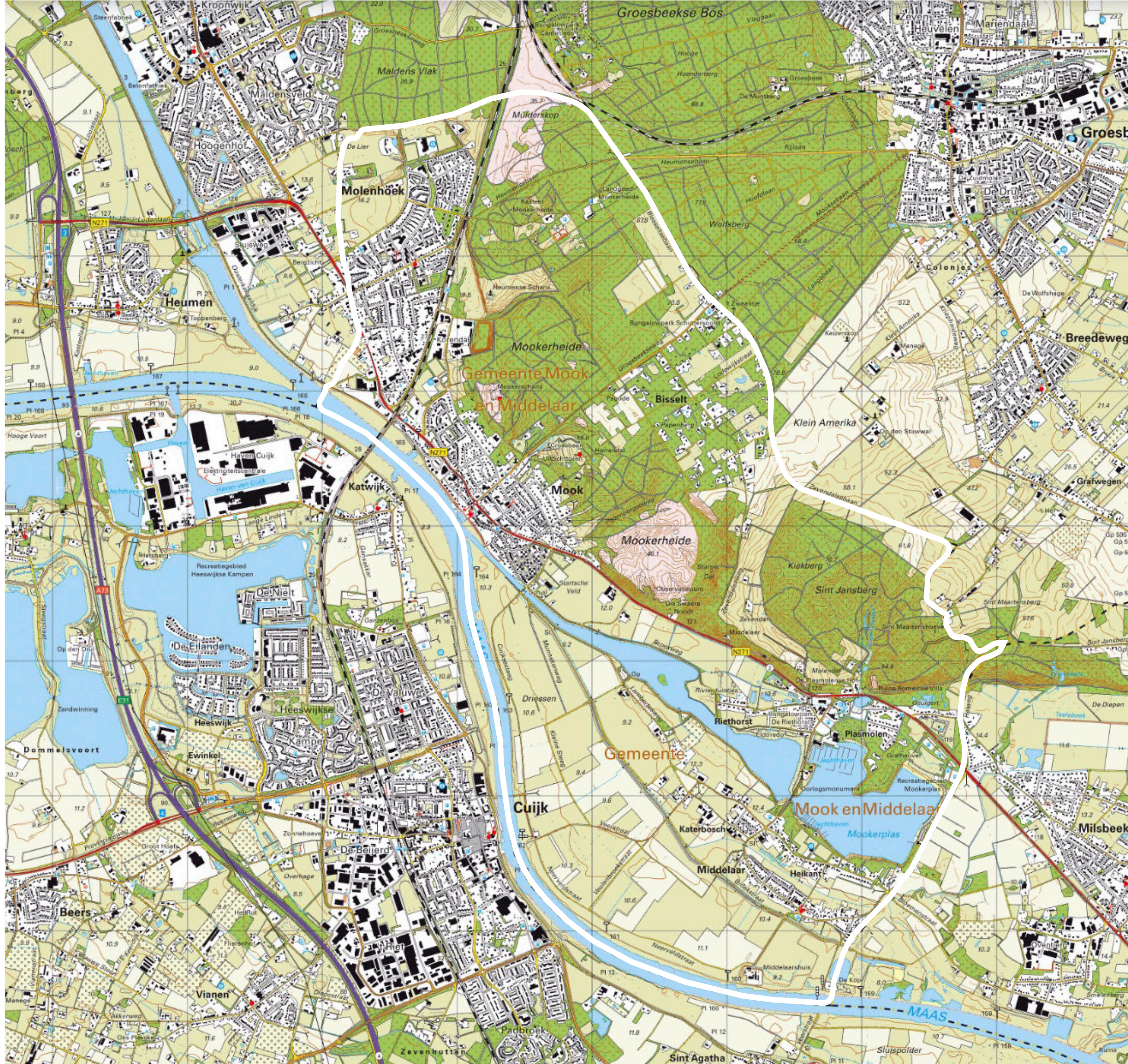
De ruimtelijke karakteristiek van de dorpen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen wordt in belangrijke mate bepaald door de bijzondere landschappelijke kwaliteit en de groene elementen binnen de bebouwde kom van de kernen. Het groene karakter van de dorpen vormt dan ook het visitekaartje van de gemeente Mook en Middelaar en zorgt voor een herkenbare identiteit van de dorpen.

Vitale kernen

In de dorpen hebben de laatste jaren diverse in- en uitbreidingen plaatsgevonden. In de gemeente staan daarnaast nog diverse woningbouwprojecten op de planning. Daarmee levert Mook en Middelaar een (bescheiden) bijdrage aan de regionale opgaven binnen de regionale verstedelijkingsstrategie voor het Rijk van Nijmegen en De Groene Metropool. Binnen die regionale context heeft het dorpse gebied van Mook en Middelaar een sterke eigen identiteit dat van grote waarde kan zijn als uitloopgebied voor het aangrenzende stedelijke gebied. De woonmilieus in de dorpen van het ommeland zijn kleinschaliger en kennen een lagere dichtheid. Woningbouw biedt kansen om de kernen vitaal te houden en de leefbaarheid op peil te houden. Verdichten, transformatie, en mogelijk gestapelde bouw kunnen daarbij helpen mits het behoud van identiteit daarbij geborgd wordt.

In- en uitbreidingen

In Molenhoek wordt met Molenhoek-Zuid een dorpsuitbreiding met circa 250 woningen gerealiseerd in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

> KAART 16: DORPEN EN BUURTSCHAPPEN

WONEN

Bevolkingsopbouw en huishoudens

De gemeente telt 8.045 inwoners in 2023 (bron: CBS), waarvan 3.742 in Molenhoek, 3.085 in Mook, 875 in Middelaar en 343 in Plasmolen. De inwoners zijn over 3.643 huishoudens verspreid. Gemiddeld bestaan de huishoudens in de gemeente dus uit 2,2 personen. Een relatief groot aandeel (31%) van de huishoudens bestaat echter uit één persoon.

In Mook en Middelaar wonen relatief veel middelbare inwoners van 45 tot 65 jaar (33%) en 65-plussers (27%) en juist weinig 25 tot 45-jarigen (17%) en kinderen tot 15 jaar oud (12%). Verder zijn er bewoners van de leeftijdsgroep jongeren van 15 tot 25 jaar (11%). De demografische ontwikkeling laat zien dat er de komende jaren sprake zal zijn van ontgroening (vertrek van jongeren) en vergrijzing (relatief sterke toename van het aantal ouderen). De bevolking van de gemeente is relatief hoogopgeleid (37%) en heeft een relatief hoog inkomen. Slechts 5,8% van de bevolking heeft moeite met rondkomen. Dat is het laagste percentage in de regio en aanzienlijk minder dan het landelijk gemiddelde (12,7%).

Woonomgeving

Mook en Middelaar staat bekend om de rust en ruimte en het landelijk wonen. De kleinschaligheid en het dorpse karakter vormen unieke woonkwaliteiten, gecombineerd met een aantrekkelijk woningaanbod en grootstedelijke voorzieningen dichtbij. De nabijheid van Nijmegen geeft een extra dimensie aan de woonomgeving. In Mook en Middelaar wonen dan ook relatief veel jonge gezinnen, die onder andere vanuit Nijmegen in de gemeente zijn komen wonen.

Voor alle kernen geldt dat de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving zeer goed is. Zowel natuur, werk als infrastructuur zijn nabij. Dit resulteert in relatief hoge huizenprijzen. De WOZ-waarde in de gemeente Mook en Middelaar bedraagt volgens de meest recente CBS-data in 2023 gemiddeld €424.000,-. Dat is ruim hoger dan het gemiddelde van de provincie Limburg (€289.000) en het landelijke gemiddelde voor heel Nederland (€369.000,-).

Woningvoorraad

In Mook en Middelaar staan meer koop- (75%) dan huurwoningen (25%). Daarmee is het percentage koopwoningen in Mook en Middelaar hoger dan in Nederland. In de kernen staan voornamelijk grondgebonden woningen. De verdeling naar woningtypen ziet er als volgt uit:

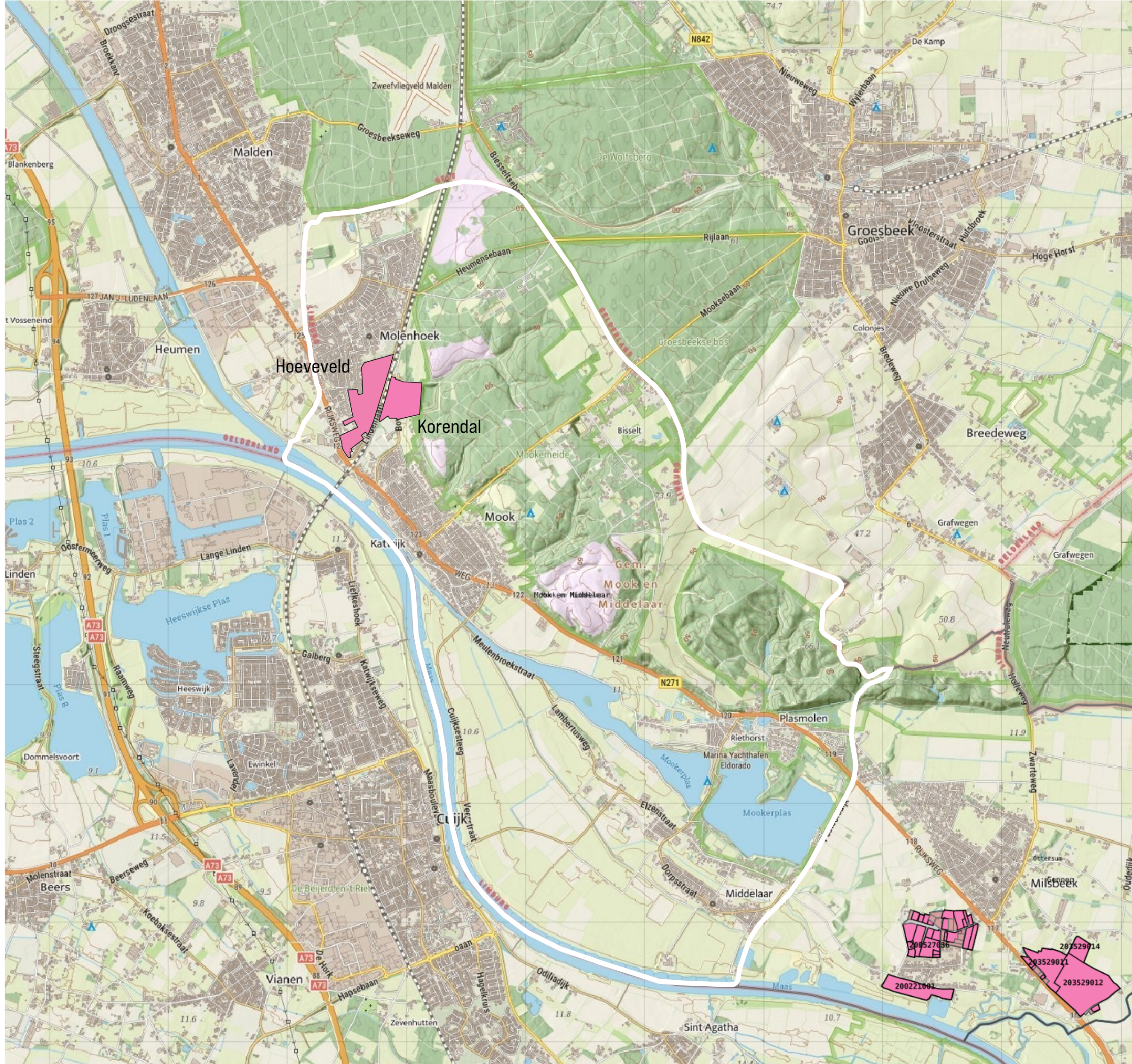
- 38% rijwoningen (1.367 woningen)
- 17% twee onder een kap (620 woningen)
- 31% vrijstaande woningen (1.137 woningen)
- 14% meergezinswoningen (519 woningen)

Bouwplannen

In Molenhoek-Zuid komt een gevarieerd aanbod van circa 250 woningen en appartementen in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Het woningbouwprogramma ziet er als volgt uit:

- Circa 50% vrije sector;
- Circa 30% onder de NHG-grens en middenhuur;
- Circa 20% sociale huur.

Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

> KAART 17: BEDRIJVENTERREINEN

WERKEN, ECONOMIE EN VOORZIENINGEN

Volgens de meest actuele gegevens zijn er in totaal circa 1.000 bedrijfsvestigingen gelegen in Mook en Middelaar (CBS, 2023). De gemeente telde in 2019 nog circa 830 bedrijven (CBS). Per jaar komen er in de gemeente dus zo'n 30 tot 50 startende ondernemingen bij, veelal bedrijven aan huis en ZZP-ers. Opvallend is het lage aantal arbeidsplaatsen in de eigen gemeente. Slechts 11% van de inwoners werkt in de eigen woonplaats. Dit duidt erop dat veel inwoners buiten de eigen gemeente werken.

Bedrijventerreinen

Het bedrijventerrein Korendal ligt tussen de dorpen Mook en Molenhoek. Het is een gemengd bedrijventerrein, waarop bedrijven tot en met milieucategorie 5 zijn toegestaan. Op het 13 hectare metende bedrijventerrein zijn 15 bedrijven gevestigd. Er werken ongeveer 150 mensen. De bedrijven hebben een sterke lokale binding doordat veel werknemers woonachtig zijn in Mook en omgeving. De uitstraling is rommelig en de beeldkwaliteit is laag. Grote opslaggebieden worden afgewisseld door grote loodsen en fabriekshallen. Er is weinig groen in openbare ruimte, waardoor het terrein erg stenig aan doet. Voor de herstructurering van het bedrijventerrein is in 2012 een masterplan opgesteld. Op basis van dat masterplan worden specifieke opgaven opgepakt, zoals het tegengaan van leegstand op het terrein.

De werkfunctie in Molenhoek is geconcentreerd op het Hoeveveld. Hier zijn bedrijven te vinden die goed passen in de woonomgeving ter plaatse (tot en met milieucategorie 3). Daarnaast zijn er verspreid in het dorp bedrijven te vinden in de vorm van een beroep of bedrijf aan huis. De panden staan op zeer ruime kavels.

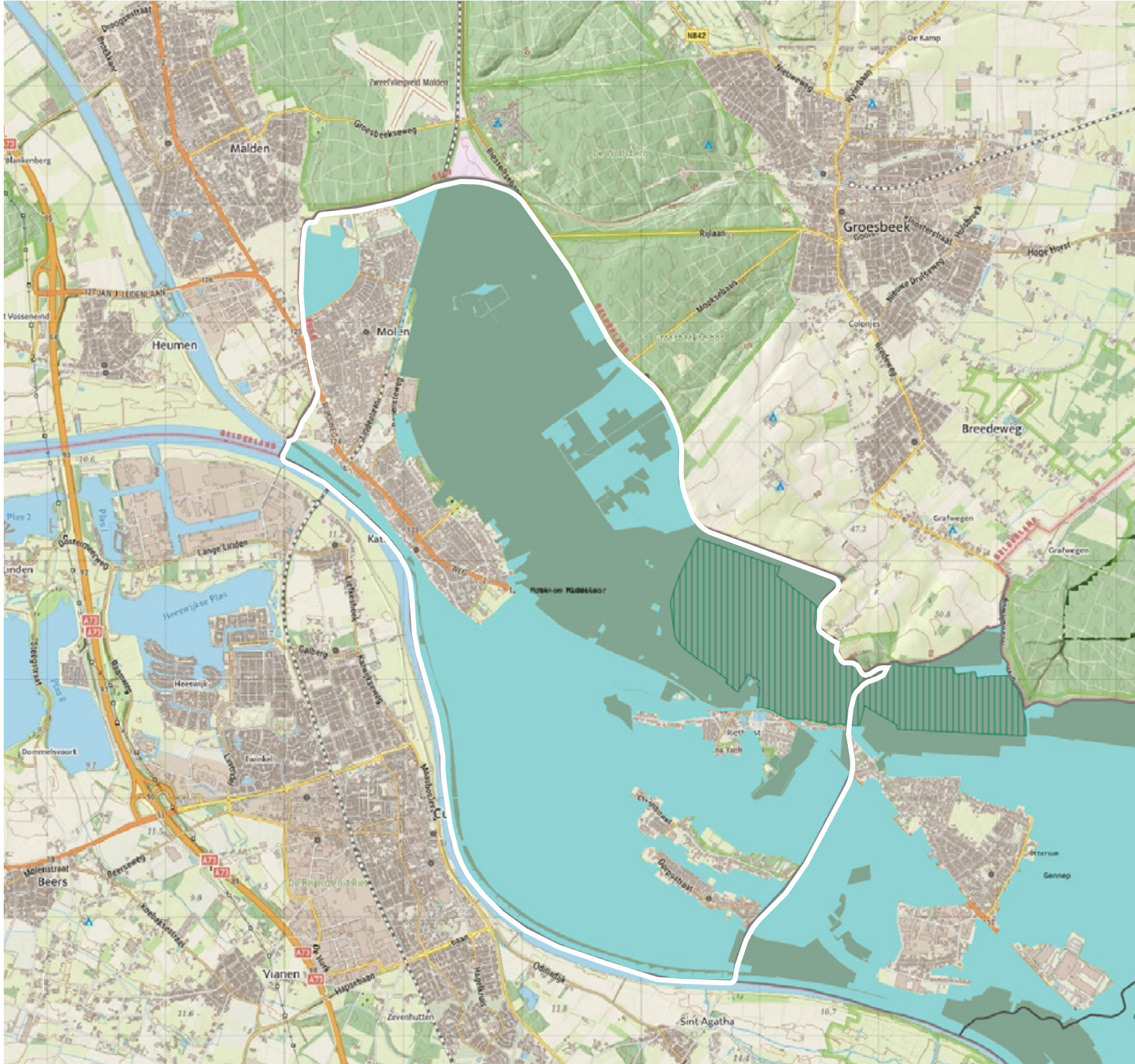
Bedrijventerrein Halderweg/Spijkerweg zal met de komst van Molenhoek Zuid verdwijnen.

Voorzieningen

De kernen beschikken over de benodigde basisvoorzieningen en voorzien in de dagelijkse behoeften van de bewoners wat betreft detailhandel en horeca. Voor de grootschaligere en niet dagelijkse voorzieningen zijn de inwoners van Mook en Middelaar echter aangewezen op de nabij gelegen grotere steden (vooral Nijmegen).

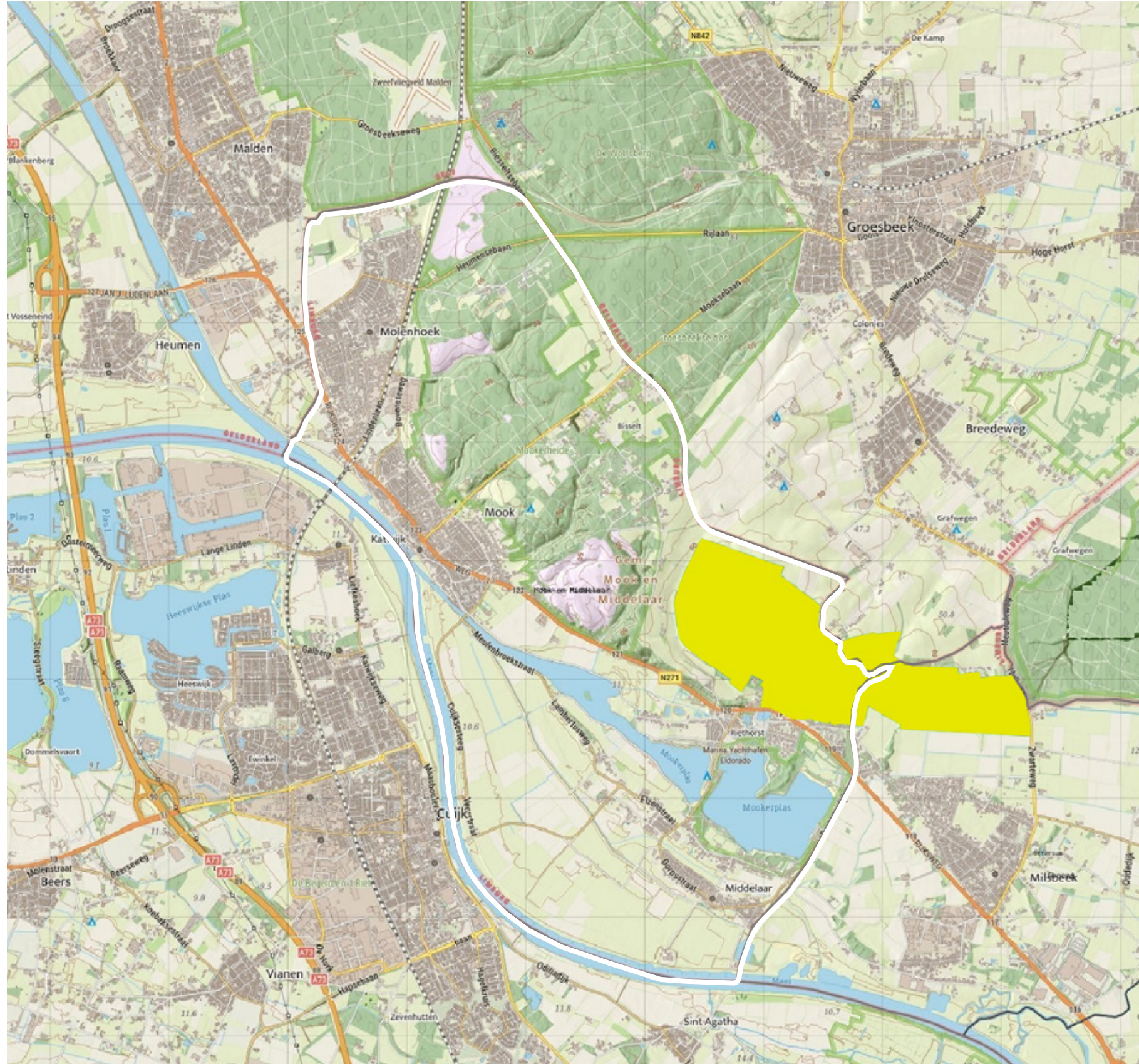
De voorzieningen in Mook zijn geconcentreerd in het gebied tussen de Rijksweg, Groesbeekseweg, Kon Julianastaat en Pr. Beatrixstraat. Hier bevinden zich twee supermarkten en diverse horecavoorzieningen. Daarnaast zijn hier maatschappelijke voorzieningen geconcentreerd, zoals een gemeenschapshuis, school, kinderopvang en medisch centrum.

Het winkelcentrum in Molenhoek biedt plaats aan verschillende vormen van detailhandel, horeca en een supermarkt. Boven het winkelcentrum zijn woningen gesitueerd. Het winkelcentrum is ruim opgezet, met voldoende parkeergelegenheden en groen. Daarnaast zijn in de dorpskern maatschappelijke voorzieningen als scholen, religieuze gebouwen en sportfaciliteiten te vinden.

> KAART 20: NATUURNETWERK NEDERLAND (NNN)

- Natuurnetwerk (NNN)
- groenblauwe mantel

> KAART 21: NATURA2000-GEBIED

- Natura2000-gebied

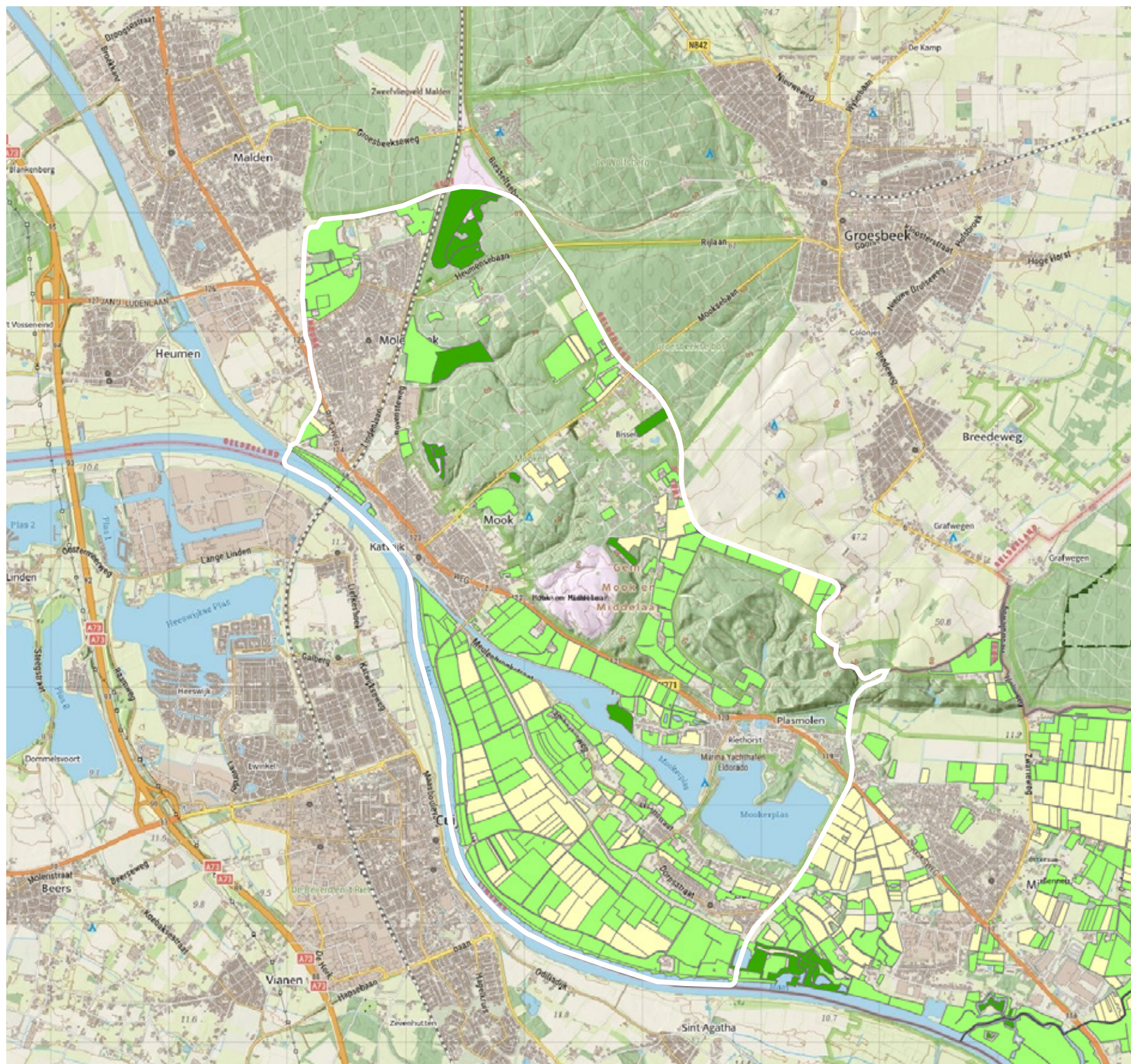
NATUUR

NNN , Natura 2000-gebied en groenblauwe mantel

Op korte onderlinge afstanden liggen droge bossen, heidevelden, natte kwelgebieden en riviergebonden natuur. De verwevenheid van de verschillende natuurwaarden is groot, waardoor relatief kleine deelgebieden ontstaan, met veel interessante gradiënten en overgangen. De beboste delen en de heidevlaktes van de stuwwal maken onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Sint Jansberg is aangewezen als Natura 2000-gebied.

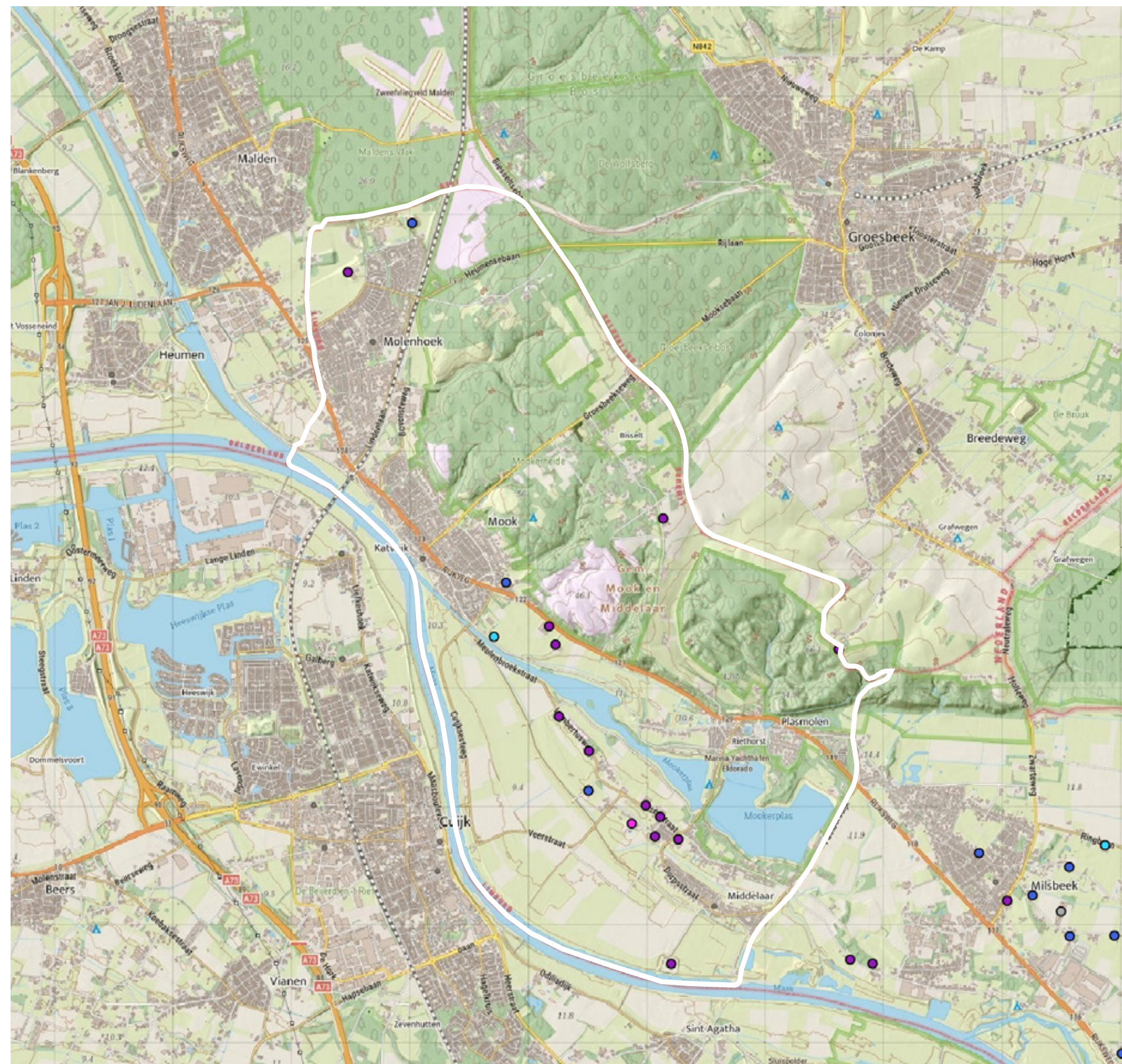
Op de hogere delen van de stuwwal zijn zowel naald- als loofbossen te vinden. Op sommige plaatsen in de bossen zijn bronbeken ontstaan (Mookse Molenbeek en Helbeek) die met name op de St. Jansberg zijn terug te vinden. De beekbegeleidende bronbossen herbergen waardevolle flora- en fauna. Op de stuwwal zijn enkele kleinere en meer uitgestrekte heidevelden aanwezig, zoals Mookerheide en Mookerschans. Bos komt ook voor op de hoger gelegen zandruggen van de rivierduinen. Aan de voet van de stuwwal zijn kwelgebieden te vinden met veel ecologische potenties voor het verbinden van de stuwwal met het Maasdal. In het Maasdal zijn de natuurwaarden vooral verbonden aan het Maasheggen-gebied. De tussen de weilanden gelegen heggen vormen een belangrijk fourangeergebied voor de das.

Het Maasdal, de beekdalen en steilere hellingen vormen samen de groenblauwe mantel. Deze gebieden vormen samen een soort mantel tussen en bij de Limburgse NNN-gebieden. Op veel plekken in de groenblauwe mantel zijn in de loop der tijd (delen van) steden en dorpen tot ontwikkeling gekomen. Die bebouwde gebieden maken geen deel uit van de groenblauwe mantel, maar staan er wel mee in verband.

> KAART 22: AGRARISCH GRONDGEBRUIK

- grasland
- bouwland
- natuurterrein

> KAART 23: VEEHOUDERIJEN

- melkrundvee
- varkens
- paarden
- schapen

bron: Kernregistratie Dierverblijven (Atlas Limburg)

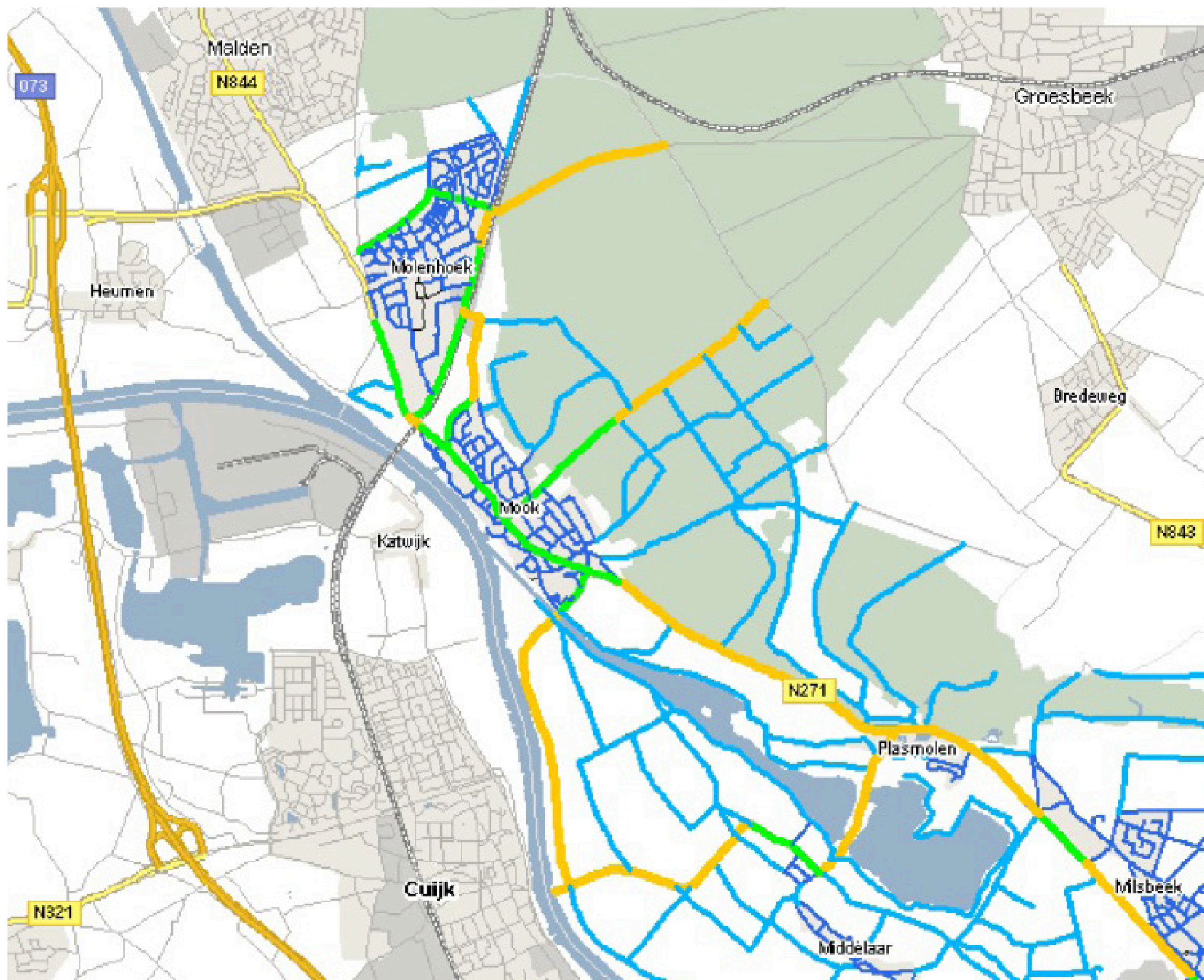
LANDBOUW

Agrarisch grondgebruik

Van oudsher neemt de landbouw een belangrijke positie in de vorming van het landschap. Vooral in het Maasdal, de overgangszone tussen rivierdal en stuwwal, het agrarisch ontginningsgebied ten zuiden van de stuwwal en de terrasvlakten achter de Maasduinen zijn veel gronden in gebruik voor de landbouw. In het Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Ten zuiden van de stuwwal is ook akkerbouw te vinden.

Agrarische bedrijven

In de gemeente komen diverse agrarische bedrijven en veehouderijen voor met melkrunderen, varkens, paarden en schapen. Deze agrarische (bedrijfs)bebouwing staat verspreid in het landschap. Rond deze bedrijven liggen stankcirkels, zodat voldoende afstand kan worden gehouden tot geurgevoelige objecten.

> KAART 24: WEGENCATEGORISERING

gebiedsontsluitingsfunctie buiten bebouwde kom
gebiedsontsluitingsfunctie binnen bebouwde kom

erftoegangsfunctie buiten bebouwde kom
erftoegangsfunctie binnen bebouwde kom

GEMOTORISEERD VERKEER

De gemeente Mook en Middelaar ligt op het snijvlak van de regio's Limburg Noord en Arnhem-Nijmegen. De gemeente heeft een sterkere verbinding met de directe omgeving van de stad Nijmegen (Rijk van Nijmegen) dan met de regio Limburg Noord. Dit heeft vanzelfsprekend zijn weerslag op de aanwezige infrastructuur en de verkeersstromen. Qua bereikbaarheid zijn de snelweg A73, de provinciale N271 en de spoorlijn van Roermond naar Nijmegen (Maaslijn) de belangrijkste verbindingen. De mobiliteit is enorm toegenomen waardoor het bereik van de gemeente verder reikt dan de omliggende dorpen. Zo is de gemeente Mook en Middelaar een belangrijk uitlooph gebied voor Nijmegen.

Wegennet

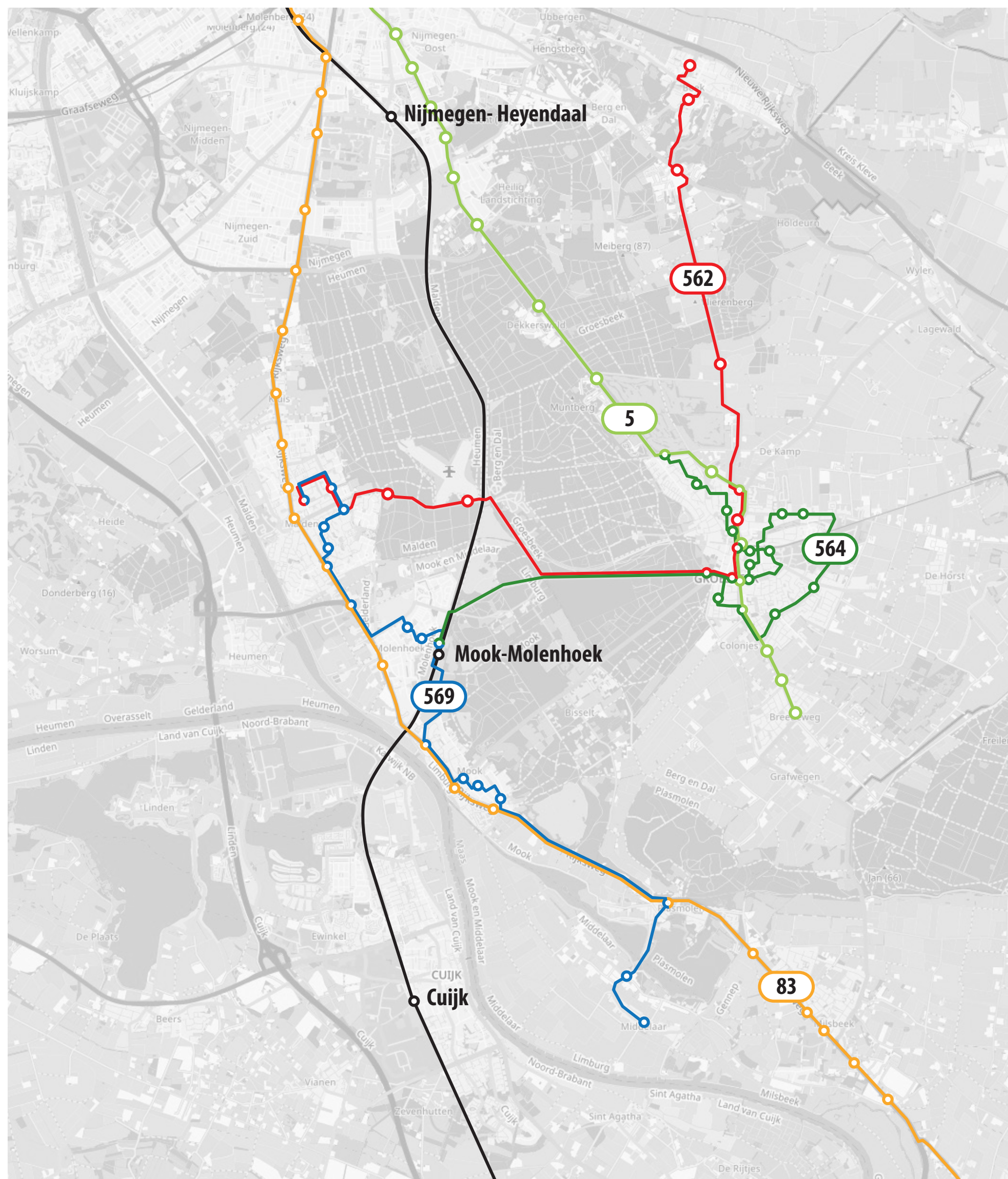
De gemeente Mook en Middelaar heeft een wegcategorisering vastgesteld die binnen de gemeentegrenzen een indeling kent naar gebiedsontsluitingswegen (binnen en buiten bebouwde kom) en erftoegangswegen (binnen en buiten bebouwde kom). De Rijksweg (N271) en de belangrijke gemeentelijke wegen binnen de bebouwde kom zijn gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg. Alle overige wegen zijn erftoegangswegen die gericht zijn op het toegankelijk maken van erven en woonstraten.

De Rijksweg (N271) vormt de regionale wegverbinding tussen Venlo en Nijmegen en is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg voor de verschillende dorpen en het industriegebied Korendal binnen de gemeente. De dorpen Mook, Molenhoek en Plasmolen liggen langs of aan weerszijden van deze weg.

De verkeersstromen zijn de afgelopen decennia steeds meer toegenomen op deze belangrijkste gebiedsontsluitingsweg binnen de gemeente. Bovendien zal dit in de komende jaren nog verder toenemen. Door de komst van de A73 en A77 heeft de N271 een regionale functie gekregen waarbij toerisme en recreatie een belangrijke rol speelt. Maar de functie voor het woon-werkverkeer en utilitair verkeer (waaronder industrie) mag uiteraard ook niet vergeten worden. Daarnaast maakt het lokale wegverkeer gebruik van deze route. Deze situatie leidt tot ongewenst verkeer in de kernen (woonwijken) en vormt al enkele jaren een knelpunt.

Knelpunten gemotoriseerd verkeer

Er zijn op sommige wegen zorgen over de verkeersveiligheid en leefbaarheid. Deze klachten betreffen vaak de N271 en de wegen van en naar Groesbeek. Dit zijn de Ringbaan en Heumensebaan te Molenhoek en de Groesbeekseweg in Mook.

> KAART 25: OV-ROUTES

OPENBAAR VERVOER

Spoorlijn

De spoorlijn Nijmegen-Venlo is een belangrijke ontsluiting voor personen- en goederenvervoer. Het spoor ligt verhoogd in het landschap op een spoordijk. In 2009 werd in het kader van Stadsregiorail het nieuwe station Mook-Molenhoek geopend op dezelfde plaats als het voormalige station. Het station wordt bediend door de (stop)treinen van Arriva, tussen de stations Roermond en Nijmegen. Een keer per kwartier vertrekt een trein vanuit Mook-Molenhoek naar Nijmegen en Venlo.

Buslijnen

De gemeente Mook en Middelaar wordt verder bediend door enkele buslijnen. Lijn 83 rijdt over de N271 van Nijmegen naar Gennep en/of Venlo en doet uitgezonderd de kern Middelaar, de overige kernen van de gemeente aan. Het station in Mook wordt echter niet bediend door deze bus. De buurtbus 564 rijdt van Groesbeek naar station Mook-Molenhoek, maar rijdt niet door naar Mook. Sinds medio 2021 rijdt de nieuwe buurtbus 569 van Malden tot Middelaar en omgekeerd. Deze buurtbus doet ook het station aan.

- Maaslijn (Nijmegen-Venlo-Roermond)
- buslijn 83 (Nijmegen-Mook-Gennep-Venlo)
- buslijn 5 (Nijmegen-Groesbeek)
- buurtbus 562 (Groesbeek-Malden)
- buurtbus 564 (Groesbeek-Molenhoek station)
- buurtbus 569 (Malden-Middelaar)

Daarmee zijn alle kernen (ook onderling) aangesloten op het OV-net. Een directe verbinding van Mook naar het 5 kilometer verderop gelegen Groesbeek is niet aanwezig.

Knelpunten openbaar vervoer

De trein op de Maaslijn tussen Venlo en Nijmegen heeft een gebrek aan capaciteit. Een duurzame oplossing wordt pas verwacht met de realisatie van de elektrificatie. Volgens de huidige gegevens ligt de opleverdatum van de opwaardering van de Maaslijn (totaal project) in 2028. Het ontbreken van OV tussen alle kernen van de gemeente is inmiddels opgelost met de introductie van buurtbuslijn 569. Op het gebied van duurzame mobiliteit en het stimuleren van OV-gebruik liggen er kansen in het beter positioneren van Station Mook-Molenhoek als hub en het toevoegen van OV-fietsen.

LANGZAAM VERKEER

Fietsroutes

In Nederland, Limburg en Mook en Middelaar wordt veel gefietst. Er zijn verschillende fietsroutes mogelijk binnen de gemeente Mook en Middelaar. Deze routes bestaan voor een deel uit vrijliggende fietspaden, maar maken soms ook gebruik van bestaande wegen.

De gebiedsontsluitingswegen zijn uitgevoerd met vrijliggende fietsvoorzieningen (bij 50 km/uur) of fietssuggestiestroken (bij 30 km/uur). Op sommige wegen, zoals de doorgaande wegen als de Groesbeekseweg binnen de bebouwde kom, waar een 30 km/uur snelheidsregime van kracht is, zijn de fietsvoorzieningen ook als fietsstrook aangelegd. Op de overige wegen is sprake van gemengd gebruik en maken fietsers dus gebruik van de rijbaan.

De fietsroutes in de gemeente zijn van groot belang voor dagelijks woon-werkverkeer en leiden ook bezoekers en recreanten langs de mooie plekjes en verbinden de toeristische ondernemers. De regio is opgenomen in het landelijke fietsknooppuntennetwerk. In het gebied ligt een aantal fietsroutes. Zo loopt de Maasroute (LF3) door onze gemeente.

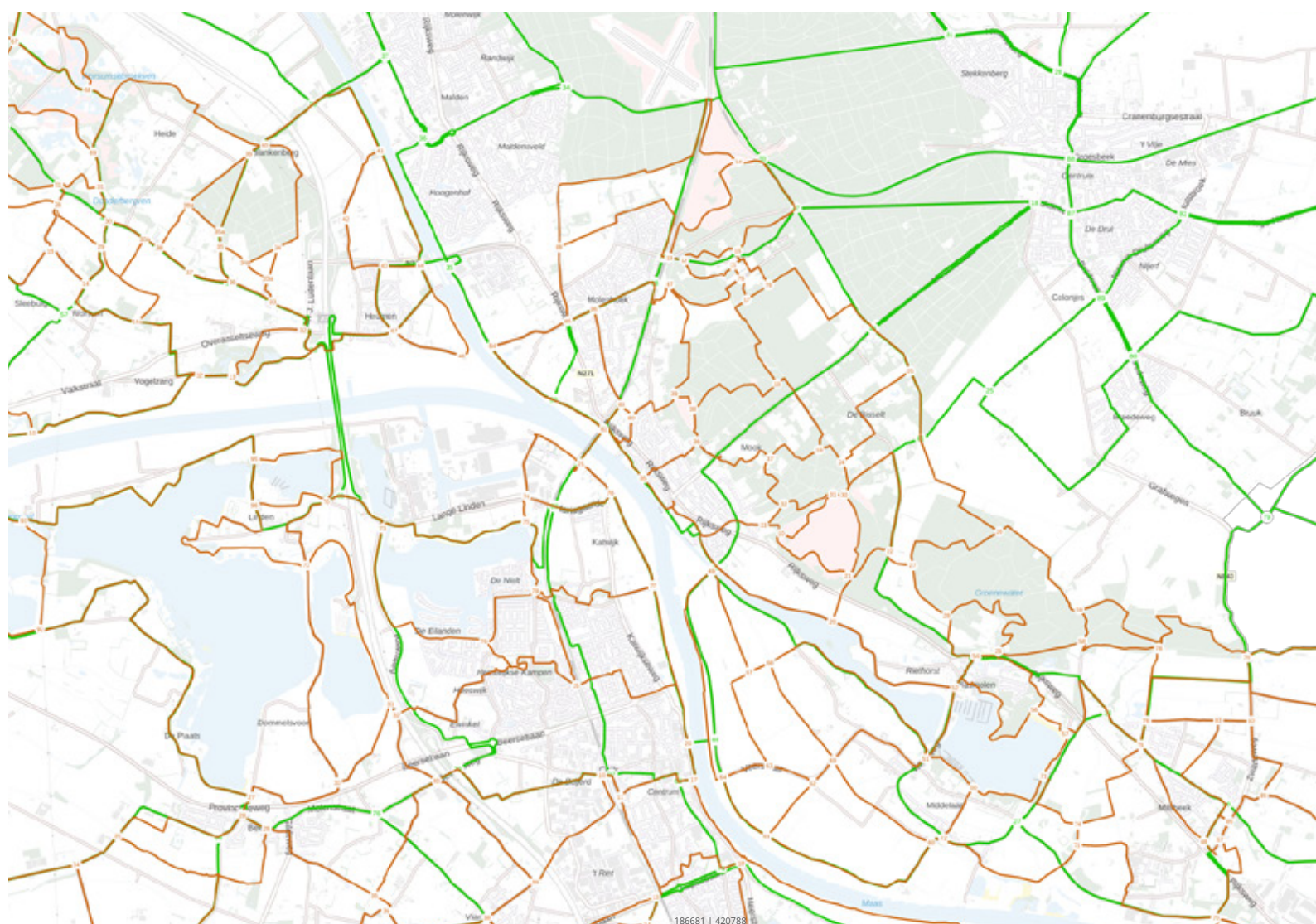
Om het autoverkeer terug te dringen is in 2020 de snel-fietsroute F73 Cuijk-Nijmegen (MaasWaalpad) geopend, inclusief een fietsbrug over de Maas naar Cuijk. Het MaasWaalpad loopt van Cuijk over de nieuwe brug De Maasover richting Mook, via Molenhoek en Malden naar de Campus Heyendaal in Nijmegen. De brug kan ook gebruikt worden door voetgangers.

Wandelroutes

Over het algemeen liggen de meeste wandelroutes, streekpaden en onverharde paden op de stuwwal en de rivierduinen. Het lange afstand Pieterpad (LAW9) loopt eveneens door de regio. Verder zijn er lokaal nog enkele kortere wandelroutes uitgezet.

Knelpunten langzaam verkeer

Er zijn een aantal locaties met knelpunten voor de verkeersveiligheid van fietsers. Dit betreft vooral de verbindingswegen van en naar Groesbeek.

LEEFBAARHEID & GEZONDE LEEFOMGEVING

Leefbaarheid vormt een belangrijk onderwerp in dorpen en kleine kernen. Denk bijvoorbeeld aan ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen of sportverenigingen. Zeker in een gemeenschap waar steeds meer jongeren wegtrekken, komen dergelijke voorzieningen onder druk te staan. Leefbaarheid wordt bepaald door de betrokkenheid van bewoners op elkaar en op hun wijken en dorpen.

Ontmoetingsplekken

De gemeente kent verschillende ontmoetingsmogelijkheden. Onze gemeente kent drie gemeenschapshuizen en vier breed gedragen ontmoetingsplaatsen voor alle inwoners. De plekken zijn ook bestemd voor kwetsbare groepen en zijn toegankelijk voor mensen met een beperking. In Middelaar is de Dörpskamer in MFC De Koppel de belangrijkste ontmoetingsplaats. Molenhoek kent twee ontmoetingsplaatsen met het Lees- en Ontmoetingspunt (LOP) en gemeenschapshuis De Wieken. In Mook is niet echt sprake van één voorziening, maar zijn er verspreid over de kern meerdere locaties die als ontmoetingsplaats kunnen worden gebruikt (zoals o.a. 't Môks Café).

Verenigingsleven

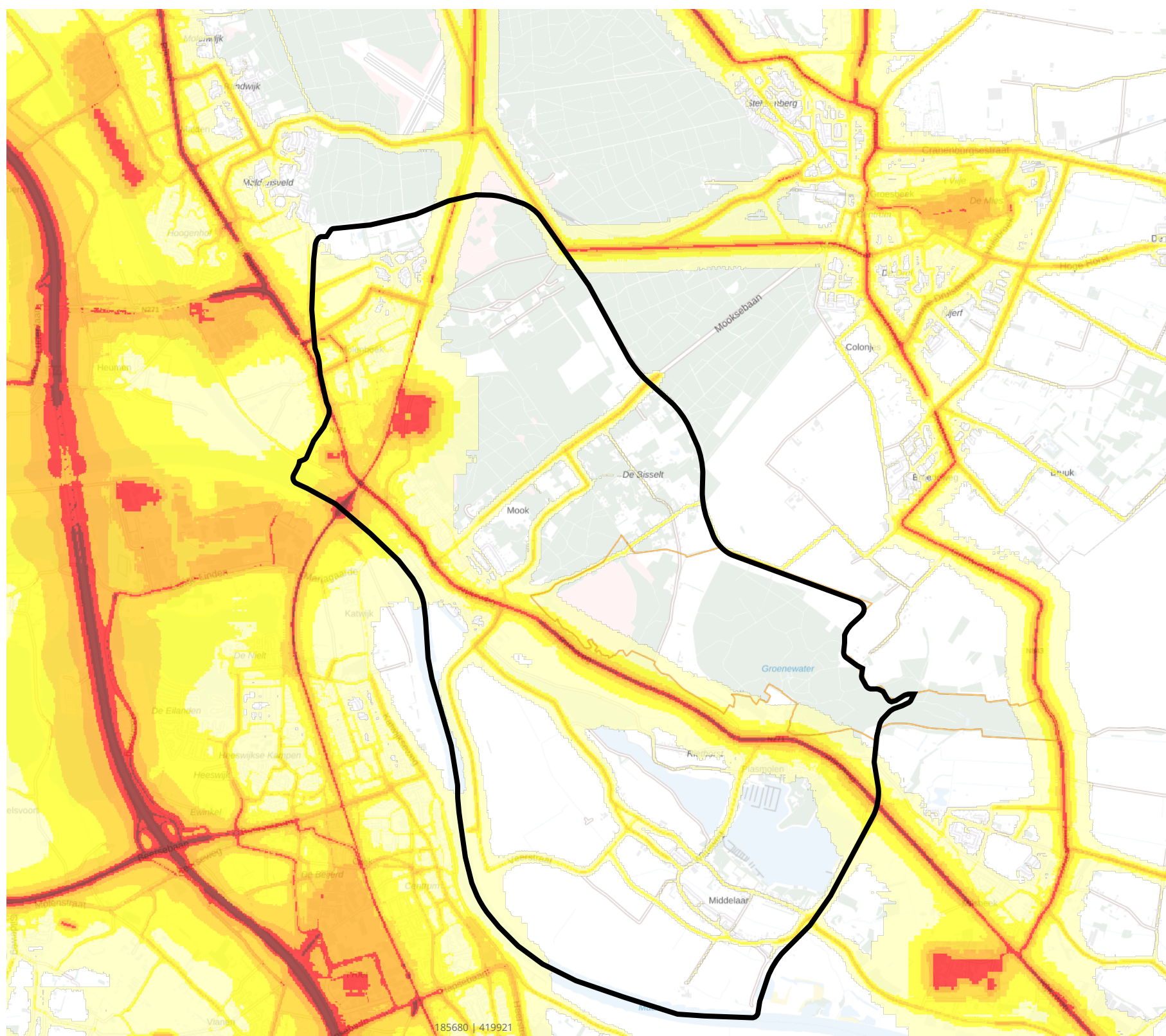
Deelname binnen verenigingen bevordert ontmoeting, sociale samenhang en leefbaarheid in de gemeente. Er is een actief verenigingsleven in de kernen. In de gemeente zijn een aantal organisaties en verenigingen actief die kunst en cultuur voor een breed publiek bereikbaar maken. Ook culturele verenigingen op het gebied van zang, toneel, muziek, carnaval, heemkunde, gilde en schutterij en kunst zijn actief in de gemeente.

Sport en bewegen

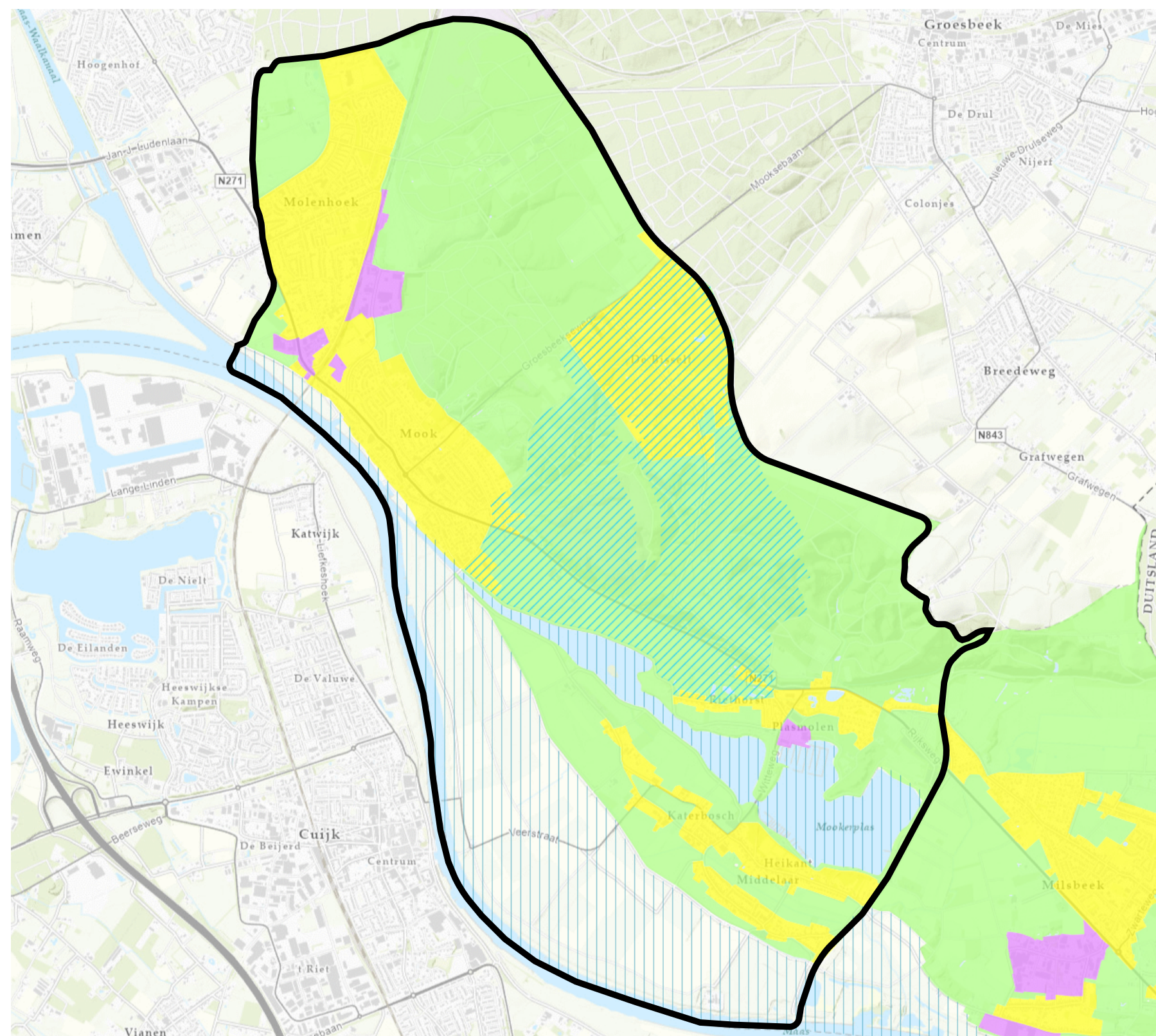
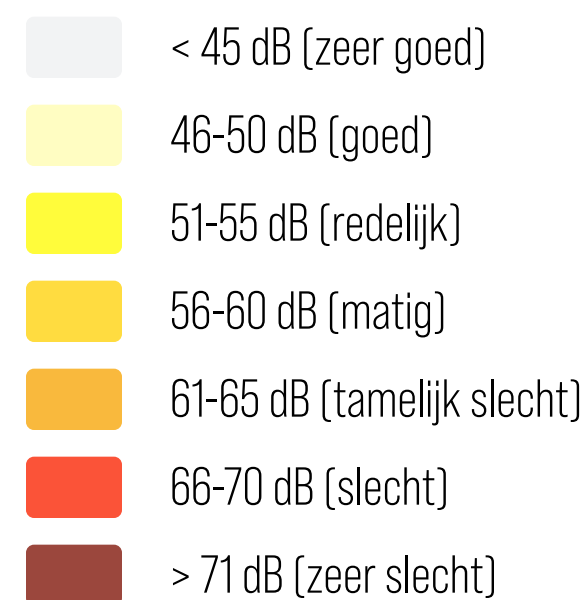
Vele inwoners beoefenen een sport in verenigingsverband. Mook en Middelaar heeft de sporters en bewegers veel te bieden. We kunnen wandelen, fietsen, voetballen, korfballen, tennissen, paardrijden, hardlopen, wielrennen en mountainbiken, golfen, turnen, tafeltennissen, badmintonnen, squashen, fitnessen, judo, vechtsport of Qi Gong beoefenen, aan water- zwem- of hengelsport doen of aan denksporten deelnemen. De sportcomplexen bevinden zich in De Lier, Maasvallei en De Heikant. De sportterreinen liggen gesitueerd aan de rand van de dorpen.

Ook andere maatschappelijke organisaties dan sportverenigingen en commerciële aanbieders organiseren beweegactiviteiten. De Beweegbus komt naar iedere gewenste (zorg)locatie met al het benodigde materiaal voor een passend sportaanbod. Er worden door initiatiefnemers diverse sportactiviteiten georganiseerd binnen de gemeente. Een voorbeeld hiervan is het Beweegplein waar alle sport-, beweeg- en cultuuraanbieders zich kunnen presenteren aan de inwoners. In de buitenruimte zijn beweegroutes in drie dorpskernen gerealiseerd.

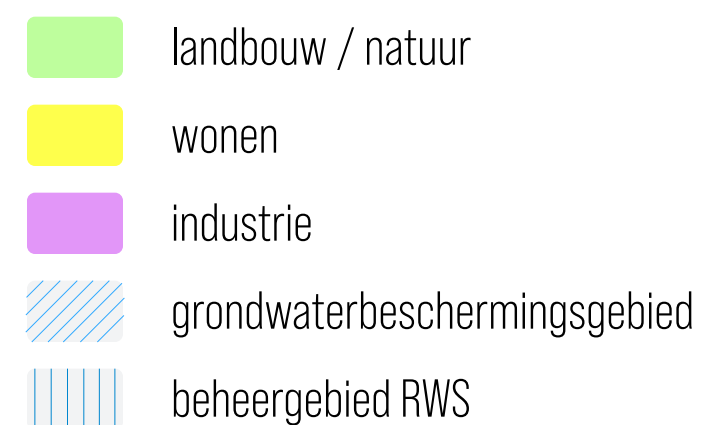
Sportverenigingen en clubs hebben te maken met allerlei ontwikkelingen en uitdagingen. Zo staan sportverenigingen onder druk vanwege de terugloop van leden en vrijwilligers. Steeds vaker beoefent men sport alleen of in een zelfgeorganiseerde groep van vrienden. Ook wint het sporten en bewegen in de openbare ruimte aan populariteit. Dat sluit aan bij de wens om in de buitenlucht sportief bezig te zijn, maar zelf het tijdstip te kunnen bepalen om te sporten of bewegen.

> KAART 27: GELUIDSCNTOUREN

> KAART 28: BODEMKWALITEITSKAART

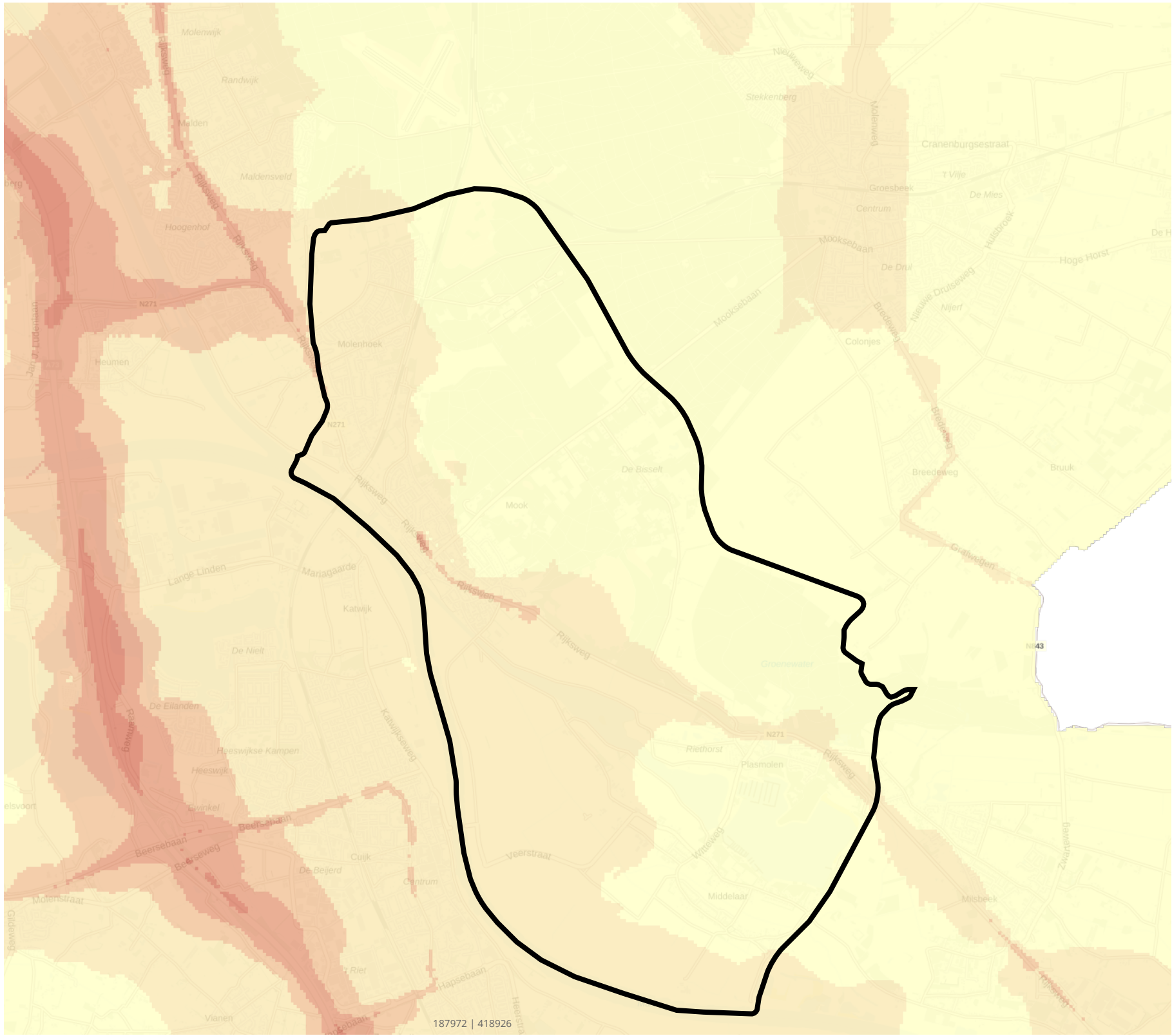
MILIEUKWALITEIT

Geluid

Geluid is een belangrijk onderdeel van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Geluidshinder dient zoveel mogelijk te worden voorkomen of te verminderen om negatieve gezondheidseffecten voor bewoners te beperken. Geluid en hinder zijn ruimtelijk bepaald. In de gemeente Mook en Middelaar zijn diverse geluidsbronnen aanwezig, zoals wegverkeer en bedrijfsmatige activiteiten. Langs de weginfrastructuur zijn geluidscntouren bepaald. Sommige gebieden hebben daarbij een mindere geluidkwaliteit zoals de gebieden die grenzen aan drukke wegen. In de gemeente bevinden zich daarnaast enkele bedrijven waarvoor algemene geluidregels gelden, of zo nodig specifieke voorschriften.

Bodemkwaliteit

De bodemkwaliteitskaart beschrijft de (diffuse) bodemkwaliteit binnen het regionale bodembeheergebied. De gemeente gebruikt de bodemkwaliteitskaart om het grondverzet te faciliteren. De bodemkwaliteitskaart dient daarnaast ook als bewijsmiddel voor de kwaliteit van grond. Een regionale bodemkwaliteitskaart geeft echter niet altijd een goed beeld van de lokale bodemkwaliteit. Daarom is er op lokale schaal vaak nog aanvullend bodemonderzoek nodig.

> KAART 29: LUCHTKWALITEIT (STIKSTOFDIOXIDE)

- NO₂-concentratie 10 - 12
- NO₂-concentratie 12 - 14
- NO₂-concentratie 14 - 16
- NO₂-concentratie 16 - 18
- NO₂-concentratie 18 - 20

> KAART 30: LUCHTKWALITEIT (FIJNSTOF)

- PM2,5-concentratie 7 - 8
- PM2,5-concentratie 8 - 9

Luchtkwaliteit

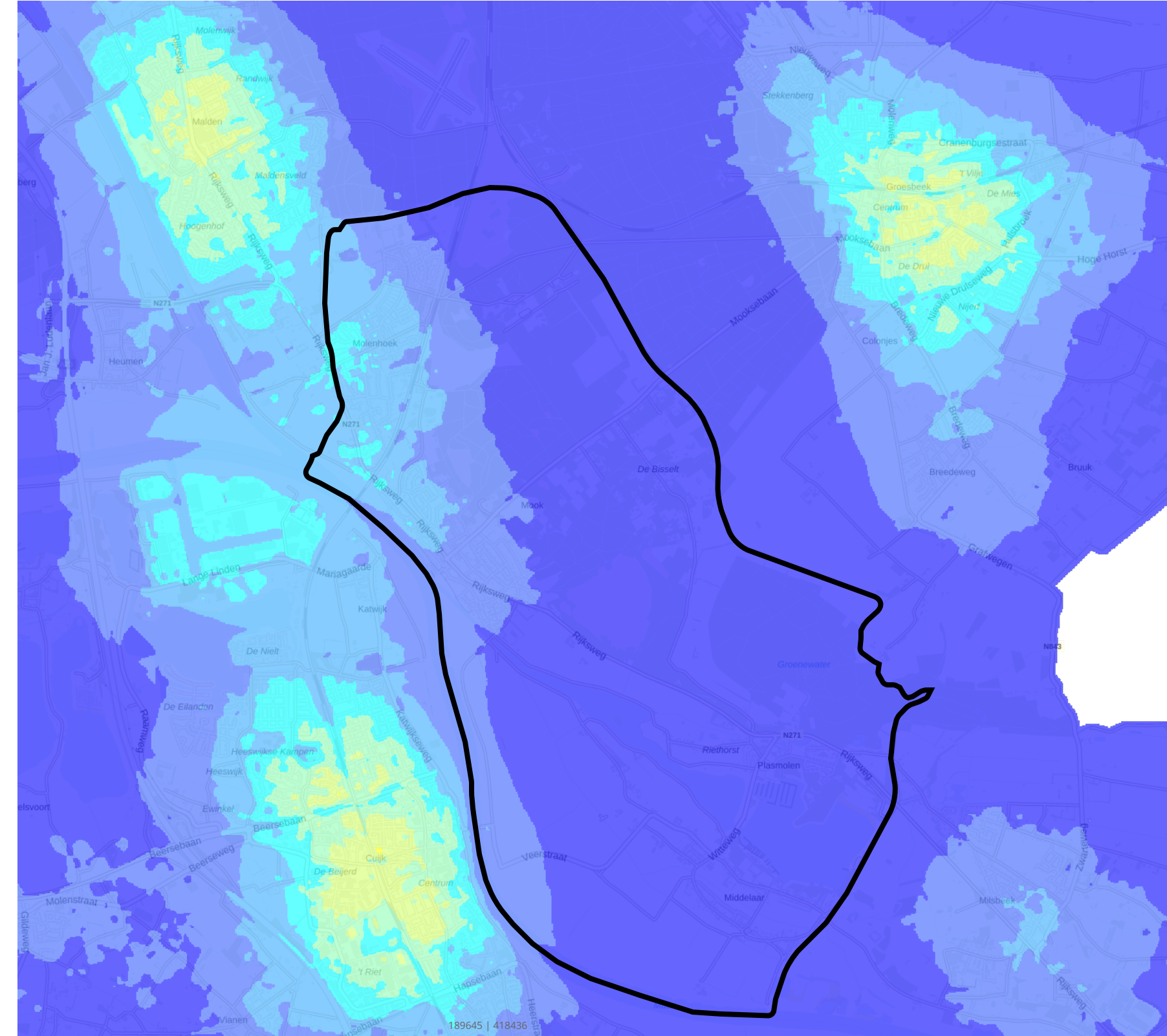
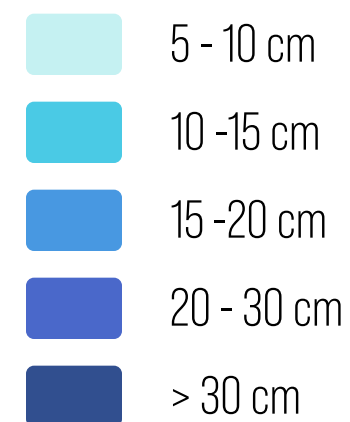
In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke Europese grenswaarde voor stikstofdioxide van 40 µg/m³ per jaar. In 2021 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nieuwe advieswaarden op. Het effect van NO₂ voor de gezondheid van mensen staat hierbij centraal. De WHO verlaagde de advieswaarden naar 10 µg/m³.

Fijnstof in de lucht is schadelijk voor je gezondheid. De hoeveelheden fijnstof (zowel PM10 als PM2,5) in de lucht zijn de afgelopen jaren sterk gedaald. Dat komt door allerlei maatregelen. Zowel het verkeer, maar ook de industrie en de energiesector stoten minder fijnstof uit. Door het Schone Lucht Akkoord en andere beleidsafspraken zal de gemiddelde hoeveelheid fijnstof in de lucht de komende jaren nog verder afnemen.

Ook voor fijnstof gelden de Europese grenswaarden als uitgangspunt. Voor PM10 is de grenswaarde 40 µg/m³ per jaar en voor PM2,5 geldt 25 µg/m³ per jaar als wettelijke norm. De WHO verlaagde de advieswaarden voor PM10 naar 15 µg/m³ en voor PM2,5 naar 5 µg/m³.

> KAART 31: WATEROVERLAST (NA EEN EXTREME HOOSBUI)

> KAART 32: HITTE-EFFECT (GEMIDDELD TEMPERATUURVERSCHIL IN STEDELIJK GEBIED)

ENERGIE EN KLIMAAT

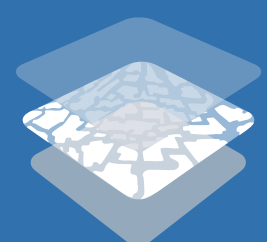
Energie

Binnen de gemeentegrenzen wordt energie verbruikt door de bewoners, instellingen en bedrijven. Maar ook de openbare voorzieningen (straatverlichting, rioolgemalen) en het verkeer hebben energie nodig. Voor het verwarmen van woningen en (bedrijfs)gebouwen wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van aardgas. Het verkeer maakt vooral gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel en lpg). De elektriciteit wordt met name gebruikt voor apparatuur en installaties voor zowel huishoudens als bedrijven, bedrijfsprocessen en (openbare) verlichting.

In Noord-Limburg komt ongeveer 23% van het energieverbruik voor rekening van het verkeer (autoverkeer en scheepvaart). Kijken we naar het overige energieverbruik, dan valt op dat ongeveer 50% van het energieverbruik toe te rekenen is aan de bewoners en 50% aan de bedrijven.

Klimaat

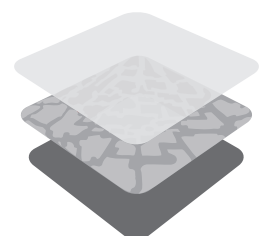
Het Waterpanel Noord (WPN) is een samenwerkingsverband in Noord- en Midden-Limburg van gemeenten, waterschap en waterleidingmaatschappij. In opdracht van het Waterpanel is een Klimaatatlas opgesteld. Met de kaarten uit die atlas zijn o.a. de (toekomstige) locaties in beeld gebracht voor wateroverlast na een extreme bui die eens per 100 jaar voorkomt en hittestress.

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

EEN KENSCHETS VAN DE GEMEENTE BIJLAGE VAN DE OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

INHOUDSOPGAVE

> INLEIDING

> BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

Blauwgroene hoofdstructuur

- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed

- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen

- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

Ruimtegebruik en functies

- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit

- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

Maatschappij en samenleving

- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

Milieu

- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

Duurzaamheid

- klimaat
- energie

> OVERZICHT GEÏNVENTARISEERD BELEID GEMEENTE, PROVINCIE EN REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

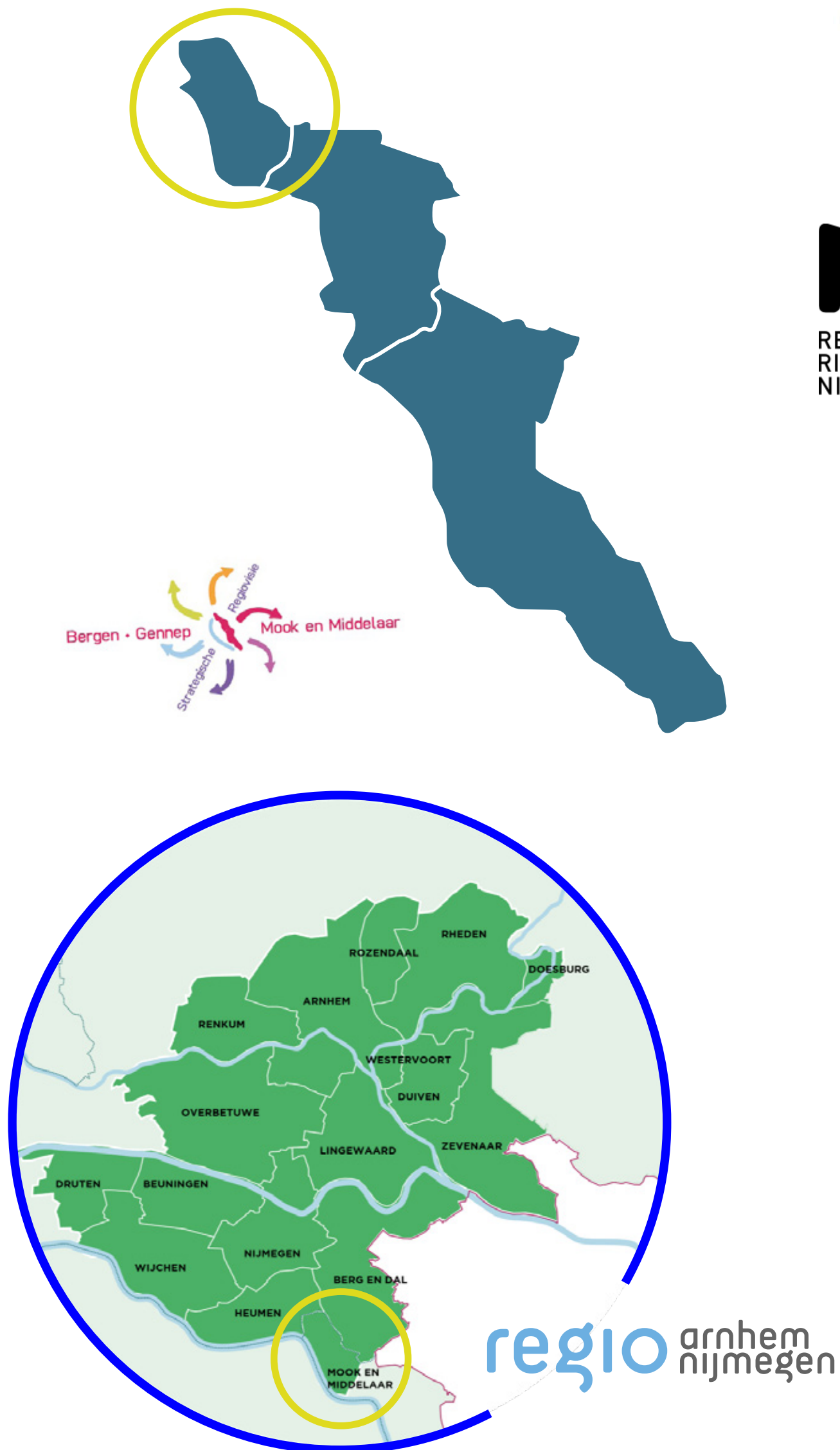
COLOFON

Dit document ‘Een kenschets van de gemeente’ is opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht in opdracht van de gemeente Mook en Middelaar. Het is een bijlage van de omgevingsvisie Mook en Middelaar. Het document bevat voor alle relevante beleidsvelden en thema’s een beschrijving van de huidige situatie, op basis van een ruimtelijke analyse en inventarisatie van het bestaande beleid van de gemeente, provincie en regio.

Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Utrecht, 5 februari 2025

> KAART 1: REGIONALE CONTEXT

INLEIDING

De gemeente Mook en Middelaar telt vier kernen (Molenhoek, Mook, Middelaar en Plas-molen) met in totaal ruim 8.000 inwoners. Daarmee is het één van de kleinste gemeenten in de regio. De gemeente vormt het meest noordelijk gelegen deel van de kop van Noord-Limburg, maar is ook georiënteerd op de regio Nijmegen.

De gemeente maakt door haar unieke ligging deel uit van meerdere regio's, zoals de Gezondste Regio Noord-Limburg (r-nl), de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, het Rijk van Nijmegen en - samen met de buurgemeenten Bergen en Gennep - de Regio Maasduinen.

Gezien haar geografische ligging (op de grens van drie provincies en meerdere regionale samenwerkingsverbanden) is regionale samenwerking op verschillende beleidsterreinen voor de gemeente van groot belang. Tegelijkertijd is het belangrijk om als kleine, zelfstandige gemeente een heldere eigen koers te varen. Daarom dienen de unieke groene gebiedskwaliteiten, de historische identiteit van Mook en Middelaar en de dorpse kwaliteiten centraal te staan in de omgevingsvisie.

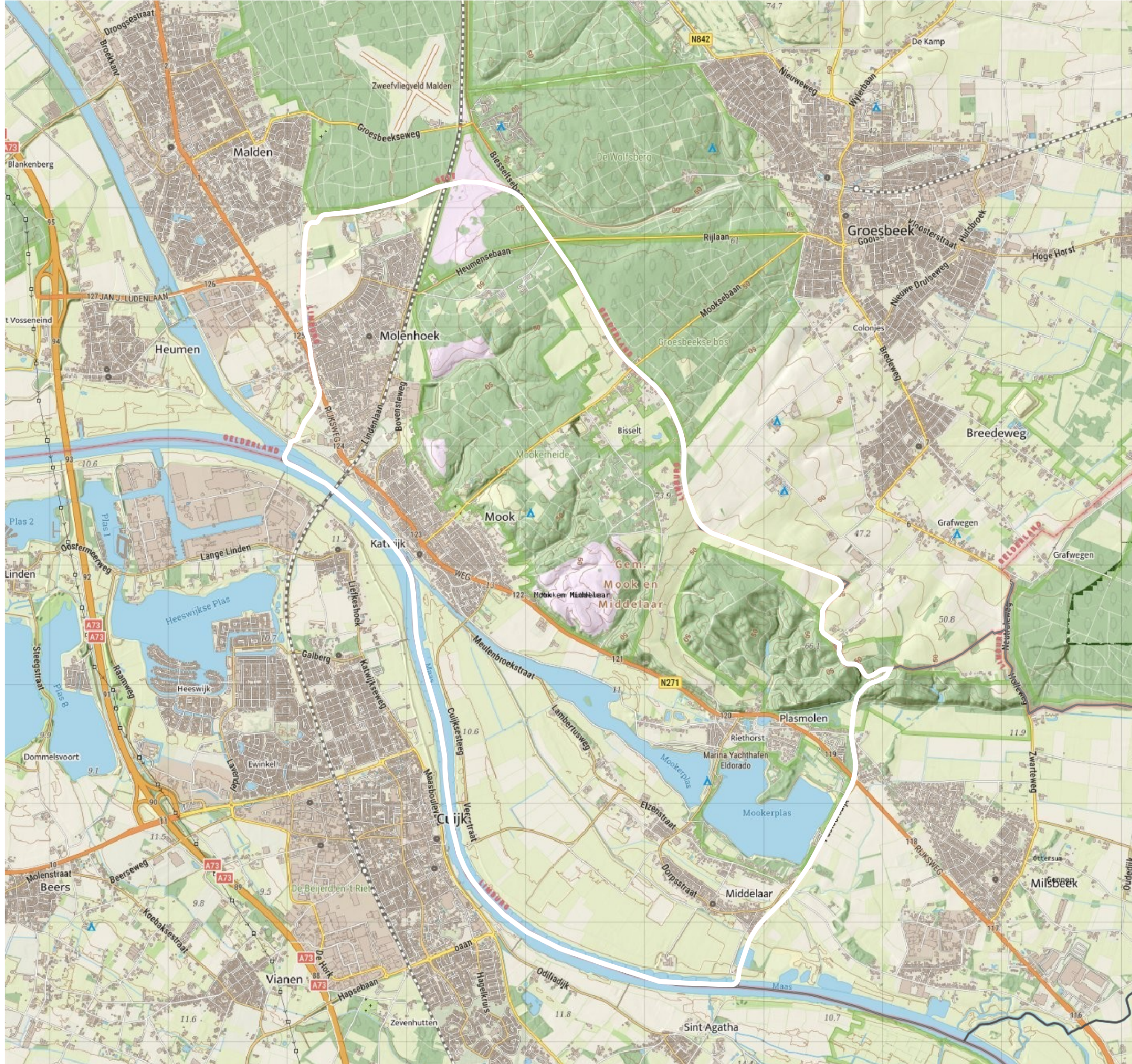
Stap 1: Beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse

De Omgevingsvisie Mook en Middelaar bevat het strategische en integrale beleid over de fysieke leefomgeving voor de hele gemeente en de lange termijn. In de eerste stap hebben wij gewerkt aan een beleidsinventarisatie en ruimtelijke analyse. Hiervoor zijn alle relevante beleidsdocumenten van de gemeente, provincie en regionale samenwerkingsverbanden verzameld, geïnventariseerd en geanalyseerd.

Op basis van de geïnventariseerde beleidsdocumenten van gemeente en regio brengen we allereerst de gebiedskwaliteiten van de gemeente in kaart. We beschrijven daarbij op hoofdlijnen wat de belangrijkste karakteristieken zijn van het buitengebied en van de verschillende kernen in de gemeente. Zo ontstaat een goed beeld van de huidige opbouw van de gemeente en de kernen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen.

In dit werkdocument zijn de resultaten van de uitgevoerde ruimtelijke analyse van de gemeente Mook en Middelaar vastgelegd. We stellen ook een digitaal kaartbestand samen met alle voor de omgevingsvisie relevante kaartlagen.

BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

> KAART 2: TOPOGRAFIE GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

BESCHRIJVING VAN DE HUIDIGE SITUATIE

De omgevingsvisie zorgt voor samenhang in het (ruimtelijk) beleid van de gemeente Mook en Middelaar. Het huidige beleid van de gemeente is verspreid vastgelegd over verschillende beleidsplannen en visies. In de bijlage is een overzicht opgenomen van alle (sectorale) beleidsdocumenten van de gemeente Mook en Middelaar, evenals de relevante ruimtelijke visies, verkenningen en onderzoeken van de provincie en regio. Op basis van deze beleidsdocumenten geven we in dit werkdocument een kenschets van de huidige situatie van de hele gemeente.

Beleidsvelden en thema's

Als fundament voor de omgevingsvisie beschrijven we beknopt de huidige situatie van de gemeente. Hierbij komen alle voor de omgevingsvisie relevante beleidsvelden en thema's aan bod. De volgende onderwerpen worden achtereenvolgens in woord en beeld beschreven:

Blauwgroene hoofdstructuur

- ondergrond
- landschap
- water
- groenstructuur

Erfgoed

- archeologie
- cultuurhistorie

Identiteit van de kernen

- historische ontwikkeling
- stedenbouwkundige structuur

Ruimtegebruik en functies

- wonen
- werken en economie
- voorzieningen
- recreatie en toerisme
- natuur
- landbouw

Mobiliteit

- gemotoriseerd verkeer
- openbaar vervoer
- langzaam verkeer

Maatschappij en samenleving

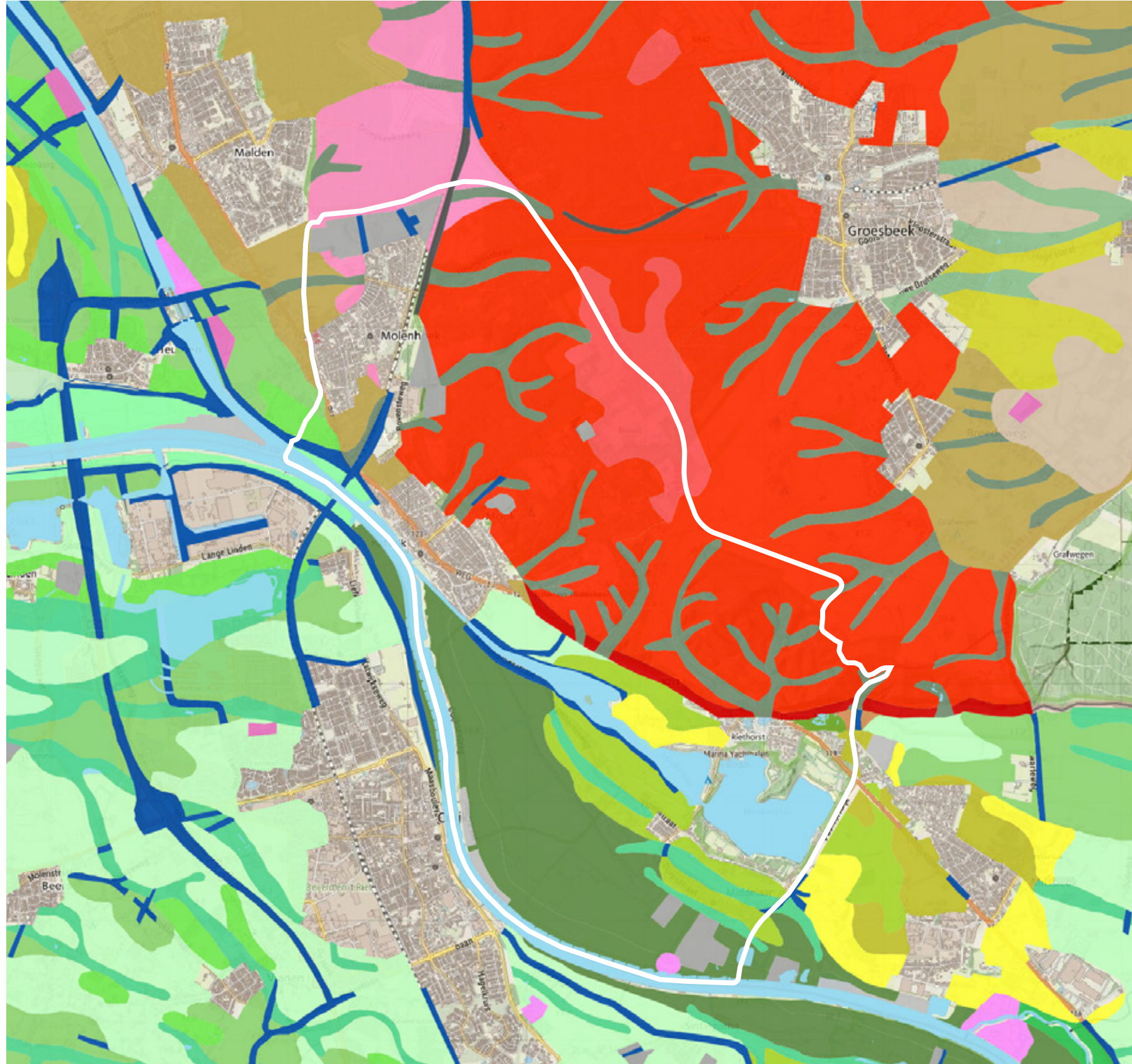
- leefbaarheid
- gezonde leefomgeving

Milieu

- geluid
- bodemkwaliteit
- luchtkwaliteit

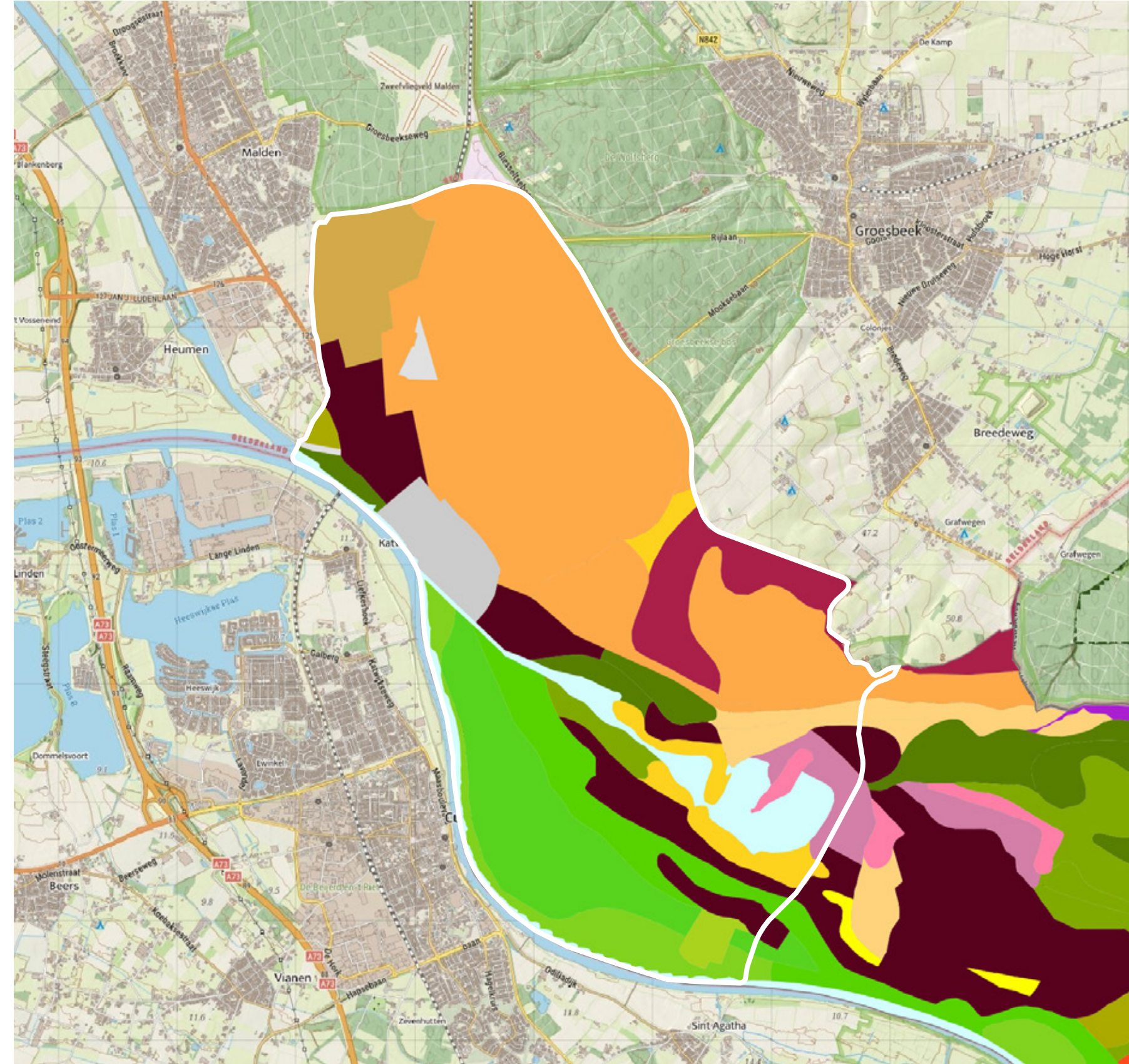
Duurzaamheid

- klimaat
- energie

> KAART 3: GEOMORFOLOGIE

	stuwwalplateau		terraswelling
	hoge stuwwal		terrasvlakte
	ondergraven stuwwalzijde		rivierduin
	droog dal		rivierdal
	smeltwaterglooiing		geul van vlechtend water
	smeltwaterwaaier		dijk

> KAART 4: BODEM

	holtpodzolgronden; grof zand		laarpodzolgronden; grof zand
	vorstvaaggronden; grof zand		veldpodzolgronden; grof zand
	gooreerdgronden; grof zand		poldervaaggronden; zware zavel
	looppodzolgronden; grof zand		leek-/woudeerdgronden; lichte zavel
	hoge bruine enkeerdgronden; grof zand		ooivaaggronden; lichte zavel
	poldervaaggronden; zandige leem		ooivaaggronden; lichte klei

ONDERGROND

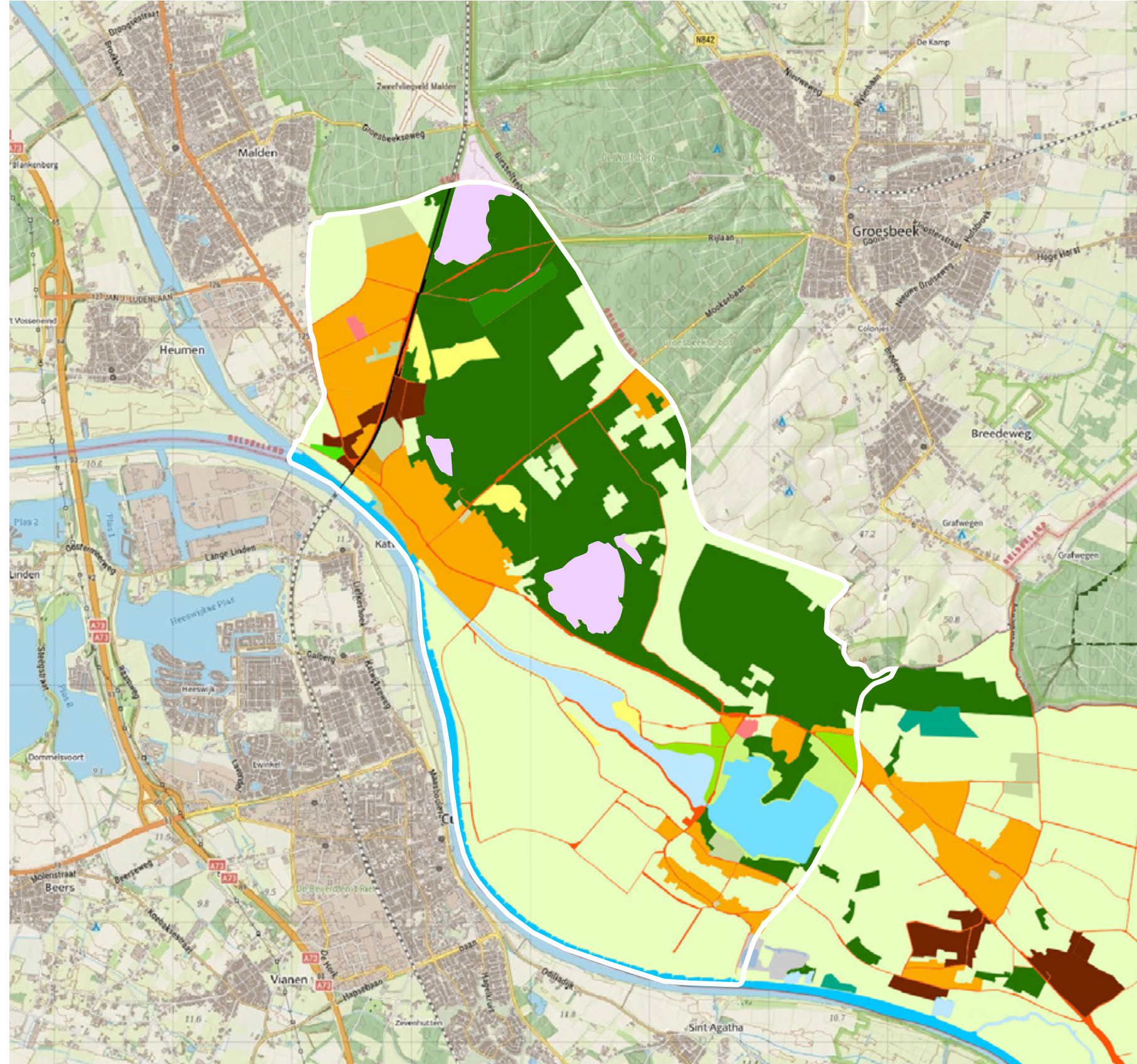
Geomorfologie

De gemeente Mook en Middelaar ligt in het uiterste noorden van de provincie Limburg. Landschappelijk gezien ligt het meest markante element in het noorden van de gemeente: de gigantische stuwwal die zich hoog boven het omringende landschap verheft. De stuwwal is gevormd in de voorlaatste IJstijd, zo'n 160.000 jaar geleden. De eeuwenoude ontstaansgeschiedenis van het gebied heeft gezorgd voor de huidige karakteristieke opbouw van de ondergrond met een grote diversiteit aan bodemkundige eigenschappen. Eeuwenlange erosie door ijs, water en wind heeft gezorgd voor verschillende geomorfologische (deel)gebieden, die op korte afstand van elkaar voorkomen.

Bodem

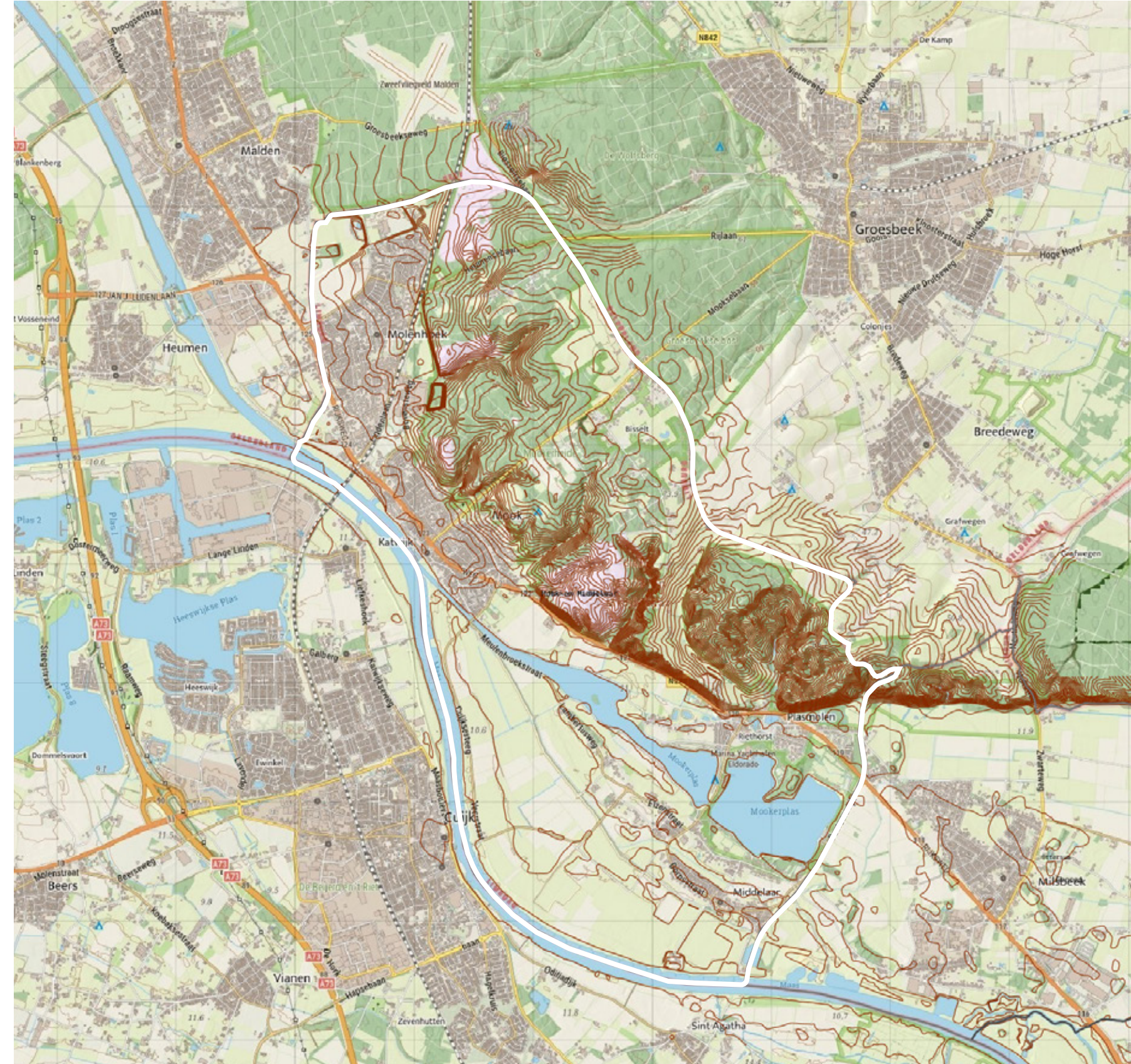
In het noorden van de gemeente ligt de stuwwal van Nijmegen, die in Duitsland doorloopt in het Reichswald. Deze stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden. De westkant van de stuwwal, bij Molenhoek, heeft een glooiende helling doordat smeltwater vanaf de stuwwal stroomde naar het rivierdal van de Maas. De oude bewoningskernen van Molenhoek, Mook en Plasmolen zijn ontstaan op deze hoger gelegen fijne zandgronden in het overgangsbied van de stuwwal.

In het winterbed van de Maas komen vooral rivierkleibodems voor. Omdat de Maas in vroegere tijden soms droog stond en er weinig begroeiing was, werd door de wind zand uit de droge rivierbodems opgewaaid en verderop afgezet. Hierdoor zijn enkele zandruggen en rivierduinen ontstaan. Middelaar ligt op een zandrug aan de voet van de stuwwal. Een groot gedeelte van de rivierduin in Middelaar is afgegraven ten behoeve van de zandwinning.

> KAART 5: VARIATIE IN LANDSCHAPPEN

- bos
- heide
- droog natuurgebied
- weide en akkerland
- recreatiegebied
- water

> KAART 6: HOOGTEKAART

- hoogtelijnen (TOP10NL)

LANDSCHAP

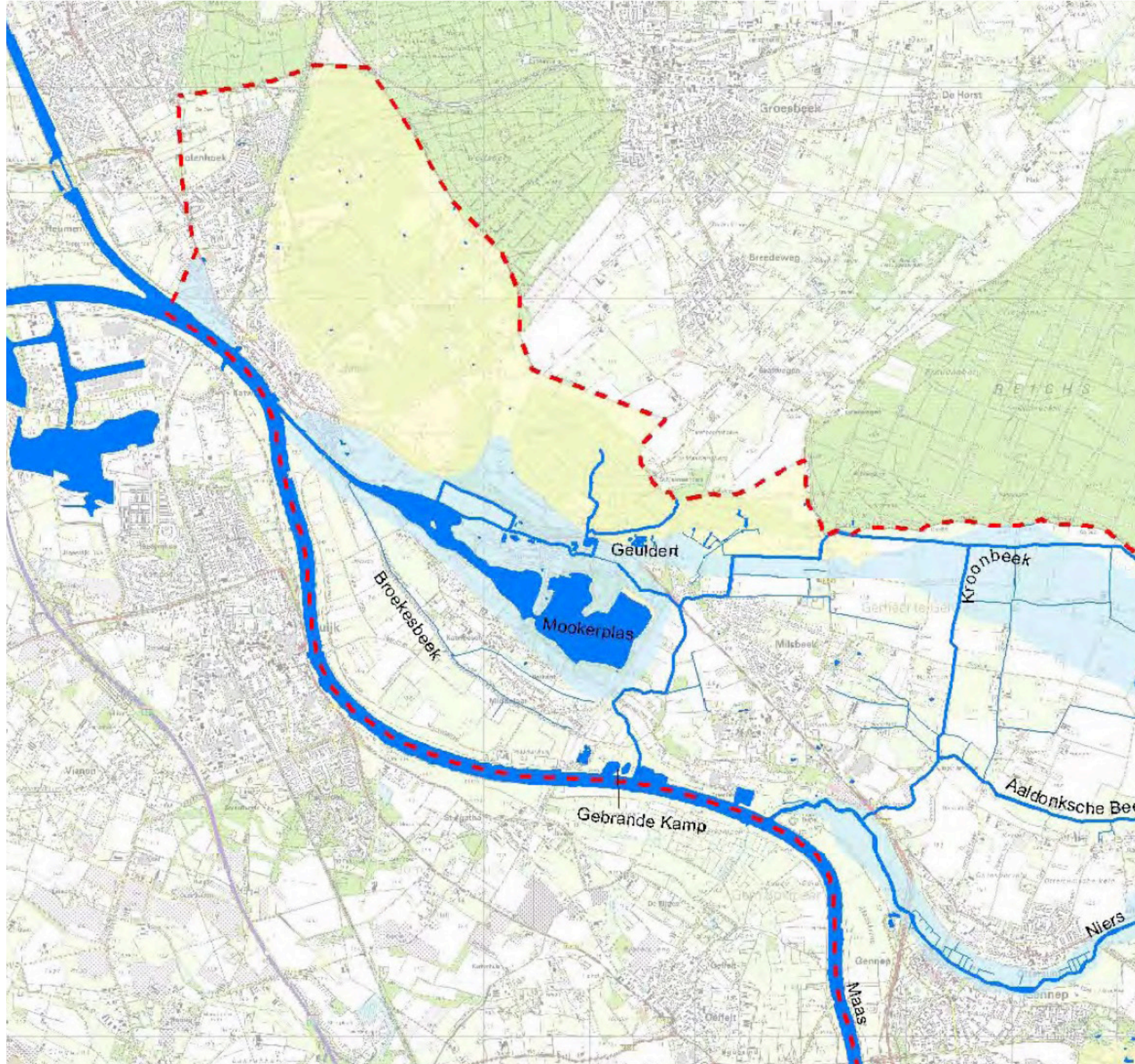
Variatie in landschappen

De verschillen in de ondergrond hebben in de loop der eeuwen geleid tot een grote diversiteit aan landschappen binnen de gemeentegrenzen. De gemeente Mook en Middelaar kent hierdoor landschappelijk gezien een grote variatie op een relatief klein oppervlak. Er is heide en bos, akkers en weilanden en de rivier de Maas.

In het laaggelegen Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Door de ligging in het winterbed van de Maas, staan hier bijna geen (bedrijfs)gebouwen, wat het gebied een natuurlijke en groene uitstraling geeft. De weilanden en de vele heggen zorgen voor een groen, half-open kleinschalig karakter. De Maasheggen dienden vroeger als perceelscheiding en veekering. De hooggelegen stuwwal is bebost. In de bossen zijn enkele kleine akkers en weilanden te vinden. Deze karakteristieke open plekken zijn waardevol voor de natuurkwaliteit van het bos. Ze zorgen voor meer natuurlijke overgangen en variatie in het besloten bos. Tussen de stuwwal en het Maasdal ligt een gevarieerde overgangszone met rivierduinrelicten, bomenrijen, houtwallen en beken.

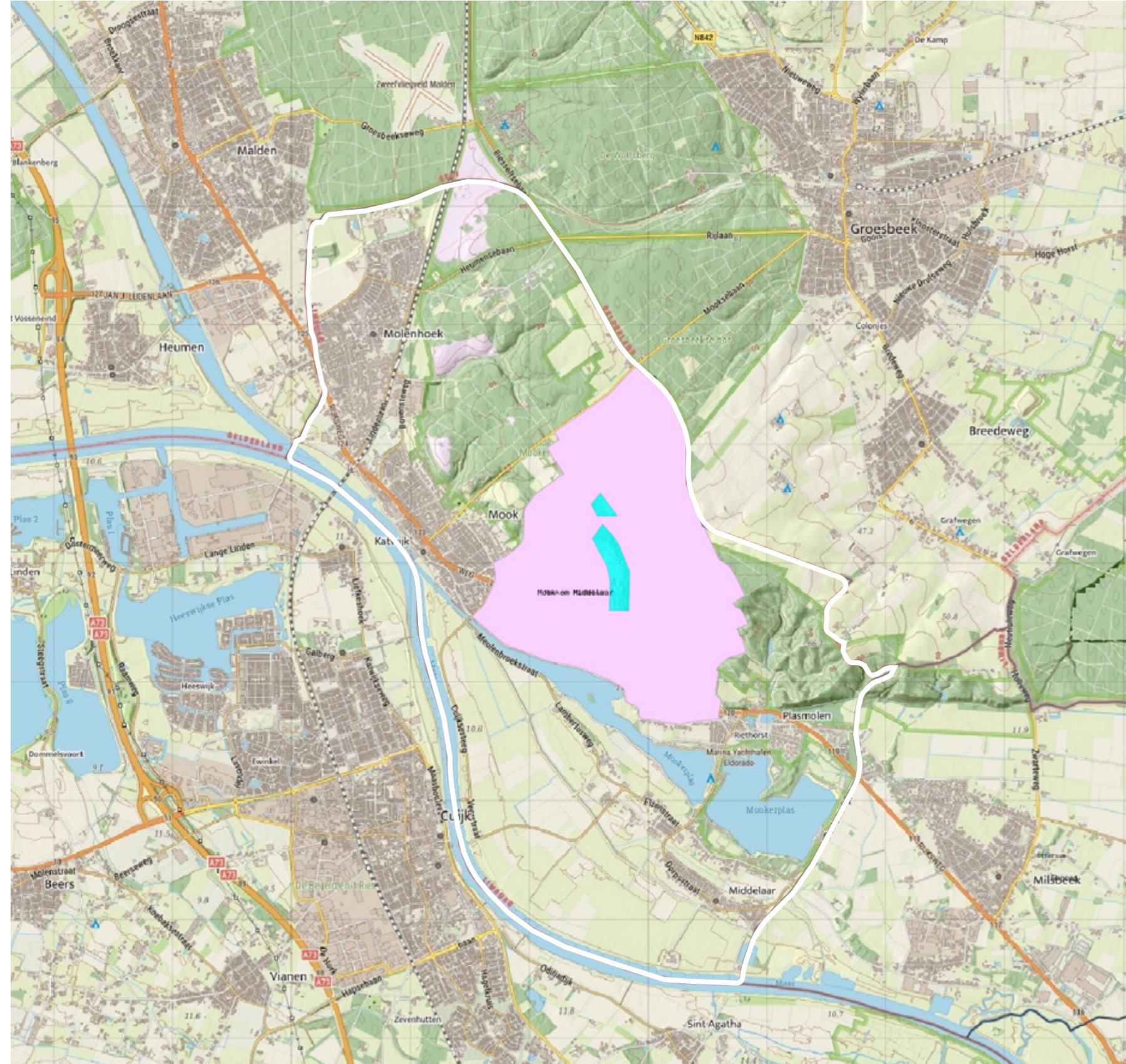
Opvallende hoogteverschillen

Hoogteverschillen spelen een grote rol in de beleving van het landschap in de gemeente. De hooggelegen delen van de gemeente liggen boven op de stuwwal (van 60 tot 80 meter +NAP). Het laagstgelegen deel ligt in het Maasdal en heeft een gemiddelde hoogte van zo'n 8 tot 10 meter +NAP. De dijken en kades langs de Maas hebben hier een hoogte van 13 à 14 meter +NAP. In het Maasdal komen kleinere hoogteverschillen voor in de vorm van zandruggen. Tussen de hoge stuwwal en het Maasdal ligt een overgangsgebied met glooiende hellingen.

> KAART 7: GRONDWATERSYSTEEM

- infiltratie
- kwel
- water

> KAART 8: WATERWINGEBIED

- waterwingebied
- grondwaterbeschermingsgebied

WATER

Grondwater

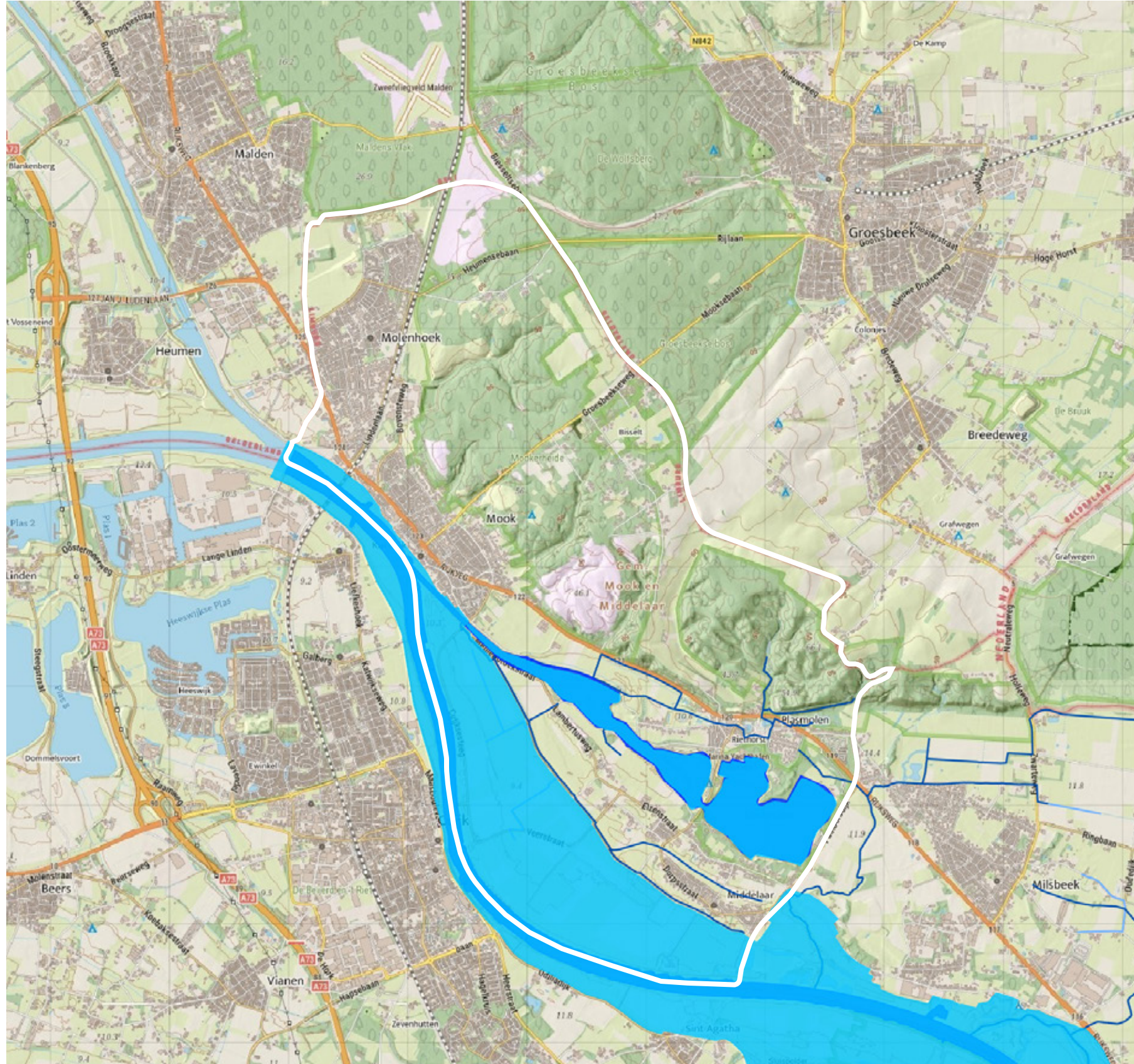
Het grondwatersysteem van de gemeente maakt deel uit van het stuwwalsysteem van Nijmegen. Het grondwater infiltreert op de stuwwal (deels in Duitsland) en komt omhoog in een zone met kwelgebieden aan de voet van de stuwwal. Door de invloed van afgravingen (zoals de Mookerplas) en de grondwateronttrekking ten behoeve van de drinkwatervoorziening, wordt de grondwaterstand op de stuwwal steeds lager en verdrogen de bronbeken ten zuiden van de stuwwal.

Waterwingebied

Drinkwater komt in Mook en Middelaar letterlijk van (of uit) eigen bodem komt. Voor de waterwinning wordt gebruik gemaakt van een waterwingebied op de Mookerhei. Het gewonnen water is van goede kwaliteit, de zuivering beperkt zich vooral tot het verwijderen van ijzer en mangaan. Het water bevat van nature weinig kalk. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen is rond het waterwingebied een grondwaterbeschermingsgebied en boringsvrije zone aangewezen. Zij worden extra beschermd.

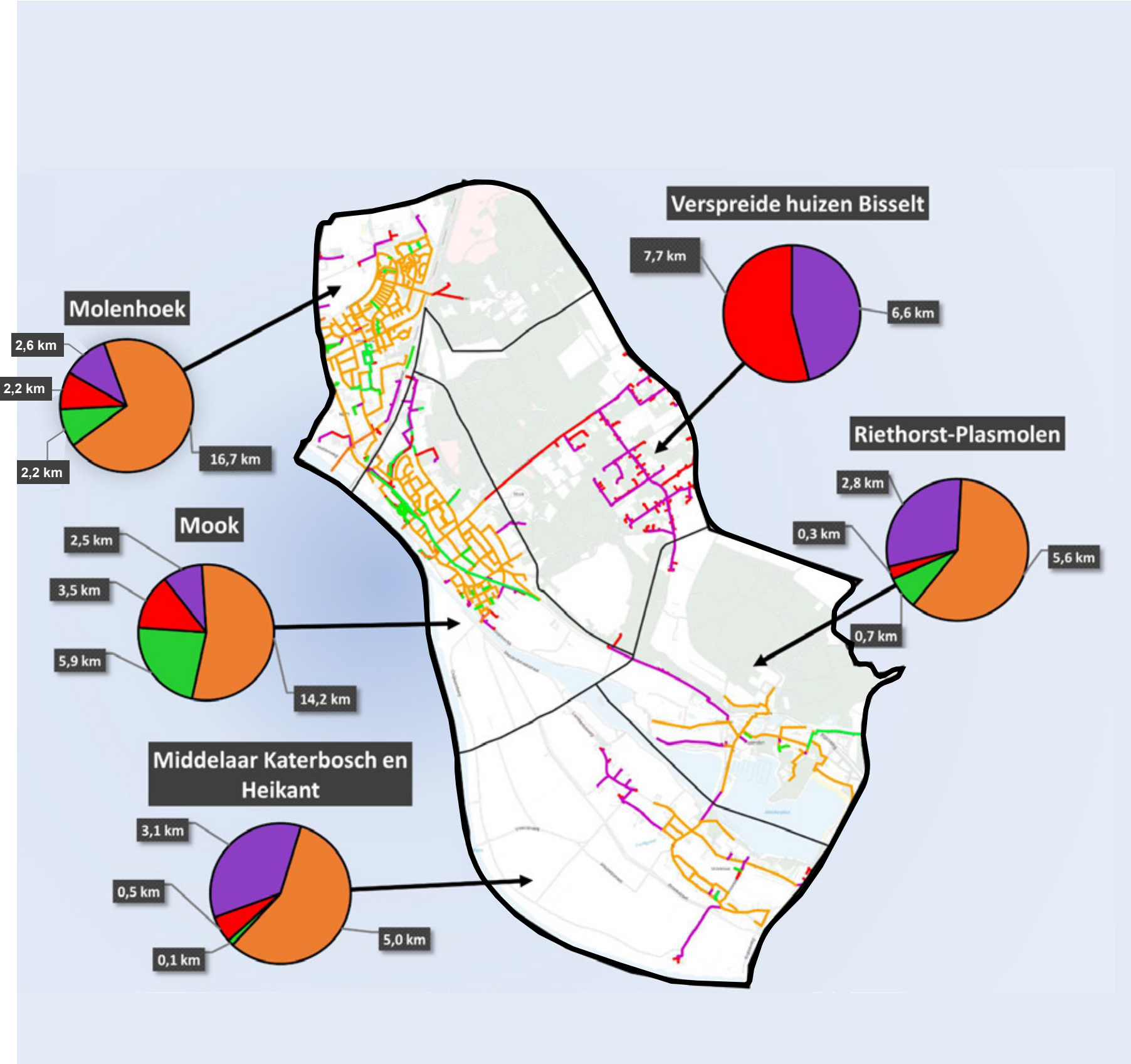
De Maas

De Maas verbindt Limburg en de Limburgers van Zuid naar Noord. We maken gebruik van de Maas voor ons drinkwater, als vaarweg, voor wateraanvoer in de kanalen en voor voldoende zoetwater in droge perioden. De ligging van de gemeente Mook en Middelaar aan de rivier de Maas gaat gepaard met extra regelgeving en beleid ten aanzien van hoogwaterveiligheid. Bij hoge waterstanden in de winter staat het winterbed van de Maas regelmatig onder water.

> KAART 9: MAAS EN REGIONALE WATERSTRUCTUUR

- Maas en Mookerplas
- uiterwaarden (winterbed)
- primaire watergangen Waterschap Limburg

> KAART 10: RIOOLSTELSEL

- gemengde riolering: hemelwater- en afvalwater afvoer (totaal 41,5 km)
- HWA-stelsel: hemelwater afvoer (totaal 9 km)
- DWA-stelsel: afvalwater afvoer (totaal 14,2 km)
- pers- of drukriolering: buitengebied (totaal 17,6 km)

De dijken zijn na de extreme hoogwaterstanden van 1993 en 1995 aangelegd en hebben in 2005 de status van primaire waterkering gekregen. Het huidige dijktraject voldoet niet aan deze waterveiligheidsnorm. De dijken in het Maasdal moeten daarom verhoogd en versterkt worden om te voldoen aan een overstromingskans van 1/300 per jaar. De huidige rivierdijk in het Maasdal heeft een hoogte die verloopt van NAP +13,0 meter tot NAP +13,7 meter. De dijken in het Maasdal worden gemiddeld circa 0,6 meter verhoogd om aan de waterveiligheidsnorm te voldoen. Daarbij worden ook diverse maatregelen getroffen gericht op verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Regionaal watersysteem

De gemeente beheert samen met het Waterschap Limburg het regionale watersysteem. Het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar kent een aantal kleinere waterlopen met een natuurlijke oorsprong, zoals de Mookse Molenbeek en de hierop afwaterende Helbeek en de Drie Meertjes. Daarnaast kent het gebied gegraven wateren zoals de zandafgraving van de Mookerplas uit de periode 1950-1970 en diverse watergangen in het agrarisch gebied.

Waterbeheer en riolering

De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend hemelwater van percelen waarvan de eigenaren niet zelf kunnen voorzien in afvoer naar oppervlaktewater of bodem. De voorkeursvolgorde die we hierbij hanteren is vasthouden, bergen en afvoeren. Binnen de gemeente beheren we meerdere voorzieningen met betrekking tot waterbeheer en riolering, zoals rioolleidingen, gemalen, kolken en infiltratievoorzieningen zoals wadi's. Een groot deel van het rioolstelsel is al voor 1970 aangelegd, maar gemiddeld genomen nog van goede kwaliteit.

GROENSTRUCTUUR

Openbaar groen in de dorpen

De dorpen in de gemeente hebben een sterke relatie met het omliggende landschap. Als gevolg hiervan zijn er relatief weinig groenvoorzieningen in de dorpskernen. Het openbaar groen in de dorpen bestaat hoofdzakelijk uit plantsoenen, speelplekken en solitaire bomen of boomgroepen op pleinen en in straten. Dit openbaar groen is essentieel voor de beleving en het gebruik van de buitenruimte en de kwaliteit van de woonomgeving. Het groen is ook belangrijk voor de gezondheid van mens en dier. Het zorgt voor de productie van zuurstof, het zuivert lucht, vangt fijnstof op, geeft verkoeling en beschutting. Naast openbaar groen kan ook particulier groen op private terreinen een belangrijke rol vervullen voor de kwaliteit van de openbare ruimte, hoewel dit groen oorspronkelijk niet hiervoor is aangeplant.

De bijgevoegde kaart geeft de groene hoofdstructuur in de gemeente aan. Op lokale schaal is er meer groen aanwezig, zowel in de dorpen als daar buiten.

Buitengebied

Groen speelt ook een belangrijke rol in de beleving van het buitengebied. Dat geldt dan met name voor bomen en laanstructuren. Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar sporadisch voor. Aan de oostzijde van de Maas zijn in de afgelopen decennia veel meidoorn- en sleedoornheggen verdwenen. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar. De aanplant van nieuwe heggen in het buitendijkse gebied is lastig vanwege een vergunningsplicht op basis van de Waterwet.

Het Maasheggengebied is een van de oudste cultuurlandschappen van Nederland en wordt gekenmerkt door haar landschappelijke fraaiheid en ecologische waarde. In het visiestuk 'Gehecht aan Heggen' zijn de mogelijkheden beschreven voor een toekomstbestendig Maasheggenlandschap.

De bomen- en laanstructuren in het buitengebied zijn veelal lijnvormig en lopen met de Maas en de stuwwal mee. In de open agrarische gebieden bepalen lange bomenrijen het landschapsbeeld. In het Maasdal accentueren de bomen en beplanting de ligging van de rivier. Een bijzondere bomenrij vormen de bakenbomen, die op regelmatige afstand van elkaar zijn aangeplant om als baken te dienen voor de scheepvaart bij hoogwater. **Het uitsterfbeleid voor bakenbomen, dat sinds 2006 wordt gehanteerd, wordt gewijzigd. Het beleid zal zich gaan richten op het behouden van de bakenbomen en het verlenen van medewerking aan herplant, beheer en onderhoud van de bakenboom.**

Groenbeheer

Structureel en efficiënt groenbeheer is van essentieel belang voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Als gemeente zetten we daarbij vooral in op structureel groen met een omvang van enige betekenis (dus geen kleine stukjes 'snippergroen'). Natuurlijk beheer past binnen een groene gemeente als Mook en Middelaar. Dit natuurlijk beheer vindt vooral in de extensief te onderhouden delen van het buitengebied plaats. Net buiten de bebouwde kom zijn er overgangsgebieden, die ook redelijk extensief onderhouden kunnen worden. De intensief te beheren gebieden liggen in de dorpskernen en bij belangrijke gebouwen of wooncomplexen.

- laanstructuur
- hoofdelement

ARCHEOLOGIE

Archeologische beleidskaart

De archeologische beleidskaart dient als basis voor het archeologiebeleid voor de gemeente Mook en Middelaar. De kaart bevat zeven beleidscategorieën, variërend van wettelijk beschermde archeologische monumenten tot gebieden zonder archeologische verwachting.

Strategisch landschap

Door de natuurlijke ligging aan de Maas heeft de gemeente Mook en Middelaar in het (verre) verleden een strategische rol gespeeld. Veel van de archeologische monumenten in de gemeente zijn dan ook verbonden met de geschiedenis van dit strategische landschap. In dit gebied kunnen drie regionale thema's worden onderscheiden uit verschillende tijdvakken: Romeinse Tijd, Tachtigjarige oorlog en Tweede Wereldoorlog.

Romeinse Tijd

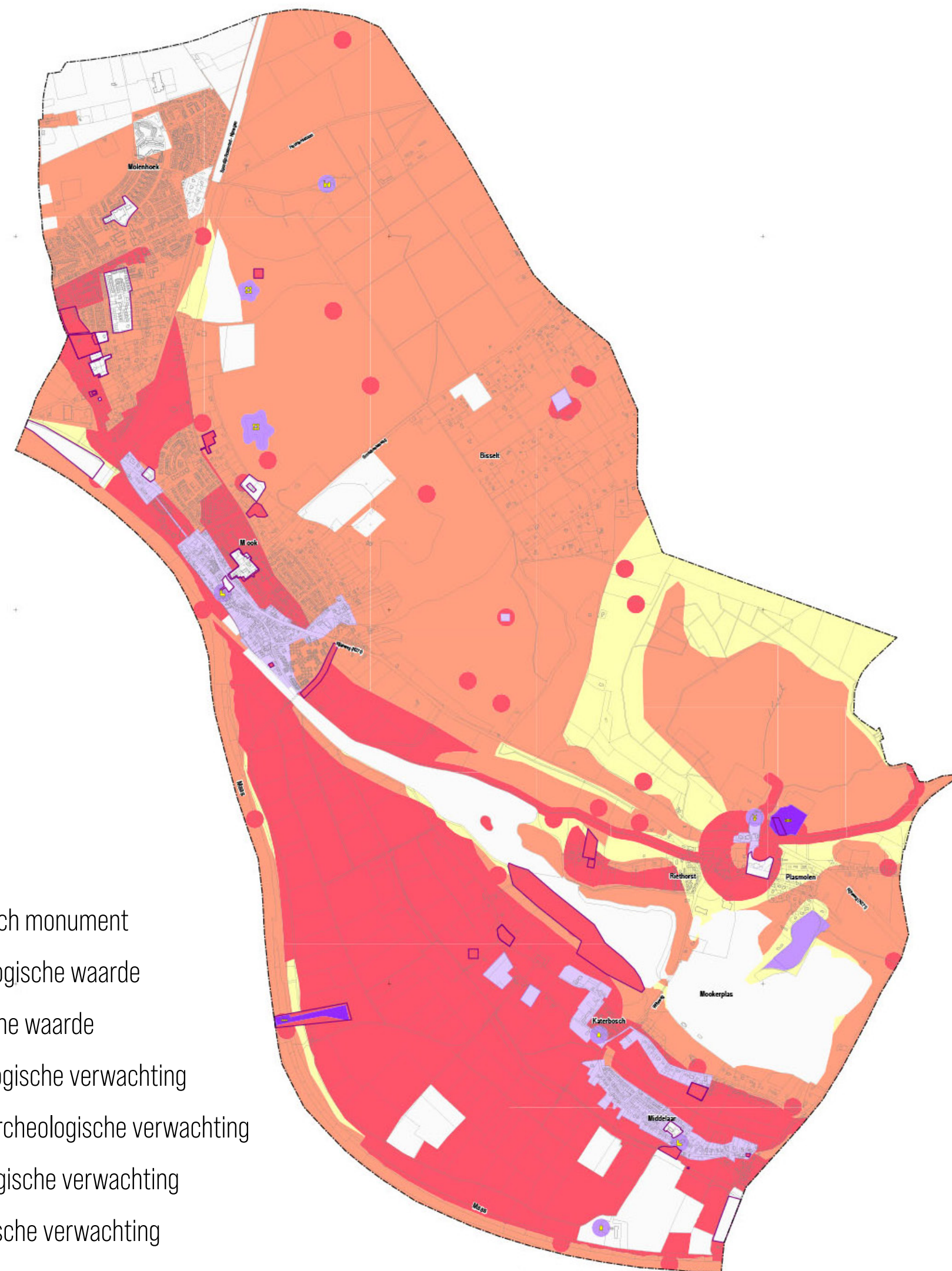
In de Romeinse Tijd vormden de grote rivieren de grenzen van het Romeinse Rijk. Tegelijk waren het belangrijke handelsroutes. De route over de Maas tussen Nijmegen en Maastricht was een van de hoofdroutes. Vanuit deze handelsroute zijn ook de eerste wegen ontstaan. In de Romeinse Tijd is veelal sprake geweest van geclusterde groepjes boerenerven met een meer centrale zone van akkers. Tussen de akkers en nederzettingen lagen grafvelden. Op de terrasrand tussen Mook en Middelaar zijn tot op heden een tiental nederzettingen bekend en negen grafvelden. De bekendste Romeinse vondsten betreffen de villa op het landgoed Sint Jansberg bij Plas-molen. Daarnaast zijn er resten van een Romeinse brug aangetroffen nabij Middelaar.

De Tachtigjarige oorlog

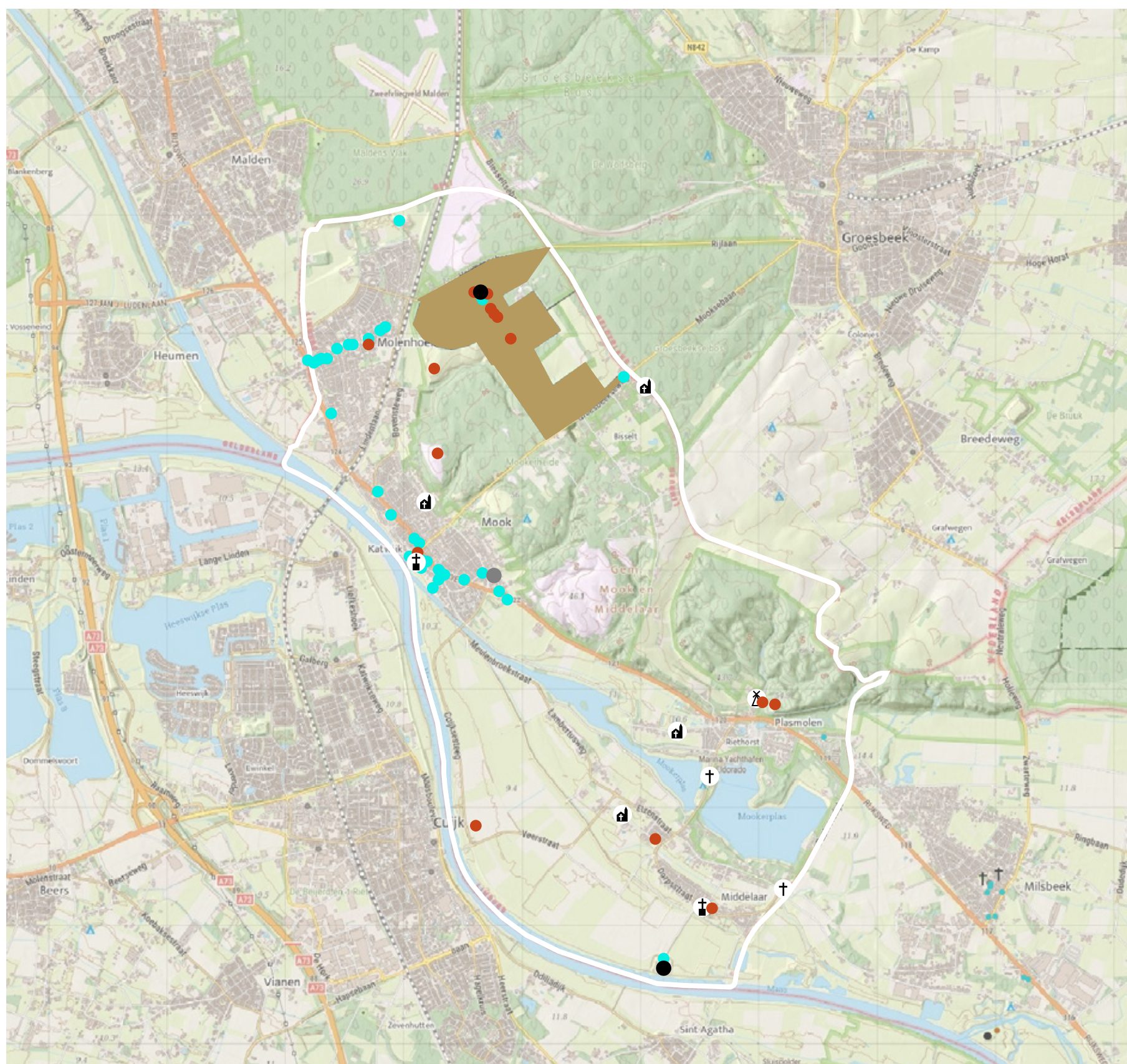
Mook is vooral bekend van de Slag op de Mookerhei op 14 april 1574, een veldslag tussen de Oranjes en de Spanjaarden tijdens de Tachtigjarige oorlog. In die tijd strekte de Mookerheide zich nog uit tot aan de stadswallen van Nijmegen. De Tachtigjarige oorlog was een onrustige periode, waarin veel werd gevochten in deze streek. Ieder dorp had een eigen vluchtschans, waarin mensen en vee in veiligheid gebracht konden worden, om zich te verdedigen tegen kleinere bendes. De Mookerschans is hier een voorbeeld van. Deze schans is tot in de 18e eeuw onderhouden en maakt deel uit van het strategisch landschap.

Tweede Wereldoorlog

Ook in de Tweede Wereldoorlog heeft in de gemeente Mook en Middelaar een hevige strijd gewoed. Mook, Plas-molen en Middelaar lagen in het frontgebied. De oorlog heeft markante sporen achtergelaten, zowel in de natuur, het landschap als in de kernen van de gemeente. Er bestaat hierdoor een risico op het aantreffen van munitie in de gemeente. We vinden in Mook de War Cemetery, een erebegraafplaats voor gesneuvelde militairen uit de Tweede Wereldoorlog. Het 'Monument voor het Kunstenaarsverzet' in Mook herinnert aan de kunstenaars uit de regio die tijdens de Tweede Wereldoorlog actief waren in het verzet. Het oorlogsmonument in Middelaar is opgericht ter nagedachtenis aan de duizenden militairen die hier tijdens operatie 'Market Garden' zijn gesneuveld. Bij de veerstoep aan de Maas bij Mook staat een monument ter nagedachtenis aan de korporaal Antonio Barbaro die omkwam tijdens een geslaagde poging om twee kameraden van de verdrinkingsdood te redden.

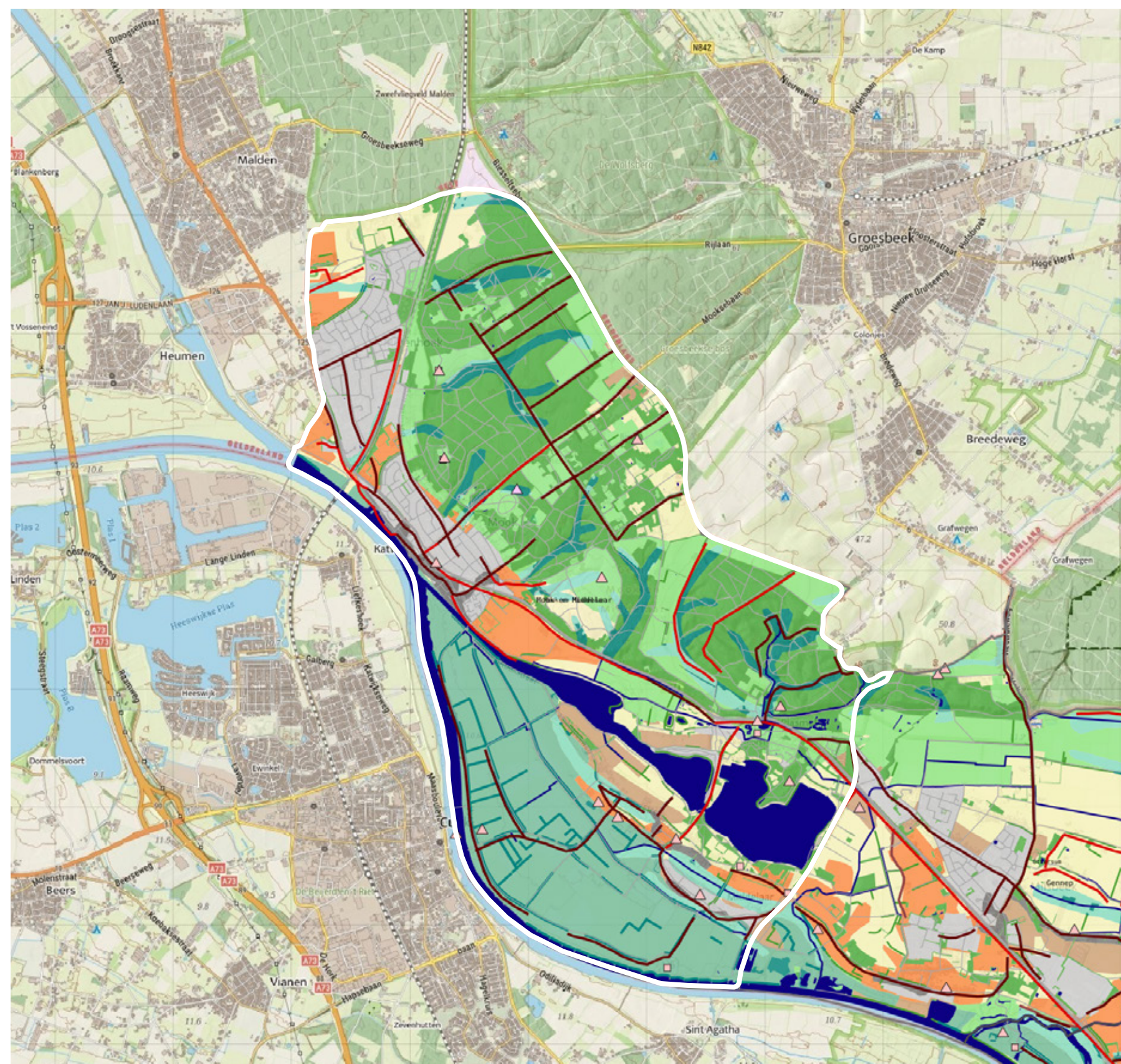

- 1 wettelijk beschermd archeologisch monument
- 2 gebieden van zeer hoge archeologische waarde
- 3 gebieden van hoge archeologische waarde
- 4 gebieden met een hoge archeologische verwachting
- 5 gebieden met een middelhoge archeologische verwachting
- 6 gebieden met een lage archeologische verwachting
- 7 gebieden zonder een archeologische verwachting

> KAART 13: MONUMENTEN

●	rijksmonument		kerken
●	gemeentelijk monument (MIP)		molens
	historische buitenplaats		kapellen
			kruisen
			kastelen
			overig

> KAART 14: HISTORISCH LANDSCHAP

	bos in mozaieklandschap		velden
	mozaieklandschap		kampen en oude graslanden
	bos in dalenlandschap		water
	beekdal		oude wegen (ouder dan 1806)
	rivierdal		oude wegen (1806-1890)
	droge heideontginning		oude waterlopen

CULTUURHISTORIE

Monumenten

Er wordt onderscheid gemaakt tussen rijks- en gemeentelijke monumenten. Rijksmonumenten kunnen bestaan uit oude boerderijen, molens of andere historische objecten. Op de Mookerheide bevindt zich Jachtslot de Mookerheide, een rijksmonument daterend uit het begin van de 20e eeuw. Van het Huis Middelaar, een vestingwerk dat vanaf 501 na Chr. aan de Maas heeft gestaan, zijn alleen nog een paar grachtcontouren in het landschap te zien. Op deze plek staat nu een boerderij. Naast rijksmonumenten beschikt de gemeente ook over een gemeentelijke monumentenlijst met o.a. monumentale woningen, kerken, kapellen en oorlogsmonumenten.

Historisch landschap

In de Romeinse Tijd was al veel land ontgonnen voor de landbouw, maar in de Vroege Middeleeuwen zijn deze gronden weer bebost geraakt en ontstonden heidevelden op de schrale gronden. Vanaf de 18e en 19e eeuw zijn de woeste bos- en heidegebieden weer ontgonnen en voor de landbouw geschikt gemaakt. Met name akkerbouw was mogelijk op deze drogere gronden in het bosrijke mozaieklandschap.

De nattere lageregelegen gronden werden gebruikt als weidegrond voor het vee. Hier plantte men hagen, heggen en houtwallen als veekering, en voor gebruik van hout en vruchten. In de loop der jaren ontstonden nieuwe technieken en werden de ontginningen steeds grootschaliger met een rechtlijnige (ruil)verkaveling en wegenstructuur. Er zijn echter nog verschillende gebieden met historische ontginningspatronen, waarvan een aantal nu nog terug te vinden is in het landschap zoals de oude graslanden in het Maasdal en de oude bouwvelden rond de dorpskernen van Mook en Middelaar.

> KAART 15: HISTORISCHE ATLAS (SITUATIE ROND 1930)

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Mook

Mook is ontstaan als lintdorp. Het dorp was lange tijd niet groter dan een paar straten met lintbebouwing. De stedenbouwkundige structuur is ook nu nog vooral gekoppeld aan de van oudsher structuurbepalende wegen in het dorp: de Rijksweg, Groesbeekseweg en Kerkstraat. De oudste bebouwing van Mook bevindt zich rondom deze wegen. Hier liggen ook de monumentale, publieke gebouwen zoals het raadhuis en de kerk. Tot circa 1950 heeft de kern een overwegend agrarisch karakter. Mook ontwikkelde zich in de na-oorlogse periode als suburbane woonkern met verschillende woonbuurten. De latere uitbreidingen van het dorp zorgden ervoor dat de onbebouwde zone tussen Mook en Molenhoek steeds smaller werd. Beide kernen zijn nu alleen nog van elkaar gescheiden door de sportvelden en het spoor. Veel mensen die in Mook wonen werken in Nijmegen. Dit maakt de kern tot een zogenaamd forenzendorp.

Molenhoek

Molenhoek heeft zijn naam te danken aan de Heumsche molen, die in 1737 in het gebied werd gebouwd. De groei van het dorp vindt tot 1930 alleen langs de belangrijkste infrastructuur plaats, de Rijksweg en de Stationsstraat. De stedenbouwkundige structuur van Molenhoek werd vanoudsher bepaald door deze wegen. De kruising van beide wegen was een belangrijk entree en knooppunt voor Molenhoek. Deze functie is nu overgenomen door de kruising van de Rijksweg met de Ringbaan. De kerk en omgeving vormen, in combinatie met het winkelcentrum, het hart van het dorp. Tussen de structuurbepalende wegen in het dorp liggen diverse woonbuurten met uiteenlopende karakters en woonmilieus.

Middelaar

Middelaar ligt dicht bij de Maas, op een natuurlijke hoogte in het weidelandschap. In Middelaar is de originele structuur, bestaande uit een dubbel bebouwd lint nog goed zichtbaar. Beide linten liggen op de hogere zandrug, van elkaar gescheiden door een beek. Er was een 14e-eeuws kasteel, Huis Middelaar, dat in de loop van de 19e eeuw werd gesloopt. Op het terrein zijn nog grachtresten en ondergrondse muurresten van het kasteel aanwezig. In de Tweede Wereldoorlog viel Middelaar ten prooi aan bombardementen, waarbij het dorp vrijwel geheel werd verwoest. Bij het dorp liggen de buurtschappen Heikant en Katerbosch vlak bij de Mookerplas.

Plasmolen

Plasmolen is het kleinste dorp van de vier nederzettingen. De naam stamt af van de Bovenste Plasmolen, een watermolen uit 1725. Van de vier dorpen is Plasmolen een uitzondering omdat het geen kerkdorp is. De kern heeft een bijzondere ontwikkeling doorgemaakt, toen de schilder Jacques van Mourik zich hier vestigde rond 1900. Vanaf die tijd heeft Plasmolen zich ontwikkeld tot een kunstenaarsdorp, waardoor er vaak exposities plaatsvinden. Bij Plasmolen ligt buurtschap Riethorst.

De Bisselt

De Bisselt is een buurtschap met circa 100 woningen in de bossen tussen Mook en Groesbeek, deels gelegen in het natuurgebied de Mookerheide. Een deel van de woningen heeft een recreatieve bestemming, maar deze vakantiewoningen mogen wel permanent bewoond worden.

STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR

Dorpen met een eigen karakterstiek

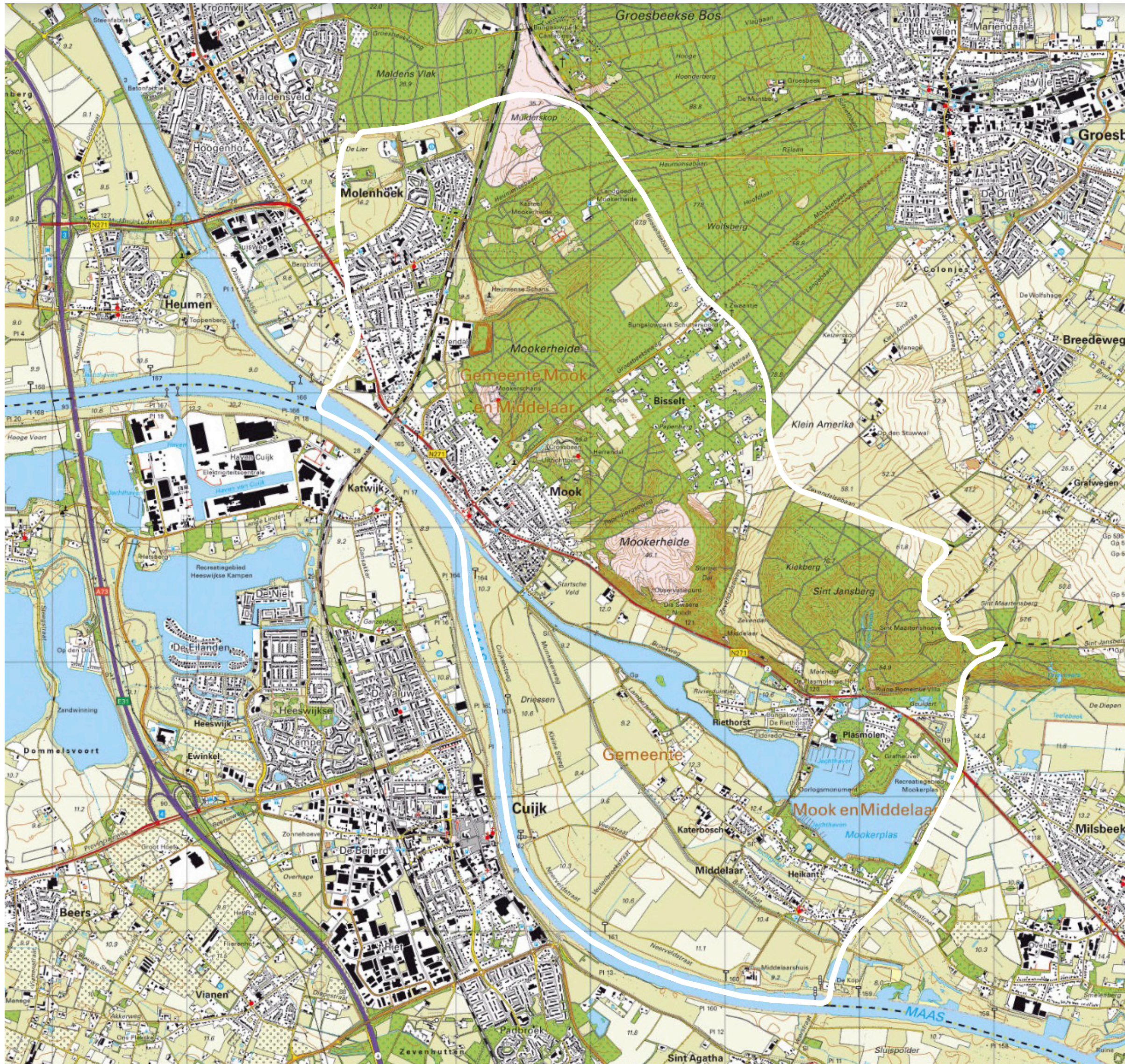
De ruimtelijke karakteristiek van de dorpen Mook, Middelaar, Molenhoek en Plasmolen wordt in belangrijke mate bepaald door de bijzondere landschappelijke kwaliteit en de groene elementen binnen de bebouwde kom van de kernen. Het groene karakter van de dorpen vormt dan ook het visitekaartje van de gemeente Mook en Middelaar en zorgt voor een herkenbare identiteit van de dorpen.

Vitale kernen

In de dorpen hebben de laatste jaren diverse in- en uitbreidingen plaatsgevonden. In de gemeente staan daarnaast nog diverse woningbouwprojecten op de planning. Daarmee levert Mook en Middelaar een (bescheiden) bijdrage aan de regionale opgaven binnen de regionale verstedelijkingsstrategie voor het Rijk van Nijmegen en De Groene Metropool. Binnen die regionale context heeft het dorpse gebied van Mook en Middelaar een sterke eigen identiteit dat van grote waarde kan zijn als uitloopgebied voor het aangrenzende stedelijke gebied. De woonmilieus in de dorpen van het ommeland zijn kleinschaliger en kennen een lagere dichtheid. Woningbouw biedt kansen om de kernen vitaal te houden en de leefbaarheid op peil te houden. Verdichten, transformatie, en mogelijk gestapelde bouw kunnen daarbij helpen mits het behoud van identiteit daarbij geborgd wordt.

In- en uitbreidingen

In Molenhoek wordt met Molenhoek-Zuid een dorpsuitbreiding met circa 250 woningen gerealiseerd in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

> KAART 16: DORPEN EN BUURTSCHAPPEN

WONEN

Bevolkingsopbouw en huishoudens

De gemeente telt 8.045 inwoners in 2023 (bron: CBS), waarvan 3.742 in Molenhoek, 3.085 in Mook, 875 in Middelaar en 343 in Plasmolen. De inwoners zijn over 3.643 huishoudens verspreid. Gemiddeld bestaan de huishoudens in de gemeente dus uit 2,2 personen. Een relatief groot aandeel (31%) van de huishoudens bestaat echter uit één persoon.

In Mook en Middelaar wonen relatief veel middelbare inwoners van 45 tot 65 jaar (33%) en 65-plussers (27%) en juist weinig 25 tot 45-jarigen (17%) en kinderen tot 15 jaar oud (12%). Verder zijn er bewoners van de leeftijdsgroep jongeren van 15 tot 25 jaar (11%). De demografische ontwikkeling laat zien dat er de komende jaren sprake zal zijn van ontgroening (vertrek van jongeren) en vergrijzing (relatief sterke toename van het aantal ouderen). De bevolking van de gemeente is relatief hoogopgeleid (37%) en heeft een relatief hoog inkomen. Slechts 5,8% van de bevolking heeft moeite met rondkomen. Dat is het laagste percentage in de regio en aanzienlijk minder dan het landelijk gemiddelde (12,7%).

Woonomgeving

Mook en Middelaar staat bekend om de rust en ruimte en het landelijk wonen. De kleinschaligheid en het dorpse karakter vormen unieke woonkwaliteiten, gecombineerd met een aantrekkelijk woningaanbod en grootstedelijke voorzieningen dichtbij. De nabijheid van Nijmegen geeft een extra dimensie aan de woonomgeving. In Mook en Middelaar wonen dan ook relatief veel jonge gezinnen, die onder andere vanuit Nijmegen in de gemeente zijn komen wonen.

Voor alle kernen geldt dat de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving zeer goed is. Zowel natuur, werk als infrastructuur zijn nabij. Dit resulteert in relatief hoge huizenprijzen. De WOZ-waarde in de gemeente Mook en Middelaar bedraagt volgens de meest recente CBS-data in 2023 gemiddeld €424.000,-. Dat is ruim hoger dan het gemiddelde van de provincie Limburg (€289.000) en het landelijke gemiddelde voor heel Nederland (€369.000,-).

Woningvoorraad

In Mook en Middelaar staan meer koop- (75%) dan huurwoningen (25%). Daarmee is het percentage koopwoningen in Mook en Middelaar hoger dan in Nederland. In de kernen staan voornamelijk grondgebonden woningen. De verdeling naar woningtypen ziet er als volgt uit:

- 38% rijwoningen (1.367 woningen)
- 17% twee onder een kap (620 woningen)
- 31% vrijstaande woningen (1.137 woningen)
- 14% meergezinswoningen (519 woningen)

Bouwplannen

In Molenhoek-Zuid komt een gevarieerd aanbod van circa 250 woningen en appartementen in diverse prijsklassen, zowel voor starters, doorstarters als senioren. Het woningbouwprogramma ziet er als volgt uit:

- Circa 50% vrije sector;
- Circa 30% onder de NHG-grens en middenhuur;
- Circa 20% sociale huur.

Daarnaast zijn er verschillende kleine woningbouwprojecten in ontwikkeling in de gemeente, zoals Herrendael Staete in Mook, Villa Lierdal in Molenhoek en woningbouw op de plek van Hotel Plasmolen.

WERKEN, ECONOMIE EN VOORZIENINGEN

Volgens de meest actuele gegevens zijn er in totaal circa 1.000 bedrijfsvestigingen gelegen in Mook en Middelaar (CBS, 2023). De gemeente telde in 2019 nog circa 830 bedrijven (CBS). Per jaar komen er in de gemeente dus zo'n 30 tot 50 startende ondernemingen bij, veelal bedrijven aan huis en ZZP-ers. Opvallend is het lage aantal arbeidsplaatsen in de eigen gemeente. Slechts 11% van de inwoners werkt in de eigen woonplaats. Dit duidt erop dat veel inwoners buiten de eigen gemeente werken.

Bedrijventerreinen

Het bedrijventerrein Korendal ligt tussen de dorpen Mook en Molenhoek. Het is een gemengd bedrijventerrein, waarop bedrijven tot en met milieucategorie 5 zijn toegestaan. Op het 13 hectare metende bedrijventerrein zijn 15 bedrijven gevestigd. Er werken ongeveer 150 mensen. De bedrijven hebben een sterke lokale binding doordat veel werknemers woonachtig zijn in Mook en omgeving. De uitstraling is rommelig en de beeldkwaliteit is laag. Grote opslaggebieden worden afgewisseld door grote loodsen en fabriekshallen. Er is weinig groen in openbare ruimte, waardoor het terrein erg stenig aan doet. Voor de herstructurering van het bedrijventerrein is in 2012 een masterplan opgesteld. Op basis van dat masterplan worden specifieke opgaven opgepakt, zoals het tegengaan van leegstand op het terrein.

De werkfunctie in Molenhoek is geconcentreerd op het Hoeveveld. Hier zijn bedrijven te vinden die goed passen in de woonomgeving ter plaatse (tot en met milieucategorie 3). Daarnaast zijn er verspreid in het dorp bedrijven te vinden in de vorm van een beroep of bedrijf aan huis. De panden staan op zeer ruime kavels.

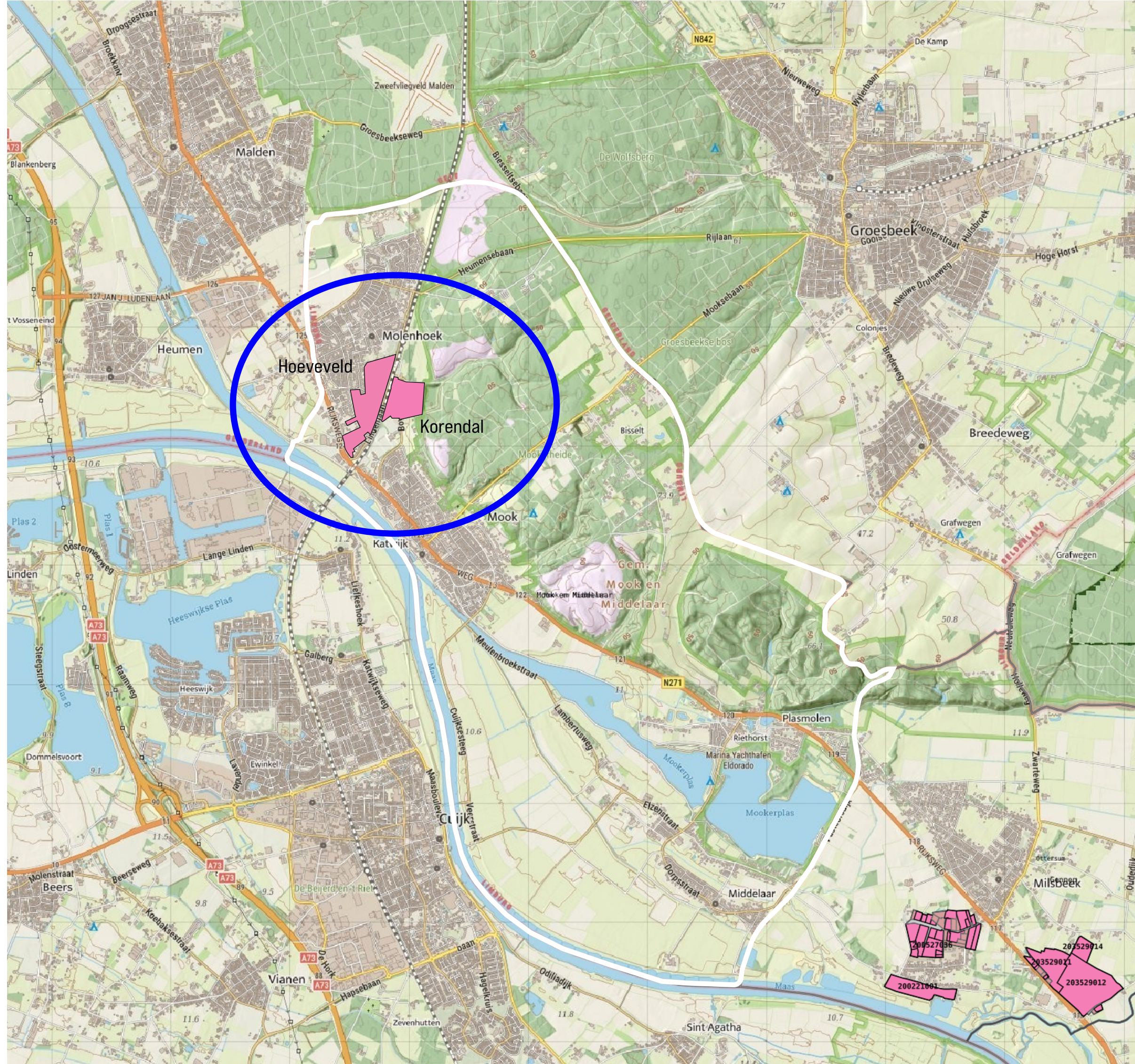
Bedrijventerrein Halderweg/Spijkerweg zal met de komst van Molenhoek Zuid verdwijnen.

Voorzieningen

De kernen beschikken over de benodigde basisvoorzieningen en voorzien in de dagelijkse behoeften van de bewoners wat betreft detailhandel en horeca. Voor de grootschaligere en niet dagelijkse voorzieningen zijn de inwoners van Mook en Middelaar echter aangewezen op de nabij gelegen grotere steden (vooral Nijmegen).

De voorzieningen in Mook zijn geconcentreerd in het gebied tussen de Rijksweg, Groesbeekseweg, Kon Julianastaat en Pr. Beatrixstraat. Hier bevinden zich twee supermarkten en diverse horecavoorzieningen. Daarnaast zijn hier maatschappelijke voorzieningen geconcentreerd, zoals een gemeenschapshuis, school, kinderopvang en medisch centrum.

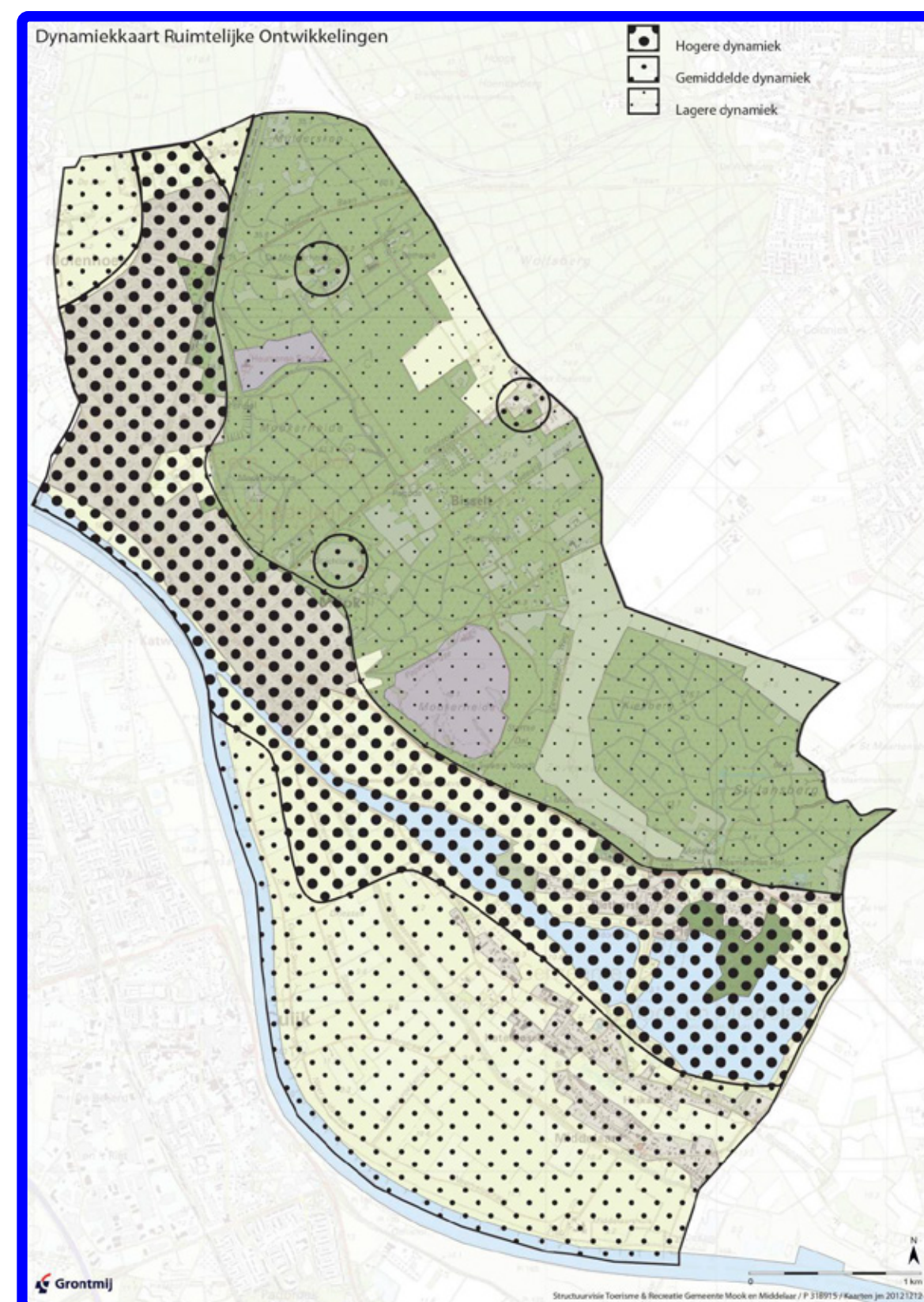
Het winkelcentrum in Molenhoek biedt plaats aan verschillende vormen van detailhandel, horeca en een supermarkt. Boven het winkelcentrum zijn woningen gesitueerd. Het winkelcentrum is ruim opgezet, met voldoende parkeergelegenheden en groen. Daarnaast zijn in de dorpskern maatschappelijke voorzieningen als scholen, religieuze gebouwen en sportfaciliteiten te vinden.

> KAART 17: BEDRIJVENTERREINEN

> KAART 18: AANBOD TOERISME EN RECREATIE

> KAART 19: DYNAMIEK RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

RECREATIE EN TOERISME

Het landelijk gebied van Noord-Limburg is een plek om te ontspannen en recreëren, voor de eigen inwoners en voor bezoekers van buiten. En de recreatiebehoefte wordt steeds groter. Recreatie vormt dan ook een speerpunt in het beleid van de gemeente.

Grote trekpleisters

Drie grote trekpleisters op het gebied van recreatie zijn de stuwwal (met als hoogtepunt de Mookerheide), de Mookerplas en de Maasduinen. In het bos op de stuwwal bevinden zich verschillende recreatieve voorzieningen en attracties, zoals de Mookerschans en een restaurant in Jachtslot de Mookerheide. Hier bevinden zich ook vaak de startpunten van recreatieve wandel- en fietsroutes. De Mookerplas en Plasmolen vormen samen een intensief recreatiegebied dat van belang is op regionaal en nationaal niveau. Hier is een concentratie van voorzieningen aanwezig, zoals bungalowparken, campings, een strandje, jachthaventjes, horecavoorzieningen en een bowlingbaan. In 2022 bezochten ongeveer 299.000 mensen de plas (Leisurelands, Jaaroverzicht 2022). Rond de Mookerplas is een concentratie aan watersportvoorzieningen. De plas staat in open verbinding met de Maas. Er is een parkeerplaats, waar men betaald kan parkeren.

Lokale recreatie

Naast deze drie grotere gebieden, hebben ook andere gebieden veel potentie voor recreatie en toerisme. Het groene agrarisch gebied rond Molenhoek is vooral belangrijk voor recreatie op lokaal niveau, zoals ommetjes die vanuit de woning worden gemaakt. Het gebied sluit bij de brug aan op het bosgebied van de stuwwal, waar

door het een poortfunctie heeft. Het Maasdal bij Middelaar heeft nog weinig mogelijkheden voor toerisme en recreatie. Het gebied heeft wel een hoge potentie voor recreatie door het aantrekkelijke kleinschalige landschap met Maasheggen, de rust van natuurgebied de Gebrande Kamp en de dorps sfeer van Middelaar.

Verblijfsrecreatie

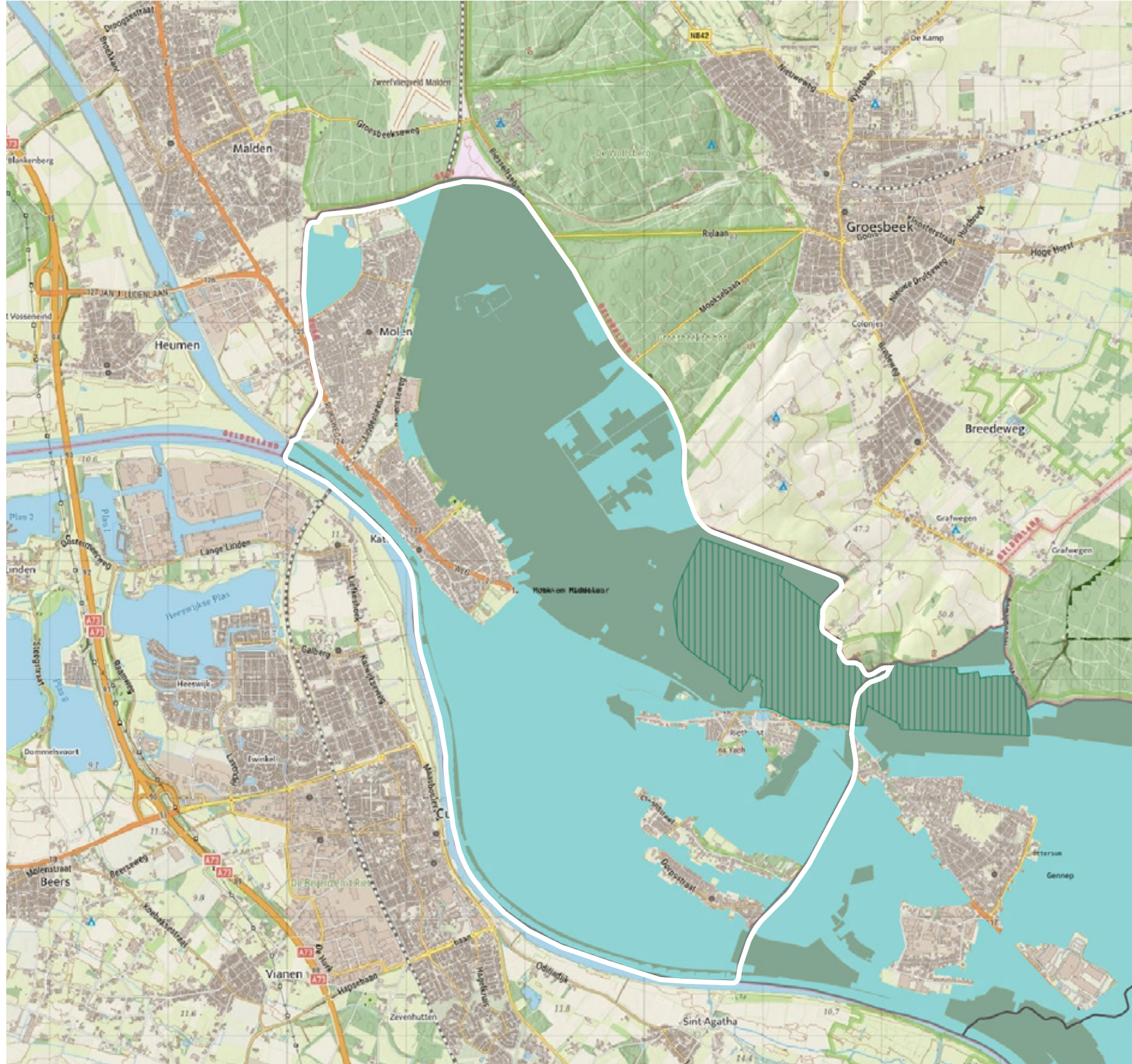
De gemeente heeft meerdere verblijfsaccommodaties in zowel de kampeer-, bungalow- en hotelsector. De accommodaties zijn voornamelijk gelegen rondom de Mookerplas. Het aanbod richt zich met name op vaste standplaatsen en in mindere mate op (zakelijke) toeristen voor een kort verblijf in de gemeente.

Recreatieve routenetwerken

In de gemeentelopen diverse recreatieve wandel- en fietsroutes, die van vitaal belang zijn voor het toeristisch-recreatieve product van de regio. Ook zijn er mountainbikeroutes en ruiters- en menroutes, die vooral zijn te vinden in de bosgebieden.

Dynamiek ruimtelijke ontwikkelingen

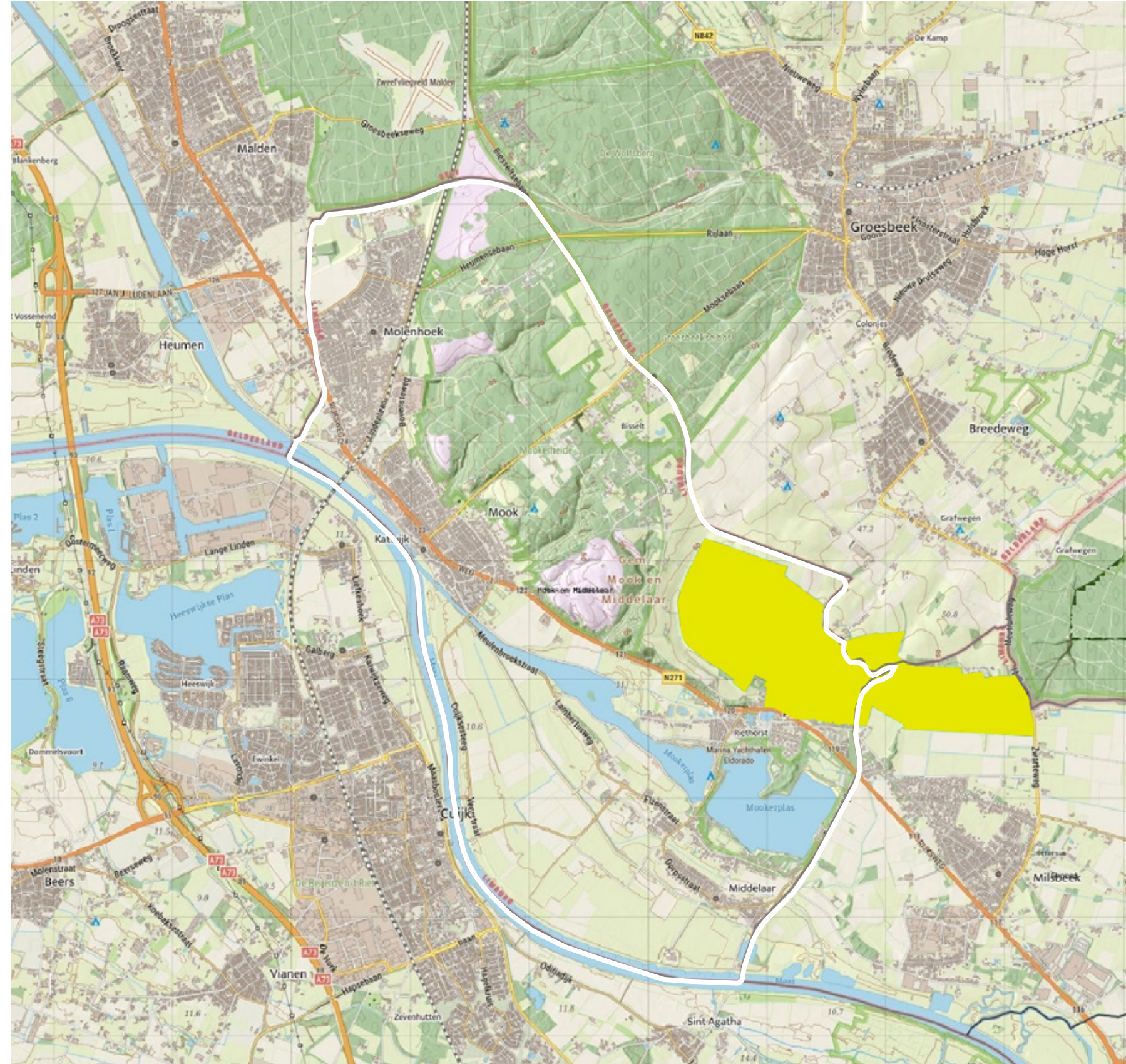
In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie (2013) is een dynamiekkaart opgenomen. De daarop afgebeelde begrenzing van de gebieden met hogere, gemiddelde en lagere dynamiek sluit niet langer aan bij de huidige en beoogde balans over de gemeente, zoals die in de omgevingsvisie wordt voorgesteld. Dit betekent dat de Structuurvisie Toerisme en Recreatie na vaststelling van de omgevingsvisie zal worden geactualiseerd.

> KAART 20: NATUURNETWERK NEDERLAND (NNN)

Natuurnetwerk (NNN)

groenblauwe mantel

> KAART 21: NATURA2000-GEBIED

Natura2000-gebied

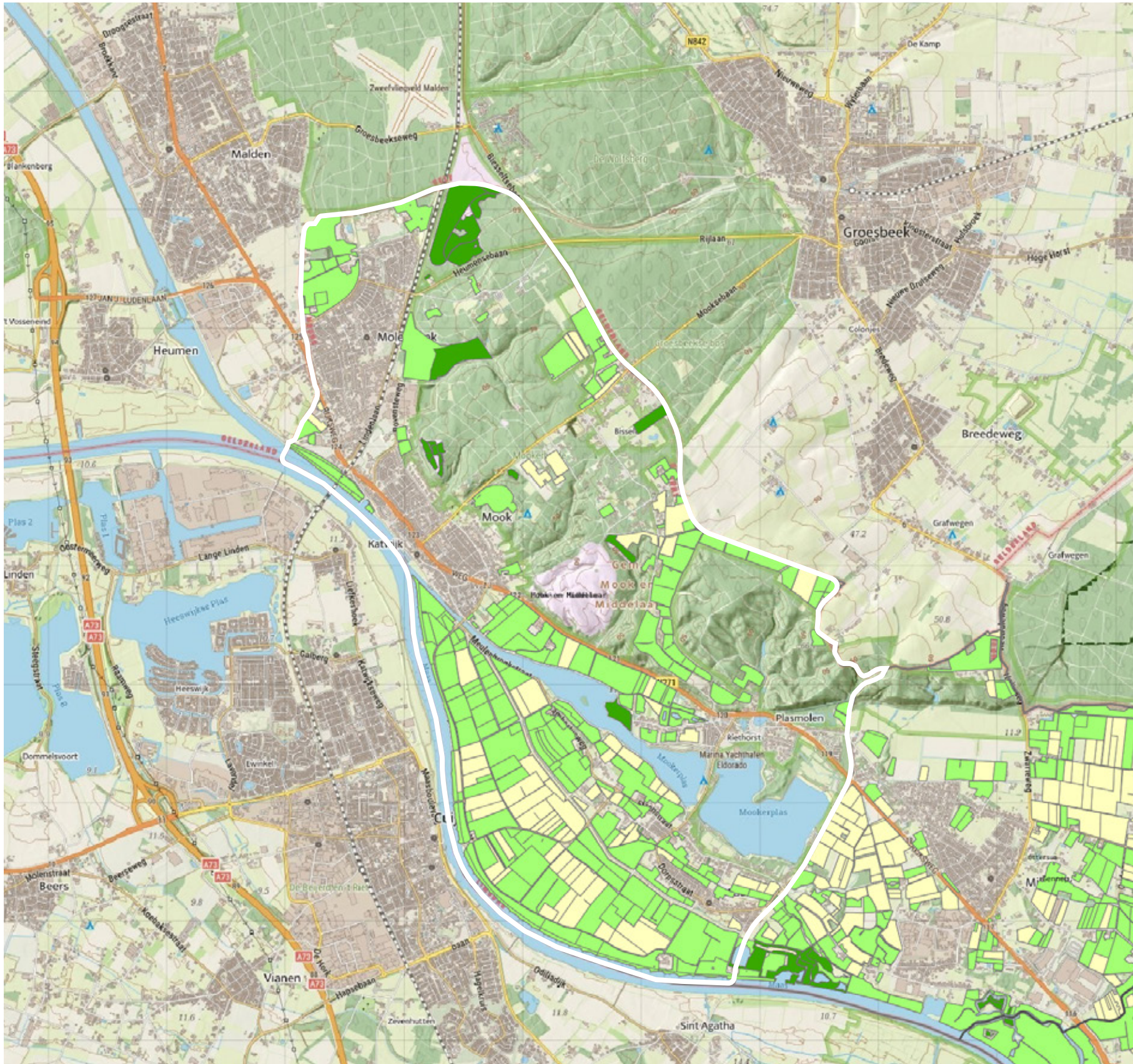
NATUUR

NNN , Natura 2000-gebied en groenblauwe mantel

Op korte onderlinge afstanden liggen droge bossen, heidevelden, natte kwelgebieden en riviergebonden natuur. De verwevenheid van de verschillende natuurwaarden is groot, waardoor relatief kleine deelgebieden ontstaan, met veel interessante gradiënten en overgangen. De beboste delen en de heidevlaktes van de stuwwal maken onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). De Sint Jansberg is aangewezen als Natura 2000-gebied.

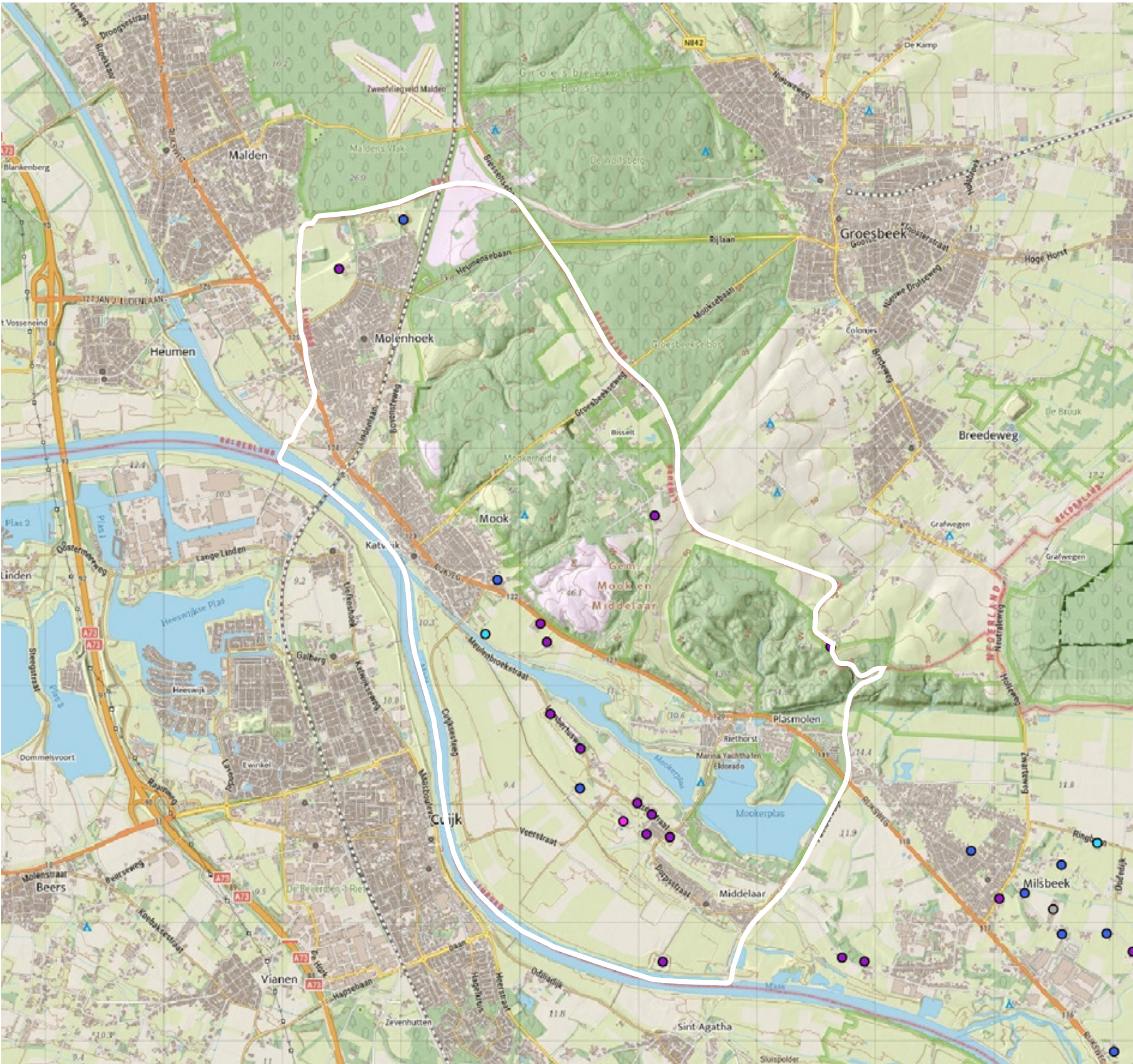
Op de hogere delen van de stuwwal zijn zowel naald- als loofbossen te vinden. Op sommige plaatsen in de bossen zijn bronbeken ontstaan (Mookse Molenbeek en Helbeek) die met name op de St. Jansberg zijn terug te vinden. De beekbegeleidende bronbossen herbergen waardevolle flora- en fauna. Op de stuwwal zijn enkele kleinere en meer uitgestrekte heidevelden aanwezig, zoals Mookerheide en Mookerschans. Bos komt ook voor op de hoger gelegen zandruggen van de rivierduinen. Aan de voet van de stuwwal zijn kwelgebieden te vinden met veel ecologische potenties voor het verbinden van de stuwwal met het Maasdal. In het Maasdal zijn de natuurwaarden vooral verbonden aan het Maasheggen-gebied. De tussen de weilanden gelegen heggen vormen een belangrijk fourangeergebied voor de das.

Het Maasdal, de beekdalen en steilere hellingen vormen samen de groenblauwe mantel. Deze gebieden vormen samen een soort mantel tussen en bij de Limburgse NNN-gebieden. Op veel plekken in de groenblauwe mantel zijn in de loop der tijd (delen van) steden en dorpen tot ontwikkeling gekomen. Die bebouwde gebieden maken geen deel uit van de groenblauwe mantel, maar staan er wel mee in verband.

> KAART 22: AGRARISCH GRONDGEBRUIK

- grasland
- bouwland
- natuurterrein

> KAART 23: VEEHOUDERIJEN

- melkrundvee
- varkens
- paarden
- schapen

bron: Kernregistratie Dierverblijven (Atlas Limburg)

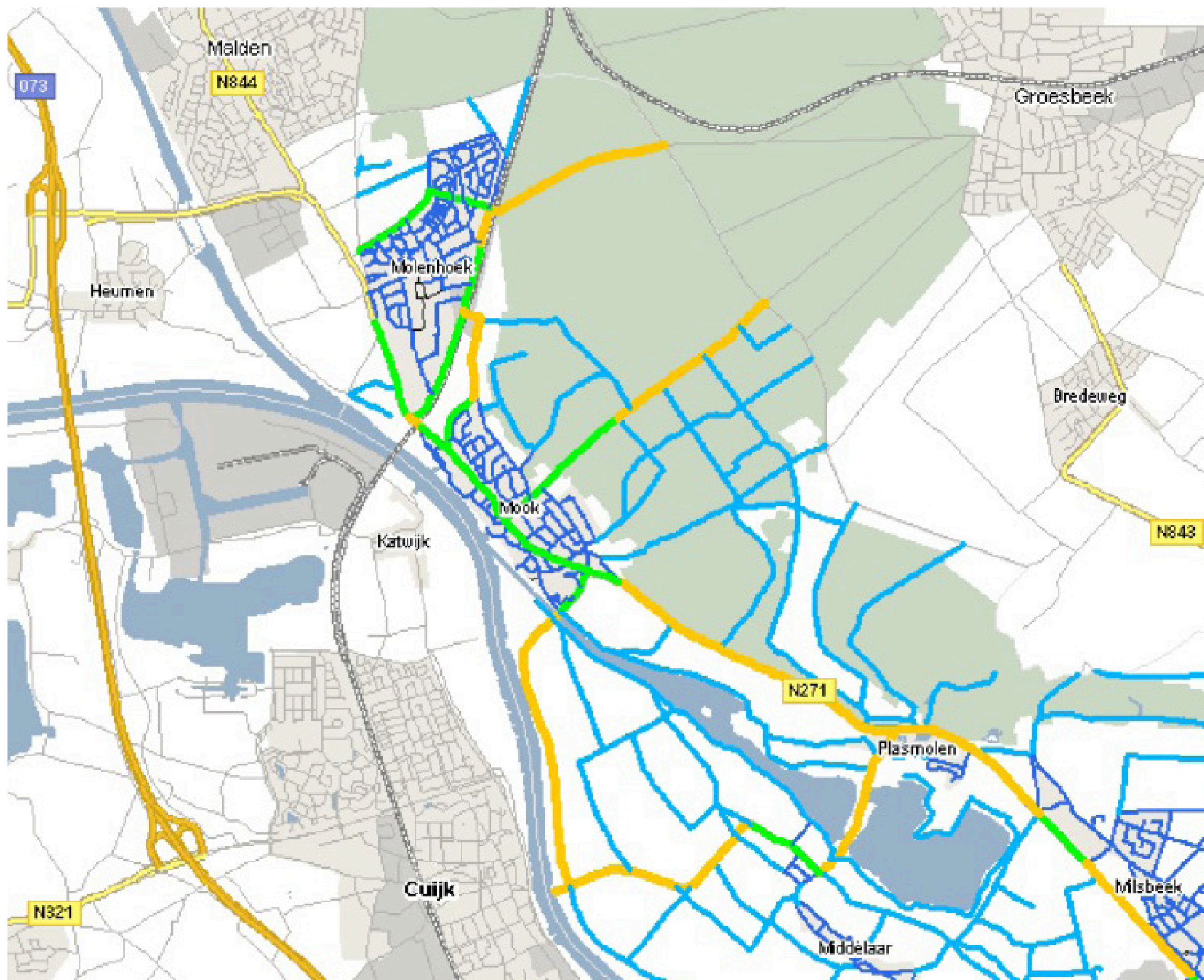
LANDBOUW

Agrarisch grondgebruik

Van oudsher neemt de landbouw een belangrijke positie in de vorming van het landschap. Vooral in het Maasdal, de overgangszone tussen rivierdal en stuwwal, het agrarisch ontginningsgebied ten zuiden van de stuwwal en de terrasvlakten achter de Maasduinen zijn veel gronden in gebruik voor de landbouw. In het Maasdal komen relatief veel graslanden voor. Ten zuiden van de stuwwal is ook akkerbouw te vinden.

Agrarische bedrijven

In de gemeente komen diverse agrarische bedrijven en veehouderijen voor met melkrunderen, varkens, paarden en schapen. Deze agrarische (bedrijfs)bebouwing staat verspreid in het landschap. Rond deze bedrijven liggen stankcirkels, zodat voldoende afstand kan worden gehouden tot geurgevoelige objecten.

> KAART 24: WEGENCATEGORISERING

gebiedsontsluitingsfunctie buiten bebouwde kom
gebiedsontsluitingsfunctie binnen bebouwde kom

erftoegangsfunctie buiten bebouwde kom
erftoegangsfunctie binnen bebouwde kom

GEMOTORISEERD VERKEER

De gemeente Mook en Middelaar ligt op het snijvlak van de regio's Limburg Noord en Arnhem-Nijmegen. De gemeente heeft een sterkere verbinding met de directe omgeving van de stad Nijmegen (Rijk van Nijmegen) dan met de regio Limburg Noord. Dit heeft vanzelfsprekend zijn weerslag op de aanwezige infrastructuur en de verkeersstromen. Qua bereikbaarheid zijn de snelweg A73, de provinciale N271 en de spoorlijn van Roermond naar Nijmegen (Maaslijn) de belangrijkste verbindingen. De mobiliteit is enorm toegenomen waardoor het bereik van de gemeente verder reikt dan de omliggende dorpen. Zo is de gemeente Mook en Middelaar een belangrijk uitloopgebied voor Nijmegen.

Wegennet

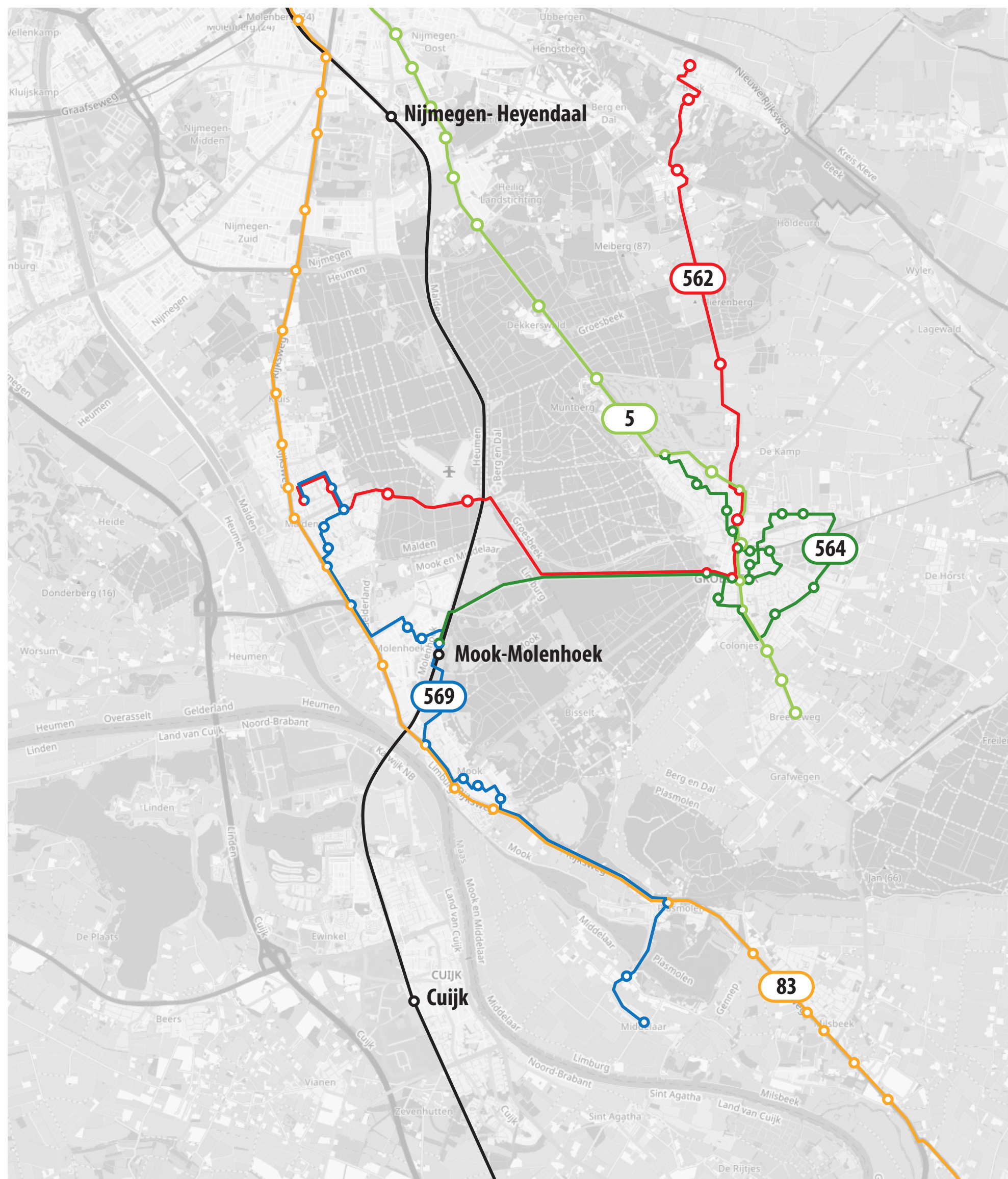
De gemeente Mook en Middelaar heeft een wegcategorisering vastgesteld die binnen de gemeentegrenzen een indeling kent naar gebiedsontsluitingswegen (binnen en buiten bebouwde kom) en erftoegangswegen (binnen en buiten bebouwde kom). De Rijksweg (N271) en de belangrijke gemeentelijke wegen binnen de bebouwde kom zijn gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg. Alle overige wegen zijn erftoegangswegen die gericht zijn op het toegankelijk maken van erven en woonstraten.

De Rijksweg (N271) vormt de regionale wegverbinding tussen Venlo en Nijmegen en is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg voor de verschillende dorpen en het industriegebied Korendal binnen de gemeente. De dorpen Mook, Molenhoek en Plasmolen liggen langs of aan weerszijden van deze weg.

De verkeersstromen zijn de afgelopen decennia steeds meer toegenomen op deze belangrijkste gebiedsontsluitingsweg binnen de gemeente. Bovendien zal dit in de komende jaren nog verder toenemen. Door de komst van de A73 en A77 heeft de N271 een regionale functie gekregen waarbij toerisme en recreatie een belangrijke rol speelt. Maar de functie voor het woon-werkverkeer en utilitair verkeer (waaronder industrie) mag uiteraard ook niet vergeten worden. Daarnaast maakt het lokale wegverkeer gebruik van deze route. Deze situatie leidt tot ongewenst verkeer in de kernen (woonwijken) en vormt al enkele jaren een knelpunt.

Knelpunten gemotoriseerd verkeer

Er zijn op sommige wegen zorgen over de verkeersveiligheid en leefbaarheid. Deze klachten betreffen vaak de N271 en de wegen van en naar Groesbeek. Dit zijn de Ringbaan en Heumensebaan te Molenhoek en de Groesbeekseweg in Mook.

> KAART 25: OV-ROUTES

OPENBAAR VERVOER

Spoorlijn

De spoorlijn Nijmegen-Venlo is een belangrijke ontsluiting voor personen- en goederenvervoer. Het spoor ligt verhoogd in het landschap op een spoordijk. In 2009 werd in het kader van Stadsregiorail het nieuwe station Mook-Molenhoek geopend op dezelfde plaats als het voormalige station. Het station wordt bediend door de (stop)treinen van Arriva, tussen de stations Roermond en Nijmegen. Een keer per kwartier vertrekt een trein vanuit Mook-Molenhoek naar Nijmegen en Venlo.

Buslijnen

De gemeente Mook en Middelaar wordt verder bediend door enkele buslijnen. Lijn 83 rijdt over de N271 van Nijmegen naar Gennep en/of Venlo en doet uitgezonderd de kern Middelaar, de overige kernen van de gemeente aan. Het station in Mook wordt echter niet bediend door deze bus. De buurtbus 564 rijdt van Groesbeek naar station Mook-Molenhoek, maar rijdt niet door naar Mook. Sinds medio 2021 rijdt de nieuwe buurtbus 569 van Malden tot Middelaar en omgekeerd. Deze buurtbus doet ook het station aan.

- Maaslijn (Nijmegen-Venlo-Roermond)
- buslijn 83 (Nijmegen-Mook-Gennep-Venlo)
- buslijn 5 (Nijmegen-Groesbeek)
- buurtbus 562 (Groesbeek-Malden)
- buurtbus 564 (Groesbeek-Molenhoek station)
- buurtbus 569 (Malden-Middelaar)

Daarmee zijn alle kernen (ook onderling) aangesloten op het OV-net. Een directe verbinding van Mook naar het 5 kilometer verderop gelegen Groesbeek is niet aanwezig.

Knelpunten openbaar vervoer

De trein op de Maaslijn tussen Venlo en Nijmegen heeft een gebrek aan capaciteit. Een duurzame oplossing wordt pas verwacht met de realisatie van de elektrificatie. Volgens de huidige gegevens ligt de opleverdatum van de opwaardering van de Maaslijn (totaal project) in 2028. Het ontbreken van OV tussen alle kernen van de gemeente is inmiddels opgelost met de introductie van buurtbuslijn 569. Op het gebied van duurzame mobiliteit en het stimuleren van OV-gebruik liggen er kansen in het beter positioneren van Station Mook-Molenhoek als hub en het toevoegen van OV-fietsen.

LANGZAAM VERKEER

Fietsroutes

In Nederland, Limburg en Mook en Middelaar wordt veel gefietst. Er zijn verschillende fietsroutes mogelijk binnen de gemeente Mook en Middelaar. Deze routes bestaan voor een deel uit vrijliggende fietspaden, maar maken soms ook gebruik van bestaande wegen.

De gebiedsontsluitingswegen zijn uitgevoerd met vrijliggende fietsvoorzieningen (bij 50 km/uur) of fietssuggestiestroken (bij 30 km/uur). Op sommige wegen, zoals de doorgaande wegen als de Groesbeekseweg binnen de bebouwde kom, waar een 30 km/uur snelheidsregime van kracht is, zijn de fietsvoorzieningen ook als fietsstrook aangelegd. Op de overige wegen is sprake van gemengd gebruik en maken fietsers dus gebruik van de rijbaan.

De fietsroutes in de gemeente zijn van groot belang voor dagelijks woon-werkverkeer en leiden ook bezoekers en recreanten langs de mooie plekjes en verbinden de toeristische ondernemers. De regio is opgenomen in het landelijke fietsknooppuntennetwerk. In het gebied ligt een aantal fietsroutes. Zo loopt de Maasroute (LF3) door onze gemeente.

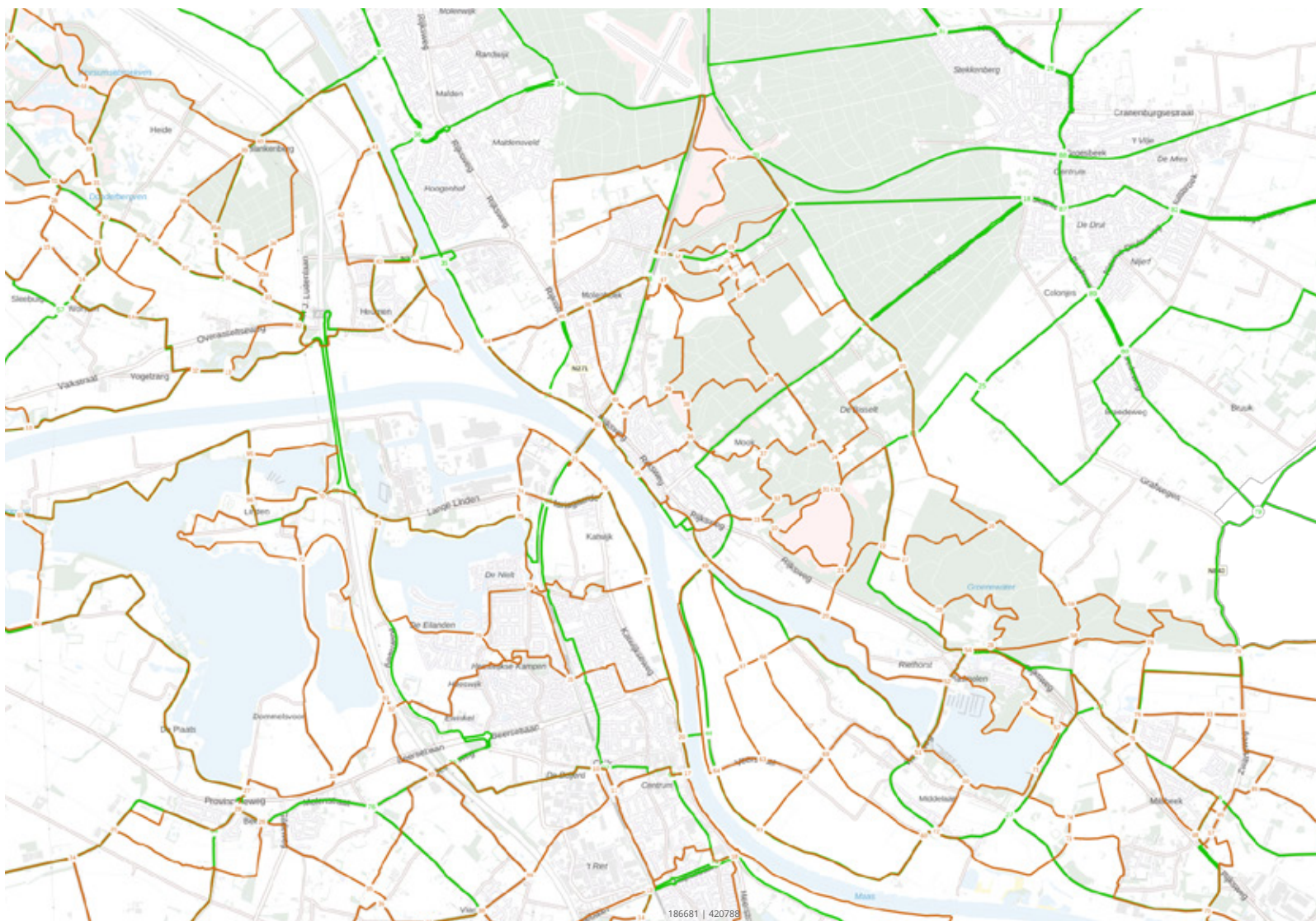
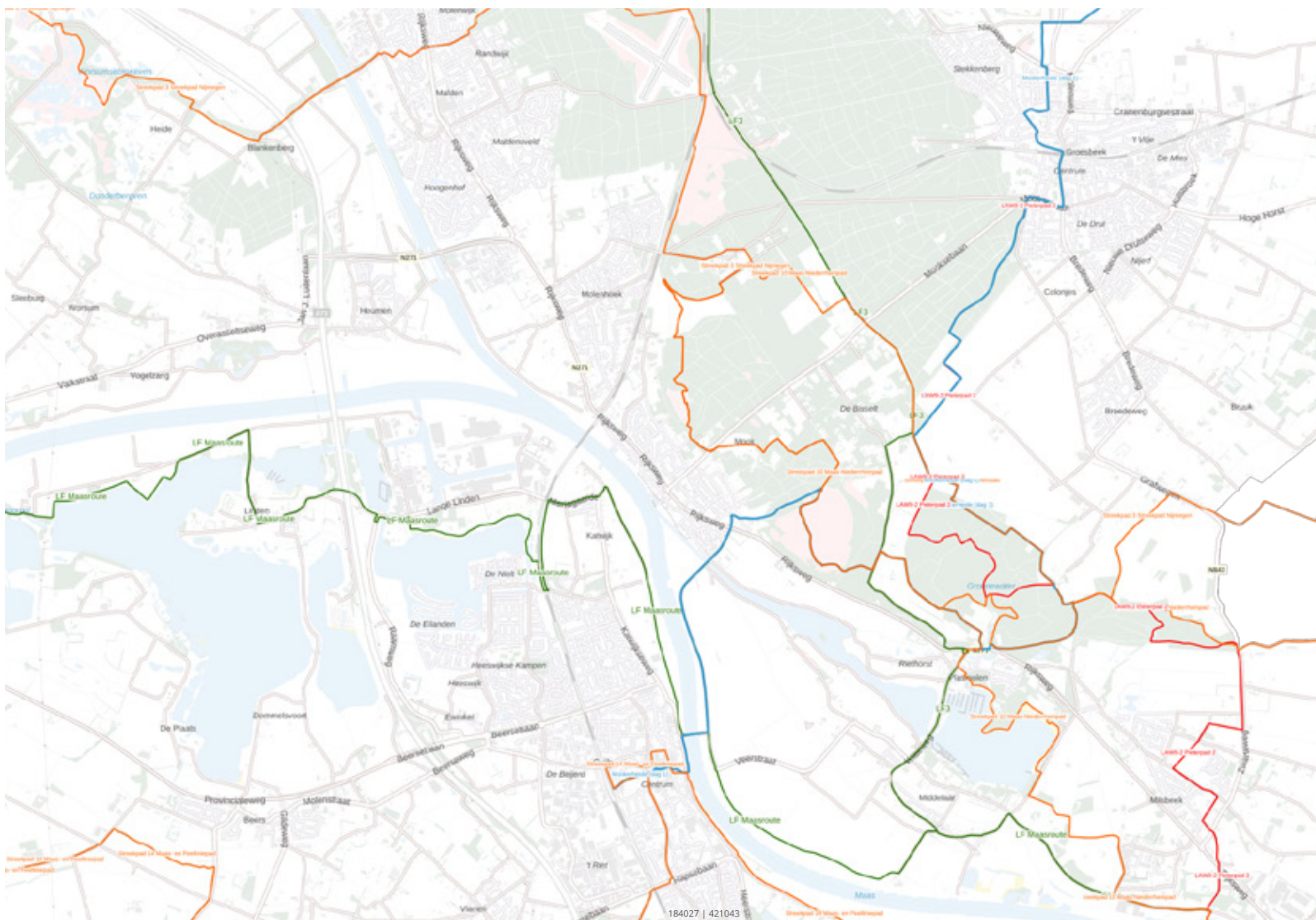
Om het autoverkeer terug te dringen is in 2020 de snel-fietsroute F73 Cuijk-Nijmegen (MaasWaalpad) geopend, inclusief een fietsbrug over de Maas naar Cuijk. Het MaasWaalpad loopt van Cuijk over de nieuwe brug De Maasover richting Mook, via Molenhoek en Malden naar de Campus Heyendaal in Nijmegen. De brug kan ook gebruikt worden door voetgangers.

Wandelroutes

Over het algemeen liggen de meeste wandelroutes, streekpaden en onverharde paden op de stuwwal en de rivierduinen. Het lange afstand Pieterpad (LAW9) loopt eveneens door de regio. Verder zijn er lokaal nog enkele kortere wandelroutes uitgezet.

Knelpunten langzaam verkeer

Er zijn een aantal locaties met knelpunten voor de verkeersveiligheid van fietsers. Dit betreft vooral de verbindingswegen van en naar Groesbeek.

> KAART 26: FIETS- EN WANDELROUTES

LEEFBAARHEID & GEZONDE LEEFOMGEVING

Leefbaarheid vormt een belangrijk onderwerp in dorpen en kleine kernen. Denk bijvoorbeeld aan ontmoetingsplekken, zoals buurthuizen of sportverenigingen. Zeker in een gemeenschap waar steeds meer jongeren wegtrekken, komen dergelijke voorzieningen onder druk te staan. Leefbaarheid wordt bepaald door de betrokkenheid van bewoners op elkaar en op hun wijken en dorpen.

Ontmoetingsplekken

De gemeente kent verschillende ontmoetingsmogelijkheden. Onze gemeente kent drie gemeenschapshuizen en vier breed gedragen ontmoetingsplaatsen voor alle inwoners. De plekken zijn ook bestemd voor kwetsbare groepen en zijn toegankelijk voor mensen met een beperking. In Middelaar is de Dörpskamer in MFC De Koppel de belangrijkste ontmoetingsplaats. Molenhoek kent twee ontmoetingsplaatsen met het Lees- en Ontmoetingspunt (LOP) en gemeenschapshuis De Wieken. In Mook is niet echt sprake van één voorziening, maar zijn er verspreid over de kern meerdere locaties die als ontmoetingsplaats kunnen worden gebruikt (zoals o.a. 't Môks Café).

Verenigingsleven

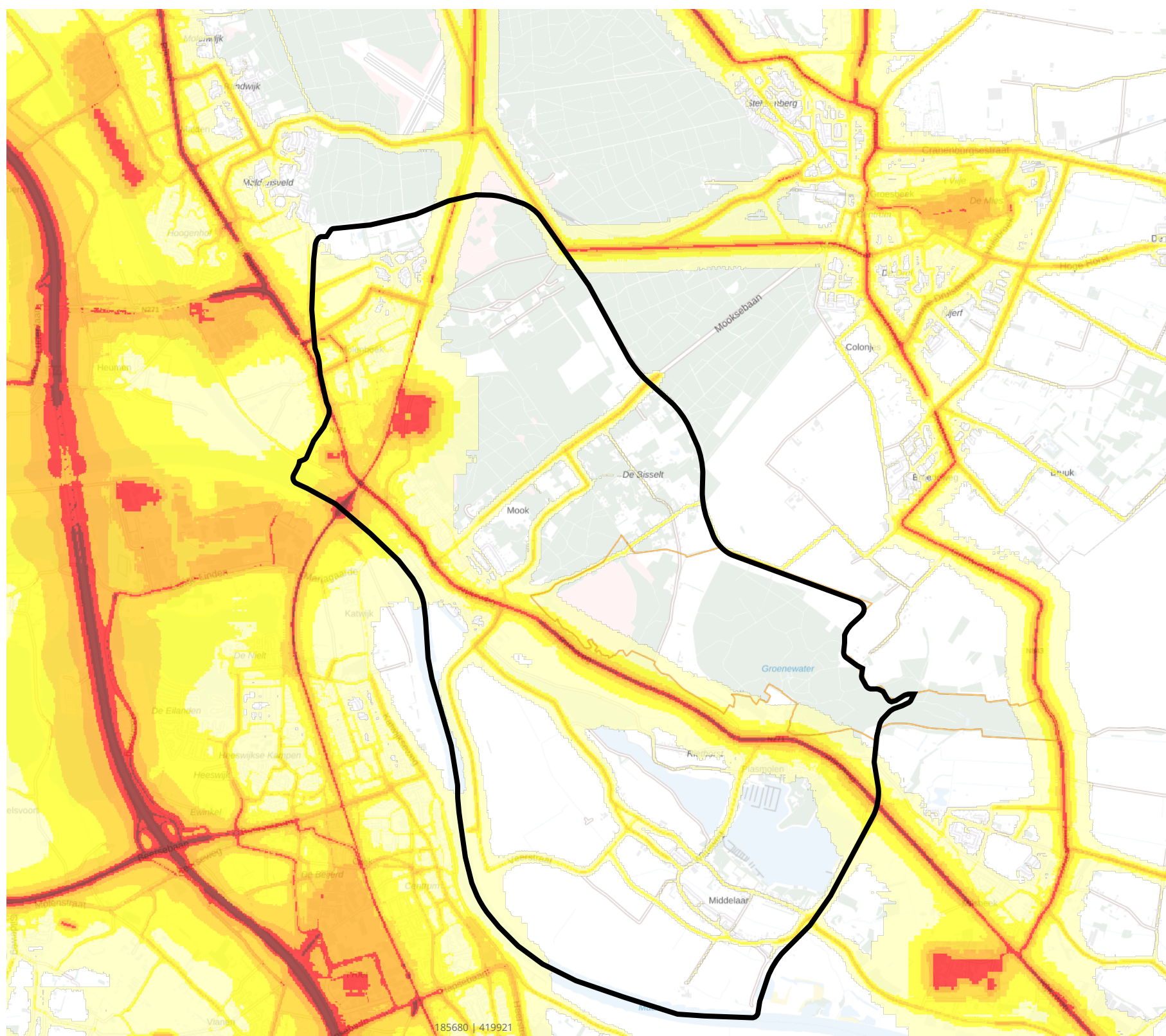
Deelname binnen verenigingen bevordert ontmoeting, sociale samenhang en leefbaarheid in de gemeente. Er is een actief verenigingsleven in de kernen. In de gemeente zijn een aantal organisaties en verenigingen actief die kunst en cultuur voor een breed publiek bereikbaar maken. Ook culturele verenigingen op het gebied van zang, toneel, muziek, carnaval, heemkunde, gilde en schutterij en kunst zijn actief in de gemeente.

Sport en bewegen

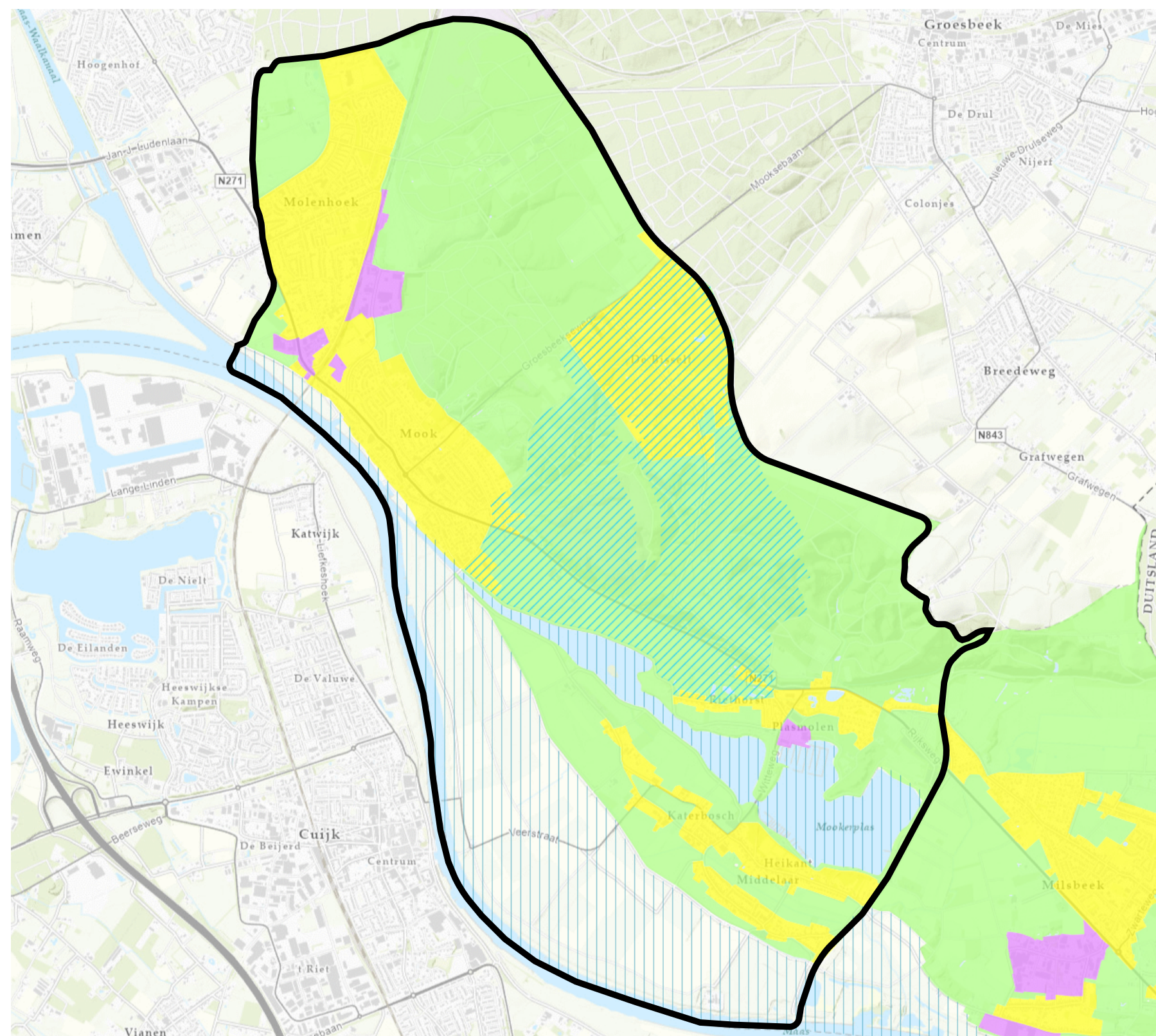
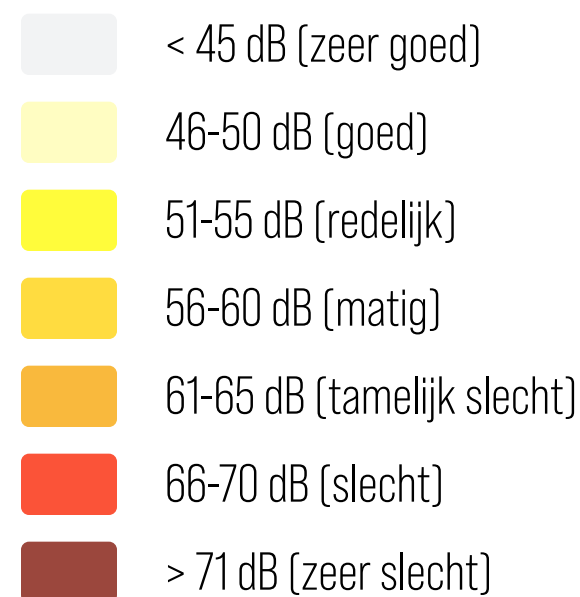
Vele inwoners beoefenen een sport in verenigingsverband. Mook en Middelaar heeft de sporters en bewegers veel te bieden. We kunnen wandelen, fietsen, voetballen, korfballen, tennissen, paardrijden, hardlopen, wielrennen en mountainbiken, golfen, turnen, tafeltennissen, badmintonnen, squashen, fitnessen, judo, vechtsport of Qi Gong beoefenen, aan water- zwem- of hengelsport doen of aan denksporten deelnemen. De sportcomplexen bevinden zich in De Lier, Maasvallei en De Heikant. De sportterreinen liggen gesitueerd aan de rand van de dorpen.

Ook andere maatschappelijke organisaties dan sportverenigingen en commerciële aanbieders organiseren beweegactiviteiten. De Beweegbus komt naar iedere gewenste (zorg)locatie met al het benodigde materiaal voor een passend sportaanbod. Er worden door initiatiefnemers diverse sportactiviteiten georganiseerd binnen de gemeente. Een voorbeeld hiervan is het Beweegplein waar alle sport-, beweeg- en cultuuraanbieders zich kunnen presenteren aan de inwoners. In de buitenruimte zijn beweegroutes in drie dorpskernen gerealiseerd.

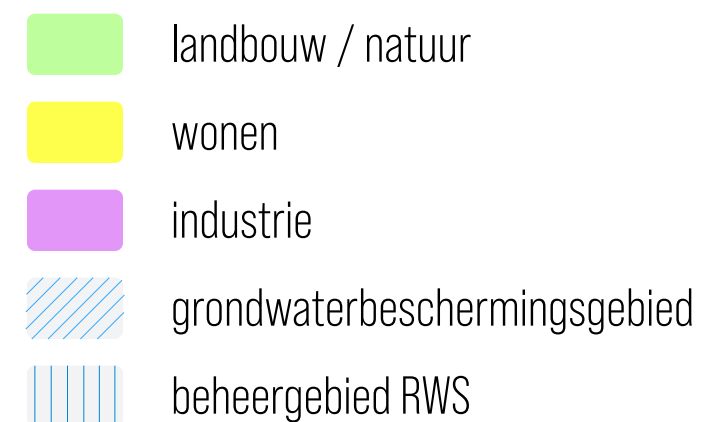
Sportverenigingen en clubs hebben te maken met allerlei ontwikkelingen en uitdagingen. Zo staan sportverenigingen onder druk vanwege de terugloop van leden en vrijwilligers. Steeds vaker beoefent men sport alleen of in een zelfgeorganiseerde groep van vrienden. Ook wint het sporten en bewegen in de openbare ruimte aan populariteit. Dat sluit aan bij de wens om in de buitenlucht sportief bezig te zijn, maar zelf het tijdstip te kunnen bepalen om te sporten of bewegen.

> KAART 27: GELUIDSCONTOUREN

> KAART 28: BODEMKWALITEITSKAART

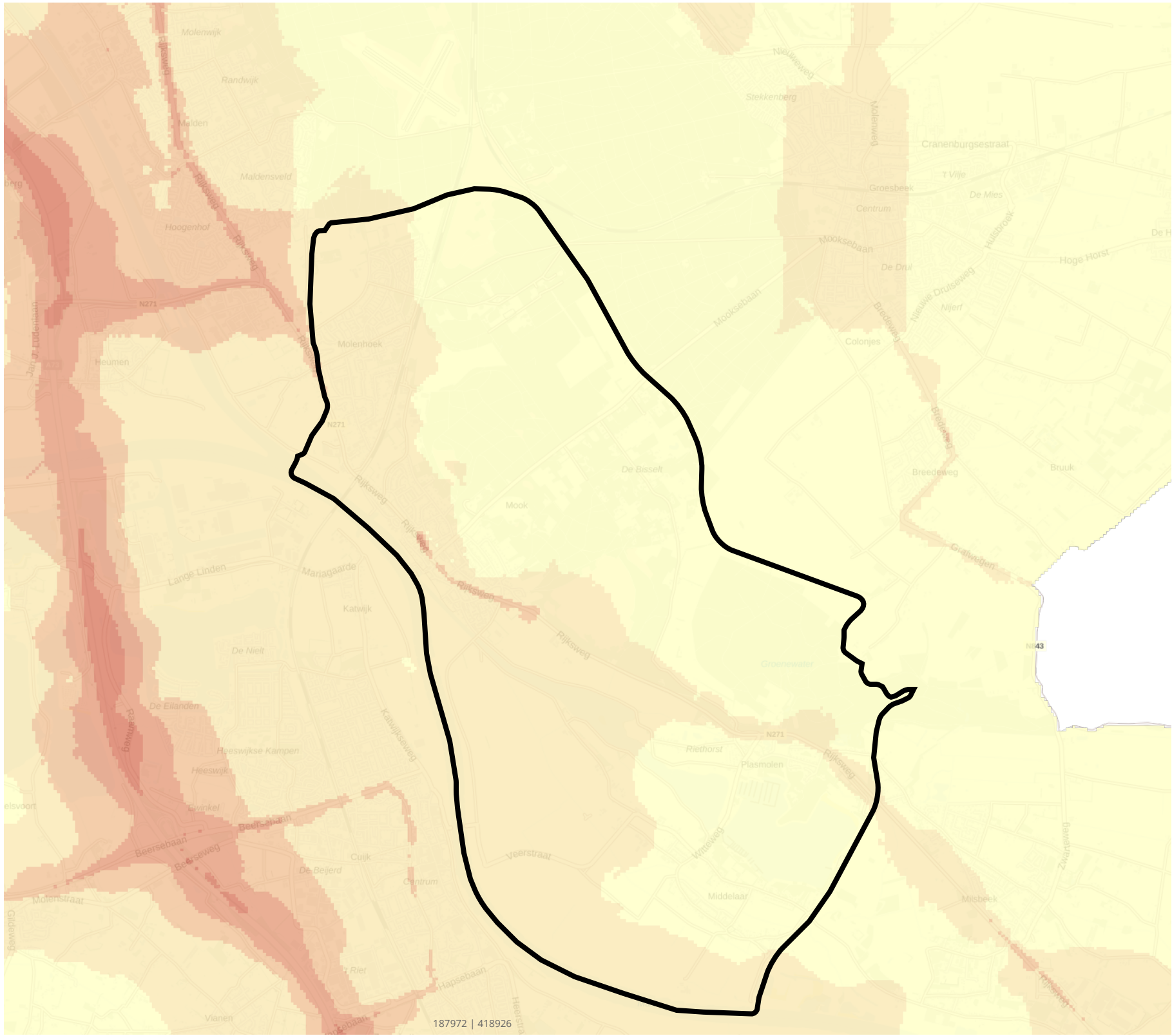
MILIEUKWALITEIT

Geluid

Geluid is een belangrijk onderdeel van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Geluidshinder dient zoveel mogelijk te worden voorkomen of te verminderen om negatieve gezondheidseffecten voor bewoners te beperken. Geluid en hinder zijn ruimtelijk bepaald. In de gemeente Mook en Middelaar zijn diverse geluidsbronnen aanwezig, zoals wegverkeer en bedrijfsmatige activiteiten. Langs de weginfrastructuur zijn geluidscontouren bepaald. Sommige gebieden hebben daarbij een mindere geluidskwaliteit zoals de gebieden die grenzen aan drukke wegen. In de gemeente bevinden zich daarnaast enkele bedrijven waarvoor algemene geluidregels gelden, of zo nodig specifieke voorschriften.

Bodemkwaliteit

De bodemkwaliteitskaart beschrijft de (diffuse) bodemkwaliteit binnen het regionale bodembeheergebied. De gemeente gebruikt de bodemkwaliteitskaart om het grondverzet te faciliteren. De bodemkwaliteitskaart dient daarnaast ook als bewijsmiddel voor de kwaliteit van grond. Een regionale bodemkwaliteitskaart geeft echter niet altijd een goed beeld van de lokale bodemkwaliteit. Daarom is er op lokale schaal vaak nog aanvullend bodemonderzoek nodig.

> KAART 29: LUCHTKWALITEIT (STIKSTOFDIOXIDE)

- NO₂-concentratie 10 - 12
- NO₂-concentratie 12 - 14
- NO₂-concentratie 14 - 16
- NO₂-concentratie 16 - 18
- NO₂-concentratie 18 - 20

> KAART 30: LUCHTKWALITEIT (FIJNSTOF)

- PM2,5-concentratie 7 - 8
- PM2,5-concentratie 8 - 9

Luchtkwaliteit

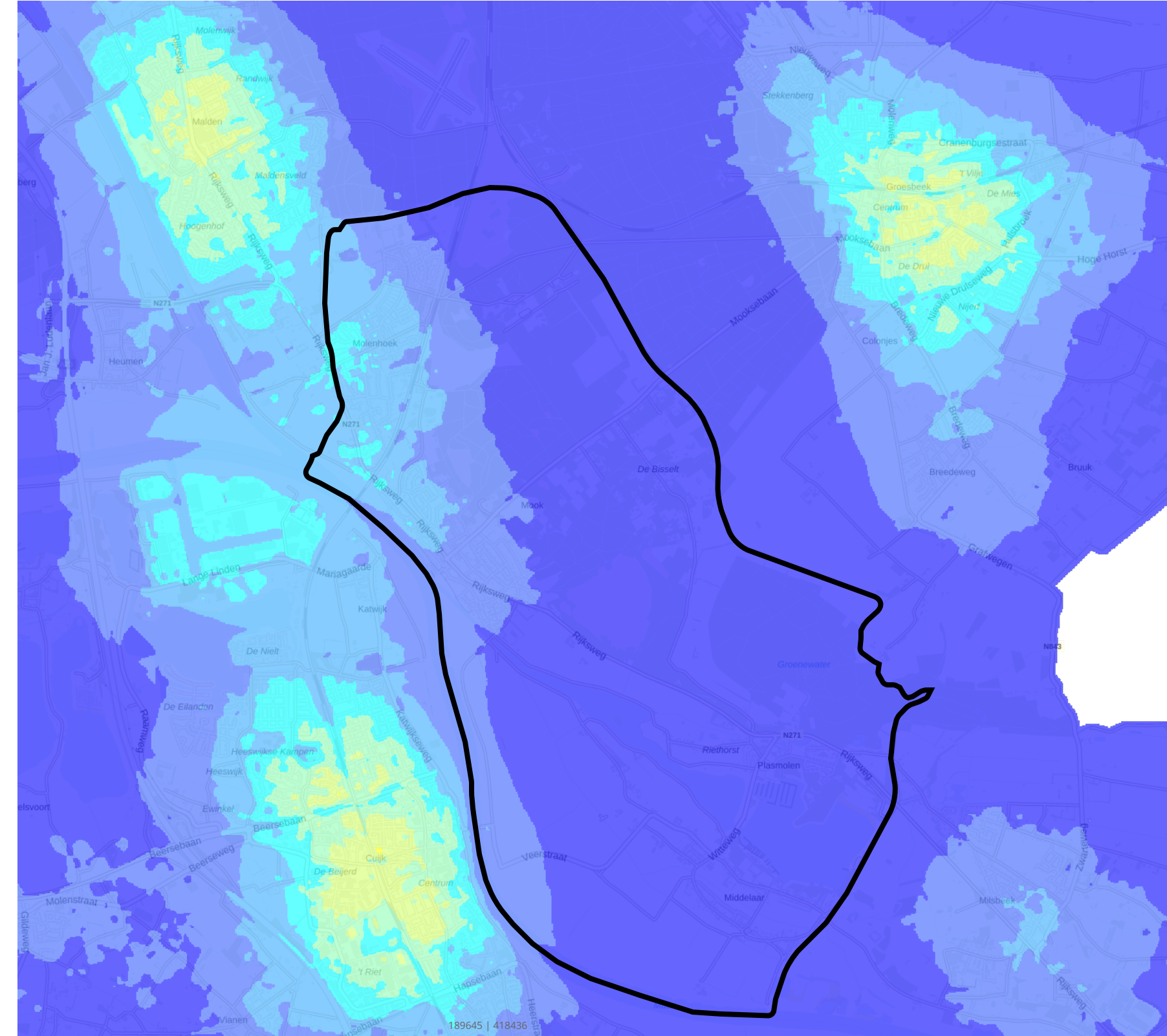
In de hele gemeente wordt voldaan aan de wettelijke Europese grenswaarde voor stikstofdioxide van 40 µg/m³ per jaar. In 2021 stelde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nieuwe advieswaarden op. Het effect van NO₂ voor de gezondheid van mensen staat hierbij centraal. De WHO verlaagde de advieswaarden naar 10 µg/m³.

Fijnstof in de lucht is schadelijk voor je gezondheid. De hoeveelheden fijnstof (zowel PM10 als PM2,5) in de lucht zijn de afgelopen jaren sterk gedaald. Dat komt door allerlei maatregelen. Zowel het verkeer, maar ook de industrie en de energiesector stoten minder fijnstof uit. Door het Schone Lucht Akkoord en andere beleidsafspraken zal de gemiddelde hoeveelheid fijnstof in de lucht de komende jaren nog verder afnemen.

Ook voor fijnstof gelden de Europese grenswaarden als uitgangspunt. Voor PM10 is de grenswaarde 40 µg/m³ per jaar en voor PM2,5 geldt 25 µg/m³ per jaar als wettelijke norm. De WHO verlaagde de advieswaarden voor PM10 naar 15 µg/m³ en voor PM2,5 naar 5 µg/m³.

> KAART 31: WATEROVERLAST (NA EEN EXTREME HOOSBUI)

> KAART 32: HITTE-EFFECT (GEMIDDELD TEMPERATUURVERSCHIL IN STEDELIJK GEBIED)

ENERGIE EN KLIMAAT

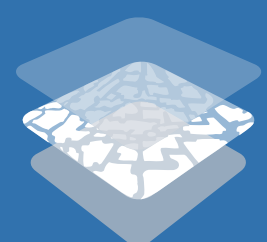
Energie

Binnen de gemeentegrenzen wordt energie verbruikt door de bewoners, instellingen en bedrijven. Maar ook de openbare voorzieningen (straatverlichting, rioolgemalen) en het verkeer hebben energie nodig. Voor het verwarmen van woningen en (bedrijfs)gebouwen wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van aardgas. Het verkeer maakt vooral gebruik van fossiele brandstoffen (benzine, diesel en lpg). De elektriciteit wordt met name gebruikt voor apparatuur en installaties voor zowel huishoudens als bedrijven, bedrijfsprocessen en (openbare) verlichting.

In Noord-Limburg komt ongeveer 23% van het energieverbruik voor rekening van het verkeer (autoverkeer en scheepvaart). Kijken we naar het overige energieverbruik, dan valt op dat ongeveer 50% van het energieverbruik toe te rekenen is aan de bewoners en 50% aan de bedrijven.

Klimaat

Het Waterpanel Noord (WPN) is een samenwerkingsverband in Noord- en Midden-Limburg van gemeenten, waterschap en waterleidingmaatschappij. In opdracht van het Waterpanel is een Klimaatatlas opgesteld. Met de kaarten uit die atlas zijn o.a. de (toekomstige) locaties in beeld gebracht voor wateroverlast na een extreme bui die eens per 100 jaar voorkomt en hittestress.

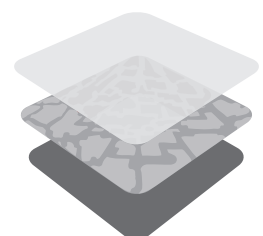

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

OVERZICHT INVENTARISATIE BELEID

BIJLAGE VAN DE OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

OVERZICHT GEÏNVENTARISEERD BELEID GEMEENTE, PROVINCIE EN REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Bodem / Milieu

- Nota bodembeheer Limburg Noord 2020-2029 (2019)
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 (2019)
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 / aanvulling PFAS (2020)

Water

- Bestuursakkoord begrensde gebiedsontwikkelruimte Lob van Gennep (2021)
- Voorkeursbeslissing Lob van Gennep (2022)
- Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) – concept (2023)
- Klimaatatlas Water in Limburg (2023)

Landschap / Natuur / Landbouw

- Landschapsontwikkelingsplan deel A (2009)
- Landschapsontwikkelingsplan deel B (2009)
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving (2012)
- Mooi Maasdal (2013)
- Visie Maasheggen - Gehecht aan heggen (2017)

Erfgoed / Cultuurhistorie

- Gemeentelijke monumentenlijst Mook en Middelaar (2023)
- Kerkenvisie Mook en Middelaar en Gennep (2024)
- Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 (2025)

Archeologie

- Nota Archeologiebeleid, incl. archeologische beleidskaart (2011)

Groen

- Groenstructuurplan (2005)
- Bomenbeleidsplan (2008)
- Bomenverordening gemeente Mook en Middelaar (2020)
- Beleidsregel compensatieplicht waardevol groen (2020)

Openbare ruimte

- Algemene Plaatselijke Verordening (2021)

Riolering

- Gemeentelijk Rioleringsprogramma 2022-2026 (2021)

Mobiliteit

- Mobiliteitsplan 2021 (2021)

Wonen, RO en volkshuisvesting

- Structuurvisie Het Lierdal 2010-2020 (2010)
- Structuurvisie De Bisselt (2010)
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving (2012)
- Masterplan Herstructurering Bedrijventerrein Korendal (2012)
- Structuurvisie Mook en Molenhoek 2025 (2013)
- Woonvisie (2017)
- Regiovisie BGMM Uitvoeringsprogramma Top van Limburg (2022)
- Gebiedsvisie Molenhoek Zuid (2022)
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem Nijmegen (2023)
- Woondeal Limburg (2023)

Economische Zaken

- Economische Agenda 2021-2026 (2021)

Toerisme en recreatie

- Structuurvisie Toerisme en Recreatie (2013)

Sport

- Projectplan MOVE – grenzeloos verbindend (2017)
- Sport- en Beweegakkoord Mook en Middelaar (2022)

Veiligheid

- Integraal beleidsplan veiligheid Mook en Middelaar (2019)

Sociaal domein

- Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2020 (2017)
- Beleidsplan Samen Dichtbij - GGZ Beschermd Wonen (2018)
- Lokale Inclusie Agenda Gemeente Mook en Middelaar (2020)
- Addendum Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2022 (2020)
- Memo Woningen Uitstroom Zorg (2020)
- Regiobeeld Rijk van Nijmegen Zorg en Welzijn (2023)
- Aanpak Regioplan IZA Nijmegen (2023)
- Regioprogramma Jeugd 2023-2028 (2023)
- Integraal Preventieplan Mook en Middelaar (2023)

Duurzaamheid / Klimaat

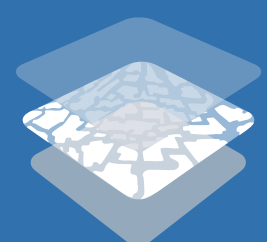
- Visie op grootschalige opwek van duurzame energie (2021)
- Transitievisie Warmte – concept (2021)
- Samen sterk voor duurzaaMM (2024)

Communicatie

- Beleidskader burgerparticipatie en bestuursstijl (2022)
- Communicatie- en burgerparticipatieonderzoek (2022)

Regionale plannen

- Regiovisie Noord Limburg 2040 (2020)
- Uitvoeringsprogramma 'De Gezondste Regio' (2020)
- Visiedocument Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020)
- Provinciale Omgevingsvisie Limburg (2021)
- Verstedelijkingsconcept Groene Metropool (2023)

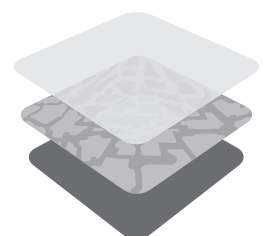

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

OVERZICHT INVENTARISATIE BELEID

BIJLAGE VAN DE OMGEVINGSVISIE MOOK EN MIDDELAAR

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

Gemeente Mook en Middelaar

OVERZICHT GEÏNVENTARISEERD BELEID GEMEENTE, PROVINCIE EN REGIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Bodem / Milieu

- Nota bodembeheer Limburg Noord 2020-2029 [2019]
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 [2019]
- Bodemkwaliteitskaart Limburg Noord 2020-2029 / aanvulling PFAS [2020]

Water

- Bestuursakkoord begrensde gebiedsontwikkelruimte Lob van Gennep [2021]
- Voorkeursbeslissing Lob van Gennep [2022]
- Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) – concept [2023]
- Klimaatatlas Water in Limburg [2023]

Landschap / Natuur / Landbouw

- Landschapsontwikkelingsplan deel A [2009]
- Landschapsontwikkelingsplan deel B [2009]
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving [2012]
- Mooi Maasdal [2013]
- Visie Maasheggen - Gehecht aan heggen [2017]

Erfgoed / Cultuurhistorie

- Gemeentelijke monumentenlijst Mook en Middelaar [2023]
- Kerkenvisie Mook en Middelaar en Gennep [2024]
- [Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 \[2025\]](#)

Archeologie

- Nota Archeologiebeleid, incl. archeologische beleidskaart [2011]

Groen

- Groenstructuurplan [2005]
- Bomenbeleidsplan [2008]
- Bomenverordening gemeente Mook en Middelaar [2020]
- Beleidsregel compensatieplicht waardevol groen [2020]

Openbare ruimte

- Algemene Plaatselijke Verordening [2021]

Riolering

- Gemeentelijk Rioleringsprogramma 2022-2026 [2021]

Mobiliteit

- Mobiliteitsplan 2021 [2021]

Wonen, RO en volkshuisvesting

- Structuurvisie Het Lierdal 2010-2020 [2010]
- Structuurvisie De Bisselt [2010]
- Kwaliteitsmenu Mookerplas en omgeving [2012]
- Masterplan Herstructurering Bedrijventerrein Korendal [2012]
- Structuurvisie Mook en Molenhoek 2025 [2013]
- Woonvisie [2017]
- Regiovisie BGMM Uitvoeringsprogramma Top van Limburg [2022]
- Gebiedsvisie Molenhoek Zuid [2022]
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem Nijmegen [2023]
- Woondeal Limburg [2023]

Economische Zaken

- Economische Agenda 2021-2026 [2021]

Toerisme en recreatie

- Structuurvisie Toerisme en Recreatie [2013]

Sport

- Projectplan MOVE – grenzeloos verbindend [2017]
- Sport- en Beweegakkoord Mook en Middelaar [2022]

Veiligheid

- Integraal beleidsplan veiligheid Mook en Middelaar [2019]

Sociaal domein

- Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2020 [2017]
- Beleidsplan Samen Dichtbij - GGZ Beschermd Wonen [2018]
- Lokale Inclusie Agenda Gemeente Mook en Middelaar [2020]
- Addendum Beleidsplan Sociaal Domein 2017-2022 [2020]
- Memo Woningen Uitstroom Zorg [2020]
- Regiobeeld Rijk van Nijmegen Zorg en Welzijn [2023]
- Aanpak Regioplan IZA Nijmegen [2023]
- Regioprogramma Jeugd 2023-2028 [2023]
- Integraal Preventieplan Mook en Middelaar [2023]

Duurzaamheid / Klimaat

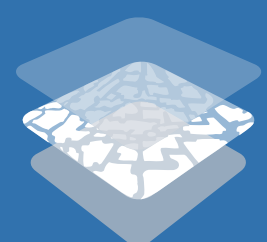
- ~~Energievisie Mook en Middelaar [2018]~~
- Visie op grootschalige opwek van duurzame energie [2021]
- Transitievisie Warmte – concept [2021]
- [Samen sterk voor duurzaaMM \[2024\]](#)

Communicatie

- Beleidskader burgerparticipatie en bestuursstijl [2022]
- Communicatie- en burgerparticipatieonderzoek [2022]

Regionale plannen

- Regiovisie Noord Limburg 2040 [2020]
- Uitvoeringsprogramma ‘De Gezondste Regio’ [2020]
- Visiedocument Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen [2020]
- Provinciale Omgevingsvisie Limburg [2021]
- Verstedelijkingsconcept Groene Metropool [2023]

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

OMGEVINGSVISIE

GEMEENTE MOOK EN MIDDELAAR

BEELDVERSLAG VAN DE PARTICIPATIE

29 augustus 2024

HOE ZIET **JOUW TOEKOMST** IN MOOK EN MIDDELAAR ER UIT?

PRAAT MEE!

Denk mee over voldoende woningen en andere belangrijke onderwerpen via
www.omgevingsvisiemookenmiddelaar.nl

Beeldverslag van de participatie

Op weg naar de Omgevingsvisie voor de gemeente Mook en Middelaar

In gesprek met de omgeving

Het opstellen van de Omgevingsvisie voor Mook en Middelaar vraagt om betrokkenheid van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden. Want alleen als inwoners, ondernemers, lokale gebiedspartijen, belangengorganisaties, mede-overheden (zoals buurgemeenten, waterschap en provincie) en sleutelfiguren uit de gemeenschap actief meedenken en meedoen tijdens het planproces, ontstaat een breed gedragen visie met uitvoeringskracht. Zij worden daarom betrokken bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Hiervoor organiseerden we in de eerste maanden van 2024 een participatieronde met de omgeving.

Tijdens deze participatieronde (in de periode vanaf half januari tot half maart 2024) haalden we bij inwoners, ondernemers en stakeholders op welke boodschap zij wilden meegeven voor de toekomstige inrichting van de fysieke leefomgeving in de gemeente Mook en Middelaar. Om zo breed mogelijk informatie op te halen, deden we dit door middel van een online vragenlijst, twee bijeenkomsten met stakeholders en lokale belangengroepen, twee bewonersavonden (zowel fysiek als online) en gesprekken met jongeren.

Inwonersconsultatie

Als aftrap van de participatieronde konden alle inwoners van de gemeente Mook en Middelaar via de website www.omgevingsvisiemookenmiddelaar.nl een online vragenlijst invullen. In totaal is deze vragenlijst door 587 personen ingevuld. De resultaten van de inwonersconsultatie en alle antwoorden op de vragen uit de enquête zijn door bureau Citisens gebundeld en geanalyseerd. Hiervan is een onderzoeksrapport opgesteld, dat als separate bijlage bij dit beeldverslag is opgenomen. De belangrijkste resultaten zijn samengevat in die rapportage en verbeeld met een infographic.

Stakeholdersbijeenkomst

Op 5 maart 2024 organiseerden wij op de gemeentewerf in Mook twee bijeenkomsten voor de stakeholders. Meer dan 30 belangengorganisaties, mede-overheden en andere betrokken gebiedspartijen uit de gemeente en regio waren vertegenwoordigd. Er was zowel een sessie in de middag als in avond. Het verslag van deze bijeenkomsten is opgenomen in deze rapportage. Een overzicht van alle deelnemers is opgenomen in bijlage 1.

Bewonersavonden

Op 7 en 13 maart 2024 organiseerden wij (fysieke en online) gesprekken met de inwoners van de gemeente. In totaal hebben 25 personen deelgenomen aan de fysieke bijeenkomst op de gemeentewerf in Mook en 9 personen aan de online bewonersavond. Met hen voerden we inspirerende en enthousiaste (video)gesprekken in verschillende groepjes. De verslagen van deze gesprekken zijn gebundeld in dit rapport.

Gesprekken met jongeren

We vinden het belangrijk om van jongeren te horen hoe zij aankijken tegen de toekomst van hun gemeente. Juist omdat zij er mogelijk nog vele jaren zullen wonen. We hebben daarom extra aandacht gegeven aan de jongerendoelgroep door met hen in gesprek te gaan. We spraken met jonge sportievelingen bij de sportvereniging Eendracht '30 in Mook. Een weergave van die gesprekken is opgenomen in deze rapportage.

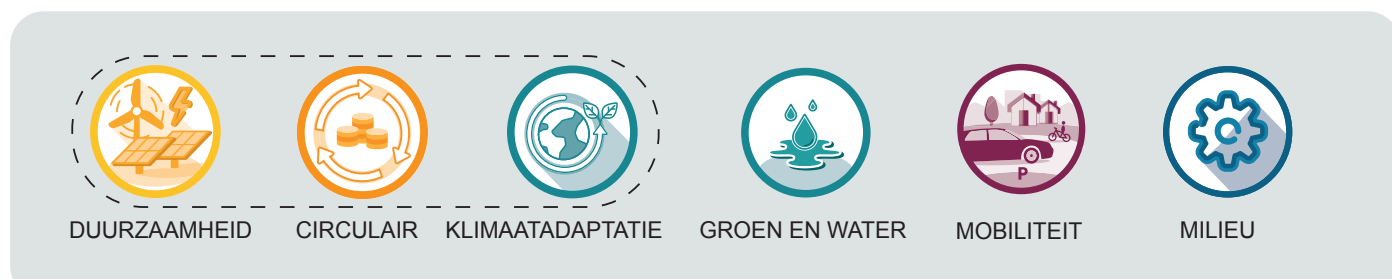
Aanvullingen

Met een aantal stakeholders en ketenpartners, die op 5 maart verhinderd waren, heeft na afloop van de participatieronde nog aanvullend overleg plaatsgevonden, zodat ook zij inbreng konden leveren voor de Omgevingsvisie. Dit betreft een videogesprek met Destion (woningcorporatie) en schriftelijke input van Enexis Netbeheer en het bedrijf Peutz B.V. uit Molenhoek. Hun inbreng is aan deze versie van het beeldverslag toegevoegd (zie bijlage 2). Daarnaast heeft op 3 juli 2024 een terugkoppeling plaatsgevonden van de concept visie op hoofdlijnen. Ook daarvoor is een beknopt verslag opgesteld, dat eveneens als bijlage is toegevoegd (zie bijlage 3).

Gespreksonderwerpen

In fase 1 van de Omgevingsvisie (Uitgangspuntennotitie) is vastgelegd over welke thema's en onderwerpen we actief gaan participeren met de omgeving: wonen en volkshuisvesting, werken en economie, landschap en natuur, recreatie en toerisme, kunst, cultuur en erfgoed, leefbaarheid en gezondheid, samenleving en maatschappij. Voor een aantal onderwerpen is recent al beleid vastgesteld, of in ontwikkeling. Hierover gaan we niet (nogmaals) in gesprek. Dat geldt o.a. voor de thema's mobiliteit, milieu, water, klimaat en duurzaamheid.

samenhangende hoofdpogaven waarover (actieve) participatie plaatsvindt met de omgeving

samenhangende hoofdpogaven waarvoor beleid is vastgesteld of in ontwikkeling is (geen actieve participatie)

Vervolgstappen

In dit rapport wordt verslag gedaan van de participatieronde met inwoners, ondernemers en stakeholders. Alle door hen genoemde inbreng voor de Omgevingsvisie is hierin verzameld. In dit beeldverslag wordt geen afweging gemaakt tussen alle opgehaalde informatie vanuit de participatie. Ook worden er nu nog geen conclusies getrokken. Dat betekent dat de in dit verslag opgenomen punten niet altijd op elkaar aan hoeven te sluiten, en soms zelfs in tegenspraak met elkaar kunnen zijn. Keuzes worden in deze fase van de Omgevingsvisie nog niet gemaakt. Dat doen we in de volgende stap, de 'visie op hoofdlijnen'.

De uitkomsten van de participatie zijn op 11 april 2024 gedeeld met de gemeenteraad (RIA). Daarna stellen we de 'visie op hoofdlijnen' op. In dat visiedocument schetsen we voor alle onderwerpen de gewenste ontwikkelrichting voor de (verre) toekomst van Mook en Middelaar. Hierbij maken we in eerste instantie gebruik van het bestaande beleid van de gemeente. Waar nodig vullen we dit bestaande beleid aan met nieuwe beleidskeuzes. Bij het schetsen van de ontwikkelrichting wordt de opbrengst gebruikt die vanuit de participatie is opgehaald en in dit beeldverslag is vastgelegd.

In de 'visie op hoofdlijnen' wordt een eerste aanzet gegeven voor de wijze van samenwerking tussen de gemeente en de inwoners van de gemeente bij de verdere uitvoering van de visie. Dan gaan we dieper in op de rol die de gemeente daarbij speelt en welke rol er is weggelegd voor de stakeholders, burgers en andere initiatiefnemers in de gemeente. In de Ontwerp Omgevingsvisie wordt dit verder uitgewerkt.

Eind juni 2024 wordt de 'visie op hoofdlijnen' teruggekoppeld aan de inwoners en samenwerkingspartners van de gemeente. Hiervoor organiseren we dan opnieuw een moment met de omgeving.

Stakeholdersbijeenkomst (5 maart 2024)

Op 5 maart 2024 gingen we in de middag en avond in gesprek met vertegenwoordigers van in totaal circa 30 lokale verenigingen, belangenorganisaties, mede-overheden en andere betrokken stakeholders uit de gemeente en regio. Een overzicht van de deelnemers aan de stakeholdersbijeenkomst is opgenomen in de bijlage van dit beeldverslag. De inbreng van al deze partijen is hierna (per thema) samengevat.

Landschap en natuur

- Natuur is van groot belang voor de gemeente Mook en Middelaar.
- Bescherm de bestaande natuurgebieden in de gemeente.
- Behoud de huidige natuurwaarden en versterk de biodiversiteit in de NNN-gebieden.
- Natuur is kwetsbaar en staat onder druk door de hoge recreatiedruk.
- Om de natuurwaarden te beschermen en een rustige omgeving te behouden in de natuurgebieden is het noodzakelijk om de recreatie in goede banen te leiden.
- Recreatiedruk zorgvuldig reguleren door intensievere vormen van recreatie te concentreren op een beperkt aantal plekken (met name Plasmolen).
- Zet het recreatieve routenetwerk en het knooppunten-systeem strategisch in om recreanten in het buitengebied over alternatieve routes te leiden, waardoor kwetsbare natuurgebieden kunnen worden ontzien.
- Ga met de agrariërs in de gemeente in gesprek over het aanleggen van klompenpaden en boerenlandpaden over hun akkers en weilanden.
- Creëer een doorgaande struinroute langs de Maas, waardoor je langs de rivier kunt wandelen.
- Behoud het unieke Maasheggenlandschap als een 'levend' cultuurlandschap met agrarische functies en natuurwaarden.
- Houdt het agrarisch gebruik in het Maasheggenlandschap duurzaam in stand, maar biedt op beperkte schaal ook mogelijkheden voor verbreding en nevenactiviteiten op het platteland (zorgboerderijen, verkoop biologische streekproducten, wandelpaden, etc.).
- Als de huidige agrarische bedrijven in het Maasheggengebied stoppen, dan komt het landschap onder druk te staan. De gemeente zou pro-actief kunnen bijdragen aan behoud van het kleinschalige landschap door vrijkomende gronden van stoppende boerenbedrijven aan te kopen en partijen bij elkaar te brengen.
- Vee in de weilanden en kruidenrijke graslanden zijn belangrijk voor het karakteristieke landschapsbeeld van het Maasheggenlandschap. Hou dat beeld in stand.
- Geen aantasting van het waardevolle Maasheggenlandschap door grootschalige ontwikkelingen (klei- of zandwinning), energielandschappen of intensieve teelten.
- 'Water en bodem sturend' dient als leidraad voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
- Denk aan waterveiligheid, overstromingsgevoeligheid van de Maas en verdroging in natuurgebieden.
- Maak mensen bewust van de gevolgen van klimaatveranderingen, zoals het vaker voorkomen van natuurbranden en overstromingsgevaar. Wat kunnen mensen zelf doen, wat kan de gemeente doen, wat zijn de risico's, wat zijn ingrepen die gedaan kunnen worden om de impact te verkleinen?
- Denk na over (brand)veiligheid in natuurgebieden. Houd bijvoorbeeld rekening met open stukken binnen een bebost gebied en ruimtelijke reserveringen vanuit veiligheidsoogpunt.
- Plant meer diverse (loof)boomsoorten aan in de bossen, zodat een veerkrachtiger natuurgebied ontstaat.
- Er moet aandacht zijn voor voldoende ruimte voor waterberging en het tegengaan van verdroging in het landschap en de natuurgebieden.
- In de bebouwde kom de '3-30-300-vuistregel' aanhouden: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis (liefst bomen van behoorlijke omvang), op wijkniveau is minimaal 30% bladerdek aanwezig en elke woning staat maximaal 300 meter van het dichtstbijzijnde park of een groene ruimte waar je kunt recreëren.
- Zorg bij inbreidingslocaties in de kernen voor behoud van groene verbindingen vanuit de woonwijk met het buitengebied.
- Zorg voor voldoende robuuste groenstructuren tussen de kernen en hou deze duurzaam in stand.
- Bescherm de bomen. Daar wordt nu vaak makkelijk over gedaan. Bomen worden veel te snel weggehaald bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Recreatie en Toerisme

- Zorg voor een juiste balans (in ruimtegebruik) tussen recreatie en natuur. Er is een betere spreiding van recreatie nodig, zowel in tijd als in locaties) zodat de druk op kwetsbare natuurgebieden afneemt. Dit is o.a. te bereiken door een betere informatievoorziening en routenetwerken.
- Er is grote zorg over de recreatieve druk op natuurgebieden. Door het gebied voor recreatie groter te maken kan een deel van die druk worden weggenomen. Benut hiervoor bijvoorbeeld de uiterwaarden van de Maas en het Maasheggengebied, want ook die gebieden zijn aantrekkelijk voor recreatie.
- Behoud lange afstandspaden. Besteed aandacht aan de infrastructuur voor wandelaars. Kijk waar knooppunten moeten komen.
- Maak het buitengebied beter toegankelijk vanuit de kernen door ommetjes te realiseren.
- Zorg voor zo weinig mogelijk vervuiling in het landschap.
- Zorg voor zo weinig mogelijk kruisingen tussen fietsen/wandelen.

Kunst, Cultuur en Erfgoed

- De rijke geschiedenis van de gemeente dient beter onder de aandacht te worden gebracht en beter beleefbaar te worden gemaakt, bijvoorbeeld door het plaatsen van informatieborden.
- Maak ook gebruik van digitale technologieën zoals apps/QR-codes en podcasts om informatie te geven op bijzondere plekken langs wandel- en fietsroutes.
- Met name langs lange afstandspaden is het belangrijk om in informatie te voorzien.
- Er is veel meer aandacht nodig voor erfgoed. Mook en Middelaar heeft een interessante geschiedenis. Vertel dat verhaal. Een goed voorbeeld is de Archeo-route in Roermond.
- Breng het erfgoed beter voor het voetlicht. Het verhaal wordt op verschillende plekken wel verteld (vooral door particuliere initiatieven). Kan de gemeente hierin ondersteunen? Of inzichtelijk maken wat er allemaal wordt opgepakt?
- Heb voldoende aandacht voor het belang van cultuur in de gemeente.
- Neem waardevolle dorps- en landschapsgezichten op in de Omgevingsvisie.

- Bouw voldoende woningen zodat toekomstige generaties in de gemeente kunnen blijven wonen. Richt je voornamelijk op senioren en starterswoningen, omdat daarmee doorstroming kan worden gestimuleerd.
- Bouw seniorenwoningen. De gemeente bestaat voor een groot gedeelte uit ouderen en vergrijst. Voor deze doelgroep bouwen we te weinig. Belangrijke eisen voor deze woningen zijn: gelijkvloers, genoeg ruimte en betaalbaar (koop of sociale huur).
- Er zijn te weinig woningen voor starters in de gemeente. Dat zorgt ervoor dat jongeren wegtrekken en er weinig jongeren worden aangetrokken. Er moeten dus meer betaalbare starterswoningen worden gebouwd. Daarnaast moet doorstroming worden gestimuleerd.
- Realiseer meer woningen voor kwetsbare doelgroepen (zorgwoningen, etc.). Zorg dat er voldoende afstand is tussen deze woningen en bedrijven en infrastructuur. Bij dit type woningen is het ook belangrijk dat het binnenklimaat in de woning als prettig wordt ervaren. Betrek architecten vroegtijdig bij het planproces.
- In De Bisselt zouden kleinschalige woningbouwontwikkelingen moeten worden toegestaan/gestimuleerd.
- Voeg mantelzorgwoningen toe in De Bisselt, ook op eigen terrein.
- Benut waar mogelijk kansen voor herontwikkeling en transformatie. Op dit moment wordt er weinig aandacht besteed aan herontwikkeling of transformatie van verouderde bebouwing. Daar liggen kansen.
- Vorm bestaande bebouwing om naar woningtypen die nu gewenst zijn. Richt je daarbij voornamelijk op huurwoningen.
- Woningssplitsing kan een interessante optie zijn voor ruime eengezinswoningen die te groot zijn voor ouderen, maar te duur voor jonge starters. Transformeer deze woningen naar beneden-bovenwoningen: de begane grond is dan geschikt voor ouderen (gelijkvloers) en daarboven (eerste verdieping en kap) kunnen wooneenheden worden gerealiseerd voor starters.
- Verduurzaming van de huidige bebouwing (woningen en bedrijfspanden) vormt een belangrijke opgave. Laat zien op welke manier ondernemers en inwoners hier zelf aan kunnen bijdragen.
- Industriegebieden, horen die nog wel thuis in onze gemeente? Bekijk de mogelijkheden voor transformatie naar wonen.
- Woningen ontwikkelen rondom het station.
- Om vergrijzing tegen te gaan zullen er juist voor jonge gezinnen woningen moeten worden gebouwd binnen de gemeente. Voor jonge gezinnen is het echter lastig om een geschikte woningen te vinden in de gemeente. Hierdoor vertrekken veel jonge gezinnen naar buurgemeenten en neemt het aantal kinderen op de basisscholen in de gemeente af.
- In Middelaar is de vergrijzing een steeds groter probleem aan het worden. Probeer nieuwe instroom van bewoners te stimuleren door toekomstbestendig te bouwen.
- Gebruik de groene omgeving als belangrijkste trekpleister van de gemeente Mook en Middelaar om mensen uit de stad aan te trekken: mensen vinden hier rust en kunnen er prachtig wonen. Er is steeds meer vraag bij jongeren om juist in zo'n omgeving te wonen.
- Bied de huidige jongeren binnen de gemeente een kans om hier te kunnen blijven wonen. Daarom moeten er geschikte en betaalbare woningen komen.
- Het middelbare schoolgebouw is verouderd en heeft nieuwbouw nodig. Dat zou ook meer mensen kunnen aantrekken om hier te gaan wonen.
- Bij woningbouw heeft inbreiden de voorkeur boven uitbreiden. Er is alleen niet veel ruimte beschikbaar, dus ga slim om met de ruimte die we hebben.
- Primair inzetten op 'binnendorpse' inbreidingslocaties in de huidige kernen om waardevol landschap in het buitengebied te sparen.
- Kleinschalige dorpsuitbreidingen aan de rand van de kern zijn eventueel mogelijk, mits passend bij het landschap. Dat vraagt om een zorgvuldige aansluiting op het dorp en het landschap met een kleinschalig karakter (geen hoogbouw).
- Denk goed na over wat we er echt nodig is aan woningtypen.
- Mook lijkt meer geschikt voor transformatie en inbreiding, terwijl Molenhoek meer ruimte biedt voor nieuwbouw op uitbreidingslocaties.
- Molenhoek is vol, het is er al dicht gebouwd. Inbreiding zou daar alleen nog op de sportvelden of het bedrijventerrein kunnen.

- Bij nieuwbouw is de uitstraling belangrijk. Nieuwbouw moet passen bij de kernen, maar tegelijkertijd wel uniek zijn. Je moet kunnen herkennen waar je bent, en niet het gevoel hebben dat het ook een wijk zou kunnen zijn in een andere gemeente.
- Benoem in de visie wat voor soort gemeente we willen zijn, wat willen we aanbieden? Kijk niet alleen naar wat de vraag is, maar ook naar wat voor mensen je wilt aantrekken.
- Denk nog verder in de toekomst, de huidige behoefte aan woningen hoeft niet hetzelfde te zijn als de toekomstige, na 2050.
- De gemeente bevindt zich onder de rook van Nijmegen. De kwaliteit van de gemeente is juist het dorpse karakter en dat moet ook zo blijven. We hoeven niet altijd maar te groeien.
- Niet alleen bouwen, bouwen, bouwen. Bouw de juiste woningen op de juiste plek.
- Houd rekening met de drukte op de wegen. Dat wordt alleen maar erger als er meer woningen en meer inwoners komen in de gemeente. Stimuleer/investeer in openbaar vervoer en snelfietsroutes. Daardoor kan de verkeersdruk op de wegen afnemen.

Werken en Economie

- De gemeente Mook en Middelaar profileren als een aantrekkelijk vestigingsgebied voor innovatieve, kleinschalige bedrijvigheid op het gebied van duurzaamheid (in de breedste zin van het woord).
- Richt je vooral op economische sectoren die passen bij het kleinschalige, rustige en groene karakter van de gemeente Mook en Middelaar.
- Stimuleer de sociaal-maatschappelijke betrokkenheid van het bedrijfsleven in Mook en Middelaar. Er is veel aandacht voor samenwerking, lokaal en inclusief ondernemerschap, veiligheid op de werkvloer, sociaal-maatschappelijk ondernemerschap, bijscholing van werknemers, stageplekken voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt, etc.
- Benut de goede bereikbaarheid van de gemeente voor het aantrekken van (jonge) werknemers uit de regio. Het station ligt op loopafstand van de bedrijventerreinen Korendal en Hoeveveld. Benut deze kans!
- Biedt voldoende ruimte aan jonge ondernemers om zich in de gemeente te vestigen en zich hier verder te ontwikkelen. Het aantrekken van bedrijvigheid en jong ondernemerschap is belangrijk voor de levendigheid in de gemeente.
- Maak van Mook en Middelaar geen 'slaap-gemeente' waar alleen nog maar wordt gewoond. Neem als gemeente stelling in: Mook en Middelaar biedt ruimte om te wonen én werken!
- Mook en Middelaar kent veel zelfstandige ondernemers (ZZP-ers) en kleine bedrijfjes aan huis. Creëer passende ontwikkelingsruimte voor deze kleine ondernemers door maatwerk te bieden per locatie.
- Biedt meer ruimte voor (kleinschalig) ondernemerschap in Hoeveveld, wonen in combinatie met werken. De huidige regelgeving werkt te beperkend voor (jonge) ondernemers om zich op het terrein te vestigen. Hierdoor verandert het woon-werkgebied steeds verder in de richting van een eenzijdig woongebied. De combinatie van wonen en werken (milieucategorie 1 en 2) biedt juist kansen om kleine, startende ondernemers aan te trekken.
- Mook en Middelaar heeft een aantal grotere industriële bedrijven die lokaal overlast veroorzaken (milieuhinder, transport, veiligheid). Passen deze (zware) industriële activiteiten wel bij de gemeente?
- De uitvoering van de revitalisatie/herstructureringsplannen voor het bedrijventerrein Korendal is niet van de grond gekomen. Er is te weinig aansturing, capaciteit en ondersteuning vanuit de gemeente om dit proces in goede banen te leiden.
- Voor de uitvoering van het economisch beleid van de gemeente wordt sterk geleund op bereidwilligheid van lokale ondernemers. Er is meer inzet en daadkracht nodig vanuit de gemeente. Bundel de 'kracht van onderop' met de uitvoeringskracht van de gemeente.
- Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor de gemeente en zorgen voor veel bezoekers. Het zorgt echter ook voor een hoge recreatiedruk en aantasting van kwetsbare groen- en natuurgebieden in de gemeente. Weegt de economische betekenis van de recreatieve en toeristische sector voor de gemeente Mook en Middelaar op tegen de overlast die het geeft?
- Besteed aandacht aan de verduurzaming van de huidige en nieuwe bedrijvigheid in de gemeente. Denk daarbij bijvoorbeeld aan duurzame energie-opwekking door middel van zonnepanelen op daken of boven parkeerplaatsen, zuinig energieverbruik en laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen.

Samenleving en Maatschappij

- Creëer een veilige woon- en werkomgeving voor iedereen.
- Veiligheid is een belangrijk onderdeel van de fysieke leefomgeving. Het is van groot belang om hier aandacht aan te besteden in de Omgevingsvisie.
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen op een laagdrempelige manier mee kan (blijven) doen in deze maatschappij?
- Privacywetgeving heeft het moeilijker gemaakt om met bepaalde groepen in contact te komen. Hoe hou je iedereen goed geïnformeerd?
- Hoe bereiken we de mensen die het echt nodig hebben?
- Zorg dat het basisvoorzieningenniveau in de gemeente op peil blijft.
- De gemeente ligt nabij twee grote steden. Dus niet alle voorzieningen hoeven in de gemeente zelf te worden gerealiseerd.
- Hou aandacht voor het verenigingsleven, dat houdt de samenleving bij elkaar.
- Zorg voor samenhang binnen de kleine dorpen. Noaberschap.
- Dorpen moeten aantrekkelijk worden/blijven voor jongeren. Richt je voorzieningen dus ook op deze (jonge) doelgroep.
- Behoud van de huidige VMBO-onderwijsinstelling (Kandinsky) is belangrijk voor de gemeente. Mook en Middelaar biedt voor jongeren uit de regio een mooie, groene onderwijsomgeving om te leren en is goed bereikbaar per fiets en OV.
- Nieuwbouw van het Kandinsky-college is op korte termijn noodzakelijk. Dit zou kunnen worden gecombineerd met andere maatschappelijke voorzieningen, zoals een Brede School, kinderdagverblijf, of een clubhuis voor sport- en andere verenigingen.
- Maak een koppeling tussen de uitdagingen waarmee de voetbalclub te maken heeft (Eendracht '30) en de middelbare school. Een multifunctionele accommodatie voor de school kan bijvoorbeeld bij Eendracht '30 worden ontwikkeld. De vrijkomende locatie van het huidige Kandinsky-college in Molenhoek kan dan worden benut als inbreidingslocatie voor woningbouw.
- Er is verbinding nodig. Er zijn verschillende projecten en initiatieven van mensen die zelf dingen oppakken (actieve samenleving). Maar er is meer verbinding nodig tussen als die losse projecten en initiatieven. Maak een overzicht van wat er allemaal gebeurt/wordt geïnitieerd in de gemeente.
- Houd bij het plaatsen van statushouders in de gemeente rekening met de nabijheid van dagelijkse voorzieningen in de directe woonomgeving.

Leefbaarheid en Gezondheid

- Het is belangrijk om de gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden tegen te gaan, zoals niveau van taalvaardigheid, computervaardigheid en beschikbare financiën. Geef de kwetsbare groepen meer aandacht en hulp.
- De problematiek van kwetsbare groepen, zoals vereenzaming en de wil om voor zichzelf te blijven zorgen, blijft hoog. Hierdoor worden deze mensen nog kwetsbaarder. Zorg voor verbinding tussen jong en oud om probleem tegen te gaan.
- Speel in op de vergrijzing. Wat kan je daar als gemeente aan doen of over zeggen?
- Schoolpleinen dienen een natuurlijke uitstraling te krijgen en voor alle leeftijden toegankelijk te zijn, zodat jong en oud elkaar kunnen ontmoeten. Betrek omwonenden bij het ontwerpproces. Ontwerp speelplekken echt als een ontmoetingsplek voor de buurt die openbaar toegankelijk is.
- Maak ruimte voor een uitdagende speel- en leeromgeving.
- Behoud de wensbus, daar wordt veel gebruik van gemaakt. Helaas rijdt hij niet in het weekend.
- Behoud de buurtbus. Ook die voorziening is erg belangrijk. Er gaat naar verwachting nog meer animo voor komen in de toekomst.
- Het zou fijn zijn als er nog een platform komt voor ouderen, waarbij zij contact kunnen leggen met jongeren. Bijvoorbeeld om hulp te vragen met klusjes of technische vragen te stellen.
- Besteed aandacht aan mentale gezondheid en hoe de fysieke leefomgeving daaraan kan bijdragen. Denk aan ontmoetingsplekken, ontspanning, plekken om te bewegen en te sporten en houd dit vooral laagdrempelig en veilig (verlichting).

- Behoud het LOP (Lees en Ontmoetingspunt) in Molenhoek en de dorpskamer in Middelaar. Deze worden erg gewaardeerd door bewoners en moeten behouden blijven.
- Een dagelijks ommetje of uitje moet in elke wijk beschikbaar en toegankelijk zijn en dichtbij bij de eigen voordeur zijn. Koppel deze ommetjes ook aan natuurgebieden waar dat kan. Zorg ervoor dat langs deze ommetjes ook zitplekken en soms picknicktafels staan, voor een rustmoment of als ontmoetingsplek.
- Gebruik Molenhoek-Zuid als kans om ook aandacht te besteden aan mentale en fysieke gezondheid binnen de nieuwe ontwikkeling. Betrek de toekomstige bewoners bij het inrichten van het groen.
- Er moeten veilige(r) routes zijn van school/sport naar huis. Denk hierbij aan verlichting, maar ook hoe barrières kunnen worden overgestoken. Aandacht voor zowel sociaal als fysiek veilige routes.
- De witte weg en brug naar Plasmolen zijn nu onveilig voor voetgangers. Het is gewenst om een voetpad toe te voegen, zodat de voetgangers niet langer op het fietspad hoeven te wandelen.
- Bewegen in de buitenlucht beschikbaar en toegankelijk maken voor alle leeftijden.
- Stimuleer actief vervoer. Dat is goed voor de gezondheid, zowel direct (bewegen) als indirect (minder uitstoot/luchtvervuiling).
- Denk aan de bereikbaarheid van woningen voor hulpdiensten. Steeds meer wordt er bij nieuwbouw in hofjes gebouwd. Dat is zeker leuk wonen, maar niet praktisch en toegankelijk voor hulpdiensten. Betrek de hulpdiensten bij het ontwerpproces van nieuwe gebiedsontwikkelingen.
- Het verenigingsleven is belangrijk voor de sociale cohesie binnen de gemeente en de verschillende kernen.
- De gemeente moet verenigingen beter faciliteren.
- Vergrijzing zorgt ervoor dat verenigingen leeglopen (dat verschilt wel per kern). Komt er daarvoor iets nieuws in de plaats? Het is gewenst om ontmoeting te blijven stimuleren, maar dat kan niet meer op dezelfde manier als vroeger. Denk bijvoorbeeld aan een omni-vereniging. Geef ruimte voor nieuwe soorten van verenigingsontwikkelingen.
- Jongeren zijn meer individueel en flexibeler ingesteld als het gaat om sporten. Hier moet je dus ook de ruimte voor geven.
- Wat wil de gemeente met het verenigingsleven? Denk aan de toekomst met mogelijk meer inwoners. Hierdoor komt er ook meer (of andere) vraag naar verenigingsleven.
- We hebben veel leuke speeltuintjes, maar er mist een trapveldje in de kern. Het zou voor jongeren fijn zijn om openbaar beschikbare speelplekken te hebben. Dat geldt ook voor scholen of andere organisaties. Het is fijn om een ongedefinieerd veldje te kunnen gebruiken voor spelletjes of andere activiteiten. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld het veldje naast de Jumbo in Mook.
- Belangrijk dat kinderen veilig kunnen spelen. Bij speeltuintjes is het belangrijk dat er toezicht op is en dat er voldoende binnen de kern beschikbaar is.
- Samenhorigheid verbeteren; initiatieven stimuleren en ondersteunen om mensen te verbinden.
- Verlichting bij AED-locaties toevoegen, duidelijk zichtbaar maken.
- Een app voor zorgverlening dichtbij. Hierdoor kunnen zorgverleners die in de buurt zijn snel bij mensen komen die hulp nodig hebben.
- Een ontmoetingsplek creëren voor jongeren. Jongeren worden vaak weggejaagd/-gestopt, of de plek wordt omheind/verstopt. Dat leidt vaak juist tot meer overlast. Jongeren mogen ook een plek hebben om te kunnen ontmoeten, die vriendelijk oogt en veilig is.
- Zorg dat er bij lange wandelroutes genoeg doorsteekjes zijn, zodat het ook korte ommetjes kunnen zijn. En plaats bankjes (ook op de dijk).
- Creëer ontmoetingsplekken voor alle leeftijden binnen de kernen.
- Zorg in de kernen voor voldoende ruimte om te lopen met brede trottoirs, aantrekkelijk groen en ontmoetingsplekken met zit- en speelruimte.
- Schakel de inwoners in op het gebied van initiatieven die sociale cohesie bevorderen en bij de uitvoering en onderhoud van gebieden. Ondersteun en faciliteer dit als gemeente. Maak gebruik van de betrokkenheid en het enthousiasme van inwoners.
- Er wordt nu gewerkt aan de kerkenvisie, maar op dit moment geeft de gemeente hier geen duidelijke sturing aan. Wat gebeurt er met deze bebouwing?

Bewonersavond (7 maart 2024)

Op 7 maart 2024 gingen we in de avond in gesprek met 25 inwoners en ondernemers uit de gemeente. De boodschappen die door hen zijn meegegeven voor de Omgevingsvisie, zijn hierna per thema samengevat.

Landschap en natuur

- De kernkwaliteiten van Mook en Middelaar zijn natuur, rust en landschap. Dat moeten we behouden.
- Behoud de huidige kwaliteit en de omvang van de natuur in de gemeente. Denk ook na over het toevoegen van nieuwe natuur.
- De kwaliteit van de natuur staat onder druk. Dat geldt voornamelijk voor de waterkwaliteit en aantasting van natuurwaarden als gevolg van droogte/watertekort.
- Zorg voor meer samenhang tussen de verschillende natuurgebieden. Denk daarbij ook aan de aansluiting op de natuurgebieden in Duitsland en de verbinding met het Reichswald.
- In de natuurgebieden worden veel bomen gekapt. Dat moeten we tegenhouden.
- Natuur versus recreatiedruk vormt een bekend conflict in de gemeente. Behoud van natuur staat voorop. Dus sta geen grootschalige recreatieve voorzieningen en evenementen toe in de natuur. En ook geen verdere uitbreiding van recreatie en toerisme, want dat geeft te veel druk op de natuur.
- Het is belangrijk om de recreatieve druk af te laten nemen in de kwetsbare natuurgebieden in de gemeente (Natura2000 en NNN). Dit kan bijvoorbeeld door verplaatsing van recreatie naar andere delen in de gemeente met een grotere opname-capaciteit, zoals het Maasheggenlandschap.
- Niet bouwen in de natuur. Natuur mag niet ten koste gaan van de woningbouwopgave.
- Geen energielandschappen voor grootschalige energie opwek in het buitengebied. De energieopgave moet kleinschalig worden opgelost. Stimuleer dat particulieren zelf energie opwekken voor eigen gebruik.
- Besteed aandacht aan versterking van de biodiversiteit (flora en fauna) in de natuur. Maar besteed ook aandacht aan de mens in de natuur. Hoe kan de natuur (beter) beleefbaar worden gemaakt, zonder aantasting van natuurwaarden?
- Behoud het groen in de kernen. De huidige groengebieden in de dorpen mogen geen andere functie krijgen.
- Voor een aantrekkelijk woon- en leefmilieu is het ook belangrijk om voldoende groen in de kernen te behouden en waar mogelijk te versterken.
- De kernen zijn behoorlijk 'stenig' en zouden meer groen mogen bevatten.
- Zorg bij nieuwbouw voor voldoende groen en hou vooral rekening met bestaand groen in de kernen.
- Groen toevoegen aan de kernen (de kernen zijn nu heel stenig).
- Zorg voor meer groen binnen de kernen.
- De inrichting van het groen in de kernen mag wat meer los worden gelaten.

Recreatie en Toerisme

- Bied geen extra ruimte voor recreatie, want dat geeft te veel druk op de natuur.
- Recreatie kleinschalig houden.
- Richt je vooral op extensieve vormen van recreatie en toerisme. Intensieve vormen van recreatie en toerisme en grote evenementen passen niet bij het rustige karakter van de gemeente.
- Toerisme in het huidige volume behouden, maar niet verder laten toenemen.
- Handhaven en niet uitbreiden van toerisme/recreatie, om geluidsoverlast en drukte te verminderen.
- Wat is de visie van de gemeente op het gebied van toerisme en recreatie? Wanneer zitten we aan het maximum? Of zitten we dat nu al?
- De drukte en overlast van recreatie wordt niet in elke kern hetzelfde ervaren. Dat is afhankelijk van waar de inwoners wonen. In Plasmol is de druk het hoogst, maar de inwoners zijn er ook aan gewend. In Mook en Molenhoek zou zelfs recreatie mogen worden toegevoegd.
- Handhaven van parkeren/parkeerterreinen, vooral op drukke dagen.
- Benut de mogelijkheden voor lokale recreatie in het buitengebied. Denk aan klompenpaden over agrarische gronden en het terugbrengen van Maasheggen.
- In het buitengebied meer ruimte bieden aan kleinschalige recreatieve voorzieningen, zoals een voedselbos en pluktuinen.

- De intensiviteit van het recreatieve gebruik moet beter verdeeld en gereguleerd worden over de gemeente.
- De Mookerplas als intensieve recreatieplek behouden, als scheiding tussen intensieve recreatie en extensieve/geen recreatie.
- De Mookerplas zit aan zijn limiet wat betreft de hoeveelheid recreatie. Er is nu al te veel druk op het gebied.
- Het Bikepark Mook wordt goed ervaren en druk bezocht, er is geen overlast.
- De camping niet laten transformeren naar een vakantiepark met vakantiewoningen en recreatiehuisjes.
- De VVV in Plasmolen werd erg gewaardeerd, maar is weggegaan omdat dat de gemeente uit de VVV is gestapt en zich heeft aangesloten bij Visit Noord-Limburg. Hierdoor zijn er minder (zichtbare) toeristische voorzieningen in de gemeente.
- De bewegwijzering naar recreatieve en toeristische plekken mag worden verbeterd.
- De locatie van de jachthaven wordt niet door iedereen gewaardeerd, maar verplaatsing is geen optie.

Kunst, Cultuur en Erfgoed

- Plasmolen is een officieel erkende kunstenaarskolonie (EuroArt), met een rijke geschiedenis en bekende kunstenaars die uit deze gemeente komen. Dat zou meer zichtbaar mogen zijn.
- Plasmolen is een kunstenaarsdorp, maar dit is nauwelijks terug te zien.
- Cultuur is het ondergeschoven kindje van de gemeente. Er is weinig belangstelling voor kunst in de gemeente, dat mag meer aandacht krijgen. Ook de rijke cultuurhistorie mag meer te zien zijn in de openbare ruimte.
- Culturele voorzieningen moeten worden behouden of nieuwe worden toegevoegd om de culturele beleving in stand te houden.
- De natuur is onze cultuur.
- Kunst en cultuur gebruiken als verbindende factor tussen de kernen en inwoners.
- Heropen het kunstlokaal, laat de kunst van huidige kunstenaars zien en benut deze kans.
- Erfgoed mag meer onder de aandacht worden gebracht in de openbare ruimte.

- Initiatieven op het gebied van het aanleren van kunst en muziek als kans gebruiken om kunst, cultuur en erfgoed meer naar voren te laten komen en te stimuleren.

Wonen en Volkshuisvesting

- Voor veel mensen in Mook en Middelaar is de groene woonomgeving (rust en natuur) een belangrijke reden om in de gemeente te wonen. De mensen in Mook en Middelaar hebben 'hart voor de natuur' en kijken daar graag naar om. Offer dus geen natuur op voor woningbouw.
- Nieuwe woningbouwlocaties dienen een groene uitstraling te hebben.
- Woningbouw moet qua maat en schaal aansluiten bij het kleinschalige, dorpse karakter van de kernen.
- Bouw niet te hoog. Bewoners willen een dorps gevoel behouden.
- Kenmerkend voor het wonen in de gemeente Mook en Middelaar zijn (grote) bomen in de tuin, laagbouw (maximaal 3 bouwlagen) en architectuur die past bij het historische karakter van het gebied. Sluit hierbij aan met nieuwe ontwikkelingen.
- Elke kern is anders. Sluit bij nieuwbouw van woningen aan bij de gebiedskenmerken en bouwstijl in de kern.
- Kies voor inbreidingslocaties in de kern. Daarmee wordt aantasting van het buitengebied voorkomen.
- Kleinere dorpsuitbreidingen zijn mogelijk, mits passend bij het kleinschalige karakter van de kern. Bouw bijvoorbeeld bij elk dorp een klein, autoluw woonbuurtje met bij het dorp passende woningen (maximaal 3 bouwlagen) en veel groen rond de woning.
- De vraag is wel of dit realistisch is en financieel haalbaar kan worden uitgevoerd.
- Benut leegstaande (bedrijfs)panden voor nieuwe woningbouwontwikkeling.
- In het buitengebied kunnen vrijkomende agrarische bedrijven worden omgezet naar ruimte voor wonen.
- Het is belangrijk om betaalbare woningen te bouwen voor jonge starters.
- Er is te weinig woningaanbod voor jongeren.
- De gemeente vergrijsd. Er is dus ook behoefte aan nieuwe woningen voor ouderen. Door te bouwen voor ouderen kan bovendien de doorstroming op gang worden gebracht, zodat ook jongeren een geschikte woonruimte kunnen vinden.
- Er kan ook gedacht worden aan oplossingen zoals woningsplitsing of het bouwen van een tweede woning op het eigen perceel. Daardoor kunnen ouderen in de eigen woning blijven wonen, maar kunnen zijn ook een deel van de woning verhuren of verkopen.
- Bij perceelsplitsing en het bouwen van een tweede woning dreigt het gevaar dat kenmerkend groen in de tuin komt te vervallen. Behoud van bomen is belangrijk voor het dorpsgezicht van de kernen. Als bomen worden gekapt dient er dus een volwaardige boom (1e orde grootte) te worden terug geplant op hetzelfde perceel.
- Voor ouderen biedt het woonconcept van een 'knarrenhof' uitkomst.
- Voor jongeren zouden Tiny Houses kunnen worden ontwikkeld.
- Bouw ook (mantel)zorgwoningen en woningen die geschikt zijn voor kwetsbare doelgroepen, zoals bijvoorbeeld jongeren met mentale problemen.
- Is het nodig om steeds maar verder te blijven uitbreiden? Het toevoegen van 250 woningen in Molenhoek-Zuid lijkt uit verhouding.

Werken en Economie

- Molenhoek is vooral een 'slaapkern'. Bewoners werken over het algemeen elders (vooral in Nijmegen) of gaan buiten de kern naar school.
- Er zijn veel kleine bedrijfjes en ZZP-ers in de gemeente. Kleinschalige bedrijfjes, kleine ondernemers, dienstverlening en horeca passen bij het karakter van de gemeente.
- Benut leegstaande (bedrijfs)panden voor de ontwikkeling van broedplaatsen voor startende ondernemers.
- Zware industrie past niet bij de gemeente Mook en Middelaar. Bied geen uitbreidingsmogelijkheden aan de huidige zware industrie in de gemeente.
- In Plasmolen wordt veel ruimte geboden aan de toeristische sector. Met name voor veel jongeren biedt dit ook werkgelegenheid.
- Hoeveveld moet ruimte (blijven) bieden aan wonen in combinatie met werken. Voor (jonge) ondernemers is het onmogelijk geworden om zich in het gebied te vestigen als gevolg van financiële regelgeving en beleid.

Samenleving en Maatschappij

- De sociale cohesie is goed binnen de kernen. Dat is belangrijk en moet de gemeente verder stimuleren.
- Zorg voor een goede leeftijdsverdeling in de kernen. Bouw dus zowel voor jonge stellen als voor ouderen (Knarrenhof).
- Er zijn weinig voorzieningen voor jongeren (18-30 jaar) in de gemeente.
- Door woningen te bouwen ontstaat er meer draagvlak voor voorzieningen.
- De behoefte aan een bibliotheek (een van de uitkomsten van de online enquête) wordt niet door iedereen herkend, want er zijn meerdere kleine boekenkasten/uitleenpunten om boeken te ruilen of te lenen.
- Zorg dat woninguitbreidingen zich goed verhouden tot de voorzieningen in de kern.
- Gemeenschapshuizen moeten behouden blijven. Die voorzieningen zijn heel belangrijk voor de samenhang in een dorp. Als gemeenschapshuizen particulier zijn, moet de gemeenten eerste recht van koop hebben.
- Het voorzieningenniveau is niet in elke kern even goed op orde. Vooral op het gebied van zorg zijn er verschillen tussen de kernen.
- Houdt rekening met de verenigingen. Bijvoorbeeld bridge- en schaakverenigingen kunnen eenzaamheidsproblemen voorkomen.
- Zorg voor verbinding tussen de inwoners van de gemeente. Dat kan door:
 - leegstaande panden te gebruiken voor buurtbijeenkomsten/verenigingen;
 - broedplaatsen voor cultuur te realiseren;
 - gezamenlijke moestuinen te faciliteren;
 - bermen van woonstraten gezamenlijk door bewoners in te laten zaaien en te onderhouden.
- Het voorzieningenniveau in Molenhoek is goed. Men hoopt dat dit zo kan blijven. Het station is een van de belangrijkste levensaders van de gemeente.
- De gemeente ligt in een mooie omgeving met goede voorzieningen. Dit wil men graag zo houden.
- De gezondheidscentra zijn zeer goed.
- Samenhang/verbinding is een belangrijk thema in het dorp. Eenzaamheid vormt een probleem (vergrijzing).
- Zorg voor goede vervoersvoorzieningen voor ouderen (taxi).
- Maak het aantrekkelijker voor jeugd. Zij kunnen zorgen voor ouderen en eenzaamheid tegengaan.
- Verenigingen zijn erg belangrijk voor de gemeente. De gemeente moet dit ondersteunen.
- Zorg voor een goede sporthal. Nu moet vaak worden uitgeweken naar sporthallen buiten de gemeente. Hier is eventueel een samenwerking met Kandinsky mogelijk.
- Gemeente moet jeugd- en jongerenwerk blijvend ondersteunen. Faciliteer ontmoetingsplaatsen/buurthuizen voor jongeren.
- Stimuleer het dat bewoners meer zelf doen. Bijvoorbeeld het groenonderhoud.
- Kleinschaligheid is kenmerkend en belangrijk voor de gemeente. Het is belangrijk dat de gemeente kleinschalige activiteiten ondersteunt. Hierbij kun je denken aan beweegclubs.
- Het verenigingsleven is belangrijk, maar staat ook onder druk. Bestuursleden zijn lastig te vinden. Hoe stimuleer je dat? De gemeente kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat het financieel aantrekkelijker/makkelijker wordt. Denk aan een gratis aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders van verenigingen.
- De deelnemers hechten veel waarde aan de gemeenschapshuizen. Zorg dat deze betaalbaar blijven voor verenigingen.
- Zorg voor voldoende voorzieningen voor alle leeftijden (de 20- en 30-jarigen komen tekort).
- Stimuleer de juiste dingen, zoals een hospice of een knarrenhof.

Leefbaarheid en Gezondheid

- Positieve gezondheid moet meer worden gepropageerd.
- Geluidsoverlast en overlast van industrie mag niet toenemen. Dat vraagt om een visie op het type bedrijvigheid dat we bij de gemeente vinden passen.
- Natuur draagt bij aan positieve gezondheid. Zorgkosten kunnen worden verlaagd door natuur en zorg beter met elkaar te combineren.
- Er is behoefte aan meer sportvoorzieningen in de open lucht.
- De verhuizing van de volkstuin is heel goed gedaan.
- Handhaving is een zorg (bij foutparkeren, hondenpoep en te hard rijden).

- Zorg voor beperkte uitbreiding van woningen (voor jeugd) om de kernen leefbaar te houden.
- Voor de leefbaarheid is het belangrijk om het voorzieningenniveau in de kernen op peil te houden. Met name in Middelaar vormt het gebrek aan voorzieningen een probleem. Er is vooral behoefte aan een school, supermarkt en een sociale ontmoetingsplek (zoals een gemeenschapshuis of een buurtcafé) in de kern.
- Draag bij aan het veiligheidsbewustzijn (de gemeente ligt in overstromingsgebied).
- Veiligheid: de aanrijtijd van ambulances is te lang. Er is maar één politieauto. Hulpdiensten houden hulp af en vragen bewoners problemen zelf op te lossen.

Bewonersavond - videogesprek (13 maart 2024)

Op 13 maart 2024 gingen we (online) in gesprek met 9 betrokken inwoners uit de gemeente. De bewoners waren afkomstig uit de kernen Plasmolen, Middelaar en Molenhoek. De boodschappen die zij tijdens het videogesprek hebben meegegeven, zijn per thema samengevat.

Landschap en Natuur

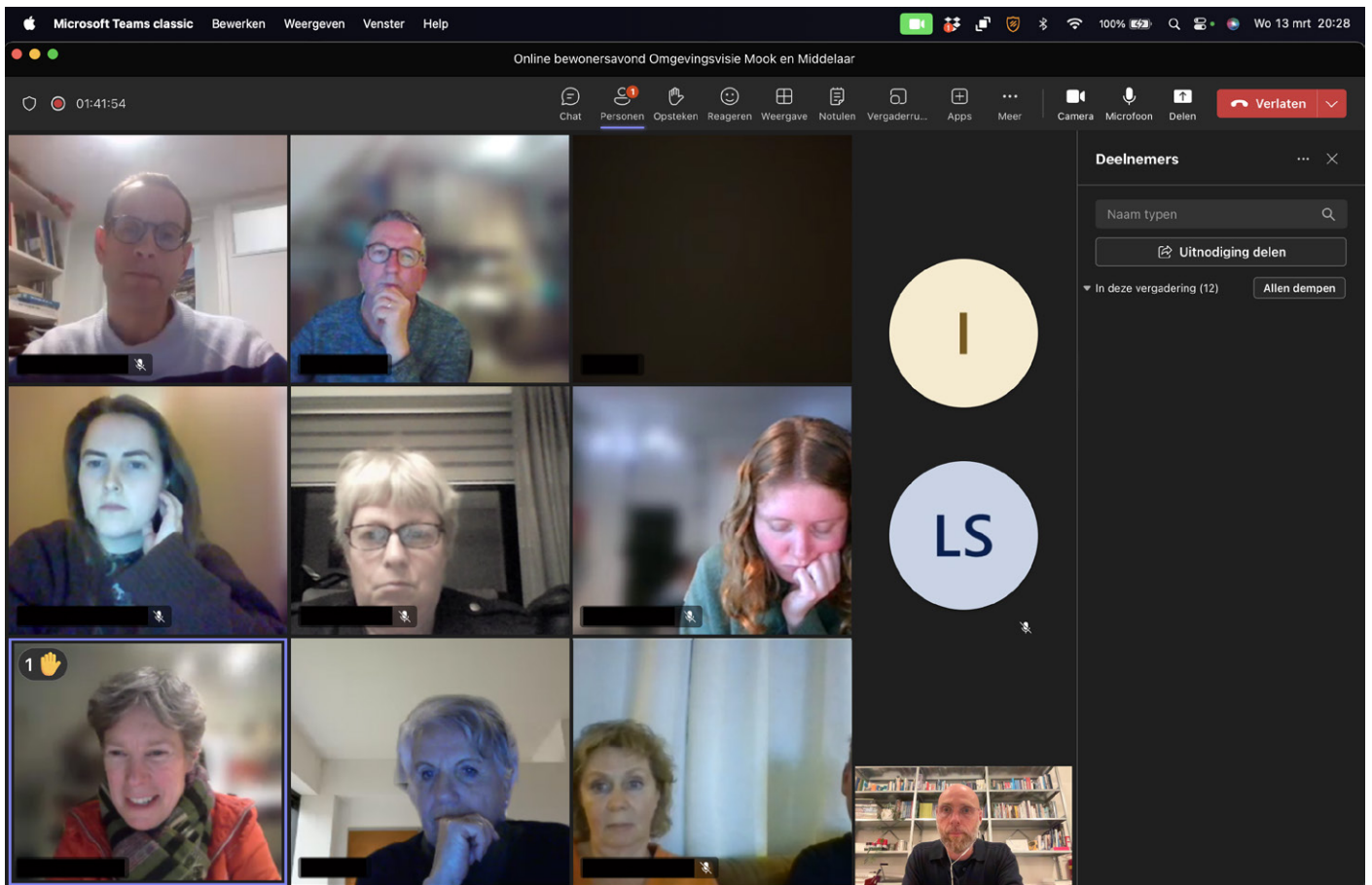
- De groene omgeving van Mook en Middelaar is dé belangrijkste kwaliteit. Om die reden willen mensen graag in de gemeente wonen.
- Er zijn zorgen om het bomenbestand in de natuurgebieden. Veel bomen zijn aangetast en er vallen regelmatig bomen om. Oorzaken zijn divers (verdroging, bevers, etc.).
- Houd het groen en de natuurwaarden in stand. Daarom is het ook belangrijk dat de spoorzone een groene, natuurlijke invulling krijgt (eco-zone).
- De Mookerplas is ook waardevol als natuurgebied. De nadruk ligt nu vooral op toerisme en recreatie, maar het gebied is ook aantrekkelijk vanuit het oogpunt van natuur en rust. Dat geldt met name voor het bosgebied rond de plas.
- De beleefbaarheid en gebruikswaarde van natuur kan worden verbeterd. Bijvoorbeeld door meer routes aan te leggen en kleine evenementen toe te staan. Uiteraard moet dat wel passen bij het natuurlijke karakter, dus op beperkte schaal (evenementenkalender).

Toerisme en Recreatie

- Toerisme en recreatie zijn de belangrijkste sectoren voor Plasmolen.
- Zoek naar de juiste balans tussen de economische activiteiten van Leisurelands en de betekenis voor natuur en extensieve vormen van recreatie (wandelen, rust) in het gebied rond de Mookerplas.
- Houd de Mookerplas publiek (gratis) toegankelijk. Verdergaande commercialisatie van de plas leidt tot een ontoegankelijk gebied voor bewoners en bezoekers uit de omgeving. Het is belangrijk dat iedereen rond de plas kan blijven genieten van het gebied.

Kunst, Cultuur en Erfgoed

- Aandacht voor cultureel erfgoed in de gemeente is belangrijk. Het wordt vooral gedragen door vrijwilligers. De gemeente zou dit meer moeten ondersteunen (met budget en andere middelen).
- De zichtbaarheid van het erfgoed in de gemeente kan worden vergroot, maar doe dat niet te opzichtig. Verleid de mensen om zelf op zoek te gaan naar informatie. Beperk de informatievoorziening dus tot enkele belangrijke herkenningspunten in de gemeente.
- De kunstenaars in de gemeente zijn nog te weinig zichtbaar. De gemeente zou ook zelf meer uiting kunnen geven aan de kunst uit de gemeente. Bijvoorbeeld door kunst te exposeren of meer beeldwerken in het openbaar gebied te plaatsen. De kunstenaarskolonie in Plasmolen heeft hier in het verleden ook aandacht voor gevraagd.

Wonen en Volkshuisvesting

- Veel ouderen (55-80 jaar) zijn op zoek naar een kleinere woning.
- Nieuwbouw voor ouderen is vooral gericht op sociale huur en betaalbare koopsegment.
- In de kleinere kernen is vooral behoefte aan wat luxere, ruime appartementen en kleinere wooneenheden voor ouderen in het duurdere segment.
- Bouw voor met name die doelgroep levensloopbestendige, gelijkvloerse woningen.
- In de kernen Plasmolen en Middelaar is geen grote lokale woonvraag. Met de realisatie van zo'n 5 tot 10 woningen per jaar kan daarin worden voorzien. Hier zijn dus geen grote bouwlocaties nodig.
- Er zijn voldoende inbreidingsmogelijkheden in de bestaande kern om aan deze woningvraag te voldoen.
- Voor het behoud van de huidige voorzieningen in de kern kan het wel raadzaam zijn om meer woningen bij te bouwen.
- Bouw ook voor jonge gezinnen, want daarmee kan het draagvlak voor voorzieningen worden vergroot (school, sport).

Werken en Economie

- De wat grotere bedrijven in de kern passen niet bij het kleinschalige karakter van Plasmolen en Middelaar. De bedrijfsmatige activiteiten en transportbewegingen leiden tot overlast in het dorp. Uitbreiding van bedrijven in de kern is daarom ongewenst.
- Als bedrijven in de kern op termijn verdwijnen, zoek dan naar een passende nieuwe bestemming en kies niet opnieuw voor industrie. Bedrijven horen op een bedrijventerrein.

Samenleving en Maatschappij

- Bepaalde voorzieningen staan onder druk in de kleine kernen. Met name voor de lokale sportverenigingen is het lastig om aan voldoende leden te blijven komen. Daarom wordt er nu ook samengewerkt met andere clubs in de regio.

- De sportvraag verandert. Er komt steeds meer behoefte aan individueel sporten (hardlopen, bootcamp, etc.) en minder vraag naar sporten in verenigingsverband. Speel daarop in door informele sportveldjes aan te leggen in de wijken.
- Het verenigingsleven is van groot belang in de kleine kernen. Maar het is lastig om vrijwilligers te vinden. Hier wordt sterk geleund op de ouderen in de kern, er is te weinig jonge aanwas.
- De gemeente zou het verenigingsleven meer moeten ondersteunen (financieel) en faciliteren (vergader ruimte, etc.).
- In Plasmolen en Middelaar zijn geen winkels, maar deze worden ook niet echt gemist door de lokale inwoners. Men is eraan gewend om boodschappen elders te doen en gebruiken hiervoor de auto.
- In het zomerseizoen kan voor kleine boodschappen gebruik worden gemaakt van de campingwinkel. Dat is handig.
- De kleine kernen zijn met OV goed bereikbaar (buurtbus en wensbus). Daardoor is het ook voor minder mobiele ouderen goed mogelijk om zelfstandig te blijven wonen. Er zijn echter wel zorgen over het beperkte gebruik van met name de wensbus. Het is belangrijk om deze voorziening in stand te houden, omdat anders ouderen wegtrekken uit de kleine kernen.
- Dat geldt ook voor het gemeenschapshuis en de school in Middelaar. Dit zijn belangrijke voorzieningen voor het dorp en moeten in stand worden gehouden. Koester dit!

Leefbaarheid en Gezondheid

- Er wordt aandacht gevraagd voor goede en veilige fietsverbindingen vanuit Plasmolen en Middelaar. Het huidige fietspad langs de Rijksweg is al een verbetering, maar het is niet altijd aantrekkelijk om langs een drukke verkeersweg te moeten fietsen. Andere 'fietsvriendelijke' routes zijn gewenst, maar die moeten dan wel veilig zijn (verlichting).
- Er is sprake van overlast in de kernen en het buitengebied (lachgaspatronen, drugs dealen, brandstichting) waardoor een gevoel van onveiligheid ontstaat. Dit vraagt om aandacht.
- De indruk bestaat dat er meer afval op straat wordt gegooid. Ook wordt er regelmatig huisvuil gedumpt in het openbaar gebied of achtergelaten bij publieke vuilnisbakken. En hondenpoep op straat. Er zijn vrijwilligers die zich hier om bekommeren, maar de gemeente en Leisuredlands zouden dit moeten oppakken. Bijvoorbeeld door meer prullenbakken te plaatsen of regelmatig vuil op te halen. En hondenuitlaatstroken aan te leggen.

In gesprek met jongeren

Medewerkers van Bureau Nieuwe Gracht en Citisens zijn naar sportvereniging Eendracht '30 in Mook gegaan om met enkele jongeren te spreken over wat zij belangrijk vinden voor de Omgevingsvisie. Zo willen we erachter zien te komen wat deze jonge leeftijdsgroep als wensen heeft voor de toekomstige inrichting van hun woon- en leef-omgeving. De resultaten van deze gesprekken zijn samengevat op de volgende pagina.

De volgende vragen zijn gesteld aan de jongeren:

- In welke kern woon je?
- Waar zit je op school?
- Wat is je leeftijd?
- Waar ben je tevreden over in de gemeente Mook en Middelaar? En wil je dat er behouden blijft in de gemeente?
- Wat mist er volgens jou nog in jouw omgeving, of wat zou je graag willen toevoegen in de gemeente?

	1	2	3	4	5	6	7
woonkern	Mook	Mook	Mook	Mook	Mook	Malden	Mook
school	Cuijk	Cuijk	Cuijk	Nijmegen	Nijmegen	Nijmegen	Nijmegen
leeftijd	13	14	14	14	16	16	16
Waar ben je tevreden over / wat wil graag behouden in de gemeente?	IJscafé 't Hoekje, Eethuis Il Forno, Hip & Cozy, de voetbalclub, Plasmolen; leuk voor in de zomer om te zwemmen en te varen.	Il Forno, Hip & Cozy, de voetbalclub, zwemmen in de zomer bij Plasmolen en ook de ijssalon.	Il Forno, Hip & Cozy, de voetbalclub, zwemmen en varen bij Plasmolen is in de zomer erg leuk.	Il Forno, Hip & Cozy, de voetbalclub, zwemmen in de zomer bij Plasmolen moet zo blijven.	Eigenlijk heel tevreden, vaak bij vrienden afspreken, wel Il Forno behouden en de voetbalclub uiteraard.	Eigenlijk heel tevreden, vaak bij vrienden afspreken voornamelijk en voetballen.	Erg tevreden, zwemmen bij Plasmolen en Il Forno behouden en de voetbalclub.
Wat mist er volgens jou nog / wat zou er nog kunnen worden toegevoegd in de gemeente?	Een openbaar voetbalveld, het liefst kunstgras. En ergens waar ze niemand lastigvallen. Ook zou het dan fijn zijn dat er een fietsenstalling bij het voetbalveldje wordt toegevoegd.	Een openbaar voetbalveld. Het zou leuk zijn als we ook overdag naar een voetbalveld kunnen, na school bijvoorbeeld. Graag met een fietsenrekje erbij.	Een openbaar voetbalveld Dat zou bijvoorbeeld op de hoek bij Eendracht '30 kunnen. Met dan een eigen ingang/hek.	Een openbaar voetbalveld, waar we na school kunnen voetballen, of in de avond. Nu zijn er dan trainingen, dus dan kan er niet worden gespeeld op de velden van de club.	Een openbaar voetbalveld. Een jeugdhangplek / jeugdhoeke om te gamen (fifa) of andere spellen te kunnen doen. Met filmavonden en wat muziek erbij.	Een openbaar voetbalveld, meer is niet echt nodig.	Een openbaar voetbalveld. Misschien ook leuk om te kijken naar een jeugdplek / buurthuis om te kunnen gamen en af te spreken met vrienden. Een overdekte plek zou wel een toevoeging zijn.

Bijlage 1: deelnemers aan de stakeholdersbijeenkomsten

Provincie Limburg
Waterschap Limburg
Gemeente Berg en Dal
Gemeente Gennep
Veiligheidsregio Limburg Noord
GGD Limburg-Noord
Toeristisch Platform Maasduinen
Natuurmonumenten
Animo
LLTB
Erfgoedplatform
Gelders Genootschap
Wandelnet
Dorpsraad Middelaar & Plasmolen
Wijkraad De Bisselt
Adviesraad Sociaal Domein
Werkbedrijf
Beweegcollectief
Vereniging Bos en Kuil
Vrouwen in Beweging
Lijn 83
Kandinsky Molenhoek
Bedrijventerrein Korendal
Bedrijventerrein Hoeveveld
Energiecoöperatie Stroom van hier
MTB Rijk van Nijmegen
Jachthaven De Driessen
Marina Mookerplas
WSV De Mookse Plassen
Astrantia SV
Eendracht '30

Bijlage 2: aanvullende inbreng

Enexis (schriftelijke input per e-mail d.d. 11 en 16 april 2024)

Voor Enexis is het belangrijk om aandacht te vragen voor de nog uit te breiden energie infrastructuur in de gemeente. Op het niveau van middenspanning zal een MS/MS-station nodig zijn. Er wordt al overlegd over een mogelijke locatie op de Gemeentewerf. Er wordt nog veel nieuwbouw van woningen gepland. Houd er rekening mee dat voor iedere 100-120 woningen een nieuw netstation (ook wel MS/LS station) nodig is, om te kunnen voorzien in de aan- en afvoer van energie. Ook in de bestaande kernen wordt een aantal netstations bijgeplaatst (ca. 15 voor de hele gemeente) voor het faciliteren van de energietransitie. Denk aan o.a. zonnepanelen, warmtepompen, elektrische auto's en meer. Dit gaat in de komende 10 jaar gebeuren en heeft impact op de leefomgeving. Voor de bovengenoemde MS/MS en MS/LS stations en de bijbehorende ruimtevraag is ter inspiratie een menukaart opgesteld: www.enexisgroep.nl/media/uk2n22fc/menukaart-midden-en-laagspanningsstations-april-2024.pdf. Daarnaast leveren we een bouwstenen document aan, waarin voorbeeldteksten staat, die gebruikt kunnen worden voor de Omgevingsvisie.

Destion (videogesprek d.d. 25 april 2024)

Met Destion heeft een online gesprek plaatsgevonden. De inbreng vanuit dat videogesprek is in deze bijlage beknopt samengevat.

- Destion herkent zich in het beeld dat wordt geschetst in het beeldverslag van de participatie.
- Kleinschalige uitbreidingen bij de kernen sluiten aan bij het principe van "het straatje erbij" dat aan de randen van Limburgse dorpen kan worden toegepast.
- Betaalbaarheid is een belangrijk aandachtspunt. Er is weinig aanbod van sociale huur en betaalbare koop in de gemeente.
- Er moet aandacht zijn voor een gedifferentieerde mix van doelgroepen. Waarbij er ook aandacht dient te zijn voor een goede spreiding van aandachtsgroepen in de wijk.
- Destion herkent de urgente vraag naar woningen voor starters en ouderen, maar vraagt ook aandacht voor woonruimte voor gezinnen bij nieuwbouwopgaven.
- Doorstroming op de woningmarkt is een belangrijk uitgangspunt, maar dat komt niet alleen op gang door de bouw van seniorenwoningen. Er is meer voor nodig om mensen te bewegen om te gaan verhuizen naar een seniorenwoning. Denk bijvoorbeeld aan een verhuiskostenvergoeding, een 'verhuiscoach', huurgewenning of lagere woonlasten.
- Hoe zorg je ervoor dat er ook in de (verre) toekomst een gezonde mix van doelgroepen is in de gemeente? Dat vraagt om een lange termijnvisie op de demografische ontwikkeling van de gemeente Mook en Middelaar. Houdt daarbij rekening met de vergrijzingsgolf die eraan komt.
- Er zijn kansen voor functiecombinaties van wonen met zorg en welzijn. Dit vraagt om een integrale aanpak.

Peutz B.V. (schriftelijke input per e-mail d.d. 28 mei 2024)

Peutz is gevestigd aan de Lindenlaan 41 te Molenhoek, op het bedrijventerrein Hoeveveld. Dat is een bedrijventerrein voor bedrijven met een lage milieu-impact, waarop ook bedrijfswoningen zijn toegestaan.

Naast kantoorwerk vindt hier ook onderzoek plaats in laboratoriumruimten naar de eigenschappen van materialen, constructies en voorwerpen en onderzoek aan fysieke (schaal-)modellen van gebouwen en omgevingen zoals een stadscentrum of -wijk.

Voor de continuïteit en ontwikkeling van deze activiteiten zijn noodzakelijk en gewenst:

- voldoende fysieke ruimte, waaronder ruimte voor bebouwing. In het huidige omgevingsplan zijn (van rechtswege sinds 1 januari 2024) de voorheen geldende bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen ter afwijking daarvan opgenomen. In combinatie met de nog in procedure zijnde bestemmingswijzigingen en omgevingsvergunningen, waaronder bestemmingsplan 'Lindenlaan 33-45 Molenhoek', wordt in voldoende fysieke ruimte voorzien en dat dient te worden gecontinueerd;

- voldoende milieuruimte. Het huidige omgevingsplan bevat daarvoor regels die in de zgn. bruidsschat (van de rijksoverheid voor de andere overheden) zijn opgenomen. Die regels volstaan over het algemeen en dienen daarom bij voorkeur te worden gecontinueerd, waarvoor de (al bestaande) bedrijfsmatige bestemming van Hoeveveld van belang is. Als minder strikte regels voldoende zijn volgens de huidige inzichten, blijkend uit de instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving, dan dienen die te worden gehanteerd;
- voldoende bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en (vracht-)auto. Bereikbaarheid per fiets is prima, mede door de aanleg van de F73 (incl. fiets- en voetgangersbrug over de Maas) en het fietspad langs de Heumensebaan/Rijlaan. OV is prima door station op loopafstand. Bereikbaarheid per (vracht-)auto is goed, al begint de Rijksweg tussen Jan J. Ludenlaan en Ringbaan in de spits aan de grens van zijn capaciteit te komen (filevorming). Mede door realisatie van woonwijk Molenhoek Zuid zal de verkeersintensiteit (verder) toenemen. Dat punt behoeft aandacht;
- voldoende beschikbare stroomnetcapaciteit, mede in relatie tot de energietransitie. Het gebruik van fossiele brandstoffen dient (ook van rijksweg) te worden teruggedrongen. Dat betekent dat zowel de vraag van elektrische energie voor apparatuur en voertuigen (oplaadvoorzieningen) hoger gaat worden, maar ook het aanbod (lokaal waarschijnlijk vooral uit zonne-energie) en de fluctuaties in vraag en aanbod van electriciteit. Hierop dient te worden geanticipeerd.

Bijlage 3: terugkoppeling visie op hoofdlijnen (3 juli 2024)

Visie op hoofdlijnen

De gemeente Mook en Middelaar werkt aan een omgevingsvisie voor de hele gemeente. Dat doen we samen met de bewoners, ondernemers, belangengroepen en andere betrokkenen uit de gemeente. In maart en april 2024 hebben we vanuit de omgeving input opgehaald voor de omgevingsvisie. Hiervoor organiseerden we verschillende bijeenkomsten met inwoners, ondernemers, lokale stakeholders, vertegenwoordigers van (mede)overheden, belangenorganisaties en betrokken gebiedspartijen uit de gemeente en regio. Die input hebben we meegenomen bij het opstellen de visie op hoofdlijnen. In die visie op hoofdlijnen beschrijven we de gewenste ontwikkelrichting voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Mook en Middelaar tot 2030, met een doorkijk naar 2040. Zoals de naam al zegt, beperkt die visie zich tot de belangrijkste hoofdzaken.

Terugkoppeling aan inwoners, ondernemers, belangengroepen en andere stakeholders

Op 20 juni 2024 is de concept visie op hoofdlijnen gepresenteerd aan de gemeenteraad tijdens een raadsinformatieavond (RIA). Om iedereen de gelegenheid te geven om kennis te nemen van de visie op hoofdlijnen, organiseerden wij daarnaast op 3 juli 2024 een gezamenlijke informatiebijeenkomst voor inwoners, ondernemers, belangengroepen en andere stakeholders. Deze informatiebijeenkomst vond plaats op de schoollocatie De Grote Lier in Molenhoek (van 19:00 uur tot 20:30 uur). Daarnaast werd er ook een livestream aangeboden van de bijeenkomst. Geïnteresseerden konden dus ook online vanuit huis meekijken en luisteren.

Er waren circa 30 personen fysiek aanwezig bij de informatiebijeenkomst. Via de livestream waren 12 personen aanwezig. Na een korte introductie door wethouder Ton Herings volgde een toelichting op de visie op hoofdlijnen door Bureau Nieuwe Gracht. Daarna was er gelegenheid tot het stellen van vragen en het geven van reacties. De vragen en reacties die hierbij naar voren zijn gekomen, zijn gebundeld in dit verslag.

Vragen en reacties

Bij de ambitie op het gebied van toerisme en recreatie wordt gesproken over "de flank van de stuwwal". Wat wordt daar precies mee bedoeld?

De betekenis van het woord 'flank' is letterlijk zijkant. Wat hiermee wordt bedoeld is de landschappelijke overgangszone van de hoger gelegen stuwwal naar het lager gelegen rivierdal van de Maas.

Is het mogelijk om de presentatie online beschikbaar te maken?

De presentatie, zoals die op 20 juni 2024 aan de gemeenteraad (RIA) is gegeven, is online beschikbaar via de website van de raad (www.mookenmiddelaar.bestuurlijkeinformatie.nl).

De presentatie van 3 juli 2024 wijkt af van de presentatie van de visie op hoofdlijnen, zoals die op 20 juni 2024 aan de raad is toegelicht. Waarom is dat?

Er zijn inhoudelijk geen verschillen tussen beide presentaties. We hebben er wel voor gekozen om de presentatie iets in te korten zodat het verhaal meer 'publieksvriendelijk' kan worden toegelicht.

Zijn de gepresenteerde ambities financieel haalbaar?

De visie op hoofdlijnen bevat een globale uiteenzetting van de gemeentelijke ambities en richtinggevende hoofdkeuzes voor de fysieke leefomgeving van de gemeente in de (verre) toekomst. Een stip aan de horizon. Bij de verdere uitwerking van de ontwerp omgevingsvisie wordt een uitvoeringsparagraaf toegevoegd, waar nader wordt ingegaan op de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de voorstellen die in de omgevingsvisie worden beschreven.

Er worden zorgen geuit het onlangs gepresenteerde initiatief voor een recreatieplas/zandwinning aan de Maas. Deze ontwikkeling lijkt niet in overeenstemming te zijn met de geformuleerde ambities en keuzes die in de visie op hoofdlijnen worden beschreven.

Het initiatief was ten tijde van het opstellen van de visie op hoofdlijnen nog niet bekend. De omgevingsvisie vormt na vaststelling het integrale afwegingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente. De samenhangende ambities en hoofdkeuzes (op het gebied van natuur en landschap, water, toerisme en recreatie, duurzaamheid, etc.), die in de omgevingsvisie worden uitgewerkt, vormen hierbij vanuit de gemeente belangrijke randvoorwaarden.

Is het mogelijk dat de kaarten die nog moeten worden opgesteld eerst aan de inwoners en stakeholders worden gepresenteerd, voordat ze in september met de gemeenteraad worden besproken?

Er is bewust gekozen voor een planproces, waarbij alle (deel)producten van de omgevingsvisie eerst aan de raad worden gepresenteerd (tijdens een raadsinformatieavond) en daarna openbaar worden gemaakt. Inwoners en stakeholders kunnen de RIA op 12 september 2024 bijwonen en dan kennis nemen van de kaarten. Bij de ter inzage legging van de ontwerp omgevingsvisie kan uiteraard gereageerd worden op de kaarten.

In het participatieproces van de omgevingsvisie is ervoor gekozen om inwoners en stakeholders te 'raadplegen'. Waarom is niet gekozen voor een hogere stap op de participatieladder?

In fase 1 is een participatieplan opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin is gekozen voor de trede 'raadplegen'. We vinden het belangrijk om stakeholders en inwoners de ruimte te geven om mee te denken en te horen wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente Mook en Middelaar. Deze inbreng wordt meegenomen bij de vorming van de visie. De uiteindelijke besluitvorming over de omgevingsvisie ligt bij de gemeenteraad, waarbij de inbreng vanuit het participatieproces in de afweging van het besluit wordt meegewogen.

Waarom wordt bij de geformuleerde ambities niet aangegeven welke prioriteit aan het betreffende thema wordt gegeven door de invullers van de (online) enquête en de gemeentelijke organisatie (ambtelijk en bestuurlijk)?

In de visie op hoofdlijnen is aangegeven dat alle ambities in samenhang moeten worden beschouwd en allemaal van belang zijn voor een integrale ontwikkeling. Er is om die reden bewust voor gekozen om geen prioritering aan te geven.

Door enkele aanwezigen worden mogelijke inbreidingslocaties in de dorpskern van Molenhoek genoemd. Door bijvoorbeeld het gemeenschapshuis De Wieken en het medisch centrum te verhuizen naar de Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smartenkerk in de Stationsstraat komen die locaties vrij voor woningbouw.

In de omgevingsvisie worden geen specifieke inbreidingslocaties benoemd.

De gemeente Mook en Middelaar staat bekend om de aanwezige natuur, rust en ruimte. Hierbij past volgens enkele aanwezigen geen 'intensieve' recreatie. Er worden dan ook zorgen geuit over de grootte van de bedrijven in de "zone met hogere dynamiek" die in de visie op hoofdlijnen wordt benoemd. Er wordt voorgesteld om eerst te bekijken of het concentreren van intensieve vormen van recreatie en toerisme in de hogere dynamische zone aan de flank van de stuwwal wel wenselijk is.

Hoe gaat de gemeente om met nieuwe ontwikkelingen zolang de omgevingsvisie (nog) niet is vastgesteld?

Initiatieven worden getoetst aan de samenhangende ambities en hoofdkeuzes zoals die in de omgevingsvisie worden vastgelegd. De omgevingsvisie is echter alleen 'bindend' voor de gemeente zelf (zelfbindend). De omgevingsvisie bevat dus geen regels die juridisch bindend zijn voor inwoners en/of organisaties.

Aanwezigen vragen om in het vervolg vroegtijdig op de hoogte te worden gebracht van nieuwe plannen of ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente.

Aanwezigen vragen om in de omgevingsvisie duidelijk aan te geven hoe de inwoners en stakeholders bij de vervolgstappen en uitvoering van de omgevingsvisie worden betrokken.

Colofon

Het beeldverslag van de participatie voor de Omgevingsvisie Mook en Middelaar is in opdracht van de gemeente Mook en Middelaar opgesteld door Bureau Nieuwe Gracht en Citisens. Bij dit beeldverslag vormt de Onderzoeksrapportage van de inwonersconsultatie voor de Omgevingsvisie Mook en Middelaar (Citisens, 1 maart 2024) een losse bijlage.

Bureau Nieuwe Gracht

- Robert Arends
- Nadèche Westrus

Citisens

- Machteld Beekhuis
- Eva van Malsen

Utrecht, 29 augustus 2024

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

citisens

Omgevingsvisie - Gemeente Mook en Middelaar

De gemeente Mook en Middelaar is op dit moment bezig met het opstellen van een omgevingsvisie voor de gemeente. In de omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en doelen voor de toekomst van de fysieke leefomgeving in de gemeente vast. Om inzicht op te halen in de wensen van de inwoners en ondernemers van Mook en Middelaar met betrekking tot de omgevingsvisie voerde Citisens deze inwonersconsultatie uit.

**72% van de invullers vindt het prettig wonen in
gemeente Mook en Middelaar**

Datum
1 maart 2024

Respondenten
587

In opdracht van
Bureau Nieuwe Gracht
Gemeente Mook en Middelaar

In deze rapportage

INHOUDSOPGAVE

In deze rapportage	2
Aanleiding onderzoek	3
Belangrijkste resultaten	5
1) Behoeftte aan betaalbare woningen voor starters en ouderen.....	5
2) Focus op een beperkt aantal sectoren voor werkgelegenheid	5
3) Natuur waardevol voor inwoners vanwege rust en wandelroutes.....	5
4) Interesse in meer recreatie, maar niet ten koste van de natuur	5
5) Meer nadruk op erfgoed en cultuur.....	5
6) Sporten in de buitenlucht zolang het niet ten koste gaat van de natuur.....	6
7) Verenigingsleven belangrijk	6
Resultaten inwonersconsultatie.....	7
Onderzoeksverantwoording	36
Bijlage: Toelichting Betrokkenheidsprofielen.....	38

Aanleiding onderzoek

HOOFDSTUK 1

Een omgevingsvisie voor de gemeente Mook en Middelaar

De gemeente Mook en Middelaar is bezig met het opstellen van een omgevingsvisie. Een omgevingsvisie is ook wel een toekomstvisie voor de fysieke leefomgeving van de gemeente, waarin de ambities en doelen van de gemeente toegelicht worden. Bureau Nieuwe Gracht is door de gemeente Mook en Middelaar aangesteld om deze omgevingsvisie te ontwikkelen. Onderwerpen waar het in de omgevingsvisie om draait zijn bijvoorbeeld wonen en volkshuisvesting, recreatie en toerisme en landschap en natuur. Als onderdeel van het opstellen van de omgevingsvisie is in dit onderzoek aan inwoners en ondernemers in de gemeente Mook en Middelaar gevraagd om hun mening over de toekomst van fysieke leefomgeving van hun gemeente. Om inzicht op te halen in de wensen van de inwoners en ondernemers van Mook en Middelaar voerde Citisens deze inwonersconsultatie uit.

Zeven deelonderwerpen

De vragenlijst voor dit onderzoek is opgesteld in samenwerking met Bureau Nieuwe Gracht en de gemeente Mook en Middelaar. De basis voor de vragenlijst wordt gevormd door zeven verschillende deelonderwerpen, die ieder een rol spelen in de omgevingsvisie voor de gemeente.

1. Wonen en volkshuisvesting
2. Werken en economie
3. Landschap en natuur
4. Recreatie en toerisme
5. Kunst, cultuur en erfgoed
6. Gezondheid
7. Leefbaarheid, samenleving en maatschappij

Binnen elk onderwerp spelen verschillende opgaven en dilemma's. Op basis van deze vraagstukken zijn voor ieder deelonderwerp een aantal vragen en dilemma's opgesteld. Deze werden voorgelegd aan inwoners en ondernemers. Tot slot werd er ook een aantal algemene vragen voorgelegd aan de invullers.

De vragenlijst was in te vullen via www.omgevingsvisiemookenmiddelaar.nl van 22 januari tot 12 februari 2024. Om een zo groot mogelijk aantal inwoners en ondernemers uit de gemeente Mook en Middelaar te bereiken is het onderzoek op verschillende manieren onder de aandacht gebracht. Allereerst werd er een online campagne gedraaid op Facebook, Instagram en de kanalen van DPG Media (zoals AD.nl en NU.nl). Daarnaast werd er een ansichtkaart verstuurd aan alle inwoners van de gemeente Mook en Middelaar. Deze ansichtkaart werd samen met het folderpakket bezorgd. Daarnaast werd het gehele TipMookenMiddelaar panel

uitgenodigd om aan het onderzoek deel te nemen. Tot slot waren er voor minder digitaal vaardige inwoners papieren vragenlijsten beschikbaar.

587 respondenten

Uiteindelijk hebben de antwoorden van 587 inwoners die deelnamen aan de inwonersconsultatie geleid tot de inzichten die u leest in dit rapport. Verschillende verificatiemethoden zijn gebruikt om dubbele invullers uit de data te filteren. De antwoorden zijn gewogen aan de hand van de betrokkenheidsprofielen van Citisens¹. Meer informatie over de dataverzameling en analyse leest u in de onderzoeksverantwoording aan het eind van dit rapport.

¹ De Citisens betrokkenheidsprofielen zijn onderdeel van een door Citisens ontwikkeld segmentatiemodel dat inwoners categoriseert in acht verschillende profielen. Deze profielen zijn opgesteld door sociaal-demografische kenmerken uit gerenommeerde bronnen te combineren met eigen onderzoeksdata over: betrokkenheid van inwoners bij de eigen leefomgeving, hun vertrouwen in instituties, participatiegedrag en communicatievoorkeuren. Meer informatie is te vinden op <https://www.citisens.nl/tools/betrokkenheidsprofielen/>

Belangrijkste resultaten

HOOFDSTUK 2

1) Behoefte aan betaalbare woningen voor starters en ouderen

Invullers van de vragenlijst zien graag dat de gemeente inzet op de bouw van nieuwe woningen. Het liefst zijn dat betaalbare woningen, ofwel koop ofwel sociale huur, voor starters of ouderen in de bestaande dorpen of kernen. Specifieke locaties die door invullers worden genoemd zijn bijvoorbeeld Mook, Molenhoek en Middelaar.

2) Focus op een beperkt aantal sectoren voor werkgelegenheid

Wat betreft de werkgelegenheid in de gemeente zien de invullers het liefst dat de gemeente inzet op werkgelegenheid in een beperkt aantal sectoren. De sectoren die hierbij de voorkeur hebben zijn bijvoorbeeld toerisme, horeca en dienstverlening. Zorg en onderwijs worden ook genoemd als sectoren die goed bij de gemeente passen.

3) Natuur waardevol voor inwoners vanwege rust en wandelroutes

De Mookerheide, Mookerschans en Landgoed Sint Jansberg worden voor bijna alle invullers van de vragenlijst als waardevol beschouwd. Invullers waarderen verschillende zaken aan verschillende natuurgebieden in de gemeente, maar een aantal punten die bij (bijna) ieder gebied terugkomen is dat de invullers het er mooi en rustig vinden en dat er fijne wandelroutes zijn. Het liefst zien zij nog meer ruimte voor biodiversiteit en natuurbehoud in de natuurgebieden in de gemeente.

4) Interesse in meer recreatie, maar niet ten koste van de natuur

Een groter aanbod aan restaurants en cafés is een voorkeur van een grote groep invullers. Dit sluit aan bij het feit dat zij horeca als sector goed vinden passen bij de gemeente Mook en Middelaar. Het uitbreiden van de recreatiemogelijkheden in de gemeente mag van de meerderheid van de invullers, onder de voorwaarde dat dit niet ten koste gaat van de natuur in de gemeente.

5) Meer nadruk op erfgoed en cultuur

De rijke geschiedenis van de gemeente Mook en Middelaar én de huidige kunstenaarskolonie in Plasmolen is volgens invullers onvoldoende zichtbaar. Zij zouden graag zien dat er meer nadruk wordt gelegd op erfgoed en cultuur binnen de gemeente, bijvoorbeeld door middel van een fiets- of wandelroute langs historische plekken. Ook zijn zij geïnteresseerd in meer culturele evenementen. Voor culturele voorzieningen zoals een theater, concertzaal of bioscoop vinden invullers het niet erg om naar buurgemeenten te gaan.

6) Sporten in de buitenlucht zolang het niet ten koste gaat van de natuur

Invullers zijn verdeeld over investeren in meer sporten in de buitenlucht. Wanneer dit wordt georganiseerd vinden zij het vooral belangrijk dat dit zo min mogelijk ten koste gaat van de natuur in de gemeente.

7) Verenigingsleven belangrijk

Er wordt zeer veel waarde gehecht aan het verenigingsleven in de gemeente Mook en Middelaar. Invullers vinden een verscheidenheid aan typen verenigingen belangrijk voor de gemeente, zoals sportverenigingen, jeugdverenigingen en maatschappelijke verenigingen. Zij zien dan ook graag dat het verenigingsleven door de gemeente ondersteund wordt.

Resultaten inwonersconsultatie

HOOFDSTUK 3

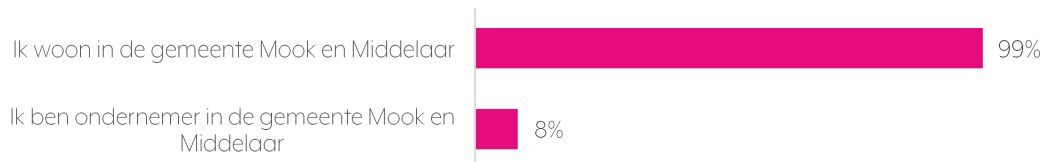
Dit hoofdstuk geeft inzicht in de mening van inwoners van de gemeente Mook en Middelaar over de omgevingsvisie voor de gemeente. Per vraag worden de resultaten van de totale groep respondenten weergegeven. Vanwege routing in de vragenlijst is niet elke vraag gesteld aan alle deelnemers. Voorafgaand aan de inhoudelijke vragen konden invullers kiezen over welk van de zeven onderwerpen zij vragen wilden beantwoorden. Per vraag staan dan ook verschillende aantallen invullers genoemd. Dit betreft het ongewogen aantal invullers. De resultaten in de figuren zijn gewogen aan de hand van de Citisens betrokkenheidsprofielen. Een toelichting op deze weging leest u in de onderzoeksverantwoording. Indien van toepassing is aangegeven aan welke groep de vraag is gesteld.

Door afronding tellen de weergegeven percentages per vraag niet altijd tot precies 100% op. In het geval van meerkeuzevragen ligt het totaal van de weergegeven percentages daarentegen hoger dan 100%. Bij vragen met minder dan 100 invullers zijn de resultaten gerapporteerd in hele aantallen, in plaats van percentages. De categorie 'Anders, namelijk:' wordt in de tekst geduid wanneer er een duidelijke rode lijn in de gegeven open antwoorden zit. Daarnaast werd met dit rapport een integrale uitdraai van de open antwoorden meegestuurd. Tot slot is de categorie 'Weet ik niet / geen mening' alleen toegevoegd als deze extra inzichten biedt.

Inleidende vragen

Allereerst werd vastgesteld wat de binding van de invullers met de gemeente Mook en Middelaar was. Wanneer zij geen binding met de gemeente hadden werden zij doorgestuurd naar een screen out pagina. Het overgrote gedeelte van de invullers is woonachtig in de gemeente Mook en Middelaar (99%). Daarnaast is 8% van de invullers (ook) ondernemer in de gemeente.

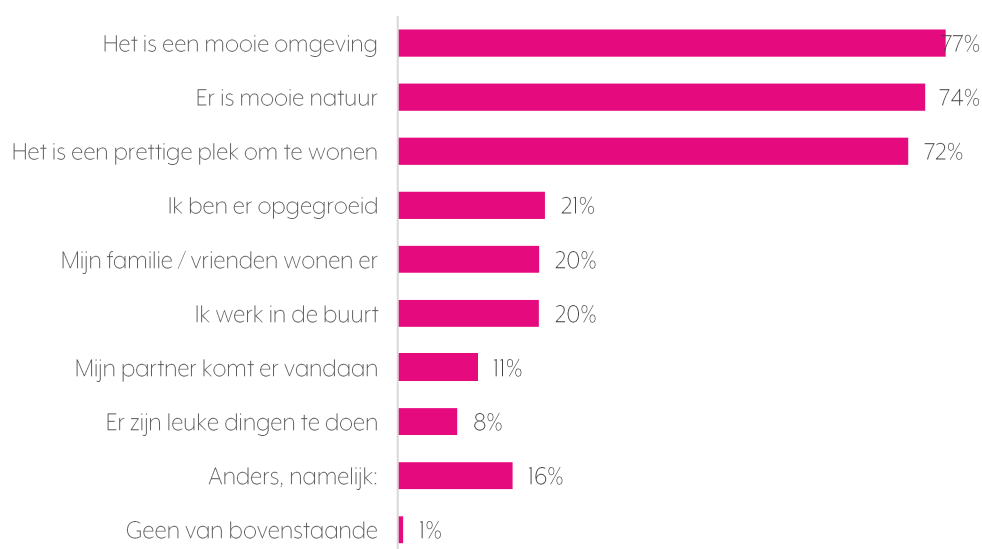
Wat is op u van toepassing? *Meerkeuze* (n = 587)

	%
<i>Ik woon in de gemeente Mook en Middelaar</i>	99%
<i>Ik ben ondernemer in de gemeente Mook en Middelaar</i>	8%

Inwoners van Mook en Middelaar zijn om verschillende redenen woonachtig in de gemeente. De meest gekozen reden is dat de gemeente een mooie omgeving heeft. Voor meer dan driekwart van de invullers is dit reden om in de gemeente te wonen. Ook 'er is mooie natuur' (74%) en 'het is een prettige plek om te wonen' (72%) zijn veel gekozen redenen. Eén op de vijf inwoners woont in de gemeente omdat zij er zijn opgegroeid, hun vrienden of familie er wonen, of omdat ze er in de buurt werken. Voor één op de tien invullers geldt dat ze in de gemeente wonen omdat hun partner er vandaan komt. Tot slot kiest 8% voor de reden 'er zijn leuke dingen te doen'. In de open antwoorden geven daarnaast een aantal invullers aan dat ze de goede bereikbaarheid, het station en de ligging bij Nijmegen prettig vinden.

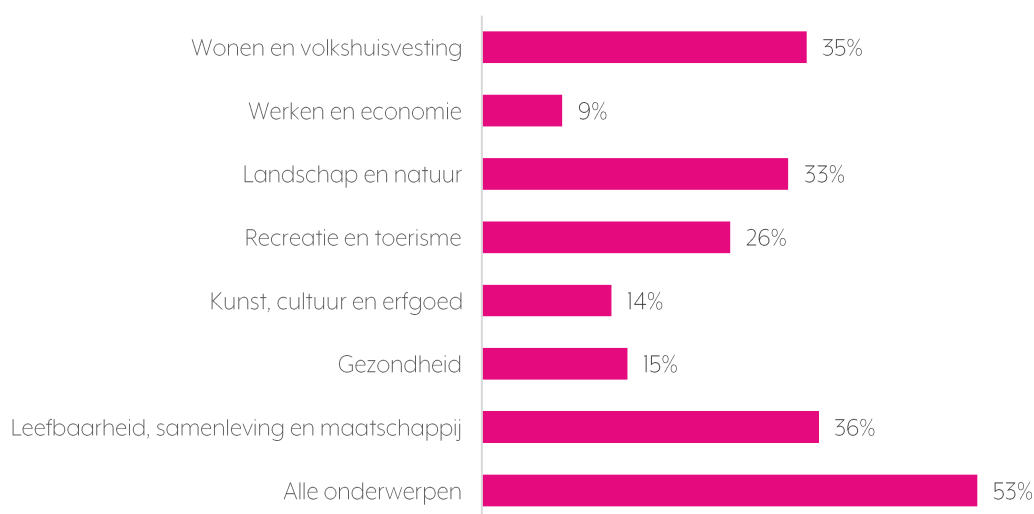
Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om in de gemeente Mook en Middelaar te wonen? Meerkeuze (n = 581, alleen invullers die in Mook en Middelaar wonen)

	%
<i>Het is een mooie omgeving</i>	77%
<i>Er is mooie natuur</i>	74%
<i>Het is een prettige plek om te wonen</i>	72%
<i>Ik ben er opgegroeid</i>	21%
<i>Mijn familie / vrienden wonen er</i>	20%
<i>Ik werk in de buurt</i>	20%
<i>Mijn partner komt er vandaan</i>	11%
<i>Er zijn leuke dingen te doen</i>	8%
<i>Anders, namelijk:</i>	16%
<i>Geen van bovenstaande</i>	1%

Vervolgens werd deelnemers gevraagd over welke onderwerpen zij vragen wilden beantwoorden. De meerderheid van de invullers wilde over alle onderwerpen meedenken (53%). Daarnaast waren leefbaarheid, samenleving en maatschappij (36%), wonen en volkshuisvesting (35%) en landschap en natuur (33%) populaire onderwerpen. In de onderzoeksverantwoording vindt u het aantal invullers per deelonderwerp. De volgende secties werden telkens enkel voorgelegd aan de invullers die aangaven vragen over die specifieke antwoord te willen beantwoorden.

Over welke onderwerpen wilt u vragen beantwoorden? Meerkeuze (n = 587)

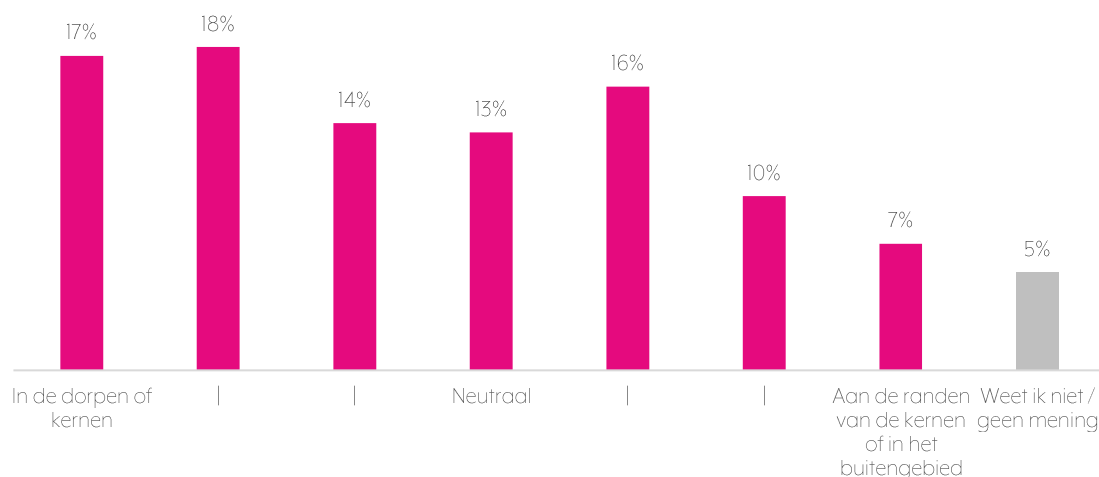
	%
<i>Wonen en volkshuisvesting</i>	35%
<i>Werken en economie</i>	9%
<i>Landschap en natuur</i>	33%
<i>Recreatie en toerisme</i>	26%
<i>Kunst, cultuur en erfgoed</i>	14%
<i>Gezondheid</i>	15%
<i>Leefbaarheid, samenleving en maatschappij</i>	36%
<i>Alle onderwerpen</i>	53%

Wonen en volkshuisvesting

Het eerste deelonderwerp waar invullers vragen over kregen voorgelegd was wonen en volkshuisvesting. De gemeente Mook en Middelaar heeft de ambitie om tot 2030 zo'n 360 woningen te bouwen. De vragen die inwoners kregen gingen over de locatie voor deze woningen en de doelgroepen en prijsklassen waarvoor deze woningen moeten worden gebouwd.

Bijna de helft van de deelnemers vindt dat nieuwe woningen gebouwd moeten worden in de bestaande dorpen of kernen, tegenover een derde die vindt dat de nieuwe woningen gebouwd moeten worden aan de randen van de kernen of in het buitengebied. Inbreiding heeft dus een lichte voorkeur boven uitbreiding. 13% van de invullers is neutraal over dit vraagstuk en 5% weet het niet, of heeft geen mening.

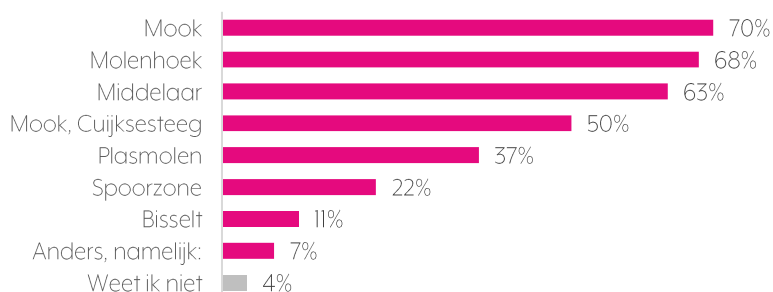
Stel, er worden nieuwe locaties aangewezen voor grootschalige woningbouw. Waar moeten die nieuwe woningen volgens u worden gebouwd? Slider zevenpuntschaal (n = 514)

	%
<i>In de dorpen of kernen</i>	17%
	18%
	14%
<i>Neutraal</i>	13%
	16%
	10%
<i>Aan de randen van de kernen of in het buitengebied</i>	7%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	5%

Aan de invullers die kiezen voor inbreiding werd vervolgens gevraagd op welke locatie volgens hen deze woningbouw plaats zou moeten vinden. De grootste groep, zeven op de tien, kiest hierbij voor Mook. Ook Molenhoek (68%) en Middelaar (63%) zijn populaire opties. De helft van de invullers kiest daarnaast voor Mook, Cuijksesteeg. De overige opties die werden voorgelegd worden minder vaak gekozen. Een derde van de invullers zou graag meer woningen in Plasmolen zien. Eén op de vijf kiest voor de Spoorzone en 11% voor Bisselt. Omdat deze vraag enkel voorgelegd werd aan de invullers die bij de vorige vraag kozen voor 'in de dorpen of kernen' is het mogelijk dat locaties die meer aan de randen van de kernen liggen, zoals de Spoorzone en de Cuijksesteeg, bij deze vraag minder vaak werden gekozen.

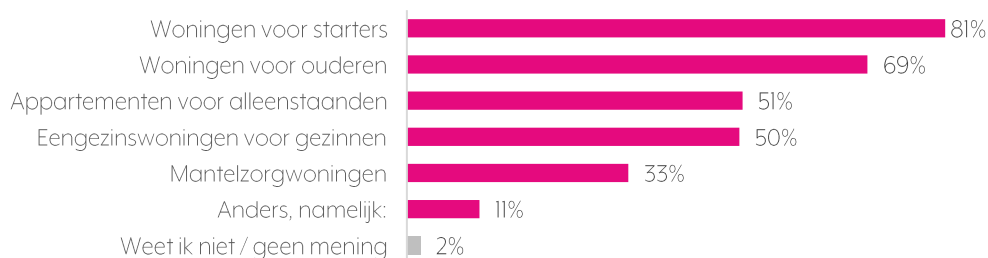
U geeft aan dat woningbouw vooral in de dorpen of kernen moet plaatsvinden. Op welke van de volgende locaties moet volgens u deze woningbouw plaatsvinden? Meerkeuze (n = 250, alleen invullers die vinden dat woningbouw vooral in dorpen of kernen moet plaatsvinden)

	%
<i>Mook</i>	70%
<i>Molenhoek</i>	68%
<i>Middelaar</i>	63%
<i>Mook, Cuijksesteeg</i>	50%
<i>Plasmolen</i>	37%
<i>Spoorzone</i>	22%
<i>Bisselt</i>	11%
<i>Anders, namelijk:</i>	7%
<i>Weet ik niet</i>	4%

Invullers willen dat nieuwe woningen voornamelijk worden gebouwd voor starters. Ook woningen voor ouderen worden vaak gekozen, namelijk door zeven op de tien. De helft van de deelnemers kiest daarnaast voor appartementen voor alleenstaanden en eengezinswoningen voor gezinnen. Mantelzorgwoningen worden het minst gekozen, namelijk door een derde van de invullers. Onder 'anders, namelijk' geven veel invullers aan dat ze het belangrijk vinden dat de woningen die gebouwd worden een mix van type woningen zijn. Ook zijn een aantal invullers geïnteresseerd in alternatieve woonvormen zoals knarrenhofjes.

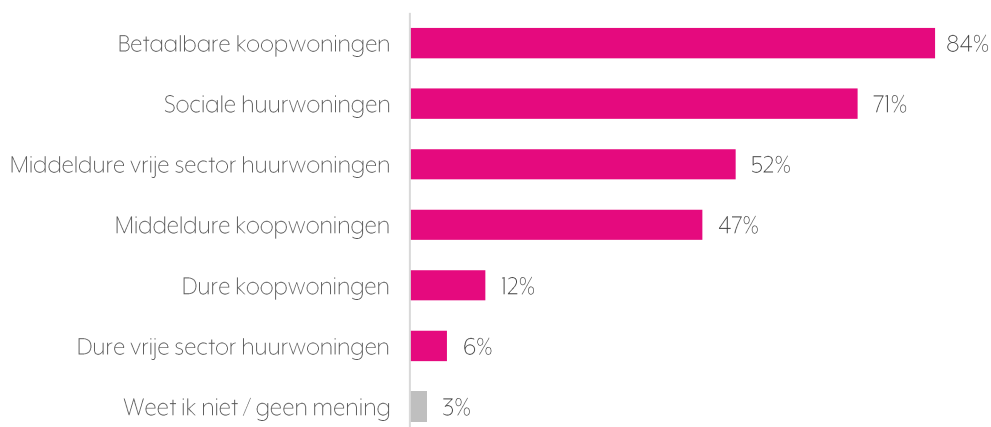
Wat voor type(n) woning(en) zouden er volgens u gebouwd moeten worden? Meerkeuze (n = 514)

	%
<i>Woningen voor starters</i>	81%
<i>Woningen voor ouderen</i>	69%
<i>Appartementen voor alleenstaanden</i>	51%
<i>Eengezinswoningen voor gezinnen</i>	50%
<i>Mantelzorgwoningen</i>	33%
<i>Anders, namelijk:</i>	11%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	2%

De prijscategorieën waar invullers voor kiezen zijn in overeenstemming met hun voorkeur voor starterswoningen. Er wordt namelijk het vaakst gekozen voor betaalbare koopwoningen (84%), gevolgd door sociale huurwoningen (71%). Invullers zijn in mindere mate geïnteresseerd in woningen in de middeldure prijsklasse, waarbij zij iets vaker kiezen voor middeldure vrije sector huur (52%) dan middeldure koop (47%). Er is weinig interesse voor de bouw van dure woningen in de gemeente, al zien de invullers in dat geval wel iets liever dure koop (12%) dan dure vrije sector huur (6%).

In welke prijscategorie zou er volgens u gebouwd moeten worden? *Meerkeuze* (n = 514)

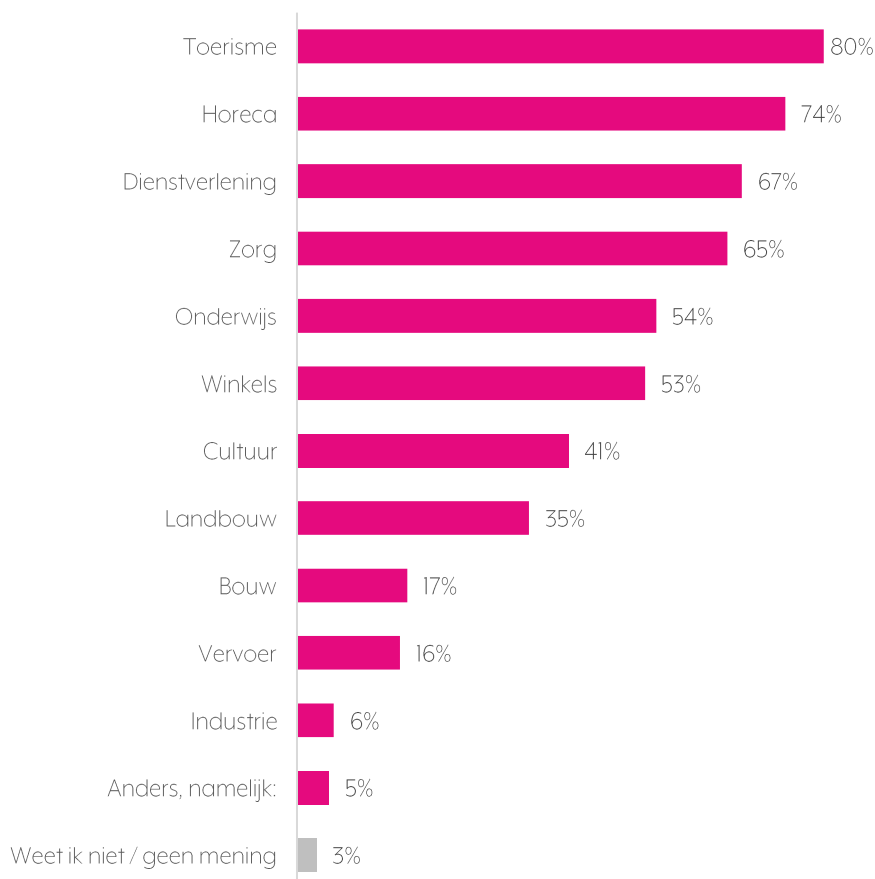
	%
<i>Betaalbare koopwoningen</i>	84%
<i>Sociale huurwoningen</i>	71%
<i>Middeldure vrije sector huurwoningen</i>	52%
<i>Middeldure koopwoningen</i>	47%
<i>Dure koopwoningen</i>	12%
<i>Dure vrije sector huurwoningen</i>	6%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	3%

Werken en economie

Het tweede gedeelte van de vragenlijst ging over werken en economie in de gemeente Mook en Middelaar. De gemeente is van nature niet een gemeente met veel werkgelegenheid, maar het is wel een doelstelling om aantrekkelijk te zijn en blijven voor bedrijven en ondernemers. De gemeente is benieuwd hoe inwoners de toekomst van werkgelegenheid in de gemeente voor zich zien. Daarnaast is zij benieuwd naar wat inwoners willen dat er met de twee bedrijventerreinen in de gemeente, Korendal en het Hoeveveld, gebeurt.

Allereerst werd invullers gevraagd welke sectoren zij het best vinden passen bij de gemeente Mook en Middelaar. De top 3 sectoren die wordt gekozen is toerisme (80%), horeca (74%) en dienstverlening (67%). Ook zorg wordt veel gekozen (65%). De helft van de invullers vindt onderwijs (54%) en winkels (53%) bij de gemeente Mook en Middelaar passen. Ongeveer vier op de tien invullers kiezen voor cultuur (41%) en een derde kiest voor landbouw (35%). Onder 'anders, namelijk' wordt daarnaast een aantal keer biologische landbouw genoemd. Het minst vaak worden bouw (17%), vervoer (16%) en industrie (6%) gekozen.

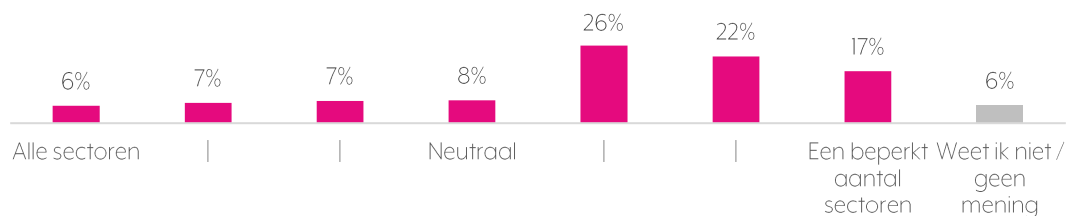
Hieronder vindt u verschillende sectoren waarin inwoners kunnen werken. Welke type bedrijven vindt u het meest passen in de gemeente Mook en Middelaar? Meerkeuze (n = 361)

	%
Toerisme	80%
Horeca	74%
Dienstverlening	67%
Zorg	65%
Onderwijs	54%
Winkels	53%
Cultuur	41%
Landbouw	35%
Bouw	17%
Vervoer	16%
Industrie	6%
Anders, namelijk:	5%
Weet ik niet / geen mening	3%

Invullers zijn van mening dat bij werkgelegenheid in de gemeente vooral moet worden ingezet op een bepaald aantal sectoren. Bijna tweederde van de invullers deelt deze mening, tegenover één op de vijf die vindt dat op alle sectoren moet worden ingezet. Dit is ook terug te zien in de vorige vraag, waar een aantal sectoren er uit springen ten opzichte van de rest. 8% van de invullers is neutraal en 6% weet het niet of heeft geen mening.

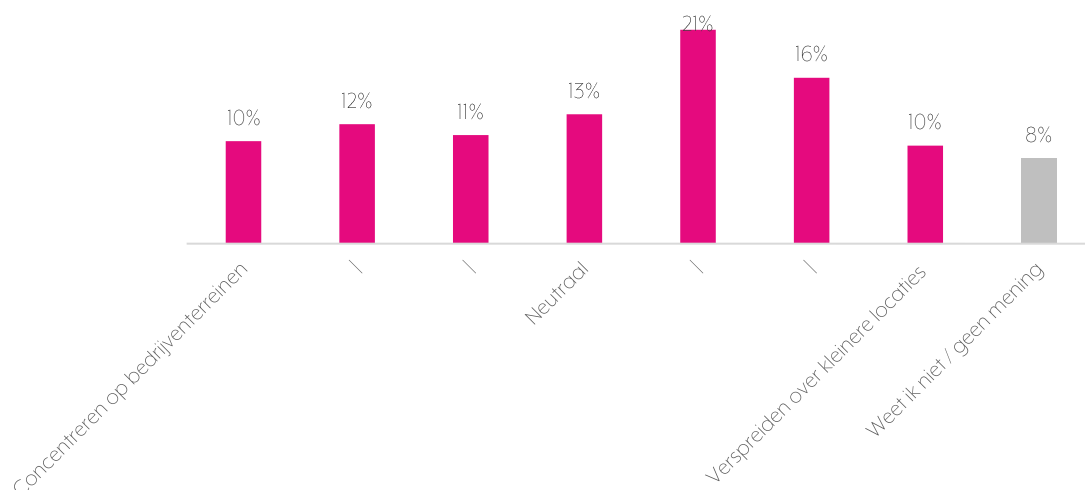
Wat vindt u? Bij werkgelegenheid in de gemeente inzetten op... Slider zevenpuntschaal (n = 361)

	%
Alle sectoren	6%
	7%
	7%
Neutraal	8%
	26%
	22%
Een beperkt aantal sectoren	17%
Weet ik niet / geen mening	6%

Invullers zijn meer verdeeld over waar werkgelegenheid in de gemeente vooral gefaciliteerd moet worden. Bijna de helft (47%) kiest voor 'verspreiden over kleinere locaties', tegenover een derde (33%) die kiest voor 'concentreren op bedrijventerreinen'. 13% van de invullers is neutraal en 8% weet het niet, of heeft geen mening.

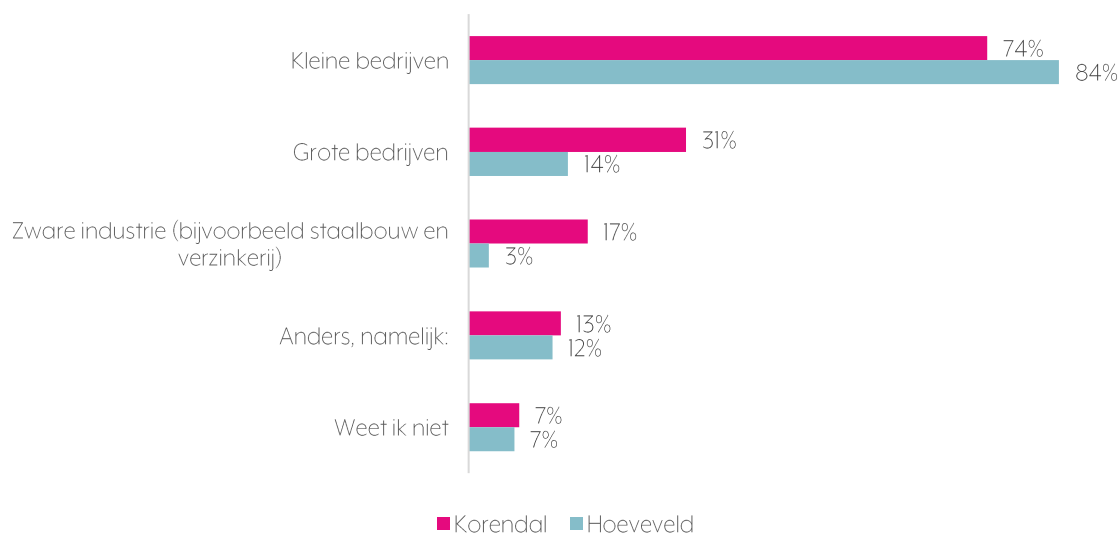
Wat vindt u? Werkgelegenheid binnen de gemeente... Slider zevenpuntschaal (n = 361)

	%
Concentreren op bedrijventerreinen	10%
/	12%
/	11%
Neutraal	13%
/	21%
/	16%
Verspreiden over kleinere locaties in de gemeente	10%
Weet ik niet / geen mening	8%

Vervolgens werd invullers specifiek gevraagd waar de twee bedrijventerreinen in de gemeente voor moeten worden gebruikt. In beide gevallen, Korendal en Hoeveveld, hebben kleine bedrijven de voorkeur. Echter zijn er wel verschillen te zien. Zo is de keuze voor kleine bedrijven in Hoeveveld meer uitgesproken dan in Korendal. In Korendal kiezen relatief veel invullers voor grote bedrijven of zware industrie ten opzichte van Hoeveveld.

Waar moet bedrijventerrein Korendal (aan de rand van Mook) / bedrijventerrein Hoeveveld (in Molenhoek) volgens u voor worden gebruikt? Meerkeuze (n = 361)

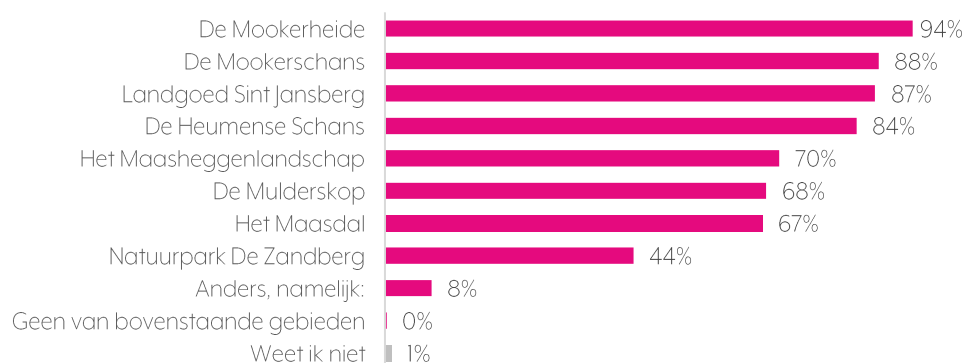
	Korendal %	Molenhoek %
<i>Kleine bedrijven</i>	74%	84%
<i>Grote bedrijven</i>	31%	14%
<i>Zware industrie (bijvoorbeeld staalbouw en verzinkerij)</i>	17%	3%
<i>Anders, namelijk:</i>	13%	12%
<i>Weet ik niet</i>	7%	7%

Landschap en natuur

Vervolgens werd invullers een aantal vragen voorgelegd over het landschap en de natuur in de gemeente. Het landschap van Mook en Middelaar maakt onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Sint Jansberg is aangewezen als Natura 2000-gebied.

De Mookerheide is voor de meeste invullers van waarde voor de gemeente Mook en Middelaar. Bijna alle invullers vinkten deze optie aan wanneer hen werd gevraagd welke natuurgebieden zij waardevol vinden voor de gemeente (94%). Ook de Mookerschans (88%), Landgoed Sint Jansberg (87%) en de Heumense Schans (84%) worden vaak gekozen. Ongeveer tweederde van de invullers kiest voor het Maasheggenlandschap (70%), de Mulderskop (68%) en het Maasdal (67%). Natuurpark De Zandberg blijft enigszins achter op de overige opties (44%). Onder 'anders, namelijk' geven een aantal invullers aan alle gebieden waardevol te vinden.

Welke van de onderstaande gebieden vindt u waardevol voor de gemeente? Meerkeuze (n = 507)

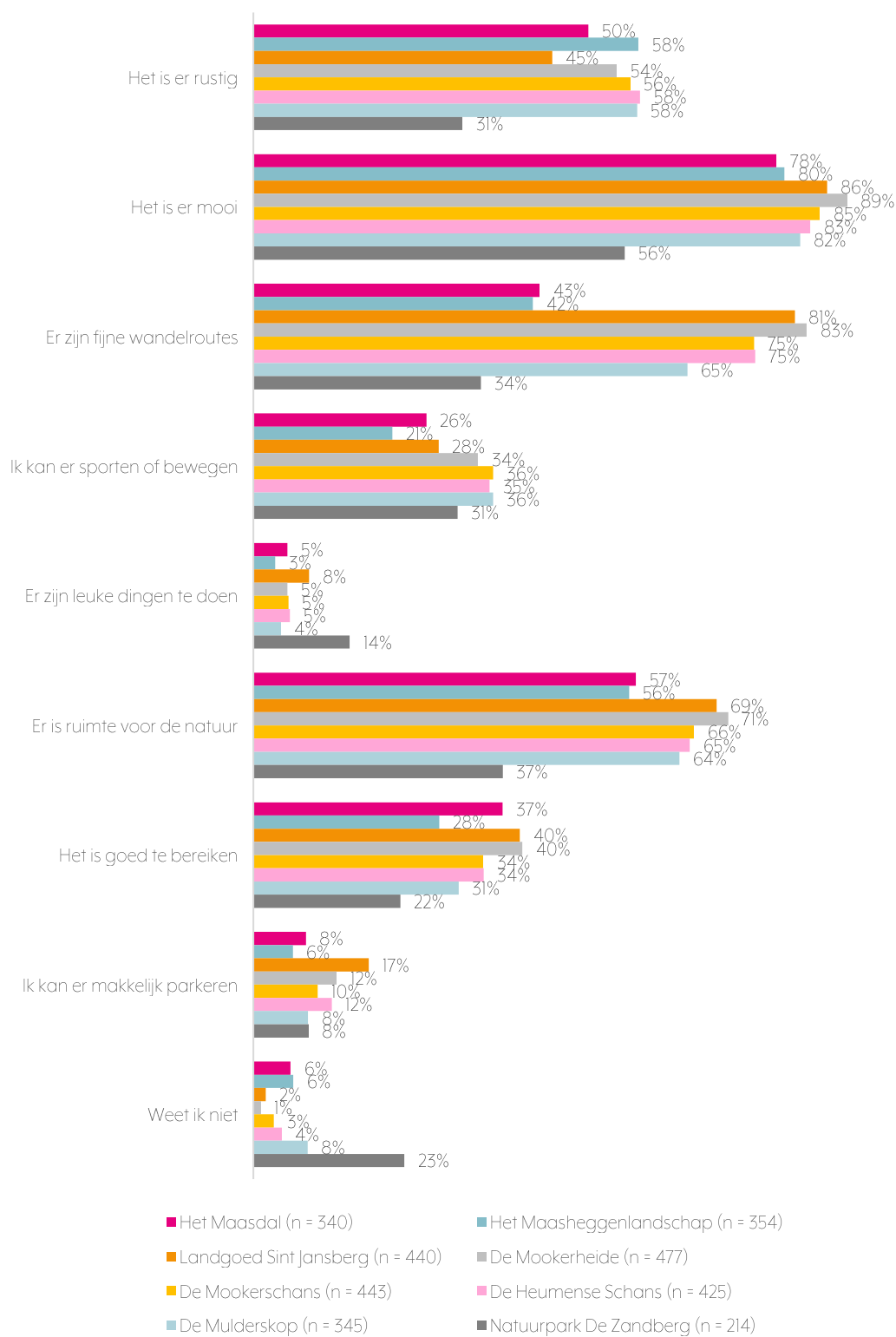

	%
<i>De Mookerheide</i>	94%
<i>De Mookerschans</i>	88%
<i>Landgoed Sint Jansberg</i>	87%
<i>De Heumense Schans</i>	84%
<i>Het Maasheggenlandschap</i>	70%
<i>De Mulderskop</i>	68%
<i>Het Maasdal</i>	67%
<i>Natuurpark De Zandberg</i>	44%
<i>Anders, namelijk:</i>	8%
<i>Geen van bovenstaande gebieden</i>	0%
<i>Weet ik niet</i>	1%

Vervolgens kregen invullers de mogelijkheid om voor de natuurgebieden die zij waardevol vinden aan te geven wat zij in dat gebied waarderen. Over het algemeen wordt bij alle gebieden vaak gekozen voor ‘het is er mooi’ en ‘er is ruimte voor de natuur’.

Toch is er een aantal relatieve verschillen te zien. Zo worden het Maasheggenlandschap, de Heumense Schans en de Mulderskop vaak gewaardeerd voor de rust die er heerst. De Mookerheide wordt van alle acht gebieden het vaakst als mooi omschreven (89%) met veel ruimte voor de natuur (71%). Ook wordt dit gebied zeer gewaardeerd voor de fijne wandelroutes, net als Landgoed Sint Jansberg. Deze twee gebieden springen er ook uit als het gaat om bereikbaarheid en makkelijk kunnen parkeren. De Mookerschans, de Heumense Schans en de Mulderskop worden vaak gewaardeerd omdat er veel gelegenheid is om te sporten of te bewegen. Natuurpark de Zandberg wordt relatief vaak gewaardeerd omdat er leuke dingen te doen zijn.

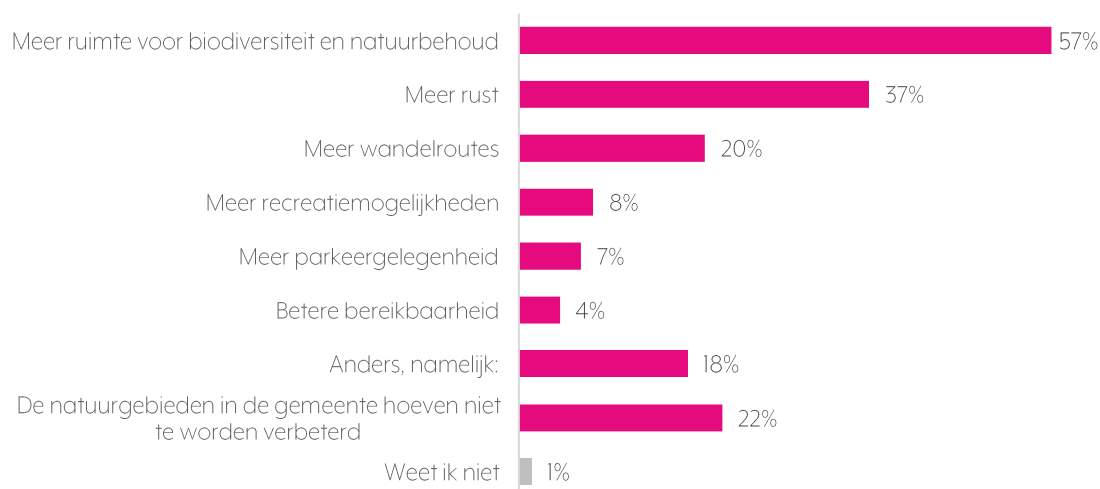
Wat waardeert u in onderstaande gebieden? *Meerkeuze matrix*

	<i>Het Maasdal (n = 340)</i>	<i>Het Maas- heggen- land- schap (n = 354)</i>	<i>Land- goed Sint Jans- berg (n = 440)</i>	<i>De Mooker- heide (n = 477)</i>	<i>De Mooker- schans (n = 443)</i>	<i>De Heumen -se schans (n = 425)</i>	<i>De Mulders- kop (n = 345)</i>	<i>Natuur- park De Zand- berg (n = 214)</i>
<i>Het is er rustig</i>	50%	58%	45%	54%	56%	58%	58%	31%
<i>Het is er mooi</i>	78%	80%	86%	89%	85%	83%	82%	56%
<i>Er zijn fijne wandel- routes</i>	43%	42%	81%	83%	75%	75%	65%	34%
<i>Ik kan er sporten of bewegen</i>	26%	21%	28%	34%	36%	35%	36%	31%
<i>Er zijn leuke dingen te doen</i>	5%	3%	8%	5%	5%	5%	4%	14%
<i>Er is ruimte voor de natuur</i>	57%	56%	69%	71%	66%	65%	64%	37%
<i>Het is goed te bereiken</i>	37%	28%	40%	40%	34%	34%	31%	22%
<i>Ik kan er makkelijk parkeren</i>	8%	6%	17%	12%	10%	12%	8%	8%
<i>Weet ik niet</i>	6%	6%	2%	1%	3%	4%	8%	23%

Invullers vinden vooral biodiversiteit en natuurbehoud belangrijk bij de natuurgebieden in de gemeente. Zij zouden hier graag meer aandacht voor zien en vinden dit de belangrijkste manier waarop natuur in de gemeente verbeterd zou kunnen worden. Daarnaast kiest ruim een derde van de invullers voor meer rust. 20% van de invullers kiest voor meer wandelroutes. Meer recreatiemogelijkheden (8%), meer parkeergelegenheid (7%) en betere bereikbaarheid (4%) worden door slechts een klein deel van de invullers gekozen. Ruim één op de vijf invullers vindt dat de natuurgebieden in de gemeente Mook en Middelaar niet verbeterd hoeven te worden. Onder 'anders, namelijk' worden uiteenlopende suggesties gegeven, bijvoorbeeld meer handhaving op het naleven van de regels in de natuurgebieden, zoals controle op loslopende honden, en juist het verminderen van recreatiemogelijkheden, zoals mountainbikeroutes.

Hoe kunnen we de natuurgebieden in de gemeente verbeteren? Meerkeuze (n = 507)

	%
<i>Meer ruimte voor biodiversiteit en natuurbehoud</i>	57%
<i>Meer rust</i>	37%
<i>Meer wandelroutes</i>	20%
<i>Meer recreatiemogelijkheden</i>	8%
<i>Meer parkeergelegenheid</i>	7%
<i>Betere bereikbaarheid</i>	4%
<i>Anders, namelijk:</i>	18%
<i>De natuurgebieden in de gemeente hoeven niet te worden verbeterd</i>	22%
<i>Weet ik niet</i>	1%

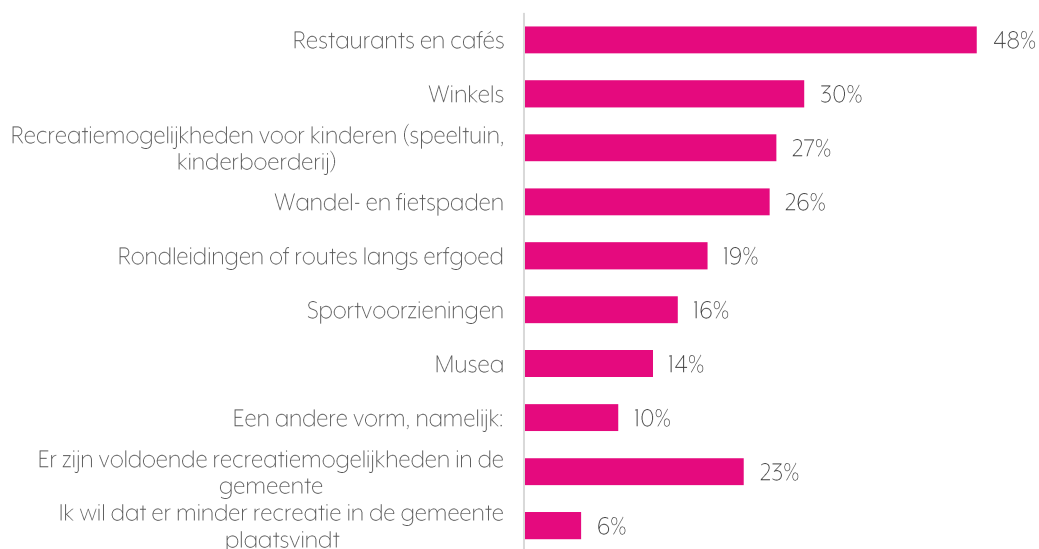
Recreatie en toerisme

Vanwege de vele natuurgebieden is er ook ruimte voor recreatie binnen de gemeente Mook en Middelaar, bijvoorbeeld bij de Mookerheide, de Sint Jansberg of aan de Mookerplas. De gemeente is geïnteresseerd of inwoners meer recreatie binnen de gemeente willen en waar zij vinden dat hier ruimte voor is.

Invullers zouden vooral graag meer horeca binnen de gemeente Mook en Middelaar zien. Bijna de helft is geïnteresseerd in meer restaurants en cafés. Eén derde zou graag meer winkels binnen de gemeente willen. Een kwart ziet graag meer recreatiemogelijkheden voor kinderen en nog eens een kwart kiest voor meer wandel- of fietspaden. Eén op de vijf zou het leuk vinden als er meer rondleidingen of routes langs erfgoed zouden zijn. Invullers zijn in mindere mate geïnteresseerd in meer sportvoorzieningen (16%) en meer musea (14%). Aan de andere kant vindt een kwart dat er al voldoende recreatiemogelijkheden zijn en nog eens 6% wil dat er minder recreatie in de gemeente plaatsvindt.

Welke vormen van recreatie zou u graag (meer) zien in de gemeente Mook en Middelaar?

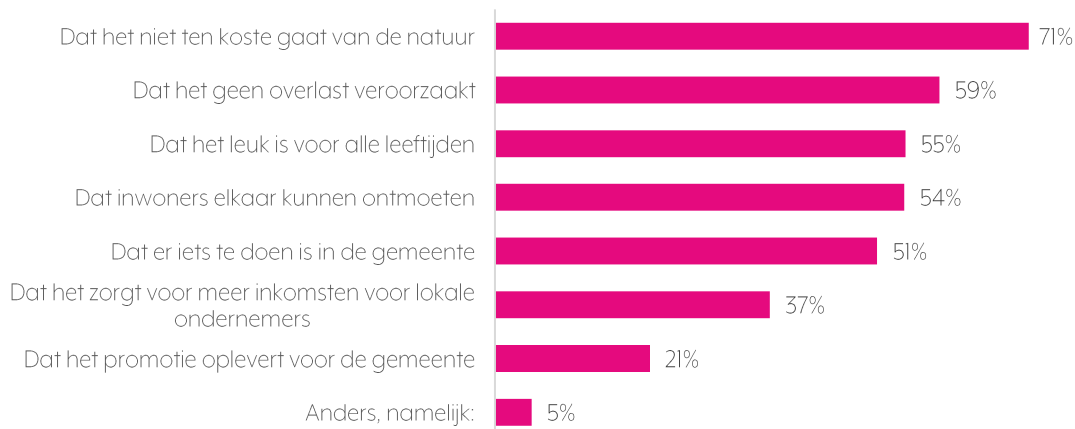
Meerkeuze (n = 466)

	%
<i>Restaurants en cafés</i>	48%
<i>Winkels</i>	30%
<i>Recreatiemogelijkheden voor kinderen (speeltuin, kinderboerderij)</i>	27%
<i>Wandel- en fietspaden</i>	26%
<i>Rondleidingen of routes langs erfgoed</i>	19%
<i>Sportvoorzieningen</i>	16%
<i>Musea</i>	14%
<i>Een andere vorm, namelijk:</i>	10%
<i>Er zijn voldoende recreatiemogelijkheden in de gemeente</i>	23%
<i>Ik wil dat er minder recreatie in de gemeente plaatsvindt</i>	6%

Bij het ontwikkelen van nieuwe recreatiemogelijkheden vinden invullers het vooral belangrijk dat het niet ten koste gaat van de natuur in de gemeente. Zeven op de tien invullers vinden dit een prioriteit. Ook 'dat het geen overlast veroorzaakt' (59%), 'dat het leuk is voor alle leeftijden' (55%), 'dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten' (54%) en 'dat er iets te doen is in de gemeente' (51%) vinden invullers belangrijk. Er wordt in mindere mate waarde gehecht aan dat nieuwe recreatiemogelijkheden zorgen voor meer inkomsten voor lokale ondernemers (37%) en dat het promotie oplevert voor de gemeente (21%).

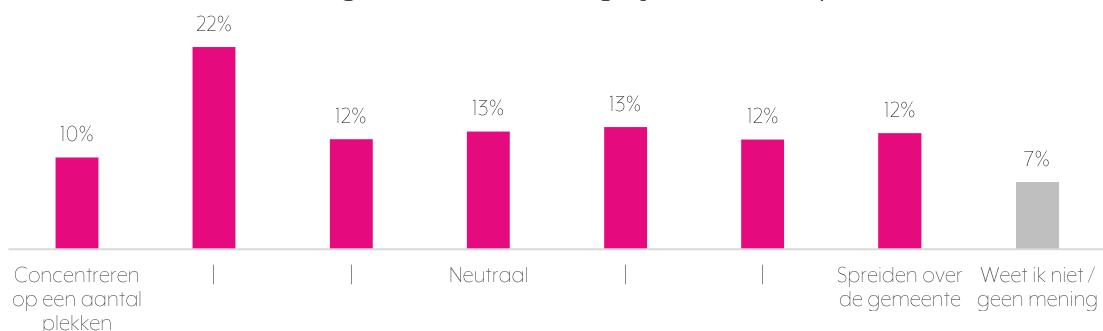
Wat vindt u belangrijk bij het ontwikkelen van nieuwe recreatiemogelijkheden in de gemeente? Meerkeuze (n = 325, alleen invullers die nieuwe recreatiemogelijkheden willen)

	%
<i>Dat het niet ten koste gaat van de natuur</i>	71%
<i>Dat het geen overlast veroorzaakt</i>	59%
<i>Dat het leuk is voor alle leeftijden</i>	55%
<i>Dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten</i>	54%
<i>Dat er iets te doen is in de gemeente</i>	51%
<i>Dat het zorgt voor meer inkomsten voor lokale ondernemers</i>	37%
<i>Dat het promotie oplevert voor de gemeente</i>	21%
<i>Anders, namelijk:</i>	5%

Invullers zijn verdeeld over waar zij vinden dat toerisme in de gemeente zich moet afspelen. Ruim vier op de tien invullers vindt dat toerisme geconcentreerd moet worden op een aantal plekken in de gemeente, tegenover ruim een derde die vindt dat toerisme zoveel mogelijk verspreid moet worden over de gemeente. 13% is neutraal en 7% weet het niet of heeft geen mening.

Wat vindt u? Toerisme in de gemeente zo veel mogelijk... Slider zevenpuntschaal (n = 466)

	%
Concentreren op een aantal plekken	10%
/	22%
/	12%
Neutraal	13%
/	13%
/	12%
Sprediden over de gemeente	12%
Weet ik niet / geen mening	7%

Invullers kregen vervolgens een open vraag voorgelegd over waar zij vinden dat er in de gemeente ruimte is voor meer toerisme en recreatie. Een aantal suggesties worden in dit open antwoordveld meerdere keren genoemd. Zo vinden veel invullers dat er aan de Maaskade in Mook meer recreatie plaats zou kunnen vinden. Ook het centrum van Mook, waar volgens invullers veel leegstaande panden zijn, wordt vaak genoemd. Verder noemen veel invullers Plasmolen als locatie, zolang het geen hinder voor de bewoners oplevert. Tot slot noemen ook een aantal invullers dat er voldoende toerisme is en dat de recreatie in de gemeente wat hen betreft al aan zijn maximum zit.

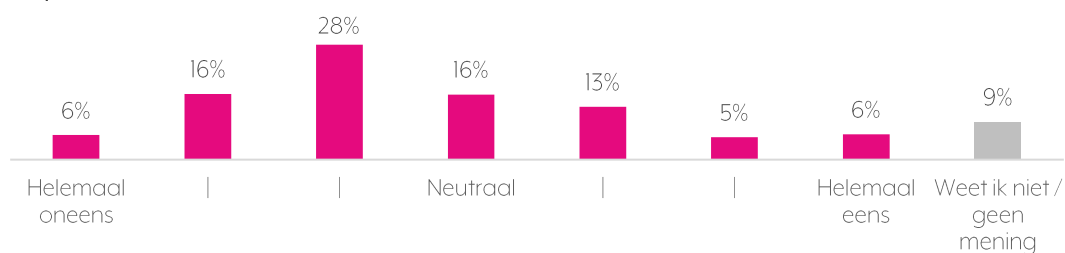
“In het centrum van Mook, jammer dat er weinig lunchmogelijkheden en restaurantjes zijn, het is nu niet echt een aantrekkelijk bruisend centrum.”

Kunst, cultuur en erfgoed

De gemeente Mook en Middelaar heeft een rijke geschiedenis en cultuur. Aan de ene kant is er veel dat herinnert aan historische gebeurtenissen. Daarnaast heeft de gemeente een uitgebreide geschiedenis als woonplaats voor kunstenaars. De gemeente vindt het belangrijk om het cultureel erfgoed in de gemeente te behouden, en wil graag van inwoners horen hoe zij dit het best kan doen.

De meerderheid van de invullers vindt de rijke geschiedenis van gemeente Mook en Middelaar onvoldoende zichtbaar. De helft van de invullers is het niet eens met de stelling, tegenover een kwart die wel vindt dat de rijke geschiedenis voldoende zichtbaar is. 16% is neutraal over de stelling en 9% weet het niet, of heeft geen mening.

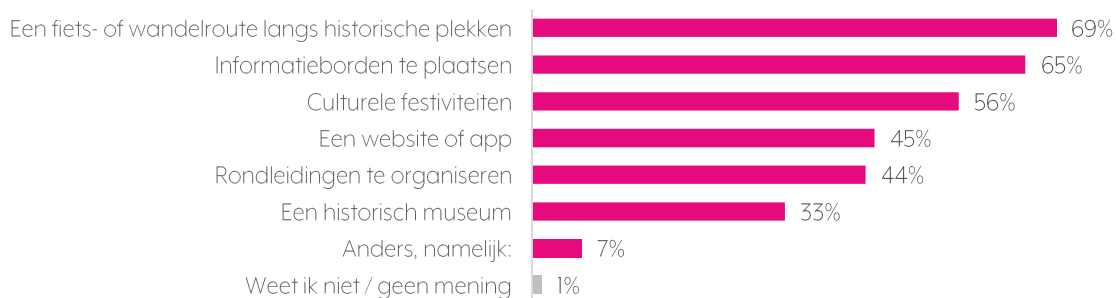
Wat vindt u? De rijke geschiedenis van onze gemeente is genoeg zichtbaar? Slider
zevenpuntschaal (n = 394)

	%
<i>Helemaal oneens</i>	6%
/	16%
/	28%
<i>Neutraal</i>	16%
/	13%
/	5%
<i>Helemaal eens</i>	6%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	9%

De invullers die vinden dat de geschiedenis van de gemeente onvoldoende zichtbaar is werd vervolgens gevraagd hoe deze beter zichtbaar kan worden gemaakt. De invullers zijn hierbij vooral geïnteresseerd in een fiets- of wandelroute langs historische plekken: ruim tweederde vindt dit een goed idee. Ook het plaatsen van meer informatieborden (65%) en het organiseren van culturele festiviteiten (56%) worden vaak gekozen. Een website of app (45%), rondleidingen (44%) en een historisch museum (33%) worden in mindere mate gekozen.

De geschiedenis van de gemeente kan beter zichtbaar worden gemaakt door... Meerkeuze
(n = 203, alleen invullers die vinden dat de geschiedenis onvoldoende zichtbaar is)

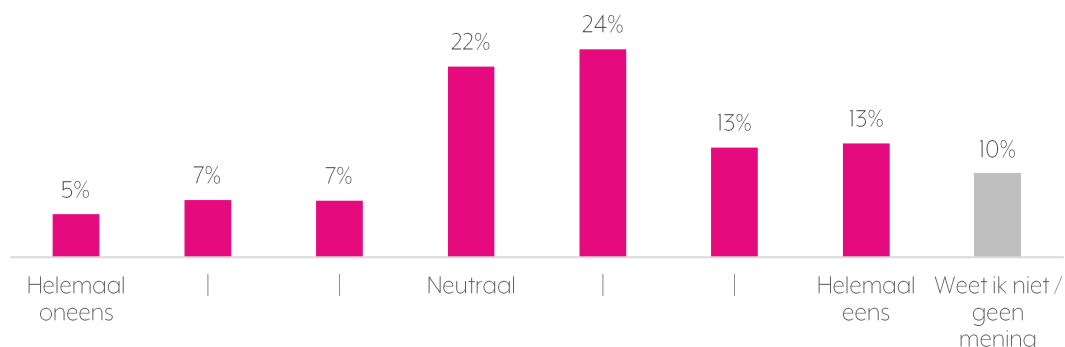

	%
<i>Een fiets- of wandelroute langs historische plekken</i>	69%
<i>Informatieborden te plaatsen</i>	65%
<i>Culturele festiviteiten</i>	56%
<i>Een website of app</i>	45%
<i>Rondleidingen te organiseren</i>	44%
<i>Een historisch museum</i>	33%
<i>Anders, namelijk:</i>	7%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	1%

Invullers zijn van mening dat er meer ruimte gemaakt moet worden voor kunst en cultuur in de gemeente. De helft van de invullers is het met deze stelling eens, tegenover een op de vijf die het oneens is. Bijna een kwart van de invullers is neutraal en 10% weet het niet of heeft geen mening.

Wat vindt u? Er moet meer ruimte worden gemaakt voor kunst en cultuur in de gemeente

Slider zevenpuntschaal (n = 394)

	%
<i>Helemaal oneens</i>	5%
	7%
	7%
<i>Neutraal</i>	22%
	24%
	13%
<i>Helemaal eens</i>	13%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	10%

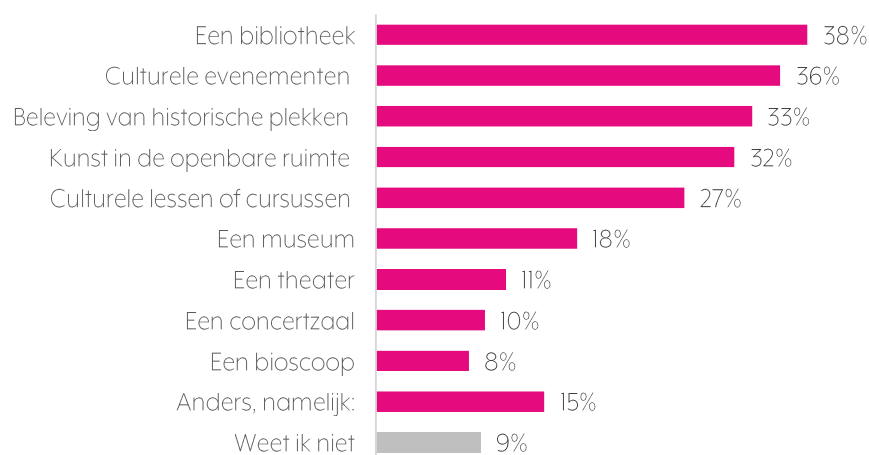
Invullers werd vervolgens gevraagd om hun antwoord toe te lichten. Invullers die vinden dat er meer ruimte gemaakt moet worden voor kunst noemen dat zij het belangrijk vinden dat het zichtbaar is dat er zo veel kunstenaars zich huisvesten in de gemeente. Zij vinden het van waarde dat binnen een kleine gemeente de initiatieven die er zijn, ondersteund worden. Ook vinden zij dat er voldoende ruimte is voor meer kunst en cultuur binnen de gemeente. Aan de andere kant geven invullers die het met de stelling oneens zijn aan dat zij vinden dat er al genoeg aandacht voor kunst en cultuur binnen de gemeente is.

“Als er zoveel kunstenaars wonen in de gemeente dan is het haast een schande dat we daar zo weinig van zien.”

“Er zit veel creativiteit bij de Mookenaars. Het is mooi als ze vindbaar zijn. In eerste instantie voor eigen inwoners.”

Er is vooral interesse in een bibliotheek binnen de gemeente: vier op de tien invullers zouden graag zien dat deze in de gemeente wordt geopend. Ook zijn zij geïnteresseerd in de organisatie van culturele evenementen (36%), beleving van historische plekken door middel van bijvoorbeeld rondleidingen (33%) en kunst in de openbare ruimte (32%). Een kwart van de invullers zou graag willen dat er meer culturele lessen of cursussen in de gemeente worden georganiseerd. Invullers zijn in mindere mate geïnteresseerd in een museum (18%), theater (11%), concertzaal (10%) of bioscoop (8%). Voor deze voorzieningen lijken zij voldoende te hebben aan de voorzieningen die aanwezig zijn in de buurgemeenten of in de regio. In de open antwoorden geven veel invullers aan niks te missen.

In de gemeente zijn niet alle culturele voorzieningen aanwezig. Sommige voorzieningen kunt u vinden bij een buurgemeente of in de regio. Welke culturele voorziening(en) mist u in de gemeente Mook en Middelaar? Meerkeuze (n = 394)

	%
<i>Een bibliotheek</i>	38%
<i>Culturele evenementen (zoals bijvoorbeeld muziekevenementen of filmfestivals)</i>	36%
<i>Beleving van historische plekken (bijvoorbeeld rondleidingen)</i>	33%
<i>Kunst in de openbare ruimte (zoals bijvoorbeeld beelden of wandschilderingen)</i>	32%
<i>Culturele lessen of cursussen (zoals bijvoorbeeld muziekles of dansles)</i>	27%
<i>Een museum</i>	18%
<i>Een theater</i>	11%
<i>Een concertzaal</i>	10%
<i>Een bioscoop</i>	8%
<i>Anders, namelijk:</i>	15%
<i>Weet ik niet</i>	9%

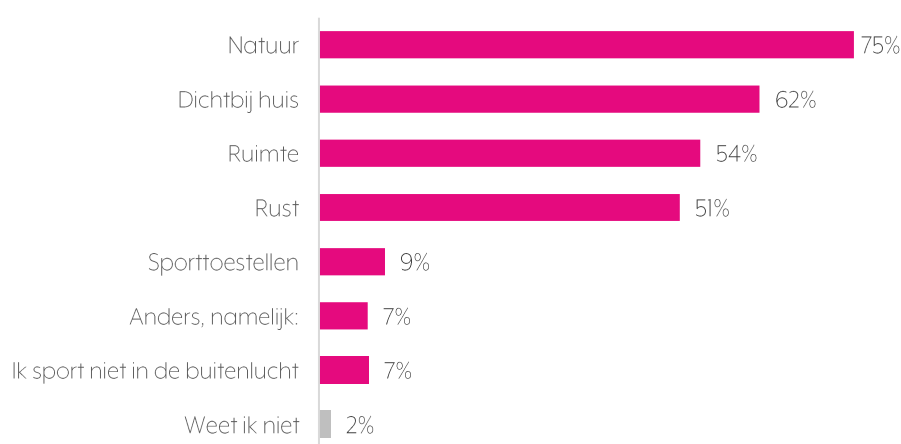
Gezondheid

De gemeente Mook en Middelaar wil inwoners stimuleren om meer te sporten en te bewegen. Zij is daarbij, naast sporten via sportclubs of verenigingen, ook geïnteresseerd in wat inwoners nodig hebben om in het buitengebied te sporten.

Als het aankomt op sporten en bewegen in de buitenlucht vinden invullers het vooral belangrijk dat zij dit in de natuur kunnen doen. Dit is voor invullers belangrijker dan dat het dicht bij huis kan (75% ten opzichte van 62%). Ruimte (54%) en rust (51%) zijn ook belangrijke ingrediënten voor sporten en bewegen in de buitenlucht. Sporttoestellen vinden invullers minder belangrijk (9%). Slechts 7% van de invullers geeft aan helemaal niet in te buitenlucht te sporten of te bewegen.

Wat is voor u belangrijk bij een plek om te sporten en bewegen in de buitenlucht?

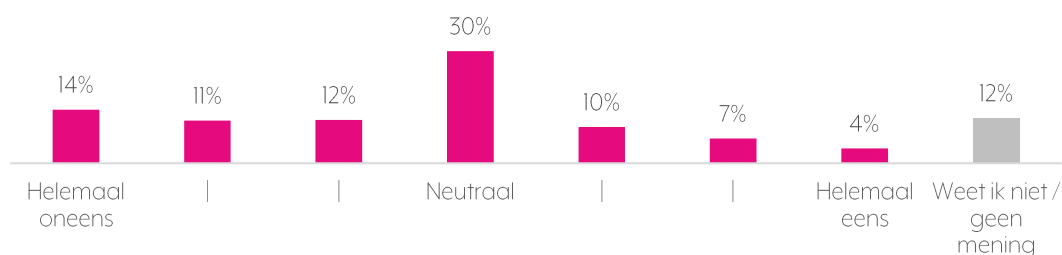
Meerkeuze (n = 401)

	%
Natuur	75%
Dichtbij huis	62%
Ruimte	54%
Rust	51%
Sporttoestellen	9%
Anders, namelijk:	7%
Ik sport niet in de buitenlucht	7%
Weet ik niet	2%

Invullers zijn neutraal over de stelling 'ik wil meer ruimte om buiten te kunnen sporten in mijn buurt'. Drie op de tien invullers hebben hier geen uitgesproken mening over en 12% weet het niet of heeft geen mening. Onder de invullers die wel stelling nemen is een iets groter gedeelte het oneens met de stelling (37%) dan eens (21%).

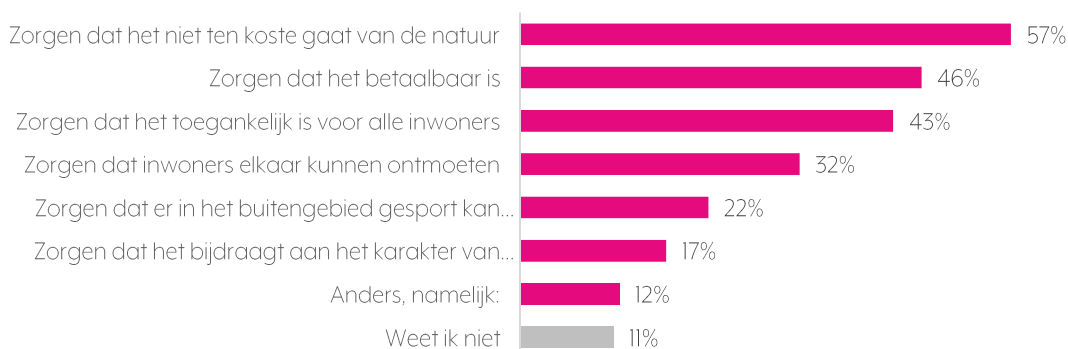
Wat vindt u? Ik wil meer ruimte om buiten te kunnen sporten in mijn buurt. Slider
zevenpuntschaal (n = 401)

	%
<i>Helemaal oneens</i>	14%
	11%
	12%
<i>Neutraal</i>	30%
	10%
	7%
<i>Helemaal eens</i>	4%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	12%

Invullers zouden gestimuleerd zijn meer te sporten en bewegen in de buitenlucht als dit niet ten koste gaat van de natuur (57%). Ook 'zorgen dat het betaalbaar is' (46%) en 'zorgen dat het toegankelijk is voor alle inwoners' (43%) worden vaak gekozen. Voor één op de drie invullers is het bij sporten en bewegen van belang dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Eén op de vijf geeft expliciet aan het belangrijk te vinden dat er in het buitengebied gesport kan worden. Tot slot vindt 17% dat sporten en bewegen in de gemeente bij moet dragen aan het karakter van de gemeente. Onder 'anders, namelijk' geeft een deel van de invullers aan al veel te sporten of te vinden dat dit niet door de gemeente gestimuleerd hoeft te worden.

Wat zou u stimuleren meer te sporten en bewegen? Meerkeuze (n = 401)

	%
Zorgen dat het niet ten koste gaat van de natuur	57%
Zorgen dat het betaalbaar is	46%
Zorgen dat het toegankelijk is voor alle inwoners	43%
Zorgen dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten	32%
Zorgen dat er in het buitengebied gesport kan worden	22%
Zorgen dat het bijdraagt aan het karakter van de gemeente	17%
Anders, namelijk:	12%
Weet ik niet	11%

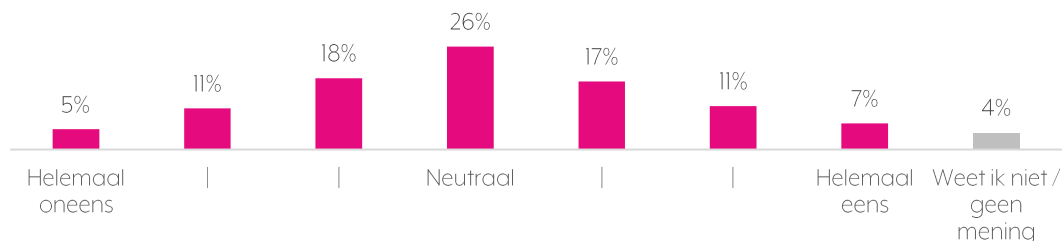
Leefbaarheid, samenleving en maatschappij

Tot slot konden invullers een aantal vragen beantwoorden over leefbaarheid, de samenleving en maatschappij. Onderwerpen die in dit blok aan bod kwamen waren bijvoorbeeld het voorzieningenniveau in de gemeente, het verenigingsleven en veiligheid in de gemeente.

Invullers zijn verdeeld over de stelling 'in mijn buurt zijn voldoende voorzieningen waar ik gebruik van kan maken'. 34% is het oneens met de stelling, ten opzichte van 35% die het met de stelling eens is. Ruim een kwart van de invullers is neutraal over de stelling en 4% weet het niet of heeft geen mening. Invullers van 65 jaar en ouder zijn het vaker met de stelling eens (42%), dan invullers met een lagere leeftijd (34%).

Wat vindt u? In mijn buurt zijn voldoende voorzieningen waar ik gebruik van kan maken.

Slider zevenpuntschaal (n = 520)

	%
Helemaal oneens	5%
	11%
	18%
Neutraal	26%
	17%
	11%
Helemaal eens	7%
Weet ik niet / geen mening	4%

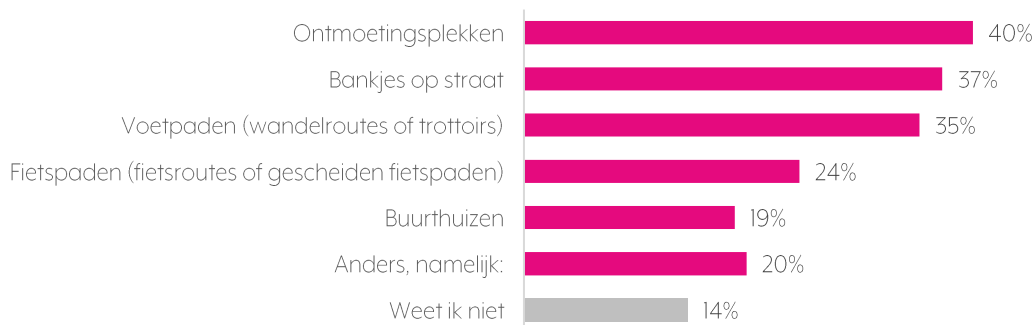
In een open invulveld kregen invullers de mogelijkheid toe te lichten welke voorzieningen zij in hun buurt missen. Een aantal antwoorden komt hier regelmatig terug. Zo noemt een gedeelte van de invullers dat zij een aantal kleine winkels zoals een bakker, slager of groenteboer bij hen in de buurt missen. Ook een bibliotheek wordt vaak genoemd. Daarnaast noemen veel invullers dat zij graag meer horeca zouden zien, bijvoorbeeld in de vorm van een café. Tot slot noemen invullers dat zij een buurtwinkel of betaalbare supermarkt bij hen in de buurt missen.

“Bibliotheek, of een afhaalpunt/inleverpunt voor gereserveerde boeken.”

“Een fatsoenlijke supermarkt in Molenhoek. De Spar is duur, van slechte kwaliteit en heeft weinig producten.”

De groep die aangeeft dat er onvoldoende voorzieningen bij hen in de buurt zijn werd vervolgens een aantal concrete voorzieningen voorgelegd, waarbij ze konden aangeven welke voorzieningen ze missen. Invullers missen vooral ontmoetingsplekken in de gemeente: vier op de tien kiezen voor deze optie. Ruim een derde mist bankjes op straat en voetpaden. Fietspaden (24%) en buurthuizen (19%) worden in mindere mate gekozen. Onder ‘anders, namelijk’ noemen een aantal invullers dat ze graag meer horecagelegenheden in de gemeente zouden zien.

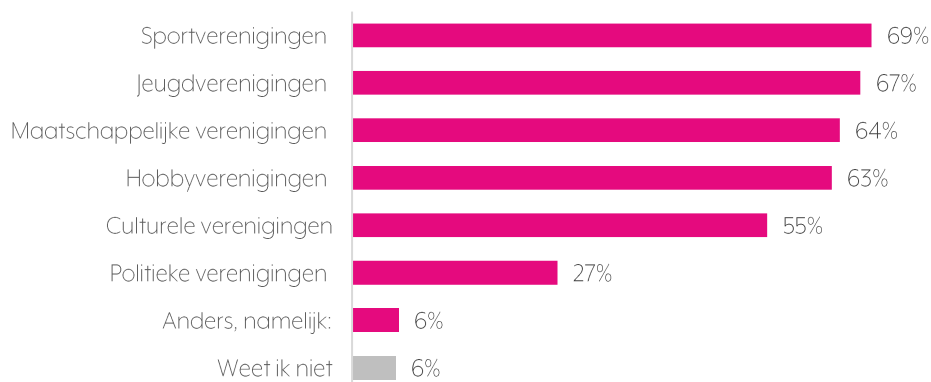
Maak de zin af op een manier die bij u past. In de gemeente Mook en Middelaar zouden meer ... moeten zijn. Meerkeuze (n = 169, alleen invullers die vinden dat er onvoldoende voorzieningen in de buurt zijn)

	%
Ontmoetingsplekken	40%
Bankjes op straat	37%
Voetpaden (wandelroutes of trottoirs)	35%
Fietspaden (fietsroutes of gescheiden fietspaden)	24%
Buurthuizen	19%
Anders, namelijk:	20%
Weet ik niet	14%

Verschillende soorten verenigingen zijn belangrijk voor de invullers. Zowel sportverenigingen (69%), jeugdverenigingen (67%), maatschappelijke verenigingen (64%), hobbyverenigingen (63%) en culturele verenigingen (55%) worden door een meerderheid van de invullers gekozen als belangrijk voor de gemeente. Dit geldt niet voor politieke verenigingen, die slechts voor een kwart van de invullers als belangrijk worden beschouwd.

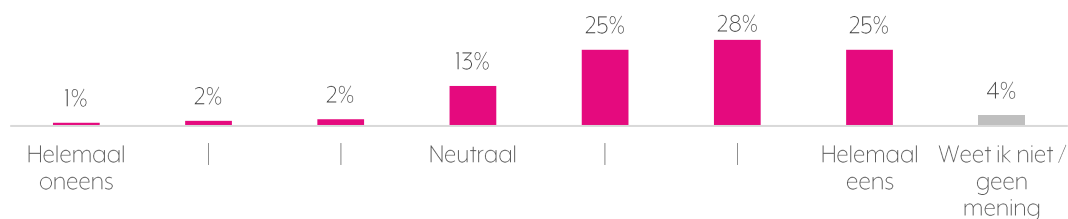
Welke soort verenigingen vindt u belangrijk voor de gemeente? *Meerkeuze (n = 520)*

	%
<i>Sportverenigingen</i>	69%
<i>Jeugdverenigingen</i>	67%
<i>Maatschappelijke verenigingen</i>	64%
<i>Hobbyverenigingen</i>	63%
<i>Culturele verenigingen</i>	55%
<i>Politieke verenigingen</i>	27%
<i>Anders, namelijk:</i>	6%
<i>Weet ik niet</i>	6%

Invullers vinden het belangrijk dat de gemeente het verenigingsleven in Mook en Middelaar zo veel mogelijk ondersteunt. Bijna vier op de vijf invullers geeft aan dit belangrijk te vinden, ten opzichte van 5% die dit niet belangrijk vindt. 13% is neutraal over de stelling en 4% heeft geen mening of weet het niet.

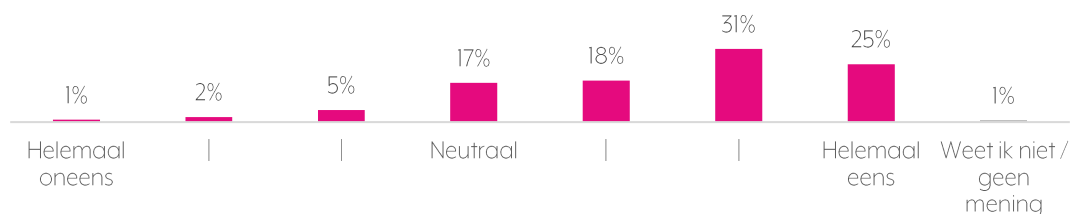
Wat vindt u? *De gemeente moet het verenigingsleven ondersteunen. Slider zevenpuntschaal (n = 520)*

	%
<i>Helemaal oneens</i>	1%
	2%
	2%
<i>Neutraal</i>	13%
	25%
	28%
<i>Helemaal eens</i>	25%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	4%

Het veiligheidsgevoel onder invullers is groot: driekwart voelt zich veilig in hun eigen woonplaats, ten opzichte van 8% die zich niet veilig voelt. 17% is neutraal over de stelling en 1% weet het niet of heeft geen mening.

Wat vindt u? Ik voel me veilig in mijn eigen woonplaats. Slider zevenpuntschaal (n = 520)

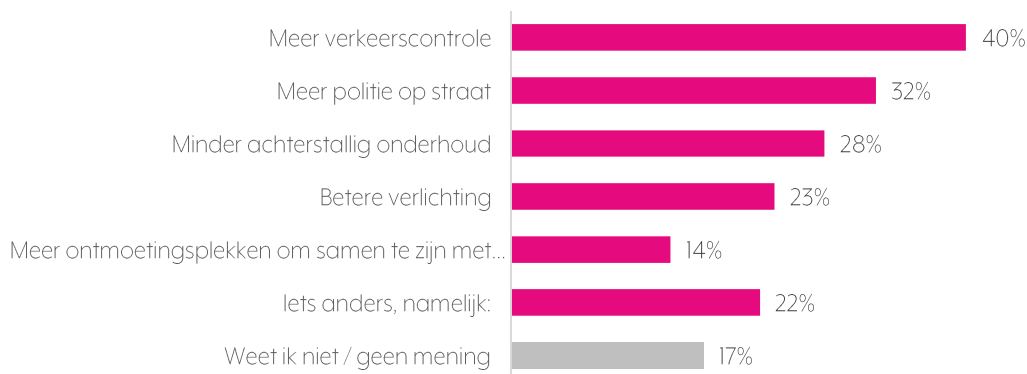

	%
<i>Helemaal oneens</i>	1%
	2%
	5%
<i>Neutraal</i>	17%
	18%
	31%
<i>Helemaal eens</i>	25%
<i>Weet ik niet / geen mening</i>	1%

Er zijn daarentegen wel meerdere suggesties die invullers doen voor het vergroten van het veiligheidsgevoel in de gemeente Mook en Middelaar. Zo zouden vier op de tien invullers graag zien dat er meer verkeerscontroles plaatsvinden. Een derde zou graag meer politie op straat zien. Drie op de tien zien graag dat het achterstallig onderhoud in de gemeente wordt verminderd en een kwart hecht waarde aan betere verlichting. Tot slot ziet 14% graag dat er meer ontmoetingsplekken om samen te zijn met anderen worden ontwikkeld. In de open antwoorden benadrukken invullers dat zij meer verkeerscontrole en meer politie op straat

belangrijk vinden. Daarnaast noemen ook veel invullers dat ze zich volledig veilig voelen in de gemeente en dat er niets hoeft te gebeuren om dit te vergroten.

Wat zou uw veiligheidsgevoel in uw woonplaats vergroten? Slider zevenpuntschaal (n = 520)

	%
Meer verkeerscontrole	40%
Meer politie op straat	32%
Minder achterstallig onderhoud	28%
Betere verlichting	23%
Meer ontmoetingsplekken om samen te zijn met anderen	14%
iets anders, namelijk:	22%
Weet ik niet / geen mening	17%
Meer verkeerscontrole	40%

Als afsluiting van het onderdeel 'leefbaarheid, samenleving en maatschappij' werd invullers gevraagd wat de gemeente kan doen om er voor te zorgen dat iedereen in de gemeente Mook en Middelaar kan en mag meedoen. Een aantal antwoorden komen hier meerdere keren terug. Zo noemt een aantal invullers dat het belangrijk is dat er voor wordt gezorgd dat de voorzieningen betaalbaar zijn en blijven, zodat ze ook voor lage inkomens toegankelijk blijven. Daarnaast vinden invullers het belangrijk dat de gemeente burgerinitiatieven zo veel mogelijk ondersteunt. Ook informatievoorziening is belangrijk, om te zorgen dat de inwoners op de hoogte zijn van mogelijkheden en faciliteiten. Laagdrempeligheid is een term die vaak genoemd wordt, zowel met betrekking tot de voorzieningen in de gemeente als tot de gemeente als instituut.

“Informeren wat in Mook en omgeving te doen is dan wel welke mogelijkheden er zoal zijn. Zij die hier om wat voor reden gebruik van zouden willen maken maar niet kunnen ondersteunen.”

“ik vind dat de gemeente al veel doet en luistert naar de inwoners.”

Algemene open vragen

Tot slot werden aan alle invullers drie algemene, open vragen voorgelegd. Een samenvatting van de meest genoemde antwoorden per vraag leest u hieronder. Een integrale uitdraai van alle open antwoorden wordt als bijlage bij de rapportage aangeleverd.

Welke (innovatieve) ideeën kunnen de leefomgeving in uw gemeente verbeteren? Open vraag (n = 266)

Invullers dragen een hoop verschillende initiatieven en ideeën aan in reactie op deze vraag. Er zijn twee antwoorden die zeer regelmatig terug komen. Allereerst zijn veel invullers geïnteresseerd in een uitbreiding van de horecagelegenheden in de gemeente. Een buurtkroeg, café of koffietent zouden zij een belangrijke verbetering van hun leefomgeving vinden. Ze vinden het belangrijk dat ze daar andere inwoners kunnen ontmoeten en dat er iets leuks te doen is in de gemeente

“Ga een soort kiosk / horeca gelegenheid maken bij het station. Vandaar uit zijn er weer mogelijkheden. Hier wil ik best eens over komen praten.”

Een ander punt dat zeer vaak wordt genoemd is het verbeteren van de verkeersveiligheid. Er worden een aantal verkeerspunten genoemd die de invullers als onveilig ervaren, zoals de Heumensebaan, de Ringbaan en de Groesbeekseweg. Invullers zouden graag zien dat de verkeerssnelheid wordt aangepakt en dat doorstroming op drukke wegen wordt verbeterd, zodat omwonenden minder last hebben van de drukke wegen.

“Aanpassen woonerven met meer snelheidsvertragende objecten. Die kan je gelijk "groen" maken”

Van welke bestaande of nieuwe initiatieven (waarbij u zelf of andere inwoners betrokken zijn) wilt u dat de gemeente op de hoogte is? Open vraag (n = 98)

De tweede open vraag die invullers werd voorgelegd is welke bestaande of nieuwe initiatieven zij de gemeente willen meegeven. In reactie op deze vraag worden een hoop uiteenlopende antwoorden genoemd. Een aantal antwoorden die meerdere keren terugkomen zijn bijvoorbeeld Eetbaar Mook en Middelaar, stichting Terra Mosa, Stroomvanhier en de vergroening schoolplein de Grote Lier

Welke rol wilt u zelf spelen bij het verbeteren van de gemeente? Op welk onderwerp? Open vraag (n = 153)

De invullers die deze vraag beantwoorden zijn over het algemeen zeer genegen om een actieve rol te spelen bij het verbeteren van de gemeente. Zo geeft het overgrote deel aan graag in de toekomst actief mee te blijven denken en input te blijven leveren. Meerdere invullers zeggen vaker enquêtes over de onderwerpen van de omgevingsvisie te willen invullen. Ook zegt een deel van de invullers zich in te zetten of willen gaan zetten als vrijwilliger.

“Meer enquête's bij onder andere verenigingen en bewoners zouden enorm bijdragen aan het goed laten weten van de wensen van inwoners”

De onderwerpen die invullers aandragen bij deze vraag zijn bijvoorbeeld de energietransitie, natuurbehoud, kunst en cultuur in de gemeente en verkeersveiligheid.

“Het helpen mogelijk maken van meer duurzame, lokaal opgewekte, cooperatieve energie.”

Onderzoeksverantwoording

HOOFDSTUK 4

De vragenlijst voor dit onderzoek werd in samenwerking met Bureau Nieuwe Gracht en de gemeente Mook en Middelaar opgesteld. De vragenlijst was in te vullen via www.omgevingsvisiemookenmiddelaar.nl van 22 januari tot 12 februari 2024. Ook was het mogelijk een papieren vragenlijst op te halen bij fysieke locaties in de gemeente. Verder is het onderzoek onder de aandacht gebracht via een online campagne op Facebook, Instagram en de kanalen van DPG Media (zoals AD.nl en NU.nl). Rechts is een beeld uit deze online campagne te zien. Daarnaast werd er met het folderpakket een ansichtkaart bezorgd bij inwoners van de gemeente Mook en Middelaar. Tot slot werd het gehele TipMookenMiddelaar panel uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

De vragenlijst is door 602 deelnemers ingevuld. Door verschillende verificatiemethoden zijn dubbele invullers en invullers zonder binding met de gemeente Mook en Middelaar uit de data gefilterd. Dit heeft geleid tot een netto respons van 587 invullers. 416 invullers vulden de vragenlijst in via de open link en 170 werden uitgenodigd via het TipMookenMiddelaar panel. Voor een gemeente ter grootte van gemeente Mook en Middelaar betekent dit dat de resultaten representatief zijn met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutmarge van 5%. Dit houdt in dat met 95% zekerheid kan worden gezegd dat het werkelijke percentage met 5% boven of onder de gerapporteerde percentages ligt.

Invullers werden op voorhand gevraagd over welke van de zeven deelonderwerpen zij vragen wilden beantwoorden. Vervolgens kregen zij de vragen over de door hen geselecteerde onderwerpen voorgelegd. Het aantal invullers per deelonderwerp vindt u in tabel 1 op de volgende pagina.

Onderwerp	n
Wonen en volkshuisvesting	513
Werken en economie	360
Landschap en natuur	506
Recreatie en toerisme	465
Kunst, cultuur en erfgoed	393
Gezondheid	400
Leefbaarheid, samenleving en maatschappij	519

Tabel 1: Aantal invullers per deelonderwerp

De data is gewogen aan de hand van de betrokkenheidsprofielen van Citisens. De Citisens betrokkenheidsprofielen zijn onderdeel van een door Citisens ontwikkeld segmentatiemodel dat inwoners categoriseert in acht verschillende profielen. Deze profielen zijn opgesteld door sociaal-demografische kenmerken uit gerenommeerde bronnen te combineren met eigen onderzoeksdata over: betrokkenheid van inwoners bij de eigen leefomgeving, hun vertrouwen in instituties, participatiegedrag en communicatievoorkeuren. Weging aan de hand van de betrokkenheidsprofielen houdt in dat de resultaten op basis van deze demografische kenmerken representatief zijn voor de gemeente Mook en Middelaar als geheel. De verdeling over de profielen van de invullers van dit onderzoek en de gemeente Mook en Middelaar als geheel is weergegeven in tabel 2. In bijlage 1 leest u een toelichting op de acht profielen.

	% invullers	% gemeente
(Re)actieve Emptynesters	26%	23%
Alerte Families	10%	12%
Bescheiden Grijzen	6%	11%
Eigenzinnige Lokalen	5%	5%
Gehaaste Gezinnen	24%	21%
Idealistische Globalisten	3%	2%
Ik-gerichte Starters	13%	14%
Stille Overlevers	7%	13%

Tabel 2: Verdeling van de invullers en de gemeente Mook en Middelaar over de Citisens betrokkenheidsprofielen

Bijlage: Toelichting Betrokkenheidsprofielen

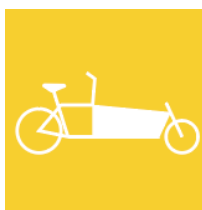
Eigenzinnige Lokalen
13% Nederland
Verdeeld over alle leeftijden.
Opleidingsniveau vaker praktisch.
Inkomen modaal of onder modaal.

(Re)actieve Emptynesters
10% Nederland
Leeftijd 45 jaar en ouder.
Opleidingsniveau vaker theoretisch.
Inkomen hoger dan gemiddeld.
(Pre)pensioen.

Bescheiden Grijzen
9% Nederland
Leeftijd 65 jaar en ouder.
Inkomen iets beneden modaal.
Praktisch opgeleid.
Gepensioneerd, wonen alleen of met hun partner.

Gehaaste Gezinnen
15% Nederland
Leeftijd tussen de 30 en 65.
Inkomen modaal of boven modaal.
Opleidingsniveau vaker theoretisch.
Drukke gezinnen, wonen in dorpen of kleinere steden.

Alerte Families
19% Nederland
Leeftijd 30 - 65 jaar.
Inkomen beneden modaal of modaal.
Opleidingsniveau praktisch.
Gezinnen met kinderen, wonen vaker in dorpen.

Stille Overlevers
13% Nederland
Leeftijd 30 tot 65 jaar.
Praktisch opgeleid.
Beneden modaal inkomen.
Weinig vertrouwen in de overheid, niet geneigd om mee te denken.

Idealistische Globalisten
9% Nederland
Leeftijd tussen de 18 en 40.
Theoretisch opgeleid.
Verdienen boven modaal óf gaan dit binnenkort doen.
Interesse in grote maatschappelijke thema's.

Ik-gerichte Starters
15% Nederland
Leeftijd tot 45.
Praktisch of theoretisch opgeleid.
Gemiddeld inkomen.
Alleenstaand of samenwonend, vaak voor het eerst in een koopwoning.

M.e.r.-plicht Omgevingsvisie Mook en Middelaar

Opgesteld door: Willie Fikken (www.williefikken.nl)

5 september 2024

Inleiding

In deze notitie wordt de vraag beantwoord of het voor de vaststelling van de omgevingsvisie voor de gemeente Mook en Middelaar noodzakelijk is een m.e.r.-procedure te doorlopen. Als eerste worden de wettelijke bepalingen geschetst. Vervolgens wordt het concept voor de ontwerp-Omgevingsvisie Mook en Middelaar d.d. 7 augustus 2024 behandeld: welke onderdelen van de visie kunnen aanleiding zijn voor een verplichte milieueffectrapportage? De notitie eindigt met een conclusie.

Wettelijke bepalingen

Artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet bepaalt dat de vaststelling van plannen plan-m.e.r.-plichtig is, wanneer deze plannen kaderstellend zijn voor toekomstige m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten en besluiten. Kaderstellend is een plan wanneer het voldoende gedetailleerde regels bevat over de ligging, aard, omvang en/of gebruiksvoorwaarden van m.e.r.-(beoordelings-)plichtige projecten.

Ook plannen waarvoor een passende beoordeling op grond van artikel 16.53c nodig is, zijn plan-m.e.r.-plichtig (artikel 16.36 lid 2 van de Omgevingswet). Een passende beoordeling is nodig wanneer het plan voldoende concreet is en niet op voorhand kan worden uitgesloten dat het plan significant negatieve gevolgen heeft voor Natura2000.

Artikel 16.43 lid 1 onder a van de Omgevingswet bepaalt dat bepaalde besluiten besluit-m.e.r.-plichtig (ook wel project-m.e.r.-plichtig genoemd) zijn en lid 1 onder b van datzelfde artikel bepaalt dat bepaalde besluiten besluit-m.e.r.-beoordelingsplichtig (ook wel project-m.e.r.-beoordelingsplichtig genoemd) zijn.

Het Omgevingsbesluit bevat een bijlage, Bijlage V, met een overzicht van projecten, die in bepaalde gevallen m.e.r.-plichtig danwel m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn. Per type project is ook aangegeven welke besluiten in die gevallen m.e.r.-(beoordelings-) plichtig zijn.

Nieuw in de Omgevingswet is de mogelijkheid om een plan-m.e.r.-beoordeling uit te voeren. De basis hiervoor wordt gevormd door de artikelen 16.36 lid 3 en lid 4.

Lid 3 bepaalt dat voor een plan (of programma) dat het gebruik van een klein gebied¹ regelt of betrekking heeft op kleine wijzigingen in een bestaand plan een plan-m.e.r.-beoordeling kan worden uitgevoerd.

¹ Artikel 11.1 lid 3 onder b geeft nader invulling aan het begrip klein gebied. Hiervan is sprake als de omvang van het gebied klein is in verhouding tot het totale grondgebied van de gemeente.

Lid 4 biedt de mogelijkheid voor plannen die kaderstellend zijn voor projecten die milieueffecten kunnen hebben, maar niet worden genoemd in Bijlage V van het Omgevingsbesluit.

Omgevingsvisie Mook en Middelaar

Wordt de Omgevingsvisie Mook en Middelaar een kaderstellend plan voor m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige besluiten?

In bijlage 1 wordt verslag gedaan van een toetsing van het concept voor de ontwerp-Omgevingsvisie d.d. 7 augustus 2024. Conclusie daarvan is dat de ontwerp-Omgevingsvisie niet in m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten voorziet. De ontwerp-Omgevingsvisie is geen kaderstellend plan voor dergelijke projecten.

Is een passende beoordeling nodig voor de vaststelling van de Omgevingsvisie Mook en Middelaar?

Een passende beoordeling is aan de orde als een plan significant negatieve effecten heeft op Natura2000-gebieden. Het kan gaan om effecten van ontwikkelingen in het Natura2000-gebied zelf, maar het kan ook gaan om effecten van ontwikkelingen buiten het Natura2000-gebied (externe werking).

Binnen het grenzen van de gemeente Mook en Middelaar bevindt zich (een deel van) het Natura2000-gebied Sint-Jansberg. Het overige deel van het gebied ligt in de gemeenten Berg en Dal en Gennep. 'De Sint Jansberg is een landgoed op het zuidelijk deel van de Nijmeegse stuwwal dat bestaat uit oude loofbossen, naaldbossen en bronnetjesbossen. Karakteristiek van de stuwwallen zijn de scheefgestelde lagen in de bodem. Bij de slechtdoorlatende lagen treedt het afstromende grondwater uit in de vorm van bron- en kwelzones. In het gebied liggen verschillende brongebieden en veenmoerassen. Aan de voet van het gebied, bij Plasmolen, ligt een moerassige laagte. Er zijn veelal steile hellingen en daardoor scherpe overgangen aanwezig van droog naar zeer nat.' [Bron: [Sint Jansberg | natura 2000](#)]

Ook Natura2000-gebieden buiten de gemeentegrenzen kunnen relevant zijn voor de vraag of een passende beoordeling nodig is. Via 'externe werking' kunnen toch significant negatieve effecten optreden. In beginsel moeten alle Natura2000-gebieden getoetst worden op externe werking. In deze notitie is de focus gelegd op twee gebieden die zich op geringe afstand van de gemeente Mook en Middelaar bevinden, te weten:

- Oeffelter Meent, aan de overzijde van de Maas, in de gemeente Land van Cuyk (Noord-Brabant)
- De Bruuk, een moerasgebied in de gemeente Berg en Dal (Gelderland).

In het concept van de ontwerp-Omgevingsvisie is als algemene richtinggevende hoofdkeuze voorzien in het behoud en de bescherming van de waardevolle natuurgebieden. Waar mogelijk wordt de biodiversiteit in bestaand Natura2000-gebied verbeterd, aldus de visie.

Meer specifiek staat voor de recreatieve ontwikkeling het streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme en natuur voorop. De intensieve vormen van recreatie zijn voorzien rond de Mookerplas (o.a. nabij Plasmolen) en langs de Maas, buiten het Natura2000-gebied St. Jansberg.

Plasmolen ligt nabij het Natura2000-gebied St. Jansberg. In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie uit 2013 is de omgeving van Plasmolen aangewezen als integrale ontwikkellocatie met een Toeristisch Overstap Punt (TOP), zoeklocaties voor twee economische hotspots (invulling afhankelijk van particulier initiatief) en ontwikkelruimte voor dag- en verblijfsrecreatie (watersport). Deze ontwikkelingen kunnen een verkeersaantrekkende werking hebben met als neveneffect een toename van de stikstofemissie door gemotoriseerd verkeer. Dit kan tot een verhoging van de stikstofdepositie in het Natura2000-gebied leiden. Ook kunnen de ontwikkelingen tot verstoring van de natuur door bezoekers leiden. De ontwikkelingen zijn echter nog niet concreet genoeg om te kunnen beoordelen. Dat betekent dat de relatie met het Natura2000-gebied een belangrijk aandachtspunt zal moeten zijn bij de uitwerking van de gewenste gebiedsontwikkelingen.

In de natuurgebieden op de stuwwal, waaronder de St. Jansberg, zijn de recreatieve ontwikkelingen beperkt en met name gericht op het verder ontwikkelen van extensief recreatief medegebruik (routes en voorzieningen), kleinschalige overnachtingsmogelijkheden en beperkte uitbreidingen van toeristisch-recreatieve bedrijven. De effecten daarvan op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura2000-gebied zullen naar verwachting verwaarloosbaar zijn, maar dit is uiteraard wel afhankelijk van de uiteindelijke aard, omvang en ligging van de ontwikkelingen. Ook hiervoor geldt dat de relatie met het Natura2000-gebied een belangrijk aandachtspunt bij de uitwerking van de ontwikkelingen is.

Verder is van belang dat de drie hiervoor genoemde Natura2000-gebieden gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Bij de realisatie en het gebruik van woningbouwlocaties kan stikstof vrijkomen dat een negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Uit onderzoek van Antea² voor de woningbouwlocatie Molenhoek-Zuid is gebleken dat door de nieuwbouw per saldo sprake is van een afname van de emissie van stikstof. Hierbij is rekening gehouden met beëindiging van agrarisch gebruik van een deel van de betreffende gronden. Of een dergelijke conclusie (de ontwikkeling leidt per saldo niet tot een toename van de stikstofemissie³) ook kan worden getrokken voor de potentiële woningbouwlocaties in de visie zal onderzocht moeten worden in de nadere verkenningen voor deze locaties.

² Stikstofdepositie-onderzoek Molenhoek, Antea Group, 4 mei 2023

³ Of – met oog op mogelijk nieuwe normering/drempelwaarden - voldoet anderszins aan de dan geldende norm voor stikstofdepositie.

Conclusie

De beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de Omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de overall-conclusie dat de Omgevingsvisie niet plan-m.e.r.-plichtig is.

Bijlage 1: Toetsing concept ontwerp-Omgevingsvisie aan bijlage V van het Omgevingsbesluit

In het concept voor ontwerp-Omgevingsvisie Mook en Middelaar d.d. 7 augustus 2024 worden de ambities en richtinggevende hoofdkeuzes benoemd. Ook wordt een indicatief toekomstbeeld voor 2030, met een doorkijk naar 2040 geschetst. De omgevingsvisie eindigt met een hoofdstuk waarin zogenaamde sleutelprojecten worden benoemd.

In deze bijlage worden de hoofdkeuzes, toekomstbeelden en sleutelprojecten in onderlinge samenhang beoordeeld op hun plan-m.e.r.-plichtigheid door na te gaan of zij kaderstellend zijn voor in bijlage V van het Omgevingsbesluit genoemde m.e.r.-(beoordelings-)plichtige projecten⁴.

Natuur en landschap

De richtinggevende hoofdkeuzes op het gebied van natuur en landschap (behoud en versterking van waardevolle landschappen en natuurgebieden, verbetering van de biodiversiteit in bestaand NNN- en Natura2000-gebied, rekening houden met klimaatadaptatie in kwetsbare landschappen en natuurgebieden, versterken van de kenmerkende landschapsstructuur in het Maasheggengebied en realisatie en borging van het streefbeeld uit de visie voor de Maasheggen in het Limburgse Maasdal) kunnen in beginsel uitmonden in m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten, bv. landinrichtingsprojecten (categorie J2 van Bijlage V van het Omgevingsbesluit). De omgevingsvisie bevat voor de meeste van deze hoofdkeuzes nog geen gedetailleerde regels over de ligging, aard, omvang en/of gebruiksvoorwaarden van deze projecten en is daarmee niet kaderstellend in de zin van artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet voor deze projecten.

Voor de visie voor de Maasheggen geldt dat wel sprake is van een plan met een redelijk concrete aanduiding van ligging, aard en omvang van werkzaamheden. De voorziene werkzaamheden betreffen in hoofdzaak het beheer en onderhoud van oude heggen met waar mogelijk kwaliteitsverbeteringen en optimalisatie van het heggenslandschap. Er is geen sprake van een landinrichtingsproject, zoals ook aangegeven in de visie⁵. Andere categorieën m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten uit Bijlage V van het Omgevingsbesluit zijn evenmin van toepassing.

Water en bodem

De richtinggevende hoofdkeuzes zijn gericht op verbetering van de waterhuishouding en duurzaam beheer van de bodem en ondergrond incl. bescherming van drinkwaterbronnen. Ook hiervoor geldt dat deze hoofdkeuzes in beginsel kunnen uitmonden in m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten. De omgevingsvisie bevat voor deze hoofdkeuzes nog geen gedetailleerde regels over de ligging, aard, omvang en/of gebruiksvoorwaarden van deze projecten en is daarmee niet kaderstellend in de zin van artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet voor deze projecten.

⁴ Van projecten die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben, maar niet worden genoemd in Bijlage V van het Omgevingsbesluit (artikel 16.36 lid 4) is in het concept van de Ontwerp-Omgevingsvisie geen sprake.

⁵ Zie p. 71 in Gehecht aan heggen: Visie Maasheggen gemeente Mook en Middelaar, 2017.

Recreatie en toerisme

De richtinggevende hoofdkeuzes op het gebied van recreatie en toerisme zijn hoofdzakelijk algemeen (streven naar een goede balans tussen recreatie en toerisme, natuur en wonen, stimuleren van agrariërs en andere grondeigenaren in het Maasdal om recreatieve routes aan te leggen) danwel kleinschalig (B&B, kleinschalige verblijfseenheden) van aard. Voor intensieve vormen van recreatie en toerisme wordt gekozen voor het hart van Plasmolen en de Mookerplas. Ook is een zoekgebied aan de Maas opgenomen.

In de Structuurvisie Toerisme en Recreatie uit 2013 is de omgeving van Plasmolen aangewezen als integrale ontwikkellocatie met een Toeristisch Overstap Punt (TOP), zoeklocaties voor twee economische hotspots (invulling afhankelijk van particulier initiatief) en ontwikkelruimte voor dag- en verblijfsrecreatie (watersport).

De categorieën M1 t/m M6 van Bijlage V van het Omgevingsbesluit hebben betrekking op toerisme, sport en recreatie. De plannen voor de recreatieve ontwikkeling van Plasmolen zijn echter nog niet concreet genoeg om de Omgevingsvisie als kaderstellend in de zin van art. 16.36 lid 1 van de Omgevingswet te bestempelen.

Voor het zoekgebied aan de Maas wordt een voorverkenning gestart. De omgevingsvisie bevat nog geen gedetailleerde regels over de ligging, aard, omvang en/of gebruiksvoorwaarden voor deze ontwikkeling en is daarmee niet kaderstellend in de zin van artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet voor deze projecten.

Kunst, cultuur en erfgoed

De hoofdkeuzes op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed (ondersteunen van lokale initiatieven en verenigingen, informatievoorziening, verbindingen leggen) hebben geen betrekking op m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

Wonen en volkshuisvesting (incl. woningbouw)

De Omgevingsvisie voorziet in de bouw van 360 woningen in de periode tot 2030. Daarbij wordt ingezet op transformatie van leegstaande gebouwen en inbreidingslocaties in bestaande kernen. Daarnaast wordt uitgegaan van uitbreidingen aan de rand van de bestaande kernen. Hiervoor zijn vooralsnog vier zoekgebieden aangewezen:

- Voor de ontwikkeling van Molenhoek-Zuid (250 woningen) is op 20 april 2023 een bestemmingsplan vastgesteld. Deze ontwikkeling geldt daarmee als een autonome ontwikkeling voor de beoordeling van de m.e.r.-plichtigheid van de Omgevingsvisie. Molenhoek-Zuid vormt daarmee geen aanleiding voor een m.e.r. of m.e.r.-beoordeling voor de Omgevingsvisie.
- Voor de locaties Cuijksesteeg (Mook) en Dorpsstraat/Fuikstraat (Middelaar) worden verkenningen naar de mogelijkheden voor woningbouw opgestart.
- De locatie Spoorzone (Molenhoek) bevindt zich nog in een oriënterend stadium.

Woningbouw wordt gerekend tot de 'stedelijke ontwikkelingsprojecten' uit bijlage V van het Omgevingsbesluit (categorie J11). De aankondiging van een verkenning voor te onderzoeken potentiële locaties, zoals het geval is bij de locaties Cuijksesteeg (Mook) en

Dorpsstraat/Fuikstraat (Middelaar) is nog geen kaderstellend besluit. Er is nog teveel onbekend over aard en omvang van de plannen.

Werken en economie

De richtinggevende hoofdkeuzes voor werken en economie betreffen de concentratie van bedrijven op bestaande bedrijventerreinen en het bieden van ruimte aan startende ondernemers en kleinschalige werkgelegenheid. Gekozen wordt om de bestaande bedrijventerreinen niet uit te breiden en geen ruimte te bieden aan zware industriële activiteiten. De hoofdkeuzes op het gebied van werken en economie hebben geen betrekking op m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

Mobiliteit

Voor het thema mobiliteit wordt in de Omgevingsvisie aangesloten bij het Mobiliteitsplan met maatregelen gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. Er zijn geen m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten voorzien (categorie J1 uit bijlage V van het Omgevingsbesluit).

Een uitzondering geldt mogelijk voor de extra inzet voor het station Mook-Molenhoek en het stationsgebied (hub- en TOP-functie met voorzieningen). Een dergelijke ontwikkeling wordt mogelijk gerekend tot de 'stedelijke ontwikkelingsprojecten', categorie J11 uit bijlage V van het Omgevingsbesluit. Over de aard en omvang van de ontwikkeling geeft de Omgevingsvisie nog geen uitsluitsel. De Omgevingsvisie is voor deze ontwikkeling geen kaderstellend besluit in de zin van artikel 16.36 lid 1 van de Omgevingswet.

Samenleving en maatschappij

De hoofdkeuzes op het gebied van samenleving en maatschappij (op peil houden van basisvoorzieningen, combineren van maatschappelijke voorzieningen met andere functies, onderhouden van ontmoetingsplekken, ondersteunen van het verenigingsleven) hebben geen betrekking op m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

Leefbaarheid en gezondheid

De hoofdkeuzes op het gebied van leefbaarheid en gezondheid (inrichting van fysieke leefomgeving draagt bij aan gezonde leefstijl, bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen) hebben geen betrekking op m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

Duurzaamheid

De richtinggevende hoofdkeuzes op het gebied van duurzaamheid betreffen ambities (in 2030 70% hernieuwbare elektriciteit) en voornemens (beginnen met isolatieaanpak, aandacht voor effecten van klimaatverandering, bescherming en bevordering van biodiversiteit, stimulering van vergroening, aandacht voor circulariteit) zonder concrete invulling. De omgevingsvisie is daarmee geen kader voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten op het gebied van duurzaamheid.

Inspreken tijdens Algemene Commissie 26 februari 2026

Bij Omgevingsvisie en “naar aanleiding van de Maasdal-vragenlijst”.

1

Op wereldschaal kunnen we in Mook en Middelaar niet zoveel invloed uitoefenen. Wel mogen we op z'n minst van onszelf eisen dat we in onze eigen omgeving de natuur beschermen en beheren. Maar met alleen behoud komen we er niet.

De crisis bij biodiversiteit is net zo urgent als die van de opwarming van de aarde (zie de bijlage).

Echter: bij biodiversiteit kunnen we in onze eigen omgeving heel directe invloed uitoefenen, namelijk op elke vierkante meter.

We zitten al lang op een dalende in plaats verbeterende trend, bijvoorbeeld de grijze trendlijn in de bijlage. Geen reden om aan te nemen dat we het beter doen.

Verbindt ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling concreet aan het verbeteren van de biodiversiteit. Concretiseer “biodiversiteit behouden en verbeteren” (Omgevingsvisie pagina 24, februari 2025). Hoe meet je een verbetering? Dat kan namelijk wel, bijvoorbeeld door te tellen. En maak het jezelf gemakkelijk, hanteer daarbij als leidend principe:

“Elke vierkante meter (m2) waar de schop in gaat, die je “beet pakt”, wilt veranderen, wilt “ontwikkelen”, moet een significant betere biodiversiteit opleveren. Een alternatief voor die vierkante meter met betere biodiversiteit, heeft de voorkeur”

Een belangrijk keuze criterium om diverse alternatieven te beoordelen en te vergelijken. Dat kan ook gelden voor het Maasdal. Al dan niet als onderdeel van de Omgevingsvisie.

Onze natuur begint niet op een kaart met scherpe scheidslijnen zoals de omgevingsvisie duidt. En begint niet pas op het grondgebied van Natuurmonumenten langs de Rijksweg.

Met “bijhouden”, onderhoud en politieke voornemens als “we letten goed op”, komen we er niet. Neem het serieus.

2

Met betrekking tot vragenlijst-Maasdal.

De gemeente heeft in haar brief-met-vragenlijst de indruk gewekt, dat van de antwoorden op de vragenlijst een participatieplan wordt opgesteld voor het initiatief van de ontgrinding. Er wordt geen gewag gemaakt van andere mogelijkheden of alternatieve initiatieven. Dat zet de invuller van de vragenlijst op het verkeerde been.

Participatie is iets anders dan het benodigde draagvlak. Vertrouwen is de basis van draagvlak.

In feite betekent het dat de vragenlijst overnieuw moet met een betere, vollediger toelichting over de mogelijkheden.

Vriendelijke groet,

Menno Arendz

5.1.2e

5.1.2e

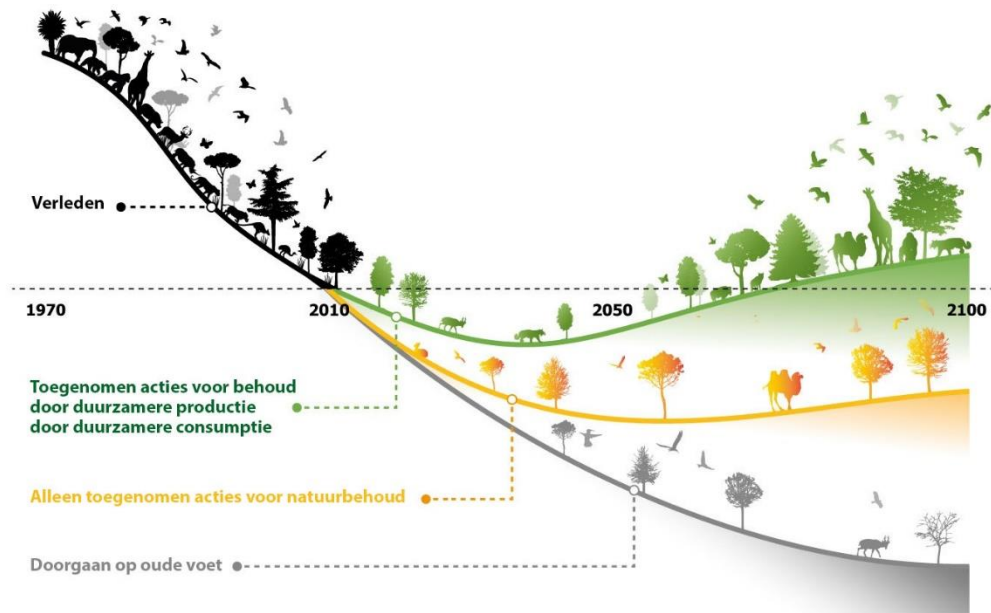
5.1.2e

Bijlage bij punt 1: zie volgende pagina.

Bijlage

De mens kan niet zonder biodiversiteit. Deze levert ons “ecosysteemdiensten”, waaronder bijvoorbeeld bestuiving van gewassen, reinigen van water, opslag van CO₂.

De crisis bij biodiversiteit is net zo urgent als die van de opwarming van de aarde.

Bron: WUR

Zonder méér actieve verduurzaming, is de wereldwijde achteruitgang niet te stoppen (zie grijze lijn in de figuur).

Neem geen maatregelen die de biodiversiteit bedreigen of kunnen bedreigen.

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1

Inspraak Omgevingsvisie Algemene Commissie vergadering 26-2-2025 namens bewoners/gebruikers Hoeveveld

Geachte voorzitter, college, raadsleden, commissieleden en aanwezigen,

Wij staan hier namens de eigenaren en bewoners van Hoeveveld om onze situatie onder uw aandacht te brengen in relatie tot de voorliggende Omgevingsvisie.

Wij hebben als buurt actief deelgenomen aan het participatieproces en aan een door de gemeente georganiseerde enquête via het Economisch Platform. Onze inbreng wordt echter in het beeldverslag van het participatietraject niet of nauwelijks genoemd en de uitkomsten van de enquête zijn überhaupt niet meegenomen. Tegelijkertijd zien we dat de inbreng van een enkele belanghebbende, die niet aanwezig was bij het participatieproces, wel uitgebreid wordt besproken. Dat vinden wij opmerkelijk.

Wat is het probleem?

- De huidige bestemming "werken met wonen" van Bedrijventerrein Hoeveveld dateert uit 1985 en sluit niet meer aan bij de huidige situatie.
- Door gewijzigde wetgeving is het voor nieuwe bewoners praktisch onmogelijk geworden om financiering te verkrijgen.
- Om dezelfde reden is het voor bestaande bewoners lastiger om herfinanciering te verkrijgen.
- Mede hierdoor stakt de doorstroming van bedrijven op het Hoeveveld en is het aantal bedrijven op Hoeveveld sterk afgenomen, terwijl het gebied in de praktijk vooral een woonfunctie heeft (gekregen).

Wat vragen wij?

1. Uitbreiding van het beeldverslag en de Omgevingsvisie. Wij verzoeken u om ook de bevindingen uit de enquête en de situatie op Hoeveveld expliciet mee te nemen in de Omgevingsvisie.
2. Herziening van het bestemmingsplan. We vragen om een onderzoek naar een aanpassing van de bestemming, zodat deze beter aansluit bij de huidige praktijk, landelijke regelgeving en de behoeften van (nieuwe) bewoners.
3. Gelijke behandeling. In andere delen van de gemeente, zoals aan de Rijksweg, Spijkerweg, Hoeveveld (Franciscanessenstraat) en Middelweg, zijn soortgelijke bestemmingswijzigingen doorgevoerd. We hopen dat het overige deel van het Hoeveveld op eenzelfde manier wordt meegenomen in de planvorming.
4. Een constructieve dialoog. We willen graag met de gemeente in gesprek over een oplossing die recht doet aan zowel bewoners als de bredere ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied.

5. Een wijziging naar 'Wonen met Werken' biedt de flexibiliteit om kleinschalige economische activiteiten te behouden, zonder dat bewoners vastzitten aan verouderde en beperkende regelgeving. Dit is niet alleen in het belang van de bewoners, maar ook van de gemeente als geheel.

Tot slot

Er wordt al lange tijd gesproken over Hoeveveld, maar we hebben het gevoel dat onze inbreng nog onvoldoende is meegenomen. We hopen dat we samen met de gemeente tot een toekomstbestendige oplossing kunnen komen.

Dank voor uw aandacht.

Inspreektekst Commissievergadering 26-2-2025

Van: Vrienden van het Maasdal, Pascal van Wanrooij

Onderwerp: omgevingsvisie

Opmerking: Deel 1 is op de vergadering niet uitgesproken vanwege de tijdslimiet

Deel 1 Reactie op omgevingsvisie

Laten ik beginnen met te zeggen dat we als Vrienden van het Maasdal in eerste instantie voorzichtig positief waren over de huidige versie van de omgevingsvisie omdat alle verwijzingen naar het project Maasdal uit de hoofdtekst leken te zijn verdwenen. Zo is het Maasdal, waaronder het zogenaamde zoekgebied, weer aangewezen als plek voor extensieve, ipv intensieve, recreatie en is het project Maasdal verdwenen uit de lijst met sleutelprojecten. Daarmee is de deze omgevingsvisie grotendeels weer in lijn met de Visie op hoofdlijnen van vóór de zomer 2024 en met de uitkomsten van het gevolgde participatietraject. Als de huidige omgevingsvisie als toetsingskader wordt gebruikt voor een omgevingsplan dan is er geen ruimte voor een recreatieplas met camping en jachthaven.

Het project Maasdal is niet geheel uit de omgevingsvisie verdwenen. Het staat, nogal cryptisch, beschreven in het kader op pagina 28. De tekst in dit kader heeft geen verbinding met de hoofdtekst en is daarmee, zo lijkt, een gekunstelde constructie om het project Maasdal in de omgevingsvisie te houden omdat dat zo is afgesproken in de intentieovereenkomst. Daarbij is de tekst in het kader niet helder. De geïnformeerde lezer weet dat met *integrale gebiedsontwikkeling* wordt verwezen naar het project Maasdal. Een onbevangen lezer zou uit deze tekst kunnen opmaken dat de gemeente een open gesprek wil aangaan over de toekomst van het Maasdal waarin alle aspecten aan bod komen, dus ook niet afgraven.

We realiseren ons dat het project Maasdal niet van de baan is. De reden om de omgevingsvisie op deze wijze aan te passen is, zo lijkt het, gebaseerd op strategische en niet op inhoudelijke gronden. We blijven daarom alert. Zo zijn we beducht op de opmerking dat een aanpassing van de Structuurvisie toerisme en recreatie 2013 noodzakelijk is. Vervangt de omgevingsvisie niet juist de Structuurvisie uit 2013? Biedt het mogelijk een achterdeur om alsnog het “zoekgebied” aan te duiden als hoog-dynamisch waardoor een recreatieplas weer mogelijk wordt? We hopen dat de wethouder hier een antwoord op kan geven.

Deel 2 Visie Vrienden van het Maasdal

Ik zal nu wat meer uitweiden over de waarde van en onze inzet voor het Maasdal. Want de Vrienden van het Maasdal zijn tegen de ontzandingsplannen maar vooral ook vóór het behoud van het Maasheggengebied.

Wat betreft de waarde: Ik heb nog steeds het idee dat de gemeente het Maasheggengebied onvoldoende naar waarde schat. Zo lees ik in de omgevingsvisie:

Andere kleine landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, komen in het gebied nog maar weinig voor. Slechts hier en daar zijn nog kleinschalige heggenpatronen zichtbaar.

Deze uitspraak roept het beeld op dat het huidige Maasheggenlandschap onvoldoende robuust is met weinig landschappelijke en ecologische waarde. Dit is incorrect. Juist in de gemeente Mook en Middelaar is de ruilverkaveling, die plaatsvond in de jaren 50, relatief mild geweest omdat men toen al beseftte dat anders waardevol landschap verloren zou gaan.

70 jaar later wonen er vele zangvolgels, dassen, patrijzen, reeën en honderden hazen in het Maasdal mede dankzij de aanwezige heggen en de relatieve rust. De landschappelijke en ecologische waarde is nog steeds bovengemiddeld hoog. Door anders te suggereren doet de gemeente niet alleen het landschap, maar zichzelf te kort. De gemeente mag juist trost zijn op het huidige Maasdal en zou dit meer mogen uitdragen.

De afgelopen maanden hebben ons geleerd dat veel inwoners van deze gemeente het Maasdal aan het hart gaat, getuige ook de vele zienswijzen die zijn ingediend. Mensen komen naar ons toe met de vraag wat ze voor het Maasdal kunnen betekenen. Sommigen willen investeren door land te kopen, anderen willen graag hun handen uit de mouwen steken. Ook wij zijn verrast door de vele reacties die onze acties oproepen.

We willen deze individuele betrokkenheid graag collectief maken omdat we vinden dat de verantwoordelijkheid voor het behoud van het Maasheggengebied niet alleen bij de gemeente ligt maar ook bij de gemeenschap.

Nu al zetten inwoners zich actief in voor het Maasheggenlandschap door bv heggen te vlechten of afval te rapen. We zien potentie om dit steviger neer te zetten. Door professionele inzet te combineren met de inzet van bewoners worden de mogelijkheden tot beheer vergroot. Verder zien we ook kansen om, met name startende, boeren in onze gemeente vanuit de gemeenschap te ondersteunen. Behoud van het boerenbedrijf is namelijk essentieel als het gaat het behoud van het Maasheggengebied. Het is niet voor niets een agrarisch cultuurlandschap. We zijn momenteel in gesprek met boeren uit de gemeente om invulling te geven aan dit idee.

We zouden het waarderen als vanuit de gemeente het initiatief komt voor een open gesprek met de inwoners over de toekomst van het Maasdal, dus met of zonder afgraving. Als de plannen van Teunesen geen doorgang vinden dan is het nodig om een antwoord te hebben op de vraag, wat dan wel. Een integraal gebiedsplan voor het Maasdal is volgens ons wenselijk om het boerenbedrijf, het landschap en de natuur te behouden en te versterken. Wij zelf werken een en ander uit in een eigen gebiedsvisie voor het Maasdal. We zullen dit op termijn aan de gemeente voorleggen en hopen op een zelfde open en enthousiaste ontvangst als voor de plannen van Teunesen en El Dorado.

Dank voor uw aandacht

Aan de Raad van de gemeente Mook en Middelaar

Namens de Vrienden van het Maasdal richt ik graag het woord tot u.

Wij zijn blij dat er eindelijk besluitvorming plaatsvindt over de Omgevingsvisie.

In zijn algemeenheid schetst de visie goed wat de kracht en de kwaliteit is van onze Gemeente en waar de komende jaren aan wordt gewerkt.

Een beeld en ambities die breed worden gedragen door de bevolking. Dat bleek in de participatie en uit het feit dat er voor de visie zelf slechts een zeer beperkt aantal zienswijzen is ingediend.

Tot zover!

Want zonder enige inbreng van, zelfs minimale kennisgeving aan inwoners stond in de zomer van 2024 in de visie opeens een totaal nieuwe gebiedsontwikkeling: een zandafgraving en uitbreiding van recreatie in het Maasdal.

Zowel het proces als het voornemen zorgden voor groot ongenoegen en onrust in de dorpen Middelaar en Mook en leidde tot bijna alle 422 zienswijzen.

Dank aan de Raad

In dat verband willen we graag de leden van de Raad bedanken voor de betrokkenheid die u de afgelopen maanden hebt getoond voor alles wat speelde in en rond het Maasdal : uw vragen, uw belangstelling en uw brede aanwezigheid op de informatie avond op 13 november. We hebben u ervaren als echte volksvertegenwoordigers.

De hoop van veel inwoners van Mook en Middelaar, mede op basis van de honderden zienswijzen die zijn ingediend, dat het College de gebiedsontwikkeling Maasdal in de visie zou schrappen , is helaas niet bewaarheid.

Hier en daar zijn gelukkig teksten geschrapt, is de zandafgraving onder recreatie weggehaald, maar in een roze kader staat nog altijd de Voorverkenning. De wethouder motiveert dit met dat het College een intentieovereenkomst met Teunesen en Eldorado heeft afgesloten.

Wij zijn nog altijd zoekende, en velen met ons, naar de meerwaarde, de kansen die het College ziet in de beoogde gebiedsontwikkeling .

Mensen zijn gebaat bij een bestuur van de gemeente dat niet alleen sec initiatieven de ruimte geeft , maar bovenal een verhaal heeft. Uitlegt welke perspectief zij ziet, welke meerwaarde deze ontwikkeling kan hebben. Neem mensen mee, maak ze enthousiast, bindt ze, laat ze er ook in geloven!

Wij betreuren dat het College hun verhaal over kansen voor het Maasdal niet met ons deelt en zich verschuilt achter een overeenkomst, achter processen en procedures.

Want het tegengestelde gebeurt dan; het leidt tot onrust en gebrek aan vertrouwen; ik merk om me heen dat elk woord, elke zin over de Voorverkenning wordt afgewogen. Wat wordt er mee bedoeld? De enquête is zo'n recent voorbeeld.

Wij roepen het College dan ook op tot openheid omtrent hun motieven: waarom heeft u het initiatief omarmt? Levert het de gemeente flink wat geld op ? werkgelegenheid? Kansen voor de natuur ? voor de boeren? Of omdat een van de partijen al veel grond heeft gekocht? Kom met een verhaal wat overtuigt.

En als dat verhaal breed draagvlak ontmoet, kan het College daarna een voorstel doen de Visie aan te passen ipv het initiatief op voorhand al mee te nemen.

Onze hoop is nu op u, Raad gevestigd. Haal de gebiedsontwikkeling Maasdal uit de Visie, dan zijn we deze ballast kwijt kunnen we met een schonere lei beginnen.

Het Maasdal het waard!

26 februari 2024

Hannie Kunst, voorzitter Platform Vrienden van het Maasdal

goede avond, Mijn naam is Birgit Ratering Arntz
ik ben wel lid van ANIMO, maar dit is mijn reactie op de zienswijzenota op
o.a. mijn persoonlijke zienswijze

Om de wensen van meer dan 400 mensen niet te honoreren, door een structuurvisie toerisme en recreatie uit 2013 te gebruiken als tegenargument voelt niet goed. Want deze structuurvisie had allang een keer geactualiseerd moeten worden want het is al 12 jaar oud, dat zijn 2 schoolgeneraties(sorry, als oud juf blijf je zo denken) In 12 jaar veranderen normen en waarden en dus ook woonwensen. Tegenwoordig wil men graag Rust Ruimte en Natuur in zijn of haar woonomgeving. Als het dan volgens wethouder Hering niet uitmaakt dat het Maasdal erin staat. Haal het er dan uit voor deze 400 burgers, zodat ze zich in ieder geval gehoord voelen!

Dit keer kreeg ik geen persoonlijke zienswijzenota, ook geen persoonlijke berichtgeving dat de zienswijzenota bestaat. (5 dg geleden in Tersprake) Ik vind het bedroevend hoe er met de zienswijzes is omgegaan, de vragen die gesteld zijn worden nl. niet altijd behandeld. Wie heeft ze trouwens behandeld, zijn dat de 2 ambtenaren die door de projectontwikkelaars worden betaald? (op die vraag heb ik nl geen antwoord gekregen)

Ook met sommige antwoorden ben ik het niet eens. Het tekort aan water op de st Jansberg, daar wordt wel volgens de gemeente al aangewerkt door de afkoppeling van het hemelwater. Je kunt op je klompen aanvoelen dat dit echt niet genoeg is om het tekort aan water op de st. jansberg door de klimaatverandering op te heffen.

Het kost mij persoonlijk heel veel moeite om een zienswijze op te stellen. Als je deze daarna niet herkent in de zienswijzenota, dan vind ik dat bedroevend. Voor mij belangrijke dingen zijn weggelaten/niet of niet goed genoeg beantwoord. Ik houd hier een erg vervelend gevoel van over en dat kan ik alleen hier, tijdens dit inspreekmoment nog kwijt.

Verder wil ik nog kwijt dat mijn vertrouwen in de lokale politiek een enorme deuk krijgt indien jullie als raad niets met deze 'gewijzigde'omgevingsvisie gaan doen!

Ik wens jullie Veel wijsheid toe.

Nog meer vragen die nog niet beantwoord zijn:

In deze Omgevingsvisie wordt de wens uitgesproken om de functie van station Mook-Molenhoek te versterken en het station meer als een hub te laten functioneren. *Hierover is nog geen uitspraak gedaan dat dit een wens is van de gemeente(raad)!! Hoort dit niet dan als een voorverkenning naar een Hub genoemd te worden? (of achterwege gelaten te worden?)

*** Ontbreekt er geen schakel in het proces? Mag dat zomaar? Na de bespreking in juni, is er een nieuwe versie gekomen. Deze zou in een RIA nog besproken worden, de gemeenteraad wilde hier zelfs een heidag aan besteden, voordat de nieuwe versie van de omgevingsvisie gepubliceerd zou worden. Helaas is dit alles overgeslagen. Dit kan blijkbaar, maar mag dit ook zomaar??**

Ik snap een antwoord: bij de vraag

10.1 Waarom is deze omgevingsvisie niet MER-plichtig?

In de notitie M.e.r.-plicht Omgevingsvisie Mook en Middelaar is de volgende conclusie getrokken: "De beoordeling leidt tot de conclusie dat de omgevingsvisie niet kaderstellend is voor m.e.r.-plichtige of

m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. Ook is gebleken dat geen passende beoordeling voor de Omgevingsvisie nodig is. Op grond hiervan luidt de overall-conclusie dat de Omgevingsvisie niet plan-

m.e.r.-plichtig is." ***Is de MER niet altijd verplicht? Omdat bijna alle ontwikkelingen invloed hebben op stikstofdepositie en dus heel vaak van invloed zijn op de natuur, die wij in onze gemeente graag willen behouden!!***

Aan de griffie van de Gemeenteraad van Mook en Middelaar
Raadhuisplein 6
6585AP Mook

Ter aanvulling op de tekst zoals verwoord tijdens het inspreekmoment tijdens de algemene commissie van woensdag 26 febr 2025.

Betreft: Toelichting en aanvulling op de door ons ingediende zienswijze op Ontwerp Omgevingsvisie Mook en Middelaar.

Teneinde de doelen uit de Woondeal Limburg van 9 maart 2023 en de prestatieafspraken die zijn gemaakt met de woningbouwvereniging te kunnen waarmaken én teneinde de leefbaarheid in onze gemeente beter te waarborgen is het absoluut noodzakelijk dat de volgende aanpassingen aan het ontwerp worden doorgevoerd:

1. De begrenzing van de "stedelijke contour" en/of "duurzame verstedelijking" en/of "bebouwd gebied" en/of "bebouwde kom" of "bestaand stedelijk gebied" moet vervallen of zodanig juridisch, ambtelijk en regeltechnisch worden aangepast dat woningbouw buiten de bebouwde kom beter realiseerbaar wordt onder zodanige regels en omstandigheden dat het betaalbaar blijft.

Momenteel is bebouwing "buiten de bebouwde kom" bijna onmogelijk als gevolg van uiterst complexe regelgeving die vraagt om bijna onmogelijke motivatie hetgeen gepaard gaat met torenhoge kosten die betaalbaar wonen aldaar onmogelijk maakt.

Om het aantal woningen te realiseren die de gemeente heeft vastgesteld in haar Woondeal ook werkelijk te kunnen toevoegen moet er gebouwd worden buiten "de bestaande bebouwde kom". Zie kaart 9 Wonen van uw Ontwerp. Momenteel zijn er slechts 4 zoeklocaties aangegeven voor woningbouw, waarvan er al 2 gerealiseerd zijn en 1 betreft een plekje voor tijdelijke (flex) woningen. Netto dus maar 1 zoeklocatie die nota bene al sinds 2009 bestaat bij Mooiland. Op deze manier gaat u nooit voldoen aan de verplichting die u zichzelf heeft opgelegd met de ondertekening van de Woondeal. En nog veel erger; op deze manier biedt u uw inwoners geen ruimte om te blijven!

2. **Bepaal per woonkern of woonlint een extra zone waarbinnen nieuwbouw van woningen wordt geambieerd en zo nodig gestimuleerd door de gemeente in de meest brede zin van het woord. Op bijlage hebben we dit de figuur van kaart 9 weergegeven.**

Conclusie : wijs meer gebieden, ook en met name buiten de bebouwde kom, aan als zoekgebied voor woning bouw en voeg zo nodig gemotiveerde argumenten hiervoor aan, zodanig dat het mogelijk wordt om hier binnen 5 jaar nieuwbouw woningbouw te realiseren. Molenhoek Zuid is een mooi aantal, maar daar boven op moet er nog voorzien worden in nog eens **470 extra toevoegingen** van woningen voor 2030. (Woondeal Limburg Noord 9 maart 2023).

Bijgaande kaartje ter vervanging van kaart 9 van de Ontwerp Omgevingsvisie.

Namens Kwartiermakers,
Hans Kroon en Anne Lasaroms

Bereikbaar via kwartiermakersmiddelaar@gmail.com
en via [redacted] (Frans Bouhuis) of [redacted] (Tom Wienhofen)

Documentnummer	--
Onderwerp	Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg
Datum raadsvergadering	13 maart 2025
Raadscommissie	Algemene commissie
Datum raadscommissie	26 februari 2025
Programma	Fysieke leefomgeving
Portefeuillehouder	A.F. Herings

Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg

Inleiding

Op 16 januari 2025 heeft overleg met de fractievoorzitters plaatsgevonden over de uitleg van de motie van 12 december 2024 over het proces van het opstellen van een gebiedsvisie Cuijksesteeg. In de memo van 28 januari 2025 met nummer 360 is aangegeven dat een procesvoorstel voor uw raad wordt voorbereid. In dit voorstel is dit verwoord.

Voorstel

1. Instemmen met voorgesteld proces voor het opstellen van een visie Cuijksesteeg op hoofdlijnen.

Beoogd effect

In overleg met uw raad het proces voor het opstellen van de visie Cuijksesteeg vormgeven.

Voorgesteld proces

Op 16 januari 2025 is afgesproken dat wij gezamenlijk met de andere eigenaren offertes uitvragen om een ter zake deskundig bureau te werven dat ons gaat helpen bij het opstellen van een gebiedsvisie. Wij verwachten dat wij eind maart 2025 hiervoor een opdracht kunnen geven. Vervolgens bereidt het bureau een avond voor waarbij uw raad uitgangspunten, randvoorwaarden, kansen en wensen voor het opstellen van een ontwerpvisie kan meegeven. Wij verwachten dat deze avond begin mei 2025 kan plaatsvinden. De uitkomsten van deze avond worden in een startdocument voor het opstellen van de visie opgenomen en schriftelijk aan uw raad aangeboden. Het startdocument wordt door het bureau gebruikt om een ontwerpvisie op hoofdlijnen op te stellen. De ontwerpvisie wordt aan uw raad rond het zomerreces gepresenteerd, waarbij u kunt controleren wat er met uw inbreng is gedaan. Tevens wordt u dan gevraagd om in te stemmen tot consultatie van de omgeving en vervolgens het uitwerken van een definitieve visie op hoofdlijnen. Deze wordt uw raad voor het eind van dit jaar ter vaststelling aangeboden. Onderstaand is het proces schematisch weergegeven.

Planning	Onderwerp
Eind maart	Opdrachtverlening ter zake deskundig bureau
Begin mei	Uw raad kan uitgangspunten, randvoorwaarden, kansen en wensen aan het bureau meegeven. Deze inbreng wordt in een startnotitie verwoord.
Mei-juni	Opstellen ontwerpvisie door het bureau
Rond zomerreces	Presentatie ontwerpvisie door bureau in raadscommissie. Controle wat met inbreng is gedaan en instemmen vervolgproces door uw raad.
Najaar	Consultatie omgeving en uitwerken definitieve visie door bureau
Eind 2025	Vaststellen visie op hoofdlijnen door uw raad.

Raadsvoorstel

Argumenten

1.1 Uw raad heeft vooraf aan het opstellen van de visie de mogelijkheid om inbreng te geven.
In het proces heeft uw raad vooraf aan de visievorming de gelegenheid om gericht inbreng aan het bureau mee te geven. Het bureau zal hiervoor een vorm voorbereiden, zodat de inbreng hen richting kan geven bij het opstellen van een ontwerpvisie. Vervolgens kan uw raad de ontwerpvisie beoordelen en aangeven of deze aansluit op de door uw raad meegegeven uitgangspunten, randvoorwaarden, kansen en wensen, waarna consultatie van de omgeving en definitieve uitwerking naar de gebiedsvisie op hoofdlijnen kan plaatsvinden.

Kanttekeningen

1.1 De planning is nog onzeker aangezien het bureau nog niet bekend is en data in het proces nog gepland moeten worden.

De beschreven procesplanning is nog onzeker. In afstemming met de agendacommissie van uw raad en het bureau dat ons gaat begeleiden worden data voor de diverse raadsbehandelingen gepland. Daardoor kan het aanbieden van een ontwerpvisie mogelijk eerst na het zomerreces plaatsvinden, waardoor ook vaststelling in 2025 onzeker kan worden.

Participatie

Nadat uw raad de ontwerpvisie heeft beoordeeld en vrijgegeven kan een consultatie van de omgeving plaatsvinden. Dat kan door het ter inzage leggen van de ontwerpvisie, waarbij de mogelijkheid wordt gegeven om een zienswijze in te dienen. Deze kunnen vervolgens door het bureau worden meegenomen bij het uitwerken van de definitieve visie op hoofdlijnen. De vorm van participatie wordt uw raad bij de ontwerpvisie ter vaststelling voorgelegd.

Duurzaamheid

Het vastgestelde duurzaamheidsbeleid en de landelijke eisen voor duurzaamheid vormen de bestaande beleidskaders waaraan de op te stellen visie op hoofdlijnen in ieder geval moet voldoen.

Financiën

Nvt

Communicatie

Het proces dat met uw raad wordt afgesproken vormt de leidraad voor het opstellen van de visie op hoofdlijnen en wordt het te contracteren bureau meegegeven.

Uitvoering

Zie onder communicatie.

Mook, 11 februari 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

drs. W. Mariman

I.M. van Dijk

Documentnummer**Onderwerp****Betrekken raad bij proces visie Cuijksesteeg**

De raad van de gemeente Mook en Middelaar,

Gelezen het voorstel van het College van burgemeester en wethouders d.d. 11 februari 2025

Gelet op het advies van de raadscommissie d.d. 26 februari 2025

Besluit:

1. In te stemmen met voorgesteld proces voor het opstellen van een visie Cuijksesteeg op hoofdlijnen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering d.d. 13 maart 2025

De raad voornoemd,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

De griffier
drs. W. Mariman

De voorzitter
I.M. van Dijk

Zaaknummer	252583
Onderwerp	Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028
Datum raadsvergadering	13 maart 2025
Raadscommissie	Algemene commissie
Datum raadscommissie	26 februari 2025
Programma	Cultuur en recreatie
Portefeuillehouder	F.N. Dillerop en A.F. Herings

Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028

Inleiding

Als gemeente zijn we zuinig op onze rijke historie. Kunst en erfgoed dragen bij aan onze identiteit en trots, hebben impact op onze economie, ons welzijn en onze leefomgeving. Daarom heeft de gemeente een Kunst- en erfgoedvisie gemaakt. Hierin staat hoe we de komende jaren met kunst en erfgoed willen omgaan.

Diverse organisaties met vele vrijwilligers zetten zich actief in voor het behoud en de beleefbaarheid van kunst en erfgoed. Zo kunnen we samen het verhaal blijven vertellen van onze geschiedenis, tradities en waarden, wat bijdraagt aan een gevoel van verbondenheid. Kunst zet ons aan het denken en bevordert creativiteit, waar erfgoedlocaties een plek van rust en reflectie kunnen bieden. Voor onze eigen inwoners is dit van belang, maar het trekt ook toeristen aan. Wat de lokale economie weer ten goede komt. Het is dus belangrijk om met elkaar na te denken over de rol die we kunst en erfgoed nu en in de toekomst willen geven.

De Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 geeft richting aan de manier waarop we de komende jaren willen omgaan met kunst en erfgoed in onze gemeente. In deze visie beschrijven we onze kunst- en erfgoedambities, de rol van de gemeente en de samenwerking met partners en inwoners op het gebied van kunst en erfgoed. Dit met als doel om samen met de gemeenschap toekomst te geven aan de kunst en het erfgoed in deze gemeente. Daarnaast bevat de visie als bijlage zes uitgewerkte verhaallijnen om een beeld te geven van de kunst en het erfgoed dat in onze gemeente aanwezig is.

Het concept van de Kunst- en erfgoedvisie heeft in het najaar van 2024 ter inzage gelegen. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is er een aantal wijzigingen in de conceptvisie aangebracht.

Voorstel

1. De Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 vaststellen.

Beoogd effect

Een kunst- en erfgoedbeleid te hebben.

Argumenten

- 1.1. *De gemeente hecht waarde aan kunst en erfgoed*

Raadsvoorstel

De Gemeente Mook en Middelaar hecht belang aan het behoud, de ontwikkeling en het beleefbaar maken van kunst en erfgoed. Kunst en erfgoed zijn immers van waarde voor veel elementen binnen een samenleving: van sociale cohesie tot de leefbaarheid.

1.2. *Er was nog geen kunst- en erfgoedbeleid*

De Gemeente Mook en Middelaar had tot nu toe weliswaar oog voor kunst en erfgoed, maar het ontbrak aan een overkoepelend en richtinggevend beleidsdocument. De Kunst- en erfgoedvisie zorgt voor overzicht binnen de bestaande kaders en geeft inzicht in de manier waarop de gemeente de komende jaren met haar kunst en erfgoed wil omgaan.

1.3. *De visie is tot stand gekomen via een participatieproces*

De kunst- en erfgoedorganisaties zijn in het voorjaar van 2024 benaderd om input te leveren voor de visie. De conceptvisie heeft ter inzage gelegen, waardoor zowel de kunst- en erfgoedorganisaties als inwoners de kans hebben gekregen om op het concept van de visie te reageren. Passende suggesties hebben we meegenomen in de definitieve Kunst- en erfgoedvisie.

Kanttekeningen

1.1 *Onzeker wat mogelijk is gezien de financiële situatie*

Voor de uitvoering van taken rond kunst en erfgoed zijn financiële middelen nodig. Gezien de financiële vooruitzichten van de gemeente is onzeker wat er na 2025 qua uitvoering rond kunst en erfgoed mogelijk zal zijn.

Duurzaamheid

Bij de uitvoering van projecten rond kunst en erfgoed zullen we zoveel mogelijk rekening houden met duurzaamheid en waar mogelijk kiezen voor duurzame opties.

Participatie

In onze gemeente zijn diverse kunst- en erfgoedorganisaties actief die initiatieven nemen en activiteiten organiseren op het gebied van kunst en erfgoed. We vinden het daarom belangrijk om de input van deze organisaties mee te nemen in de Kunst- en erfgoedvisie. De organisaties hebben in het voorjaar van 2024 een vragenlijst ontvangen waarin onder meer is gevraagd welke rol de gemeente naar hun idee zou moeten spelen rond kunst en erfgoed, welke vormen van kunst en erfgoed zij in deze gemeente van betekenis vinden en welke meer aandacht zouden verdienen. Deze vragenlijst is ingevuld door vrijwel alle kunst- en erfgoedorganisaties die in deze gemeente actief zijn. In de Kunst- en erfgoedvisie is tevens de input van inwoners tijdens het participatieproces rond de omgevingsvisie meegenomen.

Het concept van de Kunst- en erfgoedvisie heeft van 10 september tot 8 oktober 2024 ter inzage gelegen. Er zijn in totaal vijf zienswijzen binnengekomen. Deze zienswijzen zijn beoordeeld en hebben geleid tot enkele aanpassingen aan de visie. (Zie de bijgevoegde zienswijzennota).

Financiën

Het budget voor kunst en erfgoed bedraagt op dit moment €26.000 voor het jaar 2025. Dit bedrag wordt globaal verdeeld over onderstaande posten:

Raadsvoorstel

- Subsidieregeling monumenten: €9.000,-. Financiële ondersteuning voor eigenaren van monumenten voor het onderhoud en de restauratie van hun pand. In het voorjaar van 2025 zal een subsidieplan voor gemeentelijke monumenten worden opgesteld. Dit zal in Q2 aan uw raad ter vaststelling worden aangeboden.
- Ondersteuning initiatiefnemers: €4.000,-. In de Kunst- en erfgoedvisie wordt het belang van samenwerking met de gemeenschap benoemd. Een deel van het budget wordt aangewend om plannen, die passen binnen de Kunst- en erfgoedvisie, financieel te ondersteunen.
- Jaarlijkse subsidies aan kunst- en erfgoedorganisaties: €6.000,-. Het betreft op dit moment vijf kunst- en erfgoedorganisaties.
- Uitvoering overige actiepunten uitvoeringsprogramma Kunst- en Erfgoedvisie: €2.000,
- Afschrijvingskosten kapitaallasten: €5.000,-

Na jaar 1 wordt het uitvoeringsprogramma geëvalueerd en eventueel aangepast.

Communicatie

De Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 zal nadat deze door uw raad is vastgesteld worden gepubliceerd. In de berichtgeving hierbij focussen we op de actuele informatie over kunst en erfgoed in onze gemeente en ons doel om deze informatie waar mogelijk aan te vullen. Om de samenwerking tussen de verschillende organisaties en tussen inwoners en ondernemers met initiatieven rond kunst en erfgoed te stimuleren, vragen we de partijen die hebben meegewerkt aan de visie om deze berichtgeving zoveel mogelijk te delen in hun netwerk.

Omdat we actief samenwerking met buurgemeenten en regio's zoeken, zullen we ook deze partijen informeren over onze nieuwe visie.

Uitvoering

Na vaststelling van de Kunst- en erfgoedvisie door uw raad zal het college het uitvoeringsprogramma opstellen.

Bijlage(n)

1. 'Toekomst geven aan verleden en heden', Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028.
2. Zienswijzennota Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 (geanonimiseerd).

Mook, 28 januari 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

De gemeentesecretaris
drs. W. Mariman

De burgemeester
I.M. van Dijk

Zaaknummer **252583**

Onderwerp **Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028**

De raad van de gemeente Mook en Middelaar,

Gelezen het voorstel van het College van burgemeester en wethouders d.d. 28 januari 2025

Gelet op het advies van de raadscommissie d.d. 26 februari 2025

Besluit:

1. De Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 vast te stellen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering d.d. 13 maart 2025

De raad voornoemd,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

De griffier
W. Huberts

De voorzitter
I.M. van Dijk

Toekomst geven aan verleden en heden

Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028

Januari 2025

Gemeente Mook en Middelaar

KISTE TRUI

Een van de bekendste verhalen rond de Slaag op de Moerscheide gaat over Kiste Trui. Deze vrouw zoude enkele eeuwen geleden in de buurt van de Breda- en Middelburgse kerk te vinden zijn. Trui was bekend van de gemeente die zij de naam gaf. Het was Lodewijk en Hendrik van Mook, die bij de veldslag in 1574 sneuvelde. Deze kist, met daarin de beelden van de heiligen, werd in de toermalige overtuiging aan de voet van de heiligen geplaatst. Trui heeft haar hele leven naar de kist gezocht, vandaar haar naam. Trui heeft haar kist met haar naar de grond en tot nu toe. Dag na dag zoekt zij met haar kist de grond op, tot ze er simpel van werd. De kist met god is nooit gevonden.

Kiste Trui werd in 1977 door beeldhouwer Peter Roovers (1900-1983) in een bronzen beeld vervaardigd.

Kunst- en Erfgoedvisie 2025-2028

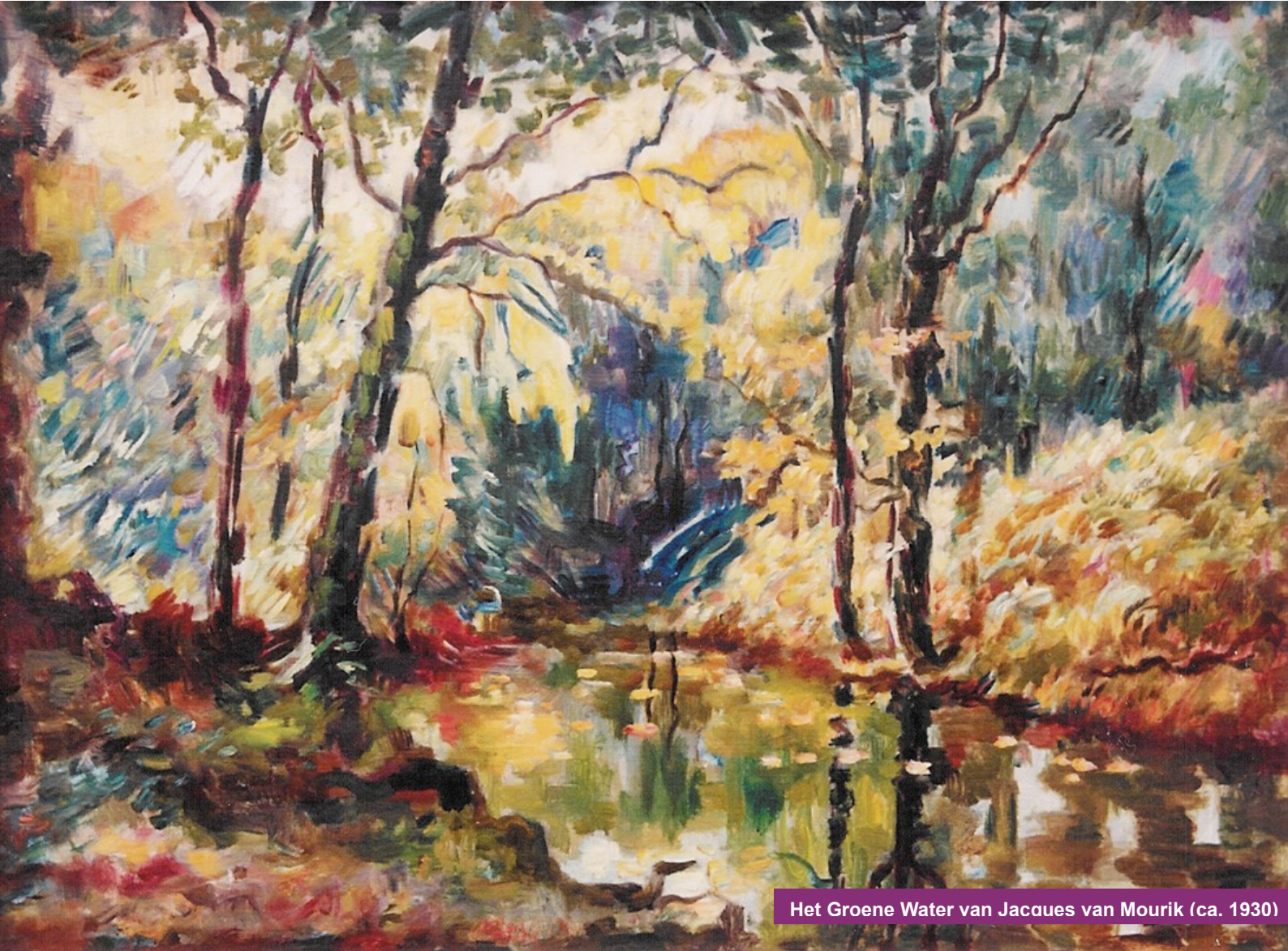
Gemeente Mook en Middelaar

Januari 2025

Het beeld van Kiste Trui aan het Raadhuisplein in Mook

Inhoud

Inleiding	3
Waarom een Kunst- en erfgoedvisie?	3
Wat verstaan we in deze visie onder kunst en erfgoed?	3
 De betekenis van kunst en erfgoed in de gemeente	
Mook en Middelaar	6
 Onze kunst- en erfgoedambities	9
De rol van de gemeente	9
Onze ambities	10
 <u>Bijlagen</u>	
Bijlage I: Uitvoeringsprogramma Kunst en erfgoed 2025-2028	14
 Bijlage II: Kunst en erfgoed in de gemeente Mook en Middelaar: zes verhaallijnen	16
 Verhaallijn I: : De gemeente Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal	18
Verhaallijn II: Het Romeins verleden in de gemeente Mook en Middelaar	22
Verhaallijn III: De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel	26
Verhaallijn IV: De gemeente Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden	31
Verhaallijn V: Grenzen door de gemeente Mook en Middelaar	35
Verhaallijn VI: Het Rijke Roomse Leven: religieus erfgoed in Mook en Middelaar	38
 Bijlage III: Geraadpleegde bronnen en literatuur	39

Het Groene Water van Jacques van Mourik (ca. 1930)

Inleiding

Voor u ligt de Kunst- en Erfgoedvisie van de Gemeente Mook en Middelaar. In deze visie geven we richting aan de manier waarop we als gemeente in de komende jaren willen omgaan met kunst en erfgoed.

De gemeente Mook en Middelaar kenmerkt zich door de unieke ligging tussen de Maas en de stuwwal. Deze ligging is bepalend geweest voor de geschiedenis van de gemeente. Het grondgebied van de huidige gemeente Mook en Middelaar was al duizenden jaren geleden in trek bij de mens, getuige de vele archeologische vindplaatsen van nederzettingen en grafheuvels.

Het Romeinse verleden en de gebeurtenissen die zich hier tijdens de Tachtigjarige Oorlog hebben afgespeeld zorgen voor een rijkdom aan verhalen en bijzondere plekken. Aan het begin van de twintigste eeuw streken diverse kunstenaars in deze gemeente neer om zich door het bijzondere landschap te laten inspireren. Ook de kunstenaars die anno 2024 in deze gemeente actief zijn, vertellen een verhaal. Zij zorgen voor het erfgoed van de toekomst. Alle vormen van kunst en erfgoed bij elkaar vertellen het verhaal van de gemeente Mook en Middelaar; de geschiedenis van onze voorgangers die hier gewoond en gewerkt hebben. De verhalen uit het verleden en heden willen we levend houden en doorgeven aan volgende generaties. Kunst en erfgoed zijn immers van belang voor de leefbaarheid en herkenbaarheid van de gemeente.

Samenwerking met de gemeenschap vormt het fundament van deze visie op kunst en erfgoed. Voor de totstandkoming van dit beleidsdocument hebben de verschillende kunst- en erfgoedorganisaties in deze gemeente een waardevolle bijdrage geleverd.

In deze visie beschrijven we onze kunst- en erfgoedambities, de rol van de gemeente en de samenwerking met partners en inwoners op het gebied van kunst en erfgoed. Dit met als doel om samen met de gemeenschap toekomst te geven aan de schat aan kunst en erfgoed in deze gemeente.

Deze visie bevat tevens een uitvoeringsprogramma waarin we een praktische invulling geven aan de in deze visie beschreven ambities.

Waarom een Kunst- en erfgoedvisie?

Er is behoefte aan een overkoepelend en richtinggevend beleidsdocument dat inzicht geeft in de manier waarop de gemeente met haar kunst en erfgoed wil omgaan. In het Coalitieakkoord 2022-2026 erkennen we dat er in onze gemeente veel kunst- en erfgoedorganisaties actief zijn. In juni 2024 is een medewerker Kunst en Erfgoed aangesteld, die zich volledig zal bezighouden met kunst en erfgoed. Verschillende onderdelen op het gebied van kunst en erfgoed, zoals monumenten, kunstwerken en archeologie komen binnen deze functie met elkaar samen. Dit zorgt ervoor dat we als gemeente op het gebied van kunst en erfgoed meer slagkracht krijgen.

Rond erfgoed zijn er op verschillende niveaus (gemeenten, provincies en het Rijk) taken en verantwoordelijkheden vastgelegd. De manier waarop de gemeente moet omgaan met haar erfgoed is in grote lijnen vastgelegd door de Rijksoverheid in de Erfgoedwet. Naast deze normen is er echter nog voldoende ruimte om zelf beleid te ontwikkelen.

Wat verstaan we in deze visie onder kunst en erfgoed?

Om een visie op het gebied van kunst en erfgoed te kunnen bepalen, is het allereerst noodzakelijk om deze termen te definiëren. Welke definitie geven we aan erfgoed en wat verstaan we binnen deze visie onder kunst?

Erfgoed is een breed begrip. Bij erfgoed gaat het om uit het verleden geërfde materiële en immateriële bronnen die we waardevol vinden voor ons collectief geheugen en voor toekomstige generaties. Erfgoed helpt mensen met elkaar te verbinden en een gevoel van saamhorigheid te creëren. Het kan bij erfgoed gaan om gebouwen, landschappen, voorwerpen, archeologische vondsten, archieven, verhalen of gewoonten, kunstwerken, tradities, rituelen, feesten, muziek en taal/dialecten.

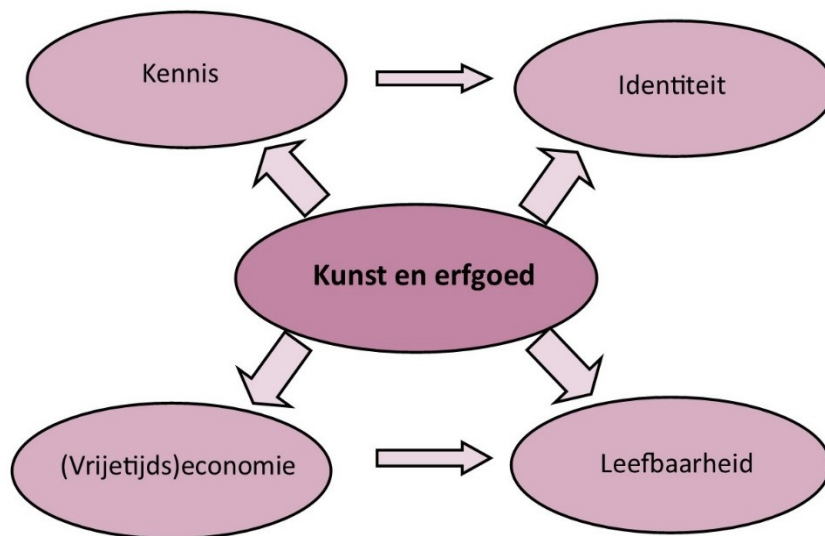
Op het gebied van kunst beperken we ons binnen deze visie tot kunst in de openbare ruimte. Overige kunst, zoals toneel, muziek etc. valt binnen ons gemeentelijk beleid onder het beleidsterrein Cultuur. Dit onderdeel wordt niet meegenomen in deze visie maar heeft wel onze aandacht.

Kapel Onze Lieve Vrouw Sterre der Zee aan de Riethorsterweg in Plasmolen

De betekenis van kunst en erfgoed in de gemeente Mook en Middelaar

We hechten belang aan het behoud, de ontwikkeling en het beleefbaar maken van kunst en erfgoed. Kunst en erfgoed zijn immers van waarde voor veel elementen binnen een samenleving.

Kennis

Kunst en erfgoed leren ons over de wereld waarin we leven en/of waarin vorige generaties hebben geleefd. Deze kennis kan ons belangrijke inzichten opleveren voor de toekomst. Kunst en erfgoed hebben een educatieve waarde.

Identiteit

Kunst en erfgoed zorgen voor verbinding in de gemeenschap, onder meer tussen verschillende generaties. Het verschaft een gedeelde identiteit, wat zorgt voor sociale cohesie binnen een gemeenschap. Kunst en erfgoed kunnen inwoners een thuis- of trotsgevoel geven en het kan voor structuur en herkenning zorgen.

Vrijetijdseconomie

Kunst en erfgoed maken een locatie of regio aantrekkelijker voor toeristen en recreanten. Erfgoedtoerisme is sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw steeds populairder geworden. Steeds meer mensen trekken er een dagje (of langer) op uit om erfgoed te bezoeken. Deze toeristen en recreanten zorgen voor een versterking van de lokale vrijetijdseconomie.

Leefbaarheid

Leefbaarheid is afhankelijk van ruimtelijke-, sociale- en economische factoren. Erfgoed levert op al deze vlakken waarden aan de leefomgeving. Kunst en erfgoed bepalen het karakter en de identiteit van een gebied en versterken de ruimtelijke kwaliteit. Kunstwerken en erfgoed kunnen het landschap of straatbeeld aantrekkelijker maken. Dit levert een bijdrage aan het woongenot van inwoners, maar maakt de gemeente ook aantrekkelijker voor recreanten en toeristen.

Tijdens het verzamelen van input hebben we ook de kunst- en erfgoedorganisaties gevraagd naar de betekenis die zij aan kunst en erfgoed in de gemeente toekennen. Dit leverde onder meer de volgende reacties op:

Kunst

“Kunst is ‘voedsel voor de ziel’ net zoals natuur, muziek en literatuur dat zijn.”

“Het geeft inspiratie aan mensen; zet aan tot creativiteit en nadenken, maakt bewust van bepaalde zaken/actualiteiten/omstandigheden; is onderhoudend voor de kijker en ‘arbeid’ voor de uitvoerder.”

“Het zet ons aan het denken, over onszelf en over de samenleving. Het draagt bij aan een beter sociaal milieu, betere omgangsvormen tussen mensen en beter begrip tussen culturen.”

Erfgoed

“Erfgoed is super belangrijk om te beseffen wie wij zijn, waar we vandaan komen en er trots op te kunnen zijn dat je in Mook en Middelaar woont.”

“Onze gemeente heeft een grote geschiedenis die bij het grote publiek, en de inwoners, amper bekend is. De gedachte aan deze geschiedenis mag nooit verloren gaan.”

“Het is belangrijk om erfgoed door te geven zodat men kan leren, bewonderen en bewaren en men zich kan identificeren met de eigen woonomgeving.”

Historische peilschaal aan de Maas in Mook

Onze kunst- en erfgoedambities

De gemeente Mook en Middelaar heeft een enorme rijkdom aan kunst en erfgoed. We willen zoveel mogelijk mensen (inwoners en bezoekers) deze rijkdom laten beleven. Het beleefbaar maken van het kunst en erfgoed in de gemeente vormt de kern van deze Kunst- en erfgoedvisie.

De rol van de gemeente

Wettelijke taken rond erfgoed

Als gemeente geven we invulling aan de wettelijke taken rond erfgoed. Gemeenten zijn onder andere verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving bij monumenten. Gemeenten dienen op grond van de Omgevingswet bij hun ruimtelijke planvorming een analyse te maken van het aanwezige erfgoed op en in de bodem en gemotiveerd aan te geven hoe hiermee in ruimtelijk opzicht zal worden omgegaan.

Erfgoedverordening

In februari 2024 heeft de gemeenteraad van de Gemeente Mook en Middelaar een vernieuwde Erfgoedverordening aangenomen. De Erfgoedverordening ziet toe op het beheer en behoud van cultureel erfgoed dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege de cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis.

Erfgoedwet

Sinds 1 juli 2016 is er met de Erfgoedwet één integrale wet die betrekking heeft op onze museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. Samen met de nieuwe Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. De Gemeente Mook en Middelaar heeft op grond van de Erfgoedwet een Adviescommissie Omgevingskwaliteit ingesteld die advies uitbrengt rond de instandhouding van de omgevingskwaliteit waaronder cultureel erfgoed. [Bekijk informatie over de taken van deze commissie.](#)

Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet bundelt wetten en regelingen over onder meer ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De Omgevingswet vervangt onder meer de Monumentenwet 1988. De Omgevingswet moet zorgen voor balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De wet beoogt een samenhangende benadering van diverse belangen. Een van die belangen is het cultureel erfgoed. Gemeenten moeten in hun omgevingsplan vastleggen hoe zij rekening houden met cultureel erfgoed.

De rol die we willen spelen

Met de taken die wettelijk zijn vastgelegd als basis, zijn we gesprekspartner voor initiatiefnemers met plannen die passen binnen deze kunst- en erfgoedvisie. De Gemeente Mook en Middelaar heeft een verbindende, faciliterende, ondersteunende en waar nodig stimulerende rol op het gebied van kunst en erfgoed. We verbinden en werken samen met inwoners, kunst- en erfgoedorganisaties, overheden, ondernemers en onderwijs.

De verantwoordelijkheid voor de productie, creatie en presentatie van kunst en erfgoed ligt bij de initiatiefnemers. Dit kunnen organisaties (vrijwilligers of professionals), inwoners, ondernemers of andere betrokkenen zijn. We staan open voor ideeën, geven advies en denken mee in de uitvoering. Concrete taken hierbij zijn bijvoorbeeld het behoud en onderhoud van monumenten en kunst in de

openbare ruimte. We verstrekken informatie aan het publiek via de gemeentelijke communicatiekanalen en actualiseren de informatie over kunst- en erfgoedobjecten.

We ondersteunen initiatiefnemers onder meer met het zoeken naar (financiële) middelen en leveren indien mogelijk zelf een financiële bijdrage binnen het beschikbare budget aan de uitvoering van initiatieven. Voor dit laatste hanteren we de volgende kaders:

- Het initiatief moet een bijdrage leveren aan één of meerdere van de volgende aspecten:
 - sociale cohesie binnen de gemeenschap van Mook en Middelaar;
 - toeristisch potentieel van de gemeente Mook en Middelaar;
 - educatie van inwoners/bezoekers
- Het initiatief moet toegankelijk zijn voor een zo breed mogelijk publiek;
- We streven naar initiatieven waarmee de gemeente Mook en Middelaar zich kan onderscheiden en/of die aansluiten bij de verhaallijnen die als bijlage aan deze visie zijn gevoegd;
- We streven naar initiatieven die een duurzaam karakter hebben;

Onze ambities

We hebben voor de komende jaren de volgende kunst- en erfgoedambities geformuleerd:

1. We maken kunst en erfgoed in de gemeente beter zichtbaar en beleefbaar voor een zo breed mogelijk publiek en zorgen voor een optimale toegankelijkheid hiervan;
2. We zorgen voor een optimale samenwerking met stakeholders en burgers binnen de gemeente en zoeken aansluiting bij regionale en landelijke ontwikkelingen op het gebied van kunst en erfgoed.

Ambitie 1: Kunst en erfgoed beleefbaar en toegankelijk maken

We maken kunst en erfgoed in de gemeente beter zichtbaar en beleefbaar voor een zo breed mogelijk publiek en zorgen voor een optimale toegankelijkheid hiervan.

We maken gebruik van de kracht van verhalen

Kunst en erfgoed vertellen ons verhalen. We vinden het belangrijk dat deze verhalen zorgvuldig worden bewaard en beleefbaar zijn voor inwoners en bezoekers van de gemeente. We stimuleren en faciliteren initiatieven die ervoor zorgen dat de verhalen die van betekenis zijn voor onze gemeente op een toegankelijke en aantrekkelijke manier worden gepresenteerd.

We laten kunst en erfgoed van en voor iedereen zijn

We willen kunst en erfgoed in onze gemeente beleefbaar en toegankelijk maken voor iedereen. Bij de informatievoorziening van kunst en erfgoed zorgen we ervoor dat deze voor een zo groot mogelijk publiek toegankelijk is. We stimuleren kunst- en erfgoedorganisaties, ondernemers en andere initiatiefnemers om ook de jeugd bij hun initiatieven te betrekken.

We leggen verbinding met toerisme en recreatie

Door kunst en erfgoed beter te benutten, kan de gemeente het toerisme naar een hoger niveau brengen. Bij nieuwe initiatieven rond kunst en erfgoed leggen we daarom actief de verbinding met toerisme en recreatie.

We nemen kunst en erfgoed mee in ruimtelijke plannen

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen in de gemeente nemen we al vanaf de voorbereidingsfase kunst en erfgoed mee. We bekijken in welke vorm kunst en erfgoed een rol kunnen spelen binnen de planontwikkeling. Uiteraard is dit afhankelijk van onder meer de geschiedenis van de locatie.

We bevorderen het publieksbereik van archeologisch onderzoek in onze gemeente

We beschermen archeologische plaatsen en laten archeologisch onderzoek verrichten volgens de wettelijke taken. Daarnaast willen we het publiek beter informeren over het vroege verleden van de gemeente en over vondsten die nu en in het verleden in onze gemeente zijn gedaan. We proberen in het verleden gedane betekenisvolle archeologische vondsten zichtbaar/beleefbaar te maken voor het publiek (fysiek en/of digitaal). Bij toekomstig archeologisch onderzoek in de gemeente betrekken we het publiek door communicatie en educatie.

We brengen onze monumenten beter onder de aandacht

In de gemeente Mook en Middelaar bevinden zich diverse rijks- en gemeentemonumenten. Eind 2024 stonden er zestien gemeentemonumenten en tien rijksmonumenten geregistreerd.

Overzicht van de in de gemeente Mook en Middelaar aanwezige rijksmonumenten:

- Overblijfselen Huis Middelaar, Huissestraat Middelaar
- H. Lambertusen Brigidakerk, Dorpsstraat Middelaar
- St. Antonius Abtkerk, De Hove Mook
- Heumense Schans (verdedigingswerk), Mook
- Mariakapel, Eindweg Middelaar
- Terrein Romeinse Villa, Sint Jansberg Plasmolen
- Watermolen de “Bovenste Plasmolen”, Sint Jansberg Plasmolen
- Mookerschans (verdedigingswerk), Mook
- Historische Buitenplaats Jachtslot Mookerheide, bestaande uit landhuis, delen van de aanleg, muren en trappartijen, brug, wildkelder, kassen, dieptetuin, fruitmuur, Heumensebaan, Molenhoek
- Terrein met restanten Romeinse brug over de Maas, Veerstraat, Middelaar

Overzicht van gemeentelijke monumenten in de gemeente Mook en Middelaar:

Monumenten Molenhoek

- Woning, Heumensebaan 3
- Woning, Stationsstraat 79
- Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smartenkerk, Stationsstraat
- Woning, Stationsstraat 33
- Woning, Rijksweg 19

Monumenten Mook

- Historische peilschaal, Maasdijk
- Calvarieberg RK Kerkhof, Groesbeekseweg
- Oorlogsmonument burgers Mook, begraafplaats Groesbeekseweg
- Woning, Kerkstraat 8-10
- Woning, Kerkstraat 5-7
- Woning, Rijksweg 189
- Kapel Vrouw van de dwaallichtjes, De Mortel
- Kerkhof, Kerkstraat/Raadhuisplein
- Gevel Maasstaete, Maasstaete 1-28

Monumenten Plasmolen

- Kapel Onze Lieve Vrouw Sterre der Zee, Riethorsterweg

Monumenten Middelaar

- Oorlogsmonument Christusbeeld, Witteweg

We hechten belang aan de waarde van monumenten in onze gemeente en vinden het belangrijk dat deze bewaard blijven voor de toekomst. In het voorjaar 2024 is gestart met een inventarisatie van objecten die mogelijk voor een monumentale status in aanmerking komen. We onderzoeken hoe we eigenaren van gemeentelijke monumenten in de toekomst financieel kunnen ondersteunen in de komende jaren, voor zover de gemeentelijke financiën dit mogelijk maken.

We vinden het belangrijk dat de verhalen achter de in de gemeente aanwezige monumenten (zowel rijksmonumenten als gemeentelijke monumenten) beleefbaar worden gemaakt en aan het publiek worden gepresenteerd.

Ambitie 2: Optimale samenwerking en aansluiting zoeken

We zorgen binnen de gemeente voor een optimale samenwerking met de kunst- en erfgoedorganisaties, ondernemers en inwoners en zoeken aansluiting bij regionale en landelijke ontwikkelingen op het gebied van kunst en erfgoed.

We leggen de verbinding met de kunst- en erfgoedorganisaties, inwoners en ondernemers

Samenwerking met de kunst- en erfgoedorganisaties, inwoners en ondernemers is een voorwaarde om kunst en erfgoed zo goed mogelijk te kunnen benutten. In de gemeente Mook en Middelaar zijn diverse kunst- en erfgoedorganisaties actief. Het merendeel van de organisaties is aangesloten bij het

Erfgoedplatform. Vorig jaar is er in de gemeente door vrijwilligers een nieuwe werkgroep (Werkgroep Schatgraven Erfgoed Mookerheide) opgericht die als doel heeft om de verschillende ideeën en activiteiten rond erfgoed bij elkaar te brengen. Dit met als uiteindelijk doel om kunst en erfgoed binnen de gemeente Mook en Middelaar beter op de kaart te zetten. Ook is er in 2023 door lokale ondernemers een nieuw toeristisch platform opgericht: Visit Mookerheide. We zoeken als gemeente actief de verbinding met de kunst- en erfgoedorganisaties. We stimuleren samenwerking tussen de verschillende organisaties en tussen inwoners en ondernemers met initiatieven rond kunst en erfgoed.

We kijken over onze gemeentegrenzen heen

We zoeken aansluiting bij initiatieven en activiteiten van (buur)gemeenten en regio's en we kijken hierbij ook over de grens. De Gemeente Mook en Middelaar ligt op de grens van drie provincies, ligt nabij de stad Nijmegen met een rijke historie en ligt ook vlakbij de grens met Duitsland. Met buurgemeenten als het Land van Cuijk delen we belangrijke historische waarden, zoals het Romeinse verleden. Ook zoeken we aansluiting bij landelijke ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van kunst en erfgoed. Hiermee kunnen we kunst en erfgoed in onze gemeente beter op de kaart zetten

Bijlage I: Uitvoeringsprogramma Kunst en erfgoed 2025-2028

Nadat de Kunst- en erfgoedvisie is vastgesteld door de raad (in Q1 2025), zal het college het uitvoeringsprogramma opstellen. In dit uitvoeringsprogramma zullen we de taken beschrijven die we de komende vier jaar zelf uitvoeren. We staan open voor ideeën vanuit organisaties, inwoners, ondernemers of andere betrokkenen. We zullen het uitvoeringsprogramma in de komende jaren daarom gaan invullen aan de hand van de initiatieven die er vanuit de gemeenschap ontstaan en we zullen per initiatief bepalen welke rol wij als gemeente aannemen.

Financiën

Het budget voor kunst en erfgoed bedraagt €26.000 voor het jaar 2025, dit bedrag wordt als volgt besteed:

- Subsidieregeling monumenten: €9.000,-. Financiële ondersteuning voor eigenaren van monumenten voor het onderhoud en de restauratie van hun pand. In het voorjaar van 2025 zal een subsidieplan voor gemeentelijke monumenten worden opgesteld.
- Ondersteuning initiatiefnemers: €4.000,-. In de Kunst- en erfgoedvisie wordt het belang van samenwerking met de gemeenschap benoemd. Een deel van het budget wordt aangewend om plannen, die passen binnen de Kunst- en erfgoedvisie, financieel te ondersteunen.
- Jaarlijkse subsidies aan kunst- en erfgoedorganisaties: €6.000,-. Het betreft op dit moment vijf kunst- en erfgoedorganisaties.
- Uitvoering overige actiepunten uitvoeringsprogramma Kunst- en Erfgoedvisie: €2.000,
- Afschrijvingskosten kapitaallasten: €5.000,-

Na jaar 1 wordt het uitvoeringsprogramma geëvalueerd en eventueel aangepast.

Huys Middelaar door Jan de Beijer (1746), bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Bijlage II:

Kunst en erfgoed in de gemeente Mook en Middelaar: zes verhaallijnen

In deze Kunst- en erfgoedvisie hebben we zes verhaallijnen uitgewerkt. Deze thema's vinden we dusdanig betekenisvol voor onze gemeente dat we deze in de komende jaren aandacht willen geven. Uiteraard is er ruimte voor ideeën en initiatieven die op andere thema's en tijdvakken betrekking hebben.

We hebben bij de keuze voor de verhaallijnen naar de volgende criteria gekeken:

- Kan de gemeente zich met de verhaallijn onderscheiden van andere gemeenten/regio's?
- Bestaat er binnen de gemeenschap behoefte aan meer aandacht voor de thema's die onder de verhaallijn vallen (o.a. op basis van de participatie van de kunst- en erfgoedorganisaties rond deze visie)?
- Is de verhaallijn inzetbaar om het toeristisch/recreatief potentieel van de gemeente te versterken?

We hebben tijdens het verzamelen van input aan de kunst- en erfgoedorganisaties gevraagd welke thema's in deze gemeente naar hun mening meer aandacht verdienen. De volgende onderwerpen werden hierbij het vaakst genoemd: het Romeinse verleden, herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog, de kunst van de kunstenaarskolonie Plasmolen. Dit laatste onderwerp werd ook in het participatieproces rond de Omgevingsvisie onder inwoners het vaakst genoemd als erfgoed dat onvoldoende zichtbaar is.

- Verhaallijn I: De gemeente Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal
- Verhaallijn II: Het Romeins verleden in de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn III: De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel
- Verhaallijn IV: De gemeente Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden
- Verhaallijn V: Grenzen door de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn VI: Het Rijke Roomse Leven in Mook en Middelaar

Mookerplas met uitzicht op de stuwwal

Verhaallijn I: Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal

De ligging van de gemeente Mook en Middelaar tussen de Maas en de stuwwal is bepalend geweest voor de geschiedenis van de gemeente en haar bevolking. Het erfgoed in de gemeente is dan ook sterk verbonden met het landschap.

Ontstaan van het landschap

Het landschap van de gemeente Mook en Middelaar, met stuwwal, rivierduinen en het beek- en rivierdal, is ontstaan in de voorlaatste ijstijd (Saalien), zo'n 130.000 jaar geleden. Een dikke laag landijs kwam toen vanuit Scandinavië tot in Nederland. Door het schuivende landijs werd de bodem opgestuwd en ontstond een stuwwal tussen Nijmegen, Mook en Kleve. Bij Molenhoek heeft de stuwwal een glooiende helling doordat smeltwater materiaal meevoerde en onderaan de stuwwal afzette. De stuwwal bestaat grotendeels uit zandgronden. Na de laatste ijstijd was het nog lange tijd vrij koud, waardoor de Maas soms droog stond en er weinig begroeiing was. Hierdoor werd door de wind veel zand uit de droge rivierbodems opgewaaid en verderop afgezet, waardoor de rivierduinen zijn ontstaan. Middelaar ligt op de zandrug van deze rivierduinen.

In de laatste ijstijd (Weichselien) vormden de huidige Rijn en Maas één systeem van vlechtende rivieren, waarbij ze elkaar op meerdere punten kruisten en aftakkingen maakten. In het gebied ten zuiden van de stuwwal heeft deze "oer-Rijn" ook gestroomd. Samen met wind en ijs heeft de Maas voor een groot deel het landschap in dit gebied bepaald. Door de afwisselende werking van opheffing en insnijding van de Maas, zijn al vanaf het Pleistoceen terrassen ontstaan. Het gebied ten oosten van de rivierduinen is zo'n terrasvlakte. De stuwwal en rivierduinen zijn twee opvallende landschapselementen die voor Nederlandse begrippen bijzonder zijn. De aanwezigheid van deze elementen in een relatief klein gebied maakt het landschap van Mook en Middelaar uniek in Nederland.

Behalve de natuur heeft ook begrazing, landbouw en andere menselijke activiteiten invloed gehad op de vorming van het landschap in deze omgeving. In Noord- en Midden-Limburg kwamen al vanaf de Oude Steentijd (ca. 11.000 jaar geleden) mensen voor. Jagers en verzamelaars trokken rond in deze streek. Uit deze perioden zijn vooral resten van stenen werktuigen te vinden. In de Nieuwe steentijd kwamen de eerste landbouwers in het gebied, waardoor de eerste cultuurgronden zijn ontstaan.

Het buitengebied van Middelaar

In de achttiende en negentiende eeuw groeide de bevolking sterk waardoor de druk op de voedselproductie hoog werd en uitbreiding van het landbouwareaal noodzakelijk was. In deze tijd kwamen er steeds meer plannen om de heidegebieden te ontginnen. De Bisselt is een voorbeeld van een plek waar men begonnen is deze gebieden te verdelen onder eigenaren en het te ontginnen. De graslanden in het Maasdal bij Middelaar met de Maasheggen zijn een duidelijk voorbeeld van graslandontginningen.

Het landschap van het Maasheggengebied bestaat uit graslanden met daartussen gevlochten heggen. Deze heggen scheidden de percelen van elkaar en fungeerden als veekering. De Maasheggen is het oudste cultuurlandschap van Nederland en is uitgeroepen tot UNESCO Biosfeergebied. Het Maasheggengebied ligt gedeeltelijk in de gemeente Mook en Middelaar. De Gemeente Mook en Middelaar werkt de komende jaren samen met de gemeenten Bergen en Gennep aan het herstel van de Maasheggen in het Limburgse Maasdal.

Ook in latere perioden zijn er door menselijke activiteiten veranderingen in het landschap ontstaan. Een belangrijke ontwikkeling voor het landschap in deze gemeente waren de zand- en kleiafgravingen. Hierdoor zijn natuurgebied De Zandberg en de Mookerplas (in 1960-1970) ontstaan. Het project bij de Mookerplas was in Nederland één van de eerste zand- en grindwinningsprojecten waarbij een recreatieplas werd gecreëerd.

De Maas: kansen en bedreigingen

De rivier de Maas vormde door de eeuwen heen zowel kansen als bedreigingen voor de bevolking van deze omgeving. Al in de Romeinse tijd was er menselijke activiteit bij de Maas (zie verhaallijn II). De rivier zorgt van oudsher voor transportmogelijkheden voor mens en materiaal. Ook voor het toerisme, dat in de jaren zestig van de twintigste eeuw opkwam, was de Maas van groot belang.

Maar de Maas zorgde tevens voor bedreiging, ook recent nog. In 1993 en 1995 kreeg de gemeente te maken met hoogwater in de Maas. De rivier stroomde over en het water stroomde de straten en huizen in. Na de hoogwatercrisis van 1995 werden dijken en andere waterkeringen versterkt. Mook kreeg aan de Maaskade een nieuwe keermuur. De keersluis aan de Cuijksesteeg in Mook kon voortaan worden gesloten waardoor bij hoogwater het water in de Mookerplas niet kan stijgen en daarmee een gevaar kan vormen voor Plasmolen. Langs Middelaar werden dijken aangelegd. Het hoogwatermonument aan de Dorpsstraat in Middelaar van kunstenaar Ben van Pinxteren herinnert aan het hoogwater van 1993.

Hoogwatermonument aan de Dorpsstraat in Middelaar

Historische peilschaal bij de Maas in Mook

Twee eeuwen geleden was men zich al bewust van de gevaren van hoogwater. In de negentiende werd de hoogte van het water in de Maas gemeten met behulp van een peilschaal. Aan de Maasdijk in Mook werd in 1861 een peilschaal aangelegd. Generaties lang werd hier door de familie Linders de waterstand gemeten. Deze peilschaal is recent gerestaureerd en is één van de weinige bewaard gebleven historische peilschalen in Nederland. Meestal werden peilschalen nadat ze niet meer in gebruik waren afgebroken. De historische peilschaal is aangewezen als gemeentelijk monument.

Langs de Maas staan over een lengte van honderd kilometer bakenbomen. Deze populieren zijn tachtig jaar geleden geplant om bij hoogwater te dienen als baken voor de scheepvaart om de loop

van de vaargeul te kunnen zien. De bakenbomen langs de Maas worden gezamenlijk ook wel 'de langste laan van Nederland' genoemd. Ook in de gemeente Mook en Middelaar staat een aantal van deze bakenbomen.

Stuwwal

De stuwwal is net als de rivier bepalend geweest voor de geschiedenis van deze omgeving. De helling van de stuwwal was vanwege de gunstige grondwaterstand een geschikte plaats voor de aanleg van akkerlanden. Het was bovendien een strategische plek voor een villa (in de tijd van de Romeinen, zie de verhaallijn II 'Het Romeinse verleden van Mook en Middelaar'), voor de verzameling van militaire troepen of de aanleg van een verdedigingswerk (zie verhaallijn III 'De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel'). Daarnaast waren de on-Nederlandse heuvels geliefd bij vermogenden die een landgoed op de stuwwal aanlegden en bij kunstenaars die zich door het landschap lieten inspireren (zie de verhaallijn IV 'Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden').

De Bovenste Plasmolen

Door het stuwwalgebied in de Nederlands-Duitse grensregio, waaronder in Mook, zijn door de Vereniging Geopaden Stuwwal wandel- en fietsroutes uitgezet. De vereniging geeft bij deze routes informatie over het ontstaan van het stuwwallenlandschap.

Op de Sint Jansberg bij Plasmolen werd in de achttiende eeuw een papiermolen gebouwd, de Bovenste Plasmolen. Over de helling van de stuwwal voeren molenbeken kwelwater naar de lager gelegen watermolen.

In 1846 werd de papiermolen omgebouwd tot graanmolen. De Bovenste Plasmolen is aangewezen als rijksmonument. De Stichting Bovenste Plasmolen 1725 onderhoudt en beheert de molen.

In Plasmolen bevond zich tot aan het begin van de twintigste eeuw een tweede watermolen. Deze Onderste Plasmolen stond op de plek waar Hotel-café-restaurant De Plasmolen werd gebouwd. Zowel de molen als het hotel zijn niet meer aanwezig, alleen de molenvijver is er nog. Op de heuvelrand aan de Rijksweg stond nog een derde molen: een windkorenmolen. De naam van het dorp Plasmolen verwijst naar de molens die bij het dorp hebben gestaan.

Materieel erfgoed/relevante locaties binnen deze verhaallijn:

- Het Maasheggenlandschap, Middelaar
- Bovenste Plasmolen, Sint Jansberg, Plasmolen
- Historische peilschaal, Maasdijk, Mook
- Hoogwatermonument, Dorpsstraat, Middelaar
- Bakenbomen langs de Maas
- Mookerplas, Plasmolen
- Pijlers van de oude brug aan de Cuijksesteeg
- De Bisselt in Mook

Reconstructie van de Romeinse villa op de Sint Jansberg

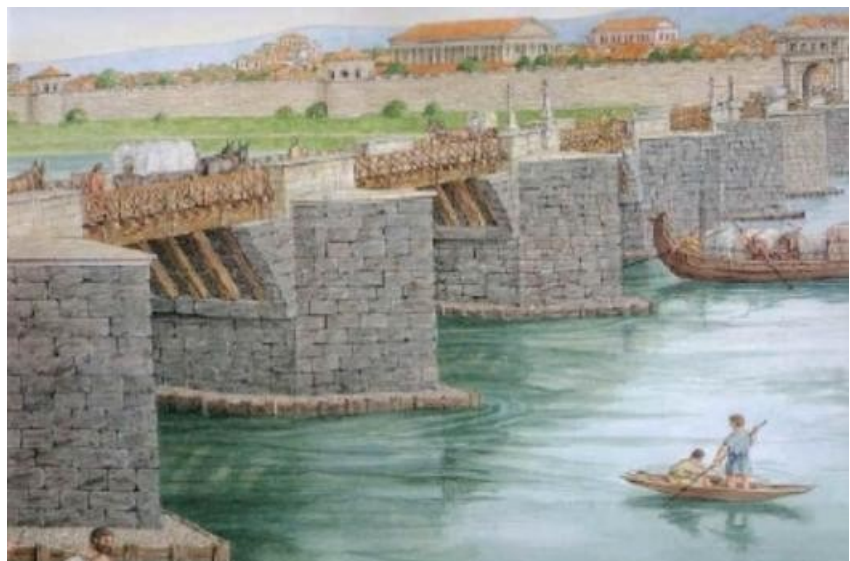
Verhaallijn II: Het Romeinse verleden in de gemeente Mook en Middelaar

Het grondgebied van de gemeente Mook en Middelaar was in de Romeinse tijd een belangrijke locatie. In de gemeente zijn twee archeologische vondsten gedaan die regionaal alsook nationaal van betekenis zijn.

Rond het begin van de jaartelling vestigden de Romeinen zich in het huidige Nederland. De noordelijke grens van het Romeinse rijk (de limes) lag in de buurt van de Rijn. Het zuiden van de limes, waaronder de huidige gemeente Mook en Middelaar, behoorde tot het Romeinse rijk. Het gebied dat nu onder de gemeente Mook en Middelaar valt, lag aan een belangrijke Romeinse route die van Tongeren in België via Cuijk naar Nijmegen liep. De stuwwal en de Maas boden veel voordelen, zowel vanuit strategisch als praktisch perspectief. De Romeinen bouwden hun villacomplexen het liefst op hoger gelegen grond en de Maas zorgde voor stromend water en goede transportmogelijkheden. Diverse archeologische vondsten, zoals grafvelden, bewijzen dat er in deze omgeving veel bewoning in de Romeinse tijd was. Tussen Mook en Middelaar was een opvallende clustering van nederzettingen.

Laat-Romeinse brug over de Maas bij Middelaar

In de vierde eeuw na Chr. legden de Romeinen een brug over de Maas bij Cuijk en Middelaar aan. Er zijn in Nederland van slechts twee Romeinse bruggen resten teruggevonden, waarvan er zich dus één in de gemeente Mook en Middelaar bevindt. De restanten van de brug kwamen in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw tijdens laag water tevoorschijn. In 1989 is vervolgens door duikers nader onderzoek verricht.

Tekening van een Romeinse brug, bron: Spannende Geschiedenis

De restanten van de brug omvatten palen die als fundering voor pijlers hebben gediend en los liggende blokken bewerkt natuursteen van de opbouw. De lengte van de brug moet ongeveer 450 meter zijn geweest. De brug heeft een belangrijke rol gespeeld in de aanvoer van personen en goederen naar het Romeinse castellum (fort) te Cuijk. Beide bouwwerken maakten deel uit van een verdedigingssysteem dat de Romeinen nodig hadden voor bescherming tegen vrije Germanen die regelmatig de Rijn overstaken: de Franken. Bij de Maas bij Middelaar staat een informatiebord met kunstwerk over de gevonden brug.

Informatiebord met kunstwerk bij de Maas in Middelaar

Romeinse villa op de Sint Jansberg

Op de Sint Jansberg zijn in de vorige eeuw resten gevonden van het grootste burgerlijke gebouw uit de Romeinse tijd in Nederland. De Romeinse villa is afkomstig uit de tweede eeuw na Christus. Het gaat om de restanten van een groot hoofdgebouw met afmetingen van circa 84 x 22 meter. Het gebouw bestond uit een centraal deel en twee vleugels, waarvan er één een badgebouw was. De villa werd bewoond van begin tweede tot halverwege de derde eeuw na Chr. Sinds 1978 is de vindplaats van de resten van de villa een wettelijk beschermd archeologisch monument. De Romeinse villa is in beheer bij Natuurmonumenten. Ter bescherming zijn in 2006 de ondergrondse resten van de villa geconsolideerd. Tegelijkertijd is de geschiedenis bovengronds weer zichtbaar gemaakt door middel van een buisconstructie.

Kleinere Romeinse vondsten

Behalve de hierboven beschreven grotere vondsten, zijn er in het verleden ook 'kleinere' archeologische vondsten uit de Romeinse tijd gedaan. Ook deze vertellen het verhaal van het Romeinse verleden in deze gemeente. Op het terrein van Maasstaete in Mook zijn in de jaren negentig restanten van een Romeinse nederzetting aangetroffen. Eind negentiende eeuw is op een eilandje in de Mookerplas, het 'heibergske', een sarcofaag uit de Romeinse tijd gevonden. Deze zou

begin twintigste eeuw aan Museum Kam zijn verkocht en vervolgens is deze naar het museumdepot verplaatst.

Gevonden sarcofaag bij de Mookerplas, bron: De Grenssteen

Materieel erfgoed/revelante locaties binnen deze verhaallijn:

- Terrein met restanten van de Romeinse brug over de Maas bij Middelaar;
- Overblijfselen van de Romeinse villa op de Sint Jansberg;
- Archeologische vondsten uit deze gemeente.

Schilderij Slag op de Mookerheide van Frans Hogenberg, bron: Fotocollectie Regionaal Archief Nijmegen

Nach dem Graf Lydvich hatt veracht: Hatt er sein rhaum, so weit und breit: Verloren in einen kleinen zeit: Dill macht das Hans. Muff mit wolt haben. Dill kofte viel, verlor er sein.

Verhaallijn III: De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel

Het gebied dat de huidige gemeente Mook en Middelaar vormt, is door de eeuwen heen regelmatig een belangrijk strijdtoneel tijdens oorlogen geweest. Het lag zelfs een aantal keer in de frontlinie van een grote oorlog.

De Slag op de Mookerheide tijdens de Tachtigjarige Oorlog

Met de Slag op de Mookerheide kwam de Tachtigjarige Oorlog naar de omgeving van Mook. Het Nederland van nu hoorde toen bij Spanje en bestond uit gewesten / provincies. Mook hoorde bij het hertogdom Kleef, terwijl Middelaar bij het hertogdom Gelre hoorde. Keizer Karel V was koning van Spanje en heer der Nederlanden. Zijn zoon Filips II volgde hem op in 1556 en hij zag zichzelf als verdediger van het katholicisme tegen het protestantisme. Het was de tijd van de reformatie. In Europa was het katholicisme de belangrijkste godsdienst. In de Nederlanden groeide in de machtige steden en bij de adel echter de invloed van de protestanten. Filips wilde hun voorrechten afnemen, de belastingen verhogen en de zelfstandigheid van de gewesten beperken. Hij stuurde daarom landvoogd Alva naar de Nederlanden. In heel Europa groeide het verzet. Willem van Oranje en zijn bondgenoten haalden huurlingen uit andere landen voor de opstand tegen Spanje. De opstandelingen eisten meer godsdienstvrijheid en zelfstandigheid. In 1566 werden tijdens de Beeldenstorm veel katholieke kerken vernield. Dit leidde tot een keiharde reactie van Filips II en Alva. Het vervolg werd bekend als de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648), in Nederland ook wel de Opstand genoemd. Ook in de buurlanden woedde de oorlog. Uiteindelijk kwam in 1648 een einde aan die oorlog met de ondertekening van de Vrede van Münster. Hiermee werd de onafhankelijkheid erkend van de zeven noordelijke provincies van Nederland.

Mook en Middelaar werd in 1574 betrokken bij de oorlog. Toen stagneerde de opmars van de opstandelingen in Holland en Zeeland. Onder leiding van Lodewijk en Hendrik van Nassau rukten zij uit het zuiden op langs de Maas. Zij werden door Spaanse troepen aan de oostkant gehouden. Bij Mook kwam het op 14 april 1574 tot een confrontatie, bekend als de Slag op de Mookerheide. De Spaanse troepen wonnen de slag. Ruim 3000 soldaten sneuvelden, vooral aan de zijde van de opstandelingen. Veel inwoners van Mook sloegen op de vlucht. De St. Antonius Abtkerk in Mook raakte ernstig beschadigd.

Rond de Slag op de Mookerheide ontstond een bekende legende, die van Kiste Trui. Volgens geruchten zou er bij de Mookerheide door Lodewijk en Hendrik van Nassau een schatkist zijn begraven. Die kist zou zich ergens in de moerassen moeten bevinden. Trui zocht haar hele leven naar de kist en kreeg daarom de bijnaam 'Kiste Trui'. Dag en nacht zou ze tevergeefs op zoek zijn geweest naar de schatkist. Kiste Trui groeide uit tot het symbool van Mook.

De Slag op de Mookerheide is één van de bekendste veldslagen die ooit in ons land plaatsvonden. In de gemeente zijn diverse herinneringen aan deze veldslag terug te vinden, zoals het beeld van Kiste Trui voor het gemeentehuis, de naam van het restaurantgilde waarbinnen diverse restauranthouders zich hebben verenigd ('t Gilde van Kiste Trui) en de activiteiten, zoals wandelingen en excursies, die

Beeld van Kiste Trui aan het Raadhuisplein in Mook

Stichting Huys te Moock organiseert. Op 13 en 14 april 2024 is de veldslag uitgebreid herdacht tijdens het herdenkingsweekend '450 jaar Slag op de Mookerheide'. Tijdens dit weekend zijn activiteiten georganiseerd door Stichting Huys te Moock en door de Gemeente Mook en Middelaar. Als blijvende herinnering is op de rotonde voor het gemeentehuis een kunstwerk van de Gebroeders Van Nassau onthuld. Op vijf locaties in de gemeente staat een informatiebord met uitleg over de Slag op de Mookerheide.

Frontgebied in de Tachtigjarige Oorlog

Ook na de Slag op de Mookerheide bleef het onrustig in Mook en Middelaar gedurende de Tachtigjarige Oorlog. De huidige gemeente Mook en Middelaar lag in het frontgebied van de oorlog. Nijmegen behoorde vanaf 1591 tot de nieuwe Republiek, terwijl de Spaanse troepen het zuiden in handen hadden. In deze streek troffen de legers elkaar het vaakst. In april 1629 verzamelde stadhouder Frederik Hendrik zijn troepen op de Mookerheide om vanaf daar naar Den Bosch te trekken. Maar liefst 24.000 soldaten en 4.000 ruiters zouden met 1500 wagens op de Mookerheide bij elkaar gekomen zijn voor een wapenschouw. De bruine heidevlakte was bezaaid met talloze leger tenten en een wapengedruis klonk door de omgeving. Voor de lokale bevolking moet dit een grote impact gehad hebben. Ook in 1632 was de Mookerheide verzamelpaats van het leger van de Republiek, deze keer voor het Beleg van Roermond. Deze keer kwamen 17.000 soldaten en 4.000 ruiters bijeen om vanaf de Mookerheide in zuidelijke richting te trekken.

In de Tachtigjarige Oorlog speelde Huis Middelaar een belangrijk rol. Aanvankelijk werd het kasteel dat uit de veertiende eeuw stamt bezet door de hertog van Parma, landvoogd van de Nederlandse gewesten. Hij legerde zijn troepen op het kasteel van Middelaar, maar in 1641 nam prins Frederik Hendrik het kasteel in bezit in verband met het beleg van het Genneperhuis. Hij liet een schipbrug over de Maas leggen richting klooster St. Agatha. Voor de verdediging daarvan werd ook het Huis Middelaar

Informatiebord op de locatie waar ooit Huis Middelaar stond aan de Huissestraat in Middelaar

met schansen versterkt. In juni 1641 werd rond het Genneperhuis begonnen met de aanleg van een omsingelingslinie, ook wel Circumvallatielinie genoemd. De linie had een lengte van ca. 15 kilometer en lag onder meer in het buitengebied van Middelaar.

Verschillende keren wisselde het kasteel 'Huyse Middelaer' van bezitter. De ene keer waren er Staatse huurtroepen heer en meester, dan weer waren het Spaanse garnizoenen die zich hier nestelden. In de zeventiende eeuw kwam kasteel Middelaar in het bezit van de Pruisische koningen, maar daar kwam een eind aan in de Spaanse successieoorlog. Franse soldaten verwoestten in 1702 het al in verval zijnde kasteel.

Schansen op de Mookerheide

Op de Mookerheide doet niets meer herinneren aan de roerige geschiedenis van de Tachtigjarige Oorlog. Wel zijn er ruim honderd jaar na de Tachtigjarige Oorlog twee verdedigingswerken in het gebied aangelegd: de Heumense schans en de Mookerschans. De schansen hebben mogelijk deel uitgemaakt van een of meerdere verdedigingslinies die ter beveiliging van omvangrijke militaire kampementen in het open veld werden opgeworpen. Het kan ook zijn dat de schansen zijn opgeworpen als oefenschans of met het oog op toekomstig gevaar. De hooggelegen Mookerhei met uitzicht over het Maasdal was een strategische plek voor een verdedigingswerk. Er is tot nu toe niets bekend over krijgsverrichtingen waarbij de Mookerschans en de Heumense Schans betrokken zijn geweest.

De Mookerschans (links) en de Heumense Schans via Google Maps (rechts)

Plunderingen van de Fransen

In de periode 1672-1679 woedde de Hollandse Oorlog of Frans-Nederlandse Oorlog in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Lodewijk XIV was in 1672 de Republiek binnengevallen. In het jaar 1675 zouden de Fransen ook in Mook en omstreken flink hebben huisgehouden. Ze staken onder meer de kerk in Mook in brand. Ook Huis Middelaar liep in deze periode zware schade op.

Hevige gevechten tijdens de Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is er in de gemeente Mook en Middelaar hevig gevochten. Bij de operatie Market Garden hadden de geallieerden in september 1944 de dorpen Molenhoek en Mook bevrijd, maar de kernen van Middelaar en Plasmolen waren nog in Duitse handen gebleven. In de oorlogswinter van 1944-1945 liep de frontlinie dwars door de gemeente Mook en Middelaar. Het verhaal over de operatie Market Garden concentreert zich vooral op Arnhem en Nijmegen, maar ook in de gemeente Mook en Middelaar is hevig gevochten. Op de Sint Jansberg bij Plasmolen blijkt uit archeologisch onderzoek dat het gebied is bezaaid met sporen van de oorlog.

Voorals Middelaar kwam zwaar gehavend uit de oorlogstijd. Bijna geen huis of boerderij stond overeind en de kerk was platgebombardeerd. De bevolking van Middelaar was door de Duitsers gedwongen geëvacueerd. Pas op 8 februari 1945 was de gehele gemeente Mook en Middelaar bevrijd. De bevolking van Middelaar trof bij terugkeer een verwoest dorp aan.

Ook aan Jachtslot Mookerheide ging de Tweede Wereldoorlog niet voorbij. Op 10 mei 1940 legerde hier een versperringsploeg die bij een inval van de Duitsers de bomen aan de weg tussen Groesbeek en Molenhoek moest opblazen. Zo zouden zij de opmars van de Duitsers vertragen. Dit mislukte, want de Duitsers bezetten het slot diezelfde dag nog. Rond het slot wordt geschut in stelling gebracht. Een deel van de bevolking van Mook zou via een evacuatieplan bij een Duitse aanval naar het jachtslot gaan. Vanaf 1943 verbleven er Duitsers op het landgoed. Tijdens operatie Market Garden dient het jachtslot als verzamelplaats van de geallieerden. In september 1944 zetten de geallieerden in de tuin bij de kassen een krijgsgevangenenkamp op. Het is slechts een week in gebruik. In april 1945 biedt het jachtslot onderdak aan de teruggekeerde bevolking van Middelaar.

Monument ter nagedachtenis aan de omgekomen korporaal Antonio Barbaro aan de Maas in Mook

Materieel erfgoed/relevante locaties binnen deze verhaallijn:

- Kunstwerk Gebroeders Van Nassau, rotonde Raadhuisplein, Mook
- Kapel van de dwaallichtjes, De Mortel, Mook
- Beeld Kiste Trui, Raadhuisplein, Mook
- Heumense schans, Mook
- Mookerschans, Mook
- Overblijfselen Huis Middelaar, Huissetraat, Middelaar
- Restanten Circumvallatielinie, Middelaar
- Mook War Cemetery, Groesbeekseweg, Mook
- Monument Antonio Barbaro, Maasdijk, Mook
- Monument voor het Kunstenaarsverzet, De Hove, Mook
- Monument voor de gevallen, Witteweg, Plasmolen
- Monument voor soldaat Holmes R.K. begraafplaats, Raadhuisplein, Mook
- Stolpersteine, Rijksweg 173, Mook
- Collectie van Museum Remember September, Kon. Julianastraat, Mook
- St. Antonius Abtkerk, De Hove, Mook
- Spoorbrug over de Maas bij Mook (was twee keer verwoest tijdens WOII)
- Kapel O.L.V. Sterre der Zee, gebouwd in 1955 als dank voor de behouden terugkeer na de oorlog van Middelaars inwoners). Riethorsterweg, Plasmolen
- Info-punt Stichting Huys te Mooock, Startsedalweg, Mook.
- Informatieborden '450 jaar Slag op de Mookerheide' (diverse locaties).

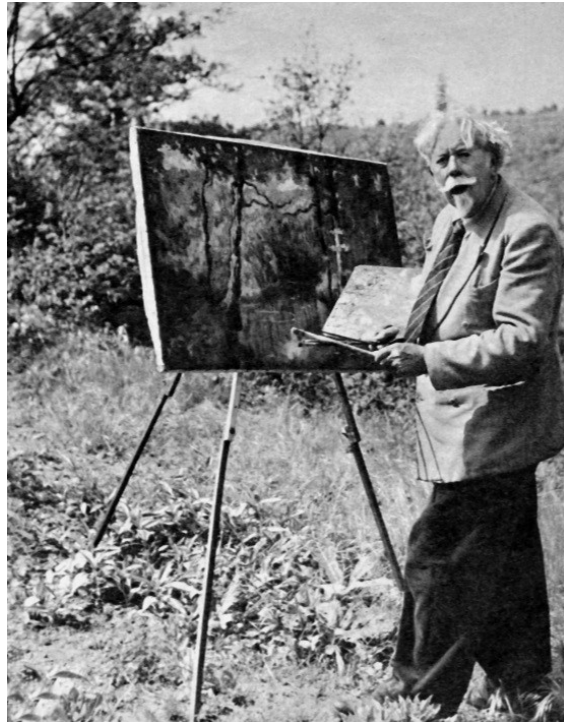
Het beeld 'Eenzaamheid' van Oscar Goedhart aan de Maas in Mook

Verhaallijn IV: De gemeente Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden

De gemeente Mook en Middelaar is al meer dan een eeuw in trek als verblijfplaats van kunstenaars. In Plasmolen ontstond aan het begin van de twintigste eeuw een kunstenaarskolonie. Hiervan zijn er slechts een paar in Nederland.

Kunstenaarskolonie Plasmolen

De stuwwal en de natuurlijke omgeving van Mook en Middelaar hadden aan het begin van de twintigste eeuw een grote aantrekkingskracht op kunstenaars vanuit heel Nederland. Ruim anderhalve eeuw geleden vond een belangrijke verandering in de schilderkunst plaats: kunstenaars trokken naar buiten om te schilderen. Op een paar plaatsen in Nederland ontstonden kunstenaarskolonies: plekken waar kunstenaars zich tijdelijk of permanent vestigden en met elkaar samenwerkten. Schilder Jacques van Mourik uit Amsterdam vestigde zich begin twintigste eeuw aan de voet van de Sint Jansberg. Diverse collega-kunstenaars volgden, zoals Dirk Ocker, Theo Deckers en Gerard Cox. Sommigen verbleven slechts kort in Plasmolen, anderen vestigden zich hier voorgoed. Onder de vele passanten in Plasmolen waren Haagse kunstenaars als Willem Rip en Theophile de Bock, die had geschilderd aan het bekende 'Panorama Mesdag'. De kunstenaars die hier neerstreken vormden samen Kunstkolonie Plasmolen en lieten zich inspireren door de omgeving. Plasmolen is de enige kunstenaarskolonie van Limburg. In 2008 kreeg Plasmolen de EuroArt status.

Schilder Jacques van Mourik aan het werk, bron: Stichting Jacques van Mourik

De Stichting Jacques van Mourik beheert het cultuurhistorisch erfgoed van de Kunstenaarskolonie Plasmolen. In de loop der tijd heeft de stichting honderden werken uit de kunstenaarskolonie verzameld. In mei 2024 heeft Stichting Jacques van Mourik Kunsthalte Plasmolen geopend. Hier worden werken van kunstenaars uit de tijd van de kunstenaarskolonie en het werk van hedendaagse kunstenaars tentoongesteld.

Er zijn in Nederland slechts zes andere kunstenaarskolonies. Als gemeente Mook en Middelaar kunnen we ons met dit bijzondere verleden onderscheiden. In 2023 en 2024 hebben we een begin gemaakt om dit bijzondere verleden beter onder de aandacht te brengen. Bij de komborden van Plasmolen staat het logo van EuroArt en op een toeristisch punt langs de N271 bij Plasmolen zijn informatieborden in de vorm van schildersezels geplaatst als verwijzing naar het verleden.

Jachtslot Mookerheide: totaalkunstwerk in stijl van art nouveau

In dezelfde periode waarin kunstenaars zich in Plasmolen vestigden, verrees aan de stuwwal bij de Mookerheide een sterk staaltje architectuur: Jachtslot Mookerheide. Het slot werd gebouwd in art nouveau- of Jugendstilstijl.

De periode van art nouveau werd ook wel 'la Belle Époque' genoemd ('de mooie tijd'). Het was een periode van relatieve maatschappelijke rust en vrede. Voor de opkomende middenklasse nam de koopkracht toe en wetenschap en techniek ontwikkelden zich in deze periode snel. Dit vormden de ideale omstandigheden voor een bloeiend kunstklimaat.

Initiatiefnemer tot de bouw van het jachtslot was de welgestelde Jan J. Luden. Hij kwam uit Driebergen en had al diverse bezittingen in Heumen. Voor een te bouwen landhuis had hij zijn oog laten vallen op

Jachtslot Mookerheide

de stuwwal in de bosrijke omgeving van Mook. Hier zou hij jachtpartijen kunnen houden en de hoge ligging van zijn landgoed zou hem bovendien aanzien geven. De broers Oscar en Henri Leeuw werden de ontwerpers van Jachtslot Mookerheide. In 1902 startte de bouw. Jan J. Luden zou zijn jachtslot overigens nooit zelf bewonen. Hij trok naar Parijs voor zijn studie en vond de locatie van het jachtslot bij nader inzien toch te afgelegen. In 1909 verscheen er een verkoopbrochure waarin het jachtslot werd aangeprezen. "Van verre aanschouwd, lijkt het een der fraaie tempels uit het oosten, op Nederlandschen bodem overgeplant en waarin voor het oog van den Westerling een wondere bekoring uitgaat", luidde de tekst van de brochure.

Het jachtslot kan worden beschouwd als een totaal kunstwerk: alle kunsten en ambachten komen zowel in het interieur als het exterieur samen. Diverse verschijningsvormen van art nouveau of Jugendstil zijn zichtbaar in het Jachtslot. In 2002 kreeg het jachtslot en de historische buitenplaats de status van rijksmonument. Een jachtslot is een zeldzaam type gebouw omdat enkel zeer vermogenden een dergelijk gebouw konden veroorloven. Het gebouw en interieur zijn ondanks latere aanpassingen goed bewaard gebleven, zeker na de restauratie in 2021-2023. Tijdens de restauratie heeft Natuurmonumenten het jachtslot in oorspronkelijke staat laten herstellen. In het jachtslot bevindt zich horeca en er vinden rondleidingen en andere activiteiten plaats.

Hedendaagse kunst

In de gemeente Mook en Middelaar zijn meerdere kunstenaars actief, van schilders tot beeldend kunstenaars. Zij exposeren regelmatig hun werk binnen of buiten de regio. Acht kunstenaars uit de gemeente Mook en Middelaar zijn aangesloten bij de Kunstgroep Kolonie Plasmolen. In totaal heeft de stichting zestien leden. Deze stichting organiseert jaarlijks een expositie waarbinnen haar leden hun werk exposeren aan het publiek.

Beeld 'Moeder en kind' van Oscar Goedhart aan de Overkwartierstraat in Mook

Materieel erfgoed en relevante locaties binnen deze verhaallijn:

Kunstwerken in de openbare ruimte (o.a. beelden in het straatbeeld)

- Madonna met kind (1960), Koningin Julianastraat, Mook
- Ceres, zittende figuur (1970), De Mortel, Mook
- St. Jozef (1976) Groesbeekseweg, Mook
- Eenzaamheid (1973), Maasdijk, Mook
- Pater met leerlingen, Rijksweg, Mook
- Moeder en kind, Overkwartierstraat, Mook
- Flora, Stationsstraat/Singel, Molenhoek
- Gebroeders Van Nassau, rotonde Rijksweg/Raadhuisplein, Mook
- Kiste Trui, Raadhuisplein, Mook
- Gemeentewapen, Raadhuisplein, Mook
- Monument voor de gesneuvelden, Witteweg, Middelaar
- Hoogwatermonument, Dorpsstraat, Middelaar
- Monument voor het kunstenaarsverzet, De Hove, Mook

Kunsthalle Plasmolen, Witteweg 10, Plasmolen

De omgeving van Plasmolen die voor de kunstenaars in verleden en heden inspiratie vormt.

Grenssteen aan de Katerbosseweg in Mook

Verhaallijn V: Grenzen door de gemeente Mook en Middelaar

In de loop der eeuwen hebben er door de gemeente Mook en Middelaar verschillende grenzen gelopen die onder meer de identiteit van de bevolking hebben gevormd. Het ging om grenzen van hertogdommen en zelfs om een landsgrens. Door het dorp Molenhoek loopt ook nu nog een grens, namelijk die van de provincie Limburg met Gelderland.

Twee eeuwen geleden bestond de provincie Limburg nog niet. Het grondgebied van de huidige provincie Limburg was opgedeeld in een groot aantal hertogdommen, graafschappen en andere bestuurseenheden. Mook lag in het hertogdom Kleef, terwijl Middelaar in het hertogdom Gelre lag. Eeuwenlang hadden beide dorpen een gescheiden geschiedenis. De Franse revolutie maakte een eind aan de verschillende hertogdommen, want Napoleon lijfde de diverse gebieden toen in bij Frankrijk. In 1800 werden Mook en Middelaar door de Franse wet tot één gemeente samengevoegd. De grenssteen (tegenwoordig te vinden aan de Katerbosseweg in Mook) is een herinnering

aan de splitsing van het hertogdom Kleve met het hertogdom Gelre. Op de ene kant van de steen staat Cleve en op de andere kant Geldern. De grenssteen is ontdekt tijdens de afgraving van de Mookerplas eind jaren vijftig van de vorige eeuw. De steen is daarna herplaatst aan de Brigidaweg in de buurt van waar hij gevonden is om in 2000 nogmaals verplaatst te worden naar de huidige locatie aan de Katerbosseweg.

Het door Willem I verworven Koninkrijk der Nederlanden zou in provincies worden ingedeeld. Er ontstond discussie bij welke provincie de gemeente Mook en Middelaar zou moeten horen. Minister Roëll van Binnenlandse Zaken stelde in 1815 aan Gedeputeerde Staten van Limburg voor om de gemeente Mook en Middelaar bij de provincie Gelderland te voegen. Zijn motivatie hierbij was dat deze gemeente aan de Gelderse zijde van de rivier de Niers lag. Vanuit de provincie kwam het geluid dat de bevolking van Mook en Middelaar niet graag van Limburg gescheiden zou worden. De gemeente Mook en Middelaar bleef uiteindelijk bij Limburg. In 1830 scheidde België zich af van het Koninkrijk der Nederlanden. Limburg deed met de Belgische afscheiding mee. Van 1830 tot 1839 behoorde de gemeente Mook en Middelaar dus tot België. De grens tussen België en Nederland was bij Molenhoek te vinden. De bestandslijn liep dwars over de Mookerheide. In de periode 1839-1866 behoorde de gemeente Mook en Middelaar tot het hertogdom Limburg. Pas in 1867 trad Limburg, en daarmee de gemeente Mook en Middelaar, officieel toe tot het Koninkrijk der Nederlanden.

Ook kerkelijk gezien liep er een grens door de huidige gemeente Mook en Middelaar. Van oudsher viel Mook onder het aartsbisdom Keulen. In 1559 werd het bisdom Roermond opgericht, maar Mook bleef tot het begin van de negentiende eeuw bij Keulen.

In de twintigste eeuw lag er eveneens een scheidslijn door de gemeente. Mook en Middelaar werden aan het eind van de Tweede Wereldoorlog niet gelijktijdig bevrijd. In de oorlogswinter van 1944-1945 liep de frontlijn dwars door Plasmolen en Middelaar. Het ene deel van de gemeente was in september 1944 bevrijd, het andere deel moest nog tot februari 1945 wachten.

Hoewel er nu geen grenzen door de huidige gemeente Mook en Middelaar lopen, bevindt de gemeente zich nog steeds in een grensgebied. Enerzijds is zij op de stad Nijmegen en de provincie Gelderland georiënteerd, anderzijds op de provincie Limburg. Het dorp Molenhoek is bovendien gescheiden door de provinciegrens van Limburg met Gelderland.

Materieel erfgoed/relevante locaties binnen deze verhaallijn:

- **Grenssteen, Katerbosseweg, Mook**
- **Provinciale grenssteen t.h.v. Rijksweg 7/9, Molenhoek**

Sint Antonius Abtkerk in Mook

Verhaallijn VI: Het Rijke Roomse Leven in Mook en Middelaar

In de periode 1860-1960 kwam in met name het zuidelijk deel van Nederland de katholieke cultuur tot bloei. Ook in de gemeente Mook en Middelaar was dit het geval, bewijst het nog aanwezige religieus erfgoed.

In de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werden de katholieken tot halverwege de negentiende eeuw achtergesteld bij de protestanten. In het midden van de negentiende eeuw begonnen zij aan een periode van emancipatie. Het katholiek onderwijs, de katholieke pers en het katholiek verenigingsleven werden sterk ontwikkeld. In de gemeente Mook en Middelaar werden meerdere kloosters en kapellen gesticht, net als een nieuwe parochie. Ook werd de St. Antonius Abt kerk in Mook uitgebreid. Een aantal kloosters dat in de gemeente stond, is tegenwoordig niet meer zichtbaar. Van het klooster Mater Dolorosa aan de Stationsstraat in Molenhoek (in 1907 gesticht) is alleen nog de kloosterkapel aanwezig. In het in 1847 gebouwde klooster aan de Rijksweg in Mook was vanaf de jaren twintig van de twintigste eeuw de R.K. Kweekschool Maria-Immaculata (later het Gabriëlcollege) gevestigd. De historische voor- en zijgevels en dakvorm van het pand zijn na de bouw van appartementen in de jaren negentig van de vorige eeuw zichtbaar gebleven.

In de gemeente Mook en Middelaar zijn op meer locaties nog restanten van het Rijke Roomse Leven zichtbaar. Niet alleen door de kerken in Mook, Molenhoek en Middelaar, maar ook door kapelletjes in het straatbeeld. Daarnaast kennen diverse verenigingen in de gemeente een geschiedenis die teruggaat naar het Rijke Roomse leven, zoals voetbalverenigingen.

Mariabeeld in de Dwaallichtjeskapel aan De Mortel in Mook

Materieel erfgoed/relevante locaties binnen deze verhaallijn:

- St. Antonius Abt kerk, Raadhuisplein, Mook
- Kapel O.L.V. van de Dwaallichtjes, De Mortel, Mook
- Voor- en zijgevels voormalig Gabriëlcollege (nu Maasstaete), Rijksweg, Mook
- H. Lambertus en Brigida kerk, Dorpsstraat, Middelaar
- Kapel van Maria Onbevleete Ontvangenis, Eindweg, Middelaar
- Mariakapelletje, Biesseltsebaan, Mook
- O.L.V. van Zeven Smarten kerk, Stationsstraat, Molenhoek
- Kapel Onze Lieve Vrouwe Sterre der Zee, Riethorsterweg, Plasmolen

Bijlage III

Geraadpleegde bronnen en literatuur

De Grenssteen, een uitgave van de Stichting Heemkundekring De Grenssteen Mook - Middelaar - Molenhoek (alle jaargangen).

Ingevulde vragenlijsten door de volgende organisaties: Stichting Huys te Moock, Stichting Jacques van Mourik, Kunstenaarskolonie Plasmolen, Stichting Natuur- en Cultuurhistorie De Bisselt, Stichting Culturele Activiteiten Molenhoek, Stichting Remember September, Vereniging Geopaden Stuwwal, Stichting Kamermuziek Mook en Middelaar, Gilde Sint Sebastianus Middelaar.

Document Werkgroep Schatgraven Erfgoed Mookerheide, maart 2024.

Input participatietraject Omgevingsvisie Mook en Middelaar, april 2024.

Erfgoedverordening Gemeente Mook en Middelaar, 2024.

'Op een terras langs de Maas. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeenten Gennep, Mook en Middelaar en Bergen', RAAP-rapport 1644 (Weesp 2007).

Archeologisch bureauonderzoek oevertraject 18 Mokerplas en Mokerheide uit 2013 (van Grontmij) op Maasoevers ter hoogte van Mook.

Nota Archeologiebeleid gemeente Mook en Middelaar, 2011, ArchAeO.

Kerkenvisie Gemeenten Gennep en Mook en Middelaar (2024).

['Erfgoed en Toerisme', Handreiking van Erfgoedhuis Zuid-Holland](#) (2022) (geraadpleegd 26 juni 2024)

[Erfgoedwet](#) (geraadpleegd 26 juni 2024).

[Steunpunt Archeologie en Monumentenzorg Limburg](#) (geraadpleegd 4 juli 2024).

[Website Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voor informatie over de Omgevingswet](#) (geraadpleegd 4 juli 2024).

['Landschapsonwikkelingsplan'](#), (2009). Gemeente Gennep en Gemeente Mook en Middelaar.

P.J. van der Heijden, *Dagboek 1629. ooggetuigen van het beleg van 's-Hertogenbosch* (2004).

W.J. Knoop, 'Twee belegeringen', In: *De Gids*, 8^e jaargang, eerste deel (Amsterdam 1855).

Zienswijzennota Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028

Het concept van de Kunst- en erfgoedvisie 2025-2028 heeft vanaf 10 september 2024 tot en met 8 oktober 2024 digitaal ter inzage gelegen. De visie kon worden geraadpleegd via de website 'www.mookenmiddelaar.nl'. Gedurende deze periode kon eenieder een zienswijze indienen ten aanzien van de concept-visie.

1. Lijst van zienswijzen

Binnen de periode van inzage zijn er 5 zienswijzen binnengekomen:

1. Indiener 1 ontvangen op, donderdag 19 september 2024, [REDACTED]
2. Indiener 2 ontvangen op, vrijdag 4 oktober 2024, [REDACTED]
3. Indiener 3 ontvangen op, vrijdag 4 oktober 2024, [REDACTED]
4. Indiener 4 ontvangen op zondag 6 oktober 2024, [REDACTED]
5. Indiener 5 ontvangen op maandag 7 oktober 2024, [REDACTED]

2. Ontvankelijkheid zienswijzen

De zienswijzen zijn schriftelijk tijdig ontvangen en zijn ontvankelijk.

3. Beantwoording zienswijzen

Onderstaand zijn de ingediende zienswijzen samengevat en voorzien van een beantwoording. Onderdelen die niet letterlijk in de samenvatting zijn opgenomen zijn wel in de beantwoording meegenomen.

Inhoud zienswijze 1	Beantwoording
A. Aanvullingen op overzicht van gemeentelijke monumenten (p.14) -Oorlogsgraf burgers op begraafplaats Groesbeekseweg in Mook -Oude pijlers van de oude brug Cuijksesteeg.in Mook -De provinciale grenssteen bij Rijksweg 7-9 in Molenhoek.	Het oorlogsgraf op de begraafplaats aan de Groesbeekseweg in Mook dient inderdaad bij de lijst van gemeentelijke monumenten te worden opgenomen. Dit monument gaan we aan de visie toevoegen. De overige twee monumenten zijn geen gemeentelijke monumenten, maar worden bij de lijst van relevante locaties bij de betreffende verhaallijnen opgenomen.
Inhoud zienswijze 2	Beantwoording
A. Is er aandacht voor nieuwe hedendaagse kunst in de openbare ruimte?	Dit is niet expliciet in de visie genoteerd. Er is aangegeven dat kunst en erfgoed voor een zo breed mogelijk publiek beleefbaar en toegankelijk wordt gemaakt. Hedendaagse kunst valt hier ook onder. Bij initiatieven voor plaatsing van nieuwe kunstwerken wordt per geval bekeken welke rol de gemeente wil spelen
B. De invulling van de rol van de gemeente moet concreter worden. Wat kunnen organisaties van de gemeente verwachten?	In de visie wordt aangegeven welke rol de gemeente wil spelen. In het uitvoeringsprogramma komen concrete zaken aan bod.

C. We missen aandacht voor een geschikte exporuimte in de gemeente in de visie.	Dit ziet de gemeente niet als een gemeentelijke taak.
D. De visie is niet concreet genoeg uitgewerkt. Hoe worden ambities als beleefbaar en toegankelijk maken van kunst en erfgoed concreet gemaakt?	Het doel van de visie is om aan te geven welke rol de gemeente de komende jaren op hoofdlijnen inneemt op het gebied van kunst en erfgoed. In het uitvoeringsprogramma worden (in overleg met de erfgoedorganisaties) deze ambities concreter gemaakt.
E. Er staat op pagina 29 dat 6 kunstenaars uit de gemeente lid zijn van de Kunstgroep Kolonie Plasmolen; dit moet zijn 8.	Deze informatie zal in de visie worden aangepast.
Inhoud zienswijze 3	Beantwoording
A. Breng structuur aan onder de op de pagina's 6 en 11 genoemde onderdelen van erfgoed en van de Omgevingswet. Pas de volgorde aan en noem natuur, landschap, water en milieu als eerste, aangezien dit de basis is van alle andere dossiers.	De genoemde onderdelen op beide pagina's hebben geen rangorde, dit is een bewuste keuze. Het betreft hier enkel een weergave van onderdelen die onder erfgoed vallen en van onderdelen die onder de Omgevingswet vallen.
B. Maak van Verhaallijn V (de geschiedenis van het landschap) de eerste verhaallijn.	Dit is inderdaad een logischer volgorde, dus de geschiedenis van het landschap zal de eerste verhaallijn worden.
C. Neem de Maasheggen prominenter op in de visie met een eigen paragraaf naast 'Ontstaan van het landschap'.	De verhaallijn 'Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal' bestaat uit een paragraaf over het ontstaan van het landschap, een paragraaf over de Maas en een paragraaf over de stuwwal. Het Maasheggenlandschap heeft een eigen alinea binnen de paragraaf over het ontstaan van het landschap. Een aparte paragraaf is daarom niet nodig.
D. Neem de bakenbomen op in Verhaallijn V in de paragraaf 'De Maas: kansen en bedreigingen' en gebruik hiervoor de door ons aangeleverde tekst. Neem de bakenbomen tevens op in het lijstje van de verhaallijn als materieel erfgoed/relevante locaties.	De bakenbomen worden toegevoegd aan de paragraaf 'De Maas: kansen en bedreigingen'. Dit onderwerp wordt beschreven in eigen bewoordingen. De bakenbomen worden opgenomen in de lijst van relevant erfgoed/locaties in verhaallijn I.
E. Neem het begrip 'landschappelijke elementen' in het Uitvoeringsprogramma op.	Natuur en landschap maken deel uit van de visie. De mogelijkheden bij de invulling van het uitvoeringsprogramma zullen afhankelijk zijn van het beschikbare budget.
Inhoud zienswijze 4	Beantwoording
A. We dringen er sterk op aan om onderstaande omschrijving van erfgoed één op één over te nemen in de Visie: <i>Erfgoed verwijst naar alles wat we erven van vorige generaties en wat in het heden wordt gemaakt en wat we moeite waard vinden om door te geven aan toekomstige generaties. Dit kan zowel tastbaar als niet-tastbaar zijn:</i> • <i>Materieel erfgoed: Dit omvat fysieke objecten zoals gebouwen, monumenten, archeologische vondsten, kunstwerken en historische voorwerpen¹.</i> • <i>Immaterieel erfgoed: Dit omvat tradities, rituelen, verhalen, feesten, muziek, en dialecten. Erfgoed speelt een belangrijke rol in het behouden van culturele identiteit en</i>	De definitie van erfgoed in de conceptvisie wordt aangehouden en uitgebreid met de genoemde elementen kunstwerken, tradities, rituelen, feesten, muziek en dialecten toevoegen aan de definitie. Verder is de volgende zin toegevoegd aan de definitie: Erfgoed helpt mensen met elkaar te verbinden en een gevoel van saamhorigheid te creëren.

<i>geschiedenis, en helpt gemeenschappen zich te verbinden met hun verleden en elkaar.</i>	
B. We dringen er sterk op aan om ook op het vlak van Cultuur een Visie te ontwikkelen, en wel een die sterk aansluit op deze Visie.	Deze visie richt zich uitsluitend op kunst en erfgoed. Cultuur is niet meegenomen in deze visie, maar heeft uiteraard wel de aandacht.
C. We pleiten ervoor nadrukkelijk aandacht te schenken aan en in te zetten op het uitbreiden van de gemeentelijke monumentenlijst voor de periode vanaf de Tweede Wereldoorlog. Het platform wil hier graag een bijdrage aan leveren.	Aandacht voor potentiële gemeentelijke monumenten wordt opgenomen in het uitvoeringsprogramma. Hierover is inmiddels overleg met het Erfgoedplatform.
D. De kwaliteit van de natuur en het landschap vormt een onlosmakelijk deel van ons Erfgoed. Het is essentieel om die elementen te behouden en te versterken die kenmerkend zijn voor onze geschiedenis. Uit de visie wordt niet duidelijk hoe de gemeente hier tegenaan kijkt. We vinden dan ook dat Natuur en Landschap in de Visie thuis hoort.	Natuur en landschap maken deel uit van de visie, onder meer via een verhaallijn over het ontstaan van het landschap. Ook bij de definitie van erfgoed worden landschappen genoemd.
E. Wij pleiten er sterk voor om de missie, visie en kernwaarden van de Werkgroep Schatgraven één op één toe te voegen aan deze Visie en als Gemeente hierbij aan te sluiten. Het adagium “van, voor en door onze inwoners” is hierbij leidend.	De missie en kernwaarden van de Werkgroep Schatgraven komen al in grote mate overeen met de kunst- en erfgoedambities die de gemeente in de visie heeft opgenomen (vanaf pagina 10). Er staat bijvoorbeeld op pagina 10 ‘We laten kunst en erfgoed van en voor iedereen zijn’ en ‘we zorgen voor een optimale samenwerking met stakeholders en burgers binnen de gemeente’. Verdere aanpassingen worden niet noodzakelijk geacht.
F. We pleiten er sterk voor om de Canon als kapstok te gebruiken bij het opstellen van het uitvoeringsbeleid. Maak gebruik van de kwaliteiten die in de gemeenschap voorhanden zijn.	De canon kan een belangrijk onderdeel worden van het uitvoeringsprogramma. Een kapstok suggereert dat alles in het uitvoeringsprogramma een koppeling heeft met de canon. Dat is niet het geval.
G. Om ons Erfgoed optimaal te kunnen bereiken is het van belang dat we de informatie zoveel mogelijk op één lijn te brengen.	Dit past binnen de op pagina 12 opgenomen ambitie dat er een optimale samenwerking en aansluiting met kunst- en erfgoedorganisaties, ondernemers en inwoners wordt gezocht.
H. Voeg benodigde faciliteiten aan de visie toe. We vragen de Gemeente om in het gemeentebudget jaarlijks een substantieel bedrag te reserveren voor de canon en voor de cultuurhistorische waardestelling van gebouwen in onze gemeente en voor het behoud van de gemeentelijke monumenten. Een eerste aanwijzing van een streefbedrag is zeer wenselijk om zo de al lopende projecten te helpen faciliteren. Belangrijk is om samen te definiëren hoe we met het archiefmateriaal willen omgaan (documenten en foto's die zijn opgeslagen in een ruimte in 't Moks Café). Daar zitten extra kosten aan.	Zie het uitvoeringsprogramma op pagina 14 van de kunst- en erfgoedvisie. Voor de invulling van het uitvoeringsprogramma haalt de gemeente input op bij de erfgoedorganisaties. Er zal worden bekeken of dit in het uitvoeringsprogramma past. In Q2 van 2025 wordt gekeken naar invulling van het uitvoeringsprogramma. De mogelijkheden bij de invulling van het uitvoeringsprogramma zullen afhankelijk zijn van het beschikbare budget.
I. Voeg de verhaallijnen als bijlage aan de visie toe in plaats van als onderdeel ervan. De verhaallijnen zijn niet alleen bedoeld om de lezer beter bekend te maken met onze geschiedenis, maar worden ook als prioriteiten genoemd voor	De verhaallijnen zijn tot stand gekomen op basis van de input van de erfgoedorganisaties en op basis van het participatieproces van de Omgevingsvisie. De verhaallijnen worden opgenomen als bijlage van de visie.

het uitvoeringsbeleid. Deze informatie hoort in onze ogen niet thuis in een Visie document. Ook kunnen wij ons niet vinden in deze selectie en verwoording. Wij dringen er dan ook op aan om deze verhaallijnen uit de Visie te halen en desgewenst in een bijlage toe te voegen. Dit slechts ter illustratie.	
J. Samenwerking tussen gemeente en Erfgoedplatform We zien de rol van de Gemeente daarbij vooral als FACILITEREND en ONDERSTEUNEND bij de realisatie van de verschillende initiatieven. Het begrip VERBINDEN, zoals dit nu in de visie omschreven is, zien wij in de betekenis van meedoen en meedoen, en daarin dienend te zijn. De afronding van Visie, Uitvoeringsbeleid en Uitvoeringsplan zal de nodige tijd vragen. Dit kan dan vertragend werken op de realisatie van projecten rondom het Erfgoed. We stellen dan ook voor om het Uitvoeringsbeleid en -plan in Co-Makership en parallel aan het bestuurlijk proces alvast voor te bereiden.	Op pagina 9 en 10 wordt de rol van de gemeente op het gebied van kunst en erfgoed beschreven. Per initiatief wordt bekeken welke rol de gemeente zal innemen. In de periode dat de visie wordt voorbereid en in de raad wordt behandeld, zal de gemeente verder gaan met input ophalen bij de organisaties en met hen in gesprek blijven.
K. Om een zo breed mogelijk gedragen uitvoeringsbeleid te kunnen opstellen zien we de Gemeente graag aansluiten bij een platform bestaande uit Natuurmonumenten, Visit Mookerheide en de Werkgroep Schatgraven.	De gemeente neemt als agendalid deel aan dit platform.
Inhoud zienswijze 5	Beantwoording
A. Op welke manier zal de medewerker kunst en erfgoed aandacht besteden aan kunstvormen zoals toneel en muziek?	De medewerker kunst en erfgoed houdt zich bezig met kunst in de openbare ruimte en erfgoed. Toneel en muziek vallen, als er geen link is met erfgoed, onder het beleidsveld cultuur. Deze onderdelen maken daarom geen deel uit van de Kunst- en erfgoedvisie.
B. Pas de figuur op pagina 8 aan. De pijlen zijn onduidelijk en het begrip Beleving ontbreekt. Pas de term Leefbaarheid aan in 'Aantrekkelijke woonomgeving'.	Beleving is een manier/middel om bij te dragen aan identiteit, het vergroten van kennis etc. en past daarom minder in de figuur. Aantrekkelijke woonomgeving suggereert dat het uitsluitend om een ruimtelijk aspect gaat, terwijl bij leefbaarheid ook economie en welzijn een rol spelen. Leefbaarheid is dus breder dan aantrekkelijke woonomgeving. De figuur blijft ongewijzigd.
C. Ziet de gemeente ook een rol voor Erfgoedplatform in de adviescommissie omgevingskwaliteit?	De Adviescommissie Omgevingskwaliteit is een onafhankelijke commissie die de gemeente onafhankelijk adviseert. Deze adviezen kunnen gaan over initiatieven van bewoners en organisaties zoals het Erfgoedplatform. Als (personen namens) organisaties aansluiten bij de Adviescommissie Omgevingskwaliteit dan is deze niet meer onafhankelijk.
D. Het uitvoeringsprogramma is nog summier. Wanneer wordt dit verder ingevuld? Op welke wijze wordt het programma geactualiseerd en gemonitord?	Het uitvoeringsprogramma krijgt in Q2 van 2025 verder vorm en wordt jaarlijks geactualiseerd. Daarbij worden de erfgoedorganisaties betrokken. De mogelijkheden bij de invulling van het uitvoeringsprogramma zullen afhankelijk zijn van het beschikbare budget.

E. Hoe ziet de gemeente communicatie met afzonderlijke erfgoedorganisaties in de toekomst? Welke kanalen worden gebruikt?	De medewerker kunst en erfgoed is de contactpersoon vanuit de gemeente voor alle kunst- en erfgoedorganisaties. Zij neemt deel aan het periodiek overleg van het Erfgoedplatform.
F. Schets een kort financieel kader. Wat is het beschikbare budget?	Zie hiervoor het uitvoeringsprogramma op pagina 14 van de Kunst- en erfgoedvisie.
G. Neem de Circumvallatielinie op in verhaallijn II (Mook en Middelaar als strijdtonel).	Dit wordt toegevoegd aan de verhaallijn.
H. Neem bij Verhaallijn V (Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal) een visuele weergave van de stuwwal op.	Dit wordt toegevoegd aan de verhaallijn.
I. Qua volgorde verhaallijnen graag beginnen met verhaallijn V (Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal).	Dit is inderdaad een logischer volgorde, dus dit wordt aangepast. Zie ook antwoord bij zienswijze 3B.
J. Voeg een bijlage toe met alle erfgoedorganisaties die in de gemeente actief zijn.	Het is niet wenselijk om dit in de visie op te nemen, aangezien deze lijst aan veranderingen onderhevig kan zijn. Deze lijst kan op Maasburen of de gemeentelijke website worden geplaatst.
K. Bij Cultuurhistorie moet de oorspronkelijke, eigen taal van de inwoners van de gemeente, het Kleverlands, nadrukkelijk worden genoemd. Kleverlands is immers een erkende regionale taal, zie ook: www.hoesveurtlimburgs.nl ; Daar heeft de gemeente ook een rol in te vervullen.	Als er vanuit de gemeenschap een initiatief bij de gemeente binnenkomt rond dit thema wordt bekeken of dit binnen het kunst- en erfgoedbeleid past en op welke manier dit in het uitvoeringsprogramma past. De mogelijkheden bij de invulling van het uitvoeringsprogramma zullen afhankelijk zijn van het beschikbare budget.
L. Bij Cultuurhistorie mis ik ook de muziekgezelschappen, schuttersgilden etc.;	Muziekgezelschappen (die een link hebben met erfgoed) en schuttersgilden kunnen worden opgenomen op Maasburen of op de gemeentewebsite (in de lijst met kunst- en erfgoedorganisaties. Deze hoeven niet specifiek in de visie te worden opgenomen.
M. Besteed aandacht aan een betere en veiligere bereikbaarheid van het Jachtslot Mookerheide en het unieke natuurgebied Mulderskop.	Dit onderwerp hoort niet bij de kunst- en erfgoedvisie.
N. Het Erfgoedplatform heeft zich om heel goede redenen ingespannen voor het behoud van het oudste pand van Molenhoek, dat heeft niets opgeleverd. Het pand is al een tijdje terug gesloopt. Een schuurachtig gebouw staat er echter nog steeds. Kan dit eventueel behouden blijven en een nieuwe bestemming krijgen?	Het bouwwerk is niet aangemerkt als monument en kent daardoor geen beschermde status. Gezien de bouwplannen op het perceel is het niet waarschijnlijk dat het bouwwerk behouden kan blijven.
O. Geef aandacht aan de historische economische bedrijvigheid in onze gemeente. Naast dit bronnenonderzoek moet de focus nu vooral liggen op het vastleggen van de verhalen van voormalige werknemers en directeuren van deze bedrijven. Lijkt mij goed dit initiatief in elk geval in het uitvoeringsprogramma op te nemen.	Als er vanuit de gemeenschap een initiatief bij de gemeente binnenkomt rond dit thema wordt bekeken of dit binnen het kunst- en erfgoedbeleid past en op welke manier dit in het uitvoeringsprogramma past. De mogelijkheden bij de invulling van het uitvoeringsprogramma zullen afhankelijk zijn van het beschikbare budget.
P. In de visie staat een aantal feitelijke onjuistheden en een aantal zaken die aanvulling behoeven.	De in de zienswijze genoemde feitelijke onjuistheden en aanvullingen worden beoordeeld en waar nodig in de visie verwerkt.

4. Wijzigingen

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd aan het concept van de Kunst- en erfgoedvisie.

Zienswijze 1:

Pagina 12

In overzicht gemeentelijke monumenten

Toegevoegd:

Oorlogsmonument burgers Mook, begraafplaats Groesbeekseweg.

Zienswijze 2:

Pagina 33

Zes kunstenaars uit de gemeente Mook en Middelaar zijn aangesloten bij de Kunstgroep Kolonie Plasmolen.

Wijzigt in:

Acht kunstenaars uit de gemeente Mook en Middelaar zijn aangesloten bij de Kunstgroep Kolonie Plasmolen.

Zienswijze 3:

Pagina 19

Toegevoegd:

Langs de Maas staan over een lengte van honderd kilometer bakenbomen. Deze populieren zijn tachtig jaar geleden geplant om bij hoogwater te dienen als baken voor de scheepvaart om de loop van de vaargeul te kunnen zien. De bakenbomen langs de Maas worden gezamenlijk ook wel 'de langste laan van Nederland' genoemd. Ook in de gemeente Mook en Middelaar staat een aantal van deze bakenbomen.

Zienswijze 4:

Pagina 4

Het kan gaan om gebouwen, landschappen, voorwerpen, archeologische vondsten, archieven, verhalen of gewoonten.

Wijzigt in:

Het kan gaan om gebouwen, landschappen, voorwerpen, archeologische vondsten, archieven, verhalen of gewoonten, kunstwerken, tradities, rituelen, feesten, muziek en taal/dialecten.

Erfgoed is een breed begrip. Bij erfgoed gaat het om uit het verleden geërfde materiële en immateriële bronnen die we waardevol vinden voor ons gemeenschappelijke geheugen en voor toekomstige generaties.

Wijzigt in:

Erfgoed is een breed begrip. Bij erfgoed gaat het om uit het verleden geërfde materiële en immateriële bronnen die we waardevol vinden voor ons collectief geheugen en voor toekomstige generaties.

Toegevoegd:

Erfgoed helpt mensen met elkaar te verbinden en een gevoel van saamhorigheid te creëren.

Pagina 10

- We streven naar initiatieven waarmee de gemeente Mook en Middelaar zich kan onderscheiden en/of die aansluiten bij de in deze visie beschreven verhaallijnen;

Wijzigt in:

- We streven naar initiatieven waarmee de gemeente Mook en Middelaar zich kan onderscheiden en/of die aansluiten bij de verhaallijnen die als bijlage aan deze visie zijn gevoegd;

Zienswijze 5:

Pagina 3

Ook de hedendaagse kunstenaars die anno 2024 in deze gemeente actief zijn, vertellen een verhaal.

Wijzigt in:

Ook de kunstenaars die anno 2024 in deze gemeente actief zijn, vertellen een verhaal.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 erkennen we dat er in deze gemeente veel kunst- en erfgoedorganisaties actief zijn.

Wijzigt in:

In het Coalitieakkoord 2022-2026 erkennen we dat er in onze gemeente veel kunst- en erfgoedorganisaties actief zijn.

Pagina 4:

Kunst in de fysieke ruimte.

Wijzigt in:

Kunst in de openbare ruimte.

Pagina 17

- Verhaallijn I: Het Romeins verleden in de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn II: : De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel
- Verhaallijn III: De gemeente Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden
- Verhaallijn IV: Grenzen door de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn V: De gemeente Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal
- Verhaallijn VI: Het Rijke Roomse Leven in Mook en Middelaar

Wijzigt in:

- Verhaallijn I: De gemeente Mook en Middelaar tussen Maas en stuwwal
- Verhaallijn II: Het Romeins verleden in de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn III: De gemeente Mook en Middelaar als strijdtoneel
- Verhaallijn IV: De gemeente Mook en Middelaar als atelier in verleden en heden
- Verhaallijn V: Grenzen door de gemeente Mook en Middelaar
- Verhaallijn VI: Het Rijke Roomse Leven in Mook en Middelaar

Pagina 19

Het landschap van de gemeente Mook en Middelaar, met stuwwal, rivierduinen en beek- en rivierdalen, is ontstaan in de voorlaatste ijstijd

Wijzigt in:

Het landschap van de gemeente Mook en Middelaar, met stuwwal, rivierduinen en het beek- en rivierdal, is ontstaan in de voorlaatste ijstijd (Saalien), zo'n 130.000 jaar geleden.

Door het schuivende landijs werd de bodem opgestuwd en ontstond een stuwwal tussen Nijmegen en het Reichswald

Wijzigt in:

Door het schuivende landijs werd de bodem opgestuwd en ontstond een stuwwal tussen Nijmegen, Mook en Kleve.

Pagina 20

Het project bij de Mookerplas was in Nederland één van de eerste ontginningsprojecten waarbij een recreatieplas werd gecreëerd.

Wijzigt in:

Het project bij de Mookerplas was in Nederland één van de eerste zand- en grindwinningsprojecten waarbij een recreatieplas werd gecreëerd.

De rivier stroomde over en huizen en straten kwamen onder water te staan.

Wijzigt in:

De rivier stroomde over en het water stroomde de straten en huizen in.

Pagina 28:

Toegevoegd:

In juni 1641 werd rond het Genneperhuis begonnen met de aanleg van een omsingelingslinie, ook wel Circumvallatielinie genoemd. De linie had een lengte van ca. 15 kilometer en lag onder meer in het buitengebied van Middelaar.

Pagina 30

In overzicht relevante locaties:

Startse Dalweg

Wijzigt in:

Startsedalweg

Pagina 33

Hij nam de Nijmeegse architect Oscar Leeuw in de arm om het slot te ontwerpen

Wijzigt in:

De broers Oscar en Henri Leeuw werden de ontwerpers van Jachtslot Mookerheide.

Pagina 36

Het grondgebied van de huidige provincie Limburg was opgedeeld in dertig hertogdommen, graafschappen en andere bestuurseenheden.

Wijzigt in:

Het grondgebied van de huidige provincie Limburg was opgedeeld in een groot aantal hertogdommen, graafschappen en andere bestuurseenheden.

Pas in 1866 trad Limburg, en daarmee de gemeente Mook en Middelaar, officieel toe tot het Koninkrijk der Nederlanden.

Wijzigt in:

Pas in 1867 trad Limburg, en daarmee de gemeente Mook en Middelaar, officieel toe tot het Koninkrijk der Nederlanden.

In de periode 1839-1866 behoorde de gemeente tot het onafhankelijke hertogdom Limburg.

Wijzigt in:

In de periode 1839-1866 behoorde de gemeente tot het hertogdom Limburg.

In 1569 werd het bisdom Roermond opgericht, maar Mook bleef tot het begin van de negentiende eeuw bij Keulen.

Wijzigt in:

In 1559 werd het bisdom Roermond opgericht, maar Mook bleef tot het begin van de negentiende eeuw bij Keulen.

Katerbosscheweg

Wijzigt in:

Katerbosseweg

Pagina 37

Overzicht materieel erfgoed/relevante locaties:

Katerbosscheweg

Wijzigt in:

Katerbosseweg

Pagina 39

In de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden waren de katholieken tot halverwege de negentiende eeuw achtergesteld bij de protestanten.

Wijzigt in:

In de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werden de katholieken tot halverwege de negentiende eeuw achtergesteld bij de protestanten.

Overige aanpassingen (los van zienswijzen)

Pagina 11

In het voorjaar van 2024 stonden er vijftien gemeentemonumenten en tien rijksmonumenten geregistreerd.

Wijzigt in:

Eind 2024 zijn er zestien gemeentemonumenten en tien rijksmonumenten geregistreerd.

Pagina 12

Toegevoegd:

Gevel Maasstaete, Maasstaete 1-28.

Pagina 14

Verwijderd:

In dit uitvoeringsprogramma beschrijven we de taken die we de komende vier jaar zelf uitvoeren. We staan open voor ideeën vanuit organisaties, inwoners, ondernemers of andere betrokkenen. We zullen dit uitvoeringsprogramma in de komende jaren daarom gaan invullen aan de hand van de initiatieven die er vanuit de gemeenschap ontstaan en we zullen per initiatief bepalen welke rol wij als gemeente aannemen.

Schema met taken die we zelf uitvoeren.

Toegevoegd:

Nadat de Kunst- en erfgoedvisie is vastgesteld door de raad (in Q1 2025), zal het college het uitvoeringsprogramma opstellen. In dit uitvoeringsprogramma zullen we de taken beschrijven die we de komende vier jaar zelf uitvoeren. We staan open voor ideeën vanuit organisaties, inwoners, ondernemers of andere betrokkenen. We zullen het uitvoeringsprogramma in de komende jaren daarom gaan invullen aan de hand van de initiatieven die er vanuit de gemeenschap ontstaan en we zullen per initiatief bepalen welke rol wij als gemeente aannemen.

Financiën

Het budget voor kunst en erfgoed bedraagt €26.000 voor het jaar 2025, dit bedrag wordt als volgt besteed:

- Subsidieregeling monumenten: €10.000,-. Financiële ondersteuning voor eigenaren van monumenten voor het onderhoud en de restauratie van hun pand. In het voorjaar van 2025 zal een subsidieplan voor gemeentelijke monumenten worden opgesteld.
- Ondersteuning initiatiefnemers: €6.000,-. In de Kunst- en erfgoedvisie wordt het belang van samenwerking met de gemeenschap benoemd. Een deel van het budget wordt aangewend om plannen, die passen binnen de Kunst- en erfgoedvisie, financieel te ondersteunen.
- Jaarlijkse subsidies aan kunst- en erfgoedorganisaties: €6.000,-. Het betreft op dit moment vijf kunst- en erfgoedorganisaties.
- Uitvoering overige actiepunten uitvoeringsprogramma Kunst- en Erfgoedvisie: €2.000,
- Afschrijvingskosten kapitaallasten: €2.000,-

Na jaar 1 wordt het uitvoeringsprogramma geëvalueerd en eventueel aangepast.

Pagina 33

Verwijderd:

We vinden het belangrijk dat hedendaagse kunst voldoende zichtbaar is in de gemeente en dat zoveel mogelijk inwoners in contact komen met kunst. We stimuleren hedendaagse kunstenaars uit deze gemeente om hun werk aan het publiek te presenteren en zoeken hierbij samenwerking met kunstorganisaties

Zaaknummer	255432
Onderwerp	Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028
Datum raadsvergadering	13 maart 2025
Raadscommissie	Algemene commissie
Datum raadscommissie	26 februari 2025
Programma	Sociale leefomgeving
Portefeuillehouder	I.M. van Dijk

Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028

Aan de gemeenteraad,

Inleiding

In de Politiewet 2012 staat dat de gemeenteraad minstens één keer per vier jaar een veiligheidsbeleid vaststelt met de visie, strategische doelen, uitgangspunten en prioriteiten op het gebied van veiligheid. De gemeenteraad heeft daarmee een middel om te sturen op het lokale veiligheidsbeleid. Voor u ligt het Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028 (hierna IVB). Daarnaast is er ook een focusblad voor 2025 gemaakt. Dit focusblad beschrijft onderwerpen waar in 2025 extra aandacht aan wordt gegeven. Het focusblad zal ieder jaar ter kennisgeving aan de raad worden aangeboden.

Voorstel

1. Het Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028 vast te stellen
2. Het focusblad veiligheid voor 2025 ter kennisgeving aan te nemen
3. Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid de in de begroting structureel opgenomen financiën m.b.t. Openbare Orde en Veiligheid te gebruiken en:
 1. De capaciteit van de BOA vanaf 2025 te vergroten door de pilot BOA ten uitvoer te brengen voor €50.000eu per jaar.

Beoogd effect

In dit beleidsdocument staat beschreven waarop we binnen de gemeente inzetten om de komende jaren de veiligheid en leefbaarheid in Mook en Middelaar te behouden en daar waar mogelijk te vergroten.

Argumenten

1.1 *Het opstellen van veiligheidsbeleid is wettelijk verplicht.*

Ten behoeve van een goede sturing en coördinatie op het complexe veiligheidsterrein is het op grond van artikel 38b van de Politiewet verplicht dat de gemeenteraad ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft.

2.1 *Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijk en leefbare gemeente.*

De gemeente Mook en Middelaar moet niet alleen veilig zijn, mensen moeten zich ook veilig, welkom en vrij voelen. Door gezamenlijke inspanning en integrale samenwerking met onze in- en externe

Raadsvoorstel

veiligheidspartners zorgen we samen voor een veilige woon- en leefomgeving in de gemeente Mook en Middelaar, waarbij overlast en criminaliteit zoveel mogelijk wordt voorkomen.

3.1 Sturing op strategisch niveau is noodzakelijk.

Het Integraal Veiligheidsbeleid is een strategisch beleidsdocument dat de gemeente Mook en Middelaar gebruikt om te sturen op het lokale veiligheidsbeleid. Het beleid markeert prioriteiten, benoemt ambities en uitgangspunten, legt een basis voor lokale en bovenlokale samenwerking en biedt aanknopingspunten voor monitoring, bijsturing en verantwoording. Op hoofdlijnen wordt in het Integraal Veiligheidsbeleid beschreven welke inspanningen en acties worden ondernomen en (nog) nodig zijn om onze ambities te realiseren voor de komende vier jaar.

4.1 Nieuwe ontwikkelingen vragen om actueel beleid.

Het is nodig om in een snel veranderende wereld de koers elke vier jaar te herijken. Nieuwe veiligheidsvraagstukken vanuit de samenleving vragen namelijk om nieuwe overwegingen, verschuivingen in prioriteiten en andere werkwijzen.

Kantttekeningen

3.1 Acute veiligheidsvraagstukken leiden mogelijk tot een heroverweging van prioriteiten.

Als een bepaald (nieuw) veiligheidsvraagstuk zich snel en hevig ontwikkelt, kan er directe inzet nodig zijn om dit te kunnen regisseren. De coronacrisis is hier een treffend voorbeeld van. Keuzes moeten dan gemaakt worden, wat ertoe kan leiden dat één of meerdere prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsbeleid tijdelijk (en waar mogelijk) minder aandacht krijgen. Als het veiligheidsvraagstuk voor langere tijd blijft bestaan, kan ervoor gekozen worden om het Integraal Veiligheidsbeleid tussentijds te herzien en dit vraagstuk alsnog tot prioriteit te benoemen.

Financiën

De activiteiten die in het Integraal Veiligheidsbeleid als prioriteit worden benoemd vallen onder de reguliere begroting en veiligheidsbudgetten van de gemeente. Met uitzondering van de BOA-pilot, waar 50.000eu voor is begroot in 2025.

Participatie

In dit Integraal Veiligheidsbeleid van de gemeente Mook en Middelaar staan de strategische doelen die vanaf 2025 op het gebied van veiligheid nagestreefd worden en de prioriteiten die daarbij gesteld worden. Voor de samenstelling van dit plan zijn de ambities uit de begroting richtinggevend. Daarnaast is er gebruik gemaakt van objectieve en subjectieve gegevens van politie en Openbaar Ministerie (OM), beschikbare lokale cijfers en inzichten, gesprekken met een vertegenwoordiging van de basisteampolitie, gegevens van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en informatie van gemeentelijke stakeholders. Op deze manier is een actueel beeld geschetst van de huidige veiligheidssituatie in de gemeente. Op basis van deze veiligheidsanalyse zijn opgaven en prioriteiten bepaald en/of thema's benoemd.

Uitvoering

Het Integraal Veiligheidsbeleid heeft een looptijd van vier jaar. Voor de gemeente Mook en Middelaar vindt de uitwerking van prioriteiten in concrete acties plaats in de vorm van een focusblad. Gekozen is voor een looptijd van een jaar, wat tussentijds bijsturen mogelijk maakt.

Bijlage(n)

1. Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028

Raadsvoorstel

2. Focusblad Veiligheid 2025

Mook, 4 februari 2025

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

De gemeentesecretaris
drs. W. Mariman

De burgemeester
I.M. van Dijk

Zaaknummer 255432

Onderwerp Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028

De raad van de gemeente Mook en Middelaar,

Gelezen het voorstel van het College van burgemeester en wethouders d.d. 11 februari 2025

Gelet op het advies van de raadscommissie d.d. 26 februari 2025

Besluit:

1. Het Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028 vast te stellen
2. Het Focusblad Veiligheid voor 2025 ter kennisgeving aan te nemen
3. Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid de in de begroting structureel opgenomen financiën m.b.t. Openbare Orde en Veiligheid te gebruiken en:
 1. De capaciteit van de BOA vanaf 2025 te vergroten door de pilot BOA ten uitvoer te brengen voor €50.000eu per jaar.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering d.d. 13 maart 2025

De raad voornoemd,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

{{esl:Signer2:capture:size(200,50)}}

De griffier
W. Huberts

De voorzitter
I.M. van Dijk

Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028

Januari 2025

Postbus 200, 6585 ZK • Raadhuisplein 6, Mook • Tel. (024) 696 91 11 • geme

Gemeente Mook en Middelaar

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	1
2. Inleiding	2
3. Strategische doelstelling en uitgangspunten	3
3. Samenhang met landelijke en regionale plannen	4
4. Ondermijning	5
5. Zorg & Veiligheid	6
6. Digitale veiligheid	7
7. Maatschappelijke onrust.....	8
8. Veilige woon- en leefomgeving	9
9. Risico- en crisisbeheersing	10
Bijlagen	11
1. Financiële paragraaf.....	11
2. Samenhang Integraal Veiligheidsbeleid en Vergunningen, Toezicht en Handhavingsbeleid	13

2. Inleiding

Op basis van de Politiewet stelt de gemeenteraad ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen vast die de gemeente op het terrein van veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. Die doelen stellen we vast in dit Integraal Veiligheidsbeleid (hierna: IVB). Bestuurlijk is de burgemeester verantwoordelijk voor de openbare orde. Het gehele college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk om de gestelde doelen en uitgangspunten te verwezenlijken.

De gemeente Mook en Middelaar heeft te maken met verschillende veiligheidsvraagstukken. Die vraagstukken zijn in de afgelopen jaren, net als in elke andere gemeente, toegenomen. Hierbij kan het gaan om **complexere zorg- & veiligheidscasuïstiek**, een toename van **polarisatie en maatschappelijke onrust**, en een toename van de **traditionele criminaliteit** zoals drugshandel. De programmabegroting 2024-2027 beschrijft voor het thema veiligheid ook een aantal uitgangspunten, waaronder: integraal samenwerken, versterken van de verbinding tussen zorg en veiligheid, de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit versterken en het naleefgedrag van inwoners vergroten. Deze uitgangspunten worden meegenomen in de prioritering van het IVB.

Effectieve inzet op het veiligheidsdomein vereist keuzes – keuzes over prioriteiten, instrumenten en samenwerking met veiligheidspartners. Deze keuzes verankeren we in dit Integrale Veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar. Dit beleid geeft kaders, met een strategische doelstelling, een aantal subdoelen en uitgangspunten. We beschrijven per thema onze prioriteit en wat er nodig is om dit te bereiken. Voor de concrete uitvoering van het beleidsplan werken we jaarlijks met een **focusblad**. Het focusblad zal jaarlijks ter kennisgeving aan de raad worden aangeboden. In het focusblad worden onderwerpen benoemd waar dat jaar extra aandacht aan wordt gegeven, naast de reguliere werkzaamheden.

Dit IVB beschrijft nadrukkelijk **kwalitatief beleid**; er zullen geen kwantitatieve doelen worden geformuleerd. Cijfers zeggen bij deze thematiek lang niet alles, sterker nog; ze geven eerder een vertekend beeld. We focussen op kwalitatieve doelen; waar willen we als gemeente naartoe en wat hebben we nodig om dat te bereiken?

De komende jaren focussen we op een aantal thema's:

1. Ondermijning;
2. Zorg & veiligheid;
3. Digitale veiligheid;
4. Maatschappelijke onrust;
5. Veilige woon- en leefomgeving.
6. Risico- en crisisbeheersing

N.B. In het IVB worden **geen** beleidskaders beschreven voor zaken die elders al verankerd zijn in beleid of plannen.

3. Strategische doelstelling en uitgangspunten

De strategische doelstelling is deels objectief (**veilig zijn**) en deels subjectief (**veilig voelen**). Deze twee onderdelen kunnen naast elkaar bestaan, maar zijn beide relevant voor de veiligheidsbeleving van inwoners. Het kan objectief ergens heel veilig zijn, maar dat betekent niet altijd dat iemand zich ook veilig voelt. Dit werkt ook andersom. We zetten op beiden aspecten in, omdat voor een inwoner niet alleen de feitelijke veiligheid maar ook de beleving daarvan bijdraagt aan een goed woon-, werk- en leefklimaat.

Strategische doelstelling:

Wij zijn een aantrekkelijke gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers veilig zijn en zich veilig voelen om te kunnen wonen, werken, verblijven en recreëren. Een gemeente die in staat is de hedendaagse veiligheidsproblematiek aan te pakken met een balans tussen preventie, zorg en repressie en met betrokkenheid van onze veiligheidspartners en de inwoners.'

Uit de strategische doelstelling vloeien een aantal kernboodschappen voort:

1. *We zetten in op preventie, bewustzijn, weerbaarheid, samenredzaamheid en zelfredzaamheid op het vlak van veiligheid.*
2. *We waarborgen veiligheid van (kwetsbare) inwoners.*
4. *We voorkomen en bestrijden (grootschalige) incidenten en verstoringen van de openbare orde.*
5. *We voorkomen, verstoren en stoppen ondermijnende activiteiten, met daarbij een goede balans tussen preventie, zorg en repressie.*

Uitgangspunten

Om de strategische doelstelling te behalen, zijn een aantal uitgangspunten van belang.

- Er is in beleid en uitvoering ruimte voor (onverwachte) ontwikkelingen; het veiligheidsdomein is een **dynamisch werkveld**, een thema kan onvoorzien een veel grotere rol gaan spelen dan gedacht.
- De meeste doelstellingen kunnen worden geborgd in de reguliere werkzaamheden, voor een aantal maatregelen zijn **financiële middelen nodig**, welke worden toegelicht in de financiële paragraaf.
- We baseren onze focus op wat buiten speelt en impact heeft op onze inwoners, dit doen we **zichtbaar** en **onzichtbaar**.
- **Integraliteit** en samenwerking zijn de sleutel tot een succesvolle aanpak. Dat geldt intern in onze organisatie, tussen de gemeente en de gemeenschap en uiteraard ook tussen de gemeente en haar partners.
- Als er veiligheidsproblemen zijn, dan is het duidelijk waar inwoners, ondernemers en partners dit kunnen **melden** en wordt er duidelijk gecommuniceerd over vervolgstappen.
- We zetten in op **maatwerk, pakken door** waar nodig, zijn **resultaatgericht** en **werken samen** op het vlak van casuïstiek.

3. Samenhang met landelijke en regionale plannen

Dit IVB stelt lokale doelen vast voor de gemeente Mook en Middelaar. We houden hierbij rekening met landelijke en regionale kaders en samenwerkingen. De thema's waar dit IVB betrekking op heeft komen voort uit de landelijke veiligheidsagenda en het Regionaal Beleidsplan van de politie Eenheid Limburg. Daarnaast werkt de gemeente Mook en Middelaar veel samen met de buurgemeenten Gennep, Bergen en Venray. Deze gemeenten nemen samen met het Openbaar Ministerie en het politie basisteam Venray-Gennep deel aan de gezagsdriehoek Venray – Gennep. In de driehoek worden keuzes gemaakt over de inzet van capaciteit van de politie. Ondernijning is in de driehoek aangemerkt als aandachtspunt, dit houdt in dat er gezamenlijk capaciteit wordt gebruikt voor de aanpak van ondernijnende activiteiten.

Naast de lokale samenwerking zijn er ook regionale samenwerkingsverbanden waar de gemeente Mook en Middelaar aan deelneemt. Denk hierbij aan de Veiligheidsregio Limburg-Noord (ramp- en crisisbeheersing), het Zorg en Veiligheidshuis Noord-Limburg (zorg en veiligheid thematiek), de Regiodeal Noord-Limburg (investeringsagenda thema veiligheid) en het Regionale Informatie en Expertise Centrum Limburg (aanpak ondernijning). Voor deze laatste organisatie hebben wij ons als gemeente ook gecommitteerd aan het voldoen aan de Limburgse Norm. Dit is een regionaal kader wat gemeentelijke organisaties (en hun inwoners) toetst aan de weerbaarheid tegen ondernijnende criminaliteiten.

Bovendien zoekt de gemeente Mook en Middelaar nadrukkelijk de samenwerking op met centrumgemeente Nijmegen. Door de ligging nabij de provinciegrens van Gelderland en de oriëntatie op centrumgemeente Nijmegen maken wij ook gebruik van samenwerkingsverbanden met de Gelderse organisaties. Naast dat deze samenwerking soms uitdagingen met zich meebrengt, bijvoorbeeld in het kader van strafrechtelijke afdoening en gegevensdeling, bevordert het ook de integraliteit van ons werk en versterkt het onze informatiepositie op uiteenlopende onderwerpen. Er zijn samenwerkingsafspraken met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (ramp- en crisisbeheersing), het Zorg en Veiligheidshuis Gelderland-Zuid (zorg en veiligheid thematiek) en de Geestelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid (GGD, preventie).

4. Ondernijning

“Je ziet het pas als je het door hebt” past bij het thema ondernijning. Er zijn veel definities die het thema ondernijning beschrijven. Dat maakt het lastig om te stellen wat ondernijning nu precies is. Wat wel vast staat, is het volgende: Ondernijning is de vermenging van de onderwereld met de bovenwereld. De (lokale) overheid en het bedrijfsleven worden op verschillende manieren geïnfiltreerd door criminele organisaties. Dit vindt onder meer plaats door het geven van financiële prikkels, onderdrukking, chantage of directe bedreiging. Niet alleen overheid en ondernemingen lopen risico om bij ondernijnende praktijken betrokken te raken, maar ook onze inwoners kunnen geconfronteerd worden met ondernijning.

Doelen

- **Weerbare overheid:** Voorop staat dat wij als gemeente weerbaar moeten zijn tegen criminele invloeden en criminele activiteiten niet willen faciliteren. We committeren ons aan de Limburgse Norm en zetten in op bewustwording van de signalen van ondernijning, onze informatiepositie, integriteit en beleid en handhaving (zoals Wet Bibob en Damocles beleid).
- **Weerbare samenleving:** We willen de voedingsbodem voor georganiseerde criminaliteit wegnemen door in te zetten op de weerbaarheid van de samenleving. We werken aan de bewustwording van risico's, preventie en verhoging van meldingsbereidheid bij burgers en branches. We willen dat zij criminaliteit niet (onbedoeld) faciliteren. Daarbij werken we gebiedsgericht door te onderzoeken welke locaties kwetsbaar zijn om daarop met veiligheidspartners een aanpak te ontwikkelen.
- **Zichtbaar effectieve interventies:** Samen met onze integrale partners proberen we de crimineel daar te raken waar het pijn doet. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor o.a. het ACT! Interventieteam Noord Limburg. Door gezamenlijke communicatie maken we de aanpak zichtbaar en vergroten we het vertrouwen in de overheid.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- Onze toezichthouders zijn actief in onze gemeente en voeren **diverse (integrale) controles** uit in panden, schuren en loodsen. Dit gebeurt in samenwerking met het ACT! Interventieteam.
- Wij hebben de kennis om een **Bibob-toets** uit te voeren bij aanvragen van alcohol-, exploitatie- en WABO vergunningen, subsidies of vastgoedtransacties.
- Wij informeren actief over de mogelijkheid tot **(anoniem) melden** onder andere via Meld Misdad Anoniem.
- We organiseren **thema-avonden** en **bijeenkomsten** voor ondernemers en bewoners.
- Wij maken gebruik van **bestuurlijke maatregelen**, zoals het sluiten van panden en opleggen van lasten onder dwangsom of bestuursdwang bij drugscriminaliteit en -overlast.

5. Zorg & Veiligheid

Zorg & Veiligheid verwijst naar de integrale aanpak van het waarborgen van zowel de fysieke en mentale veiligheid van individuen als het bieden van noodzakelijke zorg en ondersteuning aan kwetsbare groepen in de samenleving. Dit thema richt zich op de samenwerking tussen zorgverleners, veiligheidsprofessionals (zoals politie, brandweer en justitie) en andere maatschappelijke instellingen, om te zorgen voor een veilige omgeving waarin mensen – vooral diegenen met zorgbehoeften – kunnen functioneren en zich kunnen ontwikkelen zonder gevaar voor hun welzijn.

Doelen

- **Integrale aanpak** van multi-complexe casuïstiek samen met ketenpartners zorg en veiligheid.
- **Vroegtijdig signaleren, ondersteunen en stabiliseren** van personen met onbegrepen gedrag en ondersteunen/faciliteren van hun omgeving.
- Bij huiselijk geweld en kindermishandeling ligt de focus op het **stoppen van het geweld** en het bewerkstelligen van **duurzame veiligheid**.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- We zorgen voor een goede inrichting van de aanpak bij multi-complexe casuïstiek, met aandacht voor **tijdig op- en afschalen**.
- We **verstevigen de samenwerking** tussen Veilig Thuis, de gemeente, politie, GGD'en, Woningcorporaties en de zorg- en veiligheidshuizen op het gebied van preventie, ondersteuning en interventies.
- We zetten samenwerkingsafspraken en kaders met ketenpartners zorg en veiligheid voort en we zullen deze **verder definiëren**, waardoor rollen, taken, verwachtingen en verantwoordelijkheden helder zijn.
- We zorgen voor **laagdrempelige processen of meldsystemen** voor inwoners waar (zorg)signalen en overlast gemeld kan worden.
- We herzien en stellen samenwerkingsafspraken en convenanten rond gegevensdeling waar nodig bij, met het oog op verbetering van **privacybescherming** van onze inwoners
- We **verstevigen de samenwerking** met het Zorg- en Veiligheidshuis in zowel Noord-Limburg als Gelderland-Zuid.

6. Digitale veiligheid

Gemeenten hebben een belangrijke rol om te voorkomen dat inwoners, bedrijven, voorzieningen en de gemeente zelf, slachtoffer worden van cybercriminaliteit. Hacking, phishing, cyberpesten en sexting zijn inmiddels veelvoorkomende verschijnselen. De toename van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit maakt de inzet op digitale veiligheid niet alleen actueel, maar ook uitermate belangrijk. Daarnaast zijn publieke organisaties, zoals gemeenten, vaak het doelwit van cybercriminelen. Als organisatie moet je daar voorbereidingen voor treffen en zorgen dat je informatiebeveiliging op orde is. Voor onze gemeente is de technische informatiehuishouding centraal geregeld via ICT Rijk van Nijmegen (iRvN). Zij zijn ook verantwoordelijk voor de continuïteitsplannen. Digitale veiligheid gaat in dit beleidsstuk over bewustwording van inwoners, ondernemers en eigen medewerkers. De technische kant valt buiten scope.

Doelen

- **Weerbare samenleving:** Er wordt gestreefd naar een digitaal weerbare gemeente, waarin we voorkomen dat inwoners en bedrijven slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.
- **Eigen huis op orde:** Onze eigen informatiebeveiliging is op orde en we kunnen adequaat reageren op een eventuele cybercrisis.
- In samenwerking met onze ketenpartners willen we adequaat kunnen inspelen op wat zich online afspeelt en aansluiten op de landelijke ontwikkelingen omtrent **bestuurlijke bevoegdheden** bij o.a. online aangejaagde ordeverstoringen.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- We verstevigen de samenwerking in regionaal verband middels aansluiting bij de **Taskforce Cyber Limburg**.
- We geven uitvoering aan doelgroepgerichte **bewustwordingscampagnes** om slachtofferschap bij inwoners en bedrijven te voorkomen en de aangiftebereidheid te bevorderen.
- We vergaren **kennis** voor het adequaat kunnen optreden en handelen met ketenpartners bij verstoringen van de openbare orde in de online wereld.

7. Maatschappelijke onrust

Het kunnen uiten van je mening is essentieel voor een vitale democratie. Zaken als maatschappelijk ongenoegen of polarisatie staan tegenwoordig steeds meer op de voorgrond. Het is soms zelfs nodig om verandering in de samenleving op gang te brengen. Maar wanneer de ruimte voor genuanceerde meningen en de dialoog verdwijnt, ontstaan er serieuze problemen voor de veiligheid en stabiliteit van onze samenleving.

Doelen

- **Versterken** van onze informatiepositie en signaleringsfunctie, waarbij we nauw samenwerken met partners uit het sociaal- en veiligheidsdomein.
- Het verbeteren van het contact en de verbinding met onze inwoners en sociale maatschappelijke organisaties. We blijven ook bij kritische geluiden in **dialoog**.
- Het verminderen van maatschappelijke onrust door gericht aandacht te geven aan de behoeften, zorgen en communicatie van diverse kwetsbare en sociaal gevoelige doelgroepen, en het bevorderen van **sociale cohesie** en integratie binnen de gemeenschap.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- We ontwikkelen een **handelingskader** of draaiboek voor maatschappelijke onrust bij (mogelijke) openbare ordeverstoringen.
- We vergroten onze **kennis** en **expertise** op thema's als maatschappelijk ongenoegen, polarisatie en radicalisering.
- We organiseren **bewustwordingscampagnes** waarin de normen en waarden van de gemeente en de samenleving centraal staan, gericht op respect voor diversiteit, rust, en het naleven van regels.

8. Veilige woon- en leefomgeving

Een veilige gemeente zorgt voor een leefbare gemeente. Er is continue vraag om aandacht op het gebied van leefbaarheid vanuit de samenleving en de gemeente. Het gaat hierbij om al die zaken die inwoners van belang vinden in een gemeente waar het fijn wonen, werken en recreëren is, en die nog niet tot acute zaken op het gebied van openbare orde en veiligheid, of tot andere inhoudelijke beleidsvelden behoren.

Doelen

- Criminaliteit, drugsoverlast, jeugdoverlast, woonoverlast en verloedering in de woonomgeving kunnen het **woongenot** bederven. Dit wordt zo snel mogelijk aangepakt, maar voornamelijk op voorhand al voorkomen.
- De deur van het gemeentehuis staat figuurlijk altijd open. **Eigen verantwoordelijkheid** van inwoners staat voorop, maar mocht dit niet tot de gewenste resultaten leiden, bekijken we welke instantie de best passende oplossing kan bieden.
- Het bevorderen van een **veilige, gastvrije omgeving** waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en recreëren zonder zich zorgen te maken over hun veiligheid.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- De signalen van bewoners en ondernemers zijn essentieel. Wij stimuleren lokale initiatieven om als burgers samen oplettend te zijn en de **meldingsbereidheid** te vergroten.
- Onze insteek is altijd gericht op **veiligheid**. Natuurlijk kijken we ook naar andere componenten en stemmen daarvoor af met andere beleidsterreinen. Integrale veiligheid betekent namelijk ook integrale samenwerking met onder meer het sociaal domein en het ruimtelijk domein.
- We houden regelmatig **toezicht** op recreatieve ruimtes om overlast en gevaren te voorkomen. Denk hierbij aan de recreatieplassen en de bosrijke gebieden.

9. Risico- en crisisbeheersing

Crisisbeheersing is het geheel van maatregelen en voorzieningen, met inbegrip van de voorbereiding daarop, die het gemeentebestuur in een crisis treft ter handhaving van de openbare orde. Een juiste invulling van crisisbeheersing geeft rust en rust in tijd van crisis is cruciaal. Crises kunnen zich in verschillende gedaanten voordoen. Of het nu gaat om een grote brand, verkeersslachtoffers of kans op hoog water, Mook en Middelaar heeft haar zaken op orde. Het doel van een goed voorbereide crisisorganisatie is binnen de uitdagingen die crises per definitie met zich meedragen, zo snel mogelijk terug te kunnen keren naar het beheersbare "normaal".

Doelen

- Beschikken over de **juiste kennis** en het **juiste netwerk**. Behalve de praktische kennis is lokale kennis net zo belangrijk.
- Het minimaliseren van het risico op **natuurbranden** en het waarborgen van een snelle en effectieve reactie in geval van brand in bosrijke gebieden, om schade aan natuur, eigendommen en mensen te voorkomen.
- Waar mogelijk worden risico's geminimaliseerd en de juiste partners aan tafel gezet die hierbij kunnen ondersteunen. Weersomstandigheden zijn bijvoorbeeld niet te plannen, maar scenario's voor hoog water bijvoorbeeld wel.
- In "vredestijd" weten we elkaar goed te vinden. Dit draagt bij aan een effectieve samenwerking wanneer het er op aan komt.

Wat hebben we daarvoor nodig?

- We beschikken over een **adviseur crisisbeheersing**.
- We trekken **samen** met omliggende gemeenten, de Veiligheidsregio, waterschappen en Rijkswaterstaat op en werken verschillende mogelijke incidenten met elkaar uit.
- We organiseren minimaal één keer per jaar een regionale én lokale **oefening** tot het niveau van het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT);
- Wij zijn een **vaste partner** aan de overlegtafels bij uitwerkingen van scenario's. Dit doen we o.a. op onderwerpen als natuurbrandbeheersing en hoog/laag water.

Bijlagen

1. Financiële paragraaf

In hoofdstuk 2 worden een aantal uitgangspunten beschreven voor de uitvoering van dit beleid. De doelstellingen die geformuleerd zijn in de navolgende paragrafen zijn ambitieus, maar kunnen voor een groot deel worden geborgd in de reguliere werkzaamheden. Voor een aantal doelstellingen zijn echter wel financiële middelen nodig (incidenteel en structureel) om tot een goede uitvoering te kunnen komen. In dit hoofdstuk zijn deze specifieke doelstellingen en benodigde financiële middelen uitgewerkt.

1. Kennis en expertise (structureel)

Voor een aantal doelstellingen wordt meermaals (juridische) kennis of expertise benoemd als hetgeen wat nodig is om de doelstellingen te behalen, namelijk:

- Wij hebben de kennis om een Bibob-toets uit te voeren bij aanvragen van alcohol-, exploitatie- en WABO vergunningen, subsidies of vastgoedtransacties. (p.5)
- We vergaren kennis voor het adequaat kunnen optreden en handelen met ketenpartners bij verstoringen van de openbare orde in de online wereld. (p.7)
- We vergroten onze kennis en expertise op thema's als maatschappelijk ongenoegen, polarisatie en radicalisering. (p.8)

Veel van deze kennis hebben wij momenteel niet zelf in huis. Gezien het feit dat ondermijning een geprioriteerd onderwerp is, in zowel de regio Limburg als de gezagsdriehoek, is het wenselijk om extra capaciteit vrij te maken voor een Bibob-specialist of specialist ondermijning met een juridische achtergrond. De ligging van de gemeente Mook is uitermate gunstig voor criminele activiteiten. Het is dan ook niet de vraag óf het hier speelt, maar waar en door wie. Zo'n specialist zou ondersteuning kunnen bieden bij de complexere (juridische) veiligheidsvraagstukken. Het is handig als hier beroep op gedaan kan worden wanneer een casus daarom vraagt. De verwachte kosten hiervan vallen onder de reguliere budgetten.

2. Veilige woon- en leefomgeving (structureel)

Het IVB is opgesteld op basis van de landelijke veiligheidsagenda en het regionaal beleidsplan van de politie Limburg. Niet alle genoemde onderwerpen in die plannen zijn even relevant voor de gemeente Mook en Middelaar. Om voor de komende jaren een goede focus aan te brengen op de uitvoering van het beleidsplan en het vervolg op dit plan, is het belangrijk dat er een representatief veiligheidsbeeld ontstaat op lokaal niveau. Dit helpt ook met inzicht krijgen in de ervaring van (on)veiligheidsgevoelens van onze inwoners. De Veiligheidsmonitor is een landelijke tool, waarbij er aandacht is voor een divers aantal onderwerpen op het gebied van veiligheid. Daarnaast biedt het ook mogelijkheden om trends en ontwikkelingen te monitoren gedurende een langere periode. Daarom willen we als gemeente Mook en Middelaar graag tweejaarlijks meedoen aan de landelijke Veiligheidsmonitor.

De kosten voor deelname aan de Veiligheidsmonitor zijn als volgt opgebouwd; een vast tarief voor het uitvoeren van het onderzoek en een variabel tarief voor het aantal af te nemen enquêtes. Om een betrouwbaar resultaat te genereren wordt er een minimum van 300 enquêtes voorgesteld. De kosten zullen dan elke twee jaar neerkomen op €2500eu vast tarief en €5,20eu per ingekochte enquête (x300=€1560). De totale kosten voor deelname aan de Veiligheidsmonitor bedragen elke twee jaar zo'n €4000 euro. De verwachte kosten hiervan vallen onder de reguliere budgetten.

3. Toezicht en Handhaving (incidenteel)

Eerder dit jaar is er gesproken over een pilot voor extra boa-capaciteit. Ook in dit beleidsplan staan een aantal doelstellingen geformuleerd die tot meer toezicht- en handhavingstaken voor de BOA leiden als hier uitvoering aan wordt gegeven, namelijk:

- Onze toezichthouders zijn actief in onze gemeente en voeren diverse (integrale) controles uit in panden, schuren en loodsen. Dit gebeurt in samenwerking met het ACT! Interventieteam. (p.5)
- We houden regelmatig toezicht op recreatieve ruimtes om overlast en gevaren te voorkomen. Denk hierbij aan de recreatieplassen en de bosrijke gebieden. (p.9)

Het deelnemen aan ACT! controles vraagt capaciteit van de BOA. De controles worden uitgevoerd in de hele regio Noord-Limburg, dat betekent ook dat de BOA soms in een andere gemeente aan het werk is voor het ACT!-team. Op dit moment is er dan in dat geval niemand aanwezig in de eigen gemeente. Een tweede boa zorgt ervoor dat er meer thematische of projectmatige inzet mogelijk wordt. Denk hierbij aan: meer toezicht op overlastlocaties, meer capaciteit voor projecten zoals parkeeroverlast, toezicht op snelfietspaden of de aanpak van zwerfafval. Extra capaciteit zorgt voor meer zichtbaarheid in de wijken en daardoor ook een verbetering van onze informatiepositie.

Daarnaast komt voor alle thema's terug dat we werken aan de meldingsbereidheid vergroten onder onze inwoners. De meldingen over overlast in de openbare ruimte zullen onder andere bij de BOA en/of toezichthouders binnenkomen. De verwachting is dat dit aantal meldingen dan ook zal toenemen. Het streven is om opvolging te geven aan elke melding, dit kan extra capaciteit vragen.

De wens is om de pilot voor extra boa-capaciteit te gaan uitvoeren in 2025 om bovengenoemde doelstellingen te kunnen behalen. Hiervoor is een budget van €50.000 vrijgemaakt in de begroting. Indien de pilot succesvol is, zal in Q1 van 2026 worden geëvalueerd of uitbreiding van de boa-capaciteit structureel moet worden toegepast.

2. Samenhang Integraal Veiligheidsbeleid en Vergunningen, Toezicht en Handhavingsbeleid

	Integraal Veiligheidsbeleid (IVB)	Vergunningen, toezicht en handhavingsbeleid (VTH-beleid)
Doel	Het tegengaan van criminaliteit en overlast met als doel het behouden of herstellen van de openbare orde.	Het voorkomen van gevaar, hinder en overlast als gevolg van het overtreden van de regels van het omgevingsrecht.
Scope	Strategisch beleid	Tactisch beleid
Focus	Bepaald door de landelijke veiligheidsagenda en het regionale beleidsplan van de politie: -Ondermijning -Zorg & Veiligheid -Digitale Veiligheid -Maatschappelijke onrust -Veilige woon- en leefomgeving (samenhang met VTH-beleid, niet in landelijke plannen) -Crisisbeheersing (samenhang met beleid Veiligheidsregio, niet in landelijke plannen)	Waarborgen van een veilige leefomgeving d.m.v. de Omgevingswet met een focus op zowel de vergunningverlening als de handhaving: -Milieu -Volksgezondheid -Bouwen -Regels omtrent ruimtelijke ordening -Brandveilig gebruik -APV (overlap met het IVB) -Drank- en Horecawet (overlap met het IVB) -Overige bijzondere wetten (overlap met het IVB)
Relevante wetgeving	Strafrecht en bestuursrecht. Daar waar het strafrecht onvoldoende toereikend is, wordt er bestuursrechtelijk gehandhaafd (zoals Damoclesbeleid of de Opiumwet).	Omgevingsrecht en lokale wetgeving zoals de Algemene Plaatselijke Verordening.
Uitvoering	Focusblad (vergelijkbaar met een uitvoeringsprogramma) Het focusblad beschrijft op hoofdlijnen welke projecten dit jaar opgestart of uitgevoerd worden. In het focusblad staat onder de veilige woon- en leefomgeving dat er ook thematisch gewerkt wordt. Dit heeft een sterke samenhang met het VTH-beleid omdat dit veelal te maken heeft met overlastproblematiek die nog niet tot openbare orde problematiek leidt (maar wel kan leiden). Belegd bij de Beleidsadviseur Openbare Orde en Veiligheid. Uitvoering gebeurt in samenwerking met interne en externe veiligheidspartners zoals de BOA en politie.	Uitvoeringsprogramma In het uitvoeringsprogramma wordt specifiek uitgewerkt aan welke overtredingen van de regels van het omgevingsrecht de grootste prioriteit wordt gegeven (d.m.v. een risicoanalyse). De overtredingen die het grootste gevaar vormen, scoren hoog op de risicoanalyse. Belegd bij de vergunningverleners, toezichthouders en (juridische) handhavers van onze gemeente. Ook de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst) en de Veiligheidsregio zijn partners.
Bevoegdheid	College en raad zijn bevoegd tot het vaststellen IVB.	De gemeenteraad heeft ten aanzien van enkele meer complexe

College is bevoegd tot het vaststellen van het focusblad (uitvoeringsprogramma) en maakt dit vervolgens kenbaar aan de raad.

omgevingsvergunningen de bevoegdheid om hieromtrent te besluiten.

Het college stelt prioriteiten, zowel op beleidsniveau als op zaakniveau. Het college beslist zowel over de vaststelling van het VTH-beleid als over de uitvoering van de meeste VTH-taken. Het college maakt het beleid kenbaar aan de raad.

De burgemeester heeft eigenstandige vergunningverlenings- en handhavingsbevoegdheden op het gebied van Algemeen bestuur, Openbare Orde en Veiligheid.

Focusblad Veiligheid 2025

Veilige woon- en leefomgeving

- Aanpak overlastlocaties
- Vergroten meldingsbereidheid
- Inzet High Impact Crimes op basis van politiecijfers
- Opleggen last onder dwangsom na APV-overtreding
- Flexibele en themagerichte inzet van extra boa-capaciteit

Risico- en crisisbeheersing

- Voorbereid op hoog en laag water
- Project natuurbrandbeheersing
- Crisisoefeningen organiseren

Digitale Veiligheid

- Bewustwordingscampagne cybercriminaliteit
- Eigen huis op orde
- Samenwerking met Platform Veilig Ondernemen

Maatschappelijke onrust

- Verbindend normeren
- Handelingskader maatschappelijke onrust
- Verbeteren informatiepositie

Ondermijning

- Integrale controles ACT! Interventieteam
- Integraal Ondermijningsbeeld Noord-Limburg
- Kijk niet Weg – campagne
- Voorkomen Jonge Aanwas
- Uitvoering geven aan Limburgse Norm weerbare overheid
- Inzetten Bibob-beleid

Zorg & Veiligheid

- Meldpunt signalen zorg en overlast
- Herzien samenwerkingsafspraken en convenanten met partners
- Implementatie WGS
- Project 'Grip op Onbegrip'

**Samen voor een
veilige gemeente
Mook en
Middelaar!**

Gemeente Mook en Middelaar

Integraal Veiligheidsbeleid 2025-2028